

PROF. DR. H. ERCÜMENT ERDEM
Editör

HUKUK POSTASI 2015

Editör

Prof. Dr. H. Ercüment ERDEM

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
TİCARET HUKUKU ANABİLİM DALI E. ÖĞRETİM ÜYESİ

HUKUK POSTASI

2015

ERDEM & ERDEM Ortak Avukatlık Bürosu

Valikonağı Caddesi Başaran Apartmanı No: 21/1
Nişantaşı 34367 İstanbul

ERDEM-ERDEM

Hukuk Dizisi - 11

HUKUK POSTASI 2015

Editör: Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Kapak Tasarım: Gülgonca Çarpık

Dizgi: Sami Abbas

Bu kitabın Türkiye ve diğer ülkelerdeki yayın hakları Erdem & Erdem Ortak Avukatlık Bürosuna aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Bu kitapta yayımlanan makaleler ve diğer veriler tamamıyla bilgilendirme amaçlıdır ve herhangi bir yasal ya da profesyonel tavsiye veya hukukî görüş niteliği taşımaz. Kitapta yer alan bilgiler herhangi bir avukat/müvekkil ilişkisi kurmaz. Bu nedenle, okuyuculara profesyonel anlamda yardım almadan sadece bu kitapta verilen bilgilere göre hareket etmeleri önerilmez.

Baskı - Cilt

ALTAN BASIM SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sit. 222 34200 Bağcılar/İstanbul

(Sertifika No. 11968)

(0-212) 629 03 74

1. Baskı – Mart 2016 – İSTANBUL

ISBN 978 - 605 - 83695 - 0 - 4

ERDEM & ERDEM Ortak Avukatlık Bürosu

Valikonağı Caddesi Başaran Apartmanı No: 21/1

Nişantaşı 34367 İstanbul

Tel: 0212 291 73 83

www.erdem-erdem.av.tr

ÖNSÖZ

Hukuk Postası 2015 kitabımızı sizlerle paylaşmaktan kıvanç duyuyoruz.

2010 yılından beri her ay Büromuzun internet sitesinde yayınladığımız aylık bültenlerimizde yer alan makaleleri düzenli bir şekilde bir araya getiriyor ve bir kitap olarak sizlerle paylaşıyoruz. Bu yıl altıncı kez sizlere ulaşan bu çalışma, iş ortaklarımızdan, müvekkillerimizden ve meslektaşlarımızdan yıllar içinde artan büyük bir ilgi gördü. Bu ilgi çalışmalarımızı daha da geliştirmek ve genişletmek konusundaki çabalarımızda bize güç veriyor. Makalelerimize pek çok bilimsel eserde atıf yapılması ve güvenilir akademik kaynaklar arasında sayılması bizi gururlandırıyor ve çalışma isteğimizi arttırıyor.

Hukuk Postası 2015'te geçmiş yıllardaki geleneğimizi sürdürdük. 2015 yılında günümüz iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkan pek çok yeni alanda ve konuda makale yazdık, karşılaştırmalı hukukun yadsınamaz önemini dikkate alarak başta Avrupa Birliği Hukuku olmak üzere yabancı mevzuatlar üzerine inceleme çalışmaları yaptık. Hukuk Postası 2015'te, İsviçre Şirketler Hukukuna İlişkin Kanun Taslağı, Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun, Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, Ödeme Hizmeti Veren Kuruluşlara ilişkin düzenlemeler, Faktoring İşlemlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar, Spor Tahkimi, Tahkimde Üçüncü Kişi Finansmanı, İş Hukukunda Psikolojik Taciz (Mobbing), Tüketici Hukuku'nda Mesafeli Sözleşmeler ve Kişisel Verilerin Korunması konularında önemli tespit ve değerlendirmelerin de yer aldığı bir çok konuda sene içinde yayınlamış olduğumuz makaleleri okuma fırsatı bulacaksınız. Hukuki Gelişmeler bölümünde yine 2015 yılı içinde kabul edilen milletlerarası antlaşmalar, kanunlar, yönetmelikler, tebliğler, Rekabet Kurulu kararları, Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları, enerji hukuku mevzuatında önemli gelişmeleri ve belli başlı konularda verilmiş içtihatları ele aldık. Bu bölümün 2015 yılındaki önemli hukuki gelişmeleri

derleyerek esaslı bir özet olarak sunması açısından yararlı olduğunu düşünüyoruz.

Bu kitap gerçek anlamda bir ekip çalışması ürünüdür. Bu ekip ilk Hukuk Postası'nın yayınlandığı yıldan beri bu çalışmaya sahip çıkarak üstün bir özveriyle çalışan, bilimsel araştırmanın önemine ve bilimsel verilerin yol göstericiliğine inanan Büromuzun değerli hukukçularından oluşuyor. Bu yayında emeği geçen başta makale yazarlarına, ayrıca makaleleri okuyarak gözden geçiren, tercümelerini kontrol eden, web sitesine yükleyen, elimizdeki kitabın düzeltmelerini yapan tüm ekip arkadaşlarımıza içtenlikle ve ayrı ayrı teşekkürü borç biliriz.

E-kitap uygulamasını bu yıl da sürdürüyoruz. Elinizdeki kitaba web sayfamızdan e-kitap olarak da ulaşabilirsiniz.

Bu yayında yer alan bilgilerin iş ortaklarımıza, müvekkillerimize ve meslektaşlarımıza yararlı olmasını umar, 2016 yılının dünyaya ve içinde bulunduğumuz coğrafyaya barış; hepinize sağlık, mutluluk ve başarılar getirmesini dileriz.

Nişantaşı, Ocak 2016

Av. Piraye Erdem
Kurucu ve Yönetici Ortak

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem
Kurucu Ortak

KATKIDA BULUNANLAR

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Av. Piraye Erdem

Doç. Dr. H. Murat Develioğlu

Av. Özgür Kocabaşoğlu

Av. Süleyman Sevinç

Av. Tuna Çolgar, LLM

Gaye Spolitis, LLM

Av. Ali Sami Er, LLM

Av. Nilay Çelebi, LLM

Av. Alper Uzun

Av. Özen Ödev

Av. Ezgi Babur, LLM

Av. Naciye Yılmaz

Av. Leyla Orak Çelikboya

Av. Fatih Işık, LLM

Av. Selen Öztürk

Av. Ecem Süsoy Uygun

Av. Ecem Çetinyılmaz

Av. Yeşim Tokgöz

Av. Kerem Tayhaç Sağocak, LLM

Av. Mehveş Erdem

Av. Ece Yılmaz

Av. Nilsun Gürsoy

Av. Eda Uludere

Derya Akyüz

Arzu Tağhan

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
KATKIDA BULUNANLAR	V
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR	XIII
TİCARET HUKUKU	1
İsviçre Şirketler Hukukuna İlişkin Kanun Taslağı.....	3
Anonim Şirketlerde Sermayenin Kaybı	10
Finansal Yardım Yasağı Kapsamında Kaldıraçlı Devralmalar	15
Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı.....	21
Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının İptali ve Etki Kuralı	26
Anonim Şirket Kanuni Temsilcilerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu	30
Aile Şirketlerinde Kurumsallaşma ve Kuşaklar Arası Devir Yolunda Hukuki Bir Araç: İç Yönerge	35
Anonim Şirketlerde Kefil Olma Ehliyeti	41
Ticareti Terk ve Tüzel Kişilerin Tasfiyesi	46
Acentelik ve Tek Satıcılıkta İkale Sözleşmeleri	52
6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Acentenin Denkleştirme Talebi	58
Simsarlık Sözleşmeleri.....	63
Türk Hukukunda Yeni Düzenleme: Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun.....	66
Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve Getirdiği Yenilikler	72

VIII

Ödeme Hizmeti Veren Kuruluşların Faaliyet İzni ve Kurumsal Yönetimine İlişkin Düzenlemeler.....	77
Faktoring İşlemlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik	81
Aile Şirketlerinde (Taraflı Olmadığınız) Sorunları (Önceden) Çözmek İçin	86
REKABET HUKUKU	91
Rekabet Hukuku Çerçevesinde Azınlık Hisse Devirleri	93
Türk Rekabet Hukuku Çerçevesinde Distribütörlük Sözleşmeleri	98
Rekabet Hukukunda Yoğunlaşmaların Denetlenmesi	102
Rekabet Hukuku Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği	107
Rekabet Hukuku Çerçevesinde Online Satışlar	113
Etkilenen Pazar.....	119
Bağlama Uygulamaları.....	124
Rekabet Hukukunda Seçici Dağıtım Sistemleri.....	129
Rekabet Hukuku Açısından Elektrik Piyasasındaki Serbestleşme Süreci	135
Rekabet Kurulu Marinaların Devrine İzin Vermedi	141
TAHKİM HUKUKU	147
Tahkim Anlaşmasının Hazırlanması	149
Tahkim Anlaşmalarının Atıf (Incorporation) Yoluyla Kurulması	156
Milletlerarası Anlaşmalar Kapsamındaki Yatırım Tahkimlerinde UNCITRAL Şeffaflık Kuralları	161
Spor Tahkim Mahkemesi Kuralları	166
ICC Tahkiminde Görev Belgesinden Sonra Yeni Talepler İleri Sürülmesi	172
Milletlerarası Tahkimde Dava Açmama Emirleri	176
Tahkimde Gizlilik.....	180

Tahkimde Üçüncü Kişi Finansmanı	186
Milletlerarası Tahkim Kanunu Uyarınca İptal Davası	192
Hakemler Tarafından Hükmedilen Geçici Tedbirlerin Tenfizi.....	198
Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Dava Açmama Emirleri ile İlgili Gazprom Kararı.....	202

SERMAYE PİYASASI HUKUKU 207

Örtülü Kazanç Aktarımı Yasağı.....	209
Sermaye Piyasası Mevzuatı Kapsamında Piyasa Bozucu Eylemler.....	214
Özel Sektör Tahvil Sahiplerinin Temerrüt Halinde Hukuki İmkanları...	219
Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği.....	223
Yeni Sermaye Piyasası Kanunu'nda Yatırım Kuruluşlarının Türev Araçlara Aracılık Hizmetleri.....	227

BORÇLAR HUKUKU 231

Viyana Satım Anlaşması (CISG) Çerçevesinde Sözleşmenin Kurulması	233
Bağımsız Toplu Kefalette Kefillerin Birbirine Rücu İmkânı ile İlgili Düzenleme	238
6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Aynı Zarardan Birden Çok Kişinin Sorumlu Olması Hali	242
Teminat Olarak Alacağın Devri	246
Yabancı Para Borcu ile Borçlanmalarda Türk Borçlar Kanunu'nun 138. Maddesinin Uygulama Alanı ile İlgili Bazı Yargıtay Kararları	249
Yargıtay Kararları Işığında Adi Ortaklıkların Tasfiyesi.....	253
Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Alt Kira Sözleşmeleri.....	258

ENERJİ HUKUKU 263

Elektrik Piyasası Mevzuatında Pay Devirleri	265
Rüzgar ve Güneş Üretim Tesisi Önlisans Yarışma Yönetmeliği.....	271

Enerji Yatırımları ve Üst Hakkı.....	274
Kayıp-Kaçak Elektrik Bedellerinin Tüketicilere İade Edilmesinin Yargıtay Kararları ve Mevzuat Kapsamında Değerlendirilmesi	278
<i>İŞ HUKUKU</i>	283
Türk Hukukunda Toplu İşçi Çıkarma	285
6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Türk İş Hukukunda Psikolojik Taciz (Mobbing)	289
İşverenin Elektronik Postaları Denetleme ve Fesih Hakkı	294
<i>FİKRİ MÜLKİYET HUKUKU</i>	299
Markaların Korunması Kapsamında Başvurulabilecek İtiraz ve Dava Yolları	301
Yerel ve Dünyaca Tanınmış Markaların Korunması	306
Ayni Sermaye Olarak Fikri Mülkiyet Hakları	311
Markaların Haksız Rekabet Hükümleri Çerçevesinde Korunması	316
<i>TÜKETİCİ HUKUKU</i>	321
Türk Hukukunda Karşılaştırmalı Reklamlar.....	323
Yeni Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği	329
Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği Yürürlüğe Girdi.....	334
<i>MUHTELİF</i>	339
Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Satışı	341
Vakıf Kuruluşu	347
Yeni Brokerlik Yönetmeliği	352
Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartları ve SGK'nın Sorumluluğu	357
Milletlerarası Özel Hukukta Doğrudan Uygulanan Kurallar.....	362
Türk Hukukunda Alacakların Tahsili Açısından Doğrudan	

İflas Yolları	366
Vergi Suç ve Cezalarına Genel Bakış	372
Türkiye ve Avrupa’da Kişisel Verilerin Korunması	377
<i>HUKUKİ GELİŞMELER</i>	381
Önemli Milletlerarası Andlaşmalar	383
Önemli Bakanlar Kurulu Kararları	392
Kanunlardaki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler.....	397
Yönetmeliklerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler.....	398
Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler	413
Genel Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler.....	427
Diğer Önemli Değişiklik ve Gelişmeler	430
Rekabet Hukuku’nda Önemli Mevzuat ve Kararlar	432
Birleşme ve Devralmalar’da Önemli Mevzuat ve Kararlar	438
Özelleştirme’de Önemli İlan ve Kararlar.....	455
Enerji Hukuku’nda Önemli Değişiklik ve Gelişmeler.....	456
Önemli İçtihatlar ve Diğer Kararlar	466
<i>KAVRAM DİZİNİ</i>	469

KISALTMALAR*

BK	:	Borçlar Kanunu
bkz.	:	Bakınız
C.	:	Cilt
c.	:	cümle
dn.	:	dipnot
E.	:	Esas
EPDK	:	Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumu
eTTK	:	6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
FIDIC	:	Fédération Internationale des Ingénieurs-Counseils
HD.	:	Hukuk Dairesi
ICC	:	International Chamber of Commerce
İYUK	:	İdari Yargılama Usulü Kanunu
K.	:	karar
m.	:	madde
no.	:	numara
RKHK	:	4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
s.	:	sayfa
S.	:	sayı
SPK	:	Sermaye Piyasası Kurulu
TTSG	:	Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
TTK	:	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

* Bu bölümde yer alan kısaltmalar genel kısaltmalardır. Kullanılan diğer kısaltmalar her bir makalede ayrıca belirtilmiştir.

XIV

vd. : ve devamı

Yarg. : Yargıtay

TİCARET HUKUKU

İsviçre Şirketler Hukukuna İlişkin Kanun Taslağı*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

İsviçre şirketler hukukunda yapılacak değişikliklere ilişkin süreç 2007 yılında başlamıştır ve o günden beri devam etmektedir¹. Bu süreç boyunca taslağın muhasebe hukuku ve yöneticilere ödenen fahiş ücretlere ilişkin kısımları ayrı hukuki düzenlemelere konu olarak taslaktan ayrıldı ve şirketler hukukuna ilişkin kısmın yasalaşması oldukça gecikti. 28 Kasım 2014 tarihinde Federal Konsey, İsviçre şirketler hukukunda değişiklikler içeren yeni bir taslak yayınladı. Şirketler Hukuku'na İlişkin Kanun Taslağı² ("Kanun Taslağı") ise 15 Mart 2015 tarihine kadar görüşe açıldı.

Kanun Taslağı ("KT") oldukça geniş bir alanda düzenlemeler getirir. Bu düzenlemeler, temel olarak sermaye yapısı, pay sahiplerinin hakları, yöneticilere ödenen fahiş ücretler ve şirketler hukuku ile doğrudan ilişkili olmayan bazı konuları kapsar. Hukuk postasının bu ayki sayısında taslak ile getirilen önemli değişiklikler Türk hukukundaki düzenlemelerle karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

Sermaye Yapısına İlişkin Değişiklikler

KT m. 621 sermayenin, şirket faaliyetleri için en çok önem arz eden para birimi üzerinden belirlenmesine olanak tanır. Bu kapsamda yedek akçelerin oluşturulması, kar dağıtımı, borca batıklık durumunun tespiti gibi sermayeye ilişkin tüm işlemler de bu yabancı para üzerinden yapılabilir. Bu düzenleme ile amaçlanan yabancı para cinsinden tutulmasına izin verilen hesaplarla sermaye arasındaki para birimi farklılığı sonucu

* *Mayıs 2015 tarihli Makale*

¹ Sürece ve taslağa ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz: Rapport explicatif relatif à la modification du code des obligations (droit de la société anonyme).

Metne ulaşmak için bkz: <https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/wirtschaft/gesetzgebung/aktien-rechtsrevision14/vn-ber-f.pdf>

² Bkz: <https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/wirtschaft/gesetzgebung/aktienrechtsrevision14/vorentw-f.pdf>.

pratikte oluşan uyumsuzlukları ortadan kaldırmaktır. Türk hukukunda Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) m. 332/1 uyarınca esas sermayenin en az tutarı Türk Lirası cinsindendir. Paralel olarak ticari defterler açısından ise TTK m. 70/1 yılsonu finansal tablolarının Türkçe ve Türk Lirası ile düzenlenmesini öngörür. Vergi Usul Kanunu (“VUK”) bazı şirketlerin kayıtlarının Türk parası dışında bir para cinsinden tutulması konusunda istisna getirir (VUK m. 215/1 ve 2). Bu düzenleme dışında Türk hukukunda yabancı para cinsinden hesapların tutulması veya sermayenin yabancı para cinsinden olmasına ilişkin bir düzenleme bulunmaz.

Sermaye yapısına ilişkin diğer bir düzenleme ise KT m. 632 ile getirilen kuruluştaki ve sermaye artırımında taahhüt edilen payların bedelinin tamamının ödenmesine ilişkindir. Bu düzenleme hem hamiline yazılı payların sermaye borcunun tamamı ödenmeden basılmasından kaynaklanan sorunların önüne geçmek hem de pratikte çoğu zaman sermaye borcunun tamamının tescilden önce ödenmesine yönelik uygulamaya paralellik sağlamak amacını taşır. TTK m. 344/1 ise kuruluştaki nakden taahhüt edilen pay bedellerinin %25’inin anonim şirketin tescilinden önce, kalanının ise şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenmesini öngörür. Türk hukukunda sermayenin korunmasına ilişkin maddeler (bkz. örneğin TTK m. 349, 358, 480/3, 482, 483, 484) ve bazı özellik arz eden kuruluşlara ilişkin getirilen özel düzenlemeler (Sermaye Piyasası Kanunu (“SerPK”), Bankacılık Kanunu vb.) göz önünde tutulursa bu düzenlemelerin ötesine geçerek pay sahiplerinin yüksek miktarlara ulaşabilecek pay bedellerinin tamamını ödemesini öngörmek anonim şirket kuruluşlarında çekingenlik yaratabilir.

Sermaye yapısına ilişkin diğer bir düzenleme ise asgari itibari değerin kaldırılması ve payların 0 santim üstünde bir itibari değere sahip olması olanağının getirilmesidir (KT m. 622/4). Bu düzenleme ile gerekli hallerde payların bölünerek daha likit hale getirilmesi amaçlanır. Ancak İsviçre hukuku itibari değer sisteminden tamamen kopmamış ve itibari değeri olmayan pay sistemi kabul görmemiştir. Türk Hukuku’nda ise payların itibari değerinin bulunması ilkesi hakimdir ve payların itibari değerinin en az 1 kuruş ve katları olması gerekir (TTK m. 476/1). Hatta şirketin mali durumunun zora girmesi durumunda dahi itibari değerin altında pay çıkarılmasına izin verilmez (TTK m. 476/3). Ancak istisnai bir düzenleme olarak halka açık ortaklıkların sermaye artırım kararını kamuya açıklamalarından otuz gün önce payların bor-

sada oluşan fiyatı itibari değerin altında olması durumunda payların oluşan bu borsa fiyatı üzerinden ve dolayısıyla itibari değerin altında bir bedelle ihraç edilmesi mümkündür (Pay Tebliği VII-128.1 m. 18/1).

KT işletme ve ayınların kuruluşta devralınmasına ilişkin özel düzenlemelerin tamamen kaldırılmasını öngörür. Bu hükümlerin içerdiği belirsizlikler sebebiyle hukuk güvenliğini tehdit etmesi ve benzer bir korumaya sermayenin korunması ilkesi ve sorumluluk davaları yoluyla ulaşılabileceğinden bu düzenlemeden vazgeçilir. TTK m. 356/1’de kuruluşta işletme ve ayınların devralınması ile ilgili kapsamlı bir düzenleme getirir. TTK m. 356/1’in sınırlarının oldukça belirli olması ve maddenin Avrupa Birliği’nin (“AB”) bu konuda getirdiği yol gösterici düzenlemelerle oldukça paralel olması sebebiyle Türk hukukundaki düzenlemenin benzer bir güvensizlik yaratmadığı söylenebilir. Ancak hukuki güvenliği sağlamak açısından TTK m. 356/1 hükmünün tüm işlemler yerine pay sahipleri ve ilişkili kişilerle sınırlanması düşünülebilir.

KT ile getirilen en önemli düzenlemelerden biri de sermayenin dalgalanması (fluctuation du capital) sistemidir. Bu sistem ile genel kurul, yönetim kurulunu ticaret sicilinde gösterilen sermaye miktarını en fazla 5 yıl süreli olarak artırma ve azaltmaya yetkilendirebilir (KT m. 653s). Bu sistem ile alacaklıların korunmasına ilişkin düzenlemelerin yarattığı pratik zorlukların azaltılması amaçlanır. Benzerlikleri sebebiyle bu sistemin yanı sıra bir de kayıtlı sermaye sistemine ilişkin düzenlemelere gerek kalmadığından kayıtlı sermayeye ilişkin hükümler kaldırılır. Türk Hukuku’nda ise sermayenin azaltılması genel kurulun yetkileri arasındadır ve bu yetki devredilemez (TTK m. 408/1/a). Kayıtlı sermaye sisteminde çıkarılmış sermayenin azaltılmasında kıyasen sermaye azaltımına ilişkin hükümlerin uygulanacağına ilişkin fıkranın (TTK m. 473/6) kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kuruluna sermaye azaltımı yetkisi verip vermediği öğretide tartışmalıdır. Ancak hakim görüş yönetim kurulunun sermaye azaltımına yetkili olabilmesi için kanunun bu konuda yetki devrine açık bir şekilde izin vermesi gerektiği yönündedir. Dolayısıyla bu hükmün yönetim kuruluna belirlenen tabana kadar sermayeyi azaltma yetkisi verdiği söylenemez³. Türk

³ Aynı yönde bkz: **Tekinalp Ü.**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul 201, s. 119; **Tanrıverdi A.**, Sermaye Azaltılmasına İlişkin Güncel Sorunlar, TBB Dergisi, Ocak-Şubat 2015, Yıl: 27, Sayı: 116, s. 312; **Manavgat Ç. (Kırca/Şehirali Çelik)**, Anonim Şirketler Hukuku, Cilt I, Ankara 2013, s. 337-338.

hukukunda kayıtlı sermaye sisteminde de sermaye azaltımı için de yine genel kurul kararı gerekir.

Bu düzenlemeler dışında KT ile kardan ve sermayeden ayrılan kanuni yedek akçelerin pay sahiplerine dağıtılmasına ilişkin şartlar hafifletilir (KT m. 671) ve belli koşullar altında ara dönem karı dağıtılmasına izin verilir (KT m. 675a).

Pay Sahipliğine İlişkin Düzenlemeler

İsviçre hukukunda oldukça tartışmalı konulardan biri olan borsada edinilen nama yazılı payların sahiplerinin pay defterine kaydedilmesi (actions dispo) durumu da KT ile yeniden düzenlenir. Payları devralan kişilerin talep etmemesi durumunda bu kişilerin otomatik olarak pay defterine kaydedilmemeleri ve dolayısıyla da oy hakkından yoksun olmaları genel kurulda toplantı ve karar yeter sayılarının sağlanamaması, düşük yüzdelere ile şirketin kontrolünün ele geçirilebilmesi gibi birçok sorunu beraberinde getirir. Bu sorunların çözülmesi için daha önce saklayıcı kuruluşun varsayılan pay sahibi olarak addedilmesi gibi bazı çözümler denenmiş ancak bunlar da çeşitli tartışmaları doğurmuştur. KT bu konuda şirketin esas sözleşmesine hüküm konularak genel kurulda oy kullanan pay sahiplerine %20'ye kadar daha fazla kar dağıtımına karar verme olanağı tanır (KT m. 661). Ayrıca KT borsaya kote şirketler için pay defterine kaydolma talebinin elektronik yollarla iletebilmesini sağlama zorunluluğu getirir (KT m. 686b). Türk hukukunda da pay defterine kayıt istek üzerine yapılır ve genel kurula katılabilecek nama yazılı pay sahipleri pay defterine göre belirlenir (TTK m. 417/2). Ancak kayden izlenen payların devri durumunda pay defterine kayıt ilgililerin başvurusuna gerek olmaksızın Merkezi Kayıt Kuruluşu ("MKK") nezdinde tutulan kayıtlar esas alınarak gerçekleştirilir (SerPK m. 13/6). Bu hüküm doktrinde tartışmalıdır ve bazı yazarlar hükmün pay defterine re'sen kayıt yapmayı sağlamayacağı görüşündedir.

Bu düzenlemenin yanı sıra Kanun Tasarısı, borsaya kote olmayan şirketlerin pay sahiplerine yönetim kurulundan yazılı olarak bilgi talep etme olanağı getirir. Yönetim Kurulu bilgi edinme başvurularına yılda en az iki kez cevap vermelidir. Yönetim Kurulu tarafından verilen bilgiler ilk Genel Kurul toplantısında ve derhal elektronik ortamda payla-

şılmalıdır (KT m. 697/2 ve 3). Pay sahiplerinin genel kurulda sorabileceği sorulardan bağımsız olarak, yönetim kurulundan yazılı olarak bilgi talep edebilmeleri Türk Hukuku’nda tanınan bir olanak değildir. Bunun yanı sıra İsviçre Hukuku’nda bilgi alma hakkının kullanılabilmesi pay sahipliği haklarının kullanımı için gerekli olması koşuluna bağlıdır; bu koşul TTK’da yer almaz.

KT, pay sahipliği haklarının kullanımına ilişkin sorun yaratan usule ilişkin konular ile pay çoğunluklarını yeniden düzenleyerek hakların kullanımını kolaylaştırmayı amaçlar. Bu amaçla özel denetim isteme ve genel kurulu toplantıya çağırma, gündeme madde ekletme ve gündemde bulunan konulara ilişkin teklifte bulunma haklarına ilişkin daha düşük yetersayılar öngörülür. Türk Hukuku’nda ise azlık hakları için belirlenen yetersayılar daha yüksektir. Usule ilişkin konularda getirilen en önemli düzenleme ise sorumluluk ya da edimin iadesi için dolaylı zarar davası açmak isteyen pay sahiplerinin mahkemeden dava masraflarının şirket tarafından karşılanması konusunda izin isteyebilmesidir. TTK uyarınca mahkeme gideri ve avukatlık ücreti hukuki ve maddi sebepler haklı gösteriyorsa ve davalıya yükletilemiyorsa, hakkaniyet uyarınca şirket ve davayı açan pay sahipleri arasında paylaşılır (TTK m. 555/2). Ancak Türk hukukunda dava açılmadan önce izin alınarak tüm masrafların şirkete yüklenebilmesi mümkün değildir.

Bu düzenlemelerin yanı sıra KT m. 701c elektronik genel kurula da olanak tanır. Aynı olanak TTK m. 1527 çerçevesinde Türk hukukunda da kabul edilir.

Yöneticilere Ödenen Fahiş Ücretler

Yukarıda da söz edildiği üzere KT’ye ilişkin süreç 2007’de başladı ancak yöneticilere ödenen fahiş ücretlere ilişkin düzenlemeler bu tasarının önüne geçti. Konuya ilişkin yapılan halk oylamasının ardından Ocak 2014 tarihinde Ordonnance contre les rémunérations abusives dans les sociétés anonymes cotées en Bourse⁴ (Borsaya Kote Şirketlerde Yöneticilere Ödenen Fahiş Ücretlere İlişkin Karar) (“ORAb”), yü-

⁴ Almanca metin için bkz: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20132519/index.html>,

Fransızca Rapor için bkz: <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20132519/index.html>.

rürlüğe girdi. KT, ORAb ile getirilen düzenlemelere kanuni bir dayanak sunmayı ve yeni düzenlemeler getirmeyi amaçlar.

Bu düzenlemelere göre genel kurul, yönetim kurulu üyelerinin ve yöneticilerin şirketten doğrudan ya da dolaylı olarak aldıkları ücretlere ilişkin karar almaya yetkilidir. Genel kurul ücretlere (indemnité) ilişkin her sene karar almak zorundadır ve bu karar bağlayıcı nitelikte olmalıdır. Bunun yanı sıra KT bazı yasak ücret çeşitleri belirler (KT m. 735c). İşe başlama tazminatı ve rekabet yasağına aykırılık için ödenen tazminat belirli şartları sağlamaları koşuluyla yasak ücretler arasında yer almaz. Ayrıca KT, ORAb'ye paralel olarak borsaya kote şirketlerde verilen ücretlerin ücretlendirme raporunda belirtilmesini öngörür.

TTK uyarınca yönetim kurulu üyelerinin huzur hakkı, ücret ve ikramiye gibi mali hakları esas sözleşme ile veya genel kurul tarafından kararlaştırılır (TTK m. 394/1) ve bu mali haklarının belirlenmesi genel kurulun devredilemez yetkileri arasındadır (TTK m. 408/2/b). Ancak yönetim kuruluna verilen mali hakların şirket menfaatleri ile çatışması durumunda azlığın bu karara etki etme olanağı çok düşüktür. Bunun yanı sıra kurumsal yönetim ilkeleri uyarınca ücret politikasına şirketin kurumsal internet sitesinde yer verilmelidir (Kurumsal Yönetim Tebliği Ek-1 4.6.2). Ayrıca yönetim kurulu üyelerine ve idari sorumluluğu bulunan yöneticilere verilen ücretler ve sağlanan diğer tüm menfaatler kişi bazında, yıllık faaliyet raporu vasıtasıyla kamuya açıklanmalıdır (Kurumsal Yönetim Tebliği Ek-1 4.6.5). Ancak Türk hukukunda bu düzenlemelerin ötesinde bir kamuya açıklama yükümlülüğü veya ödenen fahiş ücretleri denetlemeye dair başka bir yöntem bulunmaz. Şirketin mali durumunu yakından etkileyebilecek olan yöneticilerin mali haklarının bu kadar az denetlenmesi bir eksikliktir.

Diğer Düzenlemeler

Kanan Taslağı ile getirilen önemli düzenlemelerden biri de konkordato ve borca batıklık hükümlerinin yeniden ele alınmasıdır. Buna göre şirketin likidite sorununun bulunması, şirket aktiflerinin sermaye ve yedek akçeler toplamının üçte birini karşılamaması, önceki faaliyet yılına ait zararın o yılın bilançosuna göre sermayenin yarısını aşması, şirketin birbirini izleyen 3 yıl boyunca zarar etmesi ve şirketin borca batık olduğuna dair kuvvetli şüphelerin bulunması göstergeleri esas

alınarak yeni bir borca batıklık değerlendirmesi getirilir (KT m. 725/a, 725/b). TTK m. 376 İsviçre Hukuku'nun mevcut düzenlemeleri esas alınarak yeniden düzenlendi ancak özellikle maddenin iktisabı sırasında yapılan değişiklikler nedeniyle madde öğretide çeşitli tartışmalara yol açmaktadır.

Yukarıda değinilenlerin yanı sıra konsolide hesap tutma yükümlülüğüne tabi olanların kapsamının daraltılması, yönetimde kadın erkek eşitliği için %30 kotası getirilmesi, doğal kaynakları işleten şirketlere bazı ifşa yükümlülükleri getirilmesi gibi çeşitli düzenlemeler de taslağın kapsamındadır.

Sonuç

İsviçre Borçlar Kanunu'nda şirketler hukukuna ilişkin yapılacak değişiklikler 28 Kasım 2014 tarihli KT ile yeniden gündeme geldi. KT oldukça geniş bir kapsamda düzenlemeler getirir. Sermayeye ilişkin çeşitli hükümlerde öngörülen değişikliklerle şirketin sermaye yapısını uyumlu ve güncel gereksinimlere uygun hale getirirken pay sahipliği haklarına ilişkin değişikliklerle bu hakların kullanımını da kolaylaştırmayı amaçlar. Bununla birlikte taslak yöneticilere ödenen fahiş ücretler hakkında ORAb'ye de yasal bir zemin sağlayacak düzenlemeleri de içinde barındırır. Bunun yanı sıra konkordato ve borca batıklık bildirimi için daha etkili ve şirketi güvence altına almaya çalışan bir sistem getirmeyi amaçlar. Ayrıca taslak yönetici kadroda kadın erkek eşitliği, doğal kaynakları işleten şirketlere ilişkin de çeşitli düzenlemeler getirir. Taslağın düzenlediği konuların kapsamı sebebiyle 2017 yılından önce yürürlüğe girmesi beklenmemektedir.

Anonim Şirketlerde Sermayenin Kaybı*

Av. Tuna Çolgar

Giriş

Bir anonim şirketin finansal durumunun bozulması halinde şirketin sermayesinin ne duruma geldiği, yani zararların sermayeyi ne ölçüde etkilediği önem taşımaktadır. Finansal durumunun bozulması zararların sermayeyi belirli ölçülerde karşılıksız bırakması, diğer bir deyişle sermaye kaybı veya şirketin aktiflerinin borç ve yükümlülükleri karşılayamaması, yani borca batıklık sonuçlarını doğurabilir.

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ("TTK veya Kanun") anonim şirkette sermaye kaybı ve borca batıklık halinde alınacak tedbirleri düzenleyen hükümlerin esas amacı, sermaye şirketlerinde alacaklıların temel güvencesini oluşturan şirket sermayesinin tam olarak teşekkülünün ve korunmasının sağlanmasıdır.

Sermayenin ortaklık sona erinceye kadar muhafazasını amaçlayan en önemli ve en çok tartışılan düzenlemeye, TTK m. 376/1 ve TTK m. 376/2 hükümlerinde rastlanmaktadır. TTK m. 376, şirketin finansal durumunun bozulduğu hallerde alınması gereken tedbirleri düzenler. Söz konusu hükmün ilk iki fıkrası, sermayenin belirli oranlarda kaybedilmesi halinde yönetim kurulunun görevlerini düzenlediğinden sadece bu iki fıkra sermayenin korunmasına ilişkindir. Üçüncü fıkra ise şirketin borca batık olması, bir diğer ifadeyle aktiflerin borçları karşılamama ihtimali düzenlenmiştir.

Gerek sermaye kaybı gerekse borca batıklık halinde yapılacak işlemler yönetim kuruluna vazife olarak yüklenmiştir. Ek olarak, kanunda borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması, yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

* Eylül 2015 tarihli Makale

Sermayenin Korunmasına İlişkin Tedbirler

TTK m. 376/1¹ uyarınca, son yıllık bilançodan, sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının yarısının zararlar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulunun, genel kurulu toplantıya çağırması ve uygun gördüğü iyileştirici önlemleri genel kurula sunması gerekir. Bu fıkra sadece, genel kurulun konu hakkında bilgilendirilmesi ve iyileştirici önlem hakkında kurulun karar vermesi aranmıştır. Buna karşılık, hükümde belirli bir yöntemin uygulanması zorunlu kılınmamıştır. Bahsi geçen önlemler sermaye artırımını, giderlerin azaltılması, başlamış bir yatırımın durdurulması, sermaye tamamen ödenmemiş ise geri kalan sermaye alacağının tahsili için çağrı yapılması, varlık satışı ve benzerleri olabilir². Bu önlemleri sunmak yönetim kurulunun yükümlülüğündedir.

TTK m. 376/2³ uyarınca getirilen düzenlemeye göre ise, son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa; yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırması ve toplanan genel kurulun ya sermayenin üçte biri ile yetinme kararı alması ya da sermayenin tamamlanmasına karar vermesi gerekir. TTK'nın 376'ncı maddesinin 2'nci fıkrası metninde de açıkça ifade edildiği üzere, burada bahsi geçen iki karardan birinin genel kurul tarafından alınmaması halinde, şirketin kendiliğinden sona ermesi söz konusu olacaktır.

Özetle; kanun koyucu, sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının en fazla yarısına kadar bir oranda yitirilmesine izin vermekte, kayıp yarıyı aştığı anda ise, önlem alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Kanun, yarıyı bulan ve geçen sermaye kayıplarını, derhal genel kurula bildirilmesi gereken önemli durumlar olarak kabul etmiş ve yönetim kuruluna hem derhal genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırma

¹ TTK Madde 376/1: Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.

² **Prof. Dr. TEKİNALP Ünal**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Değiştirilmiş ve Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 3. Bası, Vedat Kitapçılık 2013, s. 244.

³ TTK Madde 376/2: Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.

hem de toplanan genel kurula söz konusu sermaye kaybını telafi edecek iyileştirme projelerini sunma görevi yüklemiştir. Şüphesiz, genel kurul herhangi bir önlem alıp almamaya, önlem alınacak ise yönetim kurulunun sunduğu önlemleri veya başka önlemleri almaya kendisi karar verecektir⁴.

Kanun'un 376/2'nci maddesinde öngördüğü önlemlerden ilki olan genel kurulun sermayenin üçte biri ile yetinilmesine ilişkin kararı, sermayenin üçte ikisinin azaltılması suretiyle üçte bire indirilmesi anlamına gelmektedir. Bu da üçte bir sermayenin itfa edilmesi veya her bir payın itibari değerinin üçte iki indirilmesi yoluyla yapılabilir. Her iki yöntemin uygulanmasında da TTK'da öngörülen en az sermaye ve itibari değer tutarlarına dikkat edilmelidir.

Genel kurulun üçte bir ile yetinme kararı alması halinde TTK'nın 474/2'nci maddesi düzenlemesinden yararlanılabilir. Anılan hüküm uyarınca yönetim kurulu alacaklıları çağdırmaktan ve bunların haklarının ödenmesinden veya teminat altına alınmasından vazgeçebilir⁵.

Sermayenin üçte ikisinin kaybı halinde Kanun'un düzenlediği bir diğer önlem de sermayenin tamamlanmasıdır. TTK'nın 376'ncı maddesinin gerekçesinde ifade edildiği üzere, tamamlama işlemi üç şekilde yapılabilecek olup; bunlar:

- (i) Sermayenin karşılıksız kalan kısım kadar azaltımı ve sonra aynı miktarda veya daha fazla artırımı,
- (ii) Bilanço açıklarının pay sahiplerinin tümünce veya bazı pay sahipleri tarafından kapatılması ve
- (iii) Bazı alacaklılarının alacaklarını silmesidir.

Burada hemen belirtmek gerekir ki, sermaye azaltma ve artırma usulüne uyularak sermaye kaybı nedeniyle sermaye öncekinden daha yüksek bir miktara kadar artırılabilceği gibi, üçte iki sermaye kaybını giderecek kadar olmak şartıyla, tescil edilen esas sermaye miktarına ulaşmayan sermaye tamamlamaları da mümkündür.

⁴ Prof. Dr. KAYAR İsmail, Yeni TTT'ya Göre Anonim Sirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları Tebliği.

⁵ Prof. Dr. TEKİNALP Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Değiştirilmiş ve Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 3. Bası, Vedat Kitapçılık 2013, s. 245.

Yukarıda (ii) maddesi ile belirtilen yöntemle bilanço açıklarının pay sahipleri tarafından ödenerek kapatılabilmesi için alınan genel kurul kararının, paysahiplerinin ek ödemeye zorlanamayacağına ilişkin TTK'nın 480/1'nci maddesinde yer alan düzenleme nedeniyle, oybirliği ile alınmış olması gerekir. Ancak Oybirliğinin sağlanamaması halinde bazı pay sahiplerinin kendi iradeleriyle şirkete para koyarak bilanço açığını kapatmasına engel yoktur. Bu şekilde para konulması ise ne şirkete borç verilmesi ne de sermaye artırılması için verilen avans anlamına gelmektedir. Para konulması paysahiplerinin hiçbir karşılık elde etmeden ve verdiklerini geriye talep hakkını haiz olmadan ortaklığı mevcut durumdan kurtarmak amacıyla fedakârlıkta bulunmaları anlamına gelmektedir ve karşılıksız nitelikteki bu tamamlama işlemi sonrasında, pay sahiplerinin sahip olduğu pay adedinde herhangi bir değişiklik olmayacaktır.

Sermaye kaybı, kural olarak yıllık bilançodan tespit edilebileceği gibi, herhangi bir sebeple hazırlanan ara bilançodan da anlaşılabilir. Örneğin, şirketin borca batık olduğu şüphesi üzerine hazırlanan ara bilançodan şirketin borca batık olmadığı, ancak 1/2 veya 2/3 sermaye kaybı olduğu tespit edilirse TTK madde 376/1 ve 2 hükümlerindeki tedbirler alınmalıdır⁶.

Kanun'un 376'ncı maddesinin uygulanması ile ilgili tartışma sermaye kaybının tespiti ile ilgili aşamada ortaya çıkmaktadır. Maddenin yukarıda açıklanan her iki fıkrasında da "*sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamı*" tabiri yer almaktadır. Burada açıklanması gereken ilk unsur sermayenin ve kanuni yedek akçelerin tanımıdır.

İlk görüşe göre, TTK'nın 376. maddesinin gerekçesine göre "*Sermaye terimi ile bilançoda sermaye kalemi altında yer alan esas sermaye ... kastedilmiştir.*" açıklaması yer almaktadır. Şirketin esas sermayesi ise şirketin esas sözleşmesinde belirlenerek tescil edilen ve hissedarlar tarafından taahhüt edilen miktarın tamamıdır. Buna yeniden değerlendirme değer artış fonu dahil değildir. Ayrıca *kanuni yedek akçeler* ise TTK'nın 519'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde, sınırlı sayı ilkesi gözetilerek düzenlenmiş olup, maddede sayılanlar dışındaki ka-

⁶ Prof. Dr. KAYAR İsmail, Yeni TTT'ya Göre Anonim Sirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları Tebliği.

lemler, kanuni yedek akçe hesaplanırken dikkate alınmayacaktır⁷. Yeni payların çıkarılması dolayısıyla sağlanan primin, kanuni yedek akçeye eklenmesi gerekliliğinin maddede açıkça düzenlenmiş olması nedeniyle emisyon primlerinin kanuni yedek akçe hesaplamasında dikkate alınması gerekmektedir. Enflasyon düzeltme farkları ise 519'uncu maddede sayılan kalemler arasında yer almaması nedeniyle kanuni yedek akçe hesaplamasında dikkate alınmayacaktır⁸.

Diğer bir görüşe göre, Sermaye kaybına ilişkin tedbirlerin uygulanması için, şirket aktifleri toplamından borçları çıkarıldıktan sonra kalan öz sermayenin, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısından veya üçte birinden daha az olması gerektiği yönündedir. Bu diğer görüşe göre, öz sermayenin tespitinde şirketin tüm aktifleri ve tüm borçları hesaba katılacağı için sermaye kaybı olarak ortaya çıkan durumlarda, şirketin sermayesi, dağıtılmamış kârı, kanuni ve esas sözleşmesel, zorunlu ve ihtiyari yedek akçeleri, yeniden değerlendirme değer artış fonu gibi şirket aktiflerinin kaynağını oluşturan bütün unsurları dikkate alınması gerekli olacaktır.

Sonuç

Ticari hayatta, Kanun'un 376'ncı maddesinin hüküm ve sonuçlarının uygulanmasında halen yeknesak bir uygulama yerleşebilmiş değildir. Bu iki görüşün ortaya koyduğu ilkelerin farklılığı şirketin finansal durumunun tespitinde de çok önemli farklılıklara neden olmaktadır. Bu nedenle finansal durumun bozuk olup olmadığına, alınacak önlemlerin çeşidine ve uygulanacak yöntemin şekline karar verirken bu tartışmaların ışığında, yargı kararları da göz önüne alınarak hareket edilmelidir.

⁷ **Prof. Dr. TEKİNALP Ünal**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Değiştirilmiş ve Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 3. Bası, Vedat Kitapçılık 2013, s. 244.

⁸ **Prof. Dr. PULAŞLI Hasan**, Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara 2013, s. 467.

Finansal Yardım Yasağı Kapsamında Kaldıraçlı Devralmalar*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Genel Olarak

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”)'nın¹ 380. maddesi bir anonim şirketin, kendi paylarını üçüncü bir kişinin satın alabilmesi için onu finanse etmesine, ödünç veya teminat vererek veya diğer araçlarla onu desteklemesine yönelik hukukî işlemleri yasaklar (kısaca “finansal yardım yasağı”). Bu hüküm TTK’da şirketin kendi paylarını iktisap veya rehin olarak almasını düzenleyen 379. Maddeden hemen sonra düzenlenir. Bilindiği gibi TTK m. 379, bir şirketin kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşacak şekilde ivazlı olarak devralmasını veya rehin olarak kabul etmesini yasaklar. TTK m. 380’deki yasak da bu hükmün bir uzantısı niteliğindedir. Kanun koyucu finansal yardımı da sanki şirketin kendi paylarını edinmesi gibi değerlendirir.

TTK m. 380 ile getirilen yasak yüksek meblağlı satın alma işlemlerinde kullanılan kaldıraçlı devralma (*leveraged buyout*) yöntemi açısından büyük öneme sahiptir. Zira kaldıraçlı devralma yönteminde hedef şirketin satın alınmasında kullanılan finansman nihai olarak hedef şirketin malvarlığı ve gelirlerinden karşılanır. TTK’da öngörülen finansal yardım yasağının kaldıraçlı devralma işlemlerini yasakladığını söylemek yanlış olmaz. Bu makalemizde yatırımcıları yakından ilgilendiren finansal yardım yasağı ve bu yasağın kaldıraçlı devralmalara etkisini inceleyeceğiz.

Kaldıraçlı Devralma Kavramı

Kaldıraçlı devralma, şirket satın almalarında öngörülen bir finansman yöntemidir. Bu yöntemde alıcının bir şirketin kontrolünü ele geçi-

* Nisan 2015 tarihli Makale

¹ 14 Şubat 2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı ve 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

recek şekilde gerçekleştireceği pay iktisabı için kredi kurumlarından sağladığı krediler, iktisap ettiği hedef şirketin gelirleri ile geri ödenir. Kaldıraçlı devralma ifadesi bu yöntemin daha çok finansal yönünü yansıtır. Şirketin kendi özvarlığı ile yabancı borçlarının şirketin faaliyetlerinde kullanılması yoluyla sağlanan toplam getiri, şirketin ödeyeceği borç faizinden yüksek olduğu sürece, aradaki fark karı oluşturmakta; borç oranı arttıkça ortağın kendi koyduğu sermayenin getirisi de oransal olarak artmaktadır². Bu etki ise kaldıraç etkisi olarak ifade edilir.

Anonim şirketler hukukunun önemli ilkelerinden biri sermayenin korunması ilkesidir. Kaldıraçlı devralma işlemlerinde nihai kaynak hedef şirketin sermayesi olduğundan, farklı ülke hukuklarında bu yöntemin uygulanmasına sınırlamalar getirilir. TTK'nın 380. maddesinde Avrupa Birliği'nin 77/91 sayılı şirketlere ilişkin İkinci Yönergesi'nden ("İkinci Yönerge")³ yola çıkılarak kaldıraçlı devralma işlemleri yasaklayan bir düzenleme öngörür.

Finansal Yardım Yasağının Düzenleniş Amacı

Finansal yardım yasağının kökleri İngiliz hukukuna dayanır. İngiltere'de özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kaldıraçlı işlemlerle hedef şirketin kaynakları kullanılarak hisse alımları yapılmış ve 1920-21'deki büyük ekonomik krizde birçok şirket batmıştır. Bu gelişme karşısında şirketin kendi hisselerinin satın alınması için finansman sağlaması tehlikeli görülmüş ve 1929 yılında kabul edilen İngiliz Şirketler Kanunu'na, bu tür finansman yardımlarını yasaklayan bir kural konmuştur. İngiltere'nin Avrupa Birliği'ne girmesini takiben ise ilgili kural İkinci Yönerge'ye dâhil edilmiştir.

İkinci Yönerge'nin 23. maddesinde bir şirketin kendi paylarının üçüncü kişi tarafından iktisap edilmesi amacıyla avans, ödünç veya teminat veremeyeceği öngörülmektedir. Bu kuralın istisnasını ise bankalar veya kredi kurumlarının olağan işletme faaliyetleri çerçevesinde

² **Gül Okutan Nilsson**, Anonim Şirketlerin Kendi Hisselerini İktisabı Bağlamında Finansal Yardım Yasağı, Anonim Şirketler ve Sermaye Piyasası Hukukunda Güncel Gelişmeler Türk - Alman Uluslararası Sempozyumu, Ağustos 2011, s. 91.

³ 13 Aralık 1976 tarihli 77/91/AET sayılı İkinci Konsey Yönergesi (Second Council Directive 77/91/EEC).

verdikleri krediler ile şirketin ve bağlı şirketin çalışanlarının pay iktisabı amacıyla verdiği finansal yardımlar oluşturmaktaydı.

Katı bir düzenleme içeren 23. madde finansman imkânlarını kısıtladığı gerekçesiyle eleştirilere konu olmuştu. Buna bağlı olarak 2006 yılında 2. Yönerge 2006/68/AT sayılı yönerge⁴ ile değiştirildi. Yapılan bu değişiklik ile (i) avans, ödünç veya teminat verme işleminin adil piyasa koşullarına göre yapılması, (ii) işlem yapılan kişinin kredibilitesi hakkında yönetim kurulu tarafından yazılı rapor düzenlenmesi, (iii) genel kurulun üçte iki çoğunluk ile yönetim kurulunun raporunu onaylaması ve raporun ticaret siciline tescil ve ilanı, ile (iv) yapılan yardım sonucunda şirketin aktif sermaye ile dağıtılamayacak yedek akçelerin toplamından az olmaması halinde finansal yardım yapılabilmesi öngörüldü.

Avrupa Birliği hukukuna uyum amacıyla düzenlenen TTK'nın 380. maddesinde 2. Yönerge'nin 2006 öncesi metni dikkate alındı. TTK'nın 380. maddesi 2006/68/AT sayılı yönerge ile değiştirilen ve belirli koşullar altında finansal yardımı mümkün kılan hükme yer vermedi. Bu bağlamda Türk hukukunda yer alan düzenlemenin Avrupa Birliği'nin güncel düzenlemesine göre daha katı olduğu ve çok sınırlı iki istisna dışında kaldırıcı devralma işlemlerine izin vermediği belirtilmelidir.

TTK m. 380'de Düzenlenen Finansal Yardım Yasağı

TTK m. 380/1 uyarınca paylarının iktisap edilmesi amacıyla, şirketin başka bir kişiyle yaptığı; konusu avans, ödünç veya teminat verilmesi olan hukuki işlemler batıldır. Bu fıkranın gerekçesinde de belirtildiği üzere konusu avans, ödünç veya teminat verilmesi olan ibaresinin geniş olarak yorumlanması *ratio legis* gereğidir ve şirket sermayesinin pay iktisabının finansmanında kullanılmasını sağlayacak tüm işlemler ilgili hükmün kapsamında yer alır. Bu işlemlerin şirketin malvarlığını her halükarda kayba uğratacağı varsayılmakta, fiilen böyle bir riskin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği tartışılmamaktadır⁵.

⁴ 6 Eylül 2006 tarihli 2006/68/EEC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi (Directive 2006/68/EC of the European Parliament and of the Council).

⁵ **Veliye Yanlı**, Şirketin Kendi Paylarını Edinmesinde Finansal Destek Yasağı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Aralık 2012, s. 31.

Finansal yardım yasağından söz edebilmek için ilk olarak bir anonim şirketten pay iktisap edilmesi gerekir. İktisap edilen paylar finansal yardımı gerçekleştirecek “hedef şirket” tarafından ihraç edilmiş paylar olmalıdır. Finansal yardımı gerçekleştirecek şirket ile iktisap konusu payları ihraç eden şirket aynı değilse bu yasak uygulanmaz. Maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere pay iktisabının kredinin, teminatın veya avansın verilmesinden önce sağlanması veya sağlanmış olması da şart değildir; daha sonra elde edilen amaç uyuşması da hükmün kapsamındadır. Dolayısıyla finansman işlemlerinin yapılış zamanı hükmün kapsamı bakımından önem taşımaz. Zira pay iktisabından sonra yapılan finansal yardımlar hükmün kapsamında tutulmadığı takdirde hükmün dolanılması kolaylaşır. Burada önemli olan, işlemin yapılış amacıdır. Yasağın uygulanması için finansal yardım yapılmasındaki öncelikli amaç, pay iktisabını sağlama olmalıdır. Diğer bir deyişle, örneğin, şirket paylarının yine bu şirket tarafından verilen ödünç para ile alınmış olması veya şirket paylarını iktisap edecek kişinin üçüncü bir kişiden ödünç aldığı anda şirketin bu ödünç için teminat sağlama gerekmektedir. Bu amaçtan söz edebilmek için ise taraflar arasında bir sözleşmenin olması zorunlu değildir, örtülü amaç birliğinin olması da TTK m. 380 anlamında yeterlidir.

Yasağa konu olarak şirket tarafından sağlanan teminatın türü önemli değildir; nakdi, ayni veya şahsi olabilir. Ancak bu yasak payları devralan kişinin devraldığı payları kredi kurumlarına teminat olarak göstermesine, örneğin paylar üzerinde rehin kurmasına engel değildir.

TTK m. 379’den farklı olarak (TTK m. 379 sermayenin onda birini aşan ivazlı pay devirlerini veya rehinleri), TTK m. 380 üçüncü kişilerce elde edilecek payların miktarı hakkında herhangi bir eşik öngörmez. Yasak, hedef şirketin finanse ettiği üçüncü kişi tarafından iktisap edilen payların miktarına bakılmaksızın geçerli olur. Buna ek olarak, hükmün uygulama alanı bulabilmesi için işlemin başka bir kişiyle yapılması şartı bulunur. “Başka kişiler” ise geniş yorumlanır ve pay sahiplerini, yönetimde çalışanları, kurul üyelerini ve üçüncü kişileri içerir.

TTK m. 380 uyarınca finansal yardım yasağına aykırılığın sonucu, finansal yardım işleminin batıl sayılmasıdır. Finansal yardım yasağı kapsamında payın iktisabı ve bu devredilen payın bedelinin ödenmesi için finansman sağlanması olmak üzere iki işlem bulunur. Yasağın düzenle-

niş biçimi ve amacı düşünüldüğünde, geçersiz sayılacak işlem sadece finansman yardımıdır. Gerçekleşen pay iktisabının geçerliliği kendi koşullarına bağlıdır ve bu yasaktan etkilenmez. Ayrıca TTK'nın 385. maddesinde şirketin paylarını devralmasına ilişkin 379, 380 ve 381. maddelere aykırı olarak iktisap edilen paylara ilişkin böyle bir iktisabın geçersizliği (butlanı) yerine altı ay içinde elden çıkarma yükümlülüğü öngörülür. Bu ifadeden, 380'inci maddeye aykırı olarak pay iktisabının mümkün olduğu anlaşılır. Batıl olan işlem sadece finansman işlemidir.

Öğretide şirketin gerçekleştirdiği finansman işleminin yaptırımları bakımından ise borçlandırıcı işlem ile tasarruf işlemi arasında bir ayrıma gidilir. Baskın görüşe göre yalnızca borçlandırıcı işlemin geçersiz, tasarruf işleminin ise geçerli olduğu kabul edilir. Ancak tasarruf işleminin geçerli olduğu kabul edilse dahi, ifa edilen edimlerin geri verilmesi gerekir. Örneğin şirket paylarının üçüncü kişi tarafından iktisap edilmesi amacıyla bankadan alınan bir krediye kefil olmuşsa, bu kefalet sözleşmesi geçersiz olur ve şirketin sorumluluğuna gidilemez.

Finansal Yardım Yasağının İstisnaları

TTK m. 380 finansal yardım yasağına iki istisna getirir. Bu istisnalardan ilki, kredi ve finans kuruluşlarının işletme konuları gereği yaptıkları işlemlerdir. Bu istisna kredi ve finans kuruluşlarının sağladığı finansmanın yalnızca kendi paylarının iktisabında kullanılması hali için geçerlidir. Bir başka deyişle hedef şirketin kredi ve finans kuruluşlarından kendi paylarının edinimi amacıyla sağladığı finansman bu istisna kapsamına girmez. Zira kredi kuruluşunun aynı zamanda payları iktisap edilen şirket olmaması halinde, finansman kaynağının çoğunlukla bankalar olduğu piyasada TTK m. 380 anlamını yitirir.

Yasağa getirilen ikinci istisna ise şirketin, kendi veya bağlı şirketinin çalışanlarına şirket paylarını iktisap etmesi için avans, ödünç ve teminat vermesi işlemleridir. Gerekcede bu istisnanın şirketin çalışanlarının şirketin ve bağlı şirketlerin paylarını iktisap edebilmelerini kolaylaştırmak amacıyla tanındığı belirtilir. Ancak, şirketin üst düzey yöneticileri açısından bu istisna uygulanmaz. Aksi takdirde kaldırıcı devralmaların bir alt türü olan yönetimin ele geçirilmesine (*management buyout*) cevaz verilmiş olur ve TTK m. 380'de yer alan yasağın dolaşılması sağlanır.

Yukarıda belirtilen istisnaların uygulanabilmesi için işlemler şirketin yedek akçelerini azaltmamalı ve 519 ile 520. maddelerdeki yedek akçelerin ayrılması ve harcanmasına ilişkin düzenlemelere uygun olmalıdır.

Sonuç

TTK'da düzenleme alanı bulan finansal yardım yasağı ile bir şirketin paylarının üçüncü kişilerce iktisap edilmesi durumunda payları iktisap edilen şirketin bu işleme avans, ödünç veya teminat verme yoluyla finansman sağlaması yasaklanır. Avrupa Birliği'nin İkinci Yönergesi'nde düzenlenen bu yasak 2006 yılında yapılan değişiklikle yumuşatıldı ve belirli koşulların gerçekleşmesi halinde üçüncü kişilere yapılan finansal yardıma olanak sağlandı. Böylece AB hukuku kapsamında kaldırıcı devralmalara belirli şartlar altında izin verildi. Ancak TTK'nın 380. maddesine bu düzenleme alınmadı ve devralmalarda kullanılan bir finansman yöntemi olan kaldırıcı devralmaların uygulanması yasaklandı. Ancak gerek İkinci Yönerge'de yapılan değişikliğe uyum sağlanması gerekse birleşme ve devralma işlemlerinde finansman sorunlarının aşılması ve böylece bu işlemlerin özendirilmesi amacıyla, İkinci Yönerge'dekine benzer bir değişikliğin TTK'nın 380. maddesinde yapılması ve katı yasağın esnetilmesi önerilir.

Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

Bilgi alma hakkı pay sahiplerinin en temel haklarından biridir ve ortaklığın işleyişi, mali durumu, geleceği ile yönetimin kalitesi konusunda pay sahiplerinin somut bilgilere ulaşmasını sağlar. Bilgi alma hakkı anonim şirketlerde hesap verebilir ve şeffaf bir işleyişin kurulmasına yardımcı olur. Bu özellikleri nedeniyle bilgi alma hakkı pay sahiplerinin vazgeçilmez hakları arasındadır. Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) m. 437 çerçevesinde bilgi alma ve inceleme hakkı, esas sözleşmeyle ve şirket organlarından birinin kararıyla kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz. Bu doğrultuda bilgi alma hakkı TTK kapsamında anonim şirketin temel yapısına ilişkin bir hak olarak kabul edilir ve pay sahiplerinin bu hakkı etkin kullanımına hizmet edecek düzenlemelerle korunur.

Bilgi Alma Hakkının Kullanımı

Genel Kuruldan Önce İnceleme Hakkı

Türk Hukuku’nda bilgi alma hakkı birkaç boyutta düzenlenir. Pay sahipleri genel kurula kıyasla öncelikli olarak şirkete ilişkin bazı verileri inceleme hakkına sahiptir. TTK m. 437/1 uyarınca şirketin finansal tabloları, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kar dağıtım önerisi genel kurul toplantısından en az on beş gün önce pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulur. Finansal tablolar ve konsolide tablolar bir yıl süreyle merkezde ve şubelerde pay sahiplerinin bilgi edinmelerine açık tutulur. Her bir pay sahibi, gideri şirkete ait olmak üzere gelir tablosuyla bilançonun bir suretini isteyebilir.

TTK kapsamında bir takım şirketler açısından düzenlenen internet sitesi açma zorunluluğu doğrultusunda pay sahiplerine internet üzerin-

* Ekim 2015 tarihli Makale

den de inceleme hakkı tanınır. Uygulamada pay sahipleri genellikle ilgili belgeleri incelemek adına şirket merkezine gitmez ve bu nedenle şirket de ilgili belgeleri merkezde bulundurmaz. Bu gibi durumların önüne geçebilmek amacıyla TTK'nın taslak metinde öngörülen finansal tablolar ve yönetim kurulu faaliyet raporunun üç yıl süre ile internet sitesinde açıklanması çok yerinde bir düzenlemeydi. Ancak TTK'nın taslağında yapılan değişiklikler sonucunda internet sitesinin konulması gereken belgelerin kapsamı daraltılarak şeffaflık azaltıldı.

Belirtmek gerekir ki TTK döneminde pay sahiplerinin genel kuruldan önce inceleme hakkı ihlal edilerek alınan genel kurul kararları, bilgi alma ve inceleme hakkının vazgeçilmez niteliği sebebiyle kararın butlanına yol açar. Halbuki Mülga Ticaret Kanunu ("MTK") döneminde hükme aykırılığın genel kurul kararının iptali davasında ileri sürülmesi halinde Yargıtay bu hususu tek bir pay sahibine ilişkin münferit bir ihlal olarak değerlendirdiyordu¹.

Genel Kurulda Bilgi Alma Hakkı

Bilgi alma hakkının diğer bir görünümü ise pay sahiplerinin denetçi ve yönetim kurulu üyelerinden genel kurul sırasında bilgi talep etmesidir. TTK m. 437/2 uyarınca her bir pay sahibi genel kurul sırasında yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir.

Bilgi alma hakkının kullanımında "pay sahipliği haklarının kullanılması için gerekli olma" şartı aranmaz. Örneğin; pay sahibinin bilgi almak istediği konuya ilişkin bir genel kurul oylamasına katılacak olması gerekmez. Bu durumun pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanılmasına engel yaratabileceği endişesi böyle bir şartın aranmamasında etkili olmuştur. Ancak öğretilde bazı yazarlar, pay sahiplerinin ilgisiz sorular sorarak kötü niyetle genel kurulu uzatmasının önüne geçmek için bu şartın TTK metnine alınmasının uygun olacağı görüşündedir².

¹ Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2015, s. 321, s. 14-73.

² Hasan Pulaşlı, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre Şirketler Hukuku Şerhi, 2. Cilt, Ankara 2011, s. 1352-1353, s. 212.

Genel Kuruldan Sonra İnceleme Hakkı

TTK ile getirilen önemli yeniliklerden biri de pay sahiplerine genel kurul dışında da şirketin ticari defterleriyle yazışmalarının, genel kurulda sordukları sorulara ilişkin kısımlarını inceleme hakkı verilmesidir. Bu hakkın kullanımının ön şartını pay sahibinin genel kurulda yönelttiği soruya tatmin edici bir cevap alamamış olması oluşturur³. Tatmin edici cevap alamayan pay sahibi bu hususu tutanağa geçirerek genel kuruldan veya daha sonra yönetim kurulundan inceleme için izin isteyebilir. Hakkın kullanımı genel kurulun açık iznine veya yönetim kurulunun bu konuda alacağı karara bağlıdır. TTK m. 437/4 kapsamında izin verildiği takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir.

Pay sahiplerinin genel kurul dışında da, genel kurulda sorabileceği sorulardan bağımsız olarak, yönetim kurulundan yazılı olarak bilgi talep edebilmeleri Türk hukukunda tanınan bir hak değildir. Bu yönde bir hakkın tanınması pay sahibinin genel kurul dışında da yönetim kurulundan şirketin işleyişi ile ilgili somut ve güncel bilgi almasını sağlar.

Bilgi Almanın Kapsamı

Bilgi alma hakkı kapsamında sağlanacak bilgiler; finansal tabloları, şirketin işleri ile faaliyetlerini, yatırımlarını, ilişkilerini ve varsa ana şirketin yavru şirketlerini kapsar. TTK m. 200 uyarınca hâkim şirketin her bir pay sahibinin genel kurulda bilgi alma hakkı; bağlı şirketlerin finansal ve malvarlığıyla ilgili durumları ile hesap sonuçlarını, hâkim şirketin bağlı şirketlerle, bağlı şirketlerin birbirleriyle; hâkim ve bağlı şirketlerin pay sahipleri, yöneticileri ve bunların yakınlarıyla ilişkilerini, yaptıkları işlemleri ve bunların sonuçlarını kapsar.

Türk hukukunda bilgi alma hakkının sınırını ortaklık sırlarının açıklanması ve korunması gereken diğer menfaatlerin tehlikeye girmesi oluşturur. TTK m. 437/3'e göre bilgi verilmesi kural olarak bu gerekçelerle reddedilebilir. Ancak eşit işlem ilkesi ile paralel olarak ve TTK m. 437/2 doğrultusunda pay sahiplerinden herhangi biri ile genel kurul dışında paylaşılan bir bilgi diğer bir pay sahibinin istemi üzerine

³ Tekinalp, s. 324, s. 14-79.

gündemle ilgili olmasa dahi aynı kapsam ve ayrıntıda paylaşılır. Bu durumda şirketin menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesiyle bilgi vermekten kaçınılamaz.

Bilgi alma hakkı kapsamında verilecek bilgi hesap verme ve dürüstlük ilkelerine uygun, özenli ve doğru olmalıdır. Hesap verme kavramı ibra ile doğrudan ilişkili olduğundan pay sahiplerinin yöneticileri ibrası için gerekebilecek bilgileri kapsamalıdır⁴.

Pay Sahiplerinin Yöneticilere Verilen Ücretlerle İlgili Bilgi Alması

Bazı hukuk sistemlerinde yöneticilere verilen ücretlere ilişkin pay sahiplerinin bilgi alma hakkı özel olarak düzenlenir ve kamuyu aydınlatma yükümlülükleri öngörülür. Ücretlere ilişkin konular şirketin mali durumuna etki edebileceğinden pay sahiplerini yakından ilgilendirir.

Türk hukukunda ücretlendirme raporu düzenlenmesi ya da genel kurul sırasında yöneticilere ödenen ücretlerle ilgili bilgi almaya ilişkin özel bir düzenleme yoktur. Pay sahiplerinin yöneticilere verilen ücretlerle ilgili bilgi alması, ancak genel bilgi alma hakkı kapsamında mümkündür. Ayrıca TTK veya sermaye piyasası mevzuatında yöneticilere verilen ücretlerin kamuya açıklanmasına dair özel bir hüküm de bulunmaz. Öğretide, şirketin mali durumunu doğrudan etkileyebilen mali hakların kamuya açıklanmaması büyük bir eksiklik olarak nitelendirilir⁵. Bununla birlikte Kurumsal Yönetim Tebliği ("Tebliğ") Ek-1 4.6.2 çerçevesinde düzenlenen kurumsal yönetim ilkeleri uyarınca ücret politikasına şirketin kurumsal internet sitesinde yer verilmesi gerekir. Ayrıca Tebliğ Ek-1 4.6.5 yönetim kurulu üyelerine ve idari sorumluluğu bulunan yöneticilere verilen ücretler ile sağlanan diğer tüm menfaatlere ilişkin kişi bazında, yıllık faaliyet raporu vasıtasıyla kamuya açıklanmasını öngörür. Dolayısıyla pay sahipleri de söz konusu bilgilere dolaylı olarak internet sitesi ve yıllık faaliyet raporu aracılığıyla ulaşabilir.

Bu konuda özel bir düzenleme yapılması pay sahiplerinin korunması açısından önemlidir. Zira pay sahiplerinin bu bilgilere ulaşabilmesi sermayenin korunması ilkesine aykırı düşen genel kurul kararla-

⁴ Tekinalp, s. 322-323, s. 14-77.

⁵ Işık Özer, Anonim Şirket Yöneticilerinin Mali Hakları, Ankara 2013, s. 358.

rının butlanının tespitini isteyebilmek (TTK m. 447/1, c) ve fahiş ücret öngören kararları icra eden yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna gidebilmek açısından gerekli olabilir⁶.

Bilgi Alma ve İnceleme Davası

TTK m. 437/5, pay sahiplerinin bilgi alma hakkını korumak amacıyla bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bilgi alamayan pay sahibine şirket merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurma olanağı tanır.

Başvurunun reddi izleyen on gün içerisinde ve diğer hâllerde de makul bir süre sonra yapılması gerekir. Bilgi alma ve inceleme davasına basit yargılama usulü uygulanır. Mahkemeye yapılacak başvuru ve mahkeme kararı olgulara dayanmalı ve bilgi verilecek konu açıkça belirtilmelidir. Örneğin, yolsuzlukların saptanması gibi genel bir talep ileri sürülemez. Mahkemenin vereceği karar kesindir, temyiz edilemez.

Sonuç

TTK uyarınca bilgi alma hakkı pay sahiplerinin vazgeçilmez hakları arasındadır. Bilgi alma hakkı; genel kuruldan önce inceleme hakkı, genel kurul sırasında bilgi alma hakkı ve genel kurulda tatmin edici cevaplar alınamayan sorulara ilişkin inceleme hakkı olarak karşımıza çıkar. Türk hukukunda yöneticilerin aldığı ücretlere dair özel bir bilgi alma yöntemi öngörülmez; bu konulara ilişkin bilgiler de genel bilgi alma hakkı hükümleri çerçevesinde sağlanır. Sağlanan bilgiler hesap verme ilkesine uygun, dürüst ve doğru olmalıdır. Pay sahibine bilgi vermekten ancak şirket sırrı söz konusu olması halinde kaçınılabilir. Bunun dışında bilgi alma hakkı yerine getirilmeyen pay sahibi şirket merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurarak kendisine belirli bir konuda bilgi verilmesine karar verilmesini talep edebilir.

⁶ Özer, s. 384.

Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının İptali ve Etki Kuralı*

Av. Ecem Çetinyılmaz

Giriş

Pay sahipleri, yönetim kurulu ve her bir yönetim kurulu üyesi, gerekli şartların bulunmasına bağlı olarak, genel kurul kararlarının iptali için dava açma hakkına sahiptir. 6012 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ("TTK") iptal sebeplerinin; kanunlara, şirket esas sözleşmesine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırılık olduğu belirtilir. Bu makale özellikle azlık pay sahipleri tarafından öne sürülen iptal davalarını ve etki kuralının uygulamasını ele alır. Bununla birlikte, makalede usul kuraları ele alınmamıştır.

Kararların İptali

Genel kurul kararlarının iptalini talep hakkı, azlık pay sahiplerinin, çoğunluk pay sahiplerinin haklarını kötüye kullanmalarına karşı baş vurabilecekleri başlıca savunma mekanizmasıdır. Bu hak esas sözleşme veya genel kurul kararı ile sınırlandırılıp kaldırılamayacağı gibi, hakkın ileri sürülmesi talepte bulunan pay sahibinin taahhüt ettiği sermayeyi ödeyip ödemediğinden de bağımsızdır. TTK md. 446 kararlara karşı dava açabilecek olan pay sahiplerini iki gruba ayırmıştır: toplantıya katılıp olumsuz oy kullanan pay sahipleri ve toplantıya hazır bulunup bulunmadıkları dikkate alınmayan pay sahipleri.

Toplantıya Katılan Pay Sahipleri

Genel kurul toplantılarına katılan pay sahipleri, olumsuz oy kullanmaları ve muhalefet şerhlerini toplantı tutanağına geçirtmeleri şartıyla genel kurul kararlarına karşı dava açabilirler. Bir genel kurul top-

* Mayıs 2015 tarihli Makale

lantısında alınan kararların tamamına karşı ya da her bir karar için ayrı ayrı muhalefet şerhi kaydettirmek mümkündür.

Katılım Dikkate Alınmaksızın Pay Sahipleri

(i) Toplantıya çağrının usulüne uygun olarak yapılmadığını, (ii) toplantı gündeminin usulüne uygun olarak duyurulmadığını, (iii) genel kurula katılma yetkisini haiz olmayan kişilerin ya da bu kişilerin temsilcilerinin toplantıya katılmış olduklarını ve toplantıda oy kullandıklarını, veya (iv) toplantıya katılmalarının ve toplantıda oy kullanmalarının haksız olarak engellendiğini iddia eden pay sahipleri, bu ihlallerin her halükarda kararın alınmasında etkili olduğunu ileri sürerek, toplantıya katılıp katılmadıkları dikkate alınmaksızın genel kurul kararlarına karşı iptal davası açabilirler. İptal davasının değerlendirilebilmesi için bu şartlardan birinin varlığı gerekir.

- ***Toplantıya Çağrı:*** Genel kurul toplantısına çağrının usulüne uygun olarak yapılmaması toplantıya katılamayan bir pay sahibi için karara karşı dava açma sebebi olabilir. Bununla birlikte, çağrıdaki eksikliğin özelliği de göz önünde bulundurulmalıdır. Toplantıya çağrının varlığından söz edebilmek için, söz konusu çağrının tüm pay sahiplerine yapılması, şirketin yetkili organlarınca yapılması ve toplantının belli bir yer ve zamanda gerçekleştirileceğinin pay sahipleri tarafından anlaşılması gerekir. Bu özellikleri taşımayan bir çağrı yok hükmündedir; bu sebeple çağrı yapılmadan gerçekleştirilmiş genel kurul toplantısı da hiç toplanmamış sayılacak ve mevcut olmadığı için iptal edilemeyecektir. Toplantıya çağrıyla ilgili diğer aykırılıklar ise iptal davası için sebep teşkil eder. Ancak, talep hakkı iyi niyet kuralları ile sınırlı olmalıdır. Örneğin, toplantıya katılıp olumlu oy kullanan bir pay sahibinin çağrının usulüne uygun yapılmadığından bahisle yapacağı talep, söz konusu aykırılığın karar üzerinde bir etkisi bulursa dahi, hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilmeli ve reddedilmelidir.
- ***Gündemin İlan Edilmesi:*** Gündemin usulüne uygun olarak veya hiç ilan edilmemesi de iptal davası için bir sebeptir. Usulüne uygun olarak ilan edilmiş gündem, TTK ve esas sözleşmede belirtilen usul uyarınca yapılan çağrıda yer almalıdır. Bununla be-

raber, gündem maddeleri pay sahiplerine toplantıda müzakere edilecek hususlar hakkında açıkça fikir vermelidir. Burada önemli olan kıstas, eğer gündem usulüne uygun olarak ilan edilseydi, talepte bulunan pay sahibinin toplantıya katılıp katılmayacağı ve kullanacağı oyu ile kararı değiştirebilecek olup olumasıdır.

- ***Yetkisiz Kişilerin Katılımı:*** Toplantıya katılmaya yetkili olmayan kişilerin veya bu kişilerin temsilcilerinin toplantıya katılarak oy kullanmaları halinde pay sahipleri genel kurul kararına karşı dava açma hakkına sahiptirler. Pay üzerinde rehin, hapis hakkı, saklama veya kullanım ödöncü hakkı sahibi olanlar da bu yetkisiz kişiler arasında değerlendirilir. İptal davası açabilmek için toplantıya katılan pay sahiplerinin olumsuz oy kullanıp muhalefet şerhlerini toplantı tutanağına geçirtmiş olmaları şartı aranmaz.
- ***Katılımın Haksız Sebeple Engellenmesi:*** Pay veya intifa hakkı sahiplerinin hile, tehdit veya fiziksel müdahale ile toplantıya katılarak oy kullanmalarının engellenmesi de iptal davası için sebep teşkil eder. Pay sahiplerinin toplantıdan usule aykırı olarak çıkarılmaları da söz konusu engelleme kapsamında değerlendirilir.

Etki Kuralının Kapsamı ve Uygulaması

Yukarıda da bahsedildiği üzere bir pay sahibinin yukarıda belirtilen sebeplerle bir genel kurul kararına karşı iptal davası açabilmesi için o pay sahibinin söz konusu ihlalin kararın alınmasında etkili olduğunu ispat etmesi gerekir. Bu kural, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda bu kadar geniş olarak düzenlenmemekle birlikte Yargıtay tarafından uygulanmaktaydı.

Etki kuralı, eğer söz konusu aykırılık olmasaydı genel kurulun o kararı alamayacağı olgusu olarak tanımlanabilir¹. Türk mahkemeleri etki kuralını nisaplara dayanarak uygular: İddia edilen aykırılık gerçekleşmeseydi, örneğin eğer pay sahibinin toplantıya katılmasına izin

¹ **Ersin Çamoğlu**, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Kararının İptalinde Etki Kuralı, Yaklaşım Dergisi, Ağustos 2014, s. 217.

verilseydi, talepte bulunan pay sahibinin oylarının kararı değiştirmeye yetecek olduğu durumlarda karar üzerinde etkinin mevcut olduğu varsayılacaktı. Pay sahibinin oy adedi veya oranı sonucu değiştirmek için yeterli değilse, söz konusu pay sahibinin toplantıda bulunmamasının kararın üzerinde herhangi bir etki yaratmadığı kabul edilir. Bu uygulama göz önünde bulundurulduğunda, bir pay sahibinin toplantıya katılmasının engellendiği durumlarda, söz konusu pay sahibinin eğer toplantıya katılabilseydi diğer pay sahiplerinin oylarını etkileyebilecek bilgi veya belgeleri sağlayabilecek olması ihtimali Türk mahkemele-rince dikkate alınmamaktadır. Bu yaklaşım, pay sahipliği haklarının yalnızca oy kullanmaya indirgenmesine ve etki kuralının sadece sayı-sal anlamda yorumlanmasına yol açar.

TTK ile paralel olarak, İsviçre Borçlar Kanunu da etki kuralına yer verir; ancak, kuralın uygulaması yetkisiz kişilerin genel kurul toplantı-sına katıldıkları haller ile sınırlıdır. Bu durum etki kuralına sınırlı uy-gulama alanı verir ve yukarıda sayılan diğer ihlaller söz konusu oldu-ğunda pay sahiplerine toplantıya katılıp katılmadıklarına bakılmaksı-zın kararlara karşı iptal davası açma imkânı tanır. Tekinalp, etki kura-lının TTK'da geniş olarak düzenlenmesinin sebebinin küçük miktarda paya sahip olan azlık pay sahiplerinin yalnızca kendilerini ilgilendiren hafif aykırılıklara dayanarak dava açmalarının önlenmesi olduğunu be-lirtir². Böylece usul ekonomisine de katkı sağlanmış olacaktır.

Sonuç ve Değerlendirme

TTK'da anonim şirketlerde pay sahiplerinin genel kurul kararları-na karşı açacakları davaların dayanakları sınırlı sayıdadır. Pay sahiple-ri bu sebeplerden birine dayanmakla yükümlüdürler. Yerleşmiş içtihat doğrultusunda TTK, iptal davalarını aykırılığın kararın alınması üze-rinde etkili olması şartına bağlar. Pay sahipleri kararı iptal ettirebilmek için söz konusu aykırılığın genel kurul kararının alınmasını etkilediği-ni ispat etmekle yükümlüdürler. Bu konuda Yargıtay kararlarının yer-leşmiş hukuk haline gelmiş olması sebebiyle, TTK genel kurul karar-larının iptali ile ilgili olarak İsviçre veya Almanya mevzuatında bulu-nan hükümleri benimsememiştir³.

² Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 343.

³ Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 341.

Anonim Şirket Kanuni Temsilcilerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Tüzel kişilerin kanuni temsilcilerinin kamu borçlarından sorumluluğu ve bu sorumluluğun kapsamının belirlenmesi, uygulamada büyük önem taşır. Zira, anonim şirketlerden tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen kamu borçlarının şirket kanuni temsilcilerinden tahsil edilmesi söz konusu olabilir. Bu konu, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un ilgili maddesi ışığında, bu ayki makalemizde incelenecektir.

Genel Olarak

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un ("6183 sayılı Kanun") Mükerrer 35. maddesi, tüzel kişilerden kamu alacaklarının tahsilini düzenler. Buna göre, tüzel kişilerin malvarlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacakları, kanunî temsilcilerin ve tüzel kişiliği olmayan teşekkülü idare edenlerin şahsi mal varlıklarından, ilgili kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Bu madde uyarınca, kamu alacaklarının anonim şirketten tahsil edilememesi durumunda, tahsil edilemeyen alacaklardan anonim şirketin kanuni temsilcilerinin şahsi mal varlıkları ile sorumlu olur.

Kanuni Temsilci Kavramı

Anonim şirketlerin kanuni temsilcilerinin kamu borçlarından sorumluluğunda öncelikle kimlerin "kanuni temsilci" kapsamına girdiği saptanmalıdır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("TTK") m. 365 uyarınca anonim şirket, yönetim kurulu ("YK") tarafından yönetilir ve temsil olunur. Bir

* Ocak 2015 tarihli Makale

başka deyişle YK, kanun uyarınca anonim şirketi yönetmek ve temsille görevlendirilmiştir. Bu hüküm ayrıca, kanundaki istisnai hükümlerin saklı olduğunu düzenler. Bu bağlamda, TTK m. 367/1 uyarınca YK, esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç YK üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilir. Böylece YK yönetimi kısmen veya tamamen devredebilir.

YK, TTK uyarınca şirketi yönetmeye ve temsile yetkili organ olduğuna göre YK üyeleri de 6183 sayılı Kanun'un Mükerrer 35. maddesi anlamında "kanuni temsilci"dir. Bu konuda, Yargıtay'ın birçok kararı bulunur¹. Yargıtay kamu borçlarından sorumlu tutulacak kişinin şirketi temsil ve ilzama yetkili olması gerektiğini vurgular. YK üyeleri, temsil yetkilerini TTK m. 370/2 uyarınca Murahhas üyeler ya da Murahhas müdürlere devredebilir. Ancak bir YK üyesinin temsil yetkisine sahip olması şarttır. YK üyeleri temsil yetkilerini bu şekilde devretmedikçe, ilgili madde uyarınca sorumludur.

Temsil yetkisinin Murahhas üye veya Murahhas müdürlere devri halinde, sorumluluk kendisine yetki devri yapılan kişilerdedir. Eğer temsil yetkisi bu şekilde devredilmişse kamu alacaklarının bu kişilerden tahsil edilmesi ve diğer YK üyeleri hakkında işlem yapılmaması gerekir. Danıştay bir kararında, şirketi temsil yetkisinin Murahhas üyelerle bırakılması durumunda, diğer yönetim kurulu üyelerinin sorumlu tutulmasına ilişkin bir ödeme emrinin iptaline karar verilmesi gerektiğini ifade eder². Yargıtay da, şirketi temsil yetkisinin YK üyelerinin birine veya birkaçına bırakılması durumunda, diğer YK üyelerinin sorumluluktan kurtulacağına ve temsil yetkisinin bırakıldığı YK üyelerinin müteselsilen sorumlu tutulacağına karar vermiştir³.

Yukarıda atıf yapılan kararlar incelendiğinde, hem Yargıtay hem de Danıştay'ın, temsil yetkisinin Murahhaslara bırakılması durumunda kamu borçlarından dolayı sorumluluğun da bu Murahhaslar üzerinde olacağına karar verdiği görülür.

¹ Bkz. Yargıtay 10 Hukuk Dairesi'nin 09.11.2005 tarihli, 2005/9158 E., 2005/11380 sayılı kararı, Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin 08.03.2011 tarihli, 2010/379 E., 2011/2028 K. sayılı kararı. Kaynak: www.kazanci.com.tr.

² Danıştay 11. Dairesi'nin 24.02.2000 tarihli, 1998/4697 E., 2000/745 K. sayılı kararı.

³ Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin 14.06.2011 tarihli, 2011/4753 E., 2011/7389 K. sayılı kararı.

11.09.2013 tarihli ve 28762 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği’nde (Seri: A Sıra No: 1) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: A Sıra No: 5) de, anonim şirketlerde kanuni temsilcilerin kimler olduğu hakkında açıklamalar içerir. İlgili tebliğin “VIII. Kanuni Temsilcilerin Sorumluluğu” başlığı altındaki açıklamalara baktığında, “6102 sayılı Kanuna göre şirket esas sözleşmesi ile atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş yönetim kurulu üyeleri veya yönetim kurulu üyelerinden en az birinin bulunması koşuluyla yönetim kurulu tarafından müdür olarak atanmış üçüncü kişiler olacaktır.” ifadesinin yer aldığı görülür.

Ticari Vekiller Bakımından Sorumluluk

Murahhas üye ve murahhas müdür sıfatı olmaksızın kendilerine sadece temsil yetkisi verilen kişilerin kanuni temsilcilerden ayırt edilmesi gerekir. TTK m. 368 uyarınca YK ticari vekiller atayabilir. Bilindiği üzere ticari vekil bir kanuni temsilci olmayıp, 6098 sayılı Borçlar Kanunu m. 551 uyarınca iradi olarak atanan temsilcidir. Ticari vekilin şirketi temsil yetkisi kanundan değil, şirket ile arasındaki sözleşmesel ilişkiden doğar.

Ticari vekil iradi bir şekilde ve bir vekâlet sözleşmesi ile atanmış olduğundan, 6183 sayılı Kanun’un Mükerrer 35. maddesi anlamında “kanuni temsilci” olarak değerlendirilemez. Bunun aksinin kabulü durumunda kendisine iradi temsil yetkisi verilen her kişinin, örneğin gümrük işlerini takip için kendisine vekalet verilen gümrük müşavirlerinin ilgili madde uyarınca sorumluluğunun doğması gerekir. Halbuki 6183 sayılı Kanun’un Mükerrer 35. maddesi ile böyle bir sonucun amaçlanmadığı açıktır.

Tahsilat Genel Tebliği’nde (Seri: A Sıra No: 1) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: A Sıra No: 5), “VIII. Kanuni Temsilcilerin Sorumluluğu” başlığı altındaki açıklamalar uyarınca, “6183 sayılı Kanunun mükerrer 35’inci maddesi uygulamasında kanuni temsilci;

- Mülga 6762 sayılı Kanuna göre şirket esas sözleşmesi ile temsil yetkilendirilmiş veya kaynağını esas sözleşmeden alan yetki ile idare meclisi ya da genel kurulca temsil yetkisi verilmiş kişi veya kişiler;

- 6102 sayılı Kanuna göre şirket esas sözleşmesi ile atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş yönetim kurulu üyeleri veya yönetim kurulu üyelerinden en az birinin bulunması koşuluyla yönetim kurulu tarafından müdür olarak atanmış üçüncü kişiler olacaktır”.

Vergi Usul Kanunu Kapsamında Sorumluluk

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu’nun (“VUK”) 10. maddesi, kanuni temsilcilerin sorumluluğunu düzenler. Bu maddeye göre, tüzelkişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzelkişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzelkişiliği olmayan teşekküllerini idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir. Bu kişilerin bu ödevleri yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınamayan vergi ve buna bağlı alacaklar, kanunî ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınır.

VUK’nun 1. maddesi, kanunun kapsamını belirler. İlgili madde uyarınca VUK, genel bütçeye giren vergi, resim ve harçlar ile il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar hakkında uygulanır.

Bu noktada, kamu borcunun vergi borcu niteliğinde olması durumunda, hangi hükümlerin uygulanacağı önem taşır. Danıştay 7. Dairesi’nin 09.06.2003 tarihli ve 2002/4619 E., 2003/3476 K. sayılı kararı uyarınca, VUK 10. madde kapsamına giren ve buna bağlı alacaklarda, 6183 sayılı Kanun’un Mükerrer 35. maddesi hükümleri uygulanmaz.

VUK bakımından kanuni temsilcinin hangi kişileri kapsayacağı konusunda ise, Danıştay Vergi Daireleri Genel Kurulu’nun bir kararında⁴, genel müdür yardımcısı sıfatını haiz bir kişiye 2. Derece ve 2. Grup imza yetkisinin tanınmış olmasının, kişiye kanuni temsilcilik sıfatı kazandırmadığına hükmetmiştir. Görüldüğü üzere VUK kapsamındaki içtihat da, 6183 sayılı Kanun’a ilişkin yaptığımız açıklamalarla paralellik gösterir.

⁴ Danıştay Vergi Daireleri Genel Kurulu’nun 13.11.2013 tarihli, 2013/353 E., 2013/546 K. sayılı kararı.

Sonuç

Anonim şirketlerin kanuni temsilcilerinin kamu borçlarından sorumluluğu, 6183 sayılı Kanun'un Mükerrer 35. maddesinde düzenlenir. Bu madde uyarınca, ilgili şirketlerden tahsil edilemeyen alacaklar, şirketlerin kanuni temsilcilerinden tahsil edilebilir. Kanuni temsilcinin, TTK hükümleri uyarınca şirketi yönetme ve borç altına sokma yetkisine sahip kişiler olarak kabul edilmesi gerektiği, Yargıtay ve Danıştay kararlarında vurgulanır. Kamu borcunun vergi borcu niteliğinde olması durumunda ise, VUK m. 10 uygulanır. Bu maddeye ilişkin içtihatlar da da, kişiye sadece belli bir imza yetkisi tanınmış olmasının, sorumluluk için yeterli sayılmayacağının altı çizilir.

Aile Şirketlerinde Kurumsallaşma ve Kuşaklar Arası Devir Yolunda Hukuki Bir Araç: İç Yönerge*

Av. Ali Sami Er

İç yönerge, aile şirketleri için kurumsallaşmaya bir geçiş adımı olabilir. Hesap verilebilirlik ilkesi gözetilerek sağlanacak basit bir görev dağılımı, karar alma süreçlerinin farklılaşmasına ve yönetim kurulunun birdenbire icracı bir organ niteliğinden gözetim organı niteliğine kavuşmasını sağlayabilir. Ayrıca, şirketin kuşaklar arası daha planlı bir şekilde devrine de imkan tanıyabilir. Çünkü yönetimi delege etmek zor görünse de, esas zorluk temsil yetkisinin devrinde kendini göstermektedir. Şirket içi ilişkide, adeta patron yarısı olan 2. ve 3. jenerasyondan her bir yönetim kurulu üyesi, dış dünyada şirketin temsilinde çoğu zaman herhangi bir temsil yetkisine sahip değildir. Oysa ki, yönetim ve temsil yetkilerini birlikte düzenleyen iç yönerge ile bir sonraki kuşağa yapılacak devirin alt yapısı da sağlanabilir.

İç Yönerge Nedir?

İç yönerge, şirketin nasıl yönetileceğini ve üçüncü kişiler nezdinde nasıl temsil edileceğini ortaya koyan şirket içi ve şirket dışı olmak üzere sonuçlar doğuran, yönetim kurulunun yaptığı bir düzenlemedir.

İç Yönergede Neler Bulunur?

“Şirketin nasıl yönetileceğinden” kasıt, yönetimdeki görev paylaşımı, hangi yetkilerin yönetim kurulunda olduğu, hangilerinin devredildiği, yönetim görevlerinin tanımları ve iş akışı şemaları ile şirket içi hiyerarşik raporlama yapısını ortaya koyan bir yönetim sürecinin anlaşılır bir şekilde açıklanmasıdır. Aslında, yönetim sürecinin açıklandığı iç yönerge, pek çok şirketin kalite belgesi almak üzere hazırladığı görev tanımlarını kağıt üstünde kalmaktan işlevselliğe kavuşturmaktadır.

* *Aralık 2015 tarihli Makale*

“Üçüncü kişiler nezdinde temsil” ise herkesin aşına olduğu imza sirküleri metnine benzemektedir. Buradaki tek fark, temsil yetkilerinin, ilgili yönetim görevlerinin karşısında belirginleşmesidir. *Örneğin, finans müdürünün görev tanımı içerisinde yer alan uygun kredilerin araştırılması yönetim, kredi sözleşmesinin imzalanması ise temsil unsurunu oluşturmaktadır. İç yönergeyle verilecek temsil yetkisinin, konu veya parasal tutar doğrultusunda (ör: imzalanacak kredi sözleşmesinin belirli bir limite kadar veya kredinin türüne göre) sınırlandırılması mümkündür.*

İç Yönergede Neler Bulunmaz?

Yazının hemen girişinde belirttiğim üzere, iç yönerge kurumsallaşma için bir araç olabilir. Ticaret Sicilleri de bu görüşü destekler nitelikte, sadece görev ve yetkilerin iç yönergede yer alacağını, ama ismen herhangi bir yetkilendirme yapılmayacağını belirtmektedir. Dolayısıyla, Mağaza Müdürü Ahmet Bey değil de sadece Mağaza Müdürünün temsil yetkileri iç yönergede yer alır. İsmen yetkilendirme ise aşağıda değineceğim üzere, ayrı bir yönetim kurulu (AŞ) veya müdürler kurulu (LŞ) kararıyla yapılır.

İç Yönergede Konu ve Tutar yönünden Sınırlama Yapılabilir mi?

Bu sorunun cevabı hem evet; hem de hayırdır. Eğer belirlenen görevlere iç yönergede yer alabilecek yetkililer atanıyorsa, bu kişiler açısından her türlü sınırlama yapılabilir. Fakat iç yönergede yer alamayacak yetkililer yönünden (ör: temsil yetkisine sahip yönetim kurulu üyeleri) bu şekilde bir sınırlama getirilmesi mümkün değildir.

İç Yönerge Çıkarmak için Alınması Gereken Kararlar Nelerdir?

İç yönerge çıkarılması için öncelikle esas sözleşmede yönetim kurulunun bu konuda yetkili olduğunu düzenleyen bir hüküm bulunması gereklidir¹. Esas sözleşmede, şu şekilde yer alacak bir hüküm yeterli olacaktır: *Yönetim kurulu sahip olduğu yönetim ve temsil yetkilerini*

¹ Hukukçu olan okurlarımız için burada TTK’da sadece yönetim devri açısından esas sözleşmede hüküm bulunduğunu hatırlatalım. Dolayısıyla, temsil devri yönünden iç yönerge düzenlenmesi için esas sözleşmede hüküm bulunmasına gerek yoktur.

kendisi kullanabileceği gibi bu konuda düzenleyeceği bir iç yönerge ile yetkilerini devir edebilir.

Bu hüküm yer almıyorsa, genel kurulun toplanarak esas sözleşmenin temsil ve yönetim yetkilerinin yer aldığı yönetim kurulu maddesini değiştirmesi gerekir. Genel kurulda bu yönde alınacak karar için en az 1/2 katılım oranı ve toplantıya katılan pay sahiplerinin çoğunluğunun kararı yeterlidir.

Esas sözleşmenin değiştirilmesiyle birlikte, hemen bu karar henüz tescil edilmeden yönetim kurulu aynı gün veya sonraki tarih içeren bir kararıyla, iç yönerge hazırlayabilir.

İç Yönergede Belirlenen Görevlere Atama Nasıl Yapılacaktır?

Söz konusu görevlere anonim şirketlerde atama yönetim kurulu, limited şirketlerde ise genel kurul yani ortaklar kurulu kararıyla yapılacaktır. Bu kararda, mutlaka ilgili kişinin TC kimlik numarası yer almalıdır. Dolayısıyla, iç yönerge kararından hemen sonra yeni bir yönetim kurulu (AŞ) veya genel kurul (LŞ) kararıyla iç yönergede belirlenen görevlere atama yapılacaktır. *Ör: Şirketimizin X tarih ve Y sayılı yönetim kurulu kararı doğrultusunda çıkarılan İç Yönergemizde mağaza müdürü yetkilerini taşımak üzere Ahmet Beyin görevlendirilmesine [...]*

İç Yönergenin Tescil Edilmesi Gerekir mi?

İç yönergenin sadece temsile ilişkin bölümlerinin tescil edilmesi gereklidir. Başka bir ifadeyle yönetim yönünden yapılan düzenlemelerin tescili gerekli değildir. Yönetim yönünden yapılan düzenlemeler o şirkete ait mahrem bilgiler içerebilir. Bu bakımdan, kanun koyucu bu bölümlerin tescilini aramamıştır. Yönetim devrinin ortaya konmasını gerektiren herhangi bir dava söz konusu olduğu taktirde, ancak mahkeme kararıyla ifşa edilebilecek kadar gizli bir belge olarak yıllar boyunca gizli kalabilir.

Temsile ilişkin bölümlerin tescili ise gereklidir. Hemen yukarıda belirttiğim, iç yönergede belirlenen görevlere yapılacak atama kararının da tescili gereklidir.

Yazının bundan sonraki bölümünde, temsil yetkisi açısından iç yönergenin bir takım özelliklerine değinilecektir.

İç Yönerge Tescilinden Sonra Ne Yapılacaktır?

Tescil edilen iç yönerge sonrasında, uygulamada ticari hayatın hızlı seyri için gereken imza örneklerinin Noter vasıtasıyla tasdikidir. Bu tasdik işlemi neticesinde oluşan belge, şirketin imza sirkülerini oluşturmaktadır.

Kimlere İç Yönerge ile Temsil Yetkisi Verilebilir?

Şirkete hizmet sözleşmesiyle bağlı olan herhangi bir çalışan ve genel kurulda kendisine temsil yetkisi verilmemiş olan yönetim kurulu üyeleri iç yönerge ile yetkilendirilebilir. Dolayısıyla, ilk bakışta şirketle arasında işçi-işveren ilişkisi bulunmayan kişilerin iç yönergeyle yetkilendirilmesi mümkün değildir denilebilir. Fakat bu konuda kanunu lafzi olarak değil de, amacına uygun yorumlayacak olursak, aranılan özelliğin başlı başına bordrolu olmak değil de şirket için devamlı bir hizmet görmek olduğu da söylenebilir². Ticaret sicilleri herhangi bir inceleme yapmadığı için uygulamada, grup şirketlerinde şirketin çalışanı olmayan kişilerin de iç yönergede yetkilendirildiği görülmektedir.

İç Yönergede Sınırlı Temsil Yetkisine Sahip Olmayan Kişiler de Yer Alabilir mi?

Kanunda bu konuda bir yasak olmadığı için şirketi birlikte temsil etmek üzere yetkilendirilmiş kişiler veya şube yetkilileri de iç yönergede yer alabilir. Fakat uygulamada, farklı sicil uygulamaları ile karşılaşmak mümkündür. Böyle bir uygulamanın faydası şirketin temsile ilişkin birden fazla belgeyle kendisini üçüncü kişilere anlatmasının önüne geçmektir. Ayrıca, kanundaki dağınık yapının şirketlere farklı belgeler temsil yetkisini devir etme gibi bir yük getirmemesi ticari hayatın yapısına daha uygundur. Dolayısıyla, müşterek veya münferit temsile ilişkin yönetim kurulu kararı ile iç yönerge uyarınca atanacak yetkililerin aynı kararda olması şirketler için daha pratik olacaktır.

İç Yönerge ile Yetkilendirilemeyecek Kişiler Ne Şekilde Yetkilendirilir?

Şirketlerin çalışanı olmayan bir kişiyi yönetim kurulu kararı veya temsilcileri (ör: yönetim kurulu üyeleri veya iç yönergedeki yetkilile-

² Yanlı/Okutan Nilsson, s. 12 BATIDER C. XXX Sa. 4 2014.

ri) vasıtasıyla vekaletle belirli bir işlem için yetkilendirmesi mümkündür. Bu yetkilendirmeler, ticaret sicilinde tescil ve ilan edilemez. Bunun yanında, genel yetkili bir vekil atanacaksa, bu kişi hukuken ticari mümessil yani ticari temsilci olarak addedilecek ve bu kişinin ticaret sicilinde tescili gerekecektir.

Uygulamada, noterler vekaletle verilen yetkileri incelemekte ve bu sırada, “*şirketi en geniş şekilde temsile*” gibi ifadelere rastladıklarında vekaleti çıkarmayarak bu hususun tescile tabi bir husus olduğunu ve yönetim kurulu kararıyla alınabileceğini belirtmektedir. Bu bakımdan, noterden çıkarılacak vekaletin mutlaka sınırlı bir işlem için veriliyor olması gerekmektedir.

İç Yönergede Değişiklik Yapıldığı Taktirde Bu da Tescile Tabi midir?

Kanun gereği tescile tabi hususlarda yapılan tüm değişiklikler tescile tabidir. Ancak burada da yine uygulama farklılıkları bulunduğu dikkat çekmek gerekir. Kimi ticaret sicili müdürlüğü sadece değişikliğin tescilini ararken, kimisi değişikliği içeren iç yönergenin tümünün tescilini aramaktadır³. Ana sözleşme değişikliğinde sadece değişen maddenin tescil edildiği gibi, burada da zamanla uygulamanın yeknesaklaşacağı düşünülebilir.

İç Yönergenin Sorumluluk Açısından Etkisi Nedir?

İç yönerge sistemi, şirketi üçüncü kişilere karşı koruyabilecek bir kalkandır. Bu yüzden iç yönergenin mutlaka ticaret sicilinde tescili gereklidir. Şirketin iç yönergede yer alan temsilcileri vasıtasıyla yaptığı sözleşmelerle bağlı olabilmesi için mutlaka temsilcilerin, temsil yetkisine sahip olması gerekir. Aksi taktirde, yetkisiz bir temsilcinin yaptığı sözleşmeden dolayı sözleşmenin karşı tarafı şirketten hiçbir talepte bulunamaz. İşte bu noktada, tescil edilmiş iç yönergenin etkisi kendini göstermektedir. Sözleşmenin karşı tarafı, iç yönergedeki yetkilinin gerçekten yetkili olup olmadığını ilan edilmiş olan sicil gazetesinden

³ İstanbul Ticaret Sicili Müdürlüğü: “*Şirket kayıtlarında tescil ve ilan edilmiş iç yönergede herhangi bir değişiklik yapılması veya mevcut iç yönergeye ilavelerin yapılacak olması halinde, ayrı tarih ve sayı ile düzenlenmiş yeni bir iç yönergenin tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir*” http://www.ito.org.tr/wps/portal/tescil-ilan-kurulus?WCM_GLOBAL_CONTEXT=Sirket_Sinirli_Yetkili.

teyit edebilir. Kısacası, herhangi bir yetkisiz temsil durumunda, tescil edilmiş iç yönerge sayesinde şirket korunacaktır.

Ne var ki, iç yönerge sistemi, yönetim kurulunu sorumluluk açısından rahatlatan bir araç değildir. TTK m. 371/7. fıkrada yer alan ifade iç yönerge suretiyle yetkilendirilen kişilerin yönetim kurulu ile müteselsilen sorumlu olduğunu belirtmektedir. Bunun anlamı, şirket ile yaptığı bir sözleşmeden dolayı, şirket bir zarara uğrarsa, ortaklar veya alacaklılar bu işlem nedeniyle iç yönergede belirlenen söz konusu işlemde imzası bulunan yetkililere başvurabileceği gibi, dilerse işlemde imzası bulunmayan; ama temsil yetkisi bulunan yönetim kurulu üyelerine de başvurabilir. Bu noktada, yönetim kurulu üyesi sorumluluğunu ilgili yetkiliyi seçmede, bu kişiye talimat verme ve gözetmede özen gösterdiğini ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir⁴.

Sonuç

İşin özü, yönetim ve temsil yetkilerinin devrine dönük şirkette özgün bir değerlendirmede bulunularak, mevcut imza sirkülerinizin iç yönerge sistemi çerçevesinde dikkate alınmasında büyük fayda vardır. Böylelikle hem şirketin kurumsallaşmasına dönük bir aşama kat edilebilir; hem de aile şirketleri bakımından kuşaklar arası devrin kolaylaşmasını da sağlayacak bir ön çalışma yapılmış olur. Tabi, bu çalışmanın mutlaka sorumluluk hukuku gözetilerek yapılması gereklidir. Yoksa ticareti kolaylaştırmak için düzenlenen basit bir imza sirküleri mahiyetinde konuya yeterince önem verilmediği takdirde, şirket için istenmeyen sonuçlar meydana gelebileceği gibi yetkisini devreden yönetim kurulu üyeleri bakımından da önemli bir sorumluluk doğabilir.

⁴ Bununla beraber, doktrinde m. 371/7 uyarınca getirilen sorumluluk düzeninin m. 553 ile bertaraf edilmeyeceği de vurgulanmaktadır. **Akdağ Güney** s. 22 6552 sayılı Torba Kanun ile TTK m. 371'e Eklenen 7. Fıkra ile İlişkin Değerlendirmeler www.arslanlibilimarsivi.com.

Anonim Şirketlerde Kefil Olma Ehliyeti*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Genel Olarak

Anonim şirketlerde kefil olma ve garanti verme ehliyeti 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun¹ ("TTK") yürürlüğe girmesinden önce Türk hukukunda ultra vires kuralı (amaç dışı işlem yapma yasağı) çerçevesinde değerlendirilen önemli konulardan biri oldu. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda² ("Mülga TTK") düzenleme alanı bulan ultra vires kuralı uyarınca anonim şirketler işletme konusu dışında hak ehliyetine sahip bulunmuyordu ve bu bağlamda anonim şirketlerin işletme konusu dışında gerçekleştirdiği işlemler yok sayılıyordu. TTK ise Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun ("AET") 68/151 sayılı ticaret şirketlerine ilişkin Birinci Yönergesi³ hükümlerini dikkate alarak anonim şirketlerin hak ehliyetinin işletme konusuyla sınırlandırılması ilkesine yer vermedi.

Bu ayki hukuk postası makalesinde anonim şirketlerde hak ehliyeti ve kefil olma ehliyeti Mülga TTK'da yer alan ultra vires kuralı, TTK'nın ilgili hükümleri ve bu konuya ilişkin verilmiş Yargıtay kararları çerçevesinde incelenir.

Anonim Şirketlerin Hak Ehliyeti

Mülga TTK'nın önemli ilkelerinden biri olan ultra vires ilkesinin terk edilmesi ile birlikte anonim şirketlerin hak ehliyeti genişler. TTK uyarınca ticaret şirketleri kanuni istisnalar saklı olmak üzere Türk Medenî Kanunu'nun⁴ ("TMK") 48'inci maddesi çerçevesinde bütün hak-

* *Şubat 2015 tarihli Makale*

¹ 14 Şubat 2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı ve 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

² Mülga TTK, TTK ile 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlükten kaldırıldı.

³ <http://eur-lex.europa.eu/> erişim tarihi: 3 Mart 2015.

⁴ 8 Aralık 2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı ve 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girdi.

lardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilirler (TTK m. 125/2). TMK m. 48'e göre ise tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaratılış gereği ancak insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün hak ve borçlara ehildir. Dolayısıyla, anonim şirketler işletme konuları ile bağlı olmaksızın işlemler yapabilir ve borçlar yüklenebilir. Bu bağlamda anonim şirketin amaç ve konusunun ana sözleşmede gösterilmesi gerekli olsa dahi, şirketin amaç ve konusu şirketin hak ehliyetinin sınırlarının tespiti bakımından önem taşımaz ve kural olarak işletme konusu dışında yapılan işlemler de şirketi bağlar.

Bu ilke anonim şirketlerde temsile ilişkin TTK m. 371/2'nin ilk cümlesinde de düzenlenir. Bu hüküm uyarınca anonim şirketi temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar. Ancak TTK m. 371/2 bu kurala bir istisna da getirir. Eğer üçüncü kişi yapılan işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu biliyor veya durumun gereğinden, üçüncü kişinin işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bilebilecek durumda olduğu ispat edilebiliyorsa bu işlem anonim şirketi bağlamaz. İşlemin anonim şirketin işletme konusu dışında olduğunu bilen veya bilebilecek durumda olan üçüncü kişi, iyi niyetli olduğunu ileri süremez. Üçüncü kişilerin iyi niyetli olmadığını ispat yükü anonim şirkettir. Şirket esas sözleşmesinde bu hususun yazılmış olması veya esas sözleşmenin ilan edilmiş olması ise bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli bir delil oluşturmaz (TTK m. 371/2). Zira üçüncü kişinin anonim şirketin işletme konusunun kapsamını bilme yükümlülüğü bulunmaz. Bu nedenle üçüncü kişinin olumlu bilgisi ("müspet vukuf") aranır.

Bu bağlamda ortaya çıkan önemli sorulardan biri kefil olma ve garanti verme işlemlerinin TTK m. 371/2 kapsamına girip girmeyeceğidir. Zira kefil olma TTK m. 371/2 kapsamında şirketin işletme konusu dışında değerlendirilirse, bu işlemin anonim şirketin esas sözleşmesinde belirtilmemiş olması halinde kefalet şirketi bağlamayacaktır. Ancak kefil olma işleminin şirket konusu içinde değerlendirilmesi ve dolayısıyla TTK m. 371/2 kapsamına girmemesi, anonim şirketin kefil olma işlemi ile her hâlükârda bağlanmasına yol açar.

Anonim Şirketlerin Kefil Olma Ehliyeti

Anonim şirketlerde tüzel kişilerin kefil olma ve garanti verme ehliyeti Mülga TTK uyarınca ultra vires kuralı çerçevesinde değerlendiril-

rildi. Ultra vires kuralını düzenleyen Mülga TTK m. 137 ticaret şirketlerinin şirket ana sözleşmesinde yazılı işletme konusu içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebileceğini düzenlerdi. Ultra vires kuralı ve ilgili maddenin lafzı ana sözleşmede açıklık bulunmadığı takdirde ticaret şirketlerinin kefil olamayacağı gibi bir sonuca yol açabilirdi. Ancak Yargıtay kararları hükmün bu şekilde yorumlanmasına engel oldu ve kefaletin şirketin olağan işlerinden olduğunu açık ve yerleşmiş içtihadı ile belirledi.

Yargıtay ultra vires kuralını değerlendirirken işletme konusunu şirketin devamlı olarak yapacağı işler olarak tanımlar. Buna ek olarak şirketin işletme konusunu doğrudan oluşturmamakla birlikte şirketin işlerini kolaylaştıran ticari iş ve sözleşmelerin de ana sözleşmede yer alması dahi o işletmenin konusu içinde yer alması gerektiğini belirtir. Yargıtay’a göre aksi durum ticari hayatın akışına aykırı olur. Gerçekten de anonim şirketin işletme konusu, anonim şirketin ünvanında da yer alan ve şirketin esas faaliyet alanını gösteren turizm, inşaat, ticaret gibi alanlardır. Anonim şirketler kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç için kurulabilirler (TTK m. 351). Garanti vermek ve kefil olmak başlı başına bir ekonomik faaliyet olmadığından şirketin amaç ve konusunu oluşturmazlar. Ancak bu amaç ve konuyu gerçekleştirmeyi hedefleyen ve ticari hayatın olağan akışında yer alan işlemlerdir.

Kefil olma ve garanti verme işlemlerinin TTK m. 371/2 kapsamına girip girmeyeceğinin değerlendirilmesi açısından Mülga TTK döneminde Yargıtay’ın ultra vires kuralına ilişkin verdiği kararlarından da yararlanılmalıdır. Zira Yargıtay’ın yerleşmiş içtihadında kefil olmak “şirketin işletme mevzuu içinde kalan mutat iş ve muameleler” olarak değerlendirilir.

Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 19.07.2005 tarih ve 4621/7778 sayılı kararında⁵, Türk Hukukundaki yerleşik uygulamaya göre ticari şirketlerin ana sözleşmelerinde iştilal sahası içerisinde açıkça gösterilmemiş olsa bile, ticari faaliyetlerinin icabı olarak kefalet ve garanti sözleşmeleri yapmaları yönünden ehil sayılmaları gerektiğine hükmetti. Yine Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 07.02.1978 tarih ve

⁵ www.kazancı.com.tr erişim tarihi: 3 Mart 2015.

7/354 sayılı kararında⁶ şu ifadeler yer verildi: “*Bir şirketin işletme konusu demek, o şirketin devamlı olarak yapacağı ticari işlemler demektir. Bunlar o şirketin ana sözleşmesinde belirtilen ile ilgili işlemlerdir. Bununla birlikte, bir ticari işletmenin kendi ana sözleşmesinde belirtilen işletme mevzuuna doğrudan girmemekle beraber, o işletmenin ticari faaliyetlerini kolaylaştıran ticari iş ve ticari sözleşmelerin de o işletmenin mevzuu içinde bulunduğu kabulü zorunludur. Ticari amaç güden işletmelerin kredi temini konusunda bankalara karşı müştereken sorumluluk yüklenmesi suretiyle birbirlerine destek olmaları ve ticari faaliyetlerini bu surette sürdürebilmeleri halini ticari hayatın normal ve mutad işlemleri arasında kabul etmek gerektiğinden, bu davada söz konusu olan kefalet akdinin de davacı şirket yönünden kendi işletme mevzuu çerçevesi içinde kalan bir muameleden ibaret olduğunun göz önünde tutulması zorunludur.*”

Yargıtay kararlarından da açıkça anlaşıldığı üzere, ana sözleşmede yer almasa dahi kefalet ve garanti işlemleri şirketlerin işletme konuları içinde kalan işlemler olarak kabul edilir. Diğer bir deyişle, kefil olmak TTK m. 371/2 bağlamında işletme konusu dışında bir işlem olarak değerlendirilemez. TTK m. 371/2 kefalet ve garanti işlemleri için uygulanmaz ve anonim şirketlerin gerçekleştirdiği bu işlemlerinin şirketi bağlamadığı ileri sürülemez. Bu bağlamda şirketin kefil olma ve garanti verme ehliyeti doğrudan TTK’nın hak ehliyetine ilişkin 125. maddesi uyarınca belirlenir ve anonim şirketin verdiği kefalet geçerli olur. İlgili kararların ultra vires ilkesinin geçerli olduğu dönemde alındığı düşünüldüğünde, TTK’nın ultra vires ilkesinden hiç söz etmeyen 125. maddesi ise ticaret şirketlerine zaten tanınmış bulunan kefil olma serbestisi bakımından bir yenilik getirmeyecek, ne var ki bu serbestiyi tanıyan uygulamanın bir garantisi olacaktır⁷. Bu nedenle uygulamada bankaların verdikleri kredilerin teminatı olarak anonim şirketlerden kefalet veya garanti alırken, anonim şirket esas sözleşmesinde kefalet vermeye veya garantör olmaya ilişkin açık hüküm aramaları TTK’nın ruhuna, lâfzına ve Yerleşik Yargıtay kararlarına aykırıdır.

⁶ Seza Reisoglu, Türk Kefalet Hukuku, Ankara 2013, s. 56.

⁷ Burak Özen, Kefalet Sözleşmesi, İstanbul 2012, s. 172.

Sonuç

TTK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte ticaret şirketlerinin hak ehliyetinin işletme konusu ile sınırlı olması kuralı geçerliliğini yitirmiştir. Ancak, TTK m. 371/2 anonim şirketler için özel bir hüküm öngörerek, işletme konusunun temsil yetkisi üzerindeki etkisinin üçüncü kişilere karşı devam etmesini sağlar. Bu bağlamda işletme konusu kavramının anlaşılması ve irdelenmesi önem kazanır. Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadı ve doktrin, kefalet ve garanti verme işlemlerini şirketlerin olağan işleri olarak değerlendirir ve bu işlemlerin şirket ana sözleşmesinde açıkça yazılmasa dahi ticari hayatın akışına uygun olarak şirket işletme konusuna dâhil olduğunu belirtir. Bu sebeple TTK döneminde de anonim şirketler esas sözleşmelerinde bu konuda açık hüküm olmasa da kefil olabilir ve garanti verebilirler.

Ticareti Terk ve Tüzel Kişilerin Tasfiyesi*

Av. Leyla Orak Çelikboya

Giriş

2004 sayılı İcra İflas Kanunu¹ (“İİK”), ticareti terk eden tacirlere bir takım yükümlülükler getirir. İİK m. 44 uyarınca, ticareti terk eden tacirin, on beş gün içerisinde bu durumu kayıtlı olduğu ticaret siciline bildirmesi, tüm aktif ve pasifini ve alacaklılarının isim ve adreslerini gösteren bir mal beyanında bulunması gerekir. Bu hüküm ile alacaklıların kötü niyetli davranışlar ile zarar görmesinin önüne geçmek amaçlanmıştır². Zira gerek İİK gerekse 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) uyarınca tacir, her türlü borç için iflasa tabidir³; ancak tacirler ticareti terk ederek alacaklıların takibinden kurtulmayı hedefleyebilir. İİK, ticareti terk eden tacirin bu yükümlülüklerini ve bu yükümlülükleri yerine getirmemesinin yaptırımlarını düzenleyen hükümler içerir.

Ancak İİK’da getirilen bu düzenin, tüzel kişi tacirler, özellikle de TTK kapsamında ayrıntılı ve ayrı bir tasfiye süreci bulunan ticaret şirketleri bakımından ayrıca ele alınmalıdır. Zira ticaret şirketleri, tasfiye sürecinin sonunda ticaret sicilinden silinir ve tüzel kişilik ortadan kalır. Ticareti terke ilişkin yükümlülük ve müeyyidelerin tüzel kişi tacirlerin tasfiye sürecine uyup uymadığının incelenmesi gerekir.

* *Temmuz 2015 tarihli Makale*

¹ 19 Haziran 1932 tarih ve 2128 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

² 538 sayılı Kanun hakkında Hükümet gerekçesi: bkz. **Necip Bilge-Burha Gürdoğan**, *Son değişikliklere göre gerekçeli İcra ve İflas Kanunu*, Ankara, 1965, sayfa 41, naklen **Baki Kuru**, *Ticareti Terk Eden Tacirlerin Tabi Bulunduğu Hükümler*, AUHFD, 1970, <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1970-27-01-02/AUHF-1970-27-01-02-Kuru.pdf> (erişim tarihi 22.07.2015), dn. 2.

³ 14 Şubat 2011 tarih ve 27846 sy. Resmi Gazete’de yayımlandı. TTK m. 18/1, İİK m. 43.

Ticareti Terk Eden Tacirin Yükümlülükleri

Tacir Kimdir?

TTK, tacirin kapsamını 12 ve devamı hükümlerde belirtir. Ticari işletmeyi işleten kişiler, ticaret şirketleri, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar tacir sayılırlar (TTK m. 12, 16). Bu yazıda ele alınacak sorunsal bakımından ticaret şirketleri, özellikle anonim ve limited şirketlerin üzerinde durulacaktır.

Ticareti Terk İçin Yapılması Gerekenler ve Müeyyide

İİK m. 44, ticareti terk eden tacirin on beş gün içinde durumu kayıtlı olduğu ticaret siciline bildirmesi zorunluluğunu düzenler. Tacir, bu bildirim ile birlikte mal beyanında da bulunmaya mecburdur. Söz konusu bildirim ticaret sicili ilanlarının yayımlandığı gazetede ve tacirin alacaklılarının bulunduğu yerlerde uygun yöntemler ile ilan edilir.

Ticareti terke ve bu yükümlülüklerle bağlanan bir takım sonuçlar bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

- TTK m. 18/1 uyarınca tacir, her türlü borç için iflasa tabidir. İİK m. 43 de, TTK gereğince tacir sayılanlar hakkında iflas yolu ile takip yapılacağını düzenler. İİK m. 44 uyarınca, ticareti terk bildirimini takiben, tacir hakkında bir yıl süre ile iflas yolu ile takip yapılabilir. Yani, ticareti terk eden tacirin yükümlülüklerini yerine getirmemesi, iflasa tabi olmaya devam edeceği söz konusu bir yıllık sürenin başlamaması sonucunu doğurur.
- Tacir, mal beyanını takiben, iki ay süreyle haczedilebilir mallarını tasarruf edemez (İİK m. 44/3).
- İİK m. 44'e göre mal beyanında bulunmayan, mevcudu beyanda eksik gösteren veya aktifindeki mal veya kaim değeri haciz veya iflas sırasında göstermeyen, beyanı takiben malları üzerinde tasarruf eden borçlu, zarar gören alacaklının şikayeti üzerine üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (İİK m. 337/a).

İİK m. 337/a önemli bir yaptırımı düzenler. Bu yaptırımın uygulanması için bir takım şartların gerçekleşmesi gerekir. Öncelikle tacirin İİK m. 44'e uygun olarak mal beyanında bulunmaması, beyanında mevcudunu eksik göstermesi, aktifindeki bir malı veya yerine kaim değeri haciz veya iflas sırasında göstermemesi veya beyanından sonra mallarında tasarruf etmesi gerekir. Özetle, borçlunun İİK'nın ticareti terk hükümlerine aykırı bir davranışının bulunması gerekir. Buna ek olarak, zarar gören alacaklının şikâyeti aranır. Yani bu durumdan ötürü bir alacaklının zarar görmesi ve bu alacaklının şikâyet etmesi gerekir. Nitekim İİK m. 337/a/2 uyarınca, alacaklının zarar görmediğini ispat eden borçluya ceza verilmez.

Yukarıdaki koşulların gerçekleşmesi durumunda borçlu hapis cezası ile cezalandırılır.

Tasfiye Süreci ve Ticareti Terk

Farklı Mekanizmalar

TTK, ticaret şirketlerinin sona ermesi ve tasfiyesine ilişkin hükümler getirir. Kollektif şirketler bakımından m. 243 ve devamı, özellikle m. 267 ve devamı hükümler, komandit şirket bakımından kollektif şirkete ilişkin düzenlemelere atıf yapan m. 329, anonim şirketler bakımından m. 529 ve devamı, limited şirketler bakımından m. 636 ve devamı ile anonim şirketlerin tasfiye hükümlerine atıf yapan m. 643 bu kapsamdadır⁴.

Söz konusu hükümler tasfiye memurlarının görev ve yükümlülüklerini, malvarlığı ve alacaklıların korunmasını, koruma önlemlerini, bilanço düzenlenmesini, malvarlığının paraya çevrilmesini ayrıntılı olarak düzenler. Bu kapsamda özellikle anonim şirketlere ilişkin hükümler arasında yer alan ve limited şirketlere de m. 643 atfı nedeniyle uygulanan bir takım hükümlere vurgu yapılmalıdır:

- Tasfiye memurlarının önemli miktarda aktifi toptan satabilmesi için genel kurulun kararı aranır (m. 538/2).

⁴ Lütfen anonim şirketlerin tasfiyesi ile ilgili önceki hukuk postası yazılarına bakınız: *Anonim Şirketlerde Sona Erme ve Tasfiye*, <http://www.erdem-erdem.com/articles/anonim-sirketlerde-sona-erme-ve-tasfiye/>; **Nilay Çelebi**, *Tasfiye Memurlarının Görev, Yükümlülük ve Sorumlulukları* <http://www.erdem-erdem.com/articles/tasfiye-memurlarinin-gorev-yukumluluk-ve-sorumluluklari/> (erişim tarihi 22.07.2015).

- Tasfiye memuru atandıktan sonra ilk envanteri düzenleyerek genel kurulun onayına sunar (m. 540).
- Alacaklılara birer hafta ara ile üç ilan ile şirketin sona erdiği bilgisi verilerek alacaklarını bildirmeleri için çağrı yapılır (m. 541).
- Alacaklılara yapılan üçüncü çağrı tarihinden itibaren bir yıl geçmeden malvarlığı dağıtılamaz. Ancak alacaklılar için bir tehlike bulunmadığı anlaşılırsa mahkeme varlığın bir yıl geçmeden dağıtılmasına izin verebilir (m. 543/2).
- Tasfiyenin sona ermesi üzerine şirkete ait ticaret unvanı sicilden silinir (m. 545).

Bu hükümler ışığında, tasfiye olan tüzel kişi tacirlerin ticareti terk ederek alacaklılara kötü niyetli davranışları ile zarar vermesinin önüne geçmek için bir takım mekanizmaların bulunduğu anlaşılır. Gerçek kişi tacirlerin ticareti terkenden farklı olarak alacaklılara üç ilan yapılması söz konusudur. Mahkemenin aksine izin veren bir kararı olmadıkça, bir yıl süre ile alacakların güvencesini teşkil eden mal varlığı dağıtılamaz.

İİK m. 44'te getirilen düzenleme ile hedeflenen alacaklının korunması, anonim ve limited şirketler bakımından TTK tahtında farklı mekanizmalarla sağlanmaktadır.

Mal beyanında bulunularak beyan tarihini takip eden iki ay boyunca haczedilebilir malvarlığında tasarruf edilmemesi de anonim şirketlerin tasfiye süreci ile tam olarak bağdaşmamaktadır. Zira ilk envanter ile mal beyanında bulunulması halinde, tasfiye memurunun şirketin mal ve haklarını korumak için yapabilecekleri sınırlanır. Öte yandan söz konusu işlemin unvanın sicilden silinmesi aşamasında yapılması mümkün değildir. Unvanın silinmesi ile tüzel kişilik sona erer ve unutulmuş bir malvarlığı bulunmadığı sürece beyan edilecek bir mal söz konusu değildir. Keza iflasa tabi olmaya devam edecek tüzel kişilik de ortadan kalkmıştır.

İİK'nın ticareti terk düzenlemesi ile TTK'nın tasfiyeye ilişkin düzenlemesi incelendiğinde, İİK'nın daha ziyade gerçek kişi tacirlere ilişkin bir düzenleme getirdiği ileri sürülebilir.

Yargıtay İçtihadı

Yukarıdaki açıklamalar ışığında İİK'nın ticareti terk sistemi ile TTK'daki tüzel kişilere ilişkin tasfiye sürecinin birbiriyle uyuşmadığı söylenebilir. Hükümlerin amacı dikkate alındığında İİK m. 44 ile 337/a'daki düzenlemelerin gerçek kişi tacirlere uygulanması gerektiği, tüzel kişilerin bu hükümlere tabi olmayacağı ileri sürülebilir. Nitekim ticaret sicillerinin uygulamasında da tasfiye işlemleri arasında ticareti terk bildirimi ve mal beyanı gibi kalemler bulunmamaktadır. Şifahen yapılan görüşmelerde de böyle bir uygulamanın bulunmadığı, söz konusu bildirim ve beyanın gerçek kişiler tarafından yapılabileceği ifade edilmiştir.

Ancak, Yargıtay içtihadı aksi yönde gelişmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2010/16-75 E., 2010/159 K. sayılı ve 01.06.2010 tarihli; 2011/16-505 E., 2012/28 K. sayılı ve 14.02.2012 tarihli ve 2013/11-821 E., 2014/478 K. sayılı ve 4.11.2014 tarihli üç ayrı kararı bulunmaktadır. Söz konusu kararlarda özetle Yargıtay aşağıdaki mantık silsilesini takip etmektedir:

- İİK m. 44 “ticareti terk eden tacir” ifadesini kullanmıştır. Gerçek kişi ve tüzel kişi tacir ayrımına gidilmemiştir.
- Tasfiye yolu ile ortaklık ilişkisi sona erer. Bu da ticareti terk kapsamında değerlendirilir.
- Şirketi temsil ve yönetimden sorumlu yetkili kişilerin İİK m. 337/a'da düzenlene suç işleyemeyeceği kabul edilirse, gerçek kişilerin cezalandırılması, ancak aynı fiili işleyen şirket müdürlerinin cezai sorumluluktan muaf tutulması sonucu doğacaktır. Böyle bir ayrımın yasal bir dayanağı yoktur.
- İİK m. 354 uyarınca bu suç bir tüzel kişiliğin yönetimi ve işlemleri sırasında işlendiyse ceza söz konusu tüzel kişinin müdür veya yetkilileri hakkında hükmolunur. Yargıtay kararlarında incelenen somut uyuşmazlıklarda limited şirket müdürlerinin de bu kapsamda olduğu belirtilmiştir.
- Bu nedenlerle tüzel kişilerin İİK m. 44 ve m. 337/a'yı ihlal etmesi halinde m. 337/a'daki müeyyide uygulanır.

Sonuç olarak, tasfiye sürecine giren ticaret şirketleri, ticareti terk eden tacir konumunda değerlendirilir ve İİK m. 44 uyarınca mal beyanında bulunmaları, mal beyanını takiben iki ay mallarında tasarruf etmemeleri aranır. Aksi halde, tüzel kişilik sona erse dahi tüzel kişinin müdürleri, koşullarının gerçekleşmesi halinde m. 337/a'daki hapis cezası ile karşı karşıya kalacaktır.

Sonuç

Yukarıda ayrıntılı olarak incelenen ticareti terk ve ticaret şirketlerinin tasfiye süreçleri arasında bir uyumsuzluk olduğu açıktır. Mevcut düzenleme ve Yargıtay içtihadı dikkate alındığında, kanuni düzenlemelerde bir değişiklik olmadığı sürece tasfiye sürecinde, tüzel kişiliğin sona ermesinden önce ticareti terk bildirimi yapılmalı ve mal beyanında bulunulmalıdır.

Esasen uygulamada, tasfiye süreci kanuna uygun olarak işlediği sürece alacaklıların zarar görmesi ve şikâyet etmesi dolayısıyla cezai müeyyide ile karşılaşılması düşük bir ihtimal olarak görülebilir. Ayrıca TTK'da mal varlığının dağıtımına ilişkin de bir takım sınırlamalar getirildiğinden, iki ay boyunca mallarda tasarruf edilememesi de fiiliyatta önemli bir sıkıntı yaratmayabilir. Ancak söz konusu uyumsuzluğun yarattığı sıkıntıların uygulamada farklı şekillerde giderilmesi, sorunun olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu nedenle, TTK'da düzenlenen tasfiye süreci dikkate alınarak İİK hükümlerinde değişiklik yapılmasında fayda bulunmaktadır.

Acentelik ve Tek Satıcılıkta İkale Sözleşmeleri*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

Taraflar arasındaki sözleşmesel ilişkiyi sona erdirmenin yollarından biri de ikale sözleşmeleridir. Taraflardan birinin tek taraflı fesih beyanı ile sözleşme ilişkisini sona erdirmesinden farklı olarak, ikale sözleşmeleri tarafların müşterek iradeleriyle sözleşmesel ilişkiyi sona erdirir, tarafların sözleşmesel hak ve borçlarının yerine getirildiğinin tespit edilmesini sağlar ve aynı zamanda taraflar arasındaki sözleşme sonrası ilişkiyi düzenler.

Taraflar ikale koşullarını, ikalenin yürürlük tarihini ve ikale sözleşmesinin unsurlarını belirlemekte uygulanacak hukukun izin verdiği ölçüde serbesttirler. İkale sözleşmesinin içeriği, sona erdirilecek asıl sözleşmenin özellikleri ve tarafların niyeti dikkate alınarak belirlenmelidir. Tarafların tercihinə göre ikalenin yürürlüğü sözleşmenin imza tarihi veya imzadan sonra belirli bir tarih ya da bir olayın tarihi olarak belirlenebileceği gibi, ikalenin geçmişe etkili olarak yürürlüğe gireceği de kararlaştırılabilir.

Her iki taraf da asıl sözleşme tahtındaki yükümlülüklerini yerine getirdiyse ve diğer tarafın ifalarını yeterli buluyorsa, ikale sözleşmesinde tarafların sona erdirilecek sözleşme tahtındaki görev ve yükümlülüklerinden ibrasına ilişkin bir hüküm öngörülebilir. İbra hükmü uygulanacak hukukun kurallarına aykırı olamaz. Uygulanacak hukuk ve uyuşmazlık çözüm merciinin, sona erdirilecek asıl sözleşmede düzenlenen farklı şekilde belirlenmesi mümkündür.

Bu Hukuk Postası makalesi acentelik ve tek satıcılık sözleşmelerini sona erdiren ikale sözleşmelerinin özelliklerini ve temel içeriğini inceler. Her iki sözleşme tipine uygulanabilir olan temel prensipleri açıklar ve gereken yerlerde farklılıklarına da değinir.

* *Haziran 2015 tarihli Makale*

Stokların Kullanılması ve Geri Alınması

İşin olağan akışı kapsamında acenteler stok bulundurmaz. Tek satıcılık sözleşmelerinin ikalesinde ise, stokların tek satıcı tarafından kullanılmaya devam edilip edilmeyeceği veya sağlayıcı tarafından geri alınıp alınmayacağı tarafların anlaşmasına bağlıdır. Tek satıcı tarafından geri alınması halinde, geri almaya konu malların durumunun (örneğin yeni olup olmadıkları, orijinal paketinde saklanıp saklanmadıkları, vb.) ikale sözleşmesinde açıkça belirlenmesi önem taşır. Geri alım fiyatının belirlenmesine dair esaslar tek satıcılık sözleşmesinde düzenlenmemiş ise, tarafların geri alma fiyatı üzerinde de anlaşmaya varması gerekir. Fiyat belirlenirken malların durumu göz önünde bulundurulur.

Verilerin Yok Edilmesi ve Gizlilik

Acentelik ve tek satıcılık ilişkisi kapsamında genellikle sağlayıcının gizli bilgi ve belgeleri, acente veya tek satıcı ile paylaşılır. Bu nedenle, ikale sözleşmesi söz konusu bilgi ve belgelerin akıbetine ilişkin hükümler içermeli ve bu doğrultuda acente veya tek satıcının uhdesinde bulunan veriler yok edilmeli veya sağlayıcıya iade edilmelidir. Tarafların ikale sonrası gizlilik süresi belirleyebilmesi yürürlükteki rekabet hukuku kısıtlamalarına tabidir. Rekabet Kurumu tarafından yayımlanan Dikey Anlaşmalara İlişkin Kılavuz¹'de kamuya mal olmamış know-how'ın kullanılması ve açıklanmasının süresiz olarak yasaklanabileceği belirtilir. Avrupa Birliği Komisyonu'nun 330/2010 sayılı Tüzüğü² ("Tüzük") de Türk hukukundakine paralel bir düzenleme içerir ve kamuya açık olmayan know-how'ın kullanımı ve açıklanmasına ilişkin olarak tek satıcıya süre bakımından sınırsız bir kısıtlama getirilmesine izin verir.

¹ Dikey Anlaşmalara İlişkin Kılavuz 3 Haziran 2009 tarihinde yayımlandı. Gizli bilgiye ilişkin hüküm Kılavuz'un 40. paragrafında yer alır. Kılavuza ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FBA%2F%9Fvuru+Rehberi%2Fdikey.pdf> (erişim tarihi: 09.07.2015).

² Avrupa Birliği Komisyonu'nun 330/2010 sayılı Dikey Anlaşma Türlerine ve Uyumlu Eylemlere Avrupa Birliğinin İşleyişi Hakkında Anlaşma Madde 101(3)'ün Uygulanmasına İlişkin Tüzüğü 23 Nisan 2010 tarihinde yayımlandı. Know-how'ın gizliliğine ilişkin hüküm Tüzüğün 5/3 numaralı maddesinde yer alır. Tüzüğün İngilizce metnine ulaşmak için bkz. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TEXT/HTML/?uri=CELEX:32010R0330&from=EN> (erişim tarihi: 09.07.2015).

Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

İkale sözleşmelerinde sona erme sonrası rekabet etmeme yükümlülüğüne yer verilebilir. İlgili hükümlerde rekabet yasağına tabi bölgenin kapsamı, ürün veya hizmetlerin neler olduğu ve yasağın süresi mutlaka belirtilmelidir. Rekabet yasağı tek satıcılar için bir yıl, acenteler için ise iki yıldan fazla süreyle getirilemez.

Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK")³ acentelik ilişkilerini düzenleyen 123. maddesi acenteye uygun bir tazminat ödenmesi şartıyla sözleşmenin sona ermesinden sonra rekabet yasağı getirilmesine izin verir. Madde uyarınca, rekabet yasağı anlaşması yazılı şekilde yapılmalı ve anlaşma hükümlerini içeren ve müvekkil tarafından imzalanmış bir belge acenteye verilmelidir. Anlaşma fesih tarihinden itibaren en fazla iki yıllık süre için yapılabilir ve yalnızca acenteye bırakılmış olan bölgeye veya müşteri çevresine ve acentenin kurulmasına aracılık ettiği sözleşmelerle ilgili konulara ilişkin olabilir. Avrupa Birliği Konseyi'nin 86/653/EEC sayılı Yönergesi⁴ ("Yönerge") de acenteye tazminat ödenmesi şartı dışında benzer hükümler içermekle birlikte, ulusal mevzuatların konu hakkında başkaca sınırlamalar getirmelerine olanak tanır. Rekabet etmeme yükümlülüğü öngörülmesi acentelik ilişkileri için genellikle kabul edilen bir uygulamadır.

Tek satıcılık sözleşmelerinin sona erdirilmesi sonrası rekabet etmeme yükümlülüğü öngörülmesi ise kural olarak ne Tüzük ne de Rekabet Kurumu'nun 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyet Tebliği⁵ uyarınca mümkündür. Ancak her iki mevzuatta da tek satıcıya şu şartlarla en fazla bir yıl süreyle rekabet yasağı getirilebile-

³ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 14 Şubat 2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı ve 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

⁴ Avrupa Birliği Konseyi'nin 86/653/EEC sayılı Üye Ülkelerin Bağımsız Çalışan Ticari Acentelere İlişkin Hukuklarının Koordinasyonuna İlişkin Yönergesi 31 Aralık 1986 tarihinde yayımlandı. Acentelerin fesih sonrası rekabet etmeme yükümlülüğüne ilişkin hüküm Yönerge'nin 20. maddesinde yer alır. Yönerge'nin İngilizce metnine ulaşmak için bkz. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31986L0653&from=EN> (erişim tarihi: 09.07.2015).

⁵ 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyet Tebliği 14 Temmuz 2002'de yayımlandı ve aynı tarihte yürürlüğe girdi. Tek satıcıların fesih sonrası rekabet etmeme yükümlülüğüne ilişkin hüküm Tebliğ'in 5(b) numaralı maddesinde yer alır. Tebliğ'e ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fTebli%25c4%259f%2fteblig35.pdf> (erişim tarihi: 09.07.2015).

ceği belirtilir: (i) yasaklamanın, anlaşma konusu mal ya da hizmetlerle rekabet halindeki mal ve hizmetlere ilişkin olması, (ii) anlaşma süresince tek satıcının faaliyette bulunduğu tesis ya da arazi ile sınırlı olması ve (iii) sağlayıcı tarafından tek satıcıya devredilen know-how'ı korumak için zorunlu olması.

Müşterilerin Devri

Müşterilerin devri konusunda acentelik ve tek satıcılık ilişkileri farklı hukuki düzenlemelere tabidir. Acentelik ilişkisinin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde, acentenin ilgili bölgedeki müşterilerini müvekkile devretmesi ve geçiş sürecinin sorunsuz ve etkin bir şekilde yürütülmesi için müvekkile destek vermesi gerekir.

Tek satıcılar ise kendi nam ve hesaplarına hareket ettiklerinden, müşterilerini sağlayıcıya devretmeleri beklenmez. Ancak bu durum, ikale sözleşmesinde müşterilerin devrine ilişkin bir düzenleme yapılmasına engel değildir. Böyle bir düzenleme rekabet etmeme yükümlülüğünün bir uzantısı olarak öngörülebilir.

Her iki sözleşme türünde de, acente ve tek satıcıların ilgili bölge içindeki tüm satışlarını, satış tekliflerini, ürünlerin reklam ve promosyonlarını durdurmaları ve sağlayıcıyı temsil etmeyi bırakmaları gerekir.

Sona Erme Sonrası Komisyon

Yönerge uyarınca acentelerin sona erme tarihinden sonra kurulan işlemler için de komisyon isteme hakkı vardır. Ancak bunun için (i) işlemin büyük ölçüde acentenin acentelik ilişkisi sırasındaki çabaları ile ve sona erme tarihinden sonra makul bir süre içerisinde kurulmuş olması; veya (ii) sözleşme sırasında olsaydı acentenin ücret isteyebileceği bir işleme ilişkin olarak üçüncü kişinin icabının acentelik sözleşmesinin sona ermesinden önce müvekkile veya acenteye ulaşmış olması gerekir. TTK m. 113/3 de sona erme sonrası ücrete hak kazanım için aynı koşullara yer verir.

İhbar Süreleri

Bir sözleşmede belirli bir süre yer almıyorsa ya da almasına rağmen her iki taraf da bu sürenin bitiminden sonra sözleşmeyi uygulamaya devam ediyorsa, o sözleşme belirsiz süreli sayılır. Yönerge belirsiz

sürelî sözleşmelerin sona erdirilmesindeki asgari ihbar sürelerini ihbarın verilme zamanına göre düzenler. Buna göre; sözleşmenin ilk yılı süresince ihbar süresi bir ay, ikinci yılda iki ay ve üçüncü ve devamındaki yıllarda üç aydır. Taraflar daha kısa ihbar süreleri kararlaştıramazlar.

Üye ülkelerin ulusal düzenlemelerinde dördüncü yıl için dört ay, beşinci yıl için beş ay, altıncı ve devamındaki yıllar için altı ay olmak üzere daha uzun ihbar süreleri öngörülebilir. Ayrıca üye ülkeler tarafların bunlardan daha kısa ihbar süreleri kararlaştıramayacağını düzenleyebilirler. Türk hukukunda ise ihbar süresi üç ay olarak belirlenir.

Taraflar yukarıda belirtilenlerden daha uzun ihbar süreleri kararlaştırmakta serbest olduğundan, buna ilişkin bir hüküm ikale sözleşmelerinin önemli unsurlarından biridir. Sözleşmede daha uzun ihbar sürelerine yer verilmesi halinde, müvekkil tarafından uyulması gereken sürenin acente tarafından uyulması gereken süreden daha kısa olamayacağı ve buna dair feragatin geçersiz olacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

Denkleştirme İstemi veya Zararın Tazmini

Yönerge, üye ülkelere acenteye denkleştirme istemi veya zararın tazminini talep etme hakkı tanınması arasında seçim hakkı sağlar. Buna göre, üye ülkeler mevzuatlarında denkleştirme istemi veya zararın tazmini hükümlerine yer vermelidirler. Acentelik sözleşmesinin sona erdirilmesinden önce taraflar acentenin zararına olacak şekilde denkleştirme veya tazminat hükümlerinden vazgeçemezler. Acentenin sözleşmenin sona erdirilmesinden itibaren bir yıl içinde denkleştirme veya tazminat istemi hakkını ileri sürmesi gerekir; aksi halde acente bu haklarını kaybeder.

Acenteye (i) sözleşme acentenin kusuru sebebiyle müvekkil tarafından feshedilmişse; (ii) müvekkilin feshi haklı gösterecek bir eylemi olmadan veya acentenin yaşı, maluliyeti ya da hastalığı gibi sonucunda faaliyetlerini devam ettirmesi acenteden makul şekilde beklenemeyecek sebepler dışındaki sebeplerle sözleşme acente tarafından feshedilmişse; veya (iii) acente sözleşme tahtındaki hak ve yükümlülüklerini başka bir kişiye devretmişse, denkleştirme istemi veya zararın tazmini hükümleri uyarınca bir ödeme yapılmaz.

Zararın Tazmini

Sona erme sonucunda acente özellikle normalde hak kazanacağı komisyondan mahrum kalmışsa ve bu sırada müvekkil acentenin faaliyetlerinden kaynaklanan bir menfaat elde etmişse ya da acente müvekkilin önerisi üzerine sözleşmenin ifası için maruz kaldığı masraf ve giderleri geri alamadıysa, uğradığı zararlarının tazminini talep etme hakkına sahiptir.

Denkleştirme İstemi

Yönerge uyarınca acente tarafından ancak şu koşullarda denkleştirme isteminde bulunulabilir: (i) acente yeni müşteriler getirdiyse ve ya mevcut müşterilerle yapılan işlem hacmini önemli ölçüde arttırdıysa ve müvekkil bu müşterilerle yürütülen işlerden önemli menfaatler elde etmeye devam ediyorsa ve (ii) somut olayın özellikleri ve özellikle söz konusu müşterilerle yapılan işlemlerde acente tarafından kaybedilen komisyon değerlendirildiğinde ödenmesi hakkaniyete uygun düşüyorsa.

Türk hukukunda da acentenin denkleştirmeye hak kazanma koşulları Yönerge’de sayılanlar ile benzerdir. Ayrıca TTK’nın 122. maddesi ilgili hükümlerin hakkaniyete aykırı düşmediği ölçüde tek satıcılık ile benzeri diğer tekel hakkı veren sürekli sözleşme ilişkilerinin sona ermesi hallerinde de uygulanacağını belirtir.

Sonuç

Acentelik ve tek satıcılık sözleşmelerinin sona erdirilmesine ilişkin ikale sözleşmeleri genellikle rekabet etmeme yükümlülüğünü, denkleştirme istemini, stokların durumunu, ihbar yükümlülüklerini ve süreleri düzenleyen hükümlere yer verir. Bu hükümler, sözleşme serbestisi ilkesi kapsamında, ikaleye konu asıl sözleşmenin nitelikleri ve tarafların niyetine bağlı olarak başkaca konuları içerecek şekilde genişletilebilir. Uygulanacak hükümler ülkeden ülkeye değişiklik gösterdiği için ikale sözleşmeleri hazırlanırken yerel mevzuat mutlaka dikkate alınmalıdır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Acentenin Denkleştirme Talebi*

Av. Naciye Yılmaz

Genel Olarak

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (“TTK”) uyarınca acente, “*ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen kimse*” olarak tanımlanır.

Bu şekilde, sürekli bir borç ilişkisi kapsamında faaliyetlerini yürüten acente, müvekkili için bir müşteri çevresi yaratır, var olan ilişkileri güçlendirir ve müşterileri müvekkilin markasına bağlar. Acentelik ilişkisinin sona ermesinden sonra da müvekkil bu müşteri kitlesinden fayda sağlamaya devam ederse de, acente, sözleşme sona ermiş olduğu için ücret talep edemez. Bu durumu ortadan kaldırma amacıyla acenteye yapılacak hakkaniyete uygun ödeme, denkleştirme talebi olarak anılır. Denkleştirme talebi, doktrinde portföy tazminatı ve müşteri tazminatı adlarıyla da anılır. Ancak denkleştirme talebi esasen bir tazminat değildir; zira amaç klasik anlamda kusurlu davranıştan doğan bir malvarlığı zararının karşılanması değildir². Amaç, devam eden portföyden hakkaniyet ölçüsünde acentenin yararlandırılmasıdır. Bu sebeple bir tazminattan farklı olarak denkleştirme için müvekkilin kusuru aranmaz³.

* *Şubat 2015 tarihli Makale*

¹ 14 Şubat 2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

² **ARKAN Sabih**, *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara, 2011, s. 220.

³ **KAYA Arslan**, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Acentelik*, İstanbul, 2013, s. 231-232.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu⁴ (“Mülga TTK”) döneminde acentenin denkleştirme talebine yönelik açık yasal bir düzenleme bulunmuyordu. Denkleştirme talebi Mülga TTK’nın 134. maddesinin geniş yorumlanması suretiyle uygulanmaktaydı. İlgili hükmün ilk fıkrasında, üç aylık ihbar süresine uyulmadan acentelik sözleşmesinin feshedilmesi durumunda başlanmış işlerin tamamlanamaması sebebiyle diğer tarafın uğradığı zararın tazmin edilmesini; ikinci fıkrasında ise iflas, ölüm veya kısıtlanma sebebiyle acentelik sözleşmesinin sona ermesi hallerine özgü olarak işlerin tamamlanması halinde acenteye verilecek ücret miktarına göre belirlenecek bir tazminat ödenmesi öngörülmektedir. Fakat bu madde, gerçek anlamda bir tazminat olmayan denkleştirme talebine amaç ve nitelik açısından uygun düşmemektedir⁵. TTK, 122. maddesinde acentenin denkleştirme talebini açıkça düzenleyerek tartışmalara son verdi. İşbu Hukuk Postası makalesinde TTK madde 122 kapsamında denkleştirme talebi ve şartları incelenecektir.

Acentenin Denkleştirme Talebinin Şartları

Acentenin denkleştirme talebinde bulunabilmesinin şartları TTK madde 122’de düzenlenir. Tazminat için bu şartların birlikte (kümülatif olarak) var olması aranır.

Sözleşmenin Sona Ermiş Olması

Denkleştirme talebi acentelik sözleşmesinin sona ermesinin sonuçlarından biridir. Sözleşme fesih yoluyla veya kendiliğinden sona erebilir. Burada vurgulanması gereken, sözleşmenin acentenin kusuru olmaksızın sona ermesi veya acentenin, müvekkilin feshi haklı gösterecek bir eylemi sonucu sözleşmeyi feshetmiş olması gerektiğidir.

Müvekkilin feshi haklı gösterecek davranışı kusurlu olmak durumunda değildir. Buna örnek olarak acentenin ücretini haklı bir gerekçe olmaksızın geç veya eksik ödenmesi, acentenin yetkili olduğu bölgenin daraltılması, acentenin bağımsızlığına aykırı olarak düzenli ve

⁴ 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

⁵ **ERDEM Ercüment**, *Türk İsviçre Hukukunda Denkleştirme Talebi*, İsviçre Borçlar Kanunu’nun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku’nun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri, İstanbul, 2009, s. 212.

kısa süreli rapor talep edilmesi verilebilir. Haklı bir sebep olmaksızın sözleşmeyi fesheden acente TTK madde 122/3 uyarınca denkleştirme talebini ileri süremeyecektir. Bu fıkra emredici nitelikte olmadığından müvekkilin feshi haklı gösterecek davranışı bulunmadan sözleşmeyi fesheden acenteye denkleştirme talebini ileri sürme hakkı tanınabilir⁶.

Yine aynı fıkraya göre acentenin kusuru nedeniyle sözleşme haklı nedenlerle feshedilirse acente denkleştirme talebinde bulunamaz.

Yeni Müşterilerden Sözleşme Sona Erdikten Sonra Önemli Menfaatler Elde Etme

Acentenin denkleştirme tazminatına hak kazanabilmesinin bir diğer şartı, sözleşmenin sona ermesi akabinde müvekkilin, acentenin yeni bulduğu müşteriler sayesinde sözleşme sona erdikten sonra da önemli menfaatler elde ediyor olmasıdır.

Yeni müşteriler genel anlamıyla acentenin faaliyetine başlamasından sonra müvekkile kazandırılan müşterileri ifade eder. Bu, müvekkile ilk defa sözleşme yapması sağlanarak müşterilerin bağlanması suretiyle olabileceği gibi, müvekkil ile iş ilişkisi uzun zaman önce kopmuş eski müşterilerin tekrar kazandırılması şeklinde de olabilir. Müvekkilin daha önce edindiği ya da önceki acenteleri yoluyla kazandığı müşteriler bu kapsamda değerlendirilmez. Ancak var olan müşterilerle ilişkilerin önemli ölçüde genişletilmesi bu kapsamda kabul edilmelidir. Yeni müşteriler kazandırıldığı hususu acente tarafından kanıtlanmalıdır⁷.

Müvekkilin yeni müşteriler sayesinde sözleşmenin sona ermesinden sonra da elde edeceği kazanç tahmini olarak yapılırken, sözleşmenin sona ermesi sırasında bilinen piyasa özellikleri, rekabet koşulları, piyasadaki olası değişiklikler, müvekkilin yeni müşterilerle olan ilişkisinin hangi kapsamda ne kadar süre devam edeceği gibi koşullar dikkate alınmalıdır⁸.

⁶ ARKAN Sabih, *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara, 2011, s. 224.

⁷ KAYA Arslan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Acentelik*, İstanbul, 2013, s. 238.

⁸ ARKAN Sabih, *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara, 2011, s. 222.

Acentenin Ücret İsteme Hakkını Kaybetmesi

Acentenin denkleştirme talebinde bulunabilmesinin bir diğer şartı, sözleşmenin sona ermesi nedeniyle acentenin ücret talep hakkını kaybediyor olmasıdır. Burada bahsedilen sözleşme sürecinde hak kazanılan ücretlerin kaybı değil, yeni müşterilerle sözleşme sona erdikten sonra kurulacak ilişkiler için acentenin ücret hakkı kazanamamasıdır. Sözleşme sona ermesine rağmen yeni müşteriler için bir şekilde ücret ödenmişse denkleştirme talebinde bulunulamaz⁹.

Denkleştirme Talebinin Somut Olayda Hakkaniyete Uygun Olması

Bu kapsamda, son olarak, hakkaniyete uygunluk kriteri getirilmiştir. Şu kadar ki, münhasıran denkleştirme talebinin hakkaniyete uygun olmasından hareketle denkleştirmeye hükmedilemez, öncelikle diğer koşullar gerçekleşmelidir. Ancak koşulların gerçekleştiği teyit edildikten sonra son olarak hakkaniyete uygunluk denetimi yapılır. Talebin hakkaniyete aykırı olduğunu müvekkilin kanıtlaması gerekir. Bu değerlendirme yapılırken somut olay ve acentelik sözleşmesinin koşulları dikkate alınmalıdır. Benzer şekilde marka tanınırlığı ve gücü de denkleştirme bedeli tayin edilirken hakkaniyet uyarınca dikkate alınmalıdır¹⁰.

Denkleştirme Ücretinin Hesaplanması

TTK madde 122/2 uyarınca “*tazminat, acentenin son beş yıllık faaliyeti sonucu aldığı yıllık komisyon veya diğer ödemelerin ortalama-sını aşamaz. Sözleşme ilişkisi daha kısa bir süre devam etmişse, faaliyetin devamı sırasındaki ortalama esas alınır.*” İlgili hüküm bir üst sınır belirler, ödenmesi gereken tazminat her zaman bu üst sınıra ulaşmayabilir. TTK’nın gerekçesinden de anlaşıldığı üzere bu hesaplama yöntemi acenteyi korumaya yöneliktir, hükmün emredici nitelikte olup olmadığı doktrin ve içtihatlarla açıklığa kavuşacağı da belirtilmiştir. Ancak acente için daha yüksek bir talebe olanak veren bir hesaplama yönteminin taraflarca kararlaştırılmasına olanak vermenin hükmün amacına uygun olacağı da eklenmiştir.

⁹ KAYA Arslan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Acentelik*, İstanbul, 2013, s. 243.

¹⁰ KAYA Arslan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Acentelik*, İstanbul, 2013, s. 244-246.

Denkleştirme Talebinin İleri Sürülmesi

TTK madde 122/4 uyarınca denkleştirme talebinden önceden vazgeçilmesi mümkün değildir. Bu düzenleme acentenin korunmasına yöneliktir. Denkleştirme talebi sözleşmenin sona ermesinden itibaren bir yıl içerisinde ileri sürülmelidir. Bu sürenin gerekçeden yola çıkarak hak düşürücü süre olduğu kabul edilmektedir¹¹.

Hükmün Benzer Nitelikteki Sözleşmelere Uygulanması

Denkleştirme talebi kural olarak acenteye özgüdür. Ancak TTK madde 122/5 uyarınca *“Bu hüküm, hakkaniyete aykırı düşmedikçe, tek satıcılık ile benzeri diğer tekel hakkı veren sürekli sözleşme ilişkilerinin sona ermesi hâlinde de uygulanır.”* Acenteden farklı olarak tek satıcı tacir yardımcısı değildir, işlemleri kendi nam ve hesabına yapar. Bu sebeple tek satıcı için de sözleşmenin sona ermesinden sonra müşteri çevresinin üreticiye devrediliyor olmasına dikkat edilmelidir¹².

Sonuç

TTK’nın 122. maddesiyle Türk hukukunda açık bir düzenlemeyle acentelere denkleştirme talebinde bulunma hakkı tanınmıştır. Buna göre acentenin müvekkile kazandırdığı yeni müşterilerden müvekkilin sözleşmenin sona ermesinden sonra da kazanç sağlıyor olması gerekir. Müvekkilin bu kazancına karşılık acentenin herhangi bir ücret alması gerekir. Bu şartların yanında aynı zamanda somut olayda denkleştirme talebine hükmedilmesi hakkaniyete uygun olmalıdır. Bu kapsamda, üst sınırı acentenin son beş yıllık faaliyeti sonucu aldığı yıllık komisyon veya diğer ödemelerin ortalamasını aşmayacak şekilde bir denkleştirme alacağı talep edilebilir. Bu talep sözleşmenin sona ermesinden itibaren bir yıl içinde ileri sürülmelidir ve ilgili talepten önceden vazgeçmek mümkün değildir. Acentenin denkleştirme talebine ilişkin bu hükümler hakkaniyete uygun düştüğü ölçüde tek satıcılık ve benzeri tekel hakkı sağlayan sürekli sözleşme ilişkilerinin sona ermesinde de uygulanır.

¹¹ ARKAN Sabih, *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara, 2011, s. 225.

¹² KAYA Arslan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Acentelik*, İstanbul, 2013, s. 261-262.

Simsarlık Sözleşmeleri*

Av. Nilay Çelebi

Giriş

Simsarlık sözleşmeleri (eski adı ile tellallık sözleşmeleri) Türk Borçlar Kanunu’nun (“BK”) 520-525. maddelerinde düzenlenir. Simsarlık sözleşmeleri, bir kişinin taraflar arasında bir sözleşme kurulması imkânının hazırlanmasını sağladığı veya kurulmasına aracılık etmeyi üstlendiği ve bu sözleşmelerin kurulması hâlinde ücrete hak kazandığı sözleşmelerdir. Emlak komisyoncuları, özel istihdam büroları, borsa simsarları, finansal danışmanlar (örn: ticaret hukuku anlamında şirket satıcısı ile alıcıları bir araya getiren kişiler) simsarlara örneklerdir.

Simsarlık

Simsar sıfatını taşıyan ve simsar olarak nitelendirilen kişiler, iki taraf arasında sözleşme yapma fırsatını sağlar, sözleşmenin kurulmasına aracılık eder ve/veya sözleşme (proje) görüşmelerini yönlendirir ve aracılık eder.

Simsar,

- (i) simsarlık sözleşmesinde kendisine vekalet verenin talebine, isteğine, şartlarına ve tercihine uygun olarak bir sözleşme akdetmeye niyeti olan üçüncü kişileri bulup kendisine vekalet verene bu kişileri önermek ve bildirmek ile görevli olabilir, ve ayrıca iki tarafı buluşturabilir veya bağlantı kurmalarını sağlayabilir,
- (ii) aktif olarak sözleşme görüşmelerine katılabilir, sözleşmeleri müzakere edebilir, sözleşmeleri hazırlayabilir veya hazırlanan sözleşmelere kendi görüşlerini verebilir ve böylelikle tarafla-

* Kasım 2015 tarihli Makale

rın mutabakatı ile aralarındaki ana sözleşmenin akdedilmesi ve imzalanmasında etkin rol oynayabilir.

Vekalet veren, birden çok simsar atayabilir. Simsar niteliğini taşıyan bu kişiler ana sözleşme kapsamında farklı görevlere sahip olabilirler veya müşterek olarak da yetkilendirilebilirler.

Taşınmaz simsarlığı dışındaki simsarlık sözleşmeleri için herhangi bir geçerlilik şekli yoktur. Ancak, yazılı şekilde yapılması ispat açısından ve ileride çıkabilecek ihtilaflar açısından önemlidir. Taşınmaz simsarlığı sözleşmeleri yani taşınmaz konusunda alıcı ile satıcının bir araya getirilmesini öngören sözleşmeler yazılı şekilde yapılmalıdır. Simsarlık sözleşmelerine, kural olarak BK'da yer alan vekâlete ilişkin hükümler uygulanır.

Simsarın Hak ve Yükümlülükleri

Kural olarak simsarlar, tarafların mutabakat sağlayıp ana sözleşmenin nihai sonuca ulaşması ve sözleşmenin kurulması ile ücrete hak kazanır. Ancak vekalet veren ile simsarın anlaşmasıyla ana sözleşme kurulmasa dahi simsarın o döneme kadar yapmış olduğu faaliyetlerden dolayı da (belirli bir oranda ya da tam) ücrete hak kazanabileceği simsarlık sözleşmesinde kararlaştırılabilir. Ücret konusunda bir anlaşma yok ise simsarın ücreti, tarife, tarife yoksa teamüle göre ödenir (BK m. 522).

Simsarlık sözleşmesinde simsarın yapacağı giderlerin kendisine ödeneceği kararlaştırılmışsa, ana sözleşmede mutabık kalınmamış olsa ve sözleşme kurulmamış olsa bile simsarın giderleri ödenir. Simsarlık sözleşmelerinde genellikle, simsarın yapmış olduğu belgelendirilmiş giderlerin belirli bir limite kadar ödenmesi kararlaştırılır, aşan veya aşabilecek giderler için mutlaka vekalet verenden ön izin alınması kararlaştırılır.

Simsar, kural olarak simsarlık faaliyetini bizzat kendisi yerine getirir ancak simsarlık faaliyetini, BK m. 507 kapsamında üçüncü kişiye de bırakabilir, bu durumda üçüncü kişinin fiilinden kendisi yapmış gibi sorumludur.

Simsar, vekâlet verenin istemi üzerine yürüttüğü işin hesabını vermekle ve onun talimatlarına uymakla yükümlüdür. Simsarın sadakat ve

özen yükümlülükleri de vardır. Bu kapsamda, sadakat yükümlülüğüne aykırılık halinde ücret hakkını kaybeder. BK m. 523 uyarınca simsar, üstlendiği borcuna aykırı davranarak diğer tarafın menfaatine hareket eder veya dürüstlük kurallarına aykırı olarak diğer taraftan ücret sözü alırsa, ücrete ve yaptığı giderlere ilişkin haklarını kaybeder.

Vekalet Verenın Borçları

Vekalet verenin en temel borcu tarafların mutabakat sağlayıp ana sözleşmenin nihai sonuca ulaşması ve sözleşmenin kurulması ile simsarın ücretini ödemektir. Simsarın yapacağı giderlerin kendisine ödeneceği taraflar arasında kararlaştırılmışsa, ana sözleşmede mutabık kalınmamış olsa ve sözleşme kurulmamış olsa bile vekalet veren simsarın giderlerini ödemekle yükümlüdür. Simsar, simsarlık faaliyetinin gereği olan ve objektif olarak zorunlu olarak değerlendirilen giderleri vekalet verenden talep edebilir.

Eğer taraflar arasında kararlaştırılan bir münhasırlık söz konusu ise artık vekalet veren aynı iş için başka bir simsarı görevlendiremez, münhasırlığın ihlali simsara tazminat hakkı doğurur.

Sonuç

Simsarlık, Türk Borçlar Hukukumuzda emlak komisyoncularının, özel istihdam bürolarının, borsa simsarlarının, finansal danışmanların hukuki dayanağı olarak karşımıza çıkar. Simsarlar, tarafları bir araya getirir, taraflar arasında sözleşme yapma fırsatını sağlar, sözleşmenin kurulmasına aracılık eder ve/veya sözleşme (proje) görüşmelerini yönlendirir ve aracılık eder. Bu anlamda, simsarlar aslında günlük ve finansal hayatta önemli bir işleve ve göreve sahiptir.

Türk Hukukunda Yeni Düzenleme: Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun*

Av. Özgür Kocabaşoğlu

Giriş

29.01.2015 tarihli ve 29251 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe giren 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (“PTDHK” veya “Kanun”), perakende işletmelerin açılış ve faaliyete geçiş işlemlerinin kolaylaştırılmasını, perakende ticaretin serbest piyasa ortamında etkin ve sürdürülebilir rekabet şartlarına göre yapılmasını, tüketicinin korunmasını, perakende işletmelerin dengeli bir şekilde büyüme ve gelişmesinin sağlanmasını ve perakende işletmelerin faaliyetleri ile bunların üretici ve tedarikçilerle ilişkilerinin düzenlenmesini amaçlamaktadır. Aynı zamanda Kanun, Türk hukukunda daha önce herhangi bir düzenleme ile hüküm altına alınmamış olan alışveriş merkezleri, outlet satış mağazaları ve diğer perakende işletmelerinin tanımını yaparak bu işletmelere çeşitli yükümlülükler getirmiştir.

Kanun, genel olarak perakende ticaret sektörünün hukuki altyapısını oluşturmayı hedeflemektedir ve içeriğinde hem geleneksel hem de organize perakendeciliğe ilişkin hükümler barındırmaktadır.

Perakende Bilgi Sistemi (PERBİS)

Kanun, perakende işletmelerinin açılış ve kapanış işlemleri ile diğer faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde gerekli başvuruların ve diğer işlemlerin yapılması için bir bilgi sistemi kurulmasını öngörmektedir. Bu sistem, başvuruların ilgili kurum ve kuruluşlara iletilmesi, bunların değerlendirilmesi ve sonuçlandırılması işlemlerinin yapılabilmesi, bu işletmelere yönelik bir veri tabanının oluşturulabileceği ve tüm bunlara ilişkin bilgi paylaşımının gerçekleştirilebileceği bir sistem olacaktır.

* Şubat 2015 tarihli Makale

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (“Bakanlık”) nezdinde kurulacak olan Perakende Bilgi Sistemi (“PERBİS”), Bakanlık tarafından ilgili diğer kurum ve kuruluşların erişimine açılacak ve bu kuruluşlar nezdinde kurulan elektronik kayıt sistemlerine çevrimiçi olarak bağlanacaktır. PTDHK’nın 5. maddesi uyarınca, perakende işletmelerinin işyeri ve çalışma ruhsatları PERBİS üzerinden verilecektir. Bu ruhsatlara ilişkin başvurular PERBİS üzerinden veya doğrudan yetkili/ilgili idareye yapılabilecektir. Doğrudan yetkili idareye yapılacak başvurular PERBİS’e işlenecektir. Ruhsat düzenlemeye yetkili idareler bir ön değerlendirme yapacaklardır. Bu ön değerlendirme sonucunda olumlu bulunan başvurular, başvuru tarihinden itibaren üç gün içinde, işletmenin kuruluş ve açılış işlemlerini gerçekleştirmek üzere ilgili kurumlara iletilecektir. Bu iletim ile birlikte ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde de gerekli başvurular yapılmış sayılacaktır. Başvurusu uygun bulunmayan işletmelere ise olumsuz dönüş otuz gün içinde gerekçeli olarak tebliğ edilecektir.

PTDHK’nın Geçici 1. Madde uyarınca, perakende işletmelerine ait Kanun’un yürürlüğünden evvel alınmış ruhsatlar geçerliğini koruyacak, ancak bu işletmelere ilişkin tüm bilgiler kurulmasından itibaren bir yıl içinde yetkili idarelerce PERBİS’e aktarılacaktır. Bakanlık, bu süreyi iki defaya mahsus birer yıl kadar uzatabilir.

Bu düzenleme, perakende işletmeleri için kuruluş işlemlerini daha kolay ve daha az maliyetli bir hale getirmektedir. Aynı zamanda, perakende işletmeleri için getirilen yeni kayıt sistemi bu işletmelerin takip edilebilirliğini de kolaylaştıracaktır. PTDHK md. 4/4 ve md. 5 uyarınca PERBİS’te erişime açılacak ve PERBİS’e işlenecek bilgilere ve bu sistemin işleyişine dair usul ve esaslara ilişkin yönetmelikler çıkarılacaktır.

Prim ve Bedel Talepleri ile Mağaza Markalı Ürünler

PTDHK’nın 6. maddesi büyük mağazaların, zincir mağazaların ve bayi işletmelerinin üretici ve tedarikçilere yönelttikleri belirli prim veya bedel taleplerinin önüne geçmektedir. Hüküm, üretici ve tedarikçilerden mağaza açılışı ve tadilatı, ciro açığı, banka ve kredi kartı katılım bedeli gibi ürün talebini doğrudan etkilemeyen prim ve bedellerin talep edilmesini yasaklamaktadır. Gerek hükmün gerekse gerekçenin

lafzından anlaşıldığı üzere, bu hükümde sayılan prim ve bedeller yalnızca örnek vermek amacıyla belirtilmiştir. Dolayısıyla perakende işletmelerin, ürün talebini doğrudan etkilemeyen prim ve bedel taleplerinin tamamı bu hüküm kapsamında engellenebilecektir. Buna ek olarak, perakende işletmeler (alışveriş merkezleri, zincir mağazalar vb.) üretici veya tedarikçilerden, satılacak olan ürün talebiyle doğrudan alakalı olan reklam, anons veya raf tahsisi gibi hizmetlere ilişkin olarak ancak aralarında yaptıkları sözleşmelerde türü ve oranı belirtildiği takdirde prim ya da bedel talebinde bulunabileceklerdir. Bu talepler de sözleşme süresiyle sınırlı olacak ve ilgili ürünün sözleşme süresi boyunca rafta satışa sunulması zorunlu olacaktır. Söz konusu düzenlemeye aykırılık halinde PTDHK md. 18/a'da haksız uygulanan prim ve bedel tutarında idari para cezası öngörülmüştür.

PTDHK md. 7'de ise küçük işletmeleri koruyan bir hüküm getirerek, üreticiler veya tedarikçiler ile perakende işletmeler arasındaki alım satım işlemlerinden kaynaklı ödemelerin, sözleşmede öngörülen tarihte yapılması esastır. Üretim tarihinden itibaren otuz gün içinde bozula-bilen hızlı tüketim mallarına ilişkin ödemelerin süresi; üretici veya tedarikçinin küçük işletme¹, borçlunun ise büyük ölçekli işletme² olduğu hâllerde teslim tarihinden itibaren otuz günü geçemez şeklinde bir düzenleme getirilmiştir.

Aynı doğrultuda, PTDHK md. 8 Türkiye'de üretilen hızlı tüketim malı (gıda, içecek, temizlik ve kişisel bakım ürünleri) niteliğindeki mağaza ürünlerinin üzerinde perakendecinin isim, ticari unvan ve marka-

¹ Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik md. 5/b'de küçük işletmelerin tanımı yapılmaktadır. Buna göre; küçük işletme: elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri sekiz milyon Türk Lirasını aşmayan işletmelerdir. Yönetmelik metni için lütfen bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=3.5.20059617&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=K%C3%BC%C3%A7%C3%BCk%20ve%20Orta%20B%C3%BCy%C3%BCk%C3%BCk%20C4%B0%C5%9Fletmelerin%20Tan%C4%B1m%C4%B1%20Nitelikleri%20ve%20S%C4%B1n%C4%B1fland%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1%20Hakk%C4%B1nda%20Y%C3%B6netmelik>.

² Verimlilik Proje Ödülleri Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik md. 3/c'de büyük ölçekli işletme tanımı yapılmaktadır. Buna göre, büyük ölçekli işletme: mikro, küçük veya orta büyüklükteki işletme niteliği taşımayan işletmedir. Yönetmelik metni için lütfen bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.19415&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=Verimlilik%20Proje%20C3%96d%C3%BCl%20Usul%20Ve%20Esaslar%C4%B1%20Hakk%C4%B1nda%20Y%C3%B6netmelik>.

sının yanı sıra, üreticilerin isim, ticari unvan veya markasına da yer verilmesi gerektiğini hüküm altına almaktadır.

Kampanyalı Satışlar ve Alışveriş Festivalleri

PTDHK md. 8’de perakende işletmelerine başlangıç ile bitiş süreleri belirli olmak kaydıyla indirimli ve promosyonlu satış kampanyaları düzenleme imkânı tanınmıştır. Ayrıca, bu satışların 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (“TKHK”) ve diğer mevzuat hükümleri ile çelişmeyecek şekilde yapılmaları gerekmektedir. Bu kampanyaların süreleri tasfiye halinde altı ayı, işyeri açılış, kapanış, devir, adres veya faaliyet konusu değişikliklerinde üç ayı geçemeyecektir.

Bununla birlikte, mahalli idareler, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları ile bunların bağlı oldukları şirketler ve diğer tüzel kişiler, yılın belirli dönemlerinde ilçe, il, bölge veya ülke genelinde alışveriş festivalleri düzenleyebileceklerdir. Uygulamada daha önceden de görülmekte olan bu etkinlikler, söz konusu kanun ile hukuki dayanağa kavuşmuş ve belirli kurallara bağlanmıştır. Madde gerekçesine göre, bu hükümde TKHK’ya atıfta bulunularak tüketiciye yönelik haksız uygulamaların önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca işletmelerin gerçekte olmamasına rağmen tasfiye veya işyeri kapatma gibi gerekçelerle indirimler yaparak gerek rakipler gerekse tüketiciler için haksız durumlar yaratmaları engellenmek istenmiştir.

Sürekli İndirimli Satışlar

PTDHK md. 10 ilk kez sürekli indirimli satış adı altında outlet mağazalarının tanımını yapmıştır. Tanıma göre, seri sonu, sezon sonu, ihraç fazlası, kusurlu ve benzeri malların, perakende işletmeler tarafından indirimli fiyattan veya malların fabrika çıkış fiyatı üzerinden yıl boyunca satılması sürekli indirimli satıştır. Hâlihazırda bazı işletmeler satışa konu ürünlerin büyük bir kısmı indirimli olmasa dahi “outlet” ibaresi altında satışlar yaparak tüketiciyi yanıltabilmekte ve haksız rekabet yaratabilmektedirler. Bu tarz uygulamaların önüne geçilebilmesi için hükümde, belirli eşikler ve yükümlülükler öngörülmüştür. Sürekli indirimli satış yapan perakende işletmelerin bu tarz satış yaptıklarına dair ibareleri (outlet, outlet store vb.) kullanabilmeleri için satışa konu mallarının satışının %70’inin sürekli indirimli satış olarak gerçekleştiri-

riliyor olması gerekmektedir. Bir alışveriş merkezinin bu ibareleri kullanabilmesi için ise içinde bulundurduğu mağazaların tamamının bu niteliği haiz olması gerekmektedir.

Bununla birlikte, sürekli indirimli satış yapan işletmelere bu satışı yaptıklarına ilişkin ibareleri ön cephelerinde ve mağaza içlerinde kolaylıkla görünen ve okunan biçimde bulundurma zorunluluğu getirilmiştir.

PTDHK'nın Geçici 1. Maddesinin 6. fıkrası uyarınca sürekli indirimli satış yapan perakende işletmelerin Kanun'un yürürlük tarihinden itibaren iki yıl içinde durumlarını 10. madde ile uyumlaştırmaları gerekmektedir. Söz konusu uyumlaştırmanın gerçekleştirilmemesi veya söz konusu 10. maddeye aykırılık durumlarında PTDHK md. 18/c uyarınca 5.000 TL idari para cezası öngörülmüştür.

Alışveriş Merkezlerinin Yükümlülükleri

Kanun, "tanımlar" maddesi altında alışveriş merkezi tanımı yapmış, böylece alışveriş merkezleri, yaygın kullanımıyla AVM'ler ilk kez hukuki dayanağa kavuşmuştur. Buna göre, alışveriş merkezi *"bir yapı veya alan bütünlüğü olan, içinde büyük mağaza ve/veya beslenme, giyinme, eğlenme, dinlenme, kültürel ve benzeri ihtiyaçların bir kısmının veya tamamının karşılandığı diğer işyerleri bulunan, merkezî bir yönetime ve ortak kullanım alanları ile yönetmelikle belirlenen diğer niteliklere sahip işletme"* olarak tanımlanmıştır. PTDHK md. 11/1'de ise alışveriş merkezlerine satış alanlarının en az %5'lik kısmının sosyal ve kültürel etkinlik düzenlenmesi amacına tahsis edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Aynı hükmün ikinci fıkrasında ise acil tıbbi müdahale ünitesi, ibadet yeri, bebek bakım odası, çocuk oyun alanı gibi ortak kullanım alanları oluşturulması öngörülmüştür. Kanun yürürlüğe girmeden evvel gerekli ruhsatları almış olan işletmelerin, PTDHK'nın Geçici 1. Maddesinin 7. fıkrası uyarınca, söz konusu ortak kullanım alanlarını yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içerisinde oluşturmaları gerekmektedir. Bu uyumlaştırmanın yapılmaması durumunda veya birinci fıkraya aykırılık hallerinde ortak kullanıma ayrılması gereken fakat ayrılmayan her bir metrekare için 20.000 TL, ikinci fıkraya aykırılık hallerinde ise her bir aykırılık için 50.000 TL idari para cezası öngörülmüştür.

Alışveriş merkezlerine ilişkin bir diğer yenilik ise, satış alanlarının en az %5'inin esnaf ve sanatkâr işletmecilerine, en az %3'ünün de kaybolmaya yüz tutmuş meslekleri icra edenlere kiraya verme zorunluluğudur. Bu alanların öncelikle bu kişilere kiraya verilmesi zorunluluğu getirilmiştir. PTDHK'nın Geçici 1. Maddesinin 8 ve 9. fıkraları uyarınca, Kanun'un yürürlüğünden itibaren, alışveriş merkezlerinde boşalan satış alanlarının öngörülen oranlara ulaşıncaya kadar sözü geçen esnaf ve sanatkâr işletmecilerine ve kaybolmaya yüz tutmuş meslekleri icra edenlere kiraya verilmesi gerekmektedir. Bu hükümlere aykırılık durumunda PTDHK md. 18/e uyarınca, ayrılması gereken yerden ayrılmayan her bir metrekaare için metrekaare başına düşen rayiç kira bedeli tutarında idari para cezası öngörülmüştür. Ayrıca hızlı tüketim mallarının satışının yapıldığı büyük veya zincir mağazalarda öncelikle yöresel ürünlere raf tahsisi yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Bu hükme aykırılık halinde ise PTDHK md. 18/f uyarınca, işletmenin her bir mağazası ya da şubesi için 20.000 TL idari para cezası öngörülmüştür.

Sonuç

Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, başta alışveriş merkezleri ve outlet mağazaları olmak üzere perakende işletmeler için bir hukuki dayanak oluşturmuştur. Kanunda hem tüketicinin korunması hem de haksız rekabetin önlenmesine yönelik olarak birtakım düzenlemelere ve yükümlülöklere yer verilmiştir. PTDHK'nın Geçici 1. maddesi uyarınca, Kanun'da bulunan düzenlemelere ilişkin yönetmelikler dokuz ay içinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yürürlöğe konacaktır.

Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve Getirdiği Yenilikler*

Av. Selen Öztürk

Giriş

6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (“E-Ticaret Kanunu”) 01.05.2015 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 05.11.2014 tarihli ve 29166 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Gelişmekte olan piyasalar arasında e-ticaret potansiyeli en yüksek dokuzuncu ülke olan Türkiye için E-Ticaret Kanunu’nun yürürlüğe girmesi, alandaki düzenleme boşluğunun tüketicilerin ve tacirlerin menfaatleri birlikte dikkate alınarak karşılanması ihtiyacı açısından önem taşır¹. E-Ticaret Kanunu’nun düzenleme alanı ticari iletişimi, hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcıların sorumluluklarını, elektronik iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmeler ile elektronik ticarete ilişkin bilgi verme yükümlülüklerini ve uygulanacak yaptırımları kapsar.

Kanunun Amacı

E-Ticaret Kanunu’nun gerekçesinde de belirtildiği üzere, bilgi teknolojisinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan erişim, içerik sağlayıcı, hizmet sağlayıcı gibi kavramların eski mevzuat ile düzenlenmesi mümkün olmamaktadır. Bu sorunun çözülmesi ve Avrupa Birliği (“AB”) mevzuatı ile uyumun sağlanabilmesi amacıyla çıkarılan ve ilgili AB düzenlemesi olan 2000/31/AT Bilgi Toplumu Hizmetlerinin, Özellikle Elektronik Ticaretin Ortak Pazardaki Bazı Yönleri Hakkında Direktif’i (“Direktif”)² esas alan E-Ticaret Kanunu, ticaret hukukumuzda önemli bir boşluğu doldurmayı hedefler.

* *Ocak 2015 tarihli Makale*

¹ **Afra, Sina.** Dijital Pazarın Ortak Noktası E-Ticaret: Dünya’da Türkiye’nin Yeri, Mevcut Durum ve Geleceğe Yönelik Adımlar, TÜSİAD Yayınları, Haziran 2014, s. 35. http://www.tusiad.org.tr/_rsc/shared/file/eTicaretRaporu-062014.pdf (Son erişim tarihi: 20.01.2015).

² 2000/31/EG Bilgi Toplumu Hizmetlerinin, Özellikle Elektronik Ticaretin Ortak Pazardaki Bazı Yönleri Hakkında Direktif, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TEXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&from=DE> (Son erişim tarihi: 20.01.2015).

Hizmet Sağlayıcının Yükümlülükleri

E-Ticaret Kanunu m. 2/1(ç) uyarınca “*Elektronik ticaret faaliyetinde bulunan gerçek ya da tüzel kişileri...*” ifade eden hizmet sağlayıcı, m. 3/1 gereğince elektronik iletişim araçları yoluyla bir sözleşmenin kurulmasından önce birtakım bilgileri alıcılara sunmakla yükümlüdür. Söz konusu bilgiler m. 3/1’de alıcıların kolayca ulaşabileceği şekilde ve güncel olarak tanıtıcı bilgiler, sözleşmenin kurulabilmesi için izlenecek teknik adımlara ilişkin bilgiler, sözleşme metninin sözleşmenin kurulmasından sonra, hizmet sağlayıcı tarafından saklanıp saklanmayacağı ile bu sözleşmeye alıcının daha sonra erişiminin mümkün olup olmayacağı ve bu erişimin ne kadar süreyle sağlanacağına ilişkin bilgiler, veri girişindeki hataların açık ve anlaşılır bir şekilde belirlenmesine ve düzeltilmesine ilişkin teknik araçlara ilişkin bilgiler, uygulanan gizlilik kuralları ve varsa alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmalarına ilişkin bilgiler olarak belirtilmiştir.

Bu hükme göre, sözleşme ilişkisinin kurulmasından önce alıcı, satım prosedürünün tamamından haberdar olur ve kararını bu doğrultuda verir. Dolayısıyla hizmet sağlayıcının bu yükümlülüğü sözleşmenin kurulmasından öncesine ilişkindir. E-Ticaret Kanunu m. 3/3 ise, tarafların tüketici olmadığı durumlarda, yukarıda söz edilen bilgilerin ve buna ek olarak alıcıya sağlanması öngörülen hizmet sağlayıcının meslek odası ve meslek davranış kurallarına ilişkin bilgilerin sağlanmasının zorunlu olmadığını ifade eder. Ancak her halükarda satıcı, sözleşme hükümlerinin ve genel işlem şartlarının alıcı tarafından saklanmasına olanak sağlamak zorundadır. Böylece söz konusu sözleşme hükümlerinin satıcı tarafından sözleşmenin kurulmasından sonra tek taraflı değiştirilmesine engel olmak ve alıcının sözleşme hükümlerini incelemesine olanak sağlamak amaçlanır.

Sipariş Aşamasına İlişkin Düzenlemeler

E-Ticaret Kanunu’nun “*Sipariş*” başlıklı 4. Maddesinde elektronik iletişim araçlarıyla verilen siparişlere ilişkin esaslar düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm, siparişin verilmesi aşamasına ilişkindir. Bu aşamada hizmet sağlayıcının ilk yükümlülüğü, ödeme bilgilerinin girilmesinden önce, bedel de dâhil olmak üzere, sözleşme şartlarının alıcı tarafından açıkça görülmesini sağlamaktır. Bunu takiben, hizmet sağlayıcı

alıcıya siparişin alındığına ilişkin gecikmeksizin bir teyit gönderir. Bunun yanı sıra hizmet sağlayıcı, alıcıya, verdiği siparişin verilerine ilişkin hataları düzeltebilmesi için uygun teknik imkânları sunar. E-Ticaret Kanunu gerekçesine göre, burada söz konusu olan bir bilgilendirme yükümlülüğü değil, bir ifa yükümlülüğüdür. Dolayısıyla hizmet sağlayıcının verilerin hatalı olduğunu alıcıya bildirmesi yeterli görülmez, verilerin düzeltilmesi için uygun ortamı sağlamış olması aranır. Yine tarafların tüketici olmadığı durumlarda, sözleşme şartlarının alıcıya açık olarak sağlanması ve teyide ilişkin hüküm ile veri kontrolüne ilişkin hüküm uygulanmaz.

Ticari İletişime İlişkin Düzenlemeler

Ticari iletişime ilişkin düzenlemeler E-Ticaret Kanunu'nun 6. maddesinde yer alır. Bu hükümde, insan müdahalesi olmadan çalışan faks, elektronik posta, kısa mesaj gibi otomatik arama sistemleri vasıtasıyla kişinin önceden izni olmaksızın doğrudan pazarlama veya reklam amacıyla istenmeyen elektronik ileti gönderilemeyeceği belirtilir. Ancak eklenmelidir ki, yukarıda sözü geçen hüküm, E-Ticaret Kanunu'nun yürürlük tarihinden önce ticari elektronik ileti gönderilmesi amacıyla onay alınarak oluşturulmuş olan veri tabanları hakkında uygulanmaz.

İstenmeyen e-postaların denetimine ilişkin dünya çapında kabul edilen iki sistem bulunur. Bunlardan ilki E-Ticaret Kanununda kabul edilen “*opt-in*” sistemidir. Bu sisteme göre hizmet sağlayıcının alıcıyla elektronik iletişim yöntemlerini kullanarak iletişime geçmesinin şartı önceden alıcının onayının alınmış olmasıdır. Buna göre, hizmet sağlayıcıları, potansiyel alıcının önceden alınmış rızası olmadan ona faks, e-posta veya kısa mesaj gönderemez. Ayrıca, E-Ticaret Kanunu m. 7'ye göre alıcıya gönderilen iletinin içeriği de alınan rızaya uygun olmalıdır.

İkinci sistem, “*opt-out*” sistemi olarak adlandırılmakta olup, Amerika Birleşik Devletleri ve Uzak Doğu ülkeleri tarafından kabul edilmektedir³. Bu sistem uyarınca, alıcının kullanılan elektronik iletişim yollarını reddetme hakkı vardır. Başka bir deyişle, hizmet sağlayıcı

³ 6563 sayılı Kanun Genel Gerekçesi, s. 7.

gönderdiği ilk e-posta için alıcının rızasına ihtiyaç duymaz ancak alıcı istediği zaman hizmet sağlayıcının kendisine başka e-postalar göndermesini engelleyebilir.

E-Ticaret Kanunu m. 8 göz önüne alındığında, E-Ticaret Kanununda opt-out sisteminin tamamıyla reddedilmiş olmadığı anlaşılır. İlgili madde uyarınca alıcılar önceden rıza göstermiş olsalar dahi hiçbir gerekçe göstermeksizin ticari elektronik ileti almayı reddedebilirler. Hatta aynı hüküm altında hizmet sağlayıcının ret bildirimini kolay ve ücretsiz yapma, gönderdiği iletide ret bildirimine ilişkin bilgilere yer verme ve ret bildirimini tarafına ulaşmasını müteakip üç iş günü içinde ileti göndermeyi durdurma yükümlülükleri düzenlenir. Buna ek olarak, E-Ticaret Kanunu md. 6/1 uyarınca esnaf ve tacirlere gönderilecek ticari elektronik iletiler bakımından opt-out sistemi asli sistem olarak kabul edilir.

Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Düzenleme

E-Ticaret Kanunu m. 10 kişisel verilerin korunmasına ilişkin hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcının yükümlülüğünü düzenler. Buna göre, hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcılar, E-Ticaret Kanunu çerçevesinde yapmış oldukları işlemler nedeniyle elde ettikleri kişisel verilerin saklanması ve güvenliğinden sorumludur, bunları ilgili kişinin izni olmadan üçüncü kişilere iletmezler ve başka amaçlarla kullanmazlar. Hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcı bakımından objektif özen yükümlülüğü söz konusudur. Bu hüküm ile Türk mevzuatının 2002/58/AT sayılı Direktif ile uyumlaştırılması amaçlanır.

Sonuç

E-Ticaret Kanunu, Türk ticaret hukuku ve uygulamasında özellikle internet erişiminin yaygınlaşmasından sonra ortaya çıkan hizmet sağlayıcı, elektronik ticari ileti, alıcı gibi kavramları tanımlamak ve bunların birbirleriyle ilişkilerini AB mevzuatıyla uyum için düzenlemek amacını taşır. Hizmet sağlayıcının bilgi verme yükümlülükleri, bu yükümlülüklerin içeriği ve istisnaları düzenlenir. Buna ek olarak, birçok internet kullanıcısı için günlük bir problem olarak ortaya çıkan istenmeyen e-postaları düzenleyerek, esnaf veya tacir sıfatı taşımayan alıcılar bakımından elektronik ileti gönderilmeden önce izin alınma

şartını getirir. Kişisel verilerin korunması hususu ise, kişisel verilerin saklama, güvenliğini koruma, üçüncü kişilere iletmeme ve başka amaçlarla kullanmama yükümlülükleri şeklinde ve hizmet sağlayıcılar ve aracı hizmet sağlayıcılar bakımından öngörülür. Ülkemizde giderek yaygınlaşan ve ileride daha da gelişeceği öngörülen e-ticaretin kanuni bir düzenlemeye kavuşması, hizmet sağlayıcılar ve alıcılar arasında güven algısının oluşumu ve geliştirilmesi açısından da büyük önem arz eder.

Ödeme Hizmeti Veren Kuruluşların Faaliyet İzni ve Kurumsal Yönetimine İlişkin Düzenlemeler*

Giriş

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödem Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları hakkında Kanun¹ (“Ödeme Hizmetleri Hakkında Kanun”) ile buna bağlı olarak çıkarılan Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları hakkında Yönetmelik² (“Ödeme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik”) Türkiye’de faaliyet gösteren ödeme kuruluşlarının ve elektronik para kuruluşlarının faaliyetleri ile ödeme hizmetleri ve elektronik para ihracına ilişkin usul ve esasları düzenler. Gelişen bilgi sistemleri dünyasında ödeme hizmetlerinin düzenlenmesi önem taşımaktadır. Türkiye de bu gelişmelere ayak uydurmak adına yakın zamanda ödeme hizmetlerine ilişkin hukuki düzenlemelere gitmiştir. Ödeme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik faaliyet iznine tabi işlemler, kurumsal yönetim, fonlara ilişkin düzenlemeler, akdedilebilecek sözleşmeler gibi detaylı konuları içermektedir. Bu makalede ise ödeme kuruluşlarının alması gereken faaliyet izni ile ödeme kuruluşlarının uyması gereken kurumsal yönetim ilkeleri incelenecektir.

Ödeme Hizmeti ve Ödeme Kuruluşları

Ödeme Hizmetleri Hakkında Kanun’un 12. Maddesi uyarınca (i) ödeme hesabına para yatırılması ve ödeme hesabından para çekilmesine imkan veren hizmetler de dâhil olmak üzere ödeme hesabının işlenmesi için gerekli tüm işlemler, (ii) ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme hizmeti sağlayıcısı nezdinde bulunan ödeme hesabındaki fonun aktarımını içeren doğrudan borçlandırma işlemi, ödeme kartı ya da benzer bir araçla yapılan ödeme işlemi ile düzenli ödeme emri dâhil para

* *Nisan 2015 tarihli Makale*

¹ 27 Haziran 2013 tarihli ve 28690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

² 27 Haziran 2014 tarihli ve 29043 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

transferleri, (iii) ödeme aracının ihraç veya kabulü, (iv) para havalesi, (v) gönderen tarafından ödeme işleminin yapılmasına ilişkin onayın bilişim veya elektronik haberleşme cihazı aracılığıyla verildiği ve ödemenin bir bilişim veya elektronik haberleşme işletmecisine yapıldığı ödeme işlemi ve (vi) fatura ödemelerine aracılık edilmesine yönelik hizmetler ödeme hizmeti olarak değerlendirilir.

Ödeme Hizmetleri Hakkında Kanun'un 13. Maddesinde ödeme hizmeti sağlayabilecek kurumlar sınırlı olarak sayılır. Buna göre bankalar, elektronik para kuruluşları ve ödeme kuruluşları dışındaki kuruluşlar ödeme hizmeti sağlayamaz.

Kuruluşların Yerine Getirmesi Gereken Koşullar

Ödeme hizmetleri alanında faaliyette bulunacak kuruluşların bu kapsamda yerine getirmeleri gereken belirli şartlar bulunur. Bu şartlar Ödeme Hizmetleri Hakkında Kanun'un 14. Maddesinde belirtilir. Buna göre ödeme kuruluşunun (i) anonim şirket şeklinde kurulması, (ii) sermayesinde yüzde on ve üzerinde paya sahip olanların ve kontrolü elinde bulunduranların 5411 sayılı Bankacılık Kanununda banka kurucuları için aranan nitelikleri haiz olması, (iii) pay senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması, (iv) nakden ve her türlü muvazaadan ari ödenmiş sermayesinin yalnızca fatura ödemelerine aracılık edilmesine yönelik hizmetler yapan kuruluşlar için en az bir milyon Türk Lirası, diğer ödeme kuruluşları için ise en az iki milyon Türk Lirası olması, (v) ilgili işlemleri gerçekleştirebilecek yönetim, yeterli personel ve teknik donanımına sahip olması ve ilgili birimleri oluşturmaları, (vi) ödeme hizmetleri kapsamında yürütülecek faaliyetlerin sürekliliğine ve ödeme hizmeti kullanıcılarına ilişkin fon ve bilgilerin güvenliğine ve gizliliğine dair gerekli tedbirleri alması ve (vii) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun ("Kurum") denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısı ve organizasyon şemasına sahip olması gerekir.

Bu koşulları sağlayan kuruluşlar ödeme hizmeti yapabilmek amacıyla faaliyet izni başvurusunda bulunurlar. Faaliyet izni başvurusu kabul edilen kuruluşlar ise ödeme kuruluşu olarak faaliyette bulunmaya hak kazanır ve faaliyet izni verilmesine ilişkin karar Resmi Gazete'de yayımlanır.

Faaliyet İzni Başvurusu

Türkiye’de ödeme hizmetleri alanında faaliyette bulunmak isteyen ödeme kuruluşları bu bağlamda Kurum’a faaliyet izni başvurusunda bulunmalıdır. Faaliyet izni başvurusunda Kurum’a sunulacak belgeler Ödeme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik m. 8’de detaylı olarak açıklanmakla birlikte sunulacak belgelerin hem faaliyet başvurusunda bulunan şirket hem de şirketin doğrudan ve dolaylı olarak yüzde on ve üzeri paya sahip tüzel kişi ve gerçek kişi ortakları için de sunulması gerekir. Bu belgeler genel olarak şirketlerin müflis olmadığına, vergi ve prim borcu bulunmadığına, belirli suçlardan hüküm giymediğine dair belgeler ve şirketin sermayesine ilişkin sunulan belgelerdir.

Buna ek olarak, Ödeme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik faaliyet izni başvurusunda bulunan şirketin doğrudan ve dolaylı olarak yüzde on ve üzeri paya sahip ortakları ile kontrolü elinde bulunduran ortaklarının yurt dışında kurulu bir banka veya finans kuruluşu olması halinde aranacak belgeleri özel olarak düzenler. Bu durumda ilgili mevzuat uyarınca aranan belgeler ortağın yurt dışında kurulu bir banka olması sebebiyle bankacılık için öngörülen uluslararası kurallara uyması gerektiğinden, daha sınırlı olarak düzenlenir.

Ödeme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik m. 8/4 uyarınca faaliyet iznine ilişkin bilgi ve belgelerdeki eksikliklerin, eksikliğe ilişkin Kurum yazısının tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde giderilmemesi halinde faaliyet izni başvurusu geçersiz hale gelir.

Ödeme Kuruluşunun Kurumsal Yönetimine İlişkin Esaslar

Ödeme kuruluşları yapacakları faaliyet dolayısıyla gelişmiş bir yönetim ağına sahip olmalıdır. Bu bağlamda Ödeme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik’in 16 ila 21. Maddeleri ödeme kuruluşlarının kurumsal yönetimini düzenler. Ödeme kuruluşlarının yönetim kurulu genel müdür dahil üç kişiden az olamaz. Yönetim kurulu ödeme kuruluşunun iç kontrol ve risk yönetimi birimlerinin faaliyetlerine ilişkin strateji ve politikaların belirlenmesi, bilgi sistemlerinin yönetimine ilişkin politikaların belirlenmesi, riskin belirlenmesi, yönetilmesi, izlenmesi ve raporlanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi gibi işlemlerden sorumludur. Ödeme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik genel müdürler için ise özel koşullar öngörür. Buna göre genel müdür en az 7 yıl ol-

mak üzere işletmecilik veya finans alanında mesleki deneyime sahip ve lisans düzeyinde eğitim görmüş olmalıdır.

Yönetim kurulu üyeleri ve genel müdür görevlerini yerine getirmeden önce belirli şartları da yerine getirmelidir. Buna göre yönetim kurulu üyeleri ve genel müdür müflis veya konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin taahhütnameleri ile birlikte Ödeme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik'in 18. Maddesinde sayılan diğer belgeleri de Kurum'a göndermelidir.

Ödeme kuruluşlarında kurumsal yönetimin önemli bir ayağını ise iç kontrol oluşturur. Faaliyetlerin etkin bir biçimde yürütülmesi ve sistemler arasında bir bütünlük sağlanabilmesi için iç kontrol sistemi oluşturulması gereklidir. İç kontrole ek olarak kurulması gereken bir diğer sistem ise risk yönetim sistemidir. Risk yönetim sistemi ödeme kuruluşunun faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun, maruz kalınabilecek tüm risklerin tanımlanmasını, ölçülmesini, izlenmesini, kontrol edilmesini ve raporlanmasını hedefler.

Bunlara ek olarak ödeme kuruluşlarının tabi olduğu en önemli düzenlemelerden biri Kurum tarafından yapılan denetimdir. Kurum, ödeme kuruluşlarının uzaktan gözetimini ve yerinde denetimini yapmakla yetkilidir. Bu düzenleme ile ödeme faaliyetlerini gerçekleştirecek ödeme kuruluşlarının faaliyetlerinin kontrolü ve düzgün bir biçimde yürütülmesi amaçlanır.

Sonuç

Gelişen teknoloji ile birlikte ödeme sistemleri de çeşitlilik göstermekte ve yeni ödeme hizmetleri ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda yürürlüğe giren Ödeme Hizmetleri Hakkında Kanun ve Ödeme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, ödeme kuruluşlarının kuruluş şartlarını, tabi oldukları faaliyet iznini ve kurumsal yönetimi düzenler. Yürürlüğe konan mevzuatla birlikte ödeme hizmetlerinin gelişmesinin amaçlandığı ve bu hizmetlerin hukuksal bir çerçeveye kavuştuğu söylenebilir.

Factoring İşlemlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*

Av. Özgür Kocabaşoğlu

Giriş

Factoring İşlemlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (“Yönetmelik”), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (“BDDK”) tarafından 04.02.2015 tarihli ve 29257 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı ve 01.01.2015 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girdi. Yönetmelik, factoring şirketleri ve bankalarca yapılacak factoring işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirler ve aşağıda Yönetmeliğin getirmiş olduğu yenilikler incelenir.

Mükerrer Fatura Kullanımının Önlenmesi ve Fatura İptali

Yönetmeliğin “Mükerrer Fatura Kullanımının Önlenmesi ve Fatura İptali” başlıklı ikinci bölümü, Türkiye’de kurulmuş ve faaliyette olan factoring şirketleri ve bankalar için çeşitli yükümlülükler ve bir takım esaslar öngörür. Öncelikle, Yönetmeliğin 4. maddesi, bir faturaya dayanmayan işlemleri engellemeye yönelik bir düzenleme getirir. Bu bağlamda, söz konusu düzenlemede, finansmanın yalnızca müşterilere, onların mal veya hizmet satışları karşılığında sağlanacağı belirtilir. Bunun yanı sıra, söz konusu finansman ile bu finansmandan elde edilen (komisyon, faiz gibi) gelirlerin toplamı, faturada belirtilen meblağı geçemez. Ödeme oranının fatura tutarının %100’ü olduğu hallerde faiz ve komisyon gibi elde edilen gelirler müşterilerden ayrıca tahsil edilebilir. Müşteriler, faturada belirtilen meblağ ile kambiyo senedi veya benzeri araçlarda belirtilen meblağ arasında kalan ve rakamların yukarı yuvarlanmasıyla ortaya çıkan ufak farklardan mesul tutulamazlar. Buna ek olarak, Türkiye’de kurulmuş olan factoring şirketleri ve bankalar, müşterilerine yabancı para cinsinden ödeme araçlarının ödeme gününde oluşan kur farkları için ilave fatura düzenleyemezler.

* Ekim 2015 tarihli Makale

Yönetmeliğin 5. maddesi faktoring şirketleri ve bankalar tarafından bir istihbarat sistemi kurulmasını öngörür. Buna göre, Türkiye’de kurulmuş olan faktoring şirketleri ve bankalar hem müşterileri hem de onların faturaları için düzenlenen maddede istihbarat çalışmasını gerçekleştirmekle yükümlüdürler. İlgili hüküm uyarınca, faktoring şirketleri ve bankalar, müşterilerinin yapmış oldukları sözlü beyanla bağlı olmayacaklar, aksine, müşterilerinin verdikleri bilgiler hususunda istihbarat yürütmekle yükümlü olacaklardır. Söz konusu istihbarat asgari surette aşağıdaki hususlardan oluşur:

- (i) İlgili mevzuatta yer alan, faturanın şekli ve düzenine ilişkin hükümler de dikkate alınarak faturadaki bilgilerin kontrol edilmesi,
- (ii) Faturalara ilişkin gerekli istihbarat ve araştırma yapılmasını sağlayacak bir iç kontrol sisteminin ve bu faturaların mükerrer olup olmadığının kontrolünü gerçekleştiren bir Merkezi Fatura Kaydı Sistemi kurulması,
- (iii) Müşterilerin mali durumları değerlendirilerek, bunların işlem geçmişleri de dikkate alınmak suretiyle, gerektiğinde fatura borçlusu ve kambiyo senedi keşidecisine başvurularak, borcun teyit edilmesini sağlayacak yöntemler geliştirilmesi.

Her ne kadar bu hususlar Yönetmelikte sıralanan ve sağlanması gereken asgari unsurlar olsa da, faktoring şirketleri ve bankalar istihbarat konusunda bu unsurlarla sınırlı değildirler. Söz konusu kuruluşlar, yukarıda sayılanların yetersiz kalması durumunda istihbarat amacıyla başka yöntemlere de başvurabilirler.

Mükerrer faturaların kullanımının engellenmesi amacıyla, Yönetmeliğin 6. maddesi özel bir hüküm öngörür. Hükme göre, Türkiye’de kurulmuş ve faaliyet gösteren faktoring şirketleri ve bankalar, müşteri tarafından (veya müşteri yetkililerince) imzalanmış alacak bildirim formunu ve fatura bilgilerini temin ederek Merkezi Fatura Kaydı Sistemi’nde bu faturaların mükerrer olup olmadığının kontrolünü gerçekleştireceklerdir. Bunun yanı sıra, faktoring şirketleri ve bankalar, fatura aslı imajlarını yapılacak denetimlerde tevsik etmek üzere muhafaza etmekle yükümlüdürler. Düzenlemede yer alan “fatura aslı imajları” ibaresi Türk hukuk sistemine yeni bir kavram getirmektedir. İmaj ibaresinin fatura aslının herhangi bir yolla elde edilmiş görüntüsü olarak

yorumlanması mümkündür. Bu yoruma göre Yönetmelik, faktoring şirketleri ve bankalara, faturaların görüntülerini (*scan copy* veya dijital fotoğraf) elektronik ortamda saklama imkanı getirmektedir. Ancak fotokopi de esasen asıl nüshadan alınmış bir imaj olduğundan aynı hükmün fatura asıllarının fotokopi (kağıda basılı) suretleri olarak da yorumlanması mümkündür. Hükmün uygulamasının zamanla netlik kazanacağı kanaatindeyiz.

Yönetmelik ile getirilen bir diğer yenilik ise fatura iptallerine ilişkindir. Yönetmeliğin 7. maddesi uyarınca, faktoring işlemleri gerçekleştiren bankalar ve fakoring şirketleri, fatura iptallerinin bildirilmesi ve iptal edilen faturaların yerine yenilerinin düzenlenmesi durumlarında yeni faturaların kendilerine ibraz edilmesi hususunda müşterilerden taahhüt almakla yükümlüdürler. Aynı hükmün ikinci fıkrasına göre ise, faktoring şirketleri veya bankalar, müşterilerini bu hususta bilgilendirecek ve söz konusu taahhünameyi BDDK tarafından hazırlanacak standart “bildirim formu” şeklinde alacaklardır.

Alınan Kambyo Senedi veya Diğer Senetler

Yönetmeliğin, “Alınan Kambyo Senetleri ve Diğer Senetler” başlıklı üçüncü bölümünde faktoring şirketleri ve bankaların faturalı alacaklara istinaden kambyo senedi veya diğer senetlerden almaları halinde gözetmeleri gereken usul ve esaslara yer verilir. Bu hallerde, faktoring şirketleri ve bankalar, alınan kambyo senedi veya diğer senetteki ciro silsilesinde, kambyo senedi veya diğer senedi ciro edip veren kişinin, devralınan faturada alacaklı olarak gözüken kişi olduğunu teyit etmekle yükümlüdürler. Aynı zamanda, bu kişiden bir önceki cirananın veya keşidecinin de faturadaki borçlu ile aynı kişi olması gerekir.

Bunun yanı sıra, Yönetmeliğin 8. maddesi faktoring şirketleri ve bankaların müşterilerinden ek teminat olarak devralınan ve fatura veya fatura yerine geçen belgeler ile ilişkili olmayan kambyo senedi veya diğer senetlerin tahsil edilebilmesi için uyulması gereken birtakım şartlar öngörür.

Doğacak Alacakların Devri

Yönetmeliğin 9. maddesi uyarınca, doğacak alacaklar ile ilgili olarak faktoring işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için, (i) devralınan

alacakların fatura veya fatura yerine geçen belgeler ile tevsik edilebilir bir alacak olması ve (ii) alacağın doğduğu anda bu durumun fatura veya fatura yerine geçen belgeler ile tevsik edildiğinin faktoring şirketi veya banka tarafından takip edilmesi gerekir.

Aynı hükmün ikinci fıkrası, mal veya hizmet satışına bağlı olarak doğacak alacağın devredilebilmesi için gerekli birtakım şartlar öngörür. Bu şartlar aşağıdaki gibidir.

- (i) Faktoring şirketleri ve bankaların, müşterileri ile aralarında doğacak alacağın devrine yönelik bir sözleşme yapmaları ve bu sözleşmede işin tanımının, alacağın niteliğinin, azami faktoring limiti ile ödeme şartlarının açıkça belirtilmiş olması gerekir.
- (ii) Sözleşmedeki doğacak alacağa ilişkin belirtilen hususların, müşteri ile borçlu arasında imzalanan sözleşme, sipariş formu, proforma fatura veya akreditif belgeleri ile varsa bunlara ilave olarak doğacak bir alacak olacağını gösteren diğer belgelerle tevsik edilmesi gerekir.
- (iii) Borçlu ve müşteri arasında mal veya hizmet satışından kaynaklanan bir ticari ilişki bulunduğunu ve devre konu alacakların da bu ticari ilişki çerçevesinde doğacağını ispat eden tüm belgelerin doğruluğunun ve tutarlılığının değerlendirilmesi ve belgelendirilmesi gerekir.
- (iv) Alacağın doğmasını müteakip düzenlenecek fatura veya fatura yerine geçen belgelerin kuruluş tarafından müşteriden temin edilerek işlem dosyasına eklenmesi gerekir.

Belgelerin Saklanması

Yönetmeliğin 10. maddesi uyarınca, Türkiye’de kurulu faktoring şirketleri ve bankalar, gerçekleştirdikleri faktoring işlemleri ile ilgili ve yürüttükleri istihbarat çalışmaları ve incelemeler sonucu elde edilen bilgi ve belgeleri ilgili kurumun tabi olduğu mevzuatta öngörülen sürelerden az olmamak kaydıyla en az beş yıl süreyle saklamakla yükümlüdürler. Bu hükümde öngörülen beş yıllık saklama yükümlülüğü, faktoring işlemi yapan bankalar için bir yenilik değildir. Zira 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 42. maddesi uyarınca, Türkiye’de faaliyet gös-

teren bankalar, yaptıkları işlemler ile ilgili belgeleri on yıl süreyle saklamakla yükümlüdür. Dolayısıyla, Yönetmelik'te belirtilen beş yıllık minimum saklama yükümlülüğü yalnızca faktoring şirketleri için bir yenilik teşkil etmektedir.

Sonuç

Sonuç olarak, Faktoring İşlemlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Türkiye'de kurulu olan faktoring şirketleri ve bankalar için, istihbarat yükümlülüğü, en az beş senelik saklama yükümlülüğü ve mal veya hizmet satışına bağlı olarak doğacak alacakların devralınması gibi hususlarla ilgili yeni usul ve esaslar içermektedir. Söz konusu Yönetmelik, faktoring hizmeti sunan faktoring şirketleri ve bankalar için önem taşımaktadır ve dikkate alınmalıdır.

Aile Şirketlerinde (Taraflı Olmadığınız) Sorunları (Önceden) Çözmek İçin*

Av. Ali Sami Er

Çare aile anayasası mıdır? Aile anayasası karşılaşılabilecek tüm sorunların çözümünü içeren bir çözüm rehberi mi olmalı, yoksa sorunları çözmeye dönük yaklaşımları mı içermelidir? Bir başka ifadeyle, aile anayasası temel değerleri mi ortaya koymalı, yoksa ayrıntılı kurallara mı yer vermelidir?

Aile anayasasının niteliği üzerinde karar vermeden önce, genel geçer bir cevabı olmayan bu sorulardansa, cevaplanması somut ihtiyaçları karşılayacak bir takım duruma özgü sorulara yoğunlaşmak yararlı olabilir.

Mesela, şirkette çalışmak veya terfi etmek kan bağı esasına mı dayanmalıdır yoksa liyakat mı esas alınmalıdır? Peki, kazanç nasıl paylaşılmalıdır? Kar payı mı yoksa maaşla mı geçinebilirsiniz? Şirketin paraya ihtiyacı olduğunda, aile büyükleri mi kefil olur? Hayatını şirkette geçiren kuzene fazla mesai ücreti ödenmeli midir? Şirkette aradığını bulamayan ve şirketle aynı konuda faaliyet gösteren aile bireyi aforoz mu edilmeli yoksa kendi şirketini serbestçe kurabilmeli midir? “Su küçüküğün, söz büyüğün” olduğuna göre, küçüklerin hiç söz hakkı yok mudur? 1 hissesi olan bir küçükseniz, şirket genel kurulunda söz hakkınız olur mu? Peki, hiç hisseniz yoksa, aile konseyinde söz alabilir misiniz? Şirkete evlendikten sonra ortak olmuş yeni nesil boşandığında, şirket hisseleri gelin ya da damat tarafından edinilebilir mi? Ya sonra, bu hisseler rakibinize satılabilir mi? Peki, dede vefat ettiğinde amca mı yoksa hala mı başa geçmelidir? Lider sizsiniz: Sizden sonra kim lider olmalı? Hissedar olarak paraya ihtiyaç duyduğunuzda, iş avansı mı, kar avansı mı dağıtmalısınız? Eskiden çok sevdiğiniz ailenizden, işlerin aile olgusunu ele geçirmesi nedeniyle her geçen gün

* Ağustos 2015 tarihli Makale

uzaklaşıyorsunuz, sorunu çözmek için şirketin feshini isteyebilir misiniz? Şirkette hiçbir göreviniz yok, şirket aracı tahsis edilmesini isteyebilir misiniz? Şirkette hiçbir göreviniz yok; sadece ortak olarak gelip gitmek istiyorsunuz; şirkete girişinizi engelleyebilir mi? İş karakolda mı biter? Şirketteki hisselerinizi tek başınıza halka arz edebilir misiniz? Okuldan mezun olur olmaz, sizin finans müdürü yaptığınız yeğeniniz, sözünüzü kesti; işten çıkarabilir misiniz ya da ortaklıktan atabilir misiniz? Şirketin gidişatından memnun olmayan biri olarak, yönetim kurulu başkanı amcanızı azledebilir misiniz ya da şirketin denetlenmesini sağlayabilir misiniz? Genel kurul kaç senedir toplanmadığı için şirketten kar alamıyorsunuz, avanslar da çok az; genel kurulu toplantıya çağırabilir misiniz? Fabrika arsası çok değerlendirildi ya da kimisine göre henüz değerini bulmadı. Arsayı sattırıp sattırmamak kimin elinde? Şirket merkezini İstanbul'a taşımanın şart olduğunu düşünüyorsunuz. Ayak direten bireyler var; ama ne olursa olsun siz artık taşınmak istiyorsunuz. Orada, aynı işi yapan yeni bir şirket kurabilir misiniz? Aile şirketini birkaç aile ferdi yürütüyor; diğerleri kendi işini yapmak istedi. Ücret veya kar politikası nasıl olacak? Kendi işini yapmak isteyenler çok yoğun; bir türlü şirkete gelemiyor. Elektronik ortamda bir araya gelip genel kurul yapabilir misiniz? Aileye yeni girecek bir gelinsiniz; fakat aşkınızı öldüren bir evlilik sözleşmesi ilk günden önünüze kondu. İmzalamalı mısınız? Peki bu bir boşanma sözleşmesi olsaydı? Aile şirketinden çok çektiniz; ailecek miras kalan malları da paylaşamıyorsunuz. İzale-i şuyu, yani mirasa konu malların satılması tek çözüm müdür? İzale-i şuyu maliyetleri ile uzlaşma yoluyla elde edebileceğiniz kazanımı karşılaştırdınız mı? Ailenin, hayır işlerinde tek sesli olmasını mı istiyorsunuz yoksa bu işlerin her bireyin arzusuna göre şekillenmesini mi? Şirkette çalışıp çalışmamasının önemi olmadan, aile bireylerinin, eğitim hedefi ne olmalıdır? Masrafları şirketten mi karşılanmalıdır? Aile şirketi mi yoksa dedenin şirketi midir aslında çalıştığınız? Bu şirket ilelebet sizin mi olmalıdır yoksa ailenin bir kanadı bu şirketi sürdürebilir mi? Peki ya siz tek başına kalsanız, şirketi sürdürme niyetiniz var mıdır? Ya da şirketten çıkıp, aldığınız devir bedeliyle, siz de, misal olarak bir havayolu şirketi kurmak ister misiniz? Aile şirketi, ailenizle uyku dışında tüm vaktinizi geçirmek demek midir? Babanız patronunuz idi. Ağabeyiniz de mi patronunuz olacaktır? Şirkette işleri sorgulamaya başladığınızda, ailenizin bu duruma yaklaşımı nasıl? Bir çocuk gibi mi yoksa, şirketin üyesi olarak mı mu-

amele görüyorsunuz? Yeni bir yatırım için arzulusunuz; fakat ailenin tümü bu yatırıma yanaşmıyor ve ayrı hareket etmeniz de istenmiyor. Bu yatırımı yalnız yapmanızı engelleyen bir kural var mıdır? Şirkette, aile kadrolaşması sizi rahatsız ediyor mu? Hangi görevler aile temsilcilerine, hangi görevler profesyonellere verilebilir? Çocukluğunuzdan beri, birlikte top oynamak, sinemaya gitmek dışında geleceğe dair hiçbir ortak arzunuz olmayan kardeşinizle veya kuzeninizle, size ait olmayan bir hayale “ortak” olabilir misiniz? Ortaklık kültürünüzü nasıl geliştirebilirsiniz?

Diyelim, bu olayların hepsini kurala bağladınız veya bu olaylara değinmeden aile şirketini veya malvarlığını etkileyen uyuşmazlıklarda sergilenmesi gereken tutuma ilişkin genel ilkeleri benimsediniz. Adını da danışmanınız aile anayasası koydu. Ancak bu kurallar uygulanmadı ve aile ihtiyar heyeti veya akıl kişiler aile anayasası doğrultusunda bu sorunları çözemedi. Bu durumda sorunlar, yazdığınız kurallar doğrultusunda mahkemede çözülebilir mi? Acaba, yazılan kurallar kanunun emredici hükümlerine aykırı olduğu için geçersiz olabilir mi? Veya gelenekler hakim geldi ve anayasa delindi. Bu işin takipçisi olacak mısınız? Aykırılıklara bir yaptırım getirme veya uygulama kararlılığınız var mı? Aykırı davranan aile bireylerine son şans verecek misiniz? Yoksa, ağır yaptırımları ilk günden mi uygulayacaksınız? Bu yaptırımlar kanunen uygulanabilir mi? 25 yıl önce yazılan bir anaysanız var; ama yazıldığından bu yana dede öldü; şirket ciddi bir darboğaza girdi; krizden büyüyerek çıktı; aile 10 kişi daha genişledi. Aynı ilkelere mi bağlı kalacaksınız? Yoksa yenilenmeye hazır mısınız?

Tarafı olmadığınız bir sorunu önceden çözmek daha kolaydır. Tabi ki bu sorunun henüz öngöremediğiniz yönleri olabilir. Ama şüphesiz bunun için, bu sorunları yaşayan kişilere başvurabilirsiniz. Ya da bu sorunları yaşayanlara yardım eden danışmanlardan fikir alabilirsiniz. Sorun sıcakken, menfaat çatışmaları o sorunun çözümünden sizi uzaklaştırabilir. Bazen bir sorun hakkında hiç diyalog kurmamak, o sorunu daha da büyütebilir. En iyisi, o sorun henüz yokken tüm diyalog kanalları açıkken, tüm açıklığıyla, şeytanın avukatlığını da yaparak o soruna çeşitli çözümler aramaktır.

Şirket de, aile de aslında, ortaklık kültürü temeline dayanır. Şirket para kazanma karşılığında varlığını sürdürür. Aile ise çoğu zaman kar-

şılık beklenmeden yaşayan bir olgudur. Dolayısıyla, aile ve şirketin farklı kimyası çatışabilir. Bu çatışmaların önüne geçmek mümkün değildir. Sadece, çatışmalar olduğunda gösterilecek reflekslerle belirli, şeffaf sonuçlar öngörülebilir.

Sorunlar henüz ortaya çıkmadan ve beklentiler farklılaşıp ayrı meşruluk temelleri bulmadan, sorunları benzer tecrübelerden hareketle çözmek için bir araya gelip değerlendirmenin ailenin ortaklık kültürünü geliştirmesinde büyük yararı vardır. Peki, anayasa çalışmalarına ne zaman başlamak gerekir? Kanımca, ekonomik krizler, şirketin özellikle sürekliliği için ailenin endişe duygularının yoğunlaştığı ve empatik yaklaşımların en olgun olduğu bir dönem olması nedeniyle, çalışmaya başlamak için doğru bir zaman olabilir. Zamanlamanın bir başka gerekçesi de, gerekli önlemler alınmazsa kriz sonrası, ailenin anayasa-ya ihtiyaç duyacağı ölçekte bir şirkete sahip olamayacağı ihtimalidir.

Sözün özü, yazının başındaki sorunun cevabı parantez içinde gizlidir: Aileye ilham veren bir araç olarak aile anayasası, tarafı olmadığı- nız sorunları çözmek için bugünden temel ilkeleri ortaya koyarak sadece bu sorunları çözmeyecek, şirketinizi ileriye götürecek ve verimliliğini artıracaktır.

REKABET HUKUKU

Rekabet Hukuku Çerçevesinde Azınlık Hisse Devirleri*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

Azınlık hisselerinin rakipler arası devri; Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ("RKHK") rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararların düzenlendiği 4. maddesi, hâkim durumun kötüye kullanılmasının düzenlendiği 6. maddesi ile birleşme ve devralmaların düzenlendiği 7. maddesi kapsamında incelenebilir. Azınlık hisse devirleri çoğunlukla birleşme ve devralmalar kapsamında incelemeye tabi tutulur.

Genel anlamda birleşme ve devralmaların tabi olduğu izinlerin temelini kontrol kavramı oluşturur. Avrupa Birliği uygulamasında kontrol AB 139/2004 Tüzüğü ("Tüzük") ile ele alınır. AB uygulamasına paralel bir şekilde 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ ("Tebliğ") de bir işlemin izne tabi bir birleşme ve devralma sayılabilmesi için kontrolde kalıcı değişiklik meydana gelmesini arar.

Rakipler arası birleşme ve devralmalar tam veya kısmi kontrolün devralınması şeklinde gerçekleştirileceği gibi azınlık hisselerinin devralınması şeklinde de gerçekleştirilebilir. Azınlık hisselerinin devralındığı bir birleşme ve devralma işlemi kontrolde kalıcı bir değişiklik yaratıyorsa Tebliğ çerçevesinde incelemeye alınır. Kontrol değişikliğine yol açmayan azınlık hisse devirleri Tebliğ kapsamında birleşme ve devralma olarak değerlendirilmez.

Birleşme ve Devralmalar Kapsamında Kontrol Kavramı

Rakipler arasında yapılacak azınlık hisse devirlerinin hangi koşullarda izne tabi olacağının anlaşılması açısından kontrol kavramının re-

* Ağustos 2015 tarihli Makale

kabet hukuku çerçevesinde incelenmesi gerekir. Gerek Tebliğ gerekse de Birleşme ve Devralma sayılan Haller ve Kontrol Kavramı Hakkında Kılavuz (“Kılavuz”) kontrolü meydana getiren araçlar ile kontrol değişikliğini düzenler. Benzer bir şekilde “belirleyici etki” oluşması bir azınlık hisse devrinin Tüzük kapsamında incelenebilmesinin şartını oluşturur. Tüzük çerçevesinde belirtilen “belirleyici etki” teşebbüsün stratejik kararlarını etkileyebilme olarak açıklanabilir.

Tebliğ’in 5. maddesi uyarınca kontrol; tek veya ortak bir şekilde fiilen veya hukuken bir teşebbüs üzerinde belirleyici etki uygulama anlamına gelir. Bu söz konusu etki, hisse veya varlıkların devri, sözleşmeler veya diğer araçlar gibi haklar yoluyla gerçekleştirilebilir.

Tek Kontrol

Kılavuz tek kontrol kavramını, belirleyici etkiyi tek başına yaratmak olarak açıklar. Söz konusu belirleyici etki teşebbüsün stratejik kararlarını alabilme durumu ile stratejik karar alamamakla beraber tek bir hissedarın bu kararların alınmasını engelleme, bir başka deyişle veto etme yetkisi olarak düzenlenir. Tek kontrol, Tebliğ ve Kılavuz kapsamında fiilen veya hukuken yaratılabilir.

Hukuki tek kontrolden söz edilebilmesi için oy haklarının çoğunluğunun devralınması gerekir. Azınlık hisseleri söz konusu olduğu halde pazar yapısı, şirketin hissedarlık yapısı; oy haklarının dağılımı göz önüne alındığında ise rakipler arası azınlık hisselerinin devri sonucunda özellikle oyda imtiyazlı paylar yoluyla oy haklarının çoğunluğunun devredildiği görülebilir ve böylece Tebliğ kapsamında izne bağlı bir birleşme veya devralmadan söz edilir.

Bunun yanı sıra azınlık hisselerinin sahip olduğu bazı haklar da tek kontrol oluşturabilir. Ayrıca azınlık hisselerine çeşitli imtiyazlar verildiği durumlarda da tek kontrol görülebilir. Özellikle teşebbüsün stratejik kararlarını etkileyen imtiyazların bulunması tek kontrol yaratabilir. Bazı teşebbüslerin hissedarlık yapılarına ve yönetim şekillerine göre finansal, yönetsel ve işletme ile ilgili konularda karar alabilen azınlık hissedarlarının bulunduğu durumlarda da tek kontrolün varlığından bahsedilebilir.

Fiili tek kontrolde ise hisse oranlarına, genel kurula katılım düzeyine ve oy verme biçimlerine dikkat edilir. Kılavuz azınlık hissedarla-

rının fiili kontrole sahip olmasını genel kurulda çoğunluk oluşturabilmesine de bağlar. Ancak her türlü kontrol değişikliğinin kalıcı olması esastır.

Ortak Kontrol

Ortak kontrol oluşabilmesi için iki veya daha fazla kişi veya teşebbüsün bir teşebbüs üzerinde belirleyici etki yaratabilmesi gerekir. Belirleyici etki Kılavuz'da stratejik ticari davranışları belirleyen eylemleri engelleme yetkisi olarak tanımlanır. Burada iki şirketin birlikte hareket etmesinden doğan şirketin karar mekanizmasını kilitleme imkânından söz edilir.

Ortak kontrol; oy hakkı ile karar alma organı atamada eşitlik, azınlık hissedarlarının, yönetim atama, bütçe, yatırım ve benzeri kararları veto etme yetkisi (azınlık hissedarlarının belirtilen veto etme yetkilerinden bir tanesine bile sahip olmasının yeterli olabileceği Kılavuz'da belirtilir) ve azınlık hissedarlarının veto hakkına sahip olmamakla birlikte oy haklarını beraber kullanılabildiği durumlarda da oluşur.

Çoğunluk hissedarlarının belirli kararları alırken azınlık hissedarlara bağlı olması veya azınlık hissedarların belirli know-how'ları elinde bulundurması da fiili kontrol yaratabilir.

Dikkat edilmesi gereken konu; tek, ortak fiili veya hukuki bir kontrol yaratıldığı durumlar açısından çoğunluk veya azınlık hisselerinin devralınmasının aynı sonuçlar yaratacağıdır. Bu sonuçlardan en temeli her iki birleşme veya devralma durumunun izne tabi olacağı (Tebliğ kapsamında öngörülen ciro eşiklerinin aşılması şartının da sağlanması koşuluyla) ve aynı rekabetçi endişe ve etkiler kapsamında inceleneceğidir.

Rekabet Karştı Etkiler ve Endişeler

Rakipler arasında gerçekleştirilecek birleşme ve devralmalar, Rekabet Kurulu tarafından Yatay Birleşme ve Devralmaların Değerlendirilmesi Hakkında Kılavuz ("Kılavuz II") çerçevesinde değerlendirilir. Kılavuz'un 9. maddesi değerlendirmeyi ana hatlarıyla iki şekilde gerçekleştirir: ilgili ürün ile coğrafi pazarın belirlenmesi ve birleşme ile devralmaların rekabet üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi.

Rekabet karşıtı etkiler yaratabilecek durumlar, hâkim durumun yaratılması veya güçlendirilmesi ile teşebbüsler arası koordinasyon sağlanarak rekabetin engellenmesi şeklinde açıklanır. Hâkim durum yaratılması tek taraflı bir takım rekabet karşıtı etkiler doğurur ve endişeler yaratır. Bir birleşmenin pazar gücü yaratarak rekabeti engellemesi tek taraflı bir rekabet karşıtı etkidir. Söz konusu etkiler belirlenirken pazar payları, teşebbüslerin rakip konumda olup olmadığı, özellikle farklılaştırılmış ürünlerin yer aldığı pazarlarda ürünlerin birbiri ile ikame edilebilirliği, müşterilerin sağlayıcılarını değiştirme potansiyeli, rakiplerin büyümesinin engellenmesi, rekabetçi güç yaratacak bir teşebbüsün birleşmeye taraf olması rekabet dinamiklerini değiştirebilir.

Teşebbüsler arası koordinasyonun sağlanması ise diğer rekabet karşıtı etkiler doğuran unsurdur. Bu kapsamda Kılavuz II çevresinde fiyatların rekabetçi düzeyin üzerinde tutulması sıklıkla görülebilen koordinasyon tipine örnek olarak gösterilir. Ayrıca teşebbüsler pazarı bölme ve üretimi sınırlama amaçlarıyla da koordinasyon içine girebilirler.

Tüzük kapsamında da kontrol yaratmayan azınlık hisse devirlerinde teşebbüsler arası koordinasyon dikkate alınır, özellikle azınlık hissedarlarının etki derecesi örneğin yönetim atama yetkisi, teşebbüsün gizli bilgilerine erişimi göz önüne tutulur¹.

Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşmalar, Uyumlu Eylemler ve Kararlar Çerçevesinde Azınlık Hisse Devri

Azınlık hisse devirleri yukarıda açıklanan kontrol değişikliği yaratmadığı bazı durumlarda da RKHK'nın 4. maddesi gereğince veya başka bir işlem dolayısıyla (örneğin kartel anlaşması gibi) yapılan soruşturma veya değerlendirmeler kapsamında incelemeye alınabilir. Bu çerçevede Rekabet Kurumu'nun en çok dikkat ettiği konu yönetim yapısı ve temsildir.

Rakibinde azınlık hissedarı olan bir teşebbüsün yönetimdeki rolü, sahip olduğu yönetim kurulu üye sayısı ve temsil şekli, rakipler arasında koordinasyonu sağlayabileceği, bilgi değişimini kolaylaştırabileceği ve dolayısıyla rekabet karşıtı bir etki yaratabileceği için incelemeye

¹ M. Selim Ünal, *Sanayi İktisadi ve Rekabet Hukuku Açısından Rakipler Arası Azınlık Hisse Devirler*, Uzmanlık Tezleri Serisi No: 93.

alınabilir². Ancak bu konuda bir genelleme yapmak doğru olmaz ve her bir somut olay kendi koşulları içinde değerlendirilir.

Sonuç

Rakip teşebbüsler arası azınlık hisse devirleri kontrolde kalıcı değişikliğe sebep oldukları takdirde Tebliğ kapsamında değerlendirmeye tabi olurlar. Bu uygulama AB düzenlemesi ile paralellik gösterir. Tebliğ ile Kılavuz kapsamında kontrol tek, ortak, fiili ve hukuki olabilir ve genel anlamda stratejik karar alabilme ve bu kararları engelleyebilme olarak açıklanır. Aynı zamanda oy haklarının çoğunluğunu elde etme, azınlık hisselerine bağlanan özel haklar ve imtiyazlar ile genel kurulda çoğunluk sağlama gücü hukuki ve fiili tek kontrol yaratabilir. Stratejik kararları engelleyerek kilitleme durumu, oy hakları, karar organı atamada eşitlik ile veto hakları, ortak kontrol oluşturabilen unsurlara örnek gösterilir.

Söz konusu azınlık hisse devrilerinin kontrol değişikliği yaratması bazı rekabetçi endişeleri ve rekabet karşıtı etkileri de beraberinde getireceğinden Rekabet Kurumunun ilgisini çeker ve bu kapsamda çoğunluk hisseleri ile azınlık hisselerinin devri Tebliğ kapsamında aynı incelemeye tabi olur. Rakipler arasında koordinasyonun, bilgi değişiminin kolaylaştırılması, pazarın daha şeffaf bir yapıya bürünmesi, hâkim durum yaratılmasının güçlendirilmesi ve böylece rakipler arası rekabetin sınırlandırılması, rekabet güdüsünün azalması gibi rekabet karşıtı endişeler yatay birleşme ve devralmalar kapsamında incelenir.

² Bakınız 13.7.2005 tarih, 05-46/668-170 sayılı karar ile 29.3.2007 tarih, 07-29/268-98 sayılı karar.

Türk Rekabet Hukuku Çerçevesinde Distribütörlük Sözleşmeleri*

Av. Naciye Yılmaz

Giriş

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ("Rekabet Kanunu") 4. maddesi "*belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri*" yasaklar. Teşebbüslerin dikey anlaşmalar yoluyla, ilgili pazardaki rekabeti engellemesi ya da kısıtlaması sonucunu doğurabilecek işbirlikleri içine girmeleri mümkündür. 2003/3 ve 2007/2 sayılı Rekabet Kurulu Tebliğleri ile Değişik 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin ("2002/2 sayılı Tebliğ") 2. maddesi "dikey anlaşma" tanımına yer vermektedir. 2002/2 sayılı Tebliğ'e göre dikey anlaşma; "*üretim veya dağıtım zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren iki ya da daha fazla teşebbüs arasında belirli bir mal veya hizmetin alımı, satımı veya yeniden satımı amacıyla yapılan anlaşma*" olarak ifade edilir. Bu kapsamda, dağıtım ve tedarik anlaşmalarının dikey anlaşma kapsamına girdiği kabul edilmektedir. Bu Hukuk Postası Makalesi'nde Türk Rekabet Hukuku kapsamında distribütörlük sözleşmelerinde sıklıkla rastlanan düzenlemelerin bir kısmı ele alınır.

Münhasırlık

Genel itibariyle münhasırlık, bir kişi ya da teşebbüse, sınırları tanımlanmış bir bölgede ya da bir müşteri grubu için ticari faaliyette bulunma imtiyazı tanınmasıdır. Distribütörlük sözleşmeleri açısından ise münhasırlık, distribütörün üreticiye karşı üstlenmiş olduğu yükümlü-

* Nisan 2015 tarihli Makale

lükler ve yapmış olduğu yatırıma karşılık olarak üreticiden talep ettiği bir korumadır. Üreticinin aynı bölge için bir başkası ile distribütörlük anlaşması yapmasının kısıtlanmasının yanı sıra, üreticinin bizzat kendisinin de aynı bölgeye ürün sağlamaması gibi bir kısıtlama da münhasırlık altında düzenlenebilir. Üreticilerin tamamı veya önemli bir kısmı münhasır dağıtım sistemini uyguladığında, bu durum hem üretici hem de distribütör seviyesinde rekabeti kısıtlayıcı işbirliğini kolaylaştırabilir. Yukarıda da belirtildiği üzere, Rekabet Kanunu bu şekildeki işbirliklerini yasaklamakla birlikte, belli bir orana kadar bu sisteme muafiyet tanır.

2002/2 sayılı Tebliğ'in 2. maddesi uyarınca, muafiyet *“sağlayıcının dikey anlaşma konusu mal veya hizmetleri sağladığı ilgili pazardaki pazar payının %40'ı aşmaması durumunda uygulanır. Tek alıcıya sağlama yükümlülüğü içeren dikey anlaşmalarda muafiyet, alıcının dikey anlaşma konusu malları ve hizmetleri aldığı ilgili pazardaki payının %40'ı aşmaması koşuluyla uygulanır.”*

Hükümden de anlaşılacağı üzere distribütöre sağlanan münhasırlığa, üreticinin ve tek alıcıya sağlama yükümlülüğü bulunuyorsa distribütörün, ilgili mal veya hizmet piyasasındaki pazar paylarının %40'ı aşmaması şartıyla grup muafiyeti sağlanır. Buna ek olarak, 2002/2 sayılı Tebliğ'in 4/b maddesi uyarınca, alıcının sözleşme konusu mal veya hizmetleri satacağı bölge veya müşterilere ilişkin kısıtlamalar getirilmesi kural olarak ilgili sözleşmenin muafiyetten yararlanmasını engeller. Ancak maddede sayılan istisnalardan biri söz konusuysa sözleşme muafiyetten yararlanır. Bu istisnalardan bir diğeri ise sağlayıcının bir alıcıya bölge veya müşteri özgülemesi koşuluyla diğer alıcılara bu bölge veya müşteri grubuna ilişkin olarak, aktif satışları kapsar şekilde getirilen satış sınırlamasıdır.

Yeniden Satış Fiyatı Belirlenmesi

2002/2 sayılı Tebliğ'in 4/I/a maddesi distribütörün kendi satış fiyatını belirleme serbestisinin engellenmesini muafiyet dışı bırakır. 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğinin Açıklanmasına Dair Kılavuz'un (“Kılavuz”) “Yeniden Satış Fiyatının Belirlenmesi” başlıklı 2.1. numaralı maddesi uyarınca, üreticinin distribütör adına sabit veya asgari satış fiyatı belirlemesi yasaktır. Fakat

üretici, sabit veya asgari satış fiyatı belirlemesi boyutuna ulaşmadığı sürece, distribütör için azami satış fiyatını belirleyebilir veya distribütöre satış fiyatı tavsiye edebilir. Bildirilen satış fiyatlarının sabit veya asgari satış fiyatı olmaması için söz konusu fiyatların azami veya tavsiye niteliğinde olduğunun yayımlanan fiyat listelerinde ya da ürünün üzerinde açıkça belirtilmesi gerekir. Bu kapsamda, distribütörlük sözleşmesinde üreticinin yeniden satış fiyatına ilişkin belirlemelerinin tavsiye veya azami fiyat belirleme niteliğini aşması ve distribütöre dayatılması durumunda, ilgili sözleşmenin muafiyet kapsamı dışına çıkacağı vurgulanmalıdır.

Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

2002/2 sayılı Tebliğ'in "Tanımlar" başlıklı 3/d maddesinde rekabet etmeme yükümlülüğünün tanımı yapılır. Buna göre; rekabet etmeme yükümlülüğü *"alıcının anlaşma konusu mal veya hizmetlerle rekabet eden mal veya hizmetleri üretmesini, satın almasını, satmasını ya da yeniden satmasını engelleyen doğrudan veya dolaylı her türlü yükümlülüktür"*. Buna ek olarak belirtildiği üzere, *"alıcının bir önceki takvim yılındaki alımları esas alınarak, ilgili pazardaki anlaşma konusu mal veya hizmetlerin ya da onları ikame eden mal veya hizmetlerin %80'inden fazlasının sağlayıcıdan veya sağlayıcının göstereceği başka bir tedarikçiye satın alınmasına yönelik olarak alıcıya doğrudan veya dolaylı biçimde getirilen herhangi bir yükümlülük de rekabet etmeme yükümlülüğü olarak kabul edilir."*

2002/2 sayılı Tebliğ'in 5. maddesi distribütörlük sözleşmelerinde distribütörler için getirilebilecek rekabet etmeme yükümlülüğünün kapsamını belirler. Buna göre, distribütör için getirilen rekabet yükümlülüğünün beş yılı aşkın veya belirsiz süreli olması, sözleşmenin sona ermesinden sonraki dönem için distribütöre getirilen mal ya da hizmetin üretimini, satın alınmasını, satılmasını ya da yeniden satılmasını veya seçici dağıtım sistemi üyeleri için rakip markalı ürünlerin satılmasını yasaklaması; söz konusu hükmü, bazı istisnalar bulunmakla birlikte, muafiyet kapsamından çıkarır.

Yukarıda belirtildiği üzere anlaşmanın sona ermesinden sonraki döneme ilişkin olarak, alıcıya getirilen, mal ya da hizmet üretmesini, satın almasını, satmasını ya da yeniden satmasını yasaklayan doğrudan

ya da dolaylı herhangi bir yükümlölük getiren hüküm muafiyet dışındadır. Ancak bu hükmün istisnası, yasaklamanın, anlaşma konusu mal ya da hizmetlerle rekabet halindeki mal ve hizmetlere ilişkin olması, anlaşma süresince alıcının faaliyette bulunduğu tesis ya da arazi ile sınırlı olması ve sağlayıcı tarafından alıcıya devredilen know-how'ı korumak için zorunlu olması koşullarıyla, alıcıya anlaşmanın sona ermesinden itibaren bir yılı aşmamak kaydıyla rekabet etmeme yükümlölüğü getirilmesidir.

Distribütörlük sözleşmesinin, sözleşmeyi muafiyet kapsamı dışına çıkarır bir rekabet etmeme yükümlölüğü içermesi durumunda, söz konusu hüküm, sözleşmenin diğer hükümlerinden ayrılabilir ise, sözleşmenin diğer hükümleri muafiyetten yararlanırken bu hüküm tek başına muafiyetten yararlanamaz. Ancak, rekabet etmeme yükümlölüğünü içeren sözleşme hükümleri sözleşmenin diğer bölümlerinden ayrılamıyor ise sözleşmenin tamamı grup muafiyetinden yararlanamaz. Kılavuz'un lafzı itibarıyla, sözleşmede distribütör için öngörülen rekabet etmeme yükümlölüğü, sözleşmenin feshinden sonra da belirli şartlar altında muafiyet kapsamında değerlendirilir. Ancak bunun için, yükümlölüğü içeren sözleşme hükmünün distribütörün faaliyetlerine tamamen son verme sonucunu doğurmaması, kısaca rekabeti engelleyici boyuta ulaşmaması gerekir.

Sonuç

Distribütörlük sözleşmeleri, üretim veya dağıtım zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren iki ya da daha fazla teşebbüs arasında belirli mal veya hizmetlerin alımı, satımı veya yeniden satımı amacıyla yapılan anlaşmalar olarak tanımlanan dikey anlaşmalar arasında değerlendirilir. Bu kapsamda, distribütörlük sözleşmeleri de diğer dikey anlaşmalar gibi rekabeti kısıtlayıcı veya engelleyici olduğu ölçüde Rekabet hukuku kurallarınca engellenir. Distribütörlük sözleşmelerinde tipik olarak bulunan münhasırlık, yeniden satış fiyatının belirlenmesi ve rekabet etmeme yükümlölüğü gibi hükümler belirli şartlar altında distribütörlük sözleşmelerini, 2002/2 sayılı Tebliğ'in tanıdığı muafiyet kapsamı dışına çıkarılabilir.

Rekabet Hukukunda Yoğunlaşmaların Denetlenmesi*

Av. Ecem Süsoy Uygun

Giriş

Birleşme ve devralmalar dinamik ekonominin önemli unsurlarından biridir; ancak birleşme ve devralma işlemlerinin Rekabet Kurumu (“Kurum”) tarafından denetime tabi tutulması piyasalarda rekabetçi ortamın sürdürülebilmesi için zorunludur. Bu nedenle, hakim durumun kötüye kullanılmasını ve rekabeti önemli ölçüde azaltacak birleşme ve devralmaları önlemek üzere piyasaları izlemek, düzenlemek ve denetlemek Rekabet Kurum’un misyonları arasındadır¹.

Yoğunlaşma Kavramı

‘Birleşme ve devralma’ kavramına rekabet hukuku mevzuatı çerçevesinde yer verilse de bu kavramın tanımı yapılmamıştır. 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ (“Tebliğ”) uyarınca; iki veya daha fazla teşebbüsün birleşmesi, bir veya daha fazla teşebbüsün tamamının ya da bir kısmının doğrudan veya dolaylı kontrolünün çeşitli yollarla bir ya da daha fazla teşebbüs veya hâlihazırda en az bir teşebbüsü kontrol eden bir ya da daha fazla kişi tarafından devralınması Kurum tarafından “birleşme ve devralma işlemi” olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, bağımsız bir iktisadi varlığın tüm işlevlerini kalıcı olarak yerine getirecek bir ortak girişimin oluşturulması da birleşme ve devralma olarak değerlendirilmektedir².

* *Eylül 2015 tarihli Makale*

¹ Rekabet Kurumu 16. Yıllık Rapor 2014 için bkz. http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fFaaliyet+Raporlar%C4%B1%2fRK_16.pdf (Erişim Tarihi: 28.09.2015).

² Rekabet Kurumu Birleşme ve Devralma Görünüm Raporu 2014 için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fBirle%C5%9Fme+Devralma+G%C3%B6r%C3%BCn%C3%BCm+Raporu%2fEk1+-+2014+Birle%C5%9Fme+Devralma+G%C3%B6r%C3%BCn%C3%BCm+Raporu.pdf> (Erişim Tarihi: 28.09.2015).

Birleşme ve devralma veya yoğunlaşma ya da konsantrasyon terimlerinin uygulamada birbirlerinin yerine kullanıldığı görülür; ancak ne uygulama ne de doktrinde terim birliğinin oluşmadığını söylemek mümkündür. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da değişiklik yapılmasını öngören Kanun Tasarısı'nda 'yoğunlaşma işlemleri' kavramı kullanılmış olsa da, mevcut 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ("RKHK") ve Tebliğ'de 'birleşme ve devralma' kavramı tercih edilmiştir.

Oysa yoğunlaşma sadece birleşme ve devralma yoluyla değil; ortak girişim yoluyla da gerçekleştirilebilir. Yoğunlaşma, ekonomik karar alma ve sevk etme gücünün başka bir deyişle iktisadi kontrolün teşebbüsler arasında el değiştirerek belirli merkezlerde toplanması ve bu durumun ilgili piyasada rekabet halinde bulunan aktörlerin sayısını azaltacak şekilde yapısal değişikliklere yol açması şeklinde tanımlanabilir³. Merkezi yoğunlaşmaya neden olan bütün etkinliklerin RKHK kapsamında değerlendirilebilmesi için 'birleşme ve devralma' kavramı yerine 'yoğunlaşma' kavramının kullanılması daha isabetli olabilir⁴.

Yoğunlaşmaların Denetlenmesi

Birleşme ve devralmalar tekelleşme ve kartelleşme yoluyla rekabet ortamının zedelenmesine neden olabilir. Bu nedenle bütün gelişmiş ülkelerin rekabet kurallarında birleşme ve devralmaların denetlenmesine ilişkin hükümler bulunmaktadır⁵.

RKHK'nın 'Birleşme veya Devralma' başlıklı 7'nci maddesi, teşebbüslerin hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını güçlendirmeye yönelik olarak rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmelerini veya bir teşebbüs ya da kişinin diğer bir teşebbüsün kontrolünü devralmasını yasaklar. Böylece, birleşme veya devralmanın yasaklanabilmesi için (i) hakim durum yaratması ya da mevcut bir hakim durumu güçlendirmesi ve (ii) yaratılan veya güçlendirilen hakim durumun etkin rekabeti önemli ölçüde azaltması gerekmektedir.

³ SEZEN, Ayşe, Birleşme ve Devralmalar, Uluslararası Rekabet ve Teknoloji Birliği, 2007, s. 2.

⁴ ERDEM, H. Ercüment, Türk-İsviçre Rekabet Hukuklarında Birleşme ve Devralmalar, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65 Yaş Günü Armağanı, 1999, s. 203.

⁵ ERDEM, H. Ercüment, Türk ve AT Rekabet Hukukunda Birleşme ve Devralmalar, 2013, s. 32.

Burada yasaklanan bir işletmenin hakim durumda olması değildir. Bir işletme, kendi iç dinamiği ve başarısı ile hakim duruma ulaşabilir; yasaklanmak istenen kurulu kapasitenin etkinlik esasına dayanmadan hakim duruma ulaşmış olmasıdır⁶. Hakim durumda olan işletmeler yoğunlaşma işlemlerini gerçekleştirebilir; ancak hakim durumda olan işletmenin hakim durumunu güçlendirmeye yönelik olarak rekabeti önemli ölçüde azaltmaması gerekir.

Hangi tür birleşme ve devralmaların hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Rekabet Kurulu'na ("Kurul") bildirilerek izin alınması gerektiği ise Tebliğ'de belirtilir. Her türlü yoğunlaşma işleminin denetlenmesi ya da kontrol altına alınması gibi bir şart yoktur. Kurul'un iznine tabi olan ve olmayan birleşme ve devralmalar Tebliğ'de belirtilir.

Kurul'un İznine Tabi Olan ve Olmayan Yoğunlaşmalar

Bir birleşme ve devirden söz edebilmek için ortada birbirinden bağımsız olan iki işletmenin söz konusu olması gerekir. Eğer birbirlerinden bağımsız olmayan yani aynı gruba bağlı olan işletmeler arasında bir birleşme söz konusu ise, bu rekabet hukuku bakımından bir birleşme veya devralma olarak kabul edilemez⁷. Bu nedenle bu tarz birleşmeler için izin alınması gerekmez.

Tebliğ'in 6'ncı maddesinde birleşme ve devralma sayılmayan haller sıralanmıştır. Tebliğ uyarınca, kontrol değişikliğine yol açmayan grup içi işlemlerle diğer işlemler için Kurul'dan izin alınması gerekmemektedir. Önemli olan, birleşme veya devralma işlemi sonrasında kontrolün el değiştirmesidir. Eğer, bir işletmenin bazı hisselerinin devri neticesinde işletmenin ya da şirketin kontrolü el değiştirmiyorsa yani sadece azınlık hisseleri devredilmişse, bu rekabet hukuku anlamında bir birleşme veya devralma sayılmaz ve böylece izin alınması gerekmez⁸.

Tebliğ md. 7(1) uyarınca bir birleşme veya devralma işleminde; a) işlem taraflarının Türkiye ciroları toplamının yüz milyon TL'yi ve iş-

⁶ ASLAN, Yılmaz, Rekabet Hukuku Dersleri, 2014, s. 212.

⁷ ASLAN, Yılmaz, Rekabet Hukuku Dersleri, 2014, s. 213.

⁸ ASLAN, Yılmaz, Rekabet Hukuku Dersleri, 2014, s. 213.

lem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı otuz milyon TL’yi veya b) devralma işlemlerinde devre konu varlık ya da faaliyetin, birleşme işlemlerinde ise işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun otuz milyon TL’yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin dünya cirosunun beş yüz milyon TL’yi aşması halinde söz konusu işlemin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Kurul’dan izin alınması zorunludur.

Kurul’a Bildirim

Bildirilmesi zorunlu olan birleşme veya devralma işlemlerinin Kurul’a bildirilmemesi veya işlem gerçekleştirildikten sonra bildirilmesi halinde RKHK’nın 11’inci maddesi uygulanır. İlgili madde uyarınca, eğer birleşme veya devralma işlemi; teşebbüslerin hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını güçlendirmeye yönelik olarak rekabetin önemli ölçüde azaltılması yönünde değerlendirilmezse Kurul birleşme veya devralmaya izin verir; ancak ilgililere bildirimde bulunmadıkları için para cezası uygular. Birleşme veya devralma hakim durum yaratılarak rekabetin önemli ölçüde azaltılması kapsamında değerlendirilirse; para cezası ile birlikte, birleşme veya devralma işleminin sona erdirilmesine; hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmiş olan tüm fiili durumların ortadan kaldırılmasına karar verir.

İzne tabi birleşme ve devralmalara ilişkin Kurul’a yapılan bildirim, Tebliğ’in ekinde yer alan Birleşme ve Devralmalar Hakkında Bildirim Formu (“Bildirim Formu”) ile yapılır. Rekabet etme açısından sakınca oluşturma ihtimali düşük olan birleşme ve devralmalar için Bildirim Formu’nun bazı bölümlerinin doldurulması zorunluluğu kaldırılarak teşebbüsler açısından daha kolay başvuru imkânı sağlanmıştır.

İzne tabi birleşme ve devralmaların değerlendirilmesi neticesinde, Kurul ya birleşme ve devralma işlemine izin verir ya da nihai incelemeye alınmasına karar verebilir. Tek başına ya da birlikte hakim durum yaratmaya veya hakim durumu daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuran birleşme veya devralmalara izin verilmez. Bu durumda ilgili birleşme ve devralma işlemi Kurul’un nihai kararına kadar askıda kalır. Bunun yanı sıra, Tebliğ’in 14’üncü maddesi uyarınca, RKHK’nın 7’nci maddesi kapsamında ortaya çıkabilecek rekabet so-

runlarının giderilmesi amacıyla teşebbüslerin birleşme veya devralma işlemine ilişkin taahhüt vermesi mümkündür. Kurul, izin kararında, taahhütlerin yerine getirilmesini sağlamaya yönelik şart ve yükümlülük öngörebilir. Taahhüt, ön inceleme veya nihai inceleme safhasında verilebilir.

Ayrıca, yurt dışında gerçekleşen birleşme ve devralma işlemleri de Tebliğ'in 7'nci maddesinde belirtilen eşiklerin aşılması ve Türkiye piyasalarını etkilemeleri halinde Kurul'a bildirilir.

Sonuç

Kurum tarafından yayınlanan 2014 yılı Birleşme ve Devralma Görünüm Raporu'ndan⁹ görüldüğü üzere, 2014 yılında Kurul'a toplam 215 birleşme ve devralma işlemi bildirilmiştir. Gerçekleşen birleşme ve devralma işlemlerinin sayısı ve değeri dikkate alındığında, rekabet hukukundaki yoğunlaşma işlemlerinin denetlenmesinin önemi daha çok vurgulanmalıdır. Yoğunlaşma işlemlerini gerçekleştirmeyi planlayan bağımsız teşebbüslerin, tasarlanan işlemin hakim durum yaratması ya da mevcut bir hakim durumu güçlendirmesi ve yaratılan veya güçlendirilen hakim durumun etkin rekabeti önemli ölçüde azaltmaması gerektiğini önemle dikkate almaları gerekmektedir.

⁹ Rapor için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FBirle%C5%9Fme+Devralma+G%C3%B6r%C3%BCn%C3%BCm+Raporu%2FEkl+2014+Birle%C5%9Fme+Devralma+G%C3%B6r%C3%BCn%C3%BCm+Raporu.pdf> (Erişim Tarihi: 28.09.2015).

Rekabet Hukuku Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği*

Av. Nilsun Gürsoy

Giriş

Rekabet hukuku ihlallerinin genelde bir haksız fiil şeklinde karşımıza çıkması çoğu kez tahkime konu edilmelerini zorlaştırır; tarafların haksız fiilin işlenmesinden önce böyle bir uyuşmazlığı öngörerek tahkim anlaşması akdetmesi pratikte neredeyse karşılaşılmayacak bir durumdur. Ancak, bazı durumlarda rekabet hukukuna ilişkin uyuşmazlık bir sözleşmeden kaynaklanabilir. Sözleşme hükümlerinin rekabet hukukuna aykırılık teşkil etmesi halinde veya asıl uyuşmazlığın çözülmesi için öncelikle rekabet hukukuna ilişkin bazı ön sorunların çözülmesi gereken durumlarda, bu uyuşmazlıkların tahkim anlaşmasının kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Böyle bir durumda rekabet hukukunun tahkime elverişliliği sorunu karşımıza çıkar. Uluslararası ölçekte rekabet hukukunun tahkime elverişli olup olmadığı sorusu genellikle olumlu cevaplanır. Ancak, Türk doktrininde konuya ilişkin farklı görüşler ifade edilmektedir ve bu konuda açık bir mahkeme kararı bulunmamaktadır. Hukuk postasının bu ayki sayısında Türk hukukunda rekabet hukukunun tahkime elverişliliği sorunu ve bu konudaki hakem kararlarının tenfizi ele alınacaktır. Türk hukukundaki uygulamaya yön verebilecek uluslararası alandaki içtihatlar ve görüşler de incelenecektir.

AB ve ABD Hukukunda Tahkime Elverişlilik

ABD Hukukundaki Uygulama

Rekabet hukukunun tahkime elverişliliği sorunu 1970’li yıllarda ABD’de tartışılmaya başlanmıştır. *American Safety*¹ kararı, rekabet

* *Kasım 2015 tarihli Makale*

¹ *American Safety Equip. Corp. v. J.P. Maguire*, 391 F.2d 821 (2d Cir. 1968) (international.west-law.com Erişim Tarihi: 04.12.2015).

hukuku uyuşmazlıklarının özel hukuka ilişkin olmaması sebebiyle tahkime elverişli olmadığını belirtir. Ancak 1985 yılında *Mitsubishi*² kararı ile uluslararası tahkim konusunda daha liberal bir bakış açısı benimsenir ve Yüksek Mahkeme uluslararası karakter taşıyan uyuşmazlıkların emredici nitelikte kurallara ilişkin olsalar bile tahkime konu edilebileceğini belirtir. Yüksek Mahkeme ayrıca hakem kararının tenfizi aşamasında ulusal mahkemelerin, 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanıma ve Tenfizine İlişkin New York Sözleşmesi'nin V(2)(b) maddesi uyarınca kamu düzenin aykırılık gerekçesiyle hakem kararının tenfizini reddedebileceğini belirtir. Böylece Yüksek Mahkeme rekabet hukukunun tahkime elverişliliği ile rekabet hukukuna ilişkin hakem kararlarının tenfizi konularında bir ayrım yapar ve bunların bağımsız olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koyar³. Kararların tenfizi aşamasında ortaya çıkan diğer bir sorun, hakem kararının içeriğinin hangi noktaya kadar ulusal mahkemeler tarafından denetleneceğidir. *Mitsubishi* kararında Yüksek Mahkeme şu ifadelere yer verir⁴: “*Tahkim prosedürünün etkili olabilmesi, tenfiz sürecinde esasa ilişkin denetimin sınırlı bir kapsamda olmasını gerektirir ve hakem heyetinin rekabet hukukuna ilişkin iddiaları dikkate alıp bunları karara bağladığı sonucuna ulaşmak için derinlemesine bir inceleme yapmış olması aranmaz*”. Bu metinde ifade edilen Second Look Doktrini ile hakem heyetinin rekabet hukuku taleplerini değerlendirmesine ilişkin bir kontrol yapılması gündeme gelir ve bu kontrolün kapsamı ileriki kararlarda da tartışılır⁵. *Mitsubishi* kararı tüm bu noktalar sebebiyle rekabet hukukunun tahkime elverişliliği açısından bir dönüm noktasıdır ve uluslararası uygulamada önemli bir etki yaratmıştır.

² *Mitsubishi Motors v. Soler Chrysler-Plymouth*, 473 U.S. 614 (1985) (international.westlaw.com Erişim Tarihi: 04.12.2015).

³ *Mitsubishi Motors*, 638.

⁴ *Mitsubishi Motors*, 638.

⁵ **Didem Uluç**, Rekabet Hukukunda Tahkim Uygulamaları, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi No:132, Ankara 2012, s. 19.

Bkz: <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FUzmanl%25c4%25b1k%2BTezi%2F10didemulucmiz.pdf> (Erişim tarihi: 04.12.2015)

AB Hukukundaki Uygulama

AB hukukunda, rekabet hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların tahkime elverişliliği *Eco Swiss*⁶ kararı ile kabul edilmiştir. Fakat Avrupa Birliği Adalet Divanı (“Divan”) aynı zamanda AB rekabet hukukunun, üye devletlerin kamu düzeninin bir parçası olduğunu ve hakem heyetlerinin taraflar ileri sürmemiş olsa bile rekabet hukukuna ilişkin konuları re’sen dikkate alması gerektiğini ifade eder. Aksi halde AB rekabet hukukuna aykırılığın, kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle tenfizi ret sebebi oluşturacağını belirtir. Bunun yanı sıra, ulusal mahkemelerin AB rekabet hukukuna aykırılığın tespiti için tenfiz aşamasında gerekirse Divan’a başvurabileceği de belirtilir. *Eco Swiss* kararı ve Divan’ın daha sonraki tarihli kararları uyarınca AB hukukunda rekabet hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların tahkime elverişli olduğu sonucuna ulaşılır; ancak hakem kararlarının AB rekabet hukukuna aykırı olması durumunda bunların tenfizinin reddedilmesi mümkün olacaktır. Ancak belirtilmelidir ki mahkemeler, hakem kararlarının tenfizini ancak rekabet hukuku ile korunmak istenen menfaatlerin gerçekten tehlikeye düşmesi durumunda reddetmeli ve hakem kararlarının kontrolünde sınırlı kontrolden yana bir duruş almalıdır⁷.

Madrid İstinaf Mahkemesi tarafından yakın zamanda verilen bir karar⁸ Türk hukuku açısından yol gösterici olabilecek niteliktedir. Kararda Mahkeme, rekabet hukukuna ilişkin emredici kurallar uygulandığı sürece, AB ve İspanyol hukukunda rekabet hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların tahkime götürülmesini engelleyen herhangi bir düzenleme olmadığını belirtir. Malvarlığına ilişkin tüm uyuşmazlıkların tahkime elverişli olduğunu öngören İsviçre hukukunun⁹ aksine İspanyol huku-

⁶ *Eco Swiss v. Benetton International*, European Court of Justice, C-126/97 (1999).

Bkz: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61997CJ0126>.

⁷ OECD, Arbitration and Competition, related to a hearing on Arbitration and Competition, Working Party No.3 meeting of 26 October 2010, s. 13.

Bkz: <http://www.oecd.org/competition/abuse/49294392.pdf> (Erişim tarihi: 04.12.2015).

⁸ Auto no. 147/2013, of 18 October 2013.

⁹ Article 177 of Loi fédérale sur le Droit International Privé (Milletlerarası Özel Hukuk Hakkında Federal Kanun). Bkz: <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19870312/index.html> (Erişim tarihi: 04.12.2015).

İngilizce metin için bkz: https://www.swissarbitration.org/sa/download/IPRG_english.pdf (Erişim tarihi: 04.12.2015).

ku Türk hukukuna benzer olarak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri uyuşmazlıkların tahkime elverişli olduğunu öngörür. Bu sebeple Madrid İstinaf Mahkemesi'nin kararı Türk hukuku uyarınca tahkime elverişlilik incelenirken dikkate alınabilir zira 4686 No.'lu Milletlerarası Tahkim Kanunu¹⁰ tahkime elverişlilik açısından benzer bir düzenleme öngörür ve yine Türk rekabet hukuku ile AB rekabet hukuku büyük ölçüde uyumludur.

Türk Hukukunda Tahkime Elverişlilik

Yukarıda da belirtildiği üzere, 4686 No.'lu Milletlerarası Tahkim Kanunu m. 1/4 “*iki tarafın iradelerine tabi olmayan uyuşmazlıkların*” tahkime elverişli olmadığını ifade eder. Türk hukukundaki esas tartışma hakem kararlarının tenfizinin kamu düzeni gerekçesiyle reddedilmesinden ziyade rekabet hukukunun tahkime elverişliliği çevresinde yoğunlaşmaktadır. American Safety kararına paralel olarak rekabet hukukunun tahkime elverişliliğine, rekabet hukukunun emredici karakteri ve Rekabet Kurulu'nun bu konudaki uzman kuruluş olması gerekçesiyle tereddütle yaklaşılır. Doktrin, tarafların iradelerine tabi olan uyuşmazlıkları belirlerken daha çok Rekabet Kurulu'nun münhasır yetkilerine odaklanır. Buna göre, idari para cezası uygulanması gibi Rekabet Kurulu'nun münhasır yetkisinde bulunan konular tahkime elverişli değilken tazminat talebi gibi medeni hukuk kaynaklı taleplerin tahkime elverişli olduğu belirtilir¹¹.

Rekabet hukuku kaynaklı tazminat taleplerine ilişkin davalarda ön sorun olarak sözleşmelerin rekabet hukukuna aykırılığının tespiti de tartışılan bir diğer konudur. Bu konuda bazı yazarlar, hakem heyetinin tazminat talebine ilişkin karar vermeden önce sözleşmenin rekabet hukukuna aykırılığının tespiti için, daha önce bu konuda verilmiş bir karar yoksa, Rekabet Kurulu'na başvurulması gerektiğini, bu sebeple hakem heyetinin taraflara Rekabet Kurulu'na başvurması için bir süre vereceğini ve Rekabet Kurulu'nun bu konuda vereceği karara göre tazminat talebini karara bağlayacağını belirtir¹². Ancak bu yöntem AB huku-

¹⁰ 4686 No.'lu Milletlerarası Tahkim Kanunu 05.07.2011 tarihli ve 24453 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

¹¹ **Burak Huysal**, Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik, İstanbul 2010, s. 121-122.

¹² **Uluç**, s. 55-57.

kuyla uyumlu değildir ve tahkim prosedürünün en önemli ilkelerinden olan gizlilik ilkesinin ihlaline sebep olması sebebiyle eleştirilir¹³. Eco Swiss kararında Divan, hakem heyetlerinin Divan'dan AB rekabet hukuku konusunda ön karar isteyemeyeceğini, bu prosedüre yalnızca hakem kararlarının tenfizi sırasında ulusal mahkemelerin başvurabileceğini belirtir¹⁴. Bu sebeplerle, başka bir görüş hakem heyetinin tazminat talebini karara bağlamadan önce ön sorun olarak sözleşmenin rekabet hukuku uyarınca geçerli olup olmadığını incelemeye yetkili olduğunu savunur¹⁵.

Bunun yanı sıra, hakem heyetlerinin rekabet hukukuna ilişkin kuralları re'sen uygulayıp uygulamayacağı da doktrinde tartışılmaktadır. Rekabet hukukunun emredici karakteri sebebiyle hakem heyetlerinin uyuşmazlığın rekabet hukukuna ilişkin hususlarını re'sen karara bağlamaları gerektiği bazı yazarlarca belirtilir¹⁶. Böylece, rekabet hukukunun emredici ve doğrudan uygulanması gereken kurallar içermesi sebebiyle tahkime elverişliliği konusunda doğan kaygıların da önüne geçilmiş olunacaktır. Ayrıca belirtilmelidir ki Rekabet Kurulu'nun soruşturma başlatma ve münhasır yetkileri uyarınca yaptırım uygulama yetkisi hakem heyetinin vereceği karardan herhangi bir şekilde etkilenmez.

Sonuç

Bugün uluslararası alandaki içtihatlar dikkate alındığında rekabet hukukunun tahkime elverişliliği konusunda pozitif bir tutumun öne çıktığı görülür. Türk mahkemelerinin konuya ilişkin verdiği bir karar bulunmadığından rekabet hukukunun tahkime elverişliliği doktrin tarafından tartışılmıştır. Uluslararası eğilime uygun olarak bu soruyu Türk hukukunda da olumlu cevaplayan görüşler bulunur. Milletlerarası Tahkim Kanunu m. 4/1 rekabet hukukunun tahkime elverişliliği konusunda bir engel olarak algılanmamalıdır zira benzer düzenlemelerin olduğu Avrupa ülkelerinde mahkemeler olumlu yönde kararlar vermiştir.

¹³ **Pelin Güven**, Rekabet Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2009, s. 451.

¹⁴ Eco Swiss, 40.

¹⁵ **Huysal**, s. 122.

¹⁶ **Güven**, s. 448-449; **Huysal**, s. 124-126.

Bunun yanı sıra hakem heyetinin tazminat talebini karara bağlamadan önce sözleşmenin rekabet hukuku açısından geçerliliğini inceleme yetkisini kabul eden görüş uluslararası uygulamalarla paralellik arz eder. Hakem kararlarının tenfizi aşamasında kamu düzeni kavramının ne şekilde yorumlanacağı ve kararların içeriğinin ne ölçüde denetleneceği konusu Türk hukukunda henüz derinlemesine tartışılmamış olmakla birlikte bu konuda da Divan'ın içtihatları ve Second Look Doktrini dikkate alınmalıdır.

Rekabet Hukuku Çerçevesinde Online Satışlar*

Av. Mehveş Erdem

Giriş

İnternet; tedarikçilerin, dağıtıcıların ve müşterilerin yararlandığı güçlü bir ticari platformdur. İnternet üzerinden yapılan satışları geleneksel satış yöntemlerine tercih eden teşebbüsler, daha geniş müşteri kitlelerine ulaşabilir, satış imkânlarını artırabilir ve operasyonel masraflarda tasarruf edebilirler. İnternet üzerinden yapılan satışlar teşebbüslerin tavsiye edilen fiyatları düşürmesine imkan sağlar ve bu değişiklik müşteriler yararına da sonuçlar doğurur. Bunun bir sonucu olarak müşteriler geleneksel işyerlerini, bilgilenme ve ürünün denenmesi ve incelenmesi gibi pratik amaçlar için kullanarak ürünü internetten satın almayı tercih etmeye başladılar.

Teşebbüsler arasında uygulanan bu fiyat farklılıkları, geniş ölçüde rekabet baskısı yaratır ve dağıtım sözleşmelerine internet üzerinden yapılan satışları sınırlayıcı hükümler eklemek örneğinde olduğu gibi rekabetçi olmayan sonuçlar doğurur. Avrupa Birliği Grup Muafiyeti Tüzüğü (“Tüzük”)¹ ve Avrupa Birliği Dikey Kısıtlamalara ilişkin Kılavuz (“Kılavuz”)² dikey dağıtım anlaşmaları kapsamında internetin kullanımına ve sınırlandırılmasına ilişkin düzenlemeler içerir. Her ne kadar Tüzük internet özelinde kurallar düzenlemese de Kılavuz seçici dağıtım anlaşmalarını içerir ve yaptığı düzenlemeler Komisyon’un internet üzerinden yapılan satışlara olan yaklaşımı hakkında fikir verir.

Dağıtım anlaşmaları kapsamında internet üzerinden yapılan satışların anlaşılabilirliği için aktif ve pasif satış kavramlarının ve aralarındaki farkın incelenmesi gerekir. Belirtmek gerekir ki bu ayrımın yapıl-

* *Şubat 2015 tarihli Makale*

¹ Bakınız: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R0330&from=EN>.

² Bakınız: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/legislation/guidelines_vertical_en.pdf.

ması her koşulda kolay değildir. Doktrinde internet satışlarını düzenleyecek belirli kuralların oluşturulması gerektiği gündeme gelmiştir fakat Avrupa Komisyonu bu konudaki düzenlemelere Kılavuzda yer vermeyi tercih etti.

Aktif Satışlar³

Aktif satışlar, müşterileri hedef alan bireysel müşterilere doğrudan gönderilen postalar, müşterilerin bilgisi olmadan iletilen e-postalar, ziyaretler veya bir grup müşteriye internet veya medya araçları üzerinden yapılan, belirli veya grup müşterileri hedef alan reklamlar aracılığıyla ulaşılmasını ifade eder. Söz konusu tanıtım veya reklamlar sadece hedef kitlesini etkilemeye yönelik olmalıdır.

Aktif satışlar müşterilerin bilgisi olmadan iletilen e-postalar ve reklamların yasaklanması yoluyla sınırlandırılabilir. Bu tür sınırlamalar tek elden dağıtımı güvence altına alır. Aktif satışlar aynı zamanda ürünün kalitesini korumak veya bir dağıtıcının reklam ve pazarlama çalışmalarının başka bir dağıtıcıya fayda sağladığı koşullarda ortaya çıkabilen bedavacılığı önlemek amacıyla da sınırlandırılabilir.

İnternet üzerinden yapılan aktif satışların sınırlandırılmasına belirli koşullarda izin verilir. Dağıtıcının internet kullanımı ve yaptığı reklam, başka bir dağıtıcının bölgesinde aktif satışa sebep oluyorsa söz konusu internet kullanımı sınırlandırılabilir, dağıtıcıların satış yapmak amacıyla kullanacakları internet sitelerinde kalite koşulları öngörülebilir (benzer şekilde sağlayıcılar da fiziki satış yerleri için koşullar öne sürebilir), seçici dağıtım anlaşmalarının söz konusu olduğu durumlarda dağıtım ağına katılım koşulu olarak belirli sayıda fiziki satış yeri bulundurulması ve belirli miktarda satışın fiziki satış yerlerinden yapılmasına yönelik koşullar getirilebilir. Ek olarak sağlayıcılar dağıtıcıların üçüncü tarafların satış platformunu kullanmasını isteyebilir. Yukarıda belirtilen koşulları ve sınırlamaları içeren anlaşmalar mevzuatta öngörülen eşikleri ve şartları taşımaları halinde Blok Muafiyetten yararlanabilir.

³ Bakınız: Kılavuz, para. 51, 53.

Pasif Satışlar⁴

Kılavuz paragraf 51 uyarınca pasif satışlar bireysel olarak müşteriler tarafından yapılan taleplere, ürün veya hizmet teslimi de dâhil olmak üzere, cevap verilmesi olarak tanımlanır. Aktivitenin belirli bir müşteriye yönelik olarak yapılmaması fakat müşteriler tarafından yapılan talepleri karşılamaya yönelik olması internet üzerinden yapılan satışların pasif satış olarak kabul edilmesinin sebebini oluşturur. Pasif satış, bir müşterinin bir dağıtıcıya ait internet sitesini ziyaret etmesi ve bunun sonucunun satış ve teslimle sonuçlanması olarak tanımlanabilir. Müşterilerin otomatik güncel bilgilendirme talep ettiği ve sonucunda satış gerçekleşen durumlar da pasif satış kabul edilir. Ek olarak, daha geniş müşteri gruplarına erişebilmek amacıyla internet sitelerinde sağlanan farklı dil opsiyonları satışlara pasif karakter kazandırır.

Her ne kadar aktif satışlara ilişkin yukarıda da değinilen çeşitli sınırlamalara izin verilse de genel olarak pasif satışların sınırlandırılmayacağı kabul edilir.

Komisyon pasif satışlara ilişkin olarak, dağıtıcının farklı müşterilere erişimini sınırlayan katı sınırlamalar düzenledi. Anlaşmaların Blok Muafiyetten yararlanabilmesi için aşağıda belirtilen katı sınırlamaları içermemeleri gerekir. Kılavuzun 52. Paragrafına göre sınırlamalar aşağıdaki hususları içerir:

- Müşterilerin diğer dağıtıcıların internet sitelerine olan erişiminin sınırlanması veya o dağıtıcının sitesine otomatik yönlendirme yapılması, bu dağıtıcının internet sitesine diğer sağlayıcı ve dağıtıcı sitelerinin linklerinin konulmasına engel oluşturmaz.
- Müşterinin kredi kartı bilgilerinin başka bir dağıtıcının bölgesinde tespit edilmesi halinde satış iletişiminin sonlandırılması,
- Dağıtıcının internet üzerinden yapacağı toplam satışların sınırlandırılması, bu düzenleme sağlayıcının belirli sayıda satışın fiziki satış yeri üzerinden yapılmasını öngörmesine veya internet üzerinden yapılan satışların sağlayıcının dağıtım modeline uygun olmasını talep etmesine engel olmaz.

⁴ Bakınız: Kılavuz, para. 51, 52, 54.

- Çifte fiyatlandırma içeren anlaşmalar, sağlayıcılar dağıtıcılar-dan internet üzerinden yapılan satışlar için fiziki satışlara kıyasla farklı (daha yüksek) fiyatlar öngörmelerini talep edemezler. Bunun yanı sıra sağlayıcı alıcı ile sabit fiyat üzerinde anlaşabilir.

Komisyon bu katı sınırlamaların dağıtıcının geniş ve çeşitli müşteri gruplarına erişimini sınırladığı görüşündedir.

Seçici Dağıtım Sistemleri⁵

Seçici dağıtım anlaşmaları genellikle sağlayıcının ürün üzerinde kontrol sahibi olmak istediği durumlarda düzenlenir. Lüks ürünler ve karmaşık veya teknik ürünler seçici dağıtım anlaşmasının konusunu oluştururlar. Seçici dağıtım anlaşmaları düzenlemenin arkasında bedavacılığın önlenmesi, marka imajı ve güvence oluşturulması gibi nedenler yer alır.

Sağlayıcılar dağıtıcılarına marka imajının korunmasına, tecrübeli ve yetkin dağıtıcıların uzmanlığından faydalanılmasına hizmet etmek amacıyla belirli koşullar ve uyulması gereken asgari kriterler koyabilir. Söz konusu kriterler marka imajının korunmasına yönelik olduğu müddetçe rekabet karşıtı sınırlama olarak kabul edilmeyecek ve rekabet ihlali sayılmayacaktır. Bu tür anlaşmalar Tüzük ve Kılavuz kapsamında değerlendirilir

İnternet üzerinden yapılan satışların sınırlandırılması Kılavuzda iki istisna ile katı sınırlama olarak düzenlenmiştir. Komisyon, sağlık ve güvenlik nedenlerinin katı sınırlamalara istisna olduğunu kabul eder.

Kılavuz paragraf 56 uyarınca bir seçici dağıtım sisteminde, başka bir yerde faaliyet gösteren tek elden dağıtım sisteminin⁶ korunması saklı kalmak kaydıyla kullanıcılar veya bu kullanıcılar adına hareket edecek satış temsilcilerinin kime satış yapacağı sınırlandırılmaz.

Aktif ve pasif satışların seçici dağıtım sistemlerinde serbest olması gerekir. Genel olarak muafiyetten yararlanılabilmesi için, düzenlenecek anlaşmaların katı sınırlamalar içermediğine dikkat edilmelidir.

⁵ Pierre Fabre Dermo-Cosmétique SAS v Président de l'Autorité de la concurrence and Ministre de l'Économie, de l'Industrie et de l'Emploi (Case C-439/09) [2011] O.J. C 355/04.

⁶ Bakınız, Kılavuz, para. 51, 56.

Dağıtıcıların, internet üzerinden yapacağı satışlarda, daha geniş ve çeşitli müşteri gruplarına erişimini engelleyen ve fiziki satış yerleri için öngörülen koşullara paralel olmayan yükümlülükler katı sınırlama olarak kabul edilir. Başka bir deyişle, fiziki satış yerlerinden yapılan geleneksel satışlar ile internet üzerinden yapılan satışlarda birbirine eş sınırlamalar öngörülmesi halinde, internet üzerinden yapılan satışlara söz konusu sınırlanmalar uygulanabilecektir. Bu düzenleme internet ile fiziki satış yerleri kapsamında düzenlenecek koşulların bire bir aynı olması gerektiği anlamına gelmez, fakat aynı amacı taşıması ve benzer sonuçlar doğurması gerekir. Bu koşullar yalnızca iki satış türünün doğasında yatan farklılıklar sebebiyle ayrışabilir. Yukarıda açıklanan katı sınırlamayı içeren anlaşmalar Blok Muafiyetten yararlanamaz.

Sağlayıcılar ürünün teslimi için asgari süreler, müşteri hizmetlerine ve internet sitesinin tasarımına (yüksek kalitede veya üç boyutlu resimler kullanılması gibi) ilişkin koşullar öngörebilir. İnternet üzerinden yapılan satışlara konu ürünler için öngörülen kalite koşullarının, ürünün özellikleriyle uyumlu olması gerekir. Ek olarak bu koşullar diğer sağlayıcıların düzenlediği koşulları ihlal etmemelidir. Kılavuz uyarınca yetkisiz dağıtıcıların internet üzerinden ürüne ulaşımının daha kolay olduğu durumlarda daha sıkı kurallar uygulanabilir⁷. Sağlayıcılar fiziki satış yerlerinden yapılacak satışlarda anında teslim talep edebilirler fakat bu uygulama internet üzerinden yapılacak satışlarda mümkün olmaz; bu satışlar için belirli teslim zamanları öngörülür. Bunun yanı sıra internet üzerinden satışı izleyen müşteri masraflarına ilişkin (örneğin bir müşterinin bir ürünü iade etmek istediği durumlarda doğan ve güvenli ödeme sistemine başvuru kapsamında) koşullar öngörülebilir⁸.

Sonuç

Tüzük ve Kılavuz Komisyonunun internet üzerinden yapılacak satışlardaki düzenlemelerini seçici dağıtım sistemlerini de içeren bir şekilde ele aldı. Kılavuz aktif ve pasif satış kavramlarını tanımladı ve prensipte her bir dağıtıcının internet üzerinden satış yapabileceğini düzenledi⁹. Aktif satışlarda satıcılar reklam ve tanıtım yoluyla müşterile-

⁷ Bakınız, Kılavuz, para. 56.

⁸ Bakınız, Kılavuz, para. 56.

⁹ Bakınız, Kılavuz, para. 52.

ri etkilerken, pasif satışlarda satıcı müşteriye etkilemeye çalışmaz, müşteriler satıcıyı bulur ve ürünü satın alır. İnternet üzerinden yapılan satışlar pasif satış olarak düzenlenir. Pasif satışlar sınırlandırılmazken sağlayıcılar aktif satışları belirli durumlarda sınırlandırabilir.

Tüzük Madde 4 (c)'ye göre bir seçici dağıtım sisteminin üyeleri müşterilere ilişkin sınırlamalara tabi tutulamaz. Bu nedenle Kılavuz uyarınca müşterilerin başka bir bölgedeki dağıtıcının internet sitesini ziyaret etmesinin ve ürün satın almasının engellenmesi katı bir sınırlamadır.

Seçici dağıtım sistemi çerçevesinde yapılan internet satışlarına konulan genel yasaklar objektif olarak haklı bir sebebe dayanmadıkça rekabet hukukuna aykırılık oluşturur.

Etkilenen Pazar*

Av. Mehveş Erdem

Giriş

Rekabet Kurulu (“Kurul”) Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ (“Tebliğ”)¹ ile etkilenen pazar kavramını tanımladı ve işlem taraflarının bildirmekle yükümlü olduğu bilgileri düzenlendi.

29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 2012/3 sayılı Tebliğ ile yapılan değişiklik öncesi etkilenen pazar kavramının önemi, Tebliğ’de belirtilen eşikler aşılsa dahi, etkilenen bir pazar olmadığı durumlarda işlem taraflarının Kurul’dan birleşme veya devralma işlemi ile ilgili izin alma yükümlülüğüne tabi olmamasıydı.

Etkilenen pazar ile ilgili yapılan bu düzenlemenin bildirim sayısını azaltmaya ve gereksiz bildirimleri kaldırmaya yönelik olduğu kabul ediliyordu. Bu uygulama teşebbüs temsilcilerine veya yetkililerine etkilenen bir pazar bulunmadığı hallerde bildirim yapmama özgürlüğü tanıımıştı. Aynı zamanda bu düzenleme ortak girişimler ile ilgili olarak bir istisna düzenlemiş ve ortak girişimleri uygulamanın dışında tutmuştu. Fakat 2012/3 sayılı Tebliğden “*Ortak girişimler hariç olmak üzere, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan eşikler aşılsa dahi, her hangi bir etkilenen pazarın bulunmadığı işlemler için Kuruldan izin alınması gerekmez*” lafzı çıkarıldı. Yapılan bu yeni düzenleme ile etkilenen pazarlara ilişkin uygulanan istisna kaldırılmış oldu.

Tanımlar

İlgili pazarın tanımlanması rekabet hukuku ve özellikle hâkim durumun kötüye kullanılmasının tespiti ile birleşme ve devralmalar açısı-

* Ağustos 2015 tarihli Makale

¹ Tebliğ ve ekli Bildirim Formu için bakınız: http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fTebli%C4%9F%2f2012_3.pdf.

sından büyük önem taşır. Tebliğ’de düzenlenen etkilenen pazar tanımının ve işlem taraflarına yüklenen yükümlülüklerin daha iyi anlaşılması açısından ilgili ürün ve coğrafi pazar tanımlarına dikkat etmek ve bu pazarları doğru belirlemek gerekir.

Etkilenen Pazar

Tebliğ’in eki olarak düzenlenen Birleşme ve Devralmalar Hakkında Bildirim Formu (“Bildirim Formu”) etkilenen pazar ile ilgili detaylı düzenlemeler içerir. Tebliğ etkilenen pazar tanımı yaparken yatay ve dikey ilişki için iki farklı ölçüt belirler. Madde 5 uyarınca yatay ilişki açısından taraflardan ikisinin veya daha fazlasının aynı ürün pazarında ticari faaliyette bulunduğu ilgili ürün pazarı etkilenen pazardır. Dikey ilişki açısından ise taraflardan en az bir tanesinin diğerinin faaliyet gösterdiği bir ürün pazarının alt veya üst pazarında faaliyette bulunduğu ilgili ürün pazarı etkilenen pazar olarak kabul edilir.

İlgili Ürün Pazarı

Kurul İlgili Pazarların Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz’da² ilgili ürün ve coğrafi pazar kavramlarını tanımlar ve ilgili pazarlar belirlenirken dikkate alınacak unsurları düzenler.

1997/1 sayılı Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ’in 4. maddesi ilgili ürün ve coğrafi pazarın tanımını düzenler. Bu tanıma göre *“ilgili ürün pazarının tespitinde, birleşme veya devralma konusu olan mal veya hizmetlerle, tüketicinin gözünde fiyatı, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından aynı sayılan mal veya hizmetlerden oluşan pazar dikkate alınır; tespit edilen pazarı etkileyebilecek diğer unsurlar da değerlendirilir.”*³

İlgili pazarın belirlenmesinde göz önüne alınan üç ana unsur vardır. Bunlar talep ikamesi, arz ikamesi ve potansiyel rekabettir. Talep

² Kurul İlgili Pazarların Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz için bakınız: <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fKilavuz%2fkilavuz5.pdf>.

³ İlgili ürün pazarı tanımına aynı zamanda 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği’nin 3 üncü maddesinde, 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği’nin 3 üncü maddesinde ve Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Teşebbüs Birliği Kararlarının İsteğe Bağlı Bildirimine İlişkin Kılavuz’un Bildirim Formu’nun 3 üncü maddesinde de yer verilir.

ikamesi, ürünün tüketici tarafından başka bir ürün ile ikame edilebilmesi anlamına gelir. Ürünlerin bir biri ile ikame edilebilmesinde önemli olan, ürünlerin nitelikleri, kullanım amaçları ve fiyatları açısından taşıdıkları benzerliklerdir.

Arz ikamesinde ise inceleme konusu ürün ile çok az bir maliyetle ve riskle üretilebilen ve kolaylıkla pazarlanabilen ürünler ilgili ürün pazarında kabul edilir. İlgili Pazarların Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'da kâğıt üretimindeki arz ikamesi farklı kalitedeki kâğıtların üretiminin az bir maliyet ve riskle yapılabilmesi sonucu örnek olarak gösterilir.

İlgili Coğrafi Pazar

Etkilenen pazarlar açısından coğrafi pazarların tanımlanması ve gerekçelerinin belirtilmesi gerekir. Bu sebeple ilgili coğrafi pazar tanımının da doğru yapılması önem taşır. 1997/1 sayılı Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'de ilgili coğrafi pazar ise *“teşebbüslerin mal ve hizmetlerinin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşulları komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olduğu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgeler”* olarak tanımlanır.

Etkilenen Pazar Açısından Bildirim Yükümlülükleri

Bildirim Formu birleşme ve devralmalar kapsamında etkilenen pazarlar ile ilgili farklı başlıklar altında çok ayrıntılı bir bilgi sağlama yükümlülüğü düzenler. Etkilenen pazar kapsamında öncelikle etkilenen pazarın tanımlanması, bilgi verilmesi ve gerekçe sunulması gerekir. İşlem tarafları etkilenen pazarda son üç yıl içerisinde birleşme ve devralma gerçekleştirdiyse, bu konuda bilgi vermekle yükümlüdürler.

Tebliğ'in Eki Bildirim Formu madde 5.3 uyarınca, Türkiye ve ilgili coğrafi pazarlar açısında her bir etkilenen pazar için son üç yıl gözetilerek; pazarın toplam büyüklüğü, işlemin taraflarının satış değeri, miktarı ile pazar payları, yüzde beşten fazla pazar payına sahip rakiplerin unvanı ile pazar payları ve iletişim bilgilerinin sunulması gerekir.

Bu bilgilerin yanı sıra etkilenen pazarlar kapsamında, ithalat koşulları, son üç yıl gözetilerek ithalat miktarları, etkilenen pazarlarda mal veya hizmet temin eden en büyük beş sağlayıcı ile tarafların etkilenen pazardaki en büyük beş müşterisinin bilgilerinin verilmesi gerekir.

Etkilenen pazarlardaki arz yapısına dair de bilgilerin verilmesi gerekir, verilecek bu bilgiler dağıtım kanalları ile son üç yıldaki toplam kapasite, rakipler ve ilgili teşebbüslerin kapasitelerini genişletme planlarını da (şayet biliniyorsa) içerecek şekilde yapılır.

Bildirim Formunda arz yapısına ek olarak talep yapısı hakkında da bilgi istenir. Talep yapısının kapsamında talebin büyüme oranı, müşteri tercihleri, müşteri dağılımı, dağıtım anlaşmaları gibi birçok bilginin sunulması gerekir. Teşebbüs birlikleri de madde 6 kapsamında bilgi verilmesi gereken bir husustur.

Pazara giriş engelleri, potansiyel rekabet, son beş yılda pazara giriş yapan teşebbüsler hakkında veya giriş yapacağı bilinen teşebbüsler ile ilgili bilgilerin Bildirim Formu kapsamında sunulması gerekir.

Tebliğ'den de anlaşılacağı üzere teşebbüslere çok detaylı bilgi verme yükümlülüğü getirildi. Bu detayda ve kapsamda bilgilerin bazı durumlarda teşebbüsler tarafından kısa bir süre içerisinde toplanmasında zorluklar yaşanabilmektedir. Tebliğ madde 11 uyarınca eksik bilgiler olması halinde bildirimin yapılmamış sayılması ve bildirimin bilgilerin tamamlandığı tarihte yapılmış sayılacak olması, bilgilerin eksiksiz verilmesinin önemini gösterir.

Bilgilerin eksiksiz verilmesi zorunluluğuna istisna olarak Bildirim Formu madde 1(b) uyarınca etkilenen pazarda yatay ilişkiler için işlem taraflarının toplam payları yüzde yirmiden, dikey ilişkiler için ise taraflardan birinin pazar payı yüzde yirmi beşten az ise bu etkilenen pazar için ithalat, dağıtım, sağlayıcı, pazara giriş koşulları, potansiyel rekabet ile etkinlik kazanımları gibi madde 6, 7 ve 8'de düzenlenen bilgilerin sağlanması gerekmez. Bildirim Formu madde 1(b) bu yönde bir istisna düzenler. Ancak Rekabet Kurumu rekabet koşullarının tam olarak incelenmesine karar vererek Bildirim Formunun tamamının da durdurulmasına karar verebilir.

AB Uygulaması

Birleşme kontrol usulü ve birleşmelere uygulanan kurallar kapsamında Birleşme ve Devralmalar Bildirim Formu ("Form Co")⁴ etkile-

⁴ Bakınız <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R0802&qid=1439905124663&from=EN>.

nen pazarlar ile ilgili bilgi sunma yükümlülüğünü düzenler. Form Co'nun 6 ile 8. bölümlerinde düzenlenen bu yükümlülükler Türkiye uygulaması ile paralellik gösterir.

Etkilenen pazar tanımı dikey ve yatay ilişkiler açısından ayrılmıştır. Yatay ilişkilerde tarafların toplam Pazar paylarının yüzde 15 veya daha fazla olması gerekirken dikey ilişkilerde bir teşebbüsün veya tarafların beraber pazar paylarının yüzde 25'ten fazla olması şartı aranır. Bildirimde bulunan tarafların öncelikle etkilenen pazarı belirlemeleri ve tanımlamaları gerekir. Etkilenen pazar belirlendikten sonra bu kapsamda sunulacak bilgiler pazarın büyüklüğü, tarafların son üç yıl için pazar payları, dağıtım ve tedarik yapısı, giriş engelleri gibi bilgileri içerir⁵.

Sonuç

Tebliğ ile düzenlenen etkilenen pazar kavramının doğru tanımlanması ve belirlenmesi birleşme ve devralmalar açısından büyük önem taşır. Birleşme veya devralma işlemine taraf olan teşebbüsler Kurul'dan izin alırken etkilenen pazarı tanımlamak, bu tanımlamayı yaparken ilgili ürün pazarı ile coğrafi pazarı da belirlemekle yükümlüdürler. Pazar hakkında verilecek genel bilgileri takiben teşebbüsler satışlara, rakiplere, sağlayıcılara, dağıtım ağına, ithalat koşullarına, müşterilere ilişkin arz ve talep yapısı da dâhil olmak üzere birçok detaylı bilgiyi sunar. Tebliğ'de yapılan değişiklik ile etkilenen pazarlara ilişkin istisnanın kaldırılması sonucu Tebliğ'de öngörülen eşikler aşıldığı takdirde söz konusu bilgilerin birleşme veya devralma kapsamında sunulması gerekir.

⁵ Whish, Bailey, Competition Law, Seventh Edition, Oxford, s. 863.

Bağlama Uygulamaları*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

Bağlama uygulamaları genel anlamda bir ürünün satışının farklı bir ürünün satışına bağlandığı durumları ifade eder. Alıcı tarafından talep edilen birinci ürün ‘bağlayan ürün’ veya ‘bağlayıcı ürün’, bu ürün ile birlikte satın alınan ürün ise ‘bağlanan ürün’ veya ‘bağlı ürün’ olarak adlandırılır. Teşebbüsleri bağlama uygulamalarına teşvik eden birçok etmen olabilir. Bu etmenlere cazip olmayan ürünlerin satışını artırma amacı örnek olarak gösterilir.

Bağlama uygulamaları her durumda rekabet karşıtı sonuçlar doğurmaz. Teşebbüsler müşterilerine daha iyi ürünler sunabilmek veya maliyeti indirebilmek amacıyla bağlama uygulamalarını tercih eder. Ticari hayatta sıklıkla karşılaşılan bu uygulamaların rekabeti sınırlayıcı etkiler doğurması, Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanunun (“RKHK”) rekabeti sınırlayıcı anlaşmaların düzenlendiği dördüncü maddesi ile hâkim durumun kötüye kullanılmasının düzenlendiği altıncı maddesi kapsamında değerlendirildiğinde ortaya çıkar. Bu çerçevede bağlama uygulamalarının piyasadaki rakiplerin dışlanması, piyasanın kapatılması, yeni oyunculara giriş engelleri yaratılması ve alıcılara zarar verilmesi gibi rekabet karşıtı etkilerinin doğması rekabetçi endişeleri doğurur.

Bağlama Türleri

Bağlama uygulamaları ticari hayatta bir çok farklı şekilde yapılabilir. Bir teşebbüsün bağlı ürünün münhasır olarak kendisinden alınacağı koşulunu düzenlendiği sözleşmesel bağlama, ürün tedarikinin engellenmesi yoluyla bağlama, bağlayan ürün ile bağlı ürünün fiziki olarak iç içe geçtiği teknik bağlama ile paket satışlar örnek gösterilebilir¹.

* *Eylül 2015 tarihli Makale*

¹ Whish, Bailey, Competition Law, Oxford, s. 689.

Bu uygulamalardan paket olarak yapılan satışları (*bundling*) bağlama uygulamalarından ayıran özellikler vardır. Bunların başında, paket satışlarda birlikte satılan ürünlerin ayrı ayrı satımının mümkün olmaması ve ürünlerin satışının belirli oranlarda yapılması yer alır. Söz konusu bu farklılıklar paket satışları, bağlama uygulamalarının bir türü olarak değerlendirmeyi güçleştirir. Teşebbüsler dağıtım masraflarını en aza indirmek ve daha iyi fiyatlandırma yapabilmek amacıyla paket satışları tercih eder.

Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşmalar Kapsamında Bağlama

Bağlama uygulamalarının rekabeti sınırlayıcı etkiler doğurması RKHK'nun dördüncü maddesi kapsamında rekabeti engelleyici, bozucu ve sınırlayıcı anlaşmalara örnek olarak gösterilen (f) bendi kapsamında incelenir.

Söz konusu madde anlaşmanın niteliği veya ticarî teamüllere aykırı olarak, bir mal veya hizmet ile birlikte diğer mal veya hizmetin satın alınmasının zorunlu kılındığı şartına veya aracı teşebbüs durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın ya da hizmetin diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlandığı ya da arz edilen bir mal veya hizmetin tekrar arzına ilişkin şartların ileri sürülmesini hukuka aykırı kabul eder. Bağlama anlaşmaları bu madde kapsamında ele alınır. Söz konusu maddede belirtilen ticari teammül ifadesini Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde anlamak ve değerlendirmek yerinde olur.

Rekabet Kurulu ("Kurul") da iki teşebbüs arasındaki anlaşmanın bağlama hükümleri içermesini aynı çerçevede değerlendirir. Örneğin Rekabet Kurulu Liman İşletmeleri ve Nakliyecilik Sanayi Ticaret A.Ş. ile Densay Denizcilik ve Ticaret A.Ş.'ye ilişkin kararında iki şirketin aralarında anlaşarak Çukurova Limanına yanaşan gemilerin Densay A.Ş. dışındaki acenteler ile çalışmalarına izin vermemek suretiyle, acente belirlenmesinin ve diğer acentelerin faaliyetlerinin engellenmesinin bağlama anlaşması olduğuna karar verdi².

Dikey Anlaşmalara İlişkin Kılavuz'da ("Dikey Kılavuz") ise bağlama anlaşmalarının dikey sınırlama oluşturduğu durumlar incelenir. 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğinin

² Rekabet Kurulunun 16.5.2002 tarih ve 02-29/339-139 sayılı kararı.

ikinci maddesi uyarınca (“Tebliğ”) bağlama yükümlülüğü içeren dikey anlaşmalar bağlanan ürün ile bağlayan ürün açısından pazar payının %40’ı aştığı durumlar, Tebliğ’de öngörülen koşullar yerine geldiği takdirde muafiyet kapsamındadır. Sağlayıcıların bağlayan ürün pazarındaki rakiplerine göre gücünün incelenmesi bu çerçevede önemlidir, bu değerlendirme sağlayıcının ne oranda (giriş engelleri gibi) rekabet karşısı etkiler doğurabileceğine ışık tutar.

Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Kapsamında Bağlama

RHKH çerçevesinde bağlama uygulamalarının düzenlendiği diğer bir madde ise hâkim durumun kötüye kullanılmasına ilişkin 6’ıncı maddedir. Bir teşebbüsün hâkim durumunu kötüye kullanması hallerine 4’üncü madde kapsamında tanımlanan bağlama uygulamaları da örnek olarak gösterilir. İki maddenin birbirinden farkı altıncı maddenin “anlaşmanın niteliği ve ticari teamüllere aykırı olarak” lafzını içermemesidir.

Bağlama uygulamaları ayrıca Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz (“Kılavuz”) kapsamında da düzenlenir. Hâkim durumda bulunan teşebbüsler bağlama uygulamalarını kullanarak rakiplerinin potansiyel müşterilerinin sayısının azalmasına veya paza- ra giriş engelleri oluşmasına neden olabilir.

Kılavuz’da hâkim durumda bulunan teşebbüsün hukuka aykırı bir bağlama uygulamasında bulunduğunu saptamak iki unsura bağlanır. Bu unsurlar; bağlayan ve bağlanan ürünün iki farklı ürün olması ile pi- yasanın rekabet karşısı bir şekilde kapatılma olasılığıdır³.

Rekabet Kurulu Digitürk kararında⁴ Digitürk’ün bir hafta içerisinde oynanan dokuz maça ilişkin görüntüleri yayıncılara paket olarak satışını RKHK’nun altıncı maddesi kapsamında bağlama uygulamaları olarak değerlendirdi ve Digitürk’ün hâkim durumunu kötüye kullandığına karar verdi. Rekabet Kurulu söz konusu değerlendirmeyi yaparken Kılavuz kapsamında düzenlenen iki unsurun varlığını aradı ve tüketicinin ürün seçimlerini göz önünde bulundurdu.

³ Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz para. 86.

⁴ Rekabet Kurulunun 7.9.2006 tarih, 06-61/822-237 sayılı Kurul kararı.

İki farklı üründen söz edebilmek için Rekabet Kurulu bağlanan ürünün bağlayan ürün olmadan da alınabilen veya alınacak bir ürün olması şartını arar. Digtürk kararında maç özetlerinin ayrı ayrı talep edilebilmesini ürünlerin farklı olduğu yönünde değerlendirdi. Ürünlerin birbirlerinden farklı olduğu saptamasında teşebbüslerin pazar uygulamaları, ürünlerin fiyatlandırması, satıcının ürünleri ayrı satabilme seçeneği, ürünlerin birlikte satımının kalite üzerindeki etkileri gibi etmenler dikkate alınabilir. Rekabet Kurulu'nun bağlama uygulamalarını değerlendirdiği Akınsoft⁵ kararında ise bağlanan ürünün alıcılar tarafından yeterli miktarda talep edilmesi farklı ürün saptaması yapılırken göz önünde tutuldu fakat hâkim durum saptanamadığı için altıncı madde kapsamında ihlal kararı verilmedi.

Dikey Kılavuz kapsamında ürünler alıcının bakış açısına göre değerlendirilir. Ürünlerin farklı pazarlardan satın alınabildiği ürünler iki farklı ürün olarak kabul edilir. Fakat ticari teamüllere göre birlikte satılması beklenen veya ayrı satılmasının teknik zorluklara neden olacağı ürünlerin birlikte satımı ticari hayatta beklenen bir durumdur.

Hâkim durumdaki teşebbüsler bağlama anlaşmalarını fiyat ayırmıcılığı veya yıkıcı fiyat uygulamasında bir araç olarak kullanabilir. Örneğin bir teşebbüs bir ürünün fiyatını değiştirmek yerine iki ürünü birbirine bağlayarak iki ürünün toplam fiyatından çok daha az bir fiyata satabilir. Bu gibi durumlarda fiyatlandırmada yapılan değişiklik ile rakiplerine karşı avantaj sağlamak isteyen teşebbüsler bağlama uygulamalarını bir araç olarak kullanmış olur.

Avrupa Topluluğu (“AT”) Uygulamaları

AT'nin bağlama uygulamaları Türk rekabet uygulamalarına ışık tutar. AT rekabet hukuku uyarınca Türk hukukuna paralel olarak hâkim durumda bulunan bir teşebbüsün bu konumunu kullanarak pazarı kapaması, giriş engelleri yaratması ve böylece alıcılara zarar vermesi hukuken uygun görülmez. Kılavuz ile uyumlu olarak hâkim durumda olan bir teşebbüsün bağlama uygulamaları ile bir ihlalde bulunması bağlayan ile bağlanan ürünlerin farklı ürün olmasına ve pazarın rekabet karşısı bir şekilde kapatılmasına bağlıdır⁶.

⁵ Rekabet Kurulunun 5.3.2009 tarih, 09-09/192-59 sayılı Kurul kararı.

⁶ AT Sözleşmesi Madde 102.

Bağlama anlaşmalarıyla ilgili en önemli kararlardan biri olan Microsoft⁷ kararında Avrupa Komisyonu Microsoft Internet Explorer'ın Windows İşletim sistemine bağlanmasını inceler. Avrupa Komisyonu yaptığı değerlendirmede bağlayan ile bağlanan ürünün alıcı talebi ile orantılı olarak farklı olup olmadığının inceledi ve ilgili piyasada sadece bağlanan (işletim sistemi) ürünü satan teşebbüsler bulunduğu, iki ürünün fonksiyonel olarak farklı olduğuna karar verdi. Soruşturmaya konu hukuka aykırı bağlamanın sonucu olarak Microsoft'un farklı web tarayıcılarına ilişkin seçimlik hak tanıyacağı taahhüdünde bulunmasının sonucu olarak Avrupa Komisyonu söz konusu taahhütleri kabul etti. AT Sözleşmesinin 102. maddesi alıcının bağlanan ürünü almaya zorlanmasını hâkim durumun kötüye kullanılmasında bir etmen olarak görür. Yukarıda incelenen Microsoft davasında her ne kadar alıcı işletim sistemini almaya zorunlu gibi görünmese de yapılan teknik bağlama sonucu işletim sisteminin yüklemesinin geri alınmasının mümkün olmaması Avrupa Komisyonu tarafından alıcının ürünü almaya zorlanması kapsamında değerlendirildi. Avrupa Komisyonunun Dışlayıcı Davranışlara Yönelik Uygulama Önceliklerine İlişkin Kılavuz'un (*Commission's Guidance on Article 102 Enforcement Priorities*) 53. paragrafı teknik bağlamayı sözleşmesel bağlamaya oranla ürünleri birbirinden ayırmanın zorluğunu ve masrafını göz önüne alarak daha tehlikeli bir bağlama uygulaması olarak nitelendirir.

Sonuç

Bağlama uygulamaları ticari hayatta teşebbüslerin dağıtım masraflarını azaltmak, cazip olmayan ürünün satışını artırmak, fiyat avantajı sağlamak gibi nedenlerle tercih ettiği bir yöntemdir. Bu uygulamaların rekabet hukuku kapsamında hukuka aykırı sonuçlar doğurması RKHK'nun dört ile altıncı maddeleri kapsamına girmesine bağlıdır.

Hâkim durumda olan bir teşebbüsün farklı iki ürünü birbirine bağlayarak rekabet hukukuna aykırı bir biçimde piyasayı kapaması, giriş engelleri yaratması ve alıcıları zarara uğratması hâkim durumun kötüye kullanılması olarak nitelendirilir. Hâkim durumda bulunan teşebbüsler fiyat ayrımcılığı ve yıkıcı fiyatlandırma yaparken bağlama uygulamalarına da başvurur ve rekabet endişeleri yaratır. Türk rekabet hukukunun bu konumu AT rekabet hukuku ile uyum içindedir. Avrupa Komisyonunun Microsoft gibi kararları Türk uygulamasına da ışık tutar.

⁷ Microsoft Davası ile ilgili bakınız <http://ec.europa.eu/competition/sectors/ICT/microsoft/>.

Rekabet Hukukunda Seçici Dağıtım Sistemleri*

Av. Ecem Süsoy Uygun

Seçici Dağıtım Sistemleri

Seçici dağıtım sistemi, 2002/2 Sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin ("Dikey Anlaşmalara İlişkin Tebliğ") 3'üncü maddesinde "Sağlayıcının, anlaşma konusu malları veya hizmetleri sadece belirlenmiş kriterlere dayanarak seçtiği dağıtıcılara doğrudan veya dolaylı olarak satmayı taahhüt ettiği, bu dağıtıcıların da söz konusu malları veya hizmetleri yetkilendirilmemiş dağıtıcılara satmamayı taahhüt ettiği bir dağıtım sistemi" olarak tanımlanır.

Seçici dağıtım sisteminin oluşturulmasında ilgili mal veya hizmetin niteliği belirleyici rol oynar. Lüks veya ileri teknoloji içeren, satış öncesi tanıtım hizmetlerinin önemli olduğu mücevher, parfüm gibi marka imajı bulunan ürünlerin uygun olmayan yerlerde, yeterli bilgi ve kabiliyeti bulunmayan kişilerce satılmasını istemeyen sağlayıcılar seçici dağıtım sistemini tercih ederler. Bu tür ürünlerin en etkin biçimde son kullanıcılara ulaşabilmesi için, ürünün sadece seçici dağıtım sistemi üyelerince satılması zorunluluğu getirilebilir, ürünlerinin marka imajına zarar verecek satış noktalarında bulunması engellenebilir. Dikey Anlaşmalara İlişkin Kılavuz'da ("Kılavuz") belirtildiği üzere; seçici dağıtım anlaşmaları, münhasır dağıtım anlaşmaları gibi bir yandan yetkili dağıtıcıların sayısını ve diğer yandan yeniden satış olanaklarını sınırlar.

Seçici dağıtım sistemi üyeleri, ürünün kalitesinin korunması amacı ile seçici dağıtıma ilişkin sınırlamalar getirmişse, bu sınırlamalar rekabet sınırlaması olarak yorumlanmamalıdır. Seçici dağıtım anlaşmasının taşınması gerektiği şartlar Avrupa Topluluğu Adalet Divanı'nın ("Adalet Divanı") Metro¹ davasında incelemiştir. Karara konu uyuş-

* *Aralık 2015 tarihli Makale*

¹ EuGH, 25.10.1977- Rs. 26/76, Slg. 1977 –"Metro/Saba", karar için bkz. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61976CJ0026> (Erişim tarihi: 08.01.2016).

mazlıkta SABA, televizyon, radyo ve teyp cihazları üreten ve ürünlerini yalnızca belirli kriterleri taşıyan uzmanlaşmış satıcılardan oluşan bir dağıtım ağıyla satmaktadır. Metro'nun bu ağa dahil olma isteğini SABA, aradığı kriterleri taşımadığı gerekçesiyle reddeder. Avrupa Birliği Komisyonu SABA'nın dağıtım anlaşmasına muafiyet tanımış, Metro ise Komisyon'un bu kararına karşı Adalet Divanı'na başvurmuştur².

Sistemin Türk Rekabet Hukukundaki Yasal Çerçevesi

Rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ("RKHK") 4'üncü maddesi uyarınca hukuka aykırı ve yasaktır. Bu çerçevede, rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran bir seçici dağıtım anlaşması da hukuka aykırı ve yasaktır.

Ancak RKHK'nın 4'üncü maddesi kapsamına giren seçici dağıtım anlaşmaları, RKHK'nın 5'inci maddesinde sıralanan muafiyet şartlarını taşıması halinde bireysel muafiyet alabilecekleri gibi, bu anlaşmalar Rekabet Kurulu'nun ("Kurul") çıkarmış olduğu grup muafiyet tebliğlerinden de yararlanabilir.

Yürürlükte, seçici dağıtım anlaşmalarına ilişkin düzenlemeler içeren üç grup muafiyeti tebliği bulunur. Bu tebliğler; Dikey Anlaşmalara İlişkin Tebliğ, 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği ("Motorlu Taşıtlar Tebliği") ve 2008/2 sayılı Teknoloji Transferi Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'dir ("Teknoloji Transferi Tebliği").

Dikey Anlaşmalara İlişkin Tebliğ Kapsamındaki Seçici Dağıtım Sistemleri

Dikey Anlaşmalara İlişkin Tebliğ'in 4'üncü maddesinde belirtildiği üzere, rekabeti doğrudan veya dolaylı olarak engelleme amacı taşıyan sınırlamaları içeren dikey anlaşmalar grup muafiyetinden

² **Uzunalli, Sevilay**, Rekabet Hukukuna Göre Dağıtım Anlaşmalarında İnternette Satış Sınırlamaları, s. 7, 8. Bkz. <http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/23-Sevilay-UZUNALLI-1.pdf> (Erişim tarihi: 08.01.2016).

yararlanamaz. Grup muafiyetinden yararlanamayan düzenlemelerden bazıları da seçici dağıtım anlaşmalarına ilişkindir. Bunlar: (i) Seçici dağıtım sisteminde, bir sistem üyesinin yetkili olmadığı yerde faaliyet göstermesinin yasaklanması hakkı saklı kalmak kaydıyla, perakende seviyesinde faaliyet gösteren sistem üyelerinin son kullanıcılara yapacakları aktif veya pasif satışların kısıtlanması, (ii) Seçici dağıtım sisteminde, sistem üyelerinin kendi aralarındaki alım ve satımın engellenmesidir.

Yukarıda belirtilenler ışığında, sağlayıcı konumundaki teşebbüs belirli bir bölgede sınırlı sayıda alıcıya mal vereceğini belirtmek suretiyle münhasır bölgeler oluştursa dahi, alıcıların bölge dışındaki son kullanıcılara yapacakları aktif veya pasif satışlar engellenemez. Ayrıca, dağıtım sistemi olarak seçici dağıtım sistemini tercih eden teşebbüsler, sistem üyesi alıcılara tek elden satın alma yükümlülüğü getiremez. Başka bir ifadeyle, sistem üyelerinin, ürünleri diğer üye teşebbüslerden alabilmeleri engellenemez.

Bu doğrultuda, mal veya hizmetin niteliği ve kullanılan seçim kriterleri dikkate alınmaksızın, Dikey Anlaşmalara İlişkin Tebliğ'in 4'üncü maddesinde sayılan, anlaşmaları grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaran sınırlamaları içermeyen seçici dağıtım anlaşmaları, grup muafiyetinden yararlanır.

Motorlu Taşıtlar Tebliği Kapsamındaki Seçici Dağıtım Sistemleri

Motorlu Taşıtlar Tebliği md. 3/f uyarınca, seçici dağıtım sistemi, sağlayıcının, anlaşma konusu malları veya hizmetleri sadece belirlenmiş kriterlere dayanarak seçtiği dağıtıcılara veya yetkili servislere doğrudan veya dolaylı olarak satmayı taahhüt ettiği, bu dağıtıcıların veya yetkili servislerin de söz konusu malları veya hizmetleri yetkilendirilmemiş dağıtıcılara veya servislere satmamayı taahhüt ettiği bir dağıtım sistemi anlamına gelir.

Sağlayıcı, dağıtıcılarını veya yetkili servislerini seçerken niceliksel veya niteliksel seçici dağıtım sistemini belirleyebilir. Niceliksel seçici dağıtım sistemi; sağlayıcının, dağıtıcılarını veya yetkili servislerini seçerken onların sayılarını doğrudan sınırlandıracak ölçütler kullandığı seçici dağıtım sistemidir. Niteliksel seçici dağıtım sistemi ise; sağlayıcının, dağıtıcılar veya yetkili servisler için sadece niteliksel olan,

anlaşma konusu mal veya hizmetlerin niteliğinin gerektirdiği, dağıtım sistemine katılmak için başvuran tüm aday teşebbüsler için aynı olacak şekilde belirlenen ve ortaya konan, ayrımcı bir biçimde uygulanmayan ve dağıtıcıların veya yetkili servislerin sayısını doğrudan sınırlamayan ölçütler kullandığı bir sistemdir.

Motorlu Taşıtlar Tebliği'nin 5'inci maddesi, anlaşmaları grup muafiyeti dışına çıkaran sınırlamaları düzenler. Grup muafiyetinden yararlanamayan düzenlemelerden bazıları da seçici dağıtım anlaşmalarına ilişkindir. Bunlar: (i) sistem üyelerinin kendi aralarındaki alışverişin engellenmesi, (ii) seçici dağıtıcıların son kullanıcıya yapacakları aktif ya da pasif satışın kısıtlanması, (iii) seçici dağıtıcıların, özel servislere parça satmasının kısıtlanmasıdır.

Ayrıca, seçici dağıtım sistemi içinde yer alan yetkili servislerin bağımsız teşebbüslere³ yedek parça satma hakkının veya tamir ve bakım amaçlı yedek parça satma hakkının kısıtlanması veya tamir ve bakım ya da çevre koruma mevzuatının öngördüğü teknik bilgiye, teşhis cihazına ve diğer ekipmana, gerekli yazılıma ya da eğitime erişimlerinin engellenmesi anlaşmayı grup muafiyeti dışına çıkarır.

Teknoloji Transferi Tebliği Kapsamındaki Seçici Dağıtım Sistemleri

Teknoloji Transferi Tebliği md. 4/f uyarınca, seçici dağıtım sistemi; lisans verenin anlaşma konusu ürünlerin üretimi için yalnızca belirli kriterlere göre seçtiği lisans alanlara lisans verdiği ve bu lisans alanların da anlaşma konusu ürünleri yetkili olmayan dağıtıcılara satmamayı taahhüt ettiği dağıtım sistemidir.

Anlaşmaya taraf olan teşebbüslerin rakip olmamaları halinde, Teknoloji Transferi Tebliği ile öngörülen muafiyet; seçici dağıtım sisteminde bir sistem üyesinin yetkili olmadığı yerde faaliyet göstermesinin yasaklanması hakkı saklı kalmak kaydıyla, perakende seviyesinde faaliyet gösteren bir lisans alanın son kullanıcılara yapacağı aktif veya pasif satışların sınırlanması amacını taşıyan anlaşmalara uygulanmaz.

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4 ve 5'inci Maddelerinin Teknoloji Transferi Anlaşmalarına Uygulanmasına dair

³ Bağımsız teşebbüs ifadesi, bağımsız servis olarak dikkate alınmalıdır.

Kılavuz doğrultusunda, özellikle lisans anlaşması uyarınca lisans alanın, münhasır dağıtım veya seçici dağıtım gibi belirli bir dağıtım sistemi kurmasının zorunlu kılındığı hallerde, bu gibi yükümlükleri yerine getirmek için yapılan dağıtım anlaşmalarının grup muafiyetinden yararlanması için, Dikey Anlaşmalara İlişkin Tebliğ'e uygun olarak düzenlenmeleri gerekir.

Seçici Dağıtım Sistemlerinde Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

Dikey Anlaşmalara İlişkin Tebliğ'in 5'inci maddesi uyarınca, seçici dağıtım sistemi üyelerine, belirlenmiş rakip sağlayıcıların markalı ürünlerini satmama yükümlülüğü getirilmesi halinde, muafiyet uygulanmaz.

Seçici dağıtım sistemlerinde belirli bir rakibin ürünlerinin sistem üyeleri tarafından satılmasının engellenmesine izin verilmeyen bir rekabet etmeme yükümlülüğü uygulamasıdır. Seçici dağıtım sisteminin sağlayıcısı konumundaki teşebbüs, seçilmiş alıcıların sadece kendi ürünlerini satmasını ve rakip ürünlerin hiçbirini satmamalarını zorunlu kılabilir. Ancak, rakiplerden bir kısmının ürünlerinin bu sistemde satışına izin verirken kalanlarının bu sistemi kullanmasını engelleyemez. Bir başka deyişle, seçici dağıtım sisteminde rekabet etmeme yükümlülüğü ya tüm rakip ürünler için getirilmeli ya da hiçbiri için getirilmemelidir.

Motorlu Taşıtlar Tebliği'nin 6'ncı maddesi uyarınca, yeni motorlu taşıtların satışı, bakım ve onarım hizmetleri veya yedek parçaları bakımından, anlaşmalarda yer alan her türlü doğrudan veya dolaylı rekabet etmeme yükümlülüğüne muafiyet uygulanmayacaktır.

Seçici Dağıtım Sistemi ile Doğan Rekabet Riskleri

Kılavuz uyarınca, seçici dağıtım durumunda ortaya çıkması olası rekabet riskleri; marka içi rekabetin azalması, birikimli etki durumunda belirli tipteki dağıtıcılara pazarın kapatılması ve sağlayıcılar ya da dağıtıcılar arasındaki rekabeti sınırlayıcı işbirliğine yardımcı olmasıdır. Ayrıca, seçici dağıtım sistemleri fiyat rekabetini vurgulama eğiliminde olmadığı için, pazarda çok sayıda firmanın seçici dağıtım kullanması durumunda, bu sistemler bazı yeniden satış birimlerinin (indirim mağazaları gibi) dışlanması için kullanılabilir ve markalar arası

fiyat rekabeti tehlikeye girebilir⁴. Yine, seçici dağıtım sistemleri aracılığıyla, yeni bir sağlayıcının veya dağıtıcının pazara girmesi önlenerek markalar arası rekabetin engellenmesi, tek el durumundaki sağlayıcı tarafından, alt pazardaki alıcılara pazarın kapatılması suretiyle, marka içi rekabetin kısıtlanması istenebilir⁵.

Seçici Dağıtım Sisteminin Olumlu Etkileri

Seçici dağıtım sisteminin olumlu etkilerinden bazıları şu şekilde sıralanabilir: (i) dağıtıcılar arasındaki bedavacılık sorununun çözümüne yardım etmesi ve satış öncesi hizmetleri istenen düzeyde tutması, (ii) ürünlerin sınırlı sayıda dağıtıcıya verilmesi sayesinde taşıma, lojistik ve işlem maliyetlerinde düşüşlerin sağlanması, (iii) ürünün etkin dağıtımının sağlanması, (iv) dağıtım hizmetlerinin teşviki, (v) ilişkiye özgü ve önemli yatırımların garanti altına alınması, (vi) tüketici tatminine katkı, (vii) satış tahminlerinde ve üretim yönetiminde fayda sağlanması, vb.⁶.

Sonuç

Seçici dağıtım anlaşmaları, Dikey Anlaşmalara İlişkin Tebliğ, Motorlu Taşıtlar Tebliği ve Teknoloji Transferi Tebliği ile önem kazanmıştır. Belirlenmiş kriterleri sağlayan yeniden satıcıların sayısının ve çeşidinin sınırlandığı seçici dağıtım sistemlerinin rekabet üzerindeki etkisi, çeşitli faktörlere bağlı olarak değişebilir. Seçici dağıtım ile getirilen sınırlamalar, bir tarafta ilgili pazarda etkinlik kazanımını sağlarken, diğer tarafta pazarın koşullarına bağlı olarak rekabet üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilir. Bu nedenle, seçici dağıtım ile getirilen sınırlamaların olay bazında olumlu ve olumsuz etkilerinin birlikte değerlendirilmesi önemlidir.

⁴ **Koç, Ali Fuat**, AT Rekabet Hukukunda Seçici Dağıtım Anlaşmaları, Ankara, 2005, s. 20. Bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FUzmanl%25c4%25b1k%2BTezi%2Ftez68.pdf> (Erişim tarihi: 08.01.2016).

⁵ **Koç, Ali Fuat**, AT Rekabet Hukukunda Seçici Dağıtım Anlaşmaları, Ankara, 2005, s. 21. Bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FUzmanl%25c4%25b1k%2BTezi%2Ftez68.pdf> (Erişim tarihi: 08.01.2016).

⁶ **Koç, Ali Fuat**, AT Rekabet Hukukunda Seçici Dağıtım Anlaşmaları, Ankara, 2005, s. 27. Bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FUzmanl%25c4%25b1k%2BTezi%2Ftez68.pdf> (Erişim tarihi: 08.01.2016).

Rekabet Hukuku Açısından Elektrik Piyasasındaki Serbestleşme Süreci*

Av. Ecem Süsoy Uygun

Giriş

Elektrik piyasasına ilişkin mevzuat 2000’li yılların başlarında gelişmeye başlamıştır. Öncelikle, 20.02.2001 tarihinde 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu (“4628 sayılı Kanun”) kabul edildi, ardından 4628 sayılı Kanun’un yerini 30.03.2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete’de ilan edilen 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu (“Elektrik Piyasası Kanunu”) aldı. Elektrik Piyasası Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ile 4628 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmadı ancak ismi Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun olarak değiştirilerek, kısmi değişikliklere uğradı.

Yürürlüğe giren yeni mevzuat çerçevesinde, Türkiye elektrik piyasasında yeniden yapılandırma ve serbestleştirme sürecine girilerek, rekabetçi bir ortamın yaratılmasının hedeflendiği görülür. Rekabetçi bir elektrik piyasası tesisi sürecine ilişkin olarak Rekabet Kurumu (“Kurum”), Ocak 2015 tarihli Elektrik Toptan Satış ve Perakende Satış Piyasası Sektör Araştırma Raporu’nu (“Rapor”)¹ yayınladı. Bu Rapor’da detaylıca değerlendirilen konulardan biri de elektrik piyasasının serbestleşme sürecidir. Elektrik piyasasındaki serbestleşme süreci, Kurum’un yayınladığı Rapor ışığında bu makalede kısaca ele alınacaktır.

Elektrik Piyasalarının Serbestleşme Sürecine Genel Bakış

Elektrik Piyasası Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ile gerçekleşen değişiklikler sonucunda, Türkiye elektrik piyasasında serbest rekabet ortamının yaratılmasında yeni bir aşamaya geçildiğini söylemek müm-

* *Nisan 2015 tarihli Makale*

¹ Rapor için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FSekt%C3%B6r+Raporu%2FElektriksektor.pdf> (Erişim tarihi: 05.05.2015).

kündür. Nitekim Elektrik Piyasası Kanunu’nun amacı; elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösteren, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin yapılmasının sağlanması olarak belirtilir.

Geçmişte; elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve perakende faaliyetleri dikey bütünleşik yapı halinde kamu mülkiyetindeydi. Elektrik piyasasında pazara girişi mümkün kılabilmek ve ayrıca tam rekabetin sağlandığı bir sektör yaratabilmek için söz konusu dikey bütünleşik tekel yapının bölünmesi gerekmiştir. Bölünmeden kastedilen, doğal tekel olarak kabul edilen iletim ve dağıtımın, üretim ve pazarlamadan ayrılmasıdır.

Serbest rekabete açılacak alanlarda rekabetin mümkün olabilmesi için; piyasaya giriş-çıkış koşulları, teşebbüslerin faydalandıkları ve/veya sundukları hizmetlere ilişkin tarifelerin belirlenmesi ve teşebbüslerin rekabete aykırı faaliyetlerinin engellenmesi önem taşır².

Rapor’da belirtildiği üzere, Türkiye elektrik piyasalarının serbestleşme sürecinin ilk aşamasını Türkiye Elektrik Kurumu’nun (“TEK”) bölünmesi süreciyle başlayan yeniden yapılanma dönemi oluşturmaktadır. TEK, üretim ve iletim piyasalarından sorumlu Türkiye Elektrik Üretim İletim A.Ş. (“TEAŞ”) ve dağıtım piyasasından sorumlu olan Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. (“TEDAŞ”) olmak üzere ikiye bölünmüştür. Daha sonrasında TEAŞ da üç bağımsız kısma bölünmüştür.

4628 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği 2001 yılından itibaren özel sektörün elektrik piyasasındaki yerini aldığı ve özelleştirmelerin ön plana çıktığı bir dönemin içine girilmiştir. 4628 sayılı Kanun’un devamı niteliğinde olarak, Elektrik Piyasası Kanunu’nda toptan satış piyasasına yönelik yeni düzenlemelerin ön plana çıktığı göz önünde bulundurularak, Rapor’da 2013 yılından itibaren iyi işleyen likit bir toptan satış piyasasının tesisine ilişkin bir dönemin başladığı belirtilir.

² CAN, Mustafa Erdem, Hukuki Açından Elektrik Piyasasında Rekabet, Ankara 2006, s. 7.

Serbestleşme Sürecinde Üretim Aşamasında Yaşanan Gelişmeler

Rapor'da, elektrik enerjisi üretimi büyük ölçekli yatırımlar gerektirmektedir. Bunun sonucu olarak, Türkiye elektrik piyasasının üretim aşamasında özel sektör yatırımları Yap İşlet-Yap İşlet Devret santrallerinin kurulması ile başlar. Bununla birlikte Rapor'da özel sektörün elektrik üretimindeki payının özelleştirmeler ile birlikte artacağı öngörülmüştür.

Elektrik üretimindeki kaynak çeşitliliği, elektrik piyasasındaki rekabetçi bir yapı oluşmasına katkıda bulunur. Rapor'da tespit edildiği üzere, 2012 yılı Türkiye elektrik üretiminde doğal gaz santrallerinin payı %43,63'tür. Türkiye'nin elektrik üretim kaynakları içerisinde doğal gazın ağırlığı dikkate alındığında, elektrik ve doğal gaz piyasalarının serbestleşme sürecinin birbiri ile doğrudan etkileşim içinde bulunduğunu söylemek mümkündür. Ancak, Rapor'da yapılan tespit ışığında, mevcut durum ve 2017 yılı öngörülleri kapsamında, hidrolik kaynaklardan yapılan üretimin de Türkiye elektrik üretimi karakteristiği bakımından ön planda olduğu açıktır.

Serbestleşme Sürecinde Toptan Satış Piyasalarında Yaşanan Gelişmeler

Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt A.Ş. ("TETAŞ"), 4628 sayılı Kanun kapsamında Türkiye'nin ilk toptan satış şirketi olarak kurulmuştur ve Rapor'da da belirtildiği üzere rekabetçi piyasa hedefine yumuşak geçişi sağlama yükümlülüğünü üstlenmiştir.

TETAŞ, kamu tarafından imzalanmış uzun dönemli sözleşmelerden kaynaklanan mevcut enerji alım ve satım yükümlülüklerinden sorumludur. Kamu adına elektrik ticaret ve taahhüt faaliyetlerinde bulunan TETAŞ; Türkiye Elektrik Üretim A.Ş.'nin ("EÜAŞ") Yap İşlet-Yap İşlet Devret-İşletme Hakkı Devri modelleri ile işletilen santrallerinden, ithalat kapsamında diğer ülkelerden ve Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi ("PMUM") tarafından işletilen Dengeleme Piyasasından elektrik enerjisi satın alır. Bu enerjiyi, elektrik dağıtım şirketlerine, görevli tedarik şirketlerine, iletim sistemine doğrudan bağlı müşterilerine, ihracat anlaşmaları kapsamında diğer ülkelere ve PMUM tarafından işletilen dengeleme piyasasına satar³.

³ Bkz. <http://www.tetas.gov.tr> (Erişim tarihi: 05.05.2015).

2011 tarihinde Gün Öncesi Piyasası sistemi oluşturularak Türkiye elektrik piyasası için en büyük adım atılmış ve olmuştur. Söz konusu piyasanın kurulması ile Türkiye elektrik piyasasına yeni bir dinamizm kazandırılmış, rekabete dayalı piyasa ruhu aşılanmıştır⁴. Gün Öncesi Piyasasına katılım zorunlu değildir, tüm lisans sahibi tüzel kişi katılımcılar Gün Öncesi Piyasasına Katılım Anlaşması'nı imzalayarak katılabilirler. Gün Öncesi Piyasası ile piyasa katılımcıları bir sonraki günün her bir saati için alış ve satış teklifleri verirler, arz ve talebin kesiştiği noktada ise Piyasa Takas Fiyat oluşur. Gün Öncesi Piyasası kapandıktan sonra gerçek zamanda arz ve talepte oluşan dengesizliği gidermeye yönelik gerçekleştirilen gerçek zamanlı dengeleme faaliyeti ise Dengeleme Güç Piyasası'na ait kurallar çerçevesinde yürütülmektedir.

Böylece, Gün Öncesi Piyasası ve Dengeleme Güç Piyasası'nın da etkisiyle Türkiye elektrik piyasa yapısında ikili anlaşmalara dayalı bir elektrik piyasası hedeflenir. Özel sektör tarafından yapılan ikili anlaşmalar halen düşük seviyelerdedir. Rapor'da bu orandaki artışın, likit bir toptan satış piyasasının tesisi sürecinin sebep ve sonucu olarak kabul edilmesi gerektiği ileri sürülür.

Toptan satış piyasasındaki önemli gelişmelerden bir tanesi de organize toptan elektrik piyasasının Elektrik Piyasası Kanunu'nda tanımlanmasıdır. Rapor'da belirtildiği üzere, organize toptan elektrik piyasasının tanımlanması ve enerji borsasının kurulması ile birlikte gün öncesi ve gün içi piyasalarının, dengeleme-yan hizmetler piyasasının, fiziksel ve türev piyasaların işlevsel hale getirilmesi, serbestleşme sürecinde büyük önem taşır. Son olarak, organize toptan elektrik piyasasının işletimini üstlenmek üzere Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi'nin ("EPIAŞ") kurulması hedeflenmiş ve 12.03.2015 tarihinde kurulmuştur. EPIAŞ'ın kuruluşu, iyi işleyen ve şeffaf bir enerji borsasının hayata geçirilmesi bakımından oldukça önemli bir adım olarak nitelendirilir.

Serbestleşme Sürecinde Perakende Satış Piyasasının Gelişimi

Perakende satış piyasasının serbestleştirilmesi ve rekabete açılması sürecinin en dikkat çekici aşamasının, şüphesiz olarak, geçmişte

⁴ Bkz. <https://www.pmum.gov.tr> (Erişim tarihi: 05.05.2015).

TEDAŞ'ın elinde bulunan elektrik dağıtım şirketlerinin, Ocak 2009 ile Temmuz 2013 tarihleri arasında özelleştirilmesi ve elektriğin dağıtımı ve perakende satışı faaliyetlerinin özel sektör tarafından yürütülmeye başlanması olduğu Rapor'da, belirtilir. Elektrik dağıtım şirketlerinin tümünün özel sektöre devri 2009-2013 yılları arasında tamamlanmıştır.

Elektrik piyasasının serbestleşmesi amacıyla atılan önemli adımlardan bir diğeri de serbest tüketici limitinin kademeli olarak düşürülmesidir. Rapor'da dikkatlere sunulan, Aralık 2011 - Ocak 2014 tarihleri arası döneme ilişkin olarak teorik ve fiili piyasa açıklık oranlarının (piyasanın rekabete açılma derecesini gösteren, serbest tüketici tüketimlerinin toplam tüketime bölünmesiyle hesaplanan oran) gelişimini gösteren grafik uyarınca, piyasadaki fiili serbestleşme düzeyinin, teorik serbestleşme düzeyinin çok altında olduğu ve serbest tüketici limitinin düşürülmesinin, tüketicilerin serbest tüketici hakkından fiilen yararlandığı ve perakende satış seviyesinde rekabetin tesis edildiği anlamına gelmediği görülür.

Türkiye elektrik piyasasının serbestleşmesiyle birlikte, tüketiciler tedarikçilerini istedikleri şekilde seçebilir, en kaliteli hizmeti sunan firmalarla serbestçe çalışmayı tercih edebilir hale gelmiştir. Ancak, Rapor'da sunulan bir grafikte, Temmuz 2013 - Nisan 2014 tarihleri arası döneme ilişkin olarak, dağıtım ve perakende satış faaliyetlerinin ayrı tüzel kişilikler altında yürütülmeye başlanmasının ardından, serbest tüketici hakkını kullanarak anlaşma ile elektrik satın almaya başlayan tüketicilerin neredeyse tamamının görevli tedarik şirketinde kaldığı ve diğer tedarik şirketlerine geçiş yapmadığı görülmektedir. Bağımsız tedarik şirketlerinin payı; sanayi grubuna kıyasla ticarethane grubundaki tüketiciler bakımından daha fazla olup, meskenlerde ise ihmal edilebilir düzeydedir. Yine, sanayi ve mesken grubunda serbest tüketici limitinin üzerinde tüketime sahip bulunan tüketicilerin düzenlenen tarife-lerden elektrik satın almaya çok büyük oranda devam ettiği anlaşılmaktadır.

Sonuç

Türkiye elektrik piyasasında gerçek rekabetin ortaya çıkabilmesi için piyasa modelinin her aşamasının iyi tasarlanması ve rekabetçi un-

surların birbiri ile bağlantılı olması gerekir. 2000’li yıllardan itibaren Türkiye elektrik piyasasında serbestleşmenin temelleri atılmış ve elektrik piyasasında tek alıcı, tek satıcı modelinden, serbest ve rekabetçi bir elektrik piyasası modeline geçilmiştir. Kurum’un yayınladığı Rapor’da da Türkiye elektrik piyasasının serbestleşme sürecinin gerek mevzuat gerekse piyasa yapısı bakımından gelişimi, rekabete açılması ve mevcut durumu detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Rekabet Kurulu Marinaların Devrine İzin Vermedi*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

Rekabet Kurulu (“Kurul”), 09.07.2015 tarih ve 15-29/421-118 sayılı kararında¹, Beta Marina Liman ve Çekek İşletmesi A.Ş. (“Beta Marina”) ve Pendik Turizm Marina Yat ve Çekek İşletmesi A.Ş.’nin (“Pendik Turizm”) paylarının tamamının Setur Servis Turistik A.Ş. (“Setur”) tarafından devralınması işlemine 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunu’nun (“Rekabet Kanunu”) 7’nci maddesi uyarınca izin verilmemesine karar verdi.

İşlemin Tarafları

Kurul’un incelediği dosya kapsamındaki bilgilere göre, devralan taraf Setur; 1965 yılında Koç Holding A.Ş. (“Koç Holding”) bünyesinde kuruldu ve turizm sektöründe faaliyet gösterir. Setur’un da bünyesinde olduğu Koç Holding, ikisi ortak kontrol yoluyla olmak üzere Türkiye’de faaliyet gösteren dokuz marinayı işletir.

Devralınan taraflardan biri olan ve dolaylı olarak Yıldız Holding A.Ş. bünyesinde bulunan Beta Marina kiralama yoluyla marina işletmeciliği yapar. Devralınan diğer taraf Pendik Turizm de dolaylı olarak Yıldız Holding A.Ş. bünyesinde bulunur ve hâlihazırda İstanbul City Port Marina’nın kullanım iznine sahiptir ve bu marinayı Beta Marina’ya kiralamış durumdadır.

İşlemin Niteliğinin Yasal Çerçevesi

Setur’un, Beta Marina ve Pendik Turizm’in tam kontrolünü devralması, 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleş-

* *Kasım 2015 tarihli Makale*

¹ Kurul kararına ulaşmak için, bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fGerek%C3%A7eli+Kurul+Karar%C4%B1%2f15-29-421-118.pdf> (erişim: 08.12.2015).

me ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ("2010/4 sayılı Tebliğ")² 5'inci maddesi ve Rekabet Kanunu'nun 7'nci maddesi kapsamında bir devralma işlemidir. Söz konusu işlem 2010/4 sayılı Tebliğ'in 7'nci maddesinde belirtilen ciro eşiklerini aştığı için Kurul'dan izin alınması için bildirime tabidir.

Rekabet Kanunu'nun 7'nci maddesinde, teşebbüsler tarafından, hakim durum yaratmaya veya mevcut bir hakim durumu güçlendirmeye yönelik olarak rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde gerçekleştirilen birleşme ve devralma işlemleri yasaklanır.

Rekabet Kanunu'nun 7'nci maddesindeki yasaklama ve 3'üncü maddesinde tanımlanan hakim durum kavramı bir arada ele alındığında, 2010/4 sayılı Tebliğ uyarınca Kurul'un iznine tabi olan birleşme ve devralma işlemlerinin, işlem sonucunda teşebbüslerin, tek başına veya birlikte, hakim durum kavramının işaret ettiği güce ulaşır ulaşamayacakları veya işlem öncesinde mevcut olan bu nitelikteki bir gücü artırıp artıramayacakları açısından değerlendirilmesi gerekir.

Kurul, bu kararında izne tabi olan devralma işlemi neticesinde devralan teşebbüsün ilgili pazarda hakim durum yaratıp yaratmadığını ve devralma işleminin rekabeti önemli ölçüde azaltması sonucunu doğurup doğurmadığını inceledi.

İlgili Pazar

İlgili Ürün Pazarı: İlgili ürün pazarı tüketicinin gözünde ürünün fiyatı, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından, birbirini ile değiştirebilir veya ikame edilebilir olarak nitelendirilebilen bütün ürün ve/veya hizmetlerden oluşur. Bu nedenle, ilgili ürün pazarı belirlenirken tüketici tarafından ürünlerin birbirini ile değiştirilebilir olması veya ikame edilebilirliği dikkate alınır.

Kurul, İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz³ uyarınca, marinalar tarafından sunulan hizmetlerin, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından tüketicilerin gözünde ikameleri olmaması nedeniyle

² Tebliğ'e ulaşmak için, bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT/1/Documents/S%C4%B1k%C3%A7a+Sorulan+Soru/teblig83.pdf> (erişim: 08.12.2015).

³ Kılavuz'a ulaşmak için, bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FKilavuz%2FKilavuz5.pdf> (erişim: 08.12.2015).

ayrı ilgili ürün pazarları oluşturduğunu değerlendirdi. Bu çerçevede marinalarda verilen deniz hizmetleri, kara hizmetleri ve kiralama hizmetleri bakımından ayrı ayrı değerlendirmeler yapıldı.

Deniz Hizmetleri Bakımından İlgili Ürün Pazarı: Tekne parklarda ve balıkçı barınaklarında sunulan bağlama hizmetlerinin, marinalarda sunulan bağlama hizmetlerine ikame olup olmadığı değerlendirildi. Kurul, bağlama hizmetleri bakımından, tekne parkların, tüketicilerin gözünde fiyatı, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından marinalara ikame olduğu ve bu nedenle aynı ilgili ürün pazarı içerisinde değerlendirilebileceğine karar verdi. Balıkçı barınaklarının ise marinalarla ikame olmadığı ve bu nedenle aynı ilgili ürün pazarında kabul edilemeyeceğini belirledi.

Kara Hizmetleri Bakımından İlgili Ürün Pazarı: Marinaların kara hizmetleri çekek alanı hizmetleri ile sınırlıdır. Kurul, marinaların kara sahalarında sunulan çekek alanı hizmetlerini diğer tesislerde sunulan çekek alanı hizmetlerinden ayıracak bir unsur bulunmadığı görüşündedir.

Kiralama Hizmetleri Bakımından İlgili Ürün Pazarı: Marinalar tarafından sunulan alan kiralama hizmetlerinin, bu hizmetlerin tüketicileri olan işletmeler bakımından marinalar dışında sunulan alan kiralama hizmetleriyle ikame olup olmadığı incelendi ve kiralama hizmetleri bakımından yapılacak ilgili ürün pazarı tanımının marinalar tarafından verilen kiralama hizmetleriyle sınırlanmasına gerek olmadığı değerlendirildi.

Yukarıdaki açıklananlar ışığında, Kurul, ilgili ürün pazarlarını “marinalarda ve tekne parklarda sunulan bağlama hizmetleri pazarı”, “çekek alanı hizmetleri pazarı”, “alan kiralama hizmetleri pazarı” olarak belirledi.

İlgili Coğrafi Pazar: İlgili coğrafi Pazar, ilgili teşebbüslerin ürünlerin veya hizmetlerin tedarik sürecine dâhil olduğu ve rekabet koşullarının yeterli düzeyde homojen bulunduğu ve komşu pazarlardan, rakiplerin koşullarının farklı olması sebebiyle ayırt edilebilen pazardır.

İşlem bakımından coğrafi pazar analizi, marinalarda ve tekne parklarda sunulan bağlama hizmetleri pazarı, çekek alanı hizmetleri pazarı, alan kiralama hizmetleri pazarı olarak tanımlanan ilgili ürün pazarları bakımından ayrı ayrı ele alındı.

Marinalarda ve Tekne Parklarda Sunulan Bağlama Hizmetleri Pazarı Bakımından Coğrafi Pazar: İşlem kapsamında devre konu şirketlerden biri olan Beta Marina, İstanbul’da yer alan İstanbul City Port Marina’nın ve Ege’de yer alan Göcek Village Port Marina ile Göcek Exclusive Marina’nın işletmecisidir. Bu marinalara ilişkin coğrafi pazar ayrı ayrı değerlendirildi. İstanbul City Port Marina bakımından ilgili coğrafi pazarın “*Adalar, Ataşehir, Beşiktaş, Beyoğlu, Çekmeköy, Kadıköy, Kağıthane, Kartal, Maltepe, Pendik, Sancaktepe, Sultanbeyli, Şişli, Tuzla, Ümraniye ve Üsküdar ilçeleri*” olarak, Göcek Village Port Marina ile Göcek Exclusive Marina bakımından ise ilgili coğrafi pazarın “*Ege ve Akdeniz kıyıları*” olarak tanımlanabileceği belirtildi. Ancak ilgili coğrafi pazarın daha dar tanımlanması halinde yoğunlaşma değerlendirmesinin esaslı bir biçimde değişmeyeceği ve bu nedenle net bir ilgili coğrafi pazar tanımlanmasına gerek duyulmadığı da vurgulandı.

Çekmeköy Alanı Hizmetleri Bakımından İlgili Coğrafi Pazar: İstanbul City Port Marina bakımından ilgili coğrafi pazar “*Marmara Denizi’ne kıyısı olan iller*” olarak belirlendi. Diğer taraftan, Göcek Village Port Marina ve Göcek Exclusive Marina bakımından yapılacak farklı coğrafi pazar tanımlarının değerlendirmeyi değiştirmeyecek olması nedeniyle, çekmeköy alanı hizmetlerine yönelik olarak, bu marinalar bakımından net bir ilgili coğrafi pazar tanımı yapılmasına gerek görülmedi.

Alan Kiralama Hizmetleri Bakımından İlgili Coğrafi Pazar: İlgili coğrafi pazarın “*Türkiye*” olarak tanımlanabileceği düşünülse de, il bazında ve İstanbul bakımından yaka bazında yapılacak dar bir coğrafi pazar tanımının dahi değerlendirmeyi değiştirmeyecek olması nedeniyle net bir ilgili coğrafi pazar tanımlanması yapılmadı.

Yoğunlaşma Değerlendirmesi

Kurul, yoğunlaşma değerlendirmesini ilgili ürün pazarları bakımından ayrı ayrı ele aldı:

Marinalarda ve Tekne Parklarda Sunulan Bağlama Hizmetleri Pazarı Bakımından: Kurul, İstanbul City Port Marina bakımından, bildirime konu devralma işleminin gerçekleşmesi durumunda ilgili pazarda bulunan ve Koç Holding’in kontrolünde olan marinaların bağlama hizmetleri pazar payının 2014 yılı verileri itibarıyla %60-65’e ulaşaca-

ğını belirtir. Dolayısıyla, devralma işleminin rekabetçi kaygılar yaratacak nitelikte bir işlem olduğu kanısına varır.

Kurul, devralma işlemi sonucunda Koç Holding'in ilgili pazarda işletmeciliğini yaptığı Kalamış Marina'nın en yakın rakibi olan İstanbul City Port Marina'nın da kontrolünü elde edeceği, bu şekilde oluşan birleşik teşebbüsün ilgili pazarda önemli bir pazar gücü elde edeceği ve bu pazar gücünü fiyatları artırmak amacıyla kullanabileceği endişesini dile getirir.

Buna karşılık Göcek Village Port Marina ile Göcek Exclusive Marina için yapılabilecek alternatif coğrafi pazar tanımlarında ilgili ürün pazarı bakımından işlemin önemli bir yoğunlaşma artışına yol açmayacağı değerlendirilir.

Çekkek Alanı Hizmetleri Bakımından: Marmara Denizi'ne kıyısı olan illere yönelik olarak sunulan çekkek hizmetleri bakımından, yapılan yoğunlaşma değerlendirmesinde işlem taraflarının işlem öncesindeki pazar payları ve işlemin gerçekleşmesi halinde ortaya çıkacak birleşik teşebbüsün pazar payları incelenir. Devralma işlemi sonrasında ilgili pazarda faaliyet gösterecek teşebbüslerin sayıca fazlalığı ve rakip teşebbüslerin hizmetlerinin birleşik teşebbüsün hizmetlerine ikame edilebilecek seviyede olması ve rakiplerin birleşik teşebbüsün olası fiyat artışlarından kaçacak müşterilerin talebini karşılayabilecek yeterli kapasiteye sahip olması nedeniyle işlem sonrasında birleşik teşebbüsün müşterilerinin rakip teşebbüslere yönelme imkânı bulunduğu ve bu durumun birleşik teşebbüsün fiyat artırma güdüsünü ortadan kaldırabileceği belirtilir.

Göcek Village Port Marina ile Göcek Exclusive Marina için yapılabilecek alternatif coğrafi pazar tanımlarında ilgili ürün pazarı bakımından işlemin önemli bir yoğunlaşma artışına yol açmayacağı değerlendirilir.

Alan Kiralama Hizmetleri Bakımından: İstanbul City Port Marina, Göcek Village Port Marina ve Göcek Exclusive Marina için yapılabilecek alternatif coğrafi pazar tanımlarında ilgili ürün pazarı bakımından işlemin önemli bir yoğunlaşma artışına yol açmayacağı vurgulanır.

Sonuç

Kurul'un yaptığı incelemeler sonucunda, Beta Marina ve Pendik Turizm'in tüm paylarının Setur tarafından devralınması işleminin 2010/4 sayılı Tebliğ uyarınca izne tabi olduğuna, söz konusu işlemin Koç Holding'in İstanbul City Port Marina bakımından tanımlanan ilgili pazarda hakim duruma gelmesine ve böylece piyasadaki rekabetin önemli ölçüde azaltılmasına yol açacak nitelikte olması nedeniyle, 4054 sayılı Kanun'un 7'nci maddesi uyarınca işleme izin verilmemesine karar verdi.

Ancak Kurul'un bu kararı ilgili ürün ve ilgili coğrafi pazarın belirlenmesi, ciro eşiklerinin aşılp aşılmadığının saptanması ve işlemin yasaklanmasının dayandığı zayıf ihtimaller ve varsayımlar açısından Karşı Oy Gerekçesinde eleştirilir. Karşı Oy Gerekçesinde ayrıca hukuken Setur'a ait olmayan ve tahliyesi bir başka kurumun kararına bağlı olan Kalamış ve Fenerbahçe Marina gerekçe gösterilerek devralma işlemine izin verilmemesinin de doğru olmadığı belirtilir.

Kurul'un bu kararı Türkiye'deki marina işletmeciliği faaliyetleri başta olmak üzere Türkiye'de gerçekleşen birleşme ve devralmalar açısından oldukça önemlidir. Zira, Kurul'un birleşme ve devralma işlemlerine izin vermediği az sayıda kararı vardır ve bu kararlardaki izin vermemeye gerekçeleri diğer birleşme ve devralmalar açısından örnek oluşturur. Ancak kararda Karşı Oy Gerekçesinde de vurgulanan önemli aksaklıklar görülür: (1) İlgili coğrafi pazarın saptanmasında belirsizlikler vardır; işleme konu olan üç marinadan ikisi Göcek'tedir ve bu marinalarla ilgili net bir ilgili coğrafi pazar belirlenmemiştir. (2) Balıkçı barınaklarının ikame olarak dikkate alınıp alınamayacağı yeteri kadar araştırılmamıştır. (3) İşleme konu Pendik marinayla aynı coğrafi pazarda yeni yapılan Tuzla Marina hizmete girmiştir. Ancak bu yeni marinanın etkileri dikkate alınmamıştır. (4) İşlemin bildiriminin zorunlu olması açısından ciro eşiklerinin aşılp aşılmadığı, ilgili coğrafi pazardaki belirsizlikler nedeniyle, kuşkuludur. (5) Setur'un yoğunlaşmaya neden olarak gösterilen Kalamış ve Fenerbahçe Marinalarının işletme haklarından vazgeçtiği dikkate alınmamıştır.

TAHKİM HUKUKU

Tahkim Anlaşmasının Hazırlanması*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

Tahkim anlaşmaları milletlerarası tahkimin temel dayanağını oluşturur. Başarılı bir tahkim yargılaması başarılı bir tahkim anlaşması ile başlar. Tahkim anlaşmaları, tarafların doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıklarını tahkim eliyle çözülmesine yönelik ortaya koydukları iradedir. Başarısız şekilde yazılan tahkim anlaşmaları, tenfiz zorluklarına, yüksek ve gereksiz masraflara ve gecikmelere neden olur. Tahkim Anlaşmalarının Yazımına ilişkin Milletlerarası Barolar Birliği Kılavuzu (“Kılavuz”, “*IBA Guidelines for Drafting International Arbitration Clauses*”) iyi sonuç veren ve rahat uygulanabilen tahkim anlaşmaları yazımında destek sağlamayı amaçlar. Kılavuz; tahkim anlaşmaları, çok aşamalı tahkim şartları ve çok taraflı tahkim anlaşmalarına yönelik temel ve ihtiyari kurallar düzenler.

Tahkim anlaşması ana sözleşmeye eklenen bir tahkim maddesi ile yapılabileceği gibi ayrı bir sözleşme şeklinde de düzenlenebilir.

Temel Düzenlemeler

Tahkim Anlaşmasının Lafzı

Tahkim anlaşması tereddüte yer vermeksizin, tarafların uyuşmazlığı tahkim yoluyla çözme iradesini ortaya koymalıdır. Taraflar zorunluluk doğuran ifadeler tercih etmeli, tahkimin ihtiyari bir yol olduğunu gösteren söylemlerden kaçınmalıdır. “Uyuşmazlık” gibi ifadeler “talep” gibi ifadelere nazaran tercih edilmelidir. Tahkim anlaşmasının kapsamı tahkim yoluyla çözülecek uyuşmazlığın çerçevesini çizer.

Tahkim anlaşması sözleşmeden doğabilecek tüm uyuşmazlıklara ek olarak sözleşme ile ilgili ve bağlantılı uyuşmazlıkları da kapsamalı-

* Temmuz 2015 tarihli Makale

dır. Belirtilen geniş ifadeler uyuşmazlığın tahkim anlaşmasının kapsamında olup olmadığına ilişkin tartışmaları da engeller. Bazı durumlarda, örneğin fiyatlandırma ve teknik konulara ilişkin uyuşmazlıklarda taraflar belirli sınırlamalar yapmayı yeğleyebilirler.

Tahkim anlaşmalarının geçersizliğine yol açmamak ve tenfiz zorlukları gibi sorunları önlemek amacıyla metinde anlam bozukluğundan ve karışıklıktan kaçınılmalıdır. Taraf iradelerinin tahkim anlaşmasından anlaşılması önemlidir.

Taraflar Kurumsal ile Ad Hoc Tahkim Arasında Bir Seçim Yapmalıdır

Ad hoc tahkimde taraflar hakemlerini seçmeli veya hakemlerin atanmalarına ilişkin usulü düzenlemelidir. Taraflar hakemlere ilişkin düzenlemelere ek olarak, tahkim yeri, tahkimde kullanılacak dil ve diğer usulü konuları da belirlemelidir. Taraflar, bu konuları kendileri kaleme almak yerine, UNCITRAL Tahkim Kuralları gibi, önceden hazırlanmış kurallara atıf yapmayı da düşünebilirler.

Kurumsal tahkimde seçilen kurum genel anlamda tahkim yargılama sisteminin organizasyonundan sorumludur. Kurum, usule ilişkin konulara ışık tutan kuralları ile taraflara rehberlik eder¹.

Taraflar kurumu belirlerken, kurumun bilinirliğini ve güvenilirliğini, kurallarını, hakem listesini ve kuruma tanınan yetkileri göz önüne almalıdır. Taraflar uygulanacak tahkim kurallarını belirlemeli ve bu kurallarda öngörülen model tahkim anlaşmasını kullanmalıdır. Seçilen tahkim kuralları tahkim de uygulanacak usulün de çerçevesini belirler. Taraflar söz konusu belirlemeyi yapmazlarsa, usule ilişkin konular tahkim anlaşmasına eklenmelidir, ancak bu yol genellikle tercih edilmez. Taraflar uygulanacak tahkim kurallarının öngördüğü model tahkim anlaşmasını kabul ettikten sonra bu anlaşmaya yeni konular ekleyebilirler, fakat model tahkim anlaşmasından çıkarmalar yapılması önerilmez. Model tahkim anlaşmasına eklemeler yapılacağı takdirde bu eklemelerin tercih edilen tahkim kurallarının diline ve yazım şekline uygun olması gerekir.

¹ Bkz. ICC Tahkim Kuralları m. 6.

Taraflar uyuşmazlığın kapsamını daraltmamalı ve belirli özel durumlar hariç olmak üzere tahkim anlaşması, uyuşmazlığın kapsamı geniş tutularak düzenlenmelidir.

Taraflar Tahkim Yerini Belirlemelidir

Taraflar bu belirlemeyi yaparken stratejik, pratik ve hukuki unsurları göz önünde tutmalıdır. Stratejik unsur tarafsızlık ile etkinliği kapsar. Uygulamada tarafsızlık tahkim yerinin taraflar ile bağlantılı olmayan bir ülke olarak tercih edilmesi anlamına da gelir. Etkinlik kararın tanınması ve tenfizi ile bağlantılıdır.

Pratik unsur; rahatlık, güvenlik, tahkim işlerinin yürütülmesinde pratik koşullar, duruşmalar için kullanılacak salonlar, tahkim yerinin taraflara, tanıklara ve delillere yakınlığı gibi konuları kapsar.

Genel anlamda tahkim yeri yerel mahkemelerin tahkim yargılamasına ne oranda müdahale edeceğini ve tahkimde uygulanacak usul hukukunu belirler. “Tahkim yeri” ile “tahkime uygulanacak usul hukuku” arasında doğal bir ilişki vardır. Uygulanacak usul hukuku tarafların farklı bir hukuk kararlaştırmadığı durumlarda tahkim yeri hukukudur. Taraflar tahkim yerini seçerken dikkatli davranmalı, usul hukuku ve mahkemelerin tahkim karşısındaki durumlarını göz önünde tutmalıdır. Tahkim yeri karar açısından da önem taşır. Tahkim yeri karara bir nevi “milliyet” kazandırır. Karara yüklenen bu milliyet New York Sözleşmesinde öngörülen karşılıklılık çekincesi açısından da önem taşır.

Kurumsal tahkim kuralları genellikle kararın tahkim yerinde verildiğini varsayar. Bir karar verildiği ülkeden farklı bir ülkede tenfiz ediliyorsa “yabancı hakem kararı” olarak nitelendirilir.

Taraflar tahkim yerine ilişkin bir belirleme yapmamışsa, tahkim yeri ilgili kurum veya hakemler tarafından belirlenir². Hukuki bir kavram olan tahkim yeri, duruşmalar da dahil olmak üzere tahkim yargılamasına ilişkin tüm işlemlerin belirlenen şehir/ülkede (tahkim yeri) gerçekleşeceği anlamına gelmez. Duruşmalar farklı yerlerde de yapılabilir. Hakem heyeti taraflar aksini kararlaştırmadığı takdirde ve tarafların onayını aldıktan sonra duruşma veya toplantıları uygun gördüğü

² Bkz. ICC Tahkim Kuralları m. 18.

başka bir yerde düzenleyebilir. Ad hoc tahkim açısından, UNCITRAL Tahkim Kuralları m. 18 benzer bir düzenleme içerir.

Taraflar Hakem Sayısını Belirlemelidir

Hakem sayısına ilişkin yapılacak bu seçimin masraflar, tahkim süresi ve tahkimin niteliği üzerinde etkisi vardır. Taraflar hakem sayısını belirlemekte özgürdür. UNCITRAL Tahkim Kuralları m. 8 ila 9 ve ICC Tahkim Kuralları m. 12(1) tarafların bir veya üç hakem seçebilmesini sağlar.

Taraflar hakem sayısını belirleyemezlerse tahkim kurumu (seçilmişse) uyuşmazlığın içeriğine ve miktarına göre bu belirlemeyi yapar. Ad hoc tahkimde tahkim kuralları (seçilmişse) seçilmesi gereken hakem sayısına ilişkin düzenleme içerir. Tarafların herhangi bir tahkim kuralını seçmediği durumlarda hakem sayısının tahkim anlaşmasında belirlenmesi önem taşır. Taraflar aynı zamanda hakemlerin seçimine ve değiştirilmesine ilişkin bir yöntem de belirlemelidir. Genel olarak kurumsal veya ad hoc tahkim kurallarında bu hususa ilişkin düzenlemeler yer alır.

Taraflar, başhakemin seçilmesinde olduğu gibi, öngörülen yöntemden farklı bir yöntem de tercih edebilir. Önemli olan, tarafların seçilen tahkim kurallarıyla uyumlu bir dil kullanmasıdır. Ad hoc tahkimde hakem heyetini belirleyecek bir makam (“*appointing authority*”) bulunmaz. Bu nedenle tarafların tahkim anlaşmasında bu konuyu da düzenlemeleri gerekir.

Şayet taraflar atama yapacak makamı belirlemez ise tahkim yeri mahkemeleri bu atamayı yapabilir. UNCITRAL Tahkim Kuralları m. 6 uyarınca Lahey Daimi Tahkim Mahkemesi Genel Sekreterliği atama yapacak makamı belirler. Atama yapacak makam bir mahkeme, kurum; ticari, mesleki veya diğer bağımsız bir kuruluş da olabilir.

Taraflar Tahkime Uygulanacak Dili Belirlemelidir

Taraflar birden çok dil tercih ederken dikkatli olmalıdır. Birden çok dil kullanılan tahkimler uygulamada zorluklar yaratabilir. Tüm dilleri kullanabilen hakemleri belirlemekte taraflar zorlanabilir. Çeviriler ek masraflara ve gecikmelere neden olabilir. UNCITRAL Tahkim Kuralları m. 19.1 ile ICC Tahkim Kuralları m. 20’de tarafların dile ilişkin

bir belirme yapmadığı durumlarda hakem heyetinin tahkime uygulanacak dili belirleyeceği düzenlenir.

İhtiyari Düzenlemeler

Hakem Heyeti ile Mahkemelerin İhtiyati Tedbir Kararı Verme Yetkisi

İhtiyati tedbir konusu genellikle tahkim anlaşmasında düzenlenmez. İhtiyati tedbirler alınmasında zorluk yaşanan hukuklarda taraflar açıkça hakem heyetinin ve mahkemelerin bu konudaki yetkisini düzenleyebilir veya bu amaçla uygulanacak tahkim kurallarını değiştirebilir.

Belge Sunumu

Taraflar bu konuya ilişkin bir düzenleme yapmak yerine seçtikleri tahkim kurallarındaki düzenlemeyle yetinebilirler. Taraflar belge sunumu konusunda Milletlerarası Tahkimde Delillerin Toplanmasına ilişkin Milletlerarası Barolar Birliği Kurallarının (“IBA Kuralları”, “*IBA Rules on the Taking of Evidence in International Arbitration*”) uygulanacağını kararlaştırabilir veya kendi kurallarını oluşturabilirler.

Gizlilik

Tahkim yargılaması kural olarak gizlidir ve sadece taraflara açıktır. Bazı yargı çevrelerinde gizlilik düzenlenmişken, birçok diğer yargı çevresinde taraflar herhangi bir gizlilik yükümlülüğü altında değildir. Tahkim anlaşmasına gizliliğe ilişkin hükümler konulması belirli menfaatler sonucu da olabilir (örneğin ticari sırlar açısından). Taraflara gizliliği mutlak biçimde düzenlememeleri önerilir, zira bazı durumlarda tahkimin açıklanması tarafların yararınadır ve kararın tenfizi için de gereklidir.

Tahkime ilişkin gizli bilgilerin üçüncü kişilere (örneğin tanıklar veya uzman tanıklar) açıklanması talep ve karşı talepler ile savunmalar hazırlanırken gerekli olabilir. Taraflar aynı zamanda ayrı bir gizlilik anlaşması yapmayı da tercih edebilir.

Masraf ve Ücretlerin Dağılımı

Hakemlerin masraf dağılımı konusunda geniş takdir yetkisi vardır. Taraflar hakemlerin masraf ve ücretlere ilişkin karar vermesini, ha-

kemlerin hiçbir ücret ve masraf dağılımı yapmamasını veya bu dağılımı tarafların başarısını esas alarak yapmasını talep edebilir. Masrafların yükü aleyhine hüküm verilen tarafa ait olacağından taraflar tahkim anlaşmasında belirtilen düzenlemeyi yaparken dikkatli davranmalıdır.

Taraflar Hakemler için Özellikler Belirleyebilir

Taraflar mesleki deneyim, uyruk veya diğer uygun gördükleri özellikleri belirleyebilir. Fazla sayıda özellik belirlenmesi uygulamada hakem seçilirken zorluklara neden olabilir.

Taraflar Tahkim Anlaşmasında Tahkim Süresini Belirleyebilir

Birçok kurumsal tahkim kuralları tahkim süresine ilişkin düzenlemeler öngörür. Örneğin ICC Tahkim Kuralları m. 30 hakem heyetinin kararı oluşturması için altı aylık bir süre sınırı öngörür ve olası uzatmalara izin verir.

Tarafların tahkim anlaşmasını düzenlerken kararın ne kadar sürede verileceğini öngörmeleri zordur. Öngörülen sürede oluşturulamayan kararlar, tenfiz sorunları yaratabilir.

Kararın Kesin ve Bağlayıcı Olması

Birçok tahkim kuralı tahkim kararının kesin ve bağlayıcı olduğuna ilişkin düzenlemeler içerir³. Taraflar herhangi bir tahkim kuralını seçmediği takdirde tahkim anlaşmasında hükmün kesin ve bağlayıcı olduğu ve temyizden feragat edildiği belirtilmelidir. Bu düzenlemeyi yaparken taraflar tahkim yeri hukukunu ve temyizden feragatin kapsamını incelemeli, tahkim yeri hukukuna uygun bir dil kullanmalıdır.

Sonuç

Taraf iradesi tahkim anlaşmasını oluşturan esas unsurdur. Bu iradenin açık olması gerekir. Uyuşmazlığın özelliklerine göre ad hoc ve kurumsal tahkim arasında bir seçim yapılmalıdır. Ad hoc tahkimin tercih edildiği durumlarda UNCITRAL Tahkim Kuralları gibi önceden düzenlenmiş kuralların uygulanması önerilir. Kurumsal tahkim tercih

³ Bkz. ICC Tahkim Kuralları m. 34 (6).

edildiği takdirde, seçilen kurumun model tahkim anlaşmasının kullanılması önerilir. Kılavuz daha etkin tahkim anlaşmaları oluşturmak amacıyla düzenlenmiştir ve bu doğrultuda tahkim anlaşmasının hazırlanması sürecinde dikkate alınmalıdır. Özel bir gereklilik olmadığı takdirde tahkim anlaşması elverdiğince basit ve yalın bir biçimde kaleme alınmalıdır.

Tahkim Anlaşmalarının Atıf (Incorporation) Yoluyla Kurulması*

Av. Fatih Işık

Giriş

Uluslararası ticarete, standart sözleşmeler ve genel işlem şartları sözleşme ayrıntılarını düzenlemek ve sözleşme müzakerelerini en aza indirmek için oldukça yaygın olarak kullanılır. Bu şekilde kullanılan standart kural ve sözleşmeler, kendilerine yapılan bir atıf yoluyla taraflar arasında imzalanan asıl sözleşme metnine eklenmiş olur. FIDIC Tip Sözleşmeleri, BIMCO'nun hazırladığı sözleşme metinleri gibi standart sözleşmelerin bir kısmı tahkim şartı da içerir. İşte bu sözleşmelerin, kendilerine yapılan atıf yoluyla taraflar arasındaki anlaşmaya dahil edilmeleri durumunda, bu standart sözleşmelerdeki tahkim şartı da tarafların anlaşmasına eklenir ve bu şekilde tahkim anlaşması yapılmasına “tahkim anlaşmasının atıf (*incorporation*) yoluyla kurulması” denir.

Genel Olarak

Atıf yoluyla tahkim anlaşmasının hangi şartlarda kurulabileceği uluslararası hukukta tartışılan bir konudur. Şöyle ki, atıf yapılan standart sözleşmeler taraflarca ayrıca imzalanmamış olabileceği için tahkim anlaşmasının yazılılık koşulunu sağlamadığı düşünülebilir¹. Bu durum öncelikle tahkim anlaşmasının şekline ilişkin olmakla beraber tahkim iradesinin varlığıyla da yakından ilgilidir². Sonuçta şekil kuraları da çoğu zaman tarafların iradelerinin şüpheye yer vermeyecek şekilde ortaya konmasını amaçlar.

* *Haziran 2015 tarihli Makale*

¹ **Turgut Kalpsüz**, Tahkim Anlaşması, Ünal Tekinalp'e Armağan, Bilgi Toplumunda Hukuk, İstanbul 2003, s. 1038.

² **Nuray Ekşi**, Milletlerarası Deniz Ticaret Alanında “Incorporation” Yoluyla Yapılan Tahkim Anlaşmaları, İstanbul 2010, s. 47-48.

Türk Hukuku'nda ve karşılaştırmalı hukukta atıf yoluyla tahkim anlaşması kurulması yönünde çeşitli görüşler mevcuttur. Özellikle tahkim şartına doğrudan atıf yapılmadan tahkim şartını içeren standart sözleşmeye veya genel işlem şartlarına genel olarak atıf yapılması durumunda tahkim anlaşmasının geçerliliği doktrinde tartışma konusudur. Bir görüşe göre tahkim şartına açıkça ve özellikle atıf yapılmadan³, tahkim şartını içeren standart sözleşmeye veya genel işlem şartlarına genel olarak atıf yapılması durumunda tarafların tahkim iradesi açık değildir⁴. Tahkimin, mahkemelerin yargılama yetkisini bertaraf etmesi sebebiyle tahkim iradesi açıkça belirtilmelidir; standart sözleşmeye yapılan genel atıflar sadece maddi hukuka ilişkin unsurları içerir, bu sebeple standart sözleşmelere yapılan atıflar sırasında tahkim şartına da ayrıca atıf yapılması gerektiği savunulur. Karşıt görüş uyarınca ise milletlerarası ticaret uygulamasında atfın tahkim şartını da kapsadığının belirtilmesi şart olmamalıdır⁵. Basiretli tacir kavramından da hareketle bir metne yapılan atıf ile o metnin esas sözleşmenin bir parçası haline getirilmesi ve buna rıza gösterilmesi durumunda metindeki tüm belgelerin içeriğine hakim olduğu kabul edilmelidir.

Tahkim şartına açıkça atıf yapılmış olmasının yanı sıra başka unsurlar da tarafların iradesini ortaya koymada kullanılabilir. Örneğin, atıf yapılan metnin, sözleşmenin arkasına eklenmesi tahkim iradesinin açıkça ortaya konmasına yardımcı olabildiği gibi tarafların metinlere ulaşarak tahkim anlaşmasından haberdar olabilmeleri için yeterli imkan sunar. Bunun yanı sıra tarafların durumu, tecrübesi, atfın niteliği, sektörün teamülleri, tarafların daha önce benzer sözleşmeler imzalamış olması gibi unsurlar bu iradenin tespitinde dikkate alınabilir.

Türk Hukuku

Tahkim anlaşmasının yazılı şekilde yapılmasını öngören Milletlerarası Tahkim Kanunu ("MTK") m. 4/2 uyarınca, "*asıl sözleşmenin bir*

³ Tahkim şartına açıkça atıf yapılan bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD, 01.07.2008 T., 2007/1590 E. ve 2008/8780 K. (www.kazanci.com.tr).

⁴ **Emre Esen**, Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmasının Üçüncü Kişilere Teşmili, İstanbul 2008, s. 164.

⁵ **Kalpsüz**, s. 1039. Açıkça atıf yapılmamasına rağmen geçerli kabul edilen tahkim anlaşması için bkz. Yargıtay 11. HD., 13.6.2005 T., 2004/9458 E., 2005/6114 K. (www.kazanci.com.tr).

parçası haline getirilmek amacıyla tahkim şartı içeren bir belgeye yol-lama yapılması halinde de geçerli bir tahkim anlaşması yapılmış sayılır.” Dolayısıyla Türk Hukuku’nda atıf yoluyla tahkim anlaşması kurulmasına açıkça izin verilmiştir.

Yargıtay uygulaması da buna paraleldir. Hatta Yargıtay’ın, MTK yürürlüğe girmeden önce bu yönde alınmış kararları da mevcuttur. Yargıtay 19. HD 1997 tarihli bir kararı ile, sözleşmenin diğer koşullarının FOSFA kurallarına tabi olduğu kabul edildiğinden, tahkim şartı içeren bu kurallar uyarınca hakem heyetine başvurulabileceği ve hakem kararının tenfiz edilebileceği sonucuna varmıştır⁶. Buna göre Yargıtay’ın, New York Sözleşmesi kapsamında geniş yorum yapmak suretiyle benzer bir çözümü kabul ettiği sonucuna varılabilir⁷.

Bununla birlikte New York Sözleşmesi, atıf yoluyla yapılan tahkim anlaşmalarının yazılı şekli şartını sağlayıp sağlamadığını düzenlemez. Bu sebeple New York Sözleşmesi’nin yedinci maddesinde ortaya konan “daha elverişli kural” düzenlemesi uyarınca Türk hukukundaki bu düzenleme daha elverişli bir kural kabul edilerek tahkim anlaşması geçerli kabul edilebilir⁸.

Uluslararası Hukuk

Atıf yoluyla tahkim anlaşmasının yapılması uluslararası hukukta da kabul edilir. UNCITRAL Model Kanun m. 7/2, bu yöntemi açıkça kabul eder. New York Sözleşmesi’nin tahkim anlaşmasının atıf yoluyla kurulmasına dair açık bir hüküm içermemesine rağmen ülke hukuklarında bu yöntem kabul edilir. Zira, atıf yoluyla tahkim anlaşması kurulması, tahkim yoluyla uyuşmazlıkların çözümünü kolaylaştırma ve uluslararası ticaretin ihtiyaçlarını karşılama amacına da uygundur.

Amerikan hukukunda da atıf yoluyla tahkim anlaşması kurulması tarafların tahkim iradesiyle bağlantılı bir konu olarak ve iradenin diğer ortaya konma biçimleriyle beraber değerlendirilir. A.B.D Federal Tahkim Kanunu uyarınca, başka bir sözleşmede bulunan bir tahkim şartı

⁶ Yargıtay 19. HD T. 08.05.1997, E. 1998/9619, K. 1997/4669 (www.kazanci.com.tr).

⁷ **Ercüment Erdem**, Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizinde Yazılılık Koşulu, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XXVI, s. 26.

⁸ **Erdem**, s. 26.

atıf yoluyla ana sözleşmeye dahil edilmektedir. Genel itibariyle A.B.D mahkemelerinin, tahkim anlaşmalarının atıf yolu ile kurulmasında tarafların iradesini incelerken diğer ülke mahkemelerine göre daha az talepkâr davrandığı ifade edilmektedir⁹.

Fransız hukukunda da benzer şekilde atıf yoluyla tahkim anlaşması kurulması kabul görür¹⁰. Ancak Fransız Yüksek Mahkemesi bir kararında, tarafların arasında ticari ilişkilerin hangi kurallara genellikle tabi olduğunu bilmelerine imkân verecek şekilde süregelen bir iş ilişkisi bulunmaması durumunda tahkim şartının temel sözleşmede belirtilmesi gerektiği yönünde hüküm vermiştir¹¹.

İsviçre hukuku uyarınca atıf yoluyla tahkim anlaşması kurulabilmesi için bu sonucun makul olması ve iyi niyet ilkesine uygun düşmesi gerekir¹². Alman Medeni Usul Kanunu da bu konuda bir düzenleme getirir ve atfın, atıf yapılan metni sözleşmenin ayrılmaz bir parçası haline getirecek şekilde yapılması durumunda tahkim anlaşmasının varlığını kabul eder¹³.

Sonuç

Uluslararası ticarette tarafların sözleşmeleri müzakere ederek en baştan hazırlamak yerine doğrudan standart sözleşmelere ve genel işlem şartlarına atıf yapması oldukça yaygın bir uygulamadır. Bu şekilde temel sözleşmede atıf yapılan bir metnin tahkim şartı içermesi durumunda geçerli bir tahkim anlaşması kurulup kurulmadığı tartışmalıdır. Bazı görüşler yapılan atıfta açıkça tahkim şartına da yer verilmesi gerektiğini belirtirken karşı görüş genel bir atıf ile tahkim anlaşmasının kurulacağını savunur. Burada önemli olan husus tarafların tahkim iradelerinin ne derece tespit edilebildiğidir. MTK Türk hukukunda atıf yoluyla tahkim anlaşmasının kurulabileceğini kabul eder. Ancak uygulamada özellikle tahkim iradesinin varlığı yönünden uyuşmazlık çık-

⁹ Gary B. Born, International Commercial Arbitration (Second Edition), Kluwer Law International 2014, s. 824.

¹⁰ Esen, s. 160.

¹¹ Born, s. 820, dn. 1006.

¹² Esen, s. 152.

¹³ Kalpsüz, s. 1039.

maması için bu standart sözleşmelere atıf yapılırken tahkim şartına da doğrudan atıf yapılması faydalı olacaktır. Aynı şekilde atıf yapılan sözleşmedeki tahkim şartının uygulama bulmaması isteniyorsa bu durum da uyuşmazlığa yol açmamak adına açıkça belirtilmelidir.

Milletlerarası Anlaşmalar Kapsamındaki Yatırım Tahkimlerinde UNCITRAL Şeffaflık Kuralları*

Av. Mehveş Erdem

Giriş

2013 yılının Temmuz ayında Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Hukuku Komisyonu (“UNCITRAL”) yatırım tahkimlerinde şeffaflık sağlamak amacıyla kurallar kabul etti (“Kurallar”). Kurallar 1 Nisan 2014 tarihinde yürürlüğe girdi. Yürürlükte bulunan diğer UNCITRAL Kuralları kamu menfaatinin bulunduğu durumlar da dahil olmak üzere şeffaflıkla ilgili düzenlemeler içermez, bu sebeple Kurallar geliştirmekte olan yatırım tahkimleri açısından önemli bir adımdır.

UNCITRAL Tahkim Kurallarının tadil edilmesi şeffaflıkla ilgili revizyonları da gündeme getirdi. Çeşitli tartışmaları takiben Çalışma Grubu ticari tahkim ile yatırım tahkiminin birbirinden farklı olduğuna karar verdi. Bu durum yatırım tahkimleri kapsamında özel olarak düzenlenecek, tahkim yargılamasına ve karara uygulanacak bağımsız şeffaflık kurallarının düzenlenmesi sonucunu doğurdu. Çalışma Grubu, UNCITRAL Tahkim Kurallarında yapılan değişikliklerin şeffaflık düzenlemelerine bağlı olmaksızın devam etmesine, yatırımcı- devlet öze- linde düzenlenecek kuralların ise yapılan tadil çalışmaları sonuçlandı- rıldıktan sonra derinlemesine incelenerek ayrı bir kurallar bütünü ola- rak düzenlenmesine karar verdi¹.

Kurallar; uygulama alanı, bilgi ve belgelerin yayını, üçüncü kişile- rin ve uyuşmazlığa taraf olmayan akit tarafların beyanlarını, duruşma- ları ve özel durumlar (gizli ve korunan bilgiler) ile yayınlanan bilgile- rin toplandığı veri havuzunu kapsayan sekiz maddeden oluşur².

* *Temmuz 2015 tarihli Makale*

¹ Bakınız A/CN.9/646 para. 69.

² Kurallar için, bakınız <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/rules-on-transparen- cy/Rules-on-Transparency-E.pdf>.

Kuralların Uygulama Alanı

Eğer akit taraflar Kuralların uygulanmayacağına karar vermiş ise, Madde 1 uyarınca Kurallar 1 Nisan 2014 tarihinde veya bu tarihten sonra akdedilen yatırım veya yatırımcıyı korumayı amaçlayan anlaşmalara dayalı, devlet ile yatırımcı arasındaki uyuşmazlıklara uygulanır. Taraflar Kuralların uygulamayacağına açıkça karar verebilir veya 1976 tarihli UNCITRAL Kurallarına atıf yapabilir.

Kuralların 1 Nisan 2014 tarihinden önce akdedilen anlaşmalara uygulanabilmesi için tahkimin (uyuşmazlığın) taraflarının veya akit tarafların 1 Nisan 2014 tarihi itibarıyla Kuralların uygulanacağına karar vermesi gerekir. Diğer bir ifadeyle tarafların Kuralları uyuşmazlığa veya anlaşmaya dahil etmesi gerekir.

Uyuşmazlığın tarafları anlaşmada izin verilmediği takdirde bir sözleşme ile veya herhangi başka bir biçimde Kuralları ihlal edemez³.

Kurallar, Hakemlik Daimi Mahkemesi (PCA) ve Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözüm Merkezi (ICSID) tarafından yürütülen, UNCITRAL Tahkim Kurallarının uygulanmadığı diğer tahkimlerde de uygulanabilir⁴.

Hakem Heyetinin Takdir Yetkisi

Kurallar hakem heyetinin takdir yetkisine ilişkin özel düzenlemeler içerir. Hakem heyeti takdir yetkisini kullanırken bazı hususları göz önünde bulundurur, bunlar kamu yararı ve uyuşmazlık taraflarının adil yargılanma hakkıdır⁵. Kuralları hakem heyeti, Madde 1 (3)(b) uyarınca tarafların rızasını alarak Kurallarda öngörülen belirli bir düzenlemeyi uyuşmazlığın belirli bir kısmına uygulamaya karar verebilir, bu uygulamanın Kuralların şeffaflık rejimine uygun olması ve tahkim sürecini pratik anlamda olumlu olarak etkilemesi gerekir. Bu yetki hakem heyetine sahip olduğu takdir yetkisine ek olarak verilir.

³ Bakınız Kurallar Madde 1(3).

⁴ Bakınız A/68/ 17 para. 18-22.

⁵ Bakınız Kurallar Madde 4.

Çelişki Durumunda Uygulanacak Kurallar

Yukarıda değinildiği üzere Madde 9 uyarınca Kurallar uygulanabilir herhangi bir tahkim kuralları ile birlikte veya ad hoc tahkimlerde uygulanabilir. Uygulanacak tahkim kuralları ile Kurallar arasında bir çelişki olduğu takdirde 7. maddeye göre Kurallar uygulanır. Şayet anlaşma ile Kurallar arasında bir çelişki olursa, o zaman anlaşma hükümleri uygulama bulur⁶.

Belgelerin Yayınlanması

Kurallar; belgelerin, bilgilerin yayını ile açık duruşmalar yoluyla şeffaf bir tahkim yargılamasına ulaşmayı hedefler. Belirtilmelidir ki Kurallar gizli ve korunan bilgilere yönelik belirli özel durumlar düzenlemiştir. Belgelerin yayınına ilişkin olarak Kurallar belgelere erişim ve söz konusu belgelerin türlerine ilişkin bir takım konulara açıklık getirir.

Kurallar Madde 3 uyarınca çeşitli belgeler kamunun erişimine açılır. Bu belgeler, tahkim bildirimi, bildirim sunulan cevap, dava dilekçesi, cevap dilekçesi ve uyuşmazlık taraflarının sunduğu diğer yazılı dilekçeler ve beyanlar, deliller hariç olmak üzere delillerin listesi, uzman raporları ve tanık beyanlarıdır. Ayrıca hakem heyeti delillerin erişilebilirliğine kendi takdiri doğrultusunda veya talep üzerine karar verebilir.

Duruşma transkripti (mevcutsa), talimatlar, kararlar ve hükümler de kamunun erişimine açılır.

Üçüncü Kişiler ile Uyuşmazlığa Taraf Olmayan Akit Tarafların Beyanları

Madde 4 uyarınca üçüncü kişiler hakem heyetine başvurarak uyuşmazlık ile ilgili yazılı beyanlarını sunabilir. Hakem heyeti sunulan beyanı kabul edip etmeyeceğini değerlendirirken üçüncü kişinin tahkim yargılamasındaki menfaati ile beyanın hakem heyetine ne ölçüde katkı sağlayacağını ve nasıl bir bakış açısı sunacağını (uyuşmazlık taraflarının sunduğu bilgi ve bakış açısından farklı olarak) göz önüne alır.

Kurallar Madde 5 altında düzenlenen üçüncü kişi tanımına, uyuşmazlığa taraf olmayan akit taraflar dâhil edilmemiştir. Uyuşmazlığa ta-

⁶ Bakınız A/68/ 17 para. 18-22.

raf olmayan akit taraflar anlaşmanın yorumuna ilişkin beyan sunabilir. Söz konusu beyanlar hakem heyetinin izni sonucu sunulabilir veya hakem heyeti tarafların onayını alarak uyuşmazlığa taraf olmayan akit tarafları beyanlarını sunmaya davet edebilir.

Madde 3 uyarınca üçüncü kişiler ile uyuşmazlığa taraf olmayan akit tarafların beyanları da kamunun erişimine açıktır. Kurallar kamuya mensup kişiler arasında bir ayırım yapmaz, kamuya mensup kişilere eşit düzeyde bilgi erişimine izin verilir⁷.

Duruşmalar

Kurallar Madde 6 uyarınca delil sunumuna veya sözlü savunmalara ilişkin yapılan duruşmalar halka açık olarak yürütülür. Hakem heyetinin gizli bilgilerin ifşa edildiği veya tahkim yargılamasının bütünlüğünün korunması gerektiği durumlarda duruşmanın gizli bir şekilde yürütülmesine karar verme yetkisi vardır. Kamunun duruşmalara katılımının sağlanması amacıyla hakem heyeti gerekli lojistik düzenlemeleri yapar⁸.

Özel Durumlar

Kurallar, gizli ve korunan bilgiler kapsamında bazı özel durumlar düzenler. Madde 7 (2), gizli iş bilgilerini, bir anlaşma altında kamunun erişimine karşı korunan bilgileri, davalı devletin davalı devletin kanunları altında kamunun erişimine karşı korunan bilgileri ve hakem heyeti tarafından belirlenen bilgilerin ifşa edilmesine uygulanan herhangi bir hukuk ve kurallar altında kamunun erişime karşı korunan diğer bilgileri veya kanunun uygulanmasını engelleyen ifşaları gizli ve korunan bilgi olarak tanımlar. Söz konusu hüküm Kurallar içerisinde bir denge mekanizması olarak görülür ve devletlere gizli bilgilere ilişkin olarak bir güvence sağlar.

Çalışma Grubu bir belgenin gizliliği üzerinde tarafların anlaştığı durumlarda hakem heyetine nazaran söz konusu belgeyi geri alma yetkisinin taraflara ait olduğunu belirtti. Kurallar Madde 7(4) uyarınca

⁷ Bakınız A/68/17 para. 71-74.

⁸ Bakınız Kurallar Madde 6(3).

uyuşmazlığın tarafları, uyuşmazlığa taraf olmayan akit taraflar veya üçüncü kişiler sundukları bir belgeyi hakem heyeti belgenin kamuya erişiminin engellenmemesine veya bir bilginin belgeden çıkarılmamasına karar verdiği hallerde geri alabilir.

Veri Havuzu

Kuralların öngördüğü mekanizmanın çalışması için bir veri havuzunun oluşturulması gerekir. Bilgiler Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri veya UNCITRAL tarafından belirlenen bir kurum olan veri havuzu aracılığıyla yayınlanır.

Madde 2 uyarınca veri havuzu tahkim bildiriminin iletilmesini takiben kamuyu uyuşmazlığın tarafları ve ilgili ekonomik sektör hakkında bilgilendirmekle sorumludur.

Sonuç

1 Nisan 2014 tarihinde yürürlüğe giren Kurallar yatırımcı devlet tahkimlerinde atılmış önemli bir adımdır. Her ne kadar bazı sivil toplum kuruluşlarından eleştiriler de yapılmış olsa, birçok devletin 1 Nisan 2014 tarihinde veya bu tarihten sonra akdedilen anlaşmalar açısından Kuralları uygulayacağı, uygulama karşısı bir irade göstermeyeceği söylenebilir. Devletlerin 1 Nisan 2014 tarihinden önce akdedilen anlaşmalar kapsamında Kuralları uygulayıp uygulamayacağı ancak zamanla görülecektir. Özel durumlar ve devletler için öngörülen onay mekanizması devletlere gizli ve korunan bilgiler ışığında verilen güvencelerdir. Diğer bir taraftan yatırım tahkimlerinde görülen güçlü kamu yararı göz önünde tutulduğunda Kuralların kabul edilmesi adil ve şeffaf yargılamaya ulaşmak yolunda umut verici bir adımdır.

Spor Tahkim Mahkemesi Kuralları*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

Spor Tahkim Mahkemesi (“CAS”) spor ile bağlantılı uyuşmazlıkların arabuluculuk veya tahkim yöntemleriyle çözümünü amaçlayan, bağımsız bir kuruluştur. Sportif Uyuşmazlıkların Çözümünde Görev Alan Organların Statüsü (“Statü”) madde S1’de Uluslararası Spor Tahkim Konseyi (“Konsey”) ile CAS adı altında iki organ düzenlenir. Her iki organın da merkezi İsviçre, Lozan’dır. CAS’ın yönetimi ve finansmanı Konsey’e aittir.

CAS spor uyuşmazlıklarının özgün karakterine cevap verecek şekilde kendi Yargılama Kurallarını (“Kurallar”)¹ düzenlemiştir. Statü’nün S12 maddesi uyarınca CAS, spor uyuşmazlıklarını hakem heyetleri oluşturarak çözümler. Hakem heyetleri çözmekle yükümlü oldukları uyuşmazlıkları bu Kurallar çerçevesinde inceler. Hakem heyetlerinin temel üç görevi; uyuşmazlıkları ilk derece hakem mahkemesi olarak çözümlmek; federasyonların, birliklerin ve diğer sportif kuruluşların statülerinde veya ilgili bir sözleşmede öngörüldüğü hallerde söz konusu federasyon, birlik veya diğer sportif kuruluş uyuşmazlıklarını çözümlmek ve arabuluculuk yöntemi ile uyuşmazlıkları çözümlmektir².

CAS’ın Yapısı

CAS iki daireye ayrılır; İlk Derece Tahkim Dairesi ve Temyiz Tahkim Dairesi. Dairelerin örgütlenmesi ve yapısı Statü’nün S20 maddesinde düzenlenir. Madde S20 uyarınca, İlk Derece Tahkim Dairesi ilk derece yargılamasına tabi uyuşmazlıkları çözüme bağlar; Temyiz Mah-

* *Mart 2015 tarihli Makale*

¹ Bakınız: <http://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>.

² Bakınız: <http://www.tas-cas.org/en/icas/code-statutes-of-icas-and-cas.html>.

kemesi ise federasyonların, birliklerin ve diğer sportif kuruluşların kararları ile ilgili uyuşmazlıkları çözümlemeye yetkilidir. Madde R47 uyarınca CAS Sekreteryası ilgili uyuşmazlığı yetkili daireye gönderir.

İlk Derece Tahkim Dairesi

Bir uyuşmazlığın İlk Derece Tahkim Dairesi eliyle çözülebilmesi için uyuşmazlığın spor ile ilgili olması ve CAS tarafından uyuşmazlığın çözülmesini isteyen tarafların bu doğrultuda bir anlaşmaya varmış olmaları gerekir. Bu anlaşma bir tahkim şartı, tahkim anlaşması yoluyla yapılabilir veya bir statüde CAS'a atıf yapan bir maddeden kaynaklanabilir.

Uyuşmazlığın Niteliği

Bir uyuşmazlığın CAS'a götürülmesinde aranan en temel koşul, uyuşmazlığın spor ile olan bağlantısıdır. Bu koşula Statü'nün S1, S3 ve S12 gibi çeşitli maddelerinde yer verilir.

Kuralların R27. maddesi *“Bu uyuşmazlıklar, sporla ilgili ilkesel sorunlar hakkında olabileceği gibi, sporun gelişmesi veya uygulanması ve genel olarak sporu ilgilendiren her türlü faaliyetin yerine getirilmesi dolayısıyla ortaya çıkan parasal veya diğer çıkarlarla ilgili de olabilir”* şeklinde bir düzenleme içerir. CAS bugüne kadar verdiği hiçbir kararında uyuşmazlığın sporla ilişkili olmadığı gerekçesiyle yetkisizlik karar vermemiştir³. Taraf sıfatları, tarafın sporcu veya federasyon oluşu, uyuşmazlığın spor ile ilişkisinin saptanmasında rol oynamaz.

Tahkim Anlaşması

Tahkim anlaşmasına uygulanacak koşullar tahkim yeri hukukuna göre belirlenir. Yukarıda da belirtildiği gibi Kurallar madde R28 açık bir şekilde CAS'ın merkezinin Lozan, İsviçre'de oluşunu düzenler. Bu düzenleme aynı zamanda *Lex arbitri* yani tahkime uygulanacak hukukun da İsviçre hukuku olduğuna işaret eder. Geçerli bir tahkim an-

³ **Reeb Matthieu**, Le role du Tribunal Arbitral du Sport (TAS), in, Sports und Recht, Zürich, Basel, Schulthess, 2004, s. 134; Sternheimer William/Le Lay Herve, Arbitrages ordinaires pouvant être soumis au Tribunal Arbitral du Sport, Bulletin, 2012/I, s. 49.

laşmasından söz edilebilmesi için tarafların İsviçre hukukuna uymaları gerekir. Tahkim iki kanun ile düzenlenmiştir; tarafların mutlak meskeninin veya yerleşim yerinin İsviçre’de olmadığı durumlarda uygulanacak olan 1987 tarihli Federal Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu (“İMÖHUK”) ile diğer durumlarda uygulama bulan İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu (“İHMK”).

İMÖHUK madde 178/III uyarınca “*Tahkim anlaşması yazılı, telgraf, teleks, faks veya bir belge ile ispat edilebilecek diğer bir iletişim aracı ile yapılmalıdır*”. İHMK madde 358 göre ise “*Tahkim anlaşması yazılı veya bir belge ile ispat edilebilecek başka bir formda yapılmalıdır*.” İsviçre hukukundaki düzenlemelerden tahkim anlaşmasının yazılı veya bir belge ile ispat edilebilecek şekilde yapılması gerektiği anlaşılır.

Esasa Uygulanacak Hukuk

Kurallar madde R45’te düzenlenen genel kurala göre, taraflar uygulanacak hukuku belirlemekte özgürdür; tarafların hukuku belirlemediği durumlarda İsviçre hukuku uygulanır. Taraflar hakem heyetini özel olarak yetkilendirdikleri halde, uygulanacak hukuk hakem heyeti tarafından hakkaniyete göre de belirlenebilir. Uyuşmazlığın futbol ile ilgili olduğu birçok durumda tarafların aralarındaki anlaşma FIFA Kurallarının uyuşmazlığa uygulanacağı yönünde düzenleme içerir. Bu durumlarda hakem heyeti birincil olarak FIFA Kurallarını ve tamamlayıcı olarak ise İsviçre Hukukunu uygular⁴.

Kullanılacak Dil

Kurallar Madde R29’da yargılamaya uygulanacak dil olarak İngilizce ile Fransızca öngörülür. R29 uyarınca, taraflar İngilizce veya Fransızca arasında seçim yapma özgürlüğüne sahiptir. Tarafların bu belirlemeyi yapmadıkları hallerde, hakem heyeti başkanı veya Daire Başkanı kullanılacak dili belirler. Hakem heyetinin veya CAS Sekreteraryasının onayına tabi olarak taraflar yargılamanın başka bir dilde yapılmasını talep edebilirler.

⁴ Bakınız: <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/1192.pdf>.

Hakemler

Hakemlerin tarafsızlığı ve nitelikleri Kuralların R33 maddesinde düzenlenir. Hakem belirlerken dikkat edilmesi gereken nokta Konsey tarafından oluşturulan listedir. Taraflar ancak hakemlik için aranan niteliklere sahip olan ve listede yer alan hakemler arasından seçim yapabilir. 2012 yılında Kurallarda yapılan değişiklik ile madde R40.2 uyarınca, taraflara yapacakları hakem seçiminde listeden seçim yapma zorunluğu getirildi. Doktrinde kapalı liste sistemine karşıt ve taraf görüşleri vardır. Lehe görüşler, tarafların hakemin CAS ve spor uyuşmazlıklarına ilişkin sahip olduğu yetkinliğe ve tecrübeye duydukları güveni sağlamlaştırdığı yönündedir. Karşı görüşler ise, ilgili spor uyuşmazlığı ve CAS uygulamasında bilgili ve tecrübeli bir hakemi tarafların belirleme yetkinliğine sahip olduğunu, bunun için bir kapalı listenin gerekli olmadığını savunur⁵.

Hakemler reddedilebilir ve bir hakemin atanabilmesi için Daire tarafından onaylanması gerekir. Hakem heyeti oluşturulduğu zaman, dava dosyası hakemlere gönderilir.

Tahkim Başvurusu ve Cevap

Tahkim yargılamasının başlaması için davacının Kurallar Madde R38 uyarınca tahkim başvurusu hazırlaması gerekir. Söz konusu başvuru CAS Sekreteryasına iletilir ve genel olarak, davalılara ilişkin bilgileri; olayların, iddiaların kısa bir özetini, tahkim sözleşmesini, tek bir hakemin mi yoksa üç hakemden oluşan heyetin mi tercih edildiği dâhil olmak üzere hakemlere ilişkin bilgileri içerir. Tahkim başvurusunda davacı çoğunlukla CAS'ın yetkisine ilişkin hususlara değinir; uyuşmazlığa ilişkin detaylı bilgiye yer verilmez.

Başvuruyu takiben CAS Sekreteryası tarafları organize ederek esasa uygulanacak hukuk ile davalının cevabını teslim edeceği tarihe ilişkin belirlemeleri yapar. Davalının hazırlayacağı cevap Kurallar R39'da düzenlenir ve savunmaların özetini, eğer varsa yetkiye ilişkin itirazları ve yine varsa karşı dava taleplerini içerir.

⁵ **Kocasakal Özdemir Hatice**, Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim Mahkemesi, İstanbul, 2013, s. 248 vd.

Kurallar R39 uyarınca başvurusu yapılacak uyuşmazlığın derdest başka bir uyuşmazlık ile davaya konu olaylar açısından benzerlik taşıdığı durumlarda, Hakem Heyeti Başkanı veya Daire Başkanı tarafların da onayını alarak iki davanın birleştirilmesine karar verebilir.

Yargılama

Kurallar madde R44 uyarınca, yargılamanın yazılı ve sözlü aşaması vardır. R44 kapsamında taraflar bir dava dilekçesi, bir cevap dilekçesi ile gerekli görüldüğü durumlarda replik ve düplik (“Dilekçeler”) sunar. Taraflar aynı zamanda dava ve cevap dilekçelerinde daha önce sunmadıkları talepleri ekleyebilirler. Yargılamanın bu aşamasından sonra taraflar yeni ek talepler ileri süremezler.

Tarafların dilekçelerinde delillerini de sunmaları önemlidir. Söz konusu delillere dava ve cevap dilekçesinde yer verilir. Taraflar dilekçeleri takiben ancak karşılıklı anlaşma veya hakem heyetinin onayı ile ek deliller sunabilir.

Tarafların tanık veya uzman göstermek istediği durumlarda, tanık veya uzmanlarının isimlerinin ve özet beyanlarının dava ve cevap dilekçelerinde yer alması gerekir.

CAS’ın sözlü aşamasını oluşturan duruşmanın yapılması ise zorunlu değildir. Kurallar madde 44.2 uyarınca Hakem Heyetinin sunulan bilgileri yeterli bulunduğu durumlarda, tarafların da onayına tabi olarak, duruşma yapılmamasına karar verilebilir. Madde 44.2, tek bir duruşma yapılmasını, bu duruşmada tüm sözlü savunmaların, tanık ve uzman beyanlarının dinleneceğini düzenler. Davalının savunması en son dinlenir. Hakem heyeti başkanı dilerse telekonferans veya video konferans yöntemiyle duruşma yapabilir. Duruşma tamamlandıktan sonra taraflar ek yazılı savunma yapamazlar, hakem heyeti aksini kararlaştırabilir.

Kurallar kapsamında yürütülen yargılama gizlidir, taraflar, hakemler veya CAS tarafından üçüncü kişilere açıklanamaz.

Hızlandırılmış Yargılama

Taraflar hızlandırılmış yargılamanın uygulanmasını tercih edebilir; Daire veya hakem heyeti tarafların onayını alarak yargılamanın hızlandırılmış bir şekilde ilerlemesine karar verebilir. Spor uyuşmazlıklarının

niteliği sebebiyle birçok davada taraflar uyuşmazlığın hızlandırılmış yargılamaya tabi olmasını kararlaştırabilir, taraflar tahkim anlaşmalarında dahi uyuşmazlığa, hızlandırılmış yargılamanın uygulanacağını kararlaştırabilirler. Kurallar hızlandırılmış yargılamanın ne şekilde yürütüleceğine ilişkin ayrıntılı düzenlemeler içermez. Daire usule karar verir ve tarafların itiraz ettiği durumlarda belirlemeyi Hakem Heyetine bırakır. Birçok dava da hızlandırılmış yargılama; kısa teslim tarihleri ve bir tur dilekçe teatisi içerir. Fakat uyuşmazlığın niteliği farklı bir yaklaşımı haklı kılabilir.

Karar

Karar, çoğunlukla alınır veya çoğunluğun olmadığı durumlarda hakem heyeti başkanı tek başına karar verebilir. Karar yazılı olmalıdır, tarih, imza ve aksi kararlaştırılmadığı takdirde gerekçe içermelidir. Karar şekli olarak CAS'ın denetimine tabidir. Ayrık görüşler CAS tarafından dikkate alınmaz ve tebliğ edilmez.

Karar tarafları bağlar ve kesindir. Bunun yanı sıra Madde R47 uyarınca CAS tarafından birinci derece mahkemesi olarak verilen bir karar CAS'ta temyiz edilebilir.

Taraflar veya Daire aksini kararlaştırmadığı takdirde, kararlar kamuya açık değildir.

Sonuç

Kurallar, tarafların CAS'a atıf yapan yazılı bir tahkim anlaşması yaptığı durumlarda, spor uyuşmazlıklarının çözümüne yönelik düzenlemeler içerir. CAS uygulaması çerçevesinde uyuşmazlıkları hızlandırılmış bir yargılama kapsamında çözmek önem taşır. Tarafların hakem belirlerken başvurmakla yükümlü olduğu kapalı liste sistemi, hakemlerin deneyim ve uzmanlığına verilen öneme işaret eder. CAS uygulamasında hızlı yargılamaya verilen önemin sonucu olarak, taraflar tek tur Dilekçe sunar, replik ve düplik ancak gerekli hallerde sunulabilir. Tahkim yargılamasına uygulanacak hukuk, lex arbitri; İsviçre hukukudur. Davanın esasına uygulanacak hukuk öncelikli olarak taraflarca belirlenir, söz konusu belirlemenin yapılamadığı durumlarda Hakem Heyeti İsviçre hukukunu uygular. CAS'ın ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği kararlara karşı CAS'ta temyiz yolu açıktır.

ICC Tahkiminde Görev Belgesinden Sonra Yeni Talepler İleri Sürülmesi*

Av. Ezgi Babur

Milletlerarası Ticaret Odası (“ICC”) tahkiminde, görev belgesinden sonra ileri sürülen talepler, hakem heyetinin iznine bağlıdır. ICC Tahkim Kuralları’nın (“Kurallar”) 23/4. maddesi, hakem heyetinin yeni talebin mahiyetini, tahkimin bulunduğu aşamayı ve diğer ilgili hususları göz önüne alacağını düzenleyerek, hakem heyetine takdir yetkisi tanımaktadır.

ICC tahkiminde yeni talepler ileri sürülmesi ve Kurallar m. 23/4’ün bu konuya ilişkin uygulanması, bu makalemizde ele alınacaktır.

Genel Olarak

ICC tahkiminde görev belgesi önemli bir rol oynar. Görev belgesinin amaçlarından biri de, tarafların taleplerinin ortaya konmasıdır. Görev belgesi, diğer hususların yanı sıra, tarafların taleplerine ilişkin bilgileri de içerir. Tarafların görev belgesinin kapsamı dışında kalan talepler ileri sürmeleri durumunda, bu taleplere uygulanacak kurallar incelenmelidir.

ICC tahkimine ilişkin olarak, Kurallar m. 23/4, ICC tahkiminde yeni taleplerin hangi şartlar altında ileri sürülebileceğini düzenler. Bu düzenlemeye göre; görev belgesi imzalandıktan veya divan tarafından onaylandıktan sonra, yeni talebin mahiyetini, tahkimin bulunduğu aşamayı ve diğer ilgili hususları göz önüne alacak olan hakem kurulu tarafından bunun için izin verilmediği sürece, tarafların hiç biri görev belgesinin sınırlarının dışında kalan yeni taleplerde bulunamaz.

Bu hüküm, hakem heyetine tahkim yargılamasının sorunsuz ve etkili olarak yürütülmesi için destek olma amacını taşımakla beraber, uy-

* *Ekim 2015 tarihli Makale*

gun görüldüğü takdirde yeni taleplerin ileri sürülmesine izin verilmesi konusunda esneklik sağlar¹.

Kurallar'ın 23/4. maddesi uyarınca hakem heyeti, iki aşamalı bir inceleme yürütür. Hakem heyeti ilk olarak, ileri sürülen yeni hususların yeni talepler olarak nitelendirildiğine karar verir. İkinci aşama olarak da, bu taleplere izin verilip verilmeyeceği karara bağlanır.

“Yeni Talep” Kavramının Tanımı

Bu bağlamda, yeni talep kavramından ne anlaşılması gerektiği incelenmelidir. Kurallar, yeni talep kavramı için herhangi bir tanım öngörmemektedir. Öte yandan; talep sonucuna ilişkin olarak görev belgesinin kapsamı incelenmelidir. Eğer yeni talep buradaki talep sonucunun değişmesine yol açıyor ise, veya talep sonucuna eklemeler yapıyor ise, bunun görev belgesinin kapsamı dâhilinde olup olmadığı konusunda bir tartışma ortaya çıkabilecektir². Bu noktada, talebin yeni olaylar veya yeni hukuki argümanlar üzerinde temellendirilmesi, veya talep sonucunun niteliğinin değişmesi durumunda değişiklik söz konusu olmaktadır.

Yalnızca argümana ilişkin bir değişikliğin yeni talep olarak kabul edilmesinin yeterli olmadığı ve yeni bir talebin talep sonucunun tamamen yeni bir temele dayandırılmasını gerektireceğinin altı çizilmelidir³. Bu nedenle, görev belgesi dâhilindeki bir talep sonucunun yenden nitelendirilmesi, ilgili madde uyarınca yeni talep olarak nitelendirilemez.

Hakem heyetinin bu madde kapsamındaki kararı ne zaman vereceği, ilgili tarafın yeni talep ileri sürmek konusunda özel olarak izin talep edip etmediğine veya diğer tarafın ileri sürülen yeni taleplere karşı çıkıp çıkmamasına göre değişebilir. Eğer yeni taleplere itiraz ediliyorsa, veya ileri sürülen yeni hususun yeni bir talep olduğu açık ise hakem heyeti, 23/4. maddenin uygulanıp uygulanmayacağına ve bunun ardından, yeni taleplere ilişkin kararını verecektir.

¹ Jason Fry, Simon Greenberg, Francesca Mazza, The Secretariat's Guide to ICC Arbitration, ICC Publication 729 (Paris 2012), s. 255 (“Secretariat's Guide”).

² Thomas H. Webster, Michael W. Bühler, Handbook of ICC Arbitration, Commentary, Precedents, Materials, 3rd Edition, s. 364 (“Webster/Bühler”).

³ Secretariat's Guide, s. 257.

Öte yandan, diğer tarafın yeni taleplere itirazda bulunmaması söz konusu olabilir. Bu durumun Kurallar'ın 39. maddesi uyarınca feragat olarak nitelendirilmesinin mümkün olup olmadığı incelenmelidir. İlgili madde uyarınca, Kurallar'ın herhangi bir hükmüne veya yargılamanın tabi olduğu kuralların herhangi birine uyulmaması halinde, hakem kurulu tarafından verilen herhangi bir talimata veya hakem kurulunun oluşması için tahkim sözleşmesinde yer alan herhangi bir şarta veya yargılamanın yönetilmesine itiraz etmeden tahkime devam eden bir taraf, itiraz etmek hakkından feragat etmiş sayılır. Öte yandan, ileride sorunlarla karşılaşmamak adına, hakem heyetinin ileri sürülen yeni hususların görev belgesinin kapsamı dâhilinde olup olmadığı ve kapsam dışı ise, izin verilip verilmeyeceği konusunda karar vermesi uygun olacaktır⁴.

Hakem Heyeti Tarafından Dikkate Alınacak Hususlar

Kurallar'ın 23/4. maddesi hakemlere, yeni taleplere izin verilmesi konusunda geniş bir takdir yetkisi tanır. İlgili madde uyarınca hakemler, maddede örnek olarak sayılan hususların yanı sıra diğer ilgili tüm hususları da göz önünde bulundurabilir.

Eğer görev belgesinde yer verilen ilk talepler ile yeni talepler aynı olaylar ve aynı sözleşmeden doğuyorsa, bu taleplerin ileri sürülmesine hakem heyeti tarafından izin verilmesi ihtimali daha yüksektir.

Yine, yeni taleplerin zamanlaması da bu konuda belirleyici olabilir. Eğer yargılama, görev belgesinin imzalanmasından hemen sonra veya tarafların dilekçelerini vermelerinden önce gibi nispeten erken bir aşamasında ise, yeni taleplere hakem heyeti tarafından izin verilmesi ihtimali daha yüksektir. Bu durumda yeni taleplerin yargılamanın yaşılamasına neden olacak önemli olumsuz bir etkisi olmayacaktır. Öte yandan, eğer yeni talepler tüm delillerin sunulmasından daha sonra ve kararın verilmesinden hemen önce ileri sürülmüşse, bu durum yargılamayı etkileyebilir ve hakem heyetinin yeni taleplerin sunulmasına izin vermemesine yol açabilir.

Bu noktada, yeni talepler eğer tamamen taktiksel nedenlerle sunulmaktan imtina edilmişse, hakem heyetinin daha kısıtlayıcı bir yorum

⁴ Secretariat's Guide, s. 256.

yapması söz konusu olabilir. Özellikle, tarafların yeni taleplere ilişkin yeni deliller ve argümanlar ileri sürmeleri gibi, yeni taleplerin ileri sürülmesi aleyhine yorumlanabilecek durumlar söz konusu ise⁵, yeni taleplere hakem heyeti tarafından izin verilmemesi söz konusu olabilir. Bunlar daha sonra adil yargılamaya ilişkin sorunlar da yaratabilecek ve tenfiz engellerine sebebiyet verebilecektir.

Eğer yeni taleplere hakem heyeti tarafından izin verilmez ise, bu talepleri ileri sürmek isteyen tarafın ayrı bir tahkim yargılaması başlatması gerekecektir.

Sonuç

Madde 23/4 kapsamında yeni talepler için hakem heyetinin izninin gerekmesi, taraflara tahkim yargılamasının sınırlarının çizilebilmesi için tüm taleplerini görev belgesinde somutlaştırma yükümlülüğü yüklemesi bakımından büyük önem taşır. Eğer taraflar görev belgesinin düzenlenmesinden sonra yeni talepler ileri sürmek isterlerse, bunlara izin verilmesi madde 23/4 kapsamında değerlendirilecektir. Hakem heyetinin bu konuda oldukça geniş bir takdir yetkisi olup; yeni taleplerin niteliği ve tahkim yargılamasının aşaması gibi birçok faktör göz önünde bulundurulabilir. Hakem heyeti ayrıca, taleplerin yargılamanın daha erken bir aşamasında ileri sürülmesinin mümkün olup olmaması ve diğer taraf üzerine ek bir yükümlülük oluşturup oluşturmadıkları gibi diğer hususları da göz önünde bulundurabilir.

⁵ Webster/Bühler, s. 366.

Milletlerarası Tahkimde Dava Açmama Emirleri*

Av. Ezgi Babur

Dava açmama emirleri¹, genellikle *common law* hukuk sistemlerinde görülen ve hakem mahkemelerinin yargı yetkisini korumayı veya yerel mahkemelerin yargı yetkisini ortadan kaldırmayı amaçlayan mahkeme kararlarıdır. Dava açmama emirleri taraflara, uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin sözleşme hükümlerinin veya tahkim anlaşmalarının aksine mahkeme süreci başlatmama yönünde emirler verir. Dava açmama emirleri, yabancı ve bağımsız yargı sistemlerine dolaylı olarak müdahalede bulunmaları nedeniyle, tartışmalı bir konudur. Bu konu bu ayki makalemizde ele alınacaktır.

Genel Olarak

Dava açmama emirleri, taraflara yönelik olarak, başka bir mahkemenin yargı alanı dahilinde dava açmama, veya bu şekilde herhangi bir dava açılmış ise bu davaya devam etmeme yönünde emir veren kararlardır².

Dava açmama emirleri, tahkim yargılamasının haksız olarak başlatılmış olduğu konusunun tartışmasız olması durumunda da söz konusu olabilir. Bu emirlerin yalnızca taraflar aleyhine verilebilecek olduğu, ve emirleri veren mahkemenin şahsi yargılama yetkisi dâhilinde olmaları durumunda, hakemler aleyhine de verilebileceği vurgulanmaktadır³.

* *Şubat 2015 tarihli Makale*

¹ Türk hukukunda karşılığı olmayan “Anti-suit injunction” terimi, bu ifadeyi tam olarak karşılamasa da, “dava açmama emri” olarak tercüme edilmiştir.

² **Neil A Dowers**, The Anti-Suit Injunction and the EU: Legal Tradition and Europeanisation in International Private Law, *Cambridge Journal of International and Comparative Law* (2)4: 960-973 (213), s. 960. (“Dowers”).

³ **Julian D M Lew, Loukas A Mistelis, Stefan M Kröll**, *Comparative International Commercial Arbitration*, Kluwer Law International, 2003, s. 363 (“Lew-Mistelis-Kröll”).

Dava açmama emirleri, tahkim yargılamalarını kısıtlayan emirler ve paralel mahkeme yargılamalarını kısıtlayan emirler olarak iki gruba ayrılabilir. Bunlardan ikincisi, taraflar arasındaki tahkim anlaşmasının yerine getirilmesini amaçlaması nedeniyle, uygulamada daha sık olarak görülmektedir.

Uygulamada, tahkim anlaşmasını göz ardı etme veya karşı taraf üzerinde baskı yaratma amacı taşıyan taraflar, tahkim anlaşmasına aykırı olacak şekilde paralel mahkeme süreçleri başlatabilmektedir. Tahkim anlaşmasını ihlal edecek şekilde başlatılan paralel mahkeme süreçleri, zaman ve para kaynaklarını kullanmaları ve aynı konu hakkında tekrardan yargılama yapılması sonucunu doğurmaları nedeniyle, devam etmekte olan tahkim süreçleri açısından sorunlara yol açmakta, ayrıca hakem kararlarının tenfiz edilmesini de engellemektedir⁴.

Dava Açmama Emirlerine İlişkin Yerel Mahkeme Uygulamaları

Dava açmama emirleri konusundaki mahkeme uygulamaları, common law ve civil law hukuk sistemleri bakımından farklılık göstermektedir.

İngiliz mahkemeleri, davalı üzerinde yargılama yetkileri olması kaydı ile; ortada geçerli bir tahkim anlaşması var ise, başvuru gecikmesiz olarak yapıldıysa, yabancı ülkedeki yargılama süreci ilerlememişse ve dava açmama emrinin verilmesini engelleyecek başka herhangi bir sebep yok ise, dava açmama emirleri verilebileceğini ifade etmektedir⁵.

Amerika Birleşik Devletleri mahkemelerine ilişkin olarak, Amerikan yaklaşımı uyarınca sağlanması gerekli standart, “telafisi imkânsız zarar”ın varlığı olup, mahkemeler yabancı ülkedeki yargılamanın bulunduğu aşama ve tarafların ilgili yabancı mahkemede davayı sürdürme konusundaki beklentisini de göz önüne almaktadır⁶.

Öte yandan civil law hukuk sistemleri, dava açmama emirlerinin kendi yargı yetkilerine müdahale teşkil ettiği kanaatindedir. Örneğin,

⁴ Lew-Mistelis-Kröll, s. 363.

⁵ Lew-Mistelis-Kröll, s. 365.

⁶ Lew-Mistelis-Kröll, s. 366.

Oberlandesgericht Düsseldorf mahkemesinin 10 Ocak 1996 tarihli IPRax 245 (1997) kararında Alman mahkemesi, dava açmama emrini içeren bir yabancı mahkeme kararının taraflara tebliğ edilmesini, 15 Kasım 1965 tarihli Hukuki veya Ticari Konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi’nde düzenlenen kamu düzeni itirazı kapsamında reddetmiştir.

Avrupa Birliği Hukuku kapsamında, Avrupa Adalet Divanı (“Divan”), tarafların üye devletlerin birinde dava açmış olması durumunda, üye devletlerin diğer üye devletler aleyhine dava açmama emri düzenlememesi gerektiği konusunda görüş bildirmiştir. *Turner* davasında⁷ mahkeme, üyeler arasındaki karşılıklı güven ilişkisinin kararının temelini oluşturduğunu, dava açmama emirlerinin 1968 tarihli Brüksel Konvansiyonu ile, ve ne kadar dar yorumlanıyor veya hangi şartlar altında uygulanıyor olursa olsun, karşılıklı güven ilişkisi ile bağdaşmadığını ifade etmiştir⁸.

Avrupa Birliği Hukuku uyarınca, 44/2001 no’lu 22 Aralık 2000 tarihli Hukuki ve Ticari Konularda Yargı Yetkisi ve Yargı Kararlarının Tanıma ve Tenfizine İlişkin Tüzük’ün (“Brüksel Tüzüğü”) 27. maddesi uyarınca, talep sonucunun aynı olduğu ve aynı taraflar arasındaki uyumsuzlukların farklı üye devletlerin mahkemeleri önüne taşınması durumunda, ilk dava açılan mahkeme dışındaki mahkemeler, ilk davanın açıldığı mahkemenin yargı yetkisi hususu açıklığa kavuşuncaya kadar yargılamayı bekletmelidir.

Tahkim yargılamalarının Brüksel Tüzüğü’nün istisnaları arasında sayılmadığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda doktrin görüşleri, tahkim yargılaması ile paralel olarak mahkeme yargılamasının başlatılabileceği yönünde olup, bu durum oldukça eleştirilmekte ve bu sorunun Brüksel Tüzüğü’nün yeniden ele alınması ile çözülebilecek bir sorun olduğu ifade edilmektedir⁹.

⁷ Case C-159/02, Gregory Paul Turner v. Felix Fareed Ismail Grovit and others [2004] ECR I-3565.

⁸ **Dowers**, s. 966-967.

⁹ **Dowers**, s. 972-973.

Uygulamaya İlişkin Meseleler ve Dava Açmama Emirlerine Uyulmamasının Sonuçları

Dava açmama emirlerinin icra edilmesi sorun yaratan bir konudur. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, civil law hukuk sistemleri bu emirleri yargı yetkilerine bir müdahale olarak algılamaktadır. Dava açmama emrinin yöneltildiği tarafın, bu emri veren ülkede mahkeme kararına aykırılık durumunda haciz konabilecek malvarlığı değerlerinin olması durumu dışında, bu emirlerin icraya konması genellikle mümkün olmamaktadır¹⁰.

Öte yandan, dava açmama emirlerine uyulmaması, bu emirler aleyhine başlatılan veya devam edilen yargılama sonucu verilen mahkeme kararının tenfiz edilmesi konusunda sorun yaratabilecektir. Örnek vermek gerekirse, yargılamanın bir İngiliz mahkemesi tarafından verilen dava açmama emrine aykırı olarak devam ettirilmesi durumunda, bu yargılama sonucunda verilen mahkeme kararının İngiltere’de tenfiz edilmesi mümkün olmayacaktır. Ancak, emrin verildiği kişinin mahkeme kararının verildiği ülkede malvarlığı değerlerinin bulunması durumunda, tenfiz gerekli olmayacaktır.

Yukarıdaki açıklamalarımız uyarınca, sorunlu bir husus olsa bile, dava açmama emirlerine uyulmamasının hiçbir hukuki sonucunun olmayacağına söylenmesi oldukça zordur.

Sonuç

Dava açmama emirleri hususu, yabancı bir devletin yargılama yetkisine müdahale teşkil etmeleri bakımından oldukça tartışmalıdır. Öte yandan, bu yöntemi izleyen mahkemelerin, dava açmama emrinin davayı açan kişi aleyhine düzenlenmesi ve yabancı mahkemeye yönelik olmaması şeklinde bir gerekçeye dayandığı ifade edilmelidir¹¹. Ancak, bu gerekçenin de oldukça yoğun olarak eleştirildiği görülmektedir. İngiliz mahkemeleri gibi common law hukuk sistemi mahkemelerinin verdiği dava açmama emirlerine uyulmaması durumunda tenfiz sorunları ile karşılaşılacağından, tarafların İngiliz mahkemelerinin yetkili olduğuna ilişkin sözleşme hükümleri konusunda dikkatli olmaları uygun olacaktır.

¹⁰ Lew-Mistelis-Kröll, s. 366.

¹¹ Dowers, s. 961.

Tahkimde Gizlilik*

Av. Leyla orak Çelikboya

Giriş

Gizlilik, ticari tahkimin vazgeçilmez özelliklerinden biri olarak değerlendirilir. Nitekim bu özellik, tahkimin avantajları arasında sayılır ve çoğu zaman tarafların uyuşmazlıkların çözümü yöntemi olarak tahkimi seçmelerinin altında yatan etmenlerden biridir.

Tahkimin kamuya açık olarak ulusal mahkemeler önünde cereyan etmiyor oluşu, tahkim yargılamasını “gizli” (mahrem) kılar. Kamu kurumları bu yargılamaya müdahil olmaz. Duruşmaya katılmak için bir takım koşullar aranır. Dolayısıyla gizlilik, tahkimin doğasından kaynaklanan bir sonuc olarak kabul edilir.

Bununla beraber, tahkimin ve duruşmanın kamuya kapalı olması doğrudan tahkimin gizliliği sonucunu doğurmaz. Gizlilik yükümlülüğü ve bu yükümlülüğün kapsamı, muhtelif tahkim kuralları ve ulusal mevzuat kapsamında değişkenlik gösterir. Ayrıca şeffaflık ve kamunun bir takım bilgilerin ifşa edilmesindeki menfaati de tarafların gizlilikteki menfaati karşısında dikkate alınmalı ve bu menfaat çatışması özel olarak değerlendirilmelidir. Bu Hukuk Postası yazısı, sıklıkla uygulanan bir takım tahkim kurallarında yer alan gizlilik hükümleri inceleyerek, uluslararası tahkimde gizliliği ele alır.

Menfaat Çatışması: Gizlilik mi Şeffaflık mı?

Tahkimde zımnen (örtülü olarak) gizlilik yükümlülüğünün bulunduğu savunulmaktadır, bazı ülkelerin mevzuatı veya içtihadı da bu yükümlülüğü kabul eder¹; ancak söz konusu yükümlülüğün kapsamı tar-

* *Nisan 2015 tarihli Makale*

¹ Bkz. İngiliz Yüksek Mahkemesi'nin, **Nick Blackby** ve **Constatine Partasides** ile **Alan Redfern** ve **Martin Hunter**, Redfern and Hunter on International Arbitration, 5. Basım, (“Redfern and Hunter on International Arbitration”), para. 2.149 ile para. 2.151 arasında alıntılanan, gizliliğin sorgulanmadığı *Hassneh Insurance Co of Israel v Mew* kararı, mahke-

tışmalıdır. Günümüzde ise uluslararası tahkimde gizliliğin tartışmaya açılması, hatta tamamen önemsenmemesi ve böyle bir yükümlülüğün bulunmadığının kabul edilmesi yönünde bir eğilim bulunmaktadır. Özellikle de kamu kurumlarının taraf olduğu uyuşmazlıklarda, tahkim kapsamında sunulan ve normal şartlar altında söz konusu kurumun kamuya açıklamış olması ve kamusal bilgi niteliğini kazanması gereken bilgiler², tahkimin zımnen gizliliği kapsamında korunmaz. Tahkimde görülen bu eğilim yersiz değildir. Zira tahkimde gizlilik söz konusu olduğunda, tarafların gizlilikteki menfaati ile kamunun şeffaflıktaki menfaati arasında bir çatışma ortaya çıkar.

Tarafların, tahkim önünde görülen bir uyuşmazlığın bulunmasının, tahkim sürecinde sunulan herhangi bir bilginin veya tahkimin sonuçlarının gizliliğinde önemli menfaati bulunabilir. Tahkimde gizlilik, tarafların ticari sırlarının korunmasına ve itibarlarının zarar görmesine engel olmaya hizmet eder. Bu bağlamda kolaylıkla tahkimin, tarafların iradesine tabi olduğu ileri sürülebilir. Uyuşmazlığın da esasen tarafları ilgilendirdiği, dolayısıyla tarafların menfaatinin münhasıran dikkate alınması gereken menfaati oluşturduğu savunulabilir.

Buna karşın her ne kadar bir uyuşmazlık, temelde öncelikle taraflarını ilgilendirse de, içtihadı, tahkim kararlarına erişim, tahkimin gelişimi ve tahkime katılan hakem, vekil ve tarafların yetişmesi ve eğitimi için çok büyük önem taşır. Keza, şeffaflık ile tutarsızlıkların önüne geçilebilir ve tahkimin öngörülebilir olması sağlanabilir³. Hakem kararları ile içtihadın oluşması halinde bundan hem taraflar hem de tahkime katılan uzmanlar (hakemler, taraf vekilleri de dâhil olmak üzere) faydalanır. Nitekim hâlihazırda uygulanan tahkim kurallarından bazıları, hakem kararlarının açıklanması sürecini düzenler. İçtihadın ve tahkimin gelişiminden öte bir takım başkaca kamusal menfaatler de söz konusu olabilir. Özellikle de bir kamu kurumunun tahkim yargılamasında görülen bir uyuşmazlığa taraf olması halinde şeffaflık önem kazanır. Yukarıda bahsi geçen örnekte, bilginin kamuya açıklanmasın-

menin gizlilik yükümlülüğünün sınırının çizilmesi gerektiği hükmüne vardığı *Ali Shipping Corporation v "Shipyards Trogir"* kararı ve tarafların gizlilik yükümlülüklerinin kabul edildiği *John Froster Emmott v Michael Wilson & Partners Limited* kararı.

² Redfern and Hunter on International Arbitration, para. 2.152 ila para. 2.157.

³ Bkz. **Stefano Azzali**, Confidentiality vs. Transparency In Commercial Arbitration: A False Contradiction To Overcome, <http://blogs.law.nyu.edu/transnational/2012/12/confidentiality-vs-transparency-in-commercial-arbitration-a-false/> (erişim tarihi 27 Nisan 2015).

daki kamu menfaati, tarafların gizlilikten beklentileri ve menfaatinden öncelikli kabul edilmiştir.

Tahkim Kuralları

Birçok tahkim kuralı, gizlilik ve mahremiyeti düzenleyen hükümler içerir. Ancak, özellikle de öğretide ve uygulamada tartışılan gizlilik ve şeffaflık arasındaki menfaat çatışması dikkate alındığında, gizliliğin kapsamı önem kazanır.

ICC Kuralları

ICC Tahkim Kuralları⁴ (1 Ocak 2012 itibariyle yürürlükte olduğu haliyle “ICC Kuralları”) m. 22/3’te şu hükmü içerir: “*Herhangi bir tarafın isteği üzerine, hakem kurulu, tahkim yargılamasının gizliliği ile ilgili veya tahkim yargılaması ile bağlantılı diğer her türlü konuda talimat verebilir ve ticari sırların ve gizli bilgilerin korunması için önlemler alabilir.*” Ayrıca, ICC Kurallar m. 26/3, hakem divanının duruşmayı yönetmeye yetkili olduğunu düzenler ve bu hükme göre yargılama ile ilgisi olmayan kişiler duruşmalara kabul edilmez.

Tahkim divanı tüzüğünü içeren ICC Kuralları Ek 1 m. 6, hakem divanının gizli olduğunu düzenler, tahkim divanı iç tüzüğünü içeren Ek II m. 1 ise kapsamlı gizlilik düzenlemeleri getirerek divanın çalışmalarının gizli olduğunu ve divanın oturumlarına yalnızca divan üyelerinin katılabileceğini ifade eder.

ICC Kuralları, gizliliği geniş kapsamlı olarak düzenler. Bu kurallara göre hakem divanı, gizliliğe ilişkin talimat (usule ilişkin kural) oluşturabilir. Ancak böyle bir talimatın bulunmaması halinde ICC Kuralları taraflara gizlilik yükümlülüğü getirmez. Duruşma ve hakem divanının oturumları gizlidir.

LCIA Kuralları

LCIA Tahkim Kuralları⁵ (1 Ekim 2014 tarihi itibariyle yürürlükte olduğu haliyle “LCIA Kuralları”) m. 30/1’de açıkça “*taraflar, bir tara-*

⁴ Türkçe metin için bkz. http://icc.tobb.org.tr/docs/ICC_Tahkim_Kurallari_Kitapcik.pdf (erişim tarihi 27 Nisan 2015).

⁵ Metnin tamamı için bkz. http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.aspx (erişim tarihi 27 Nisan 2015).

fin kanuni görevi icabıyla, kanuni bir hakkını korumak veya muhafaza veya takip etmek için, bir devlet mahkemesinin veya diğer bir kanuni otoritenin önünde bir hakem kararını tenfiz etmek veya karara karşı itirazda bulunmak amacıyla gerekli olduğu hallerde ve gerekli olduğu ölçüde ifşa hariç olmak üzere, genel bir kural olarak, tahkimdeki, tahkim amacıyla oluşturulan tüm belgeler ve yargılamanın diğer tarafınca yargılama kapsamında sunulan ve kamuya açık olmayan diğer tüm belgeler ile birlikte tüm tahkim kararlarını gizli tutacaklarını taahhüt etmektedirler.” ifadesine yer verir. ICC Kuralları’na benzer bir şekilde, LCIA Kuralları m. 30/2 de divanın görüşmelerinin gizliliğine dikkat çeker. Uyuşmazlığın tarafları için açıkça gizlilik yükümlülüğünü öngören LCIA Kuralları, gizliliğin çerçevesini geniş bir biçimde çizmektedir.

İsviçre Kuralları

İsviçre Uluslararası Tahkim Kuralları (Haziran 2010, “İsviçre Kuralları”), m. 44 de, taraflarca yazılı olarak aksi kararlaştırılmadığı sürece, hakem kararları, hükümleri ve dosyaya sunulup da kamuya açık olmayan belgeler için gizlilik yükümlülüğü öngörür. Aynı hüküm, divanın toplantılarının gizliliğine de yer verir.

UNCITRAL Kuralları

UNCITRAL Tahkim Kuralları⁶ (2010’da yapılan değişiklikler ile birlikte “UNCITRAL Kuralları”) açıkça bir gizlilik yükümlülüğü öngörmez, ancak m. 25.4, hakem divanına, tanıkları, diğer tanıkların dinlenmesi esnasında salondan çıkarma yetkisi verir ve tanıkların dinlenmesi prosedürünü belirler. Duruşmalar divanın belirlediği şekilde gerçekleştirilecektir. Bu sebeple, UNCITRAL Kuralları’nın duruşmaların mahrem olduğu bir sistem öngördüğü kabul edilir⁷.

ICDR Kuralları

ICDR Tahkim Kuralları⁸ (1 Haziran 2010 tarihinde yapılan değişiklikler ile birlikte “ICDR Kuralları”) da gizlilik yükümlülükleri ön-

⁶ Metnin tamamı için bkz. https://www.swissarbitration.org/sa/download/SRIA_english_2012.pdf (erişim tarihi 27 Nisan 2015).

⁷ Redfern and Hunter on International Arbitration, para. 2.148.

⁸ Metnin tamamı için bkz. <http://www.internationalarbitrationlaw.com/icdr-arbitration-rules/> (erişim tarihi 27 Nisan 2015).

görür. ICDR Kuralları m. 34 divanın ve idarecinin gizlilik yükümlülüğünü ve m. 27 hakem kararının ancak tarafların buna icazet vermesi veya kanunen zorunlu olması durumlarında kamuya açık hale geleceğini düzenler. Bu sebeple, ICDR Kuralları, duruşmanın gizliliğini düzenleyerek, hakemlere ve idarecilere gizlilik yükümlülüğü yükler.

Genel Olarak

Muhtelif diğer tahkim kuralları da gizliliği düzenleyen hükümler barındırır. Ancak, tahkim kurallarında gizliliğin kapsamı çeşitli şekillerde düzenlenir. Tahkim divanının görüşmelerinin ve duruşmaların gizliliğini veya tarafların gizlilik yükümlülüğünü teminat altına alan farklı hükümler bulunmaktadır. Tarafların gizlilik yükümlülüklerinin açıkça düzenlendiği LCIA Kuralları, diğer kuralların arasında önemli bir istisna olarak kabul edilir⁹. Çoğu tahkim kuralı duruşmaların mahremiyetine önem verir. Buna karşın, ICSID'in Tahkim Yargılama Usul Kuralları gizliliğe ilişkin herhangi bir düzenleme içermez.

Herhangi bir kurumun uyuşmazlığa dâhil olmaması veya bu kurumlara uyuşmazlıkların bildirilmemesi sebebiyle ad hoc tahkimlerin kurumsal tahkimlerden daha gizli olduğu varsayılabilir¹⁰. Ancak yine de bir tahkim kurumunun gizli bilgileri ifşa etmesi tasavvur edilemez. Aksine, yukarıda bahsedilen kurallar ışığında kurumsal tahkimin daha geniş kapsamlı bir gizlilik öngördüğü dahi söylenebilir.

Gizliliğin tahkimin doğasında olup olmadığına ilişkin doktrinel tartışmalar bir yana, çoğu tahkim kuralları taraflara açık, net ve genel geçer bir gizlilik yükümlülüğü getirmez. Bu sebeple, tarafların, yalnızca mahremiyeti değil, yargılamanın tamamının gizliliğini sağlamak istemeleri durumunda, sözleşmesel gizlilik yükümlülüğü öngörmeleri tavsiye edilir.

⁹ Arbitration World, Jurisdictional Comparisons, Ed. Karyl Nairn and Patrich Heneghan, Skadden, Arps, Slate, Meagher Flom (UK) LLP, 4. Basım, *Global Overview*, **Constantine Partasides** ve **Greg Fullelove**, s. 9.

¹⁰ **Michael McIlwrath, John Savage**, International Arbitration and Mediation, A Practical Guide, Wolters Kluwer Law & Business, para. 1-144.

Sonuç

Hem teoride hem de gerek ad hoc gerekse kurumsal tahkimde uygulanan kurallar ışığında, geniş anlamda gizlilik kavramının tahkimin doğasından kaynaklı olarak bulunmadığı söylenebilir. Çok sayıda tahkim kuralı duruşmaların gizliliğini düzenler ve ara sıra, ya açık hükümlerle ya da divanın talimat veya usule ilişkin kural oluşturması vasıtasıyla gizlilik yükümlülüğünü öngörür. Ancak, mahremiyet kendiliğinden gizliliğe sebebiyet vermez.

Genel itibariyle uygulamada şeffaflık yönünde bir eğilim vardır. Gizliliği gözeten tarafların menfaatleri ile kamu menfaati arasındaki çatışma, gizliliğin kapsamının daralmasına yol açmaktadır. Bu sebeple, tahkim yargılamalarını tamamen gizli tutmak isteyen tüm taraflara, sözleşmesel bir gizlilik hükmü öngörmeleri önerilir.

Tahkimde Üçüncü Kişi Finansmanı*

Av. Leyla Orak Çelikboya

Genel Olarak

Üçüncü kişi finansmanı veya üçüncü kişi tarafından kaynak sunma, uyuşmazlığın taraflarından birinin tahkim masraflarının, dava konusu ile ilişkili olmayan üçüncü bir tarafça üstlenilmesi olarak tanımlanabilir¹. Keza “*bir uyuşmazlığın iddia veya savunma makamına fon veya başkaca maddi destek sağlayan ve tahkimde verilecek kararda doğrudan bir ekonomik menfaati ya da bu karar sonucunda bir tarafı tazmin etme görevi bulunan herhangi bir kişi veya kurum*”² tanımı da kullanılabilir.

Üçüncü kişi finansörlerin bir tarafın uyuşmazlığa ilişkin masraflarını finanse etmesi çeşitli şekillerde mümkün olabilir³: Finansörün taraf ile anlaşmasında, hakem kararında hükmedilecek meblağ üzerinden anlaşılan bir yüzde ile ödeme, matbu bir ücret veya bu iki yöntemin birleşiminden oluşan bir karşılık yer alabilir. Finansman sağlanması sonucunda bir takım sermaye veya borçlanma araçlarının çıkarılması söz konusu olabilir, dava konusu talebin finansöre temlik edilebilir veya finansör ilgili taraf üzerinde kontrol ve hâkimiyet elde ederek uyuşmazlık stratejisi ve yönetiminde söz sahibi olabilir. Finanse edilen taraf davacı, davalı, hukuk büroları, bireyler ve hatta devlet dahi olabilir.

Uluslararası tahkimde üçüncü kişi finansmanı nispeten yeni bir kurdur ve avantajları ile dezavantajları tartışmalıdır. Bu yazıda temel

* Eylül 2015 tarihli Makale

¹ Bkz. **Burcu Osmanoğlu**, Third Party Funding in International Commercial Arbitration and Arbitrator Conflict of Interest, (2015) 32 J. Int. Arb. 3, Kluwer Law International, s. 325; Yves Derains tarafından yapılan tanım.

Bu makale, üçüncü kişi finansmanının yöntemleri hakkında önemli bilgiler verir ve özellikle çıkar çatışması bakımından değerlendirmesini içerir.

² Bkz IBA Çıkar Çatışmasına İlişkin Rehber, Genel Standart 6, para. (b) açıklaması, s. 14, 15.

³ **Osmanoğlu**, s. 330, 331.

bir takım endişeler ve bu finansmana ilişkin bir takım düzenlemelere değinilecektir.

Üçüncü Kişi Finansmanının Artıları ve Eksileri

Genel Olarak

Üçüncü kişi finansmanı, taraflara, finansman konusunda sıkıntı ve endişe duymaksızın, esaslı taleplerini dava veya tahkime götürme imkânı sağlar. Nitekim finansal olarak bir uyumsuzluk sürecini yürütme imkânı bulunmayan tarafların adalete erişimini kolaylaştırması, tarafların nakit akışlarını muhafaza etmelerini sağlaması bakımından üçüncü kişi finansmanı avantajlı ve faydalı olarak değerlendirilebilir.

Bununla beraber, tahkimde üçüncü kişi finansmanı ile gün geçtikçe daha çok karşılaşılması, bir takım tartışma ve endişelerin doğmasına neden olmuştur. Bu konuda temel olarak hakemlerin bağımsızlık ve tarafsızlığı ile masrafların teminatı⁴ bakımından tartışmalar bulunmaktadır; aşağıda bu konularda kısaca açıklama yapılmıştır.

Ayrıca, tek başına üçüncü kişi finansörün varlığı veya bir uyumsuzluğun finanse edilmesi talebinin reddedilmesi dahi, bir davanın veya tahkimin isabetli olup olmadığı konusunda önyargıya neden olabilir. Zira finansörler, finanse etmeleri talep edilen uyumsuzluk hakkında derinlemesine araştırma ve analiz yaparlar ve bu analiz sonucu karar verirler. Bu nedenle finanse edip etmeme yönündeki karar, bir davanın üçüncü kişilerce (örneğin hakemlerce) nasıl değerlendirileceğine etki edebilir. Öte yandan, bir tarafın uyumsuzluk sürecini başlatmadan önce potansiyel bir finansörden dava değerlendirmesi talep etmesi de söz konusu olabilir. Bu durumda, finansörün potansiyel davayı finanse etmeyi reddetmesi halinde, söz konusu taraf davayı açmayarak gereksiz masraflardan kurtulabilir; bu da pratik ve faydalı bir çözüm olarak değerlendirilebilir⁵.

⁴ Ek açıklamalar için bkz. **Carlos González-Bueno** and **Laura Lozano**, Third Party Funding Again Under the Spotlight <http://kluwerarbitrationblog.com/blog/2014/10/08/third-party-funding-again-under-the-spotlight/> (erişim tarihi 18 Eylül 2015).

⁵ Üçüncü kişi finansörlerin, finansman talepleri reddedilen taraflara etkileri üzerinde ayrıntılı inceleme için bkz. **Victoria A. Shannon**, The Impact of Third-Party Funders on the Parties They Decline to Finance, <http://kluwerarbitrationblog.com/blog/2015/07/06/the-impact-of-third-party-funders-on-the-parties-they-decline-to-finance/> (erişim tarihi 22 Eylül 2015).

Hakemlerin Tarafsızlığı ve Bağımsızlığı Meselesi

Uluslararası tahkimde hakemlerin tarafsız ve bağımsız olmamasına bağlanan, hakemlerin reddi veya hakem kararının iptali gibi, önemli bir takım sonuçlar vardır. Tahkim kuralları, hakemin reddine ilişkin usulü düzenler. Ayrıca hakem kararının alınması sonrasında da, hakem(ler)in bağımsız veya tarafsız olmaması, söz konusu kararın iptaline yol açabilir ya da tanıma veya tenfizine engel olabilir. Dolayısıyla tarafsızlık ve bağımsızlık kriteri, üçüncü kişi finansmanını değerlendirirken önem kazanır.

Üçüncü kişi finansmanının hakem heyetinin bağımsızlığını tehlike altına alabileceği muhtelif senaryolar söz konusudur. Örneğin, bir tahkimde hakem olan bir kişi, aynı finansörün finanse ettiği başka bir tarafın başka bir uyuşmazlıktaki vekili olabilir. Ya da aynı hakem aynı kişinin finanse ettiği taraflarca art arda hakem olarak atanabilir. Bu durumlarda hakemlerin tarafsızlığı hakkında şüphe uyandırabilir.

Bu kaygılar sonucunda, üçüncü kişi finansörlerin her durumda ifşa edilmesi yükümlülüğünün gerekli olup olmadığı ve gerekmesi halinde bu ifşanın kapsamının ne olduğu tartışmalı hale gelmiştir. Genel olarak, ifşa yükümlülüğü getirilmesi yönünde bir eğilim bulunduğu söylenebilir. Bu konudaki düzenlemelere aşağıda değinilecektir.

Masraflar

Üçüncü kişi finansmanı, hakem heyetinin finansörün masraflar için teminat vermesine hükmedip hükmedemeyeceği sorusunu da gündeme getirmiştir. Bu mesele özellikle dava veya tahkimi kazanan tarafın, masraflarını, kaybeden karşı tarafın finansöründen temin edip edemeyeceği bakımından önem kazanır. Bu konuda hakemlerin yetkisinin olup olmadığı da tartışmalıdır.

Ancak yukarıda kısaca değinilen, hakemlerin tarafsızlığı ve bağımsızlığı bakımından finansörleri ifşa yükümlülüğü getirilip getirilmemesi konusundaki tartışmanın aksine, masraflar ile ilgili bu öneri genel geçer kabul görmemektedir⁶.

⁶ Bu tartışma ve ilgili içtihat hakkında daha fazla bilgi almak için bkz. **González-Bueno and Lozano**; and **Paula Gibbs, Chapman Tripp**, Third party funding in international arbitration – lessons from litigation? <http://kluerarbitrationblog.com/blog/2014/12/15/third-party-funding-in-international-arbitration-lessons-from-litigation/> (erişim tarihi 22 Eylül 2015).

Düzenleme İhtiyacı

Mevcut tahkim kuralları, bağlayıcı olmayan yönergeler ve sair düzenlemeler incelendiğinde, uluslararası tahkimde üçüncü kişi finansmanının henüz düzenleme yapılmaya açık bir alan olduğu görülür.

IBA (Milletlerarası Baro) Çıkar Çatışmasına İlişkin Rehberi⁷ (“Rehber”) 2004 tarihinde yayımladı. IBA Tahkim Komitesi bu Rehberin gözden geçirilmesi sürecini 2012 yılında başlatarak revize Rehberi 2014 yılında yayımladı. Rehber bir hukuki kurallar bütünü değildir, daha ziyade, ticari ve yatırım tahkiminde bir rehber veya gösterge olarak dikkate alınma ve sağduyu ile uygulanma amacı ve beklentisini taşır (Giriş, m. 6).

Bu Rehbere göre gerek hakemlerin gerekse tarafların ifşa yükümlülükleri bulunmaktadır. Hakemlerin, kendi tarafsızlık ve bağımsızlıklarına şüphe düşürebilecek her türlü olay ve durumu açıklamaları, tarafların da hakemler ile ilişkilerini açıklamaları beklenmektedir.

Üçüncü kişi finansörler bakımından revize Rehber bir yenilik getirir, zira bu finansörler, finanse ettikleri taraf ile bir sayılacak kişiler arasında yer almıştır. 2014’te revize edilmiş haliyle bu yükümlülük üçüncü kişi finansörleri de içerir. Şöyle ki, Rehber m. 6(b) uyarınca bir taraf üzerinde kontrol edici bir etkisi bulunan veya alınacak bir hakem kararında doğrudan menfaati olan ya da bu karar sonucunda bir tarafı tazmin etme yükümlülüğünde bulunan kişiler, bu tarafın kimliğini bürünmüş kabul edilirler; diğer bir deyişle bu taraf ile bir değerlendirilirler. Rehberin ilgili maddeye dair açıklaması, üçüncü kişi finansörlerin bu bakımdan uyuşmazlığın bir tarafı ile bir kabul edilebileceğini belirtir.

Taraf ile finansör arasındaki bu ilişki, bir hakemin ifşa yükümlülüğü bakımından dikkate alınmalıdır. Rehber ayrıca taraflara da hakem, hakem heyeti ve diğer tarafa, bir hakem ile ilgili taraf veya bu alınacak bir hakem kararında doğrudan menfaati olan ya da bu karar sonucunda bir tarafı tazmin etme yükümlülüğünde bulunan kişiler ile herhangi bir ilişkisini ifşa yükümlülüğü getirir.

⁷ Rehber (İngilizce olarak) aşağıdaki link üzerinden indirilebilir: http://www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx (erişim tarihi 18 Eylül 2015).

Dolayısıyla gerek hakemin gerekse tarafların ifşa yükümlülüğü üçüncü kişi finansör ile bir hakem arasındaki ilişkiyi de kapsar.

Rehber her ne kadar ifşa yükümlülüklerine ek açıklamalar getirerek finansman kaynaklı doğabilecek çıkar çatışmalarının çözümüne ışık tutsa da, Rehberin bağlayıcı bir düzenleme olmadığı dikkate alınmalıdır.

Öte yandan Birleşik Krallıkta, Uyuşmazlık Finansörleri Birliği (Association of Litigation Funders – ALF) İngiltere ve Galler bölgesindeki uyuşmazlıkların finansmanı bakımından üyelerinin uyması beklenen mesleki kuralları düzenler⁸. Uyuşmazlık Finansörlerinin Mesleki Kuralları⁹ finansörlere, bir avukatın mesleki görevlerine aykırı davranışta bulunmasına neden olacak veya olabilecek davranışlardan kaçınma yükümlülüğü getirir. Bununla beraber bu kurallar da bağlayıcı olmadıkları nedeniyle eleştiri konusu olmuştur. Ayrıca kapsamı da belirli bir bölgedeki davalar ile sınırlıdır.

Tahkim kuralları genel olarak tarafların üçüncü kişilerce finanse edilmesine ilişkin bir düzenleme getirmez. Dolayısıyla finansörlerin ifşa edilmesi ve mesleki kurallar hakkında bir boşluk bulunduğu söylenebilir.

Yeni bir kurum olan üçüncü kişi finansmanı, finansörlerin, finansman yönteminin ve finansman sözleşmelerinin çok çeşitli olduğu heterojen bir yapıdadır. Yakın gelecekte uluslararası tahkimde üçüncü kişi finansmanına ilişkin rehber veya kurallar ile düzenlemeye gidilmesi beklenebilir.

Sonuç

Uluslararası tahkimde üçüncü taraf finansmanı, yeni, dikkat çekiçi ve gerek taraflar gerekse hakemlere hitabeden bir kurumdur. Ancak bu imkân aynı zamanda bir takım kaygıların doğmasına da neden olmuştur. Bir yandan finansal açıdan güç konumda bulunan tarafların adalete erişimini kolaylaştırırken, hakemlerin bağımsızlık ve tarafsızlı-

⁸ Bkz. <http://associationoflitigationfunders.com/wp-content/uploads/2014/03/ALF-info-for-solicitors.pdf> (erişim tarihi 18 Eylül 2015).

⁹ Ocak 2014, erişim için bkz. <http://associationoflitigationfunders.com/wp-content/uploads/2014/02/Code-of-conduct-Jan-2014-Final-PDFv2-2.pdf> (erişim tarihi 18 Eylül 2015).

ğına gölge düşüren bir uygulama söz konusu olabilir. Ayrıca bir üçüncü kişi finansörün bulunması halinde yargılama masrafları ve teminatın nasıl çözümleneceği hakkında da çözüme kavuşmamış tartışmalar söz konusudur.

Her ne kadar IBA'nın yayımladığı Rehber, üçüncü kişi finansörün tahkimin işleyişine etkilerinin nasıl önlenebileceği veya çözülebileceğine ışık tutsa da, bu alan düzenlemeye son derece açıktır ve açıklığa kavuşturulması gereken çokça konu bulunmaktadır. Şüphesiz, üçüncü kişi finansmanı akademisyen ve tahkim alanında çalışan avukat ve hakemlerce tartışılacak konuları barındırmaya devam edecektir.

Milletlerarası Tahkim Kanunu Uyarınca İptal Davası*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu uyarınca (“MTK”) hakem kararlarına karşı düzenlenen tek kanun yolu iptal davasıdır. Uyuşmazlıkların mahkemeler yerine tahkim eliyle çözümlenmesinin en önemli özelliklerinden biri tahkimde, temyiz kanun yolunun çoğu hukuk sistemlerinde düzenlememesidir. MTK da 15. maddesi ile bu doğrultuda sadece hakem kararlarına karşı iptal davası açılmasına olanak tanır. Bunun bir sonucu olarak hakem kararlarının esasının mahkemelerde incelenmesi engellenir. Yargıtay’ın da bu yönde kararları mevcuttur¹.

İptal Davası Açma Nedenleri

MTK m. 15(A)’da listelenen iptal nedenleri, sınırlayıcıdır. Madde kapsamına girmeyen bir nedenle iptal davası açılmaz. Örneğin, hakem kararının esas yönünden yanlış olduğu gerekçesiyle iptal davasının açılmaması gerekir². İptal nedenleri genel anlamda mahkemenin re’sen dikkate alacağı ve taraflarca öne sürülen nedenler olarak iki başlıkta incelenebilir.

Re’sen İncelenen Nedenler

Mahkemelerin re’sen dikkate alacağı nedenler; tahkime elverişlilik ve kamu düzenine aykırılıktır.

Tahkime Elverişlilik

MTK m. 15(A)(2)(a) uyarınca mahkemeler uyuşmazlığın Türk hukukuna göre tahkime elverişli olup olmadığını iptal nedeni olarak in-

* *Aralık 2015 tarihli Makale*

¹ Yargıtay 11. HD., 24.02.2006 t., 3953/1858.

² Yargıtay 15. HD., 15.11.2007 t. 2007/7216.

celer. MTK m. 1 tahkime elverişliliğe ilişkin bir diğer düzenlemeyi içerir³. Bu kapsamda Türkiye’de bulunan taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar ile iki tarafın iradelerine tabi olmayan uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir. Türkiye’de bulunmayan bir taşınmazla ilgili bir aynı hak söz konusu olduğunda, Türk kamu düzeni ile ilgili bir kaygı söz konusu olmayacağından taşınmazın bulunduğu ülke hukuku uyarınca tahkime elverişli bir uyuşmazlığın varlığının kabul edildiği durumlarda MTK’nın uygulanması mümkündür. Yargıtay’ın tahkim eliyle çözülmesine izin vermediği diğer uyuşmazlıklar ise tapu iptal ve tescil davalarıdır. Kiraya ilişkin uyuşmazlıklarda ise Yargıtay tahliye veya kira bedeli gibi uyuşmazlıkların tahkime elverişli olmadığına karar vermiştir⁴. Yargıtay’ın aynı şekilde iş hukuku ile ilgili davaların da tahkime elverişli olmadığına ilişkin kararları vardır⁵. Bununla birlikte, İş Kanunun 20. maddesi iş sözleşmelerinin feshine ilişkin uyuşmazlıkların tarafların anlaşması koşuluyla tahkim eliyle çözülmesine olanak tanır. Marka ve patent ile ilgili uyuşmazlıkların da tahkime elverişli olduğu kabul edilir. Ek olarak idari yargının görev alanına giren uyuşmazlıklar da tahkim eliyle çözülemez; istisnası ise kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklardır⁶.

Kamu Düzenine Aykırılık

Mahkemelerin re’sen inceleyebileceği MTK m. 15(A)(2)(b)’de düzenlenen bir diğer iptal nedeni ise kamu düzenine aykırılıktır. Kamu düzeninden ne anlaşılması gerektiği, yere ve zamana göre değişkenlik gösterir. Bu nedenle hâkimlerin takdir yetkisini kullanırken özenli davranmaları gerekir.

Taraflarca Öne Sürülen Nedenler

MTK m. 15(A)(1) kapsamında tarafların ileri sürebilecekleri iptal nedenleri; tahkim anlaşmasının, ehliyetsizlik, tabi kılınan hukuk böyle bir

³ Hukuk Muhakemeleri Kanun m. 408 de paralel bir düzenleme içerir.

⁴ Yargıtay 4 HD., 11.11.1965 t., 7792/5764.

⁵ Karşı yönde; Kuru, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, 6. Bası, İstanbul, 2001, Cilt 6, s. 5951; Yargıtay 9 HD., 14.9.1964 t. 4938/5429.

⁶ Bkz. Kamu Hizmetleri ile İlgili İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim Yoluna Başvurulması Halinde Uygulanması Gereken İlkeler Dair Kanun, m. 3.

hukuk yoksa Türk hukukuna göre geçersiz olması, hakemlerin seçiminde usule uygun davranılmaması, kararın tahkim süresi içerisinde verilmemesi, hakemlerin yetkili olduklarına veya yetkisizliklerine ilişkin yanlış karar vermesi, hakemlerin tahkim anlaşması dışında kalan bir konuda karar vermesi, istemin tamamı hakkında karar vermemesi veya yetkisini aşması, tahkim yargılamasının usule uygun olmaması, tarafların eşitliği ilkesinin gözetilmemesi olarak düzenlenir. Ancak bu iptal nedenlerinin bazılarının iç içe geçtiği görülür. Bu nedenle yapılacak bir kanun değişikliğinde bu nedenlerin daha sade bir şekilde kaleme alınmaları önerilir.

Tahkim Anlaşmasının; Ehliyetsizlik, Tabi Kılınan Hukuka, Böyle Bir Hukuk Yoksa Türk Hukukuna Göre Geçersiz Olması

Tahkimin en önemli ve temel unsuru olan tahkim anlaşmasının geçerli sayılabilmesi için tarafların ehliyetli olması gerekir. Burada önemli konulardan biri de ehliyete uygulanacak hukuktur. MTK'nın uygulama alanı bulduğu yabancı bir uyuşmazlıkta mahkeme Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunu ("MÖHUK") dikkate alacaktır. MÖHUK m. 9 uyarınca tarafların milli hukuku burada belirleyici hukuktur.

Aynı fıkra kapsamında düzenlenen bir diğer neden ise tarafların tahkim anlaşmasının geçerliliğine uygulanmasına karar verdikleri hukuk uyarınca, tahkim anlaşmasının geçersiz olmasıdır. Taraflar bu yönde bir irade göstermemiş ve geçerliliğe uygulanacak hukuku belirlememişler ise Türk hukukuna göre tahkim anlaşmasının geçerli olup olmadığı incelenir. Tahkim anlaşmasının geçersizliği şekil, irade bozuklukları veya anlaşmasının yetkisiz bir kişi tarafından imzalanması açısından söz konusu olur. Tahkim anlaşmasının şekline ve irade bozukluklarına ilişkin konular MTK m. 4 uyarınca karara bağlanır. Tahkim anlaşmasının yetkisiz bir temsilci tarafından yapılması sonucu doğacak geçersizlik icazet ile bertaraf edilebilir. Bunun yanı sıra bir vekil eliyle tahkim anlaşmasının yapılabilmesi, vekâletnamede özel yetki verilmesi şartına bağlanmıştır (TBK m. 504).

Hakemlerin Seçiminde Usule Uygun Davranmama

Hakem seçiminde uyulması gereken usul madde metninde tarafların tahkim anlaşmasında belirlediği veya MTK'da öngörülen usul ola-

rak düzenlenir. MTK düzenlemesi de birçok kurumsal tahkim kurumunun kurallarında veya UNCITRAL Model Kanunda olduğu gibi taraflara hakem sayısını belirlerken serbesti tanır. Tarafların uymakla yükümlü oldukları kural hakem sayısını tek olarak belirlenmesidir. MTK uyarınca uyulması gereken usul ise davacının kendi hakemini seçtikten sonra davalıya bildirmesi, davalının 30 gün içerisinde kendi hakemini belirlenmesidir. Davalının hakemini seçmemesi durumunda hakem asliye hukuk mahkemesi tarafından seçilir. İki hakemin seçilmesini takiben bu hakemler baş hakemi belirler, belirlenemeyen hallerde baş hakem asliye hukuk mahkemesi tarafından seçilir. İptal davası nedeni oluşturulabilmesi için anılan usule aykırı davranılması gerekir.

Kararın Tahkim Süresi İçinde Verilmemesi

MTK m. 10 uyarınca tahkim süresi 1 yıldır. Bu süre tek hakemli davalarda hakemin seçildiği, çok hakemli davalarda ise hakem heyetinin ilk toplantı tutanağını düzenlediği tarihten itibaren başlar. Taraflar sürenin başlangıcına ilişkin düzenlemenin aksini kararlaştırabilir. Bu iptal nedenin yerinde olup olmadığı öğretide tartışmalıdır. Ancak davayı kaybeden tarafa bazen haksız bir iptal nedeni yarattığı da görülür.

Hakemlerin Yetkili Olduklarına veya Yetkisizliklerine İlişkin Yanlış Karar Vermesi

MTK m. (7)(h) uyarınca hakemler kendi yetkileri hakkında karar verebilirler (competence-competence). Bu doğrultuda taraflarca ileri sürülen yetkisizlik itirazı ön mesele şeklinde incelenir. Bu inceleme sonucu varılan kararın yanlış/ hukuka aykırı olarak verilmesi bir iptal nedeni oluşturur.

Hakemlerin Tahkim Anlaşması Dışında Kalan Bir Konuda Karar Vermesi veya İstemin Tamamı Hakkında Karar Vermemesi veya Yetkisini Aşması

Hakemler ancak tahkim anlaşmasının kapsamına giren hususlar hakkında bir karar verebilir. Tahkim anlaşmasında bu yönde bir sınırlama varsa hakemler uymakla yükümlüdür. Hakemlerin yetkisiz olarak verdikleri kısım karardan ayrılabilirdiği ölçüde bu kısım iptal edilecek, yetkisi dâhilinde karar verilen kısım geçerli sayılacaktır.

Hakemler her iki tarafın talepleri hakkında karar vermekle yükümlüdür; bu nedenle talepler hakkında karar verilmemesi de bir iptal ne-

deni oluşturur. Hakemlerin bazı taleplere ilişkin karar vermemesi sonucu taraflar hakemlerden tamamlayıcı bir karar isteyebilir.

Tahkim anlaşmasında tarafların uygulanacak kuralları belirlediği durumlarda hakemler bu kurallara uymak ile yükümlüdür. Hakemlerin bu kurallara uymaması yetkilerini aştıkları anlamını taşır. Bu çerçevede hakemlerin yetkisi tahkim sözleşmesi ve taraflar arasında anlaşma ile sınırlandırılır.

Tahkim Yargılamasının Usule Uygun Olmaması

MTK m. 15(A)(1)(f) uyarınca hakem kararının usule aykırılık nedeniyle iptal edilebilmesi; yargılamanın tarafların anlaştıkları usule, bu yönde bir anlaşma yok ise MTK hükümlerine aykırı olarak yürütülmesine ve bunun kararın esasına etki etmesine bağlıdır. Taraflar, tahkim yeri hukukunun emredici hukuk kurallarına uygun olarak usule uygulanacak kuralları belirlemekte özgürdür. Bu yönde bir belirleme yapıldığı takdirde tahkim yargılamasının bu kurallara uygun olarak yürütülmesi gerekir. Hangi aykırılıkların kararın esasına etki edebileceği olayın özelliklerine göre belirlenmesi gereken bir husustur. Örneğin, delillerin sunulmasında yapılan aykırılıklar, tahkim yeri ve diline ilişkin aykırılıkların esası etkileyebileceği söylenebilir. Hakemlerin kararını yazarken çeşitli gerekçelere dayanmaması da bir iptal nedeni oluşturur. Gerçekte burada söz konusu olan adil yargılanma hakkına aykırılıktır.

Tarafların Eşitliği İlkesinin Gözetilmemesi

Taraflara tahkim yargılaması süresince usulü anlamda eşit davranılması gerekir. Burada da adil yargılanma hakkının başka bir görünümü söz konusudur. Taraflarca atanan hakemlerin görevi uygulamada hakemin tarafsız olmadığı yönünde iddialar doğurabilmektedir. Burada önemli noktalardan biri taraf hakemlerinin taraf avukatı gibi görev yapmaması, kendisini atayan tarafın uyuşmazlık kapsamındaki durumunu tarafsız bir şekilde ortaya koymasını gözetmesidir.

Görevli ve Yetkili Mahkeme

MTK m. 15 uyarınca iptal davası yetkili asliye hukuk mahkemesinde açılır. MTK m. 3 ise görevli ve yetkili mahkemeyi düzenler. Bu madde uyarınca yetkili ve görevli mahkeme davalının yerleşim yeri veya olağan oturma yeri veya işyerinin bulunduğu yer asliye hukuk mah-

kemesi, davalının Türkiye’de yerleşim yeri olağan oturma yeri veya iş yeri yoksa İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesidir. Ticari davalara (TTK m. 4) asliye ticaret mahkemelerinde bakılır (TTK m. 5). İptal davasının da ticari dava niteliğini kazandığı hallerde asliye ticaret mahkemesinde açılması gerekir⁷.

İlgilinin iptal davasını 30 gün içerisinde açması gerekir. Sürenin başlaması için hakem kararının, düzeltme, yorum veya tamamlama kararının taraflara bildirilmesi gerekir.

Sonuç

MTK kapsamında düzenlen iptal davası hakem kararlarına karşı başvurulabilen tek kanun yoludur ve hakem kararının icrasını durdurur. İcranın durmasının yerindeliği öğretide tartışmalıdır. Usulü hassaslıklar barındıran ve taraf iradesine geniş ölçüde yer veren tahkim yargılamasından elde edilmesi beklenen sonuç MTK kapsamında yer verilen ve yukarıda genel anlamda açıklanan nedenlerin varlığı halinde geçersiz sayılır ve etkilerini doğuramaz. Bu çerçevede tahkim yargılaması başlarken ve yürütülürken hem hakemlerin hem de tarafların usulü konulara hassasiyet göstermeleri verilecek hakem kararına icrai nitelik kazandırma yolunda önem taşır.

⁷ Yargıtay 15. HD., 21.9.2010 t., 4040/4663.

Hakemler Tarafından Hükmedilen Geçici Tedbirlerin Tenfizi*

Av. Ezgi Babur

Hakemler tarafından hükmedilen geçici ve ihtiyati tedbirlerin önemi, milletlerarası tahkimde yaygın bir biçimde kabul edilmektedir. Tahkim süreçlerini düzenleyen önemli kurallar da, hakem heyetinin bu tür tedbirlere hükmedebileceğini düzenler. Geçici ve ihtiyati tedbirler, özellikle de tahkimi düzenleyen önemli kuralların hızlı prosedürler benimsemesi ile birlikte, uygulamada oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Tarafların hakemler tarafından hükmedilen tedbirlere uymaması ihtimali dâhilinde, bu tedbirlerin tenfizinin talep edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Geçici ve ihtiyati tedbirlerin tenfizi konusu, bu makalemizde ele alınacaktır.

Genel

Tahkim sürecinin tarafları, mahkemelerin yanı sıra hakemlerden de geçici ve ihtiyati tedbirlere hükmetmelerini talep edebilirler. Hakemlerin bu tür tedbirlerin tenfizi konusunda herhangi bir yaptırımsal gücü bulunmasa da, bu tedbirlerin hakemlerden talep edilmesinin bazı avantajları bulunur. Bu avantajlardan biri, hakemlerin uyuşmazlığa konu olan hukuki meseleleri daha iyi değerlendirebilme imkânına sahip olmasıdır. Bunun yanı sıra, mahkemelere yöneltilen geçici ve ihtiyati tedbir talepleri, ilgili taleplerin davanın esası ile ilgili olduğu gerekçeyle de reddedilebilmektedir.

Geçici ve ihtiyati tedbir taleplerinin hakemler önünde ileri sürülmesi imkânının tanınması ile birlikte, tahkim süreçlerini düzenleyen kurallar da bu tedbirlerin seri olarak incelenip karara bağlanmasını amaçlayan hızlı prosedürler düzenlemiştir. Örneğin, 2012 ICC Tahkim Kuralları kapsamında düzenlenen Acil Durum Hakemi Kuralları, bu hızlı prosedürlerden biridir.

* Ağustos 2015 tarihli Makale

Çoğu zaman taraflar, devam eden yargılama sürecinde hakemlerin tepkisini çekmemek adına, hakemlerin hükmettiği geçici tedbirleri yerine getirmektedirler. Ancak kimi zaman, ilgili tedbirlere uymayan tarafların mallarını kaçırmaması veya karşı taraf üzerinde baskı yaratmak amacıyla uyuşmazlığın daha kötüye gitmesine yol açacak davranışlarda bulunması ve tahkim sürecini etkisiz hale getirmeye çalışması söz konusu olabilir. Bu gibi durumlarda, kararın tenfiz edilmesi hakların etkin olarak korunabilmesi için gerekli olmaktadır¹.

New York Konvansiyonu Uyarınca Tenfiz

Hakemler tarafından verilen geçici ve ihtiyati tedbir kararları, Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında New York Konvansiyonu (“New York Konvansiyonu”) uyarınca tanıma ve tenfiz taleplerine konu olabilir. Bu noktada New York Konvansiyonu, konvansiyonun geçici ve ihtiyati tedbir kararlarına uygulanıp uygulanmayacağı konusunda herhangi bir düzenleme içermemekte olup, bu tedbirlerin hakem kararı şeklinde verilmiş olsalar bile, genellikle New York Konvansiyonu uyarınca tenfiz edilemediği ifade edilmektedir².

New York Konvansiyonu’nun 5/1/e maddesi uyarınca hakem kararının tanınması veya tenfizi talebi, hakem kararının taraflar bakımından bağlayıcı olmaması durumunda reddedilebilir. Geçici ve ihtiyati tedbir kararlarının hakemler tarafından değiştirilebilmesi veya iptal edilebiliyor olması³, New York Konvansiyonu uyarınca ileri sürülebiyecek tenfiz talepleri bakımından engel oluşturmamaktadır.

Buna rağmen, New York Konvansiyonu uyarınca tenfiz olasılığının doktrin ve çeşitli ülkelerin mahkeme uygulamalarında farklılık gösterdiğinin altı çizilmelidir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri’nde ba-

¹ **Ali Yeşilirmak**, Provisional Measures in International Commercial Arbitration (Dissertation submitted to Queen Mary College, University of London, for the degree of doctor of philosophy), London 2003, s. 314 (“**Yeşilirmak**”).

² **Jason Fry, Simon Greenberg, Francesca Mazza**, The Secretariat’s Guide to ICC Arbitration, ICC Publication 729 (Paris 2012), s. 291 (“**Secretariat’s Guide**”).

³ Örneğin, ICC Tahkim Kuralları m. 29/3 uyarınca Hakem Heyeti, acil durum hakemi tarafından verilen kararları veya bu kararlara yapılacak her türlü değişikliği, sona erdirebilir, iptal edebilir veya değiştirebilir. Buna ek olarak, ICC Tahkim Kuralları Ek V’te yer alan Acil Durum Hakemi Kuralları’nın 6/8. maddesi uyarınca acil durum hakemi, taraflarca yapılan gerekçeli bir talep üzerine, dosyanın Kurallar’ın 16. maddesi uyarınca hakem heyetine sevk edilmesinden önce, kararı değiştirebilir, sona erdirebilir veya iptal edebilir.

zı mahkemeler, “pragmatik yaklaşım” olarak ifade edilen bir yaklaşım uyarınca, geçici ve ihtiyati tedbir kararları esasa ilişkin hususlardan ayrılabilimleri ve olumlu bir eylem gerektirmeleri nedeniyle, tenfiz edilmemeleri durumunda hakemlerin yetkilerinin tartışmalı bir uygulaması haline geleceğini ifade etmişlerdir⁴.

Öte yandan, hakemler tarafından hükmedilen tedbir kararları “karar” veya “emir” olarak nitelendirilebilecekse de, bu nitelendirmenin tenfiz üzerinde herhangi bir etkisi yoktur ve yerel mahkemeler bu nitelendirme ile bağlı değildir⁵.

Çok Taraflı Sözleşmelerin Bulunmaması

Hakemler tarafından verilen geçici ve ihtiyati tedbir kararlarının tenfizini özellikle düzenleyen çok taraflı bir sözleşmenin mevcut olmadığı altı çizilmelidir. Böylece ilgili konuya, iki taraflı sözleşmeler, veya ilgili tedbirlerin tenfizini düzenleyen milli hukuk kuralları uygulanacaktır.

Bu konuda, geçici tedbirlerin tenfizini düzenleyen bazı iki taraflı sözleşmelerin mevcut olduğu ifade edilmektedir⁶.

Milli Hukuk Kuralları Uyarınca Tenfiz İmkânı

Bazı ülkelerin milli hukuk kuralları, hakemler tarafından verilen geçici ve ihtiyati tedbirlerin tenfizinde mahkemelerin sürece dâhil olmasını, tahkim yerinin bu ülkeler dâhilinde olması durumunda mümkün kılmaktadır⁷. Bu süreç, doğrudan tenfiz şeklinde olabileceği gibi, mahkemelerin kararların icrası konusunda yardımının alınması şeklinde de olabilmektedir. Öte yandan, kararın tahkim yeri dışında da tenfiz edilmesi ihtiyacı söz konusu olabilir. Tahkim yerinin, tahkimin tarafları bakımından tarafsız yerler arasından seçildiği de göz önüne alındığında, kararın tahkim yeri dışında da tenfiz edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

⁴ Yeşilirmak, s. 335, 338.

⁵ Secretariat's Guide, s. 291.

⁶ Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye arasında imzalanan üç taraflı bir sözleşmenin ekinde, hakemler tarafından hükmedilen geçici tedbirlerin tenfizini mümkün kılan düzenlemelerin mevcut olduğu ifade edilmektedir. Bakınız Yeşilirmak, s. 331.

⁷ Bu ülkeler hakkında detaylı bilgi için Bakınız Yeşilirmak, s. 317-330.

Milletlerarası Ticari Tahkime İlişkin UNCITRAL Model Kanunu

2006 yılında yapılan değişiklikler ile Milletlerarası Ticari Tahkime İlişkin UNCITRAL Model Kanunu (“Model Kanun”), m. 17 H aracılığıyla, geçici tedbirlerin tenfizi düzenlemesini içermektedir. Bu madde uyarınca hakem heyeti tarafından hükmedilen geçici tedbirler bağlayıcı olup, hakem heyeti tarafından aksi kararlaştırılmadığı sürece, yetkili mahkemeye yapılacak başvuru sonucunda, hangi ülkede verildiğinden bağımsız olarak, 17 I maddesi uyarınca tenfiz edilebilir⁸.

Buna ek olarak Model Kanun’un 17 I maddesi, geçici tedbirlerin tenfizinin reddedilebileceği durumları düzenler. Model Kanun ayrıca, bu şartların ülke mahkemelerinin geçici tedbirlerin tenfizini reddedebileceği durumları sınırlama amacıyla koyulduğunu ve devletlerin milli hukuk kuralları uyarınca bu şartlardan daha az sayıda şart öngörebilmelerinin mümkün olduğunu belirtir.

Sonuç

Hakemler tarafından verilen geçici ve ihtiyati tedbir kararlarının tenfizi konusu, yeknesak bir uygulamanın bulunmaması nedeniyle incelemeye değer bir konudur. New York Konvansiyonu’nun ilgili tedbirlerin tenfizinde uygulanması, doktrin ve uygulamada tartışmalı bir husustur. Model Kanun, devletlerin bu tedbirlerin yerel mahkemelerde tenfizini mümkün kılan düzenlemeler benimsemelerini tavsiye etmektedir. Ancak; hakemlerin kararlarını uygulamak konusunda yaptırımsal bir gücü olmamasına rağmen tarafların, uyuşmazlığın esasına ilişkin yargılamanın devam etmesinden dolayı, hakemlere olumsuz bir mesaj vermemek adına geçici tedbirlere uydukları görülmektedir.

⁸ 2006 yılında yapılan değişiklikler ile Milletlerarası Ticari Tahkime İlişkin UNCITRAL Model Kanunu. Kaynak: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf.

Avrupa Birliği Adalet Divanı’nın Dava Açmama Emirleri ile İlgili Gazprom Kararı*

Av. Ezgi Babur

Dava açmama emirleri, genellikle common law hukuk sistemlerinde görülen ve hakem mahkemelerinin yargı yetkisini korumayı, veya yerel mahkemelerin yargı yetkisini ortadan kaldırmayı amaçlayan mahkeme veya hakem kararlarıdır. Dava açmama emirleri hakkındaki genel açıklamalar, Şubat ayında yayınlanan Hukuk Postası makalemizde ele alınmıştı¹.

Dava açmama emirlerine ilişkin olarak, Avrupa Birliği Adalet Divanı (“ABAD”), 13 Mayıs 2015 tarihinde, C-536/13 sayılı dosyaya ilişkin kararını vermiştir. Söz konusu dosya, ABAD’a Litvanya Yüksek Mahkemesi tarafından, Gazprom OAO (“Gazprom”) ve Litvanya Cumhuriyeti arasındaki bir davada ortaya çıkan ve dava açmama emirleriyle ilgili olarak yöneltilen sorulara ilişkindir. ABAD’ın Gazprom kararı bu makalemizde incelenecektir.

Hukuki Altyapı

Dava açmama emirlerinin tanıma ve tenfizi, tartışma konusu olan bir husus olmuştur. Dava açmama emirleri, Avrupa Birliği üyesi ülkelerden birinin mahkemeleri tarafından, diğer bir ülke mahkemelerinde açılan davalar konusunda verildiği zaman, birlik kapsamındaki ülkelerin karşılıklı güven prensibinin ihlali olarak değerlendirilebilir.

ABAD, 2009 yılında verdiği West Tankers kararı ile, üye ülke mahkemeleri tarafından verilen ve diğer bir üye ülke mahkemesini kendi yetkisi hakkında karar vermekten alıkoyan dava açmama emirlerinin, 44/2001 sayılı Konsey Tüzüğü’ne (“Brüksel I Tüzüğü”) aykırı olacağına hükmetmiştir.

* *Mayıs 2015 tarihli Makale*

¹ Bkz. Milletlerarası Tahkimde Dava Açmama Emirleri, Şubat 2015 Hukuk Postası. Link: <http://www.erdem-erdem.com/en/articles/anti-suit-injunctions-in-international-arbitration/>.

Brüksel I Tüzüğü'nde, tüzüğün tahkim konusunda uygulanmayacağı belirtilmektedir; ancak tüzük, bu istisnai hükmün kapsamını açıklamamaktadır. Öte yandan, 10 Ocak 2015'te yürürlüğe giren Tadil Edilmiş Tüzük (*Recast Brussels Regulation*), tahkim anlaşmalarına bağlı her türlü prosedürün, Brüksel I Tüzüğü'nün istisnası kapsamında olacağını açıklığa kavuşturmuştur. ABAD'ın Gazprom kararı, bu çerçevede incelenmelidir.

Olayların Özeti

Gazprom kararının verilmesine sebep olan olaylar, Gazprom ile Litvanya Enerji Bakanlığı ("Bakanlık") arasındaki bir uyuşmazlığa ilişkindir². Uyuşmazlık, Gazprom ile Bakanlık arasındaki bir hissedarlar sözleşmesinden doğmuştur. Hissedarlar sözleşmesindeki tahkim şartına göre; sözleşmeden kaynaklanan her türlü talep, uyuşmazlık ve ihlal durumu ile, sözleşmeye uyulmaması, sözleşmenin geçerliliği, etkisi ve sona ermesi konusundaki uyuşmazlar nihai olarak tahkim yolu ile çözülecektir.

Sözleşmedeki tahkim şartına rağmen Bakanlık, Litvanya Vilnius Bölge Mahkemesi nezdinde bir dava açarak, tüzel kişinin faaliyetleri konusunda soruşturma başlatılması yönünde bir talepte bulunmuştur. Söz konusu dava, Gazprom'un yönetim kuruluna atadığı bazı üyelere ilişkindir. Bakanlık ayrıca, şirket veya yönetim kurulu üyelerinin faaliyetlerinin usulsüz olduğunun tespiti halinde, Litvanya Medeni Kanunu'nda yer alan cibrî önlemlerin de uygulanması gerektiğini iddia etmiştir.

Bakanlık tarafından açılan davalara karşılık olarak Gazprom, mahkemelere başvurulmasının tahkim anlaşmasının ihlali niteliğinde olduğu görüşünü savunarak, Stockholm Ticaret Odası Tahkim Enstitüsü nezdinde tahkim yargılaması başlatmıştır. Gazprom ayrıca hakem heyetinden, Bakanlık'ın Litvanya mahkemelerinde açtığı davalara son vermesini emreden bir karar vermesini talep etmiştir.

Hakem heyeti, 31.07.2012 tarihli kararında, Bakanlık'ın tahkim sözleşmesini kısmen ihlal ettiğine hükmetmiş ve Bakanlık'ın Litvanya

² Karara şu linkten ulaşılabilir: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164260&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=461949>.

mahkemelerinde açtığı bazı davalardaki taleplerini geri çekmesini ve ya sınırlandırmasını emretmiştir. Gazprom bu kararın tenfiz edilmesi amacıyla, Litvanya’da tanıma ve tenfiz talebinde bulunmuştur. Tenfiz talebi Litvanya mahkemesi tarafından, kararın Bakanlık’ın Litvanya mahkemeleri nezdinde dava açma yetkisini kısıtladığı ve yerel mahkemenin kendi yetki alanını belirleme gücünü de elinden aldığı gerekçeyle, reddedilmiştir. Böylece, hakem heyetinin Litvanya’nın milli egemenliğini, Litvanya ve milletlerarası kamu düzenine aykırı olarak, ihlal ettiğine hükmedilmiştir.

Kararın temyiz edilmesinin üzerine, Litvanya Yüksek Mahkemesi, dava açmama emrinin tenfizinin Litvanya mahkemeleri tarafından reddedilip reddedilemeyeceğinin ABAD içtihadı ve Brüksel I Tüzüğü çerçevesinde tartışılmalı olduğuna hükmederek, ABAD’a bu konu ile ilgili üç soru yöneltmiştir.

ABAD Kararı

ABAD kararında, üye ülkelerden birinin mahkemeleri tarafından verilen ve taraflara başka üye ülke mahkemelerinde açılan davaya devam edilmemesini emreden dava açmama emrinin, her mahkemenin yürürlükteki kanunları uyarınca, kendi yargı yetkisini belirleyeceği yönündeki temel prensibe aykırı olacağını ifade etmiştir. Brüksel I Tüzüğü, oldukça sınırlı olan istisnalar dışında, üye ülke mahkemelerinin yetkilerinin bir diğer üye ülke mahkemesi tarafından gözden geçirilmesine izin vermemektedir.

ABAD, bu açıklamalar çerçevesinde, Brüksel I Tüzüğü’nün tahkim konusuna uygulanmayacağını ve bu tüzüğün yalnızca üye ülke mahkemeleri arasındaki yetki uyuşmazlıklarına uygulanacağını açıklığa kavuşturmuştur. Karşılıklı güven prensibi konusunda ABAD, kararın bir üye ülke mahkemesi tarafından değil de bir hakem heyeti tarafından verilmesinin, söz konusu olayda karşılıklı güven ilkesi bakımından herhangi bir aykırılık teşkil etmediğine hükmetmiştir.

ABAD; kararında, Brüksel I Tüzüğü’nün Avrupa Birliği ülkeleri mahkemeleri bakımından, hakem heyetleri tarafından verilen dava açmama emirlerine etki sağlamak konusunda engel oluşturmayacağına karar vermiştir. Bu tespitin sonucu olarak, dava açmama emirlerinin tenfiz edilip edilmeyeceği, tenfiz yerinde yürürlükte olan tahkim mev-

zuatı ve uygulanabildiği durumlarda, 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında Konvansiyon (“New York Konvansiyonu”) çerçevesinde belirlenecektir.

Dikkat edilmesi gereken bir başka husus da, ABAD’ın Gazprom kararını Tadil Edilmiş Tüzük kapsamında değil, Brüksel I Tüzüğü kapsamında verdiğidir. Gazprom kararı Brüksel I Tüzüğü kapsamında verilmiş olmasına rağmen, mahkeme yargılaması ve tahkim süreçleri arasında açık bir ayırım yapmış olması nedeniyle, Tadil Edilmiş Tüzük kapsamında da uygulanmaya devam edecektir.

Sonuç

ABAD kararı, tahkim yeri Avrupa Birliği dâhilinde olan tahkim süreçleri bakımından oldukça olumludur. Bu karar uyarınca, hakemler tarafından verilen dava açmama emirleri, Brüksel I Tüzüğü’nden etkilenecek ve Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında karşılıklı güven ilkesine aykırılık durumu, hakemler tarafından verilen dava açmama emirleri bakımından söz konusu olmayacaktır. Gazprom kararı uyarınca, dava açmama emirlerinin uygulanması bakımından her üye ülke, kendi tahkim mevzuatı uyarınca karar verecektir. Buna göre, eğer söz konusu ülke New York Konvansiyonu’na taraf ise, bu konvansiyon uygulanacaktır.

SERMAYE PİYASASI HUKUKU

Örtülü Kazanç Aktarımı Yasağı*

Av. Tuna Çolgar

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (“SerPK”) ile geniş şekilde düzenlemeye gidilen en önemli konulardan biri de örtülü kazanç aktarımı yasağıdır. Mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nun 15’inci maddesinden daha geniş bir düzenleme getiren SerPK madde 21 ile düzenleyici kamu otoritesi olan Sermaye Piyasası Kurulu’nun (“SPK”) öncelikli amaçlarından biri olan, halka açık anonim ortaklıklardaki pay sahiplerinin haklarının korumasının sağlanması konusunda önemli bir adım daha atılmıştır.

Sermaye piyasası mevzuatına tabi olan anonim ortaklıkların yönetsel suiistimalleri sebebiyle, özellikle anonim şirketin kontrolünü elinde bulunduran kişi veya grubun dışında kalan pay sahiplerinin/azınlık pay sahiplerinin, bir başka deyişle sermaye piyasası yatırımcısı olan tasarruf sahiplerinin uğrayabilecekleri zararların önlenmesi, SerPK’nın öncelikli amacı ve bu kapsamda SPK’nın da en önde gelen görev ve yetkilerindendir¹.

Örtülü kazanç aktarımı sorunu, vergi kaybına neden olması sebebiyle öncelikle vergi mevzuatında, daha kapsamlı ama vergi odaklı olarak düzenlenmiştir. SerPK ise konuyu yatırımcı pay sahibi bakımından, daha özeldi ve dar kapsamda düzenlemektedir.² SerPK’nın “Örtülü kazanç aktarımı yasağı” kenar başlıklı 21’inci maddesinin ilk fıkrasında örtülü kazanç aktarımı yasağının unsurları belirlenmiştir.

SerPK’nın 21’inci maddesinin 1’inci fıkrasında yer alan düzenleme “Halka açık ortaklıklar ve kolektif yatırım kuruluşları ile bunların iştirak ve bağlı ortaklıklarının; yönetim, denetim veya sermaye bakımından doğrudan veya dolaylı olarak ilişkide bulundukları gerçek ve

* Ocak 2015 tarihli Makale

¹ Arslan Kaya İÜHFİM C. LXXI, S. 2, s. 193-204, 2013.

² Arslan Kaya İÜHFİM C. LXXI, S. 2, s. 193-204, 2013.

ya tüzel kişiler ile emsallerine uygunluk³, piyasa teamülleri, ticari hayatın basiret ve dürüstlük ilkelerine aykırı olarak farklı fiyat, ücret, bedel veya şartlar içeren anlaşmalar veya ticari uygulamalar yapmak veya işlem hacmi üretmek gibi işlemlerde bulunmak suretiyle kârlarını veya malvarlıklarını azaltarak veya kârlarının veya malvarlıklarının artmasını engelleyerek kazanç aktarımında bulunmaları yasaktır.” şeklindedir.

Düzenlemede dikkat çeken önemli unsurlardan biri, yasağın kişi açısından uygulama alanı mülga 15’inci maddeye göre çok daha genişletilmiştir. Madde metninde görüldüğü üzere, halka açık ortaklıklar yanında, kolektif yatırım kuruluşları ile halka açık ortaklık ile kolektif kuruluşlarının iştirak ve bağlı ortaklıkları da hükmün kapsamına alınmıştır. İşlemin karşı tarafında ise, hükümde belirtilen dört kategori kişinin yönetim, denetim veya sermaye bakımından doğrudan veya dolaylı olarak ilişkide bulundukları gerçek veya tüzel kişiler bulunmaktadır.

Madde metninden de açıkça anlaşıldığı üzere, hüküm ile kural olarak örtülü şekilde kazanç aktarılması yasaklanmaktadır. Hükmün ilk fıkrasında bu aktarımın dört şekilde gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir. Söz konusu yollar, (i) kârlarının azaltılması (ii) malvarlıklarının azaltılması ve (iii) kârlarının artmasının engellenmesi veya (iv) malvarlıklarının artmasının engellenmesidir.

Maddede ayrıca, yasaklanan kazanç aktarımının, emsallerine uygunluk, piyasa teamülleri, ticari hayatın basiret ve dürüstlük ilkelerine aykırı olarak farklı fiyat, ücret, bedel veya şartlar içeren anlaşmalar veya ticari uygulamalar yapmak veya işlem hacmi üretmek gibi işlemlerde bulunmak suretiyle gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir.

SerPK madde 21 hükümdeki “işlem” kelimesinin anlamı öğretide, hizmet, vekalet, eser, alım/satım veya ortaklık gibi tipik veya atipik bir sözleşmeden veya davranıştan kaçınma şeklinde de olabileceği kabul edilmekte ve ilgili kişiler yararına ihaleye girilmemesi, yüksek fiyat verilmesi, bazı işlerin ilgili kişilere nakledilmesi şeklinde kazanç aktarılabilen sonucuna varılmaktadır⁴.

³ Bkz. KVK m. 13.

⁴ Ünal Tekinalp, Sermaye Piyasası Hukukunun Esasları, İstanbul, s. 77, 1982.

SerPK madde 21'in ikinci fıkrasında ise, örtülü kazanç aktarımı yasağının pasif olarak da ihlal edilebileceği belirtilmiştir. SerPK'nın 21'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan düzenleme, "Halka açık ortaklıklar ve kolektif yatırım kuruluşları ile bunların iştirak ve bağlı ortaklıklarının, esas sözleşmeleri veya iç tüzükleri çerçevesinde basiretli ve dürüst bir tacir olarak veya piyasa teamülleri uyarınca kârlarını ya da malvarlıklarını korumak veya artırmak için yapmaları beklenen faaliyetleri yapmamaları yoluyla ilişkili oldukları gerçek veya tüzel kişilerin kârlarının ya da malvarlıklarının artmasını sağlamaları da örtülü kazanç aktarımı sayılır." şeklindedir.

SerPK madde 21'in ikinci fıkrasında getirilen düzenleme ile Mülga SerPK madde 15'ten daha ayrıntılı bir yaklaşım ile şirketin belirli bir yöntem dâhilinde yapacağı işlemlerle kârının yanında, mal varlığını azaltması da yasaklanmaktadır.

Anılan maddenin birinci fıkrası ile ikinci fıkrası beraber değerlendirildiğinde, birinci fıkra da yer alan (i) kârlarının azaltılması (ii) malvarlıklarının azaltılması ve (iii) kârlarının artmasının engellenmesi veya (iv) malvarlıklarının artmasının engellenmesi şeklindeki aktif faaliyetlerin yanında ikinci fıkra da yer alan (i) kârlarını korumak veya artırmak için yapmaları beklenen faaliyetleri yapmamak ve (ii) Malvarlıklarını korumak veya artırmak için yapmaları beklenen faaliyetleri yapmamak şeklinde pasif ihlallerin de madde kapsamında yasaklandığı görülmektedir.

Bu bağlamda belirtmek gerekir ki, yeni düzenlemede yasaklanan sadece aktif davranışla karın veya malvarlığının azaltılması ya da artmasının engellenmesi değildir. Pasif davranışla şirketin zarara uğratılması da örtülü kazanç yasağı kapsamında değerlendirilmektedir.

SerPK madde 21 uyarınca kaynak aktarımının halka açık anonim ortaklık tarafından bizzat ve/veya doğrudan yapılması şart değildir. Örtülü kazanç aktarımı halka açık şirketlerin bağlı ortaklığı ve/veya iştiraki tarafından bizzat ya da iştirak ve/veya bağlı ortaklıklar üzerinden de olabilir. Buna göre, doğrudan bir kazanç aktarımının yanında, grup ilişkisi çerçevesinde yapılan dolaylı işlemler sonucunda halka açık bir şirketten kayba neden olabilmektedir⁵.

⁵ Arslan Kaya İÜHF M C. LXXI, S. 2, s. 193-204, 2013.

Yukarıda belirtilen düzenlemelerin bir diğer etkisi de, halka açık anonim ortaklıkların elde ettikleri kazancın korunmasının yanında, Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) kapsamında da düzenlenen mal varlığının korunması ilkesi ile paralel bir düzenleme getirmesidir. Örtülü kazanç aktarımı yasağına ilişkin bu hükümle, halka açık anonim şirketin mal varlığı korunmakta ve pay sahiplerinin, azınlıkta kalanların yeterli ve gerekli oranda kâr payı almaları imkânı yaratılmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, şirket kârının veya malvarlığının azalması yani zarar sonucu doğuran örtülü işlemler genellikle muvazaalı işlemler olarak gerçekleşmektedir⁶.

SerPK’nın 21’inci maddesinin üçüncü fıkrası belgeleme ve saklama yükümlülükleri getirerek; “Halka açık ortaklıklar ve kolektif yatırım kuruluşları, ilişkili taraf işlemlerinin emsallerine, piyasa teamüllerine, ticari hayatın basiret ve dürüstlük ilkelerine uygun şartlarda gerçekleştirilmiş olduğunu belgelemek ve bu durumu tevsik edici bilgi ve belgeleri en az sekiz yıl süre ile saklamak zorundadırlar. Birinci fıkarda belirtilen ilkelere aykırılığın tespitinde izlenmesi gereken usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenir.” şeklinde düzenlenmektedir.

Anılan hükmün üçüncü fıkrasından da anlaşıldığı üzere, halka açık ortaklıklar ve kolektif yatırım kuruluşları, ilişkili taraf işlemlerinin emsallerine, piyasa teamüllerine, ticari hayatın basiret ve dürüstlük ilkelerine uygun şartlarda gerçekleştirilmiş olduğunu belgelemek ve bu durumu tevsik edici bilgi ve belgeleri en az sekiz yıl süre ile saklamakla yükümlü tutulmuşlardır.

SerPK’nın 21’inci maddesinin dördüncü ve son fıkrasında da örtülü kazanç aktarımı halinde uygulanacak müeyyideye yer verilmiştir. Söz konusu hüküm uyarınca, kazanç aktarımının Kurulca tespiti hâlinde halka açık ortaklıklar, kolektif yatırım kuruluşları ile bunların iştirak ve bağlı ortaklıkları, Kurulca belirlenecek süre içinde kendilerine kazanç aktarımı yapılan taraflardan, aktarılan tutarın kanunî faizi ile birlikte mal varlığı veya kârı azaltılan ortaklığa veya kolektif yatırım kuruluşuna iadesini talep etmeli ve kendilerine kazanç aktarımı yapılan taraflar Kurulca belirlenecek süre içinde aktarılan tutarı kanunî faizi ile birlikte iade etmelidirler. Ayrıca, örtülü kazanç aktarımı yasağı-

⁶ Akbulak/Akbulak, Sermaye Piyasası Araçları s. 386-387.

nın ihlali ile ilgili 94. ve 110. maddeler uyarınca hukuki, cezai ve idari yaptırımların uygulanması mümkündür.

Bu bağlamda, kazanç aktarımının SPK tarafında tespiti hâlinde halka açık ortaklık, aktarılan tutarın kanuni faiziyle iadesini talep edebilir, denetleme sonuçlarını kamuya duyurabilir. İlgili işleme ilişkin iade davası açılması, aykırılığın giderilmesinin talep edilmesi, iptal-butlan-yokluk davası açılması, imza yetkisinin kaldırılması, görevden alma gibi tedbirler de uygulanabilmektedir. Cezai Sorumluluk açısından da “güveni kötüye kullanma suçu” ve “idari para cezası” uygulanabilmektedir.

Sonuç olarak görülmektedir ki, örtülü kazanç aktarımı söz konusu olduğunda, şirket malvarlığına olumsuz etkinin yanında, kâr düşük olacağından yatırımcının kararı olumsuz olacak, ayrıca menkul kıymetlerin değeri de düşecektir. Bu nedenle, paylar olması gerekenden daha sıklıkla el değiştirecek, çoğu zaman da büyük pay sahiplerinin eline geçecek şekilde bir tedavül meydana gelecektir. Bu bağlamda, SerPK madde 21 ile getirilen ve yukarıda detaylarından bahsedilen düzenleme ile, halka açık ortaklık ve dolayısıyla yatırımcı pay sahiplerinin korunması ve şirket kaynaklarının kontrol gücü olan ilişkili kişilere aktarılmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bu düzenleme ile, ortaklığın kontrolünü elinde bulunduran kişilerin doğrudan veya dolaylı yollardan, şirket yönetim kurulu üzerinden yapacakları/yaptıracakları, şirket karlarını veya malvarlığını azaltan ya da bunların artmasını engelleyen kaynak transferleri/örtülü kazanç aktarımı işlemlerine hukuken müdahale imkanı doğmaktadır⁷.

⁷ Arslan Kaya İÜHF M C. LXXI, S. 2, s. 193-204, 2013.

Sermaye Piyasası Mevzuatı Kapsamında Piyasa Bozucu Eylemler*

Av. Nilay Çelebi

Giriş

Sermaye Piyasası Kurulu, makul ekonomik veya finansal bir nedenle açıklanamayan, borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasaların güven, açıklık ve istikrar içinde çalışmasını bozacak niteliğe sahip eylem ve işlemleri ve bu eylem ve işlemleri gerçekleştirenler hakkında uygulanacak yaptırımları belirlemek amacıyla Piyasa Bozucu Eylemler Tebliği'ni, (VI-1.104.1) ("Tebliğ") hazırlamış ve bu Tebliğ 21 Ocak 2014 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Tebliğ'de piyasa bozucu eylemler anlatılmış ve hangi hallerin piyasa bozucu eylem sayılmadığı belirlenmiştir.

İçsel Bilgi veya Sürekli Bilgilere İlişkin Piyasa Bozucu Eylemler

Sermaye piyasası mevzuatına uygun olarak kamuya gerekli açıklamaların yapılmasından önce içsel veya sürekli bilgiye sahip olan kişiler, bu bilgileri kamuya gerekli açıklamalar yapılana kadar korumakla yükümlüdürler. İçsel veya sürekli bilgiye sahip olan kişilerin, bu bilgileri kamuya açıklanmasından önce üçüncü kişilere iletmeleri ve doğrudan ya da dolaylı olarak bu bilgileri alan kişilerin de bunlara dayanarak sermaye piyasası işlemi yapmaları piyasa bozucu eylem olarak değerlendirilir.

İhraççılar tarafından düzenlenen finansal tablo ve raporlar ile bağımsız denetim raporlarının hazırlandığı hesap döneminin bitimini izleyen günden söz konusu tablo ve raporların mevzuata uygun şekilde kamuya açıklanmasına kadar geçen süre içerisinde, içsel veya sürekli bilgilere sahip olan kişilerin veya bu kişilerin eşleri, çocukları ya da

* *Mart 2015 tarihli Makale*

aynı evde yaşadıkları kişilerin ilgili sermaye piyasası araçlarında işlem yapmaları piyasa bozucu eylem olarak değerlendirilir.

İçsel veya sürekli bilgilerin kesinleşmesinden, mevzuata uygun şekilde kamuya duyurulmasına kadar geçen süre içerisinde, içsel bilgi veya sürekli bilgilere sahip olan kişilerin veya söz konusu kişilerin eşleri, çocukları ya da aynı evde yaşadıkları kişilerin ilgili sermaye piyasası araçlarında işlem yapmaları yine piyasa bozucu eylem olarak değerlendirilir.

Emir veya İşlemlere İlişkin Piyasa Bozucu Eylemler

Tek başına ya da birlikte hareket ettikleri kişiler tarafından borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasalarda gerçekleştirilen, sermaye piyasası araçlarının fiyatları, fiyat değişimleri, işlem hacimleri, işlem miktarları, işlem oranları, emir miktarları, emir oranları, emir iptal miktarları, emir iptal oranları veya emir gerçekleşme oranları gibi sermaye piyasalarının işleyişi veya sermaye piyasası araçlarının fiyatlarının belirlenmesiyle ilgili veriler dikkate alındığında önemli veya etkili kabul edilebilecek nitelikte;

- a) Alım veya satım yapılması, hesap hareketi gerçekleştirilmesi, emir verilmesi, emir iptali veya emir değiştirilmesi,
- b) Farklı fiyat kademelerine emir iletilmesi,
- c) Bir dakikadan daha az zaman dilimlerinde piyasadaki en iyi alım fiyatına eşit veya piyasadaki en iyi alım fiyatından daha düşük fiyatlı satım emri ya da piyasadaki en iyi satım fiyatına eşit veya piyasadaki en iyi satım fiyatından daha yüksek fiyatlı alım emri iletmek şeklinde yön değiştiren emirler verilmesi,
- d) Kendisi tarafından yine kendine veya karşılıklı işlemler gerçekleştirilmesi,
- e) Açılış veya kapanış fiyatlarını etkilemeye yönelik işlemler yapılması,
- f) Gün sonu veya vade sonu uzlaşma fiyatlarını etkilemeye yönelik işlemler gerçekleştirilmesi,
- g) Fiyat yükseltici, fiyat düşürücü veya fiyatı sabit tutmaya yönelik işlemler yapılması,

- h) Vadeli işlem ve opsiyon piyasasında bir sicile bağlı tüm hesaplar için ya da piyasa bazında belirlenen pozisyon limitlerinin geçilmesi,
- i) Vadeli işlem ve opsiyon piyasasında, ilgili dayanak varlık piyasasında gerçekleştirilen işlemlerle aynı yönlü işlemler gerçekleştirilmesi

ve bunlara benzer işlemler yapılması suretiyle borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasaların güven, açıklık ve istikrar içinde çalışmasını bozan ya da sermaye piyasası araçlarının fiyatları, fiyat değişimleri, arz ve talepleri hakkında yanlış veya yanıltıcı izlenim uyandıran veya adil ve dürüst işlem yapılmasını, piyasanın rekabetçi bir ortamda işleyişini ya da fiyatın doğru ve dürüst bir şekilde oluşmasını zorlaştıran ya da engelleyen eylem ve davranışlar piyasa bozucu eylem olarak değerlendirilir.

İletişim veya Haberleşme Yoluyla İşlenen Piyasa Bozucu Eylemler

Sermaye piyasası araçlarının fiyatları, değerleri veya yatırımcıların kararlarını etkileyebilecek nitelikte veya bunlara etki edebilecek piyasa göstergelerine ilişkin olarak yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi vermek, söylenti çıkarmak, haber vermek, özel durum açıklaması yapmak, yorum yapmak veya rapor hazırlamak, piyasa bozucu eylem olarak değerlendirilir. Burada belirlenen eylemlerin yalan, yanlış veya yanıltıcı olduğunu bilen veya bilmesi gereken kişiler tarafından yayılması piyasa bozucu eylem olarak değerlendirilir (örn: yönetim kurulu üyesi, müdür, uzman vb kişiler).

Sermaye Piyasası Kurulu'nun özel durumların açıklanmasına ilişkin düzenlemeleri kapsamında açıklanması gereken ve sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkileyebilecek nitelikteki bilgilerin açıklanmaması da piyasa bozucu eylem olarak değerlendirilir.

Sermaye piyasası araçları hakkında gazete, televizyon, internet veya benzer nitelikte kitle iletişim araçları kullanarak yorum veya tavsiyede bulunduktan sonra, yorum veya tavsiyesini değiştirinceye kadar veya her halükarda 5 iş günü içerisinde, alım veya elinde tut tavsiyesi verdiği halde satmak ya da satım tavsiyesi verdiği halde almak piyasa bozucu eylem olarak değerlendirilir.

Diğer Piyasa Bozucu Eylemler

Sermaye piyasası araçlarının fiyatını veya değerini etkileyebilecek büyüklükteki emirlerin yatırım kuruluşlarına, ilgili borsaya ve teşkilatlanmış diğer piyasalara iletilmesinden önce, yatırımcıların emir bilgilerine vakıf olarak emre konu olan sermaye piyasası aracında veya bu araçla ilgili diğer sermaye piyasası araçlarında emir verilmesi, verilen emrin değiştirilmesi ya da iptal edilmesi veya söz konusu emirlere ilişkin bilgilerin üçüncü şahıslara aktarılması piyasa bozucu eylemdir.

Noterce düzenlenmiş bir vekaletname olmaksızın borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasalarda;

- a) Bir başkasının hesabını kullanmak suretiyle bu hesap üzerinden emir iletmek, işlem yapmak veya hesap hareketi gerçekleştirmek,
- b) Bir başkasına kendi hesabını kullandırmak suretiyle bu hesap üzerinden emir iletilmesi, işlem yapılması veya hesap hareketi gerçekleştirilmesine imkan sağlamak piyasa bozucu eylemdir.

Payları borsada işlem gören ortaklıkların herhangi bir 12 (on iki) aylık dönemde sermayesinin yüzde onunu (%10) veya fiili dolaşımdaki paylarının nominal değerinin yüzde ellisini (%50) aşan pay satışlarının yönetim kontrolüne sahip ortaklar tarafından borsada gerçekleştirilmesinin planlanması durumunda, ilgili ortaklar tarafından mevzuata uygun bir bilgi formunun düzenlenmesi ve bu formun satış öncesinde Sermaye Piyasası Kurulu'na onaylanması zorunludur. Sermaye Piyasası Kurulu'na onaylanmış bilgi formunun KAP'ta ilan edilmiş olması zorunludur. Pay Tebliği'nin, (VII-128.1) bu 27. maddesine ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun ilke kararlarına aykırı hareket edilmesi piyasa bozucu eylemdir.

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından haklarında işlem yapma yasağı kararı alınmış kişilerin işlem yasaklısı oldukları dönemde kendi hesaplarından ya da başkalarının hesaplarını kullanarak borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem yapmaları piyasa bozucu eylemdir.

Hangi Haller Piyasa Bozucu Eylem Sayılmaz?

Aşağıdaki haller piyasa bozucu eylem sayılmaz:

1. TCMB ya da yetkilendirilmiş başka bir resmî kurum veya bunlar adına hareket eden kişiler tarafından para, döviz kuru, kamu

borç yönetim politikalarının uygulanması veya finansal istikrarın sağlanması amacıyla işlem yapılması,

2. Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemeleri kapsamında uygulanan geri alım programları, çalışanlara pay edindirme programları ya da ihraççı veya bağlı ortaklığının çalışanlarına yönelik diğer pay tahsis edilmesi,
3. Sermaye Piyasası Kurulu'nun 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamındaki fiyat istikrarını sağlayıcı işlemlere ve piyasa yapıcılığına ilişkin düzenlemelerine uygun olarak icra edilmeleri kaydıyla, münhasıran bu araçların piyasa fiyatının önceden belirlenmiş bir süre için desteklenmesi amacıyla sermaye piyasası araçlarının alım veya satımının yapılması yahut emir verilmesi veya emir iptal edilmesi,
4. Gazetecilerin basın meslek ilkeleri ve etiğine uygun olarak yürüttükleri mesleki faaliyetleri;
 - a) Haber veya yorumların yayımlanmış olmasından dolayı doğrudan veya dolaylı olarak haksız menfaat temin edilmesi,
 - b) Haber veya yorumların bilgi suistimali ve piyasa dolandırıcılığı suçlarından herhangi birini işleyen şahıslarla anlaşmalı olarak ya da bu şahısların yönlendirmesiyle yayımlanmamış olması,
 - c) Haber veya yorumların yayımlanmasından önce ilgili sermaye piyasası aracında işlem yapılmaması veya bu hususların başkalarına aktarılmaması şartıyla piyasa bozucu eylem olarak değerlendirilmez.

Sonuç

Sermaye Piyasası Kurulu'nun çıkarmış olduğu bu Tebliğ ile borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasaların güven, açıklık ve istikrar içinde çalışmasını bozan ya da sermaye piyasası araçlarının fiyatını, yatırımcıların kararlarını etkileyen veya adil ve dürüst işlem yapılmasını ve rekabeti zorlaştıran veya engelleyen eylem ve davranışlar genel itibariyle Tebliğ'e alınarak piyasa bozucu eylemler, böylelikle yasal mevzuatta tanımlanmıştır.

Özel Sektör Tahvil Sahiplerinin Temerrüt Halinde Hukuki İmkanları*

Av. Ali Sami Er

Geçtiğimiz aylarda Türk ekonomisini takip edenler faiz ve enflasyon arasındaki ilişki üzerinde yoğunlaşan tartışmalara şahit oldular. Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Merkez Bankası Başkanı Başçı arasında kamuoyuna yansıyan fikir ayrılıkları sırasında, Türk Lirası Amerikan Doları karşısında Nisan 2014'e kıyasla %27 değer kaybetti. Bazıları diğer gelişmekte olan ülkelere göre yaklaşık %10'luk değer kaybını 7 Haziran'da gerçekleşecek genel seçim ortamının sebep olduğu belirsizliğe bağlarken, ekonomistler büyümenin yıllık %2-3 seviyesinde kaldığı ve enflasyonun %6-7 düzeylerinde olduğu Türk ekonomisinin, tartışmasız olarak bir durgunluk dönemine girdiğini vurguluyorlar. Sermaye piyasalarında azalan satışlar ile likidite daralmasının borçlanma araçları ve hisse senedi piyasasındaki etkilerini görüyoruz. Ayrıca, geçmiş yıllara kıyasla Kredi Temerrüt Takası (CDS) oranları artıyor¹. Bu rakamlar özel sektör borçlanma araçlarının temerrüdüne dair bir gösterge olmasa da, Türk hukukunda böyle bir durumda başvurulabilecek hukuki imkanlara ve düzenlemelerdeki son duruma dair bilgilerin yatırımcılara faydalı olacağı görüşündeyiz.

Özel Sektör Borçlanma Araçlarının Nitelikleri ve Borçlanma Aracı Sahiplerinin Hakları

Borçlanma aracı (tahvil veya bono), alacaklının parasal bir hakkını içeren ve yalnızca özel bir usule uygun olarak ihraç edilebilen bir kıymetli evraktır². Özel ihraç usulüne rağmen, yatırımcıları ihraççıla-

* *Nisan 2015 tarihli Makale*

¹ <http://www.bloomberght.com/piyasa/TURKEY%20CDS%20USD%20SR%205Y%20CORP>.

² **Domaniç, Hayri**, Tahvil Senetleri, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi Aralık 1973 Sayı VII/2, s. 313.

rın kredi veya temerrüt riskine karşı koruyabilecek, istisnai bir hukuki çare öngörülmemiştir.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu md. 206/4 uyarınca, ihraççı iflas ederse, borçlanma aracı sahipleri, ipotek teminatlı menkul kıymet veya kira sertifikası (sukuk) sahipleri³ aksine işçiler, devlet veya kanunda belirlenen diğer imtiyazlı alacaklılardan daha sonra gelir. Dolayısıyla, ihraççının, ihraççının hâkim ortağının veya varsa aracı kurumun ek bir teminat veya garanti sağlamadığı hallerde borçlanma aracı sahibinin kupon ödemelerini veya ana parasını temin etmesi pek mümkün olmayacaktır.

Borçlanma aracı sahipleri, şirketin adi alacaklıları niteliği taşıdıklarından, diğer alacaklılar gibi sadece 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerinden faydalanabilirler⁴. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, izahnamedeki bilgilerin tasarruf sahiplerinin yanlış fikir edinmesine sebep olması halinde uygulanacak hükümler dışında herhangi bir özel hak öngörmez. Tahvil sahiplerine belli hallerde genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi veren mülga Ticaret Kanunu’nun tersine, yeni Türk Ticaret Kanunu böyle bir yetki öngörmemektedir⁵. Dolayısıyla, iflas halinde, borçlanma aracı sahipleri münferiden ya da, toplu olarak hareket etmelerini engelleyen bir hüküm olmadığından, alacaklarını birlikte talep edebilirler⁶. Ancak, hemen belirtelim birlikte açılacak dava bir topluluk davası olmaz; zira topluluk davaları 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu md. 113 uyarınca sadece dernekler veya diğer tüzel kişiler tarafından açılabilir.

Güncel Düzenleme Eğilimleri

II-31.1 sayılı Borçlanma Araçları Tebliği (“Tebliğ”) md. 4/7 uyarınca Sermaye Piyasası Kurulu (“SPK”) ihraççıdan, borçlanma araçlarına ilişkin ödeme yükümlülüklerinin yurt içinde yerleşik bir banka ve-

³ Sermaye Piyasası Kanunu md. 59/3 ve 61/3 uyarınca, eğer ihraççı iflas ederse, ipotek teminatlı menkul kıymetler ve kira sertifikalarına sukuka ilişkin teminatlar iflas masasına dahil edilmez, ve teminatlı menkul kıymet veya kira sertifikası sukuk sahibi teminatın paraya çevrilmesinden elde edilen paradan yararlanma hakkına sahiptir.

⁴ Alacaklıların sahip oldukları haklar bakımından, TTK md. 202/1/c, 395/2, 474, 513/1, 530, 541/1, 549/1, 550, 551, 553, 554, 556, 557/1 örnek verilebilir.

⁵ **Erdem, Ercüment**; Türk Ticaret Kanunu’nda Kurucu İntifa Senetleri <http://www.erdem-erdem.com/articles/turk-ticaret-kanununda-kurucu-intifa-senetleri/>.

ya üçüncü bir tüzel kişi tarafından garanti altına alınmasını veya satışın yalnızca nitelikli yatırımcılara yönelik olarak yapılmasını talep edebilir. Böylesine geniş bir yetkiye rağmen, Tebliğ'in yürürlüğe girmesinden bu yana SPK bu yetkisini sadece yedi kez kullanmıştır ve bunlardan ilki çok tartışmalı şike soruşturmasının etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla Fenerbahçe'nin tahvil ihracı sırasında gerçekleşmiştir.

SPK'nın diğer onayları Tebliğ'de yer almayan başka bir şartı gündeme getirmiştir. İhraç için onay ancak, borçlanma araçlarının tahsisli olarak ihraç edilmesi veya nitelikli yatırımcılara yapılacak satışlarda söz konusu borçlanma araçlarının tamamına ilişkin ödeme yükümlülükleri için yurt içinde yerleşik bir banka tarafından garanti sağlanması şartıyla verilmiştir⁷. Tebliğ, SPK'nın ya garanti verilmesi ya da satışın nitelikli yatırımcılara yapılması şartı getirmesini öngörse de, SPK nitelikli yatırımcılara yapılacak satışlarda garanti de isteyerek iki şartı birlikte aramıştır. Başka bir başvuruda, SPK tahsisli olarak veya nitelikli yatırımcılara yönelik satış ayrımı yapmaksızın ihracı banka tarafından garanti altına alınması kaydıyla olumlu karşılamıştır⁸. Son olarak, SPK satış kapsamından kolektif yatırım kuruluşları ve emeklilik yatırım fonlarının çıkarılması şartını getirmiştir⁹. Bu son uygulamanın amacının yukarıda sayılan kurumların yatırımcılarının garanti altına alınmamış tahvillere yatırım yapmasını engellemek olduğunu düşünüyoruz.

Bu torba hükmün SPK tarafından uygulama biçimi Tebliğ'de belirtilen yetki çerçevesini aşar niteliktedir. Şartlı onaylar verilirken, bu onayların gerekçelerinin de belirtilmemesi, ihraççılar bakımından sürece dair belirsizlik yaratmakta; çünkü garantinin hangi hallerde isteneceği bilinmemektedir. Ayrıca, SPK'nın kimi ihraçta garanti yükümlülüğü getirip, kimisinde getirmediği dikkate alındığında; ihraççıdan garanti istemediği durumda, çünkü her ne kadar ihraç belgelerinde SPK'nın ihraca onay vermesinin ihraççının finansal durumuna ilişkin bir beyan ve tekeffül anlamına gelmediğine yer verilse de yatırımcılar

⁶ **Pulaşlı, Hasan**, Şirketler Hukuku Şerhi, 2. Bası 2014, s. 1732.

⁷ 2014/28 ve 2014/35 sayılı SPK Bültenleri.

⁸ 2014/35 sayılı SPK Bülteni.

⁹ 2014/35 ve 2015/10 sayılı SPK Bültenleri.

nezdinde aldatıcı bir koruma algısı doğabilir. Hemen belirtelim, SPK'nın garanti yükümlülüğü getirdiği tüm kararlarından sonra, Fernbahçe hariç olmak üzere, ihraççıların hiçbiri tahvil satışını gerçekleştirememiştir.

G.Ç.S. İhracı Kurumsal Borçlanma Aracı İhraçlarında Bir Dönüm Noktası Olacak Mı?

SPK'nın 35 milyon TL'lik bononun 17 nitelikli yatırımcıya satılmasını onayladığı karardan yaklaşık 4 ay sonra, G.Ç.S. Metal Çatı İzolasyon Taahhüt Ticaret ve Sanayi A.Ş. mahkemeden iflasın ertelenmesi kararı aldığını açıklamıştır¹⁰. Bu haber, piyasa katılımcıları arasında, ihraççı iflasın eşiğindeyken SPK'nın bono ihracını nasıl onayladığına ilişkin birçok soru doğurmuştur. Bononun vadesi geldiğinde, 15 Temmuz'da temerrüt oluşması halinde, SPK'nın sorumluluğu da sorgulanacaktır.

Sonuç

Bir önceki SPK Başkanı döneminde birçok yatırımcının kayba uğramasına yol açan ve başarılı kabul edilmeyen halka arz seferberliğine tepki olarak, yeni oluşturulan SPK'nın getirdiği katı kurallar halka arzları yavaşlatmış olsa da, yatırımcıyı koruyacak birçok yeni düzenlemeler içermektedir. Şimdi, SPK'nın borçlanma araçları ihraç onaylarında da aynı eğilimde olduğunu gözlemliyoruz. Yukarıda aktardığımız gelişmeler ışığında, daha fazla düzenleme yapılması ve hatta yatırımcıları koruma için istisnai garantiler ve hızlandırılmış icra-iflas usullerini içerecek şekilde kanunda değişikliğe gidilmesi de olası görünüyor.

¹⁰ Bu tarz kararlara dair bilgi için lütfen bakınız: <http://www.erdem-erdem.com/articles/iflasin-ertelenmesi/>.

Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği*

Av. Özgür Kocabaşoğlu

Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-48.5) (“Tebliğ”) 27.05.2015 tarihli ve 29368 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Tebliğ, Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği’ni (III-48.2) yürürlükten kaldırır ve Türk Hukuku’na, Değişken Sermayeli Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarını (“DSYO”) getirir. Tebliğ menkul kıymet yatırım ortaklıklarını sabit sermayeli ve değişken sermayeli olmak üzere iki gruba ayırır. Sabit sermayeli yatırım ortaklıklarına ilişkin düzenlemelerin yanı sıra Tebliğ, özellikle DSYO’ların kuruluşuna ve ortaklarına, paylarının ihracına, kurucu paylarının devrine ve itfasına, yatırımcı paylarının itfasına, kurucu paylarına sahip ortaklarda ve yöneticilerde aranan niteliklere, yönetim ilkelerine, faaliyet esaslarına, portföy sınırlamalarına, portföyde bulunan varlıkların değerlendirilmesine ve saklanmasına, kamuyu aydınlatma ve yatırımcıları bilgilendirme yükümlülüklerine, kâr payı dağıtımına, tasfiye ve sona erme ile sabit sermayeli menkul kıymet yatırım ortaklıklarının değişken sermayeli menkul kıymet yatırım ortaklığına dönüşümüne ve tabi olacakları diğer yükümlülüklerle ilişkin ilke ve esasları düzenler. DSYO’lar Sermaye Piyasası Kanunu (“SerPK”) m. 50 ve 51’de genel olarak düzenlenmekle birlikte Tebliğ bu konuda oldukça ayrıntılı düzenlemeler getirmektedir. Hukuk postasının bu ayki sayısında Tebliğ ile getirilen düzenlemeler ana hatlarıyla ele alınacaktır.

Tanım ve Ortaklık Portföyü

Tebliğ m. 41 uyarınca DSYO “*sermayesi her zaman net aktif değerine eşit olan, Kanun hükümleri uyarınca aşağıda belirtilen varlıklar ve araçlardan oluşan portföyü işletmek amacıyla anonim ortaklık şeklinde kurulan ve bu Tebliğde izin verilen diğer faaliyetlerde bulunabilen sermaye piyasası kurumudur.*” SerPK m. 50 uyarınca ise net ak-

* Mayıs 2015 tarihli Makale

tif değer “*varlıkların toplamından borçların toplamının düşülmesi suretiyle bulunan tutar*”ı ifade eder. DSYO’nun portföyünde yer alabilecek varlık ve araçlar, sabit sermayeli menkul kıymet yatırım ortaklığı ve menkul kıymet yatırım fonlarının portföylerine dahil edilebilecek varlıklarla paraleldir, bu varlıklar Tebliğ m. 41/1’de sayılır.

Tebliğ m. 42 uyarınca bu varlıkların bir portföy saklama kuruluşu nezdinde saklanması gerekir ve portföye dahil edilebilecek varlıklar konusunda yeterli bilgi ve sermaye piyasası alanında en az üç yıllık tecrübeye sahip portföy yöneticileri tarafından, yatırımcı lehine ve yatırımcının çıkarını gözetecek şekilde yönetilmesi zorunludur. Portföyün üçüncü kişilere karşı olan borçları ve yükümlülükleri ile yine aynı kişilerden olan alacakları mahsup edilemez. Bunun yanı sıra ortaklık portföyünün teminat gösterilmesi ve rehnedilmesi mümkün değildir. Ancak portföy hesabına olması ve esas sözleşmede ve izahnamede hüküm bulunması şartıyla kredi almak, türev araç işlemleri veya portföy adına taraf olunan benzer nitelikteki işlemlerde bulunmak için teminat gösterilebilir veya rehnedilebilir.

Kuruluş

Tebliğ m. 45, DSYO’ların kuruluşu için çeşitli şartlar öngörür. Buna göre esas olarak ve sabit sermayeli ortaklıklardan farklı olarak başlangıç sermayesinin 2 milyon TL olması ve kurucuların ortaklığın net aktif değerini yatırımcı payları ihracıyla asgari olarak 4 milyon TL’ye artıracığını Sermaye Piyasası Kurulu’na (“Kurul”) taahhüt etmiş olması, m. 60 uyarınca bütün hizmetlerin ortaklık dışından alınması hali saklı kalmak üzere genel müdür ile yönetim kurulu üyelerinin belirlenmiş olması ve bu kişilerin bu Tebliğde öngörülen şartları taşıması, değişken sermayeli ortaklık tarafından işletme adı kullanılmak istenmesi halinde, işletme adında ortaklık portföyü türüne ve “DSYO” kısaltmasına yer verilmesi zorunludur. Bunlar dışında ortaklığın anonim şirket şeklinde kurulması, paylarının nakit karşılığı çıkarılması ve pay bedellerinin tam ve nakden ödenmesi gibi sabit sermayeli ortaklıklar için de öngörülen diğer bazı şartların da sağlanması gerekir.

Bunun yanı sıra Tebliğ m. 46 kurucularda aranan nitelikleri belirler, bu nitelikler sabit sermayeli ortaklıkların kurucu ve ortaklarında aranan şartlarla büyük ölçüde aynıdır.

Payların İhracı ve Niteliği

DSYO payları kurucu payları ve yatırımcı payları olmak üzere iki türde düzenlenir. Tebliğ m. 48 uyarınca ortaklığın kuruluşu sonrasında yeni kurucu paylarının ihraç edilmek istenmesi halinde, başvuru formu ve bu formda belirtilen belgelerle birlikte Kurula başvurulması zorunludur.

Tebliğ m. 49 ise yatırımcı paylarının ihracını düzenler. Buna göre yatırımcı paylarının halka arz edilmesi veya işyeri, belirli meslek grupları bazında, sektörel bazda ve benzeri kriterler çerçevesinde belirli bir yatırımcı kitlesine tahsis edilmesi ya da nitelikli yatırımcılara satılması zorunludur. Yatırımcı payı ihracı için Kurulca belirlenen standartlara uygun olarak izahname ve yatırımcı bilgi formu düzenlenir ve Kurulca istenen diğer bilgi ve belgelerle birlikte kuruluşa ilişkin esas sözleşmenin ticaret siciline tescilini takip eden 30 gün içinde Kurula başvurulur. Belirli bir yatırımcı kitlesine tahsis edilerek ya da nitelikli yatırımcılara yapılacak pay satışlarında izahname yerine ihraç belgesi düzenlenir, ancak yatırımcı bilgi formu düzenlenmesi ihtiyaridir.

Tebliğ m. 53 uyarınca yatırımcı payları nama ve hamiline yazılı olabilirken kurucu paylarının nama yazılı olması zorunludur. Kurucu payları sahibine, kâr payı, tasfiyeden pay alma, genel kurula katılma, genel kurulda oy kullanma, bilgi alma ve inceleme, özel denetim isteme, genel kurul kararlarının iptali için dava açma ve azlık hakkı ile genel kurulda oy hakkı tanır. Yatırımcı payları ise sahibine sadece kar payı ve tasfiyeden pay alma hakkı tanır. Bunun dışında Genel Kurula katılma veya oy hakkı gibi başkaca haklar tanımaz. Her iki payın da yeni pay alma hakkı bulunmaz.

Yönetim ve Dışarıdan Sağlanabilen Hizmetler

Yönetim kurulu, Kurul ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) ile getirilen düzenlemeler uyarınca seçilir ve görev yapar; ancak Tebliğ, Yönetim Kurulu üyelerinin taşınması gereken çeşitli özel nitelikler de belirler.

Tebliğ m. 60/1 uyarınca DSYO’ların portföy yönetim hizmetini portföy yönetim şirketlerinden alması gerekir. Ancak m. 60/2’ye göre teftiş, iç kontrol ile muhasebe ve operasyon gibi hizmetleri yatırım kuruluşlarından; kontrolü ve takibi yönetim kurulu tarafından gerçekleş-

tirilmek şartıyla risk yönetim sistemine ilişkin hizmeti yatırım kuruluşlarından ve Kurulca uygun görülecek uzmanlaşmış diğer kuruluşlardan sağlayabilirler. Fakat yine aynı madde uyarınca dışarıdan alınmasına izin verilen söz konusu hizmetlerin, portföy yönetim hizmeti alınan şirketin ilgili birimleri bulunması kaydıyla, bu portföy yönetim şirketlerinden alınması da mümkündür. Bunun yanı sıra söz konusu hizmet ve personelin dışarıdan sağlanabilmesi için, esas sözleşmede ayrı bir hüküm bulunması ve yönetim kurulunca karar alınması gerekir.

TTK Hükümlerinin Uygulanması

Tebliğ m. 91/2 uyarınca DSYO'lara *"TTK'nın; anonim şirketlerde esas sermayeye, asgari sermaye miktarına, esas sözleşmenin asgari içeriğine, aynı sermaye taahhütlerine, nominal değere, ortaklığın kendi paylarını iktisap veya rehin olarak kabul etmesine, sermaye artırımı ve azaltımı usulüne, pay taahhüdü ve ödenmesine, pay devrine ilişkin kısıtlamalarına, kâr zarar hesabı ve kârın dağıtımına, yedek akçelere ve tasfiyeye ilişkin hükümleri uygulanmaz."* Bu konularda kendi özel mevzuatları uygulanacaktır.

Sonuç

Tebliğ ile tüzel kişiliği haiz şirket yapısı altında yatırım fonunun sunduğu esnekliklere erişim imkanı sağlayan ve açık uçlu bir sermaye yapısına sahip yatırım ortaklığı modeli getiren DSYO, Türk sermaye piyasasına kazandırılmıştır. Tebliğ, DSYO'lara ilişkin oldukça ayrıntılı düzenlemeler getirir. Özellikle DSYO'ların tanımı, ortaklık portföyü ve yönetimi, kuruluşa ilişkin düzenlemeler, payların ihracı ve niteliği, ortaklığın yönetimi ve dışarıdan alabileceği hizmetlere ilişkin düzenlemeler getirilen yeniliklerin başlıcalarıdır. Bunun yanı sıra TTK'da getirilen düzenlemelerin uygulama bulmayacağı konular da yine Tebliğ'de açıkça düzenlenir, böylece hangi konularda sermaye piyasasına ilişkin özel düzenlemelerin uygulanacağı açıklık kazanır.

Yeni Sermaye Piyasası Kanunu’nda Yatırım Kuruluşlarının Türev Araçlara Aracılık Hizmetleri*

Av. Kerem Tayhaç Sağocak

Günümüz sermaye piyasalarında türev araçlar; bankalar, aracı kuruluşlar ve portföy riskini yönetmek isteyen şirketlerin sermaye piyasası işlemlerinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu türev işlemlerin % 90’ına yakını tezgahüstü piyasalarda yani Borsa İstanbul ve benzeri teşkilatlanmış pazar yerleri dışında gerçekleştirilmektedir. 6362 sayılı yeni Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili tebliğler türev araç işlemlerinin aracı kullanılmadan gerçekleştirilebileceği çerçeveyi yaratmakta ve aynı zamanda aracı kuruluşların tezgahüstü işlemlerde karşı taraf (dealer) sıfatıyla yer alabilmesini sağlayan yeni düzenlemeleri getirmektedir.

Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ

Türev İşlemler

Türev işlemler, işlemin gerçekleştirildiği pazara bağlı olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu kapsamda teşkilatlanmış pazar yerlerinde standart sözleşmeler ile gerçekleştirilen işlemler borsa işlemleri olarak; taraflar arasında karşılıklı anlaşma çerçevesinde ve sözleşme detaylarının tarafların ihtiyaç ve anlaşmaları çerçevesinde belirlenen işlemler ise tezgahüstü işlemler olarak kabul edilmektedir. Türev işlemlerinin her ne kadar likidite ve risk açısından borsa işlemlerine göre dezavantajları olsa da, borsa üyeliği, teminat ve merkezi bir kuruluş gerektirmediği için aynı zamanda taraflara çok fazla esneklik sağlamaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu’nun (“SPK”), (III-37.1) sayılı, 11 Temmuz 2013 tarihli ve 1 Temmuz 2014’te yürürlüğe giren Yatırım Hizmetleri Ve Faaliyetleri İle Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ’in (“Tebliğ”)

* Kasım 2015 tarihli Makale

36.maddesi uyarınca, SPK merkezi takasa konu edilecek sermaye piyasası araçları ile takasın gerçekleştirilmesine ilişkin usul ve esasları, tesis edilecek limitler dahilinde ve sistemik riskin azaltılması ilkesi çerçevesinde ilgili merkezi takas kuruluşunun önerisi üzerine belirlemeye yetkilidir. SPK ayrıca yatırım kuruluşlarının tezgahüstü piyasalarda gerçekleştirdikleri işlemlerin takasının merkezi karşı taraf olarak yetkilendirilmiş bir kuruluş nezdinde gerçekleştirilmesini zorunlu tutabilir.

Yeni Tebliğ’de Öngörülen Aracılık Gerekliliği

Sermaye Piyasası Kanunu, sermaye piyasası araçlarını menkul kıymetler, türev araçlar ve SPK tarafından belirlenecek (yatırım sözleşmeleri dahil) diğer sermaye piyasası araçları olarak tanımlamaktadır. Sermaye Piyasası Kanunu’nun 37. Maddesi uyarınca (i) sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin alınması ve iletilmesi; (ii) sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin müşteri adına ve hesabına veya kendi adına ve müşteri hesabına gerçekleştirilmesi ve (iii) sermaye piyasası araçlarının kendi hesabından alım ve satımı yatırım hizmetleri olarak kabul edilmektedir. Bu belirtilen faaliyetler yatırım hizmetleri olarak kabul edildikleri için, Sermaye Piyasası Kanunu’nun 39. Maddesi uyarınca sadece yetkilendirilmiş yatırım kuruluşları tarafından gerçekleştirilebilirler. Yine bu kapsamda türev araçlar da sermaye piyasası araçları olarak kabul edilmeleri sebebiyle, kural olarak işlem ister borsa da ise tezgahüstü piyasada gerçekleştirilecek olsun bu türev işlemlerin gerçekleştirilmesi için yetkilendirilmiş bir yatırım kuruluşunun aracılık etmesi gerekecektir.

Tebliğ’de Öngörülen Muafiyet

Tebliğ’in 25. Maddesi uyarınca kaldıraçlı işlemler dışında kalan türev araçlara ilişkin emir iletimi, işlem ya da portföy aracılığı faaliyetleri, işlemlerin niteliğine göre borsalar ve teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde ya da tezgahüstü piyasalarda yapılabilir. Bununla birlikte Tebliğ’in 26. Maddesi altında (i) döviz, kıymetli maden, kıymetli taş, mal veya diğer varlıkların fiziki olarak alım satımı; (ii) gerçek ve/veya tüzel kişilerin kendi aralarında bir yatırım kuruluşu aracılığı olmaksızın gerçekleştirdiği, ticari veya mesleki faaliyet sayılamayacak nitelikteki türev araç alım satım işlemleri türev araç olarak kabul edilmemektedir. Bu hukuki çerçevede türev araç işleminin (i) teşkilatlanmış bir

pazar yerinde (Borsa İstanbul) gerçekleştirilmiyor olması; (i) taraflarca kendi nam ve hesaplarına gerçekleştirilmesi; ve (ii) tarafların ticari veya profesyonel faaliyetleri kapsamında gerçekleştiriliyor olmaması halinde (tarafların riskten korunmak amacıyla (hedge amaçlı) gerçekleştirmeleri halinde), taraflar bu faaliyetleri için aracı kullanmak zorunda olmayacaklardır. Bu muafiyetin uygulanmadığı hallerde ise taraflar yetkili bir yatırım kuruluşunu aracı olarak kullanmak zorunda olacaklardır, ancak bu halde dahi taraflara sadece bu işlemin gerçekleştirilmesinden dolayı yüklenmiş spesifik bir bildirim yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Aracı Kuruluşların Karşı Taraf Olarak İşlemleri

Yeni Tebliğ çıkana kadar aracı kuruluşların karşı taraf riskini üstlenmelerini engellemek amacıyla türev araç işlemlerinde karşı taraf olarak yer almalarına izin verilmemekteydi. Yeni Tebliğ ise “portföy aracılığı” faaliyeti tanımlamak suretiyle araç kuruluşların bu işlemleri gerçekleştirebilmesine imkan tanımıştır. Bu kapsamda, Tebliğ’in 21. Maddesi; portföy aracılığı faaliyetini, işlem aracılığına ek olarak yatırım kuruluşlarının müşterilerin sermaye piyasası araçlarıyla ilgili alım veya satım emirlerini karşı taraf olarak yerine getirmesi faaliyeti olarak tanımlamaktadır. Bu kapsamda “portföy aracılığı” ile yetkilendirilmiş olan aracı kuruluşlar yeni Tebliğ uyarınca müşterileri ile karşı taraf olarak türev araç düzenleyebileceklerdir.

Sonuç

Açıklanan hukuki çerçevede, yeni Sermaye Piyasası Kanunu ve Tebliğ türev araç işlemlerinde kural olarak yatırım kuruluşlarının aracılığını zorunlu kılarken aynı zamanda Sermaye Piyasası Kanunu ve Tebliğ altında öngörülen koşulların yerine getirilmesi şartıyla aracı kullanılması zorunluluğuna bir muafiyet tanıyarak tarafların ticari faaliyetlerine sınırlamalar koymaktan kaçınmayı amaçlamaktadır.

BORÇLAR HUKUKU

Viyana Satım Anlaşması (CISG) Çerçevesinde Sözleşmenin Kurulması*

Av. Mehveş Erdem

Giriş

Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması veya uygulamadaki diğer adıyla Viyana Satım Anlaşması (“CISG”), sözleşmenin kurulmasını, Bölüm II Madde 14 ile Madde 24 arasında düzenler. Madde 11, 13 ve 29 da sözleşmelerin kurulması kapsamında düzenlemeler içerir. Genel anlamda CISG, Türk ve İsviçre Borçlar Hukuku kurallarına benzer şekilde, sözleşmesel yükümlülükler için “geleneksel” yaklaşımı benimser. Hem Türk hem de İsviçre kurallarına göre sözleşme, iki irade beyanı, icap ve kabul ile kurulur.

Doktrinde, karmaşık müzakereler barındıran ve icap ile kabulün birbirinden ayrılmasının kolay olmadığı durumlarda, karşılıklı iradelerin esaslı biçimde uyuşması ilkesinin uygun çözümler ortaya koyabileceği ve CISG’nin uygulama alanı bulabileceği kabul edilir¹.

İcap

İcap hukuki bir işlem olduğundan, CISG’nin yanı sıra tabi olduğu milli hukuka da uygun olması gerekir. CISG Madde 14 uyarınca, “*bir veya birden çok belirli kişiye sözleşmenin kurulması için yöneltilen bir teklif, yeterince kesin olması ve icapta bulunan kimsenin karşı tarafın kabulüyle bağlanma niyetine işaret etmesi halinde icap sayılır*”. Bu tanımdan, icabın yapılabilmesi için gereken iki koşulun, yeterince kesin bir teklif ve icapta bulunanın bağlanma niyeti olduğu çıkarımı yapılabilir.

* Kasım 2015 tarihli Makale

¹ Schwenzer, Mohs, Sözleşmenin Kurulması in Yeşim M., Atamer (eds), Milletlerarası Satım Hukuku, I. Bası, 2008, s. 85.

İcabin Yeterince Kesin Olması

Madde 14'e göre, *"malların saptandığı ve açık veya örtülü olarak miktar ve bedelin belirlendiği veya belirlenmesi için gerekli düzenlemenin yapıldığı teklifler yeterince kesin sayılır"*. İcabin bir diğer unsuru ise icapta bulunanın malı satma yönündeki iradesidir. İcap, her zaman bir teklif gibi görünmeyebilir; bir fatura veya teyit mektubu niteliğinde de olabilir.

Madde 8 ve Madde 9 da sözleşmenin kurulması ile ilgili ilkeleri düzenler. Genel anlamda, Madde 8, tarafın beyanının onun niyeti çerçevesinde yorumlanması gerektiğini düzenler. Madde 9 ise tarafların, uygulanmasını kabul ettikleri teamüller ve aralarında yerleşmiş olan alışkanlıklarla bağlı olduklarını belirtir.

CISG'nin diğer hükümlerinin de Madde 14 ile alakalı olduğu söylenebilir. Doktrinde, Madde 14 ve Madde 55 arasındaki bağ, geniş ölçüde tartışılmıştır. Madde 14, bedelin belirli olmadığı icapların kabul edilmeyeceği şeklinde yorumlanabilir. Bununla beraber, Madde 55'e göre, sözleşme, açıkça veya örtülü olarak bedel belirlenmeksizin geçerli olarak kurulmuşsa, bedel benzer koşullarda satılan aynı türden mallar için uygulanan fiyatlar göz önünde bulundurularak belirlenir. Doktrinde ise bedel, hal ve şartların tümü hesaba katıldığında belirlenebiliyorsa icabin geçersizliğinden bahsetmenin mümkün olmayacağı kabul edilmektedir.

İcapta Bulunanın Bağlanma Niyeti

Bir veya birden çok belirli kişiye yöneltilmemiş teklifler, icaba davet olarak kabul edilir. Katalogların ve broşürlerin toplu olarak dağıtılması ve internet siteleri, icap teşkil etmeyecek ve fakat aksi açıkça belirtilmediği takdirde icaba davet olarak kabul edilecektir.

İcapta bulunanın niyetinin tespit edilmesinin güç olduğu durumlarda Madde 8 dikkate alınmalıdır. Madde 8'in üçüncü fıkrası uyarınca, *"taraflardan birinin iradesini veya makul bir kişinin anlayışını tespit edebilmek için özellikle taraflar arasındaki sözleşme görüşmeleri, aralarında oluşmuş alışkanlıklar, teamüller ve tarafların sonraki davranışları da dâhil olmak üzere olayın ilgili tüm koşulları dikkate alınır"*.

İcabın Etkisi

İcap muhataba varmasıyla hüküm ifade etmektedir. Madde 24'e göre icap, sözlü olarak muhataba yöneltildiğinde veya başka bir şekilde muhatabın şahsına, işyerine ya da posta adresine tevdi edildiğinde, muhataba varmış olur. Sözleşmenin elektronik ortamda kurulduğu durumlarda, Milletlerarası Ticaret Odası eTerms 2004 Madde 2 uyarınca, icap muhatabın iletişim sistemine girmesi ile muhataba varmış sayılır. Bu hükmün uygulanması için muhatabın bir iletişim sistemi bulunması gerekir. Elektronik mesajın, muhatapça belirlenen başka bir iletişim sistemine gönderilmesi halinde, söz konusu elektronik mesaj muhatabın mesajdan haberdar olmasıyla muhataba varmış sayılır².

İcaptan Cayma ve İcabın Geri Alınması

Madde 15 uyarınca, geri alma beyanının muhataba, icaptan önce veya icapla aynı anda varması halinde icap geri alınabilir. İcabın geri alınması ve icaptan cayma terimlerinin CISG bağlamında farklı anlamları olduğuna dikkat edilmelidir.

İcaptan cayma CISG Madde 16 hükmünde düzenlenir. Muhatap, kabul beyanı göndermeden önce icaptan cayılabilir. İcapta kesin süre öngörülmesi veya icabın geri dönülemez olduğunun belirtilmesi veya icabın cayılamaz olduğuna güvenmenin muhatap açısından makul sayılması gibi durumlarda icaptan cayılamaz.

İcabın Reddi

İcabın reddi Madde 17'de düzenlenir. Buna göre, icap geri alınmaz olsa bile, bir ret beyanının geçerli olabilmesi için icapta bulunana varması gerekmektedir.

Kabul

Kabul, Türk ve İsviçre Borçlar Hukuku düzenlemelerine paralel olarak, Madde 18 ila Madde 22'de düzenlenir. Kabul bir beyan ile veya herhangi başka bir davranışla gerçekleştirilebilir. Madde 18 kapsamında, susma ya da eylemsizlik kabul anlamı taşımaz. Yukarıda da be-

² Lütfen ayrıca bkz. Elektronik İletişim Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonu Madde 10.

lirtildiği gibi, icap ve kabulün yorumlanmasında Madde 8 ve Madde 9 önemli rol oynamaktadır. Taraflar arasındaki uygulamalar veya temüller çerçevesinde susma veya eylemsizlik farklı olarak da yorumlanabilir.

Kabulün Etkisi

Kabul, icapta bulunana varması ile hüküm doğurur. Sözlü icabın söz konusu olduğu durumlarda kabul, hal ve şartlardan aksi anlaşılmadığı sürece, derhal gerçekleştirilmelidir. Bazı hallerde icabın kabul edilmesi için belirli bir süre bulunmaktadır. Madde 20 uyarınca, bir telgraf veya mektupta belirlenmiş olan kabul süresi, telgrafın gönderilmek üzere verildiği tarihten veya mektupta gösterilen tarihten veya bu yoksa zarf üzerindeki tarihten itibaren işlemeye başlar. Resmi tatil veya iş günü dışındaki günler bu sürenin hesabına dâhil edilir. Ancak, kabul bildirim süresinin son gününün resmi tatil veya işgünü dışındaki günlerden birine rastlaması halinde süre, takip eden ilk iş gününe uzar. Böyle bir kabul süresinin öngörülmemesi halinde kabul, makul bir süre içinde yapılacaktır. Geç kalmış bir kabul, muhataba aksi yönde bir sözlü beyan yapılmadıkça hüküm doğurmaz.

CISG Madde 23 çerçevesinde bir sözleşmenin kurulabilmesi için bir kabul beyanının geçerli olması gerekir. Sözleşme kurulduktan sonra yapılan her türlü iletişim, sözleşmeyi değiştirme amaçlı yapılan teklifler olarak yorumlanır.

Karşı İcap

Eklemeler sınırlamalar veya değişiklikler içerir bir cevap icabın reddi olarak kabul edilir ve karşı icap olarak adlandırılır. Fakat kabul beyanı oluşturmaya düşünülen, icabın şartlarını esaslı olarak değiştirmeyen eklemeler, sapmalar veya sınırlamalar içeren icaba yönelik cevap olup, kabul sayılır; meğerki icapta bulunan, haklı bir gecikme olmaksızın bu uyumsuzluklara sözlü olarak itiraz etmiş veya bu yönde bir bildirim göndermiş olsun. Madde 19'un üçüncü fıkrasında esaslı değişiklik sayılabilecek durumlar, semene, ödemeye, malların kalite ve miktarına, teslimin yeri ve zamanına, taraflardan birinin diğerine karşı sorumluluğunun kapsamında ya da uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin değişiklikler olarak sıralanmıştır.

Sonuç

CISG çerçevesinde geçerli bir sözleşme kurabilmek için karşılıklı iki adet irade beyanı gerekir; icap ve kabul. Bu geleneksel yaklaşım İsviçre ve Türk borçlar hukuku hükümlerine paralellik göstermektedir. İcapta bulunan, kesin bir teklifte bulunmalı ve bu teklife bağlanmaya ilişkin bir niyete sahip olmalıdır. Buna karşılık, muhatap, söz konusu icabı bir beyan veya davranışla kabul edebilir. İcap ve kabulün yorumlanmasında Madde 8 ve Madde 9 önemli rol oynar. Belirtilmelidir ki, sözleşmenin kurulması hususunda yorumlama yapılırken CISG bir bütün halinde değerlendirilmelidir.

Bağımsız Toplu Kefalette Kefillerin Birbirine Rücu İmkânı İle İlgili Düzenleme*

Doç. Dr. H. Murat Develioğlu

Giriş

Bağımsız toplu kefalet (“*yan kefalet*” olarak da adlandırılır), birden çok kişinin aynı borç için birbirinden habersiz olarak kefil olması halidir. Kefillerin birbirlerinden haberleri olmaksızın kefil olmaları sebebiyle, her bir kefil borcun tamamından sorumludur. Yan kefalet, adî kefalet veya müteselsil kefalet şeklinde kurulabilir¹.

Bağımsız toplu kefalette kefilin, kefillerin birbirinin varlığından haberdar olduğu, gerçek birlikte kefalet halindeki birtakım imkânlarla sahip olmadığı kabul edilir.

Örnek olarak, bağımsız toplu kefalette kefiller kendisini takip eden borçluya diğer kefillere karşı takip başlatmadığı sürece sadece kendi payını ödeyeceğini – yani bölme defini – ileri süremez.

Yine gerçek birlikte kefaletten farklı olarak, bağımsız birlikte kefalette TBK 587 I uygulama alanı bulamaz; diğer bir anlatımla, kefillerden hiçbirisi diğerinin payı için kefile kefil sıfatıyla sorumlu olamaz.

İşin doğası gereği, yani kefillerin birbirlerinden haberdar olmaması sebebiyle TBK 587 III uygulama alanı bulamaz; diğer bir ifade ile, bir kefilin, aynı alacak için başka kişilerin de kefil olduğunu veya olacağını varsayarak kefalet etmesi söz konusu olmadığından, o kefil bu varsayımın sonradan gerçekleşmediğini veya kefillerden birinin alacaklı tarafından kefalet borcundan kurtarıldığını ya da kefaletinin hükümsüz olduğuna karar verilmiş olduğunu ileri sürerek borcundan kurtulamaz.

* *Kasım 2015 tarihli Makale*

¹ Alper GÜMÜŞ, s. 360.

Bağımsız birlikte kefillerle ilgili üzerinde en çok durulan mesele, alacaklının kefillerden sadece birine başvurması ve kendisine başvuru-
lan kefilin borcun tamamını ifa etmesi halinde diğer kefillere rücu edip
edemeyeceği meselesidir. Diğer bir anlatımla, sadece (belki de rastlan-
tısal olarak) takip edilen kefilin borcun tamamını ifa ederken diğer ke-
fillerin borçtan kurtulup kurtulamayacakları konusunun ne şekilde dü-
zenlenmiş olduğu sorusunun ne şekilde cevaplanması gerekir? Aşağı-
da bu mesele ele alınacaktır.

Tarihçe

818 sayılı eski Borçlar Kanunu'nda bağımsız toplu kefillerden bi-
rinin borcun tamamını ödemesi halinde diğer kefillere rücu edip ede-
meyeceği konusunda – hatta bağımsız toplu kefalet konusunda – her-
hangi bir düzenleme yer almamaktaydı.

Doktrindeki ağırlıklı görüş ise, bağımsız toplu kefillerden birinin
borcun tamamını ödemesi halinde, hakkaniyet gereği, diğer kefillere
rücu edebileceği yönündeydi. Bu görüşte olan yazarlardan bir kısmı,
alacaklının tercihin nazaran kefillerden sadece birinin sorumlu
olmasını hakkaniyete aykırı düşeceğini, ödeme yapan kefilin diğer ke-
fillere sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca başvurabileceğini
söylüyordu².

Bu konuda doktrinde yer alan diğer bir görüşe göre ise, sebepsiz
zenginleşme kurumuna müracaat etmeye dahi gerek yoktu. Şöyle ki,
818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 496. maddesi uyarınca ifada bulunan
kefil alacaklının haklarına halef olmaktaydı. Böylece, ödeme yapan
kefil, diğer kefillerden habersiz bir şekilde borç altına girmiş olsa da,
bu hüküm uyarınca, yani halefiyet kurallarına dayanarak diğerlerine
rücu edebilecektir³.

² Örnek olarak, **Halûk TANDOĞAN**, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Cilt: II, Ankara 1987, s. 771, **Seza REİSOĞLU**, Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Kefalet, Ankara 1992, s. 126. Hemen belirtelim ki, mehz İsviçre Borçlar Kanunu'nda 1941 yılında yapılan değişikliklerle, bağımsız toplu kefaletle ilgili yürürlükteki 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nda yer alan düzenlemeye paralel bir düzenleme getirildi. Bu değişiklik öncesinde ise, İsviçre Doktrini, Türk Doktrini'nden farklı olarak, bağımsız toplu kefalette ödeme yapan kefilin diğerlerine rücu imkânı olmadığını kabul ediyordu.

³ **Burak ÖZEN**, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, İstanbul 2012, s. 308.

6098 sayılı Borçlar Kanunu’nun bağımsız toplu kefaletle ilgili düzenlemesi

2012 yılının temmuz ayında yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda bağımsız toplu kefalet ile ilgili özel bir düzenlemeye yer verildi.

TBK 587 IV uyarınca, *“Birbirlerinden bağımsız olarak aynı borç için kefil olanlardan her biri, kefalet borcunun tamamından sorumlu olur. Ancak, borcu ödeyen kefil aksine anlaşma olmadıkça, diğerlerine toplam kefalet miktarındaki payı oranında rücu hakkına sahiptir.”*

Hükmün açık ifadesi uyarınca, bağımsız toplu kefalette kefillerden her biri, diğerlerinin toplam kefalet miktarındaki payı oranında diğerlerine rücu imkânına sahiptir. Bu maddeyle ilgili öğretilerde verilen örnek, aynen şudur⁴: *“Mesela, kefil olunan asıl borç 150 lira ise ve bu borca da birbirinden bağımsız olarak, (K1) 200 lira için, (K2)50 lira için ve (K3) de 50 lira için kefil olmuşsa, toplam kefalet miktarı 300 lira olmaktadır. (K1) 150 liranın tamamını ödediğinde, diğer kefillere rücu hesaplamasında, önce kefil olduğu miktarın toplam kefalet miktarına oranı 2/3 olarak bulunacak ve (K1)’in asıl borçtan sorumluluğu, bu orana denk düşen 100 lira olacaktır. Bu durumda, (K1) fazladan ödediği 50 lira için, yine aynı hesaplama ile bulunacak 1/6 oranında yani 25’er lira için diğer kefillerin her birine (K2 ve K3) rücu edebilecektir.”*

Orantısal bir paylaşımın yapılabilmesi açısından kefalet sözleşmelerinin hangi tarihte kurulmuş olduğunun hiçbir önemi yoktur. Yani ödeme yapan kefilin sözleşmesi diğer kefillerin sözleşmesinden önce de kurulmuş olsa, sonra da kurulmuş olsa rücu imkânı mevcuttur.

Son olarak belirtelim ki, anılan düzenleme emredici bir düzenleme olmadığından aksi, yani kefillerin rücu hakkından vazgeçmeleri kararlaştırılabilir.

Sonuç

6098 sayılı Borçlar Kanunu’nda, bağımsız toplu kefalet ile ilgili rücu özel olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme yapılırken Türk Dokt-

⁴ Seza REİSOĞLU, Türk Kefalet Hukuku, Ankara 2013, s. 175-176.

rini'ndeki görüşler dikkate alınmış ve kefillerin birbirinden haberdar olmadığı bu halde dahi, ödeme için başvurulacak kefilin borcun tamamından sorumlu olması yerine, bütün kefillerin borçtan orantısız olarak sorumlu olması düzenlenmiştir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Aynı Zarardan Birden Çok Kişinin Sorumlu Olması Hali*

Doç. Dr. H. Murat Develioğlu

Giriş

Aynı zarardan birden çok kişinin sorumlu olması halinde, gerek zarar görenle sorumlular arasındaki ilişki – ki bu “*dış ilişki*” olarak adlandırılır –, gerekse sorumluların kendi arasındaki ilişki 818 sayılı eski Borçlar Kanunu (“eBK”) ile 6098 sayılı yeni Borçlar Kanunu’nda (“TBK”) farklı düzenlemelere tabi tutulmuştur. Aşağıda, öncelikle bir zarardan birden çok kişinin sorumlu olması hali açıklanacak, akabinde her iki kanundaki farklı düzenlemelerle ilgili açıklamalar yapılacaktır.

Bir Zarardan Birden Çok Kişinin Sorumlu Olması Kavramı

Bir zarardan birden çok kişinin sorumlu olması, asıl olarak birden çok kişinin genel haksız fiil hükümleri uyarınca veya birden çok sorumluluk sebebine dayanarak sorumlu olmasını ifade eder. Haksız fiil hükümleri uyarınca sorumluluk için ortak kusur veya kasıt aranmaz. Birden çok sorumluluk sebebi ile ilgili ise şu örnekler verilebilir:

- Genel haksız fiil sorumluluğu ile kusursuz sorumluluk halleri bir arada bulunabilir. Bunun en tipik örneği, çalışanın kusuru sebebiyle ortaya çıkan zarardan; adam çalıştıran TBK m. 66 (eBK m. 55), çalışan TBK m. 49 (eBK m. 41) uyarınca sorumlu olur.
- Birden çok kişinin kusursuz sorumluluğu söz konusu olabilir. Örneğin bir temizlik şirketinin çalışanın bir binayı temizlerken camın, çerçevedeki çürüklük sebebiyle aşağı düşerek aşağıdaki araca zarar vermesi sebebiyle; şirket, adam çalıştıranın sorumluluğu (TBK m. 66; eBK m. 55), bina maliki de yapı maliki-

* *Mart 2015 tarihli Makale*

nin sorumluluğu (TBK m. 69; eBK m. 58) hükümleri uyarınca sorumlu olur.

- Haksız fiil sorumluluğunun yanında sözleşmeden doğan sorumluluk söz konusu olabilir. Bu duruma örnek olarak, (A)'nın (B)'den kiraladığı araba ile trafik kazası yapması ve bu kazada diğer aracın sürücüsü (C)'nin de kusurunun bulunması halinde, (A) sözleşmeye aykırılık sebebiyle, (C) de Karayolları Trafik Kanunu hükümleri uyarınca (B)'ye karşı sorumlu olurlar.

eBK Uyarınca Aynı Zarardan Birden Çok Kişinin Sorumlu Olması Halinin Hükümleri

Bu konu, Eski Borçlar Kanunu'nda, 51 ve 52. maddelerde düzenlenmiş idi. Anılan maddelerde iki farklı birlikte sorumluluk hali öngörülmüştü ve “*eksik teselsül*”, “*tam teselsül*” ayrımı yapılmakta idi.

Buna göre, birden fazla kişinin aynı haksız fiili işlemesi – örnek olarak üç kişinin ortaklaşa bir soygun gerçekleştirmesi – hali tam teselsül; aynı zarardan birden fazla kişinin – yukarıda verdiğimiz örneklerde olduğu gibi – birden fazla (farklı) sebeple sorumlu olması hali ise eksik teselsül olarak adlandırılmaktaydı. Bu ayrımın, pratik olarak, şu sonuçları vardı:

- Tam teselsül halinde, sorumlulardan birine karşı kesilen zama-naşımının diğerlerine karşı da kesildiği kabul edilmekteydi. Eksik teselsül halindeyse bu sonuç kabul edilmemekteydi. Diğer bir ifade ile sorumlulardan birine karşı zama-naşımı kesilmiş olsa da, diğerlerine karşı işlemeye devam ettiği kabul edilirdi.
- Tam teselsülde, sorumlulardan biri, alacaklıyı tatmin ettiği oranda onun haklarına halef oluyordu; eksik teselsül halinde ise bu mümkün değildi.
- Tam teselsül halinde, sorumlular, kendileri açısından, tazminatta indirim sebeplerine – mesela kusurun hafif olmasına – dayanmıyorlar, eksik teselsül halinde ise dayanabiliyorlardı.

eBK'da eksik teselsül ile tam teselsül arasında yapılan bu ayrımın yanında; bir zarardan birden çok kişinin tam teselsül hükümleri uyarınca sorumlu olması halinde, rücu ilişkisi de TBK'dan farklı düzenlenmişti. Gerçekten de, eBK m. 50 uyarınca – aynen TBK uyarınca oldu-

ğu gibi – birlikte sorumlu olanların birbirlerine karşı rücu hakları olup olmadığını hâkim belirliyorsa da; yataklık eden kimse, yani haksız fiilin işlenmesinden sonra faile yardımcı olan kimse ancak kârdan pay aldığı veya yardımıyla zarara sebebiyet verdiği durumda sorumlu oluyordu.

eBK’da, eksik teselsül halinde rücu aşaması ile ilgili hiyerarşik bir düzen yaratılmıştı: Kural olarak önce haksız fiil işleyen, sonra sözleşme uyarınca sorumlu olanın ve en sonda da kusursuz sorumlu olanın ödenen tazminatı üstleneceği kabul edilmekteydi.

TBK Uyarınca Aynı Zarardan Birden Çok Kişinin Sorumlu Olması Halinin Hükümleri

Aynı zarardan birden çok kimsenin sorumlu olması hali, TBK’da, eBK’ya nazaran oldukça farklı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu farklılıkların başında, eksik teselsül/tam teselsül ayrımının kaldırılması – daha doğrusu sadece teorik bir zemine itilmesi – gelmektedir. Gerçekten de, TBK m. 61 ve 62 uyarınca, haksız fiili birlikte işleyerek zarara sebep olanlarla, aynı zarardan farklı sebeplerle sorumlu olanlar aynı hükümlere tabi tutulmuştur. Bunun sonucu olarak da:

- Aynı sonuçtan birden çok kişinin farklı sebeplerle sorumlu olması halinde de, sorumlulardan birine karşı kesilen zamanaşımı diğerlerine karşı da kesilmiş olur.
- TBK uyarınca, tazminatta kendi payına düşenden fazlasını ödeyen kişinin, bu fazla ödemesi için, diğer müteselsil sorumlulara karşı rücu hakkı olduğu ve zarar görenin haklarına halef olduğu – artık eksik teselsül/tam teselsül ayrımı kalmadığından, eksik teselsül hallerinde de uygulanacak şekilde – kabul edildi.
- Sorumluların kendileri açısından, tazminatta indirim sebeplerine dayanıp dayanamayacakları ile ilgili olarak ise TBK’da bir açıklık yer almamaktadır. Ancak, hemen belirtelim ki, TBK’nın kabulünden önceki tasarıda, müteselsil sorumlulardan her biri için sorumluluk sınırının, tek başına sorumlu olsalar idi yükümlü tutulacakları tazminat miktarı olduğu hükmü yer almaktaydı. Diğer bir ifade ile tasarıdaki hüküm uyarınca, sorumlulardan her biri kendisi açısından tazminatta indirim sebebine dayanabiliyordu. Bu hüküm daha sonra tasarıdan çıkarıldı ve sorumlu-

ların kendileri açısından, tazminatta indirim sebeplerine dayanıp dayanamayacakları tartışmalı hale geldi.

TBK’da, eksik teselsül/tam teselsül ayrımının sonuçlarına dayananlar dışında da, birden çok kişinin aynı zarardan sorumlu olması hali ile ilgili şu yenilikler yer almaktadır:

- Birlikte haksız fiil işleyenler arasında görev ayrımı ortadan kaldırıldı ve böylece yataklık edenin sorumluluğu da diğerleri ile aynı şekilde düzenlenmiş oldu.
- Birden çok kişinin aynı zarardan farklı sebeplerle sorumlu olması halinde rücu ile ilgili hiyerarşik düzene son verildi ve hakimın tazminatın müteselsil borçlular arasında paylaştırılması ile ilgili, bütün durum ve koşullarını, özellikle de sorumlulardan her birinin kusurunun ağırlığını ve yarattığı tehlikenin yoğunluğunu dikkate alarak karar vereceği kabul edildi.

Sonuç

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda, 818 sayılı eski Borçlar Kanunu’ndan farklı olarak aynı zarardan birden çok kişinin sorumlu olması hali, başta eksik teselsül/tam teselsül ayrımının ortadan kaldırılması olmak üzere, yepyeni bir rejime tabi tutulmuştur.

Teminat Olarak Alacağın Devri*

Av. Nilay Çelebi

Giriş

Borçlar ilişkisinin önemli teminatlarından biri olarak kullanılan alacağın devri 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun (“BK” veya “Kanun”) 183-190. maddelerinde düzenlenmiştir. Kanunda alacağın devrinin tam olarak bir tanımı yapılmamıştır. BK madde 183 kapsamında, alacaklının bir borç ilişkisinden kaynaklanan alacağını, borçlunun iznine gerek olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak üçüncü kişiye devretmesi alacağın devridir. Aşağıda iradi olarak yapılacak alacağın devrini Türk hukuku ve bankacılık uygulamaları açısından inceleyeceğiz.

Alacağın Devri

Hukuki Niteliğin Kapsamı

Alacağın devri ile alacak hakkı bunu devralan üçüncü kişiye geçer¹. Alacağın devri bir tasarruf işlemidir, her durumda devredenin ilgili alacak üzerinde tasarruf etme yetkisi bulunmalıdır². Örneğin, haciz edilmiş veya üzerinde ihtiyati tedbir bulunan bir mal varlığı üzerinde tasarruf yetkisi olmadığından alacağın devri geçerli olamayacaktır.

Alacağın devri bakımından genel kabul gören görüş sebebe bağlı olduğudur³. Diğer bir deyişle, devir alan ile devir veren arasındaki borçlandırıci işlem geçersiz ise, alacağın devrinin de geçerli olması kabul edilen görüştür.

* *Temmuz 2015 tarihli Makale*

¹ **Prof. Dr. Fikret Eren**, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s. 1224.

² **Eren**, s. 1228.

³ Aksi görüş için bkz. **Prof. Dr. Kemal Oğuzman/ Prof. Dr. M. Turgut Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2, 9. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, s. 534.

Bankacılık uygulamasında teminat olarak kullanılan alacağın devri, genellikle bir borcun usulüne uygun olarak yerine getirilmemesi (temerrüt) halinde uygulamaya konulmak üzere yapılır. Alacağın devri, sözleşmede belirli bir şarta bağlanmışsa o şartın gerçekleşmesiyle alacağın devri ile belirlenen alacaklar, alacağı devralana ödenir.

Alacağın Devri Sözleşmesinin Şekli

BK m. 184 uyarınca, alacağın devri sözleşmesi yazılı şekilde yapılmalıdır. Yazılı şekilde yapılmayan alacağın devri işlemi geçersizdir. Burada aslında önemli olan devredenin beyan, iradesi ve imzasıdır. Diğer bir deyişle, alacağı devralanın irade beyanının yazılı şekilde olması zorunlu değildir⁴. Ancak uygulamada, alacağın devri sözleşmesinin iki taraflı olarak imzalandığı görülür. Hatta, genellikle bankaların alacağı devralan olduğu işlemlerde bankalar, ispat açısından sağlamlaştırdığından ve alacağın devredildiği tarihi tespit etmek açısından bahisle, alacağın temlik sözleşmesinin noter huzurunda yapılmasını tercih ve talep etmektedirler. Böylelikle ayrıca, noter kanalıyla borçluya bildirim yapılır.

Alacağın devri sözleşmesinde, alacağın devrine ilişkin hüküm ve şartlar bulunur; sözleşmede özellikle devredilen alacağın yeterli bir şekilde yer alması gerekir.

Hüküm ve Sonuçları

Alacağın devrinin konusunu alacak hakkı oluşturmakla beraber alacağın devri, alacak hakkı ile buna bağlı yan hakları da kapsar (BK 189). Devredilen alacağa işlemiş faizler de devredilmiş sayılır. Taraflar anlaşarak, işlemiş faiz alacaklarının devrin kapsamı dışında tutulmasını kararlaştırabilirler⁵.

İlgili alacağa ait olarak dava açma ve icra takibine geçme hakkı da devralana geçer. Alacağa bağlı olan tazminat veya cezai şart talep etme hakkı ile kefalet ve rehin gibi teminat hakları da devralana geçen haklar arasındadır⁶. Devralana seçimlik bir hakkın devredilmesi halinde,

⁴ Eren, s. 1233.

⁵ Oğuzman/Öz, s. 549.

⁶ Eren, s. 1239-1240.

seçim yapma hakkının da devralana geçtiği söylenebilir. Devreden, elinde bulunan ve alacağın devrini ispatlayan belgeleri ve alacağın ileri sürülebilmesi ve talep edilebilmesi için gerekli olan tüm bilgileri devralana vermek zorundadır (BK m. 190).

Alacağın devrinde, borçlunun rızası aranmaz (BK m. 183). Diğer bir deyişle, alacağın devri sözleşmesi, devredilen alacağın borçlusunun iznine gerek olmaksızın alacağı devralan ile devreden arasında kurulur. Ancak, alacağı devreden ile devralan arasında yapılan bu sözleşmeden bilgisi olmayan (kendisine bildirim yapılmamış) borçlu, alacağı devretmiş bulunan kişiye iyi niyetli olarak yapmış olduğu ödeme ile borcundan kurtulur (BK m. 186). Bankacılık uygulamasında genellikle, alacağın devri sözleşmesi imzalandığının ilgili borçluya devreden tarafından bildirilmesi istenir. Buna ilişkin taahhüt genellikle alacağın devri sözleşmesine konur ve alacağın devri sözleşmesinin tam ve usulüne uygun olarak yapılmış olduğu bu bildirimin yapılması kaydıyla varsayılır. Hatta uygulamada (genellikle bankaların alacağı devralan olduğu durumlarda) alacak devri sözleşmesinin borçluya bildirildiğine ilişkin borçludan teyit verilmesi talep edilir. Teyit veren borçlular olabildiği gibi, bu teyidi almak zor ve sıkıntılı bir süreç olabilir. Bildirim üzerine borçlunun ödeme yükümlülüğü artık yeni alacaklıya karşıdır⁷.

Borçlu, alacağın devrini öğrendiğinde devredene karşı olan savunmaları, devralana karşı da ileri sürebilir (BK m. 188). Devralana karşı olan savunmalar defi ve itiraz haklarını kapsar. Ödemezlik defi ile zaman aşımı defi bunlara örnekler⁸.

Sonuç

Alacağın devri bankacılık uygulamasında kullanılan önemli ve en yaygın teminatlardan biridir ve olmaya devam edecektir. Alacağın devrinde önemli esaslardan biri sözleşmenin yazılı şekilde yapılması diğer borçluya alacağın devredildiğinin bildirilmesidir. Borçlunun bunu bildiğine ve teyit ettiğine ilişkin yazı uygulamada genellikle alacağı devralan tarafından talep edilir.

⁷ Oğuzman/Öz, s. 552.

⁸ Eren, s. 1241.

Yabancı Para Borcu İle Borçlanmalarda Türk Borçlar Kanunu’nun 138. Maddesinin Uygulama Alanı İle İlgili Bazı Yargıtay Kararları*

Doç. Dr. Murat Develioğlu

Giriş

Bilindiği üzere, 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda (“TBK”), 818 sayılı eski Borçlar Kanunu’nda yer almayan “aşırı ifa güçlüğü” kenar başlıklı bir düzenleme yer almaktadır. Bu maddeyle ilgili az sayıdaki Yargıtay kararından, yabancı parayla borçlanmalarla ilgili çelişkili olduğu kabul edilebilecek sonuçlara varılmaktadır. Aşağıda kısaca bu kararlara değinilecektir.

TBK m. 138’in Yabancı Para Borçları Açısından Düzenlenmesi

TBK m. 138 hükmünün birinci fıkrasına göre, bir sözleşmenin yapıldığı sırada taraflarca öngörülmeyen ve öngörülmesi de beklenmeyen olağanüstü bir durum, borçludan kaynaklanmayan bir sebeple ortaya çıkar, sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olguları, kendisinden ifanın istenmesini dürüstlük kurallarına aykırı düşecek derecede borçlu aleyhine değiştirir ve borçlu da borcunu henüz ifa etmemiş veya ifanın aşırı ölçüde güçleşmesinden doğan haklarını saklı tutarak ifa etmiş olursa, hâkimden sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme, bu mümkün olmadığı takdirde sözleşmeden dönme hakkına sahiptir.

Anılan hükmün ikinci fıkrasında ise, açıkça, yukarıdaki düzenlemenin yabancı para borçlarına da uygulanacağı düzenlenmiştir.

TBK m. 138’in Yabancı Para Borçları Açısından Uygulanması ile İlgili Sorunun Nedeni

Belirttiğimiz üzere, TBK m. 138/f. 2 aşırı ifa güçlüğü ile ilgili düzenlemenin yabancı para borçları açısından da uygulama alanı bulaca-

* Temmuz 2015 tarihli Makale

ğını açıkça düzenlemiştir. Böyle bir düzenlemenin varlığına rağmen Yargıtay'ın yabancı para borçları ile ilgili çelişkili kararlarının bulunmasının sebebi, maddenin diğer uygulama şartlarıdır.

Gerçekten de – anılan maddenin uygulama şartlarını ayrıntılı bir şekilde ele almak bu yazının konusu olmamakla beraber¹ – TBK m. 138 uyarınca sözleşmenin uyarlanması veya sona erdirilmesinin talep edilebilmesi için, sözleşme şartlarında değişiklik meydana gelmesi ve bu değişiklik sonucu sözleşmeye aynen riayet edilmesinin taraflardan biri açısından beklenemez olmasının yanı sıra, meydana gelen değişikliğin “öngörülme” bir değişiklik olması da aranmaktadır. İşte cevabı tartışılması gereken soru tam da bu noktada doğmaktadır: Yabancı para birimi üzerinden borçlanmalarda, döviz kurundaki ani değişiklikler TBK m. 138 uyarınca uyarlamayı gerektirir mi, gerektirmez mi?

Yargıtay'ın Bu Konudaki Farklı Kararları

Yukarıda anılan soruyla ilgili iki farklı görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilkinde göre, eğer döviz kurundaki artış “öngörülemez” bir artış ise, TBK m. 138'in uygulanmaması için hiçbir gerekçe yoktur. Buna karşılık, diğer görüş uyarınca, Türkiye'nin ekonomik şartları dikkate alındığında, döviz kurundaki ani ve yüksek değişikliklerin “öngörülemez” olmasından söz etmek mümkün değildir. Bu görüş uyarınca, yabancı para borcu altına giren kişi, döviz kurundaki değişikliklerin de riskini almış demektir.

Yargıtay'ın, 6098 sayılı Kanun'un uygulama alanı bulduğu son dönemde, yukarıda anılan her iki görüşe paralel kararlarına rastlanmaktadır.

Örneğin, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 28.10.2013 tarihli bir kararına göre (11149/26086): “*Dava; davacı tarafından kullanılan Japon Yenine endeksli konut kredisinin döviz kurunda meydana gelen artış nedeniyle sözleşmenin yeni hal ve şartlara uyarlanması talebine ilişkindir. Dövizde günlük artışların yaşandığı bir ortamda davacının başlangıçta seçme özgürlüğü varken serbest iradesiyle kredi türünü belirleyerek yasak olmayan döviz ile borçlanmayı tercih ettiği ve uzun süreli bir sözleşmeyi imzaladığı anlaşılmakta olup, davalı bankanın da-*

¹ Bu konuda lütfen Ağustos 2013 Hukuk Postası'na bakınız <http://www.erdem-erdem.av.tr/>.

vacıyı yönlendirdiği iddiası da ispatlanamamıştır. Öte yandan dava kredi geri ödemesinin başladığı tarihten yaklaşık 3 yıl 7 ay sonra açılmış olup, ödenen taksitler yönünden talep edenin temerrüde düşmediği de dikkate alındığında davacının sözleşmeyi benimsediğinin de kabulü gerekir.”

Aynı dairenin 12.12.2013 tarihli bir diğer kararına göre de (1042/31247) *“Sözleşmenin uyarlanması davasında davacı, bu riski önceden öngörebilecek durumda olmasına rağmen dövizle kredi kullanmış bulunmaktadır. Kaldı ki, eldeki dava kredi geri ödemesinin başladığı tarihten üç yıl sonra açılmış olup, bu durumda davacının sözleşmeyi benimsediğinin kabulü gerekir. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde dava konusu olayda uyarlama koşullarının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Mahkemece, değinilen bu yönler gözetilerek davanın tümüyle reddine karar verilmesi gerekir.”*

Buna karşılık, Yargıtay’ın aynı dairesinin, kanımızca da haklı olarak, farklı sonuçlara vardığı da görülmektedir. Örneğin 13.06.2014 tarihli bir kararında (16898/18895) aynen şu ifadeler yer almaktadır: *“Davacı, İsviçre Frangı’na (CHF) endeksli konut finansman kredisi kullandığını, krediyi kullandığı tarih ile geline tarih arasında aşırı derece kur farkı oluştuğunu bu nedenle kredi taksitlerini ödemede zor duruma düştüğünü ileri sürerek öncelikle sözleşmenin geçerli olup olmadığının tespitini, şayet geçerli olduğu tespit olunur ise sözleşme şartlarının mevcut duruma uyarlanmasını istemiştir. Dava tarihi itibarıyla 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu yürürlükte bulunup, dövizle borçlanmalarda uyarlama istenebileceği gözetilmelidir. Mahkemece, dövizle borçlanmalarda Türk Lirasının değer kaybettiğinin kolayca bilinebilecek ve öngörülebilecek bir husus olduğu vurgulanmıştır. Ancak, bu sonucu varılırken, hangi objektif kriterlerin bulunduğu açıklanmamış, sadece önceki krizler gösterilmiştir. Talep halinde, sözleşme şartlarının bir taraf aleyhine, öngörülemesiz şekilde, aşırı derece değişmesi durumunda hakime sözleşmeye müdahale etme görevi yüklenmiştir.”*

Sonuç

Görüldüğü üzere, döviz kurundaki değişikliklerin, öngörülmezlik unsurunun varlığı karşısında, TBK m. 138’in uygulanmasını gerektirip gerektirmeyeceği Yargıtay kararlarında kesin olarak çözümlenmiş bir

mesele değildir. Kanımızca, döviz kurundaki değişikliklerin daima ön-görülebilir olduğu varsayımından hareket etmek yerine, Yargıtay'ın son kararında belirttiği üzere, dönem ve hatta olay temelinde münferit sonuçlara varmak yerinde olacaktır.

Yargıtay Kararları Işığında Adi Ortaklıkların Tasfiyesi*

Av. Süleyman Sevinç

Giriş

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ("TBK") 620 ve devamı maddelerinde düzenlenen adi ortaklık, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri ortaklık tipidir. Adi ortaklıklar, tüzel kişiliği bulunmayan ve kanunen düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici özelliklerini taşımayan ortaklıklardır. Aksi sözleşmede kararlaştırılmadığı takdirde, adi ortaklık ortaklarının katılım payları ortaklığın amacının gerektirdiği önem ve nitelikte ve birbirine eşittir¹. Adi ortaklığın fesih veya tasfiye ile sona ermesinin iki sonucu bulunur. Bunlar, yöneticilerin görevlerinin sona ermesi ve ortaklığın tasfiyesidir. Adi ortaklığın tasfiye usulü TBK'da düzenlenmektedir. Yargıtay, son dönemde ortaya koyduğu içtihatlarla TBK'daki tasfiye düzenlemelerine ek olarak, mahkemelerin adi ortaklıkların tasfiye usulünde dikkat etmeleri gereken hususları ortaya koymaktadır. Bu makalede adi ortaklıkların tasfiye usulü, Yargıtay kararları ışığında incelenmiştir.

TBK Çerçevesinde Adi Ortaklıkların Tasfiyesi

TBK'nın 639. maddesi uyarınca, adi ortaklık, (i) ortaklık amacının gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesiyle, (ii) ortaklardan birinin ölmesiyle, (iii) bir ortağın kısıtlanması, iflası veya tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesiyle, (iv) bütün ortakların oybirliğiyle verdikleri kararlar, (v) ortaklık süresinin dolmasıyla, (vi) feshi bildirim hakkı saklı tutulmuş veya ortaklık belirsiz süre için ya da ortaklardan birinin ömrü süresince kurulmuşsa, ortağın

* *Mayıs 2015 tarihli Makale*

¹ Nisan 2014 tarihli makale için lütfen bkz. <http://www.erdem-erdem.av.tr/articles/adi-ortakliklar/>.

fesih bildiriminde bulunmasıyla, (vii) haklı sebeplerin bulunması halinde fesih istemi üzerine her zaman mahkeme kararıyla sona erer.

TBK 644 uyarınca, adi ortaklıklarda tasfiye, aksi ortaklık sözleşmesinde belirtilmediği sürece bütün ortaklıkların elbirliği ile yapılır. Ortaklar tasfiye işlerini yürütmek üzere bir tasfiye memuru atayabilirler. Bu kişiye ödenecek ücret ortak malvarlığından, buna imkan bulunmazsa, ortaklardan müteselsilen karşılanır. Aynı hükmün dördüncü fıkrasına göre, tasfiye usulüne veya tasfiye sonucunda her bir ortağa dağıtılacak paya ilişkin olarak doğabilecek uyuşmazlıklar, ilgililerin istemi üzerine hakim tarafından çözülür.

TBK'nın "Kazanç ve Zararın Paylaşılması" başlıklı 643. maddesi uyarınca, ortaklığın borçları ödendikten, ortakların vermiş oldukları avanslar, yaptıkları giderler ve katılım payları iade edildikten sonra bakiye kazanç veya zarar ortaklar arasında paylaşılır. Bu noktada belirtmek gerekir ki; TBK'ya göre, fesih veya tasfiye ortaklığın borçlarını ortadan kaldırmayacak, aksine, ortaklar sona ermeden sonra da üçüncü kişilere karşı üstlenilen yükümlülüklerden müşterek ve müteselsilen sorumlu olacaklardır.

Yargıtay Kararları Çerçevesinde Adi Ortaklıkların Tasfiyesi

Yakın tarihli Yargıtay kararlarına göre², tasfiye, ortaklığın bütün malvarlığının belirlenip, ortakların ortaklıktan doğan tüm ilişkilerinin kesilmesi yoluyla ortaklığın sonlandırılması, malların paylaşılması ya da satış yoluyla elden çıkarılması olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle tasfiye, tasfiye memuru tarafından yapılacak bir arıtma işlemi olup, hesap ve işlemlerin incelenip, bir bilanço düzenlenerek, ortaklığın aktif ve pasif arasındaki farkı ortaya koyma amacını taşır³.

Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesi ("Yargıtay") adi ortaklığın tasfiyesi ve feshine ilişkin yakın tarihli üç karar vermiştir. Bu kararlar ile adi ortaklıkların tasfiye usulünde TBK kurallarına ek olarak uyulması gereken esasların çerçevesi çizilmiş ve dikkat edilmesi gereken husus-

² Y3HD, E.2014/11009 K.2014/15095, T.18.11.2014 (Yargıtay Kararları Dergisi, Cilt: 41, Sayı: 1, Ocak 2015).

³ Y3HD, E.2014/10535 K.2014/15088, T.18.11.2014 (Yargıtay Kararları Dergisi, Cilt: 41, Sayı: 2, Şubat 2015).

lar belirtilmiştir. Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesi'nin E.2014/11009 K.2014/15095 sayılı ve 18.11.2014 tarihli kararında davacı ve davalının aralarında dava konusu inşaatı birlikte yapmak üzere adi ortaklık kurmuşlardır. Ancak, bilirkişi raporundan anlaşıldığı üzere inşaatın tamamlandığı ve ortaklık amacının gerçekleştiği tespit edilmiştir. Yargıtay, davacının adi ortaklığa ilişkin sermaye payını talep etmesinin aynı zamanda ortaklığın feshini ve tasfiyesini de kapsadığını belirtmiştir. Bu doğrultuda, Yargıtay adi ortaklıkların tasfiyesinde mahkemelerin izlemeleri gereken yolu belirlemiştir.

Karara göre, mahkeme öncelikle ortaklık sözleşmesinde tasfiye usulüne ilişkin bir hüküm bulunup bulunmadığını tespit eder. Böyle bir hüküm var ise tasfiye prosedürünü buna göre yürütür. Eğer tasfiye hükmü bulunmuyorsa, mahkeme, ortaklardan bir tasfiye memuru atamalarını ister. Ortaklar tasfiye memuru atamada anlaşamazlarsa, mahkeme ortaklık konusunda uzman bir veya üç adet tasfiye memurunu re'sen atar. Tasfiye işlemleri, atanacak olan tasfiye memurunca yürütülecektir. Yargıtay, söz konusu kararında, tüm tasfiye işlemlerinin (yerine göre uzamak veya kısalmak kaydıyla) üçer aylık sürelerden oluşan üç aşamada gerçekleştirileceğinden bahsetmiş ve mahkemelerin tasfiye memurları aracılığıyla yürüteceği tasfiye işlemlerini sıralamıştır. Buna göre; mahkeme öncelikle yönetici ortaktan harcamalara ilişkin hesap listesini ister. Yönetici ortağın bu listeyi vermemesi, hesap verme yükümlülüğünden kaçındığı anlamına gelecektir.

Ortaklar arasında hesap listesi üzerinde uyuşmazlık çıkması durumunda bu uyuşmazlık, ortaklardan toplanan deliller vasıtasıyla çözüme kavuşturulur. Çıkarılan hesap listesi doğrultusunda, gelir giderler, ortaklığın aktif ve pasifi belirlenir. Bu belirlemeye esas belgelerin ortaklık amacını gerçekleştirmek için uygun olup olmadığı denetlenir ve nihayetinde ortaklığın malvarlığı değeri tespit edilir. Borçlar aktiflerden mahsup edilir. Bunun üzerine, ortakların vermiş oldukları avanslar, yaptıkları giderler ve koymuş oldukları sermayeler iade edilir. Tüm bu aşamalardan sonra kalan kazanç veya zarar ortaklar arasında paylaştırılır ve tasfiye tamamlanır. Aynı kararda Yargıtay, adi ortaklık ortaklarından birinin sermaye koyma borcunu yerine getirmemesinin tasfiyeye engel olmayacağını sadece tasfiye esnasında gözetilmesi gereken bir husus olduğunu belirtmiştir.

Yargıtay'ın E.2014/10535 K.2014/15088 sayılı ve 18.11.2014 tarihli kararında davacı ve davalı arasında tekstil artıklarının toplanarak bunların ticaretinin yapılması amacıyla kurulmuş bir adi ortaklık söz konusudur. Davacı, ortaklık gelirleri ile alındığı halde davalı adına tes-cil edilen taşınmazdaki payını talep etmektedir. Yargıtay, ortaklık gelirlerinin tasfiyeden önce taksim edilemeyeceğini, tasfiyeye kadar gelirler üzerinde elbirliği mülkiyeti bulunduğunu, bu nedenle tasfiye işleminin gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Yargıtay, söz konusu kararında, bir önceki kararında değinmiş olduğu tasfiye işlemlerinin gerçekleştirileceği üç aşamanın neler olduğunu açıklamıştır. Buna göre; birinci aşamada, ortaklığın tüm malvarlığı belirlenmeli, yönetici ortaktan ortaklık hesabı istenmeli, tasfiye memurunun belirlediği malvarlığı bilançosu taraflara tebliğ edilmeli ve bu husustaki itirazlar, toplanacak delillere göre değerlendirilmelidir. İkinci aşamada, ortaklığın malvarlığına ilişkin satış ve nakde çevirme işlemi, Türk Medeni Kanunu'nda yer alan "resmi tasfiye" hükümleri kıyasen uygulanarak gerçekleştirilmeli, şayet mallar mevcut değilse malların değerleri bilirkişi marifetiyle tespit edilmelidir. Üçüncü ve son aşamada ise; bir ve ikinci aşamada tespit edilen değerden öncelikle borçlar ödenmeli, ortaklara verdikleri avanslar, yaptıkları giderler ve katılım payları iade edilmeli, bunun sonucunda bakiye kazanç veya zarar ortaklara dağıtılmalıdır. Görüldüğü üzere, Yargıtay, önceki kararında sıraladığı tasfiye işlemlerini söz konusu kararında aşamalara ayırmış ve mahkemeler için adeta bir adi ortaklık tasfiye yol haritası çıkarmıştır.

Yargıtay'ın E.2014/13639 K.2015/1168 sayılı ve 20.01.2015 tarihli kararında davacı ve davalı arasında bir inşaat yapmak amacıyla adi ortaklık kurdukları, inşaatın tamamlanarak fesih ve tasfiye talep edildiği tespit edilmiştir. Yargıtay, söz konusu kararda belirlemiş olduğu tasfiye işlemlerine ve bu işlemlerin gerçekleştirileceği aşamalara değinmiştir. Önceki iki kararına ek olarak Yargıtay, tarafların ortaklık masrafları konusunda uyuşamamaları durumunda, ortaklık değerinin hangi değer üzerinden tespit edileceğini açıklığa kavuşturmuştur. Söz konusu karara konu ortaklığa ait inşaatlar için yapılan masraflar ve inşaaatla ilişkin bağımsız bölümlerin satışı konusunda uyuşamadıklarının tespiti halinde, inşaat maliyetinin Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın birim fiyatlarına göre değil, yapıldığı tarihteki olağan rayice

göre tespit edilecektir. Yargıtay bu karar ile ortaklık amacı için yapılan masrafların değerlemesinde rayiç değerlerin esas alınacağını karara bağlamıştır.

Sonuç

Adi ortaklıklarda fesih ve tasfiye usulü, TBK 639 ve devamı maddelerde düzenlenmektedir. Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesi, TBK’da belirlenmiş olan usule ek olarak tasfiyeye ilişkin bir yol haritası çizmiştir. Buna göre; mahkemeler, adi ortaklıkların tasfiye işlemlerini çoğunlukla üçer aylık sürelerden oluşan üç aşamada gerçekleştirmelidirler. Yargıtay’ın adi ortaklıklarda fesih ve tasfiye sürecine ilişkin olarak arka arkaya, aynı doğrultuda karar yayınlaması, prosedürün bu doğrultuda gerçekleştirilmesine yönelik bir içtihat oluşturma çabası olarak kabul edilebilir.

Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Alt Kira Sözleşmeleri*

Av. Ece Yılmaz

Giriş

Kira sözleşmesi, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ("TBK") düzenlenmiş olup kullandırma amacı güden sözleşmeler arasında günlük hayatta en sık karşılaşılan sözleşme tiplerinden biridir. Kira sözleşmesine konu olan eşyayı belirli bir kira bedeli karşılığında kullanan kiracının, söz konusu kiralanan eşyayı üçüncü kişilere kiraya verme yetkisi TBK tarafından kiracıya tanınan haklardan birisidir. Bu bağlamda, TBK md. 322, belirli şartlar altında alt kiraya cevaz vermektedir. Söz konusu hüküm çerçevesinde kiracı, kiraya verene zarar verecek bir değişikliğe yol açmamak koşuluyla, kiralananı tamamen veya kısmen başkasına kiraya verebilmektedir. Bu makale, uygulamada pek çok farklı görüş ihtiva eden ve ilgili kavramlarla sıklıkla karıştırılan alt kira kavramını incelemektedir.

Alt Kiranın Hukuki Niteliği

TBK, kira sözleşmelerinin kurulmasında kiraya verenin aynı zamanda malik olmasını şart koşmamış, malik olmayan kişilerin de kiraya veren sıfatıyla kira sözleşmesi kurmalarına imkân tanımıştır. Alt kira sözleşmesi de bu serbestinin yansıması olarak uygulama alanı bulmuştur. Alt kira sözleşmeleri esas nitelikleri itibarıyla kira sözleşmeleri olup, tıpkı kira sözleşmeleri gibi tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulan sinallagmatik sözleşmelerdir.

TBK md. 322/I uyarınca, "*Kiracı, kiraya verene zarar verecek bir değişikliğe yol açmamak koşuluyla, kiralananı tamamen veya kısmen başkasına kiraya verebileceği gibi, kullanım hakkını da başkasına devredebilir*". Söz konusu düzenleme, 818 sayılı Eski Borçlar Kanunu'nun ("eBK") 259. maddesinin tekrarı niteliğinde olup, tüm kira iliş-

* Aralık 2015 tarihli Makale

kileri için alt kirayı mümkün kılmaktadır. Bu hüküm kapsamında kiracı, kiralananı hiçbir surette zarar vermemek şartıyla onu tamamen veya kısmen üçüncü kişilere kiraya verebilmektedir. Ancak belirtilmelidir ki, alt kiracı, kiralanan eşyayı asıl kira sözleşmesinde öngörülenin dışında kullanamayacak ve eşya üzerinde asıl kiraya verene zarar verici değişiklikler yapamayacaktır. Bu husus TBK 322/III'te şöyle ifade edilmektedir: “*Alt kiracı, kiralananı kiracıya tanınandan başka biçimde kullandığı takdirde kiracı, kiraya verene karşı sorumlu olur*”. Alt kirayı düzenleyen söz konusu hüküm kiracı lehine olduğundan tek taraflı emredici bir hüküm olup, kiracı aleyhine değiştirilememektedir¹.

Alt Kira ile Asıl Kira Sözleşmeleri Arasındaki İlişki

Alt kira akdi, şekil ve tür itibariyle bir kira sözleşmesinden farksızdır. Her ne kadar asıl kira sözleşmesi ve alt kira sözleşmesi taraflar açısından benzeşmekte ise de alt kira sözleşmesi asıl kira sözleşmesine bağlı tali bir sözleşme niteliğinde değerlendirilmemektedir. Kurulma ve sona erme bakımından asıl sözleşmeden bağımsızdır. Bu bağlamda, alt kira sözleşmesi, asıl kira sözleşmesinin hükümsüzlüğünden etkilenmemektedir.

Alt kira sözleşmesi konu, süre ve içerik bakımından da asıl kira sözleşmesi ile benzerlik göstermektedir. Kira sözleşmesine konu eşya alt kira sözleşmesine konu eşya ile aynı olmak, ya da kısmen alt kira kurulması durumunda bu eşyayı kapsamak zorundadır. Alt kiracı, alt kira hükümleri vasıtasıyla, asıl kira sözleşmesinde üstlenileni aşan bir taahhütte bulunamaz. Aynı şekilde, alt kira sözleşmesi, asıl kira sözleşmesinin süresiyle de sınırlı olacaktır. İçerik bakımından da alt kiracı ve alt kiraya verene asıl kira sözleşmesine uygulanan kuralların uygulanacağı aşikârdır.

Alt Kira Sözleşmesinin Tarafları

Alt kira işleminde, kiraya verilmiş bir eşyanın kullanımı asıl kiracı tarafından üçüncü bir kişiye devredilmektedir. Buna göre alt kira işleminde, asıl sözleşmedeki kiracı, alt kiraya veren; üçüncü kişi de alt kiracı olarak adlandırılmaktadır. Alt kira ilişkisi, alt kiraya veren ile alt kiracı arasında kurulmakta, asıl kiracı ile asıl kiraya veren arasındaki

¹ **Fikret EREN**, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2015, s. 361-362.

ilişkiyi etkilememektedir. Sonuç itibariyle, kural olarak, asıl kiraya veren ile alt kiracı arasında doğrudan akdi bir ilişki kurulmadığı söylene-bilmektedir.

Konut ve Çatılı İşyeri Kiralarında Alt Kira

TBK 322/I, kiracıya tüm kira çeşitlerinde geçerli olan bir alt kiraya verme yetkisi vermektedir. Bu kapsamda kiracı, asıl kiraya verenin iznine gerek olmaksızın kiralanan eşyayı üçüncü kişilere kiralama serbestisini haizdir. Fakat bu kiralama serbestisi, konut ve çatılı işyeri kirası veya ürün kirası gibi birtakım kiralalar bakımından dar yorumlanmaktadır.

6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkındaki Kanun (“GKHK”) md. 12, “*Kiracı, mukavelede hilafına sarahat olmadıkça, kiralanan yeri kısmen veya tamamen başkasına kiralayamaz yahut istifade hakkını veya mukavelesini başkasına devredemez...*” hükmünü ihtiva etmekteydi. Bu bağlamda, eBK döneminde çatılı işyeri ve konut kiralarında alt kira kurulması kira sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça yasaklanmaktaydı.

GKHK’da bulunan bu düzenlemenin aksine TBK, konut ve çatılı işyeri kiralarında alt kira sözleşmesi yapılabilmesi için asıl kiraya verenin izninin alınmasını şart koşturmaktadır. TBK 322/II uyarınca, “*kiracı, konut ve çatılı işyeri kiralarında, kiraya verenin yazılı rızası olmadıkça, kiralananı başkasına kiralayamayacağı gibi, kullanım hakkını da devredemez*”. Bununla birlikte taraflar, kiracı aleyhine olmamak şartıyla, aralarındaki kira sözleşmesinde bu izne tabi alt kira kuralını bertaraf edebilirler. Sonuç olarak, GKHK zamanında alt kira kurulması sözleşmede öngörülmesi şartına bağlıyken, TBK ile bu husus yalnızca kiraya verenin yazılı rızasının alınması şartına bağlanmıştır.

Taraflar aralarındaki kira sözleşmesi ile alt kira kurulmasını kiraya verenin iznine tabi tutmuşlarsa, asıl kiraya veren alt kira kurulmasına yalnızca haklı bir sebebin varlığı halinde karşı çıkabilir. Aksi takdirde, kiracı mahkemeden alt kira kurulmasına izin verme yönünde hüküm kurulmasını talep edebilir. Böyle bir taleple açılan davada kurulacak hüküm, kiraya verenin rızası yerine geçmektedir².

² EREN, s. 363.

Doktrinde ve uygulamada konut ve çatılı işyeri kiralarında alt kira yasağının uygulama kapsamı tartışma yaratmaktadır. Doktrinde baskın görüşe göre, kiracının evlenerek eşiyle birlikte yaşaması, kardeşini yanına alması³ veya kiracının aile üyelerinden birini karşılıksız olarak veya yakın bir dostunu geçici veya uzun bir süre için misafir olarak kiralanan taşınmazda tutması alt kira sayılmamaktadır. Bu tip geçici ağırlamalar doktrince kullanma ödöncü veya ahlaki bir ödevin ifası olarak değerdendirilmektedir⁴. Buna karşın, uzak bir akrabanın veya tanıdığıın uzunca bir süre için kiralanan taşınmaza alınmasına alt kira hükümlerinin uygulanması gerektiğı savunulmaktadır.

Sonuç

Uygulamada gerek konut ve çatılı işyeri gerekse diğerd çeşit kiralarda sıklıkla karşılaşılan alt kira müessesesi, TBK md. 322 altında düzenlenmektedir. Asıl kira sözleşmesi ile konu ve taraflar bakımından benzerlik gösteren alt kira sözleşmeleri, ayrı kira sözleşmeleri niteliğindedir. Bu bağımsız yapılarına rağmen, alt kira sözleşmelerinin asıl kira sözleşmesi hükümleri ile sınırlı oldukları, bu sözleşmeler vasıtasıyla asıl kira sözleşmesini aşan taahhütler verilemeyeceğı göz önünde bulundurulmalıdır.

³ **Alper GÜMÜŞ**, “Yeni” 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Kira Sözleşmesi, İstanbul 2012, s. 220.

⁴ **EREN**, s. 362.

ENERJİ HUKUKU

Elektrik Piyasası Mevzuatında Pay Devirleri*

Av. Tuna Çolgar

Giriş

Bilindiği üzere, 6446 sayılı yeni Elektrik Piyasası Kanunu (“EPK” veya “Kanun”) 30 Mart 2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmişti. EPK’nın yürürlüğe girmesinin ardından Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği’nin (“Yönetmelik”) de 2 Kasım 2013 tarihli ve 28809 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesi ile birlikte enerji piyasasında faaliyet gösteren şirketlerde pay devirleri konusu da yeni düzenleme getirilen konulardan biri olarak karşımıza çıkmıştır.

Bu çalışmada da yeni Elektrik Piyasası Kanunu ve yeni Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği ile pay devrine ilişkin getirilen düzenlemelere değinilecektir.

Mevzuata göre piyasada faaliyet göstermek isteyen tüzel kişi, faaliyetine başlamadan önce bu Kanun ve Yönetmelik kapsamındaki istisnalar hariç, her faaliyet için ve söz konusu faaliyetlerin birden fazla tesiste yürütülecek olması halinde, her tesis için ayrı lisans almak zorunda olacaktır. Ayrıca EPK’nın 6’ncı maddesi uyarınca, üretim faaliyetleri bakımından, önlisans gereklidir. Yönetmeliğin de 5’inci maddesinin 2’nci fıkrasına göre, üretim faaliyetiyle iştigal edecek tüzel kişi, faaliyeti birden fazla tesiste yürütecek olması hâlinde, her tesis için ayrı önlisans almak zorundadır.

Hemen hatırlatmak gerekirse, önlisans ile lisans alma ve şirket kurma yükümlülüğünden muaf olacak üretim faaliyetleri, Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ’de sıralanmaktadır.

Yönetmeliğin 12’nci maddesinin 3’üncü fıkrasına göre, elektrik piyasasında faaliyet göstermek üzere önlisans başvurusunda bulunacak

* Mayıs 2015 tarihli Makale

tüzel kişilerin, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda anonim şirket ya da limited şirket olarak kurulmuş olması ve lisans aşamasında da bu statüsünü koruyor olması zorunludur.

Pay Devirleri

Elektrik piyasası mevzuatı, elektrik enerjisi lisansına sahip olan anonim veya limited şirketin paylarının devrini, belirli şartların gerçekleşmesi halinde, Enerji Piyasası Kurulu'nun ("Kurul") iznine tabi tutmuştur. Böylece Kurul, lisans alamayacak gerçek veya tüzel kişilerin, pay devri yolu ile sonradan lisans sahibi şirketlere ortak olmalarını engellemeye çalışmıştır. Önlisans aşamasında da kural, önlisans sahibi şirketin paylarının devredilemeyeceği şeklindedir.

Lisans, esas itibariyle devletin bizzat yerine getirmesi gereken kamu hizmetinin özel kişiler eliyle gerçekleştirilmesinin aracıdır. Kamu idaresi lisans verme aşamasında belirli kriterler ile seçtiği tüzel kişilerin yatırım yaparak üstlendikleri hizmeti hayata geçirmelerini istemektedir. Bunun için lisans verdiği kişileri özenle seçmekte öte taraftan lisans sahiplerini işlerini gereği gibi yapmaları için takip etmektedir¹.

Bankacılık, sigortacılık alanlarında olduğu gibi enerji yatırımlarında da devlet şirketlerin arkasındaki iradeyi görmek ve şirketin devamı süresince takip etmek istediğinden şirketlerin birleşme bölünme işlemlerinde olduğu gibi pay devrini de Kurul'un iznine bağlamıştır².

Yönetmeliğin 5'inci maddesinin 3'üncü fıkrasına istinaden lisans devri mümkün değildir. Fakat yönetmeliğin aynı maddesinin yine 3'üncü maddesinin bentlerinde, belirli şartlar halinde hisse devrinin, lisans sahibi şirketlerin birleşmesinin, bölünmesinin ve lisans konusu tesislerin devrinin, lisans devri olarak değerlendirilmeyeceği düzenlenmektedir.

Türk Ticaret Kanunu uyarınca, anonim ve limited şirket pay devirleri kanun veya esas sözleşmede özel bir sınırlama bulunmadıkça serbestçe yapılabilir. Bu noktada EPK ve Yönetmelik yer alan pay

¹ **ÖZDAMAR Mehmet**, Elektrik Piyasasında Faaliyet Gösteren Şirketlerde Pay Devri, Enerji Hukuku Dergisi 2014/1, s. 119.

² **ÖZDAMAR Mehmet**, Elektrik Piyasasında Faaliyet Gösteren Şirketlerde Pay Devri, Enerji Hukuku Dergisi 2014/1, s. 116.

devrine ilişkin özel düzenlemelerle şirketlerin pay devirleri kısıtlanmaktadır.

Elektrik piyasası mevzuatında yer alan düzenlemelerde pay devirleri, lisans süreci bakımından ikiye ayrılarak düzenlenmiştir. Önlisans aşamasındaki şirketlerle lisans almış şirketlerin paylarının devri için farklı düzenlemeler getirilmiştir.

Önlisans Sahibi Şirketler Açısından Pay Devirleri

Önlisans aşamasında şirketin sadece elektrik enerjisi yatırımı işlerine yönelmesi amaçlandığından, bunun dışında iş ve işlemlerin yapılması idare tarafından istenmemektedir. Bu nedenle önlisans almış olan şirketlerin kural olarak pay devri yapmalarına izin verilmemiştir³.

Bu bağlamda EPK'nun 6ncı maddesinin 3ncü fıkrası, “*Lisans alınıncaya kadar veraset ve iflas nedenleri dışında önlisans sahibi tüzel kişinin ortaklık yapısının doğrudan veya dolaylı olarak değişmesi, hisselerinin devri veya hisselerin devri sonucunu doğuracak iş ve işlemlerin yapılması veya Kurul tarafından belirlenen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda önlisans iptal edilir.*” olarak düzenlenmiştir⁴.

Kanunun düzenlemesinden de açıkça anlaşılabacağı üzere istisnai haller dışında önlisans sahibi şirketin hisselerinin devri yasaklanmaktadır.

Kanunda yer alan bu düzenlemelere paralel olarak Yönetmeliğin 57'nci maddesinin 1'inci fıkrasında “*Lisans alınıncaya kadar veraset ve iflas nedenleri dışında önlisans sahibi tüzel kişinin ortaklık yapısının doğrudan veya dolaylı olarak değişmesi, paylarının devri veya payların devri sonucunu doğuracak iş ve işlemler yapılamaz.*”⁵ hükmü düzenlenmiştir.

Ayrıca, yukarıda belirtilen Türk Ticaret Kanunu uyarınca tanınan devir serbestisinin engellenmesi için Yönetmeliğin 12'nci maddesinin

³ **ÖZDAMAR Mehmet**, Elektrik Piyasasında Faaliyet Gösteren Şirketlerde Pay Devri, Enerji Hukuku Dergisi 2014/1, s. 121.

⁴ RG. T. 30.03.2013, S. 28603.

⁵ RG. T. 02.11.2013, S. 28809.

5'inci fıkrasında şirket esas sözleşmesinde bu yönde bir düzenleme getirilmesi de zorunlu tutulmuştur. Böylece üçüncü kişilerin önlisans aşamasında pay devralması halinde iyiniyetli olduklarını ileri sürmelerinin önüne geçilmek istenmiştir⁶.

Önlisans aşamasında uygulanan bu pay devir yasağının istisnaları Yönetmeliğin yine 57'nci maddesinin 1'inci fıkrasının bentlerinde sayılmıştır. Bu yasak hükmü; a) halka açık olan payları ile sınırlı olmak üzere, halka açık tüzel kişilere ve halka açık tüzel kişi ortağı bulunan tüzel kişinin, söz konusu ortağının halka açık olan paylarından kaynaklanan ortaklık yapısı değişikliklerine, b) uluslararası anlaşmalar kapsamında kurulması öngörülen tesisler için önlisans verilen tüzel kişilere, c) önlisans sahibi bir tüzel kişinin ortaklık yapısında, yurt dışında kurulmuş olan ortaklarının ortaklık yapılarında oluşan değişiklikler sebebiyle gerçekleşen dolaylı pay sahipliği değişikliklerine, uygulanmaz⁷.

Lisans Sahibi Şirketler Açısından Pay Devirleri

Çalışmanın Giriş bölümünde de belirtildiği üzere konun koyucu, lisans verilerek kamu görevinin terhis edildiği şirketin ortaklık yapısının ve kontrolünün de idarenin gözetimi ve denetimi altında olması gerektiğinden yola çıkarak belirli bir oranın üzerinde pay devirlerinin yapılabilmesini Kurul iznine tabi tutmuştur.

Bu bağlamda, EPK'nun 5'inci maddesinin 3'üncü fıkrası, “*Piyasada faaliyet gösteren tüzel kişilerin aşağıda belirtilen işlemleri Kurul iznine tabidir. Kurul izni alınmasına dair usul ve esaslar Kurum tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir. a) Halka açık şirketlerde yüzde beş, diğerlerinde yüzde on ve üzerindeki sermaye payı değişiklikleri b) Kontrol değişikliği sonucunu doğuracak her türlü işlem c) Tesislerin mülkiyetinin veya kullanım hakkının değişmesi sonucunu doğuran iş ve işlemler.*”⁸ şeklinde düzenlenmiştir.

Kanunun getirdiği düzenleme ele alındığında hisse devirlerinin 3 farklı nedenle Kurul iznine tabi tutulduğu görülmektedir.

⁶ **ÖZDAMAR Mehmet**, Elektrik Piyasasında Faaliyet Gösteren Şirketlerde Pay Devri, Enerji Hukuku Dergisi 2014/1, s. 121.

⁷ RG. T. 02.11.2013, S. 28809.

⁸ RG. T. 30.03.2013, S. 28603.

Bunlardan ilki devre konu sermaye payı oranıdır. Kanun metninde yer alan halka açık şirketlerde yüzde beş, diğerlerinde yüzde on ve üzerindeki sermaye payı Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan azlık pay oranlarıdır. Bu oranlarda paylara sahip olan pay sahipleri şirketin işleyişini ve hatta kontrolünü etkileyebilecek ilave haklara sahip olmaktadır. Bu nedenle yukarıda belirtilen oranlar ve üzerindeki pay devirleri önemli sayılmış ve Kurul iznine tabi tutulmuştur.

Kurul izni gerektiren hallerden ikincisi ise, kontrol değişikliği sonucunu doğuracak her türlü işlem olarak belirlenmiştir. Kanun koyucu pay devirleri dışında şirketi etkileyebilecek kararların alınması veya bu kararlara müdahale edilmesi hususunu da kontrol altına almak istemektedir. Bu durumun ortaya çıkabileceği hallerden biri imtiyazlı payların devridir. Mevzuatta yer alan oranların altında kalsa da, kontrolü etkileyecek imtiyazlar tanınan payların devri de Kurul iznine tabi olacaktır. Ayrıca kanun koyucu madde metninde “her türlü işlem” ibaresi kullanarak şirketin taraf olacağı payları üzerinde rehin ve intifa hakkı tanıyan sözleşmeleri de Kurul iznine tabi olma kapsamı içine almaktadır.

Kurul izni için Kanunun getirdiği son kriter ise lisans sahibi şirketin tesislerin mülkiyetinin veya kullanım hakkının değişmesi sonucunu doğuran iş ve işlemlerin gerçekleştirilmesidir. Pay devri dışında, aset devri niteliğinde olan tesisin devri veya kullanım haklarının devri de kanun koyucu tarafından, yine terhis edilen kamu görevinin kontrol edilebilmesi amacıyla, kurul iznine tabi tutulmuştur.

Kanunun lisans sahibi şirketin pay devirlerine ilişkin düzenlemesini genişleterek ele alan Yönetmelik konuyu 57'nci maddesinin 2'nci fıkrasında düzenlemektedir. Düzenleme “*Lisans sahibi bir tüzel kişinin sermayesinin yüzde on (halka açık şirketlerde yüzde beş) veya daha fazlasını temsil eden payların, doğrudan veya dolaylı olarak bir gerçek veya tüzel kişi tarafından edinilmesi ile yukarıda belirtilen sermaye payı değişikliklerinden bağımsız olarak tüzel kişinin ortaklık yapısında kontrolün değişmesi sonucunu veren pay devirleri ile tarifesi düzenlemeye tabi lisans sahibi tüzel kişilerin payları üzerinde rehin tesis edilmesi ile bu tüzel kişilere ilişkin hesap rehni tesis edilmesi, her defasında onaya tabidir. Piyasa işletim lisansı sahibi tüzel kişilerin ortaklık yapılarında, yukarıda belirtilen sermaye payı değişikliklerinden bağımsız olarak, ayrıca, her türlü doğrudan pay değişiklikleri onaya*

*tabidir. Onay, tarifesi düzenlemeye tabi faaliyet yürüten lisans sahibi tüzel kişiler için Kurul, diğerleri için ilgili ana hizmet birimi tarafından verilir.”*⁹ şeklindedir.

Yönetmeliğin düzenlemesinde kanundan farklı olan iki nokta mevcuttur. Bunlardan birincisi Kuruldan izin alınması gereken hususlar sayılırken hisse devri yanında rehinden bahsedilmiş fakat rehinden daha geniş haklar tanıyan intifa haklarından bahsedilmemiş olmasıdır. Fakat belirtmek gerekir ki, Kanunun açık düzenlemesine göre rehin işleminin yanında intifa hakkı tesisi ve bu hakların devri de kurul iznine tabi işlemlerdir. Yönetmeliğin Kanundan ayrıldığı bir diğer husus da Kanunda yer alan “izin” ibaresinin yönetmelikte “onay” olarak ifade edilmesidir. İzin ve onay işlemleri zaman bakımından birbirinden ayrılırlar. İzinin, işlemin yapılmasından önce alınması gerekirken, onay gerçekleşen işlemin uygunluğunun teyididir. Mevcut durumda Kanun ile paralellik göstermesi gereken Yönetmeliğin ifadesinden ziyade, Kanunda yer alan “izin” işlemi dikkate alınarak, Kanun ve Yönetmelikte sayılan şartları içeren işlemlerde önce Kurul izni alınması gerekmektedir¹⁰.

Sonuç

Elektrik piyasasında faaliyet göstermek isteyen şirketlerin, yukarıda belirtilen istisnalar haricinde, lisans almaları kanuni bir zorunluluktur. Bu zorunluluğun yerine getirilebilmesi için de şirketin anonim veya limited şirket olarak kurulmuş olması da mevzuatta açıkça düzenlenmektedir. Bu şirket tiplerine Türk Ticaret Kanunu’na tanınan pay devir serbestisine, kamu görevinin terhis edildiği elektrik enerjisi alanında, idarenin gözetiminin sağlanması amacıyla, yukarıda detaylandırılan sınırlamalar getirilmiştir. Elektrik piyasasında faaliyet gösterecek yatırımcıların, gerçekleştirecekleri yatırımları planlarken ve özellikle kredi temini ya da proje finansmanı konularında işlemler gerçekleştirirken, bu çalışmada değinilen sınırlamaları göz önünde bulundurmaları piyasada temelleri sağlam ve sağlıklı yatırım yapabilmeleri açısından oldukça önemlidir.

⁹ RG. T. 02.11.2013, S. 28809.

¹⁰ **ÖZDAMAR Mehmet**, Elektrik Piyasasında Faaliyet Gösteren Şirketlerde Pay Devri, Enerji Hukuku Dergisi 2014/1, s. 124 -125.

Rüzgar ve Güneş Üretim Tesisi Önlisans Yarışma Yönetmeliği*

Gaye Spolitıs

Giriş

Türkiye’deki iletim sistemlerinde mevcut olan teknik yetersizlikler, iletim sistemleri için sınırlı düzeyde bağlantı kapasitesine sebep olmaktadır. Bu sınırlı kapasite, yenilenebilir enerji üretim tesislerinin, belli bir sahada bulunan bağlantı noktalarına tabi olan iletim hattına bağlanmalarına engel teşkil etmektedir. Yıllar içerisinde, Türkiye Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (“EPDK”), kapasite sınırlamalarında mevcut olan yetersizliklerin önüne geçmek amacıyla, yarışmalar esnasında bir seçim usulü uygulayarak adımlar atmıştır.

6 Aralık 2013 tarihinde yayımlanan “Rüzgâr ve Güneş Enerjisine Dayalı Üretim Tesisi Kurmak Üzere Yapılan Önlisans Başvurularına İlişkin Yarışma Yönetmeliği” (“Yarışma Yönetmeliği”) çerçevesinde EPDK, aynı sahada ve/veya aynı bağlantı noktasına bağlanmak için birden fazla önlisans başvurusunun bulunması durumunda Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi (“TEİAŞ”) tarafından yapılacak olan yarışmalarda uygulanacak usul ve esasları hüküm altına alır.

Yarışma Yönetmeliği, yarışmaya katılacak her bir şirketin, enerji üretim tesisinin ilk ünitesinin geçici kabulünün yapıldığı tarihten başlamak üzere, 3 yıl içerisinde, MW başına belirlenen bir katkı payı (“Katkı Payı”) tutarını TEİAŞ’a ödemesini öngörür.

Yarışma Aşaması

Yenilenebilir enerji üretim tesisleri, bağlantı noktası veya bağlantı sahası içerisinde belirli alanlarda inşa edilir. Yenilenebilir enerji üretim tesisleri için yarışma, aynı sahada¹ ve/veya aynı bağlantı nokta-

* *Haziran 2015 tarihli Makale*

¹ Aynı saha, EPDK tarafından duyurulan bağlantı hattını ve bağlantı noktasını kapsayan saha veya coğrafi koordinatlarıyla tanımlanan santral sahalarının birbirleriyle kesiştiği veya çakıştığı saha olarak tanımlanır.

sına² bağlanmak için EPDK'ya birden fazla başvuru yapılması durumunda gerçekleştirilir.

Yarışmanın İlanı: EPDK, aynı saha ve/veya aynı bağlantı noktası için yapılmış olan önlisans başvurularından oluşan bir liste hazırlar. Başvurular TEİAŞ'a iletilir. Yarışmanın tarihi ve yeri, yarışmaya katılabilecek projelerin adı, bağlantı bölgesi ve/veya bağlantı noktası, bağlanabilir kapasiteleri ve kurulu gücü ile ilgili bilgilerin yer aldığı listeler TEİAŞ'ın internet sayfasında yayımlanır.

Davet Yazısı³: Yarışma ilanını takiben, TEİAŞ yarışmaya katılacak olanlara, ekinde (i) Katkı Payı teklif mektubu formu; (ii) taahhütname örneği⁴; ve (iii) kati ve süresiz banka teminat mektubu örneği bulunan davet yazıları gönderir.

Teklif Aşaması: Yarışmaya katılan her bir katılımcı, TEİAŞ tarafından belirlenen tarihte, Türk Lirası cinsinde olan Katkı Payı'na ilişkin teklifini kapalı zarf içerisinde sunar.

Aynı Katkı Payı'nın birden fazla katılımcı tarafından teklif edilmesi ve bu sebeple bir seçim yapılmasını gerektiren durumlarda, söz konusu katılımcılardan yeni bir Katkı Payı teklifi alınır. Ancak yeni Katkı Payı tekliflerinin ilk teklif tutarından düşük olmaması gerekir.

Yarışma Sonrası Aşama: Belirtmek gerekir ki, yarışmayı kazanan katılımcı, EPDK tarafından verilecek önlisansa otomatik olarak hak kazanmaz. EPDK tarafından ön lisansın verilebilmesi için TEİAŞ'ın ve kazanan yarışmacının öncelikle aşağıdaki işlemleri gerçekleştirmeleri gerekir:

- Bağlantı hattı ile ilgili olarak TEİAŞ'tan alınan resmi görüşü de içeren yarışma sonuçları TEİAŞ tarafından EPDK'ya bildirilir;

² Aynı bağlantı noktası, birden fazla lisans başvurusu yapılmış olan bağlantı noktası olarak tanımlanır.

³ Standart formlar, Yarışma Yönetmeliği'nin ekinde bulunur. Bu formlar kati surette bağlayıcıdır ve bunların üzerinde müzakere edilemez.

⁴ Taahhütname, yarışma katılımcısının sunmuş olduğu bilgi ve belgelerin doğru ve eksiksiz olduğunu belirten ve katılımcının bu doğrultudaki beyanı ile katılımcının Yarışma Yönetmeliği'ne aykırı davranması halinde banka teminat mektubunun irat kaydedileceğine dair beyanı içeren belgedir.

- TEİAŞ, yarışmaya katılmayan, katılan ancak belgeleri eksik olması sebebiyle yarışma dışı bırakılan ve en yüksek Katkı Payı teklifi veren şirketleri EPDK'ya bildirir;
- Yarışma sonucunda önlisans elde edemeyen katılımcıların teminat mektupları söz konusu katılımcılara usulüne uygun olarak iade edilir;
- Yarışmayı kazanan katılımcının teminat mektubu, önlisans başvurusunun, mücbir sebepler ya da EPDK tarafından uygun bulunan diğer gerekçeler sebebiyle reddedilmesi durumunda, iade edilecektir. Yarışmayı kazanan katılımcının, Yarışma Yönetmeliği'nde belirlenen yükümlülükleri yerine getirmemesi ve/veya Katkı Payı Anlaşması'na aykırı davranması halinde ise teminat mektubu TEİAŞ tarafından irat kaydedilir.

Katkı Payı Anlaşması

Kazanan katılımcı, yarışma sonucunun resmi olarak ilan edilmesini ve kendisinin yarışmanın sonucunu öğrenmesini takiben, 15 gün içinde, Davet Yazısı'nın ekinde bulunan Katkı Payı Anlaşması'nı imzalamak üzere TEİAŞ'a başvurur.

Toplam katkı payı, proje kurulu gücünün, MW başına belirlenen Katkı Payı teklifi ile çarpılması suretiyle bulunur. Toplam Katkı Payı, üç yılı aşmamak kaydıyla taksitlendirilerek ödenebilir.

Katkı Payı Anlaşması'nın imza tarihinde, yarışmayı kazanan katılımcı tarafından yarışma esnasında sunulmuş olan teminat mektubu, toplam Katkı Payı'na karşılık gelen yeni bir kesin ve süresiz teminat mektubu ile değiştirilir. Yarışmayı kazanan katılımcı, yarışmayı takiben, Katkı Payı Anlaşması'nın yeni kurulu güce göre revize edilmesi şartıyla, kapasite artırımı için başvuruda bulunabilir.

Enerji Yatırımları ve Üst Hakkı*

Av. Fatih Işık

Giriş

Günümüzde enerji tesisleri, genellikle kamuya ait veya kamulaştırılmış taşınmazlar üzerinde kurulur. Ancak özel hukuk kişilerinin malik olduğu taşınmazlar üzerinde de projelerin gerçekleştirilmesi mümkündür. Böyle bir durumda, proje sahibi ile taşınmaz malikinin anlaşması yoluyla projelerin kurulmasına çalışılır. Taraflar arasında anlaşmanın sağlanması halinde, taşınmazın mülkiyetinin devralınması veya proje sahibine uzun süreli kullanım hakkı tanınması gözetilir. Bu noktada, niteliği ve sağladığı çeşitli korumalar sebebiyle projenin gerçekleştirileceği arazi üzerinde çoğunlukla üst hakkı kurulması tercih edilir. Bu nedenle, enerji projelerinin gerçekleştirileceği taşınmazlar üzerinde kurulacak üst hakkının tabi olduğu hükümler ve üst hakkı sahibinin hakları önem kazanır.

Üst Hakkı

Üst hakkı 4721 sayılı Medeni Kanun (“MK”) m. 826 uyarınca *“üçüncü kişi lehine bir arazinin altında veya üstünde yapı yapma veya mevcut bir yapıyı muhafaza etme yetkisi veren bir irtifak hakkıdır”*. Dolayısıyla üst hakkı bir kişiye başkasına ait bir arazide yapı yapma ve bu yapının maliki olma yetkisi verir. Üzerinde üst hakkı kurulan taşınmazın maliki, arazinin mülkiyetini korur; ancak üst hakkı sahibinin arazi üzerinde inşaat yapmasına ve yaptığı inşaatı muhafaza etmesine katlanmakla yükümlüdür.

Üst Hakkı ve Kira Sözleşmesi

Arazinin mülkiyetinin devredilmesi dışında proje sahibinin kullanımına sunulması için farklı yöntemler belirlenebilir. Bunlardan ilki kira sözleşmesi imzalamaktır; ancak kira sözleşmesinden doğan hakla-

* Ağustos 2015 tarihli Makale

rın birer nisbi hak olması proje sahibine yeterli korumayı sağlamaz. Özellikle enerji tesislerinin yapımından sonra karlılık için uzun bir süre işletilmeleri gerektiği ve bu süre içinde arazi sahibinin araziye devri veya hayatını kaybetme ihtimali düşünüldüğünde, kira sözleşmesinin tek başına proje için yeterli güvenceyi sağlamayacağı açığa çıkacaktır. Kira sözleşmesinin tapuya şerh edilmesi bu noktada önemli bir yöntem olarak düşünülebilir. Zira sözleşme tapuya şerh edilmediği sürece kira sözleşmesi üçüncü kişilere karşı etki doğurmayacaktır ve arazinin devredilmesi ya da miras yoluyla el değiştirmesi durumlarında projenin geleceği riske girecektir. Bununla birlikte şerh, eşyaya bağlı borç etkisi ve aynı etki doğursa da kira sözleşmesinden doğacak hakları birer aynı hak haline getirmez¹ ve kiracı yine aynı hak sahibinin yararlanabileceği bazı koruma mekanizmalarından faydalanamaz.

Arazi üzerinde üst hakkı kurulması ise gerek arazi üzerinde inşaat yapma yetkisi vermesi gerek yapılan bu inşaat üzerinde üst hakkı süresi boyunca mülkiyet hakkı sağlaması açısından enerji projelerine nitelik açısından oldukça uygundur. Bunun yanı sıra kiracı, araziye yapılan saldırıları önlemek için yalnızca zilyetliğin korunmasına ilişkin davaları açabilecekken üst hakkı sahibi, aşağıda açıklanacağı üzere, el atmanın önlenmesi davalarını da açabilecektir.

Üst Hakkının Korunması

Üst hakkı sahibinin arazi üzerinde inşaat yapma ve inşaatı muhafaza etme yetkisini nasıl koruyacağının tespit edilmesi gerekir. Bu konu uygulamada özellikle, üzerinde üst hakkı kurulan taşınmazların maliki veya taşınmazın kamulaştırmadan önceki malikleri tarafından yapılabilecek saldırıların önlenmesi açısından önem taşır.

Bir irtifak hakkı olan üst hakkı sahiplerinin yapılan müdahalelere karşı korunması konusunda açık bir hüküm yoktur. Ancak, üst hakkına yönelen saldırılardan korunmak üzere üst hakkı sahibin davalar açabilmesi Roma Hukuku'ndan bu yana kabul edilen bir prensiptir². Gün-

¹ **Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay-Özdemir**, Eşya Hukuku, İstanbul 2013, s. 253, n. 1037.

² Roma Hukuku'na ait çeşitli metinlerde üst hakkı sahibinin, hem arazi sahibine hem de üçüncü kişilere karşı yöneltebileceği aynı davalardan (Actio de Superficiebus) hakkında bkz. Nadi Günel, Roma Hukuku'nda Üst Hakkı (Superficies), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl 1998 Cilt 47 Sayı 1-4, s. 114-115.

müzde de doktrinde, malike el atmanın önlenmesi davası açma hakkı tanıyan MK m. 683/2'nin irtifak haklarına kıyasen uygulanması gerektiği kabul edilmektedir. Bu madde uyarınca, irtifak hakkı sahibinin hakkını icra etmesine engel olduğu durumlarda el atmanın önlenmesi davası irtifak hakkı sahiplerince açılabilir³.

Bu kapsamda üst hakkı sahipleri, el atmanın önlenmesi (veya müdahalenin men'i) davası açabilirler. El atmanın önlenmesi davası malikin zilyetliğine ve mülkiyet hakkına yönelik devam eden bir saldırının önlenmesini sağlar. Bu davanın açılabilmesi için el atmanın davalının kusuruna dayanmasına gerek yoktur. Ayrıca bu dava aynı bir dava olduğundan herhangi bir süreye tabi değildir ve önemli olan müdahalenin devam ediyor olmasıdır.

Yargıtay da çeşitli kararlarında sınırlı aynı hak sahiplerince el atmanın önlenmesi davası açılacağına karar vermiştir⁴. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 21.06.2006 tarihli kararında bu durumu açıkça belirtmiştir⁵: “*Şu var ki, bu aynı hak, herkese karşı ileri sürülebilir. Medeni Yasa’da, irtifak hakkının hak olarak korunması için özel bir hüküm yoksa da, bu konuda mülkiyete ilişkin kurallar örnek olarak uygulanır. Böyle olunca da, irtifak hakkı sahibi, Türk Medeni Kanunu’nun 683. maddesinden yararlanarak, müdahalenin önlenmesi davası açabilir.*”

El atmanın önlenmesi davasının yanı sıra üst hakkı sahibi, hakimden olası bir saldırının önlenmesini talep edebilir ve şartları gerçekleştiği takdirde haksız fiil hükümleri uyarınca tazminat davası açabilir. Bunun yanı sıra irtifak hakkı sahipleri üçüncü kişilerin aynı hak taleplerine karşı da harekete geçebilir. Üçüncü bir kişinin yüklü taşınmaz üzerinde irtifak hakkının kullanılmasına engel olacak aynı bir talep iddia etmesi durumunda, irtifak hakkı sahibi menfi tespit davası açabilir ya da irtifak hakkı ile bağdaşmayan yeni tesciller yapılması durumunda aynı hakkını ihlal eden bu kayıtların düzeltilmesini dava edebilir⁶.

³ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 784, n. 2760-2762.

⁴ Yargıtay 14. HD, E. 2011/1699, K. 2011/3284, T. 15.3.2011; Yargıtay 14. HD, E. 2013/13320, K. 2014/1459, T. 5.2.2014; Yargıtay 14. HD, E. 2005/9293, K. 2005/10983, T. 6.12.2005 (www.kazanci.com.tr).

⁵ Yargıtay HGK, E. 2006/14-454, K. 2006/459, T. 21.6.2006 (www.kazanci.com.tr).

⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 784, n. 2765-2766.

Rehinli Taşınmazlarda Üst Hakkı Kurulması

Üzerinde üst hakkı tesis edilecek arazilerin herhangi bir kısıtlamaya tabi olup olmadığının proje hayata geçirilmeden önce kontrol edilmesinde fayda vardır. Özellikle, özel hukuk kişilerine ait taşınmazlar üzerinde maliklerle anlaşmaya varılarak üst hakkı tesis edilmesi halinde taşınmaz üzerinde rehin hakkı olup olmadığına dikkat edilmelidir. Zira üst hakkından önce arazinin üzerinde bir rehin hakkı tesis edilmiş olması durumunda rehin hakkı sahibi alacaklı taşınmazın üst hakkından ari olarak satışa çıkarılmasını isteyebilecektir. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu m. 132 bu konuda açıktır: *“alacak bir taşınmaz ile temin edildikten sonra borçlu o taşınmaz üzerinde alacaklının rızası olmaksızın bir irtifak hakkı yahut bir taşınmaz mükellefiyeti tesis ederse bu tesis alacaklının hakkına tesir etmez ve alacaklı taşınmazın o hak ile birlikte veya o haktan âri olarak artırmaya çıkarılmasını isteyebilir.”* Böyle bir durumda üst hakkı sahibi arazi üzerindeki tüm haklarını kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır. Ayrıca rehin hakkı tapuya tescil edildiğinden üst hakkı sahibinin bu durumu bilmediğini ve iyi niyetli olduğunu ileri sürmesi de mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla arazi üzerinde rehin hakkı varsa rehinli alacaklının haklarını üst hakkı sahibi aleyhine kullanmasından kaçınmak amacıyla üst hakkı kurulurken rehinli alacaklının rızası alınmalıdır.

Sonuç

Enerji projelerinin hayata geçirilmesi, önemli maddi yükü olan ve bu maddi yükün uzun vadede kazançla sonuçlanacağı işlerdir. Bu uzun vade boyunca, projenin gerçekleştirildiği arazi üzerinde proje sahibinin haklarının malik ve üçüncü kişilere karşı korunması, arazi üzerinde üst hakkı kurulması yoluyla sağlanabilir. Ancak üst hakkı kurulurken, arazi üzerinde daha önceden kurulmuş bir rehin hakkının varlığına da önemle dikkat edilmelidir.

Kayıp - Kaçak Elektrik Bedellerinin Tüketicilere İade Edilmesinin Yargıtay Kararları ve Mevzuat Kapsamında Değerlendirilmesi*

Av. Özen Ödev

Bu makalemizde tüketicileri yakından ilgilendiren elektrik faturalarına yansıtılan kayıp-kaçak bedellerinin iadesini hukuki yönden ele alacağız.

Kayıp - Kaçak Elektrik Bedelleri

Elektrik faturalarına yansıtılan kayıp-kaçak bedeli hakkında Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun “abonelerden kayıp-kaçak bedeli alınmaz” hükmündeki kararı abonelere geriye doğru 10 yıllık süre içinde ödemiş oldukları elektrik faturalarındaki bu bedelin iadesini talep etme şansını getirdi.

Yargıtay’ın bu kararı almasına neden olan olay 2012 yılında bir abonenin faturasına yansıtılan kayıp-kaçak bedelinin iadesi için Tüketici Hakem Heyetine başvurması ile başladı. Hakem Heyeti tüketiciyi haklı bularak alınan paranın iadesine karar verdi. Söz konusu kararın iptali için dağıtım şirketi tarafından Mahkeme’ye başvurulması üzerine yargılamalar sonucu Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun bu kararı alması gündeme geldi.

Kararın gerekçesinde Yargıtay’ın sunmuş olduğu açıklamalar şu şekildedir:

Kayıp - Kaçak Elektrik Bedellerinin Niteliği

Kayıp-kaçak miktarı, dağıtım sistemine giren enerji ile dağıtım sisteminde tüketicilere tahakkuk ettirilen enerji miktarı arasındaki farkı göstermektedir. Yani kayıp-kaçak bedeli elektrik sisteminde ortaya çıkan teknik ve teknik olmayan kaybın maliyetinin kayıp-kaçak bedeli oranları ölçüsünde karşılanabilmesi amacıyla belirlenen bir bedeldir.

* Ocak 2015 tarihli Makale

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nun Yetkisi

4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nun (“Kanun”) 4.maddesinin 1.fıkrasında, bu Kanun ile verilen görevleri yerine getirmek üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nun (“Kurum”) kurulduğunu belirtmiş, aynı maddenin 2. fıkrasında ise; “Kurum, tüzel kişilerin yetkili oldukları faaliyetleri ve bu faaliyetlerden kaynaklanan hak ve yükümlülüklerini tanımlayan Kurul onaylı lisansların verilmesinden, işletme hakkı devri kapsamındaki mevcut sözleşmelerin bu Kanun hükümlerine göre düzenlenmesinden, piyasa performansının izlenmesinden, performans standartlarının ve dağıtım ve müşteri hizmetleri yönetmeliklerinin oluşturulmasından, tadilinden ve uygulatırılmasından, denetlenmesinden, bu Kanunda yer alan fiyatlandırma esaslarını tespit etmekten, piyasa ihtiyaçlarını dikkate alarak serbest olmayan tüketicilere yapılan elektrik satışında uygulanacak fiyatlandırma esaslarını tespit etmekten ve bu fiyatlarda enflasyon nedeniyle ihtiyaç duyulacak ayarlamalara ilişkin formülleri uygulamaktan ve bunların denetlenmesinden ve piyasada bu Kanuna uygun şekilde davranılmasını sağlamaktan sorumludur...” hükmüne yer vermiştir.

Yargıtay, Kurum’a tüketicilere yapılacak elektrik satışlarında uygulanacak fiyatlandırmaya esas unsurları tespit etme görevi verildiğini kabul etmekle birlikte bu yetkinin kapsamını 1 kw elektrik enerjisinin tüketicilere ulaşıncaya kadarki maliyet ve kar payı olduğunu belirtip Kurum’a sınırsız bir fiyatlandırma unsuru belirleme yetkisi ve görevi verilmediğinin altını çizmiştir.

Oysa Kurum 11.08.2002 tarihli 24843 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Perakende Satış Hizmet Geliri ile Perakende Enerji Satış Fiyatlarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ” (“Tebliğ”) ile bugüne kadar tüketiciden kayıp-kaçak bedelini talep etmiştir. Ne var ki İdareler ancak Kanunla getirilmiş kuralların usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla düzenleyici işlem tesis edebilirler. Bu örnekte ise Kurum Kanun’a dayanmadığı halde kayıp-kaçak bedellerini yayınladığı bir tebliğ ile tüketicilerden talep edebilme hakkını kendinde görmüştür. Yargıtay bu düşünceyle paralel olarak Tebliğ’in dayanağı olan Kanun’un 4. maddesinde Kurum’a sınırsız bir tarife belirleme yetkisi verilmediğini bu yüzden Kurum’un bu tebliğe dayanarak kayıp- kaçak bedelini tahsil edemeyeceğini belirtmiştir.

Bu Uygulama Hukuk Devleti ve Adalet Düşüncesi ile Bağdaşmamaktadır

Yargıtay, elektrik enerjisinin nakli sırasında meydana gelen kayıp bedeli ile başkalarının hırsızlamak suretiyle kullandığı elektrik bedellerinin, kurallara uyan abonelerden tahsilini hukuk devleti ve adalet düşüncesi ile bağdaştıramamaktadır.

Yargıtay'ın bu düşüncesi yerindedir. Zira ceza hukukunun genel ilkelerinden olan ve Anayasa'nın 38. maddesinde belirtilen "cezaların şahsiliği" ilkesi uyarınca kanunda suç karşılığı olarak öngörülmüş bulunan cezanın sadece suçun failine verilmesi, yalnızca suçun failinin cezadan etkilenmesi gerekmektedir. Diğer bir ifade ile kurallara uyan, borcunu ödeyen abonenin kendi kusurundan kaynaklanmayan bir bedelin faturasının bu aboneye kesilmesi cezaların şahsiliği ilkesi ile bağdaşmayacağı gibi bu durum hukuk devletine duyulan güveni de sarsar nitelikte olmaktadır.

Bu Uygulama Kurum'un Teknolojiye Ayak Uydurmasına Engel Olmaktadır

Yargıtay, kayıp-kaçak bedelinin kurallara uyan abonelerden tahsil edilmesini Kurum'un gerek kayıp elektiriği önlemek amacıyla gerekli teknolojik yenilikleri yapmasını engellemesini gerekse kaçak bedelini önlemek amacıyla gerçek faileri bulması için gereken çabayı göstermeyeceğini, oysaki elektrik kaybını önlemenin ve hırsızlıkları engellenmenin ve bedeli ondan tahsil etmenin Kurum'un takip etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Kayıp-Kaçak Bedelinin Faturada Yansıtılmaması Şeffaf Devlet Anlayışı ile Bağdaşmaz

Bütün bu gerekçelerin yanı sıra Yargıtay ayrıca faturalarda kayıp- kaçak bedeli yansıtılmadığı için tüketicilerin ne kadar ödediklerini bilmediklerini bunun da şeffaf devlet anlayışına aykırı olduğunu belirtmiştir.

Kayıp-Kaçak Elektrik Bedellerinin Tahsili İçin İzlenmesi Gereken Yol Nedir?

Gerçek kişi aboneler, abonesi oldukları tedarik şirketine faturalarında tahakkuk eden kayıp-kaçak bedellerini gösteren bir belge talep

eden dilekçelerini ibraz edebilirler. Bunun üzerine tedarik şirketi geçmiş 12 aya ilişkin elektrik enerjisi tüketimini ayrıntılı şekilde gösteren belgeyi ücretsiz olarak sunmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük “Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği”nin 19. maddesine dayanmaktadır. Aboneler alacakları belge ile birlikte Tüketici Hakem Heyetlerine başvuru yapmaktadırlar. Böylece yasal süreç başlamış olmaktadır. Burada, tesisat sahibi ile dilekçe sahibinin aynı kişi olması ya da tesisat sahibi adına işlem yapmaya yetkili bir kişi tarafından başvuru yapılması önem taşımaktadır. Yukarıda anılan Yönetmelik maddesince aboneler geçmiş 12 aya ilişkin fatura dökümünü alabildiklerinden hesaplamanın 10 yıl geriye gidip gitmemesi ve bu miktarın ne kadar olacağı hususunu yargı belirleyecektir.

Tüzel Kişi Aboneler de Kayıp-Kaçak Bedelini Talep Edebilirler mi?

Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği’nde tüketici gerçek veya tüzel kişi ayrımı yapılmadan tüketici, “Elektriği kendi kullanımı için alan kişi” olarak tanımlanmıştır. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da (“TKHK”) ise tüketici, “Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi” olarak tanımlanmıştır. Görüldüğü üzere gerek Yönetmelikte gerekse de TKHK’da tüzel kişiler de tüketici olarak sayılabilmektedir. Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin E. 2014/12810, K. 2014/12352 sayılı ve E. 2014/7207, K.2014/14473 sayılı kararlarında tüzel kişilerin de kayıp-kaçak bedellerinin tahsilini talep edebileceği hüküm altına alınmıştır. Bu durumda da tüzel kişi yetkilisi, tüzel kişi adına yukarıda bahsedildiği şekilde abonesi olduğu tedarik şirketinden geçmiş 12 aya ilişkin elektrik enerjisi tüketimini ayrıntılı olarak alabilecek daha sonra Mahkeme vasıtasıyla kayıp-kaçak bedelini talep edebilecektir.

Sonuç

Yargıtay’ın bu olumlu kararı hukuk devleti ilkelerine yakışır olsa da TBMM’ne sunulan bir Kanun tasarısı ile bu kararın açtığı yolun önü kesilmek istenmektedir.

Tasarıda yer alan bir madde ile kayıp- kaçak elektrik bedeli konusunda bugüne kadar açılan davalar sonucunda yapılan ödemeler ile

mahkeme masraflarının, bundan sonraki dönemlerde hazırlanacak yeni faturalara eklenerek tüm tüketicilerden tahsilinin önü açılmaktadır. Yasaya eklenmesi öngülen geçici 19’uncu madde ile “mahkeme ve tüketici hakem heyeti kararına istinaden dağıtım şirketi ya da tedarikçi tarafından yapılan iadeler ve mahkeme kararlarına yer alan giderler dağıtım tarifeleri yoluyla karşılanır” hükmü tasarıya eklenmiş bulunmaktadır. Hiç şüphesiz ki bu hüküm, yukarıda bahsedilmiş olan hukuk devleti ilkeleri ile bağdaşmayıp hukuk devletine duyulan güveni sarsıcı niteliktedir.

İŞ HUKUKU

Türk Hukukunda Toplu İşçi Çıkarma*

Av. Fatih Işık

Giriş

Toplu işçi çıkarma, 4857 sayılı İş Kanunu'nun ("Kanun") 29. maddesinde düzenlenmektedir. Bir işten çıkarmanın, toplu işçi çıkarma olarak değerlendirilebilmesi için Türk Hukuku'nda birtakım koşullar öngörülmüştür.

Bu makalenin konusu, toplu işçi çıkarmanın tanımı, işverenin yükümlülükleri ve toplu işçi çıkarma kurallarına aykırılığın yaptırımlarıdır.

Tanım

Kanun'un 29. maddesi, bir işten çıkarmanın, toplu işçi çıkarma olarak kabul edilebilmesi için bir arada bulunması gereken birtakım koşullar öngörmektedir. Söz konusu hükmün birinci fıkrasında, işten çıkarmanın amacına ilişkin koşul belirtilmektedir. Buna göre, bir işten çıkarmanın, toplu işçi çıkarma olarak değerlendirilebilmesi için, işverenin "...ekonomik, teknolojik, yapısal ve benzeri işletme, işyeri veya işin gerekleri sonucu toplu işçi çıkarmayı..." istemesi gerekmektedir.

Bir diğer koşul ise, işten çıkarılacak işçi sayısına ilişkindir. Buna göre, bir işten çıkarmanın, toplu işçi çıkarma olarak değerlendirilebilmesi için, (i) 20 ile 100 işçi istihdam edilen işyerlerinde, en az 10 işçinin, (ii) 101 ile 300 işçi istihdam edilen işyerlerinde, en az yüzde on oranında işçinin, (iii) 301 ve daha fazla işçi istihdam edilen işyerlerinde ise, en az 30 işçinin işten çıkarılması gerekir.

Benzer şekilde, işçi çıkarmanın aynı tarihte veya toplam bir aylık süre içerisinde olmak kaydıyla farklı tarihlerde yapılması halinde toplu işçi çıkarma hükümleri uygulanır. Bunun yanı sıra, Kanun'da öngörülen işçi sayılarından da anlaşılacağı üzere, toplu işçi çıkarma hüküm-

* Eylül 2015 tarihli Makale

lerinin uygulanabilmesi için işyerinde en az 20 işçi bulunması gerekmektedir.

İşverenin Yükümlülükleri

Toplu işçi çıkarmak isteyen işverenin, bireysel iş sözleşmesinin feshinde aranan yükümlülüklerle ek olarak uyması gereken birtakım başka yükümlülükleri de bulunmaktadır.

Öngörülen İşten Çıkarmanın İlgili Kurumlara Bildirilmesi Yükümlülüğü: Kanun m. 29 (1) uyarınca, işveren toplu işçi çıkarmak istediğinde, bunu en az 30 gün önceden bir yazı ile, işyeri sendika temsilcilerine, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ilgili bölge müdürlüğüne ve Türkiye İş Kurumu'na bildirmelidir. Söz konusu yazılı bildirimde işçi çıkarmanın sebepleri, bundan etkilenecek işçi sayısı ve gruplar ile işe son verme işlemlerinin hangi zaman diliminde gerçekleşeceğine ilişkin bilgilerin bulunması zorunludur.

İş Sözleşmelerinin Feshinin İşçilere Bildirimi Yükümlülüğü: Yukarıda bahsedilen kişi ve kurumlara yapılacak bildirimlerin yanı sıra, Kanun'un 17. maddesi uyarınca, işveren, iş sözleşmesi feshedilecek olan her bir işçiye de ayrıca bildirimde bulunmakla yükümlüdür. Bu fesih bildirimini, her bir işçiye uygulanacak olan ihbar süresine uygun olarak yapılmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, işçilere yapılacak olan fesih bildirimlerinin, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ilgili bölge müdürlüğüne, Kanun md. 29 (1) uyarınca yapılacak olan bildirimden 30 (otuz) gün sonra geçerli olmasıdır. Başka bir ifadeyle, işçilere, Kanun'un 17. maddesi uyarınca, fesih için tanınan ihbar süreleri ancak bahsedilen 30 günlük sürenin dolmasıyla sona erecektir. Otuz günün dolmasıyla birlikte işveren, işçiye verilen ihbar süresinin dolmasını bekleyebilir; ya da işçinin ihbar tazminatını ödeyerek iş sözleşmesini derhal feshedebilir.

İş Kurumu Temsilcileriyle Toplantı Yapma Yükümlülüğü: Kanun m. 29 (4) uyarınca işveren, işyeri sendika temsilcileri ile görüşme yapmakla yükümlüdür. Söz konusu görüşmelerde, toplu işçi çıkarmanın önlenmesi ya da çıkarılacak işçi sayısının azaltılması veya çıkarmanın işçiler açısından olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi konuları ele alınmalıdır. Fıkranın son cümlesine göre, görüşmelerin sonunda, bu toplantının yapıldığını gösteren bir belge de düzenlenmelidir.

İşyerinin Kapatılacağına İlişkin Bildirim Yükümlülüğü: Kanun m. 29 (6) uyarınca, işyerinin bütünüyle kapatılması, başka bir ifade ile kesin ve devamlı suretle faaliyetine son verilmesi halinde, işveren sadece durumu en az otuz gün önceden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ilgili bölge müdürlüğüne ve Türkiye İş Kurumu'na bildirmekle yükümlüdür. Bu durumda, işverenin, işyeri sendika temsilcilerini durumdan haberdar etme veya bu kişilerle toplu işten çıkarma hususunda herhangi bir toplantı yapma yükümlülüğü bulunmadığı anlaşılmaktadır. Kanun'un 29. maddesi uyarınca, işveren, toplu işçi çıkarmasının kesinleşmesinden itibaren altı ay içinde aynı nitelikteki iş için yeniden işçi almak istediği takdirde, öncelikle işten çıkarmış olduğu işçileri işe çağırması gerekmektedir.

Yükümlülüklerin İhlal Edilmesine Karşı Yaptırımlar

Kanun'un 100. maddesi uyarınca, işçilerini 29. maddeye aykırı olarak işten çıkaran işveren, iş sözleşmesini haksız olarak feshettiği her bir işçi için idari para cezası ödemekle yükümlüdür. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın söz konusu idari para cezalarına ilişkin olarak yayımladığı tabloya göre, söz konusu ceza 2015 yılında her bir işçi için 554 Türk Lirası'dır.

Bu noktada, işverenin idari cezayı ödemeyi göze alarak 29. maddeye aykırı davranabileceğinden söz edilebilir. Bu husus doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, hukuka aykırı bir fiile yönelik öngörülen idari para cezasının ödenmesinin söz konusu fiili hukuka uygun hale getirmeyeceğinden bahisle, böyle bir fesih işlemi batıl olacaktır¹. Yargıtay'ın ise bu hususa ilişkin çeşitli içtihadı mevcuttur. Bir kararında Yargıtay, "...*toplu işten çıkarma kuralına uyulmamasının yaptırımının idari para cezası...*"² olduğunu ifade ederek, Kanun'un 29. maddesini ihlal eden toplu işten çıkarmaların batıl olacağı görüşünü reddetmiştir. Bir başka kararında ise Yargıtay, "*Yasada toplu işçi çıkarma kuralına uymamanın idari para cezası olarak öngörülmesi de, feshi geçerli kılmamaktadır*"³ ifadesiyle, idari para cezasının yanında, toplu işçi

¹ Sarper Süzek, İş Hukuku, İstanbul 2013, s. 621.

² Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 26.01.2004 tarihli ve 1320/1174 sayılı kararı (www.kazanci.com).

³ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 19.10.2009 tarihli ve 37726/27756 sayılı kararı (Süzek, s. 621-622).

çıkarma kapsamındaki işçilerin iş sözleşmelerinin feshini geçersiz saymıştır.

Bu sebeple, bir toplu işçi çıkarma işleminin Kanun'un 29. maddesinde belirtilen hususlara uygun gerçekleştirilmemesi durumunda, idari para cezasının yanı sıra iş sözleşmelerinin feshinin geçersiz olduğunu iddia etmek de olasıdır.

Sonuç

Yukarıda bahsedilenler ışığında, bir işten çıkarmanın, toplu işçi çıkarma olarak değerlendirilebilmesi için; (i) Kanun'un 29. maddesinde sayılan amaç ve işçi sayısı koşulları sağlanmalıdır. (ii) İşçilerini toplu olarak işten çıkarmak isteyen işverenin ilgili kurumlara ve işçilere bu hususta bildirimde bulunması gerekmektedir. İşçilerin ihbar süreleri, işverenin, ilgili kurumlara, toplu işçi çıkarma ile ilgili yapacağı bildirimden 30 gün sonra başlayacaktır. (iii) İşveren, toplu işten çıkarma çerçevesinde işten çıkaracağı işçilere, fesihden kaynaklanan ödemeleri yapmakla yükümlüdür. (iv) İş sözleşmesi Kanun m. 29'a aykırı olarak feshedilen her bir işçi için idari para cezası ödenecektir. Ancak, bu idari para cezalarının ödenmesi, kanuna aykırı olarak gerçekleştirilen toplu işçi çıkarmayı hukuka uygun hale getirmeyecektir. Yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda, idari para cezasına ek olarak, iş sözleşmelerinin feshinin geçersizliği de iddia edilebilecektir.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Türk İş Hukukunda Psikolojik Taciz (*Mobbing*)*

Av. Süleyman Sevinç

Türk iş hukukunda *mobbing*, Yargıtay uygulamaları ile şekillenmekte olan bir kavram olarak karşımıza çıkar. Psikolojik taciz (*mobbing*); işyerinde çalışanlara diğer çalışanlar veya işveren tarafından sistematik biçimde uygulanan ve tekrarlanan her türlü kötü muamele, tehdit, şiddet, aşağılama gibi davranışlar olarak ifade edilir¹. *Mobbing* işçinin kişilik haklarına saldırı teşkil etmenin yanı sıra, işverenin iş hukuku kapsamındaki yükümlülüklerinin ihlali anlamına da gelebilir.

Bu konu üzerine, Ocak 2010 tarihli Hukuk Postası'nda "Türk İş Hukukunda İşyerinde Psikolojik Taciz (*Mobbing*)" adlı bir yazımız yayınlanmıştır. Bu yazı ise *mobbing* kavramını 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ("TBK") kapsamında getirilen hükümler ve Yargıtay uygulaması doğrultusunda ele alacaktır.

TBK ile Getirilen Açık Düzenleme

818 sayılı Mülga Borçlar Kanunu döneminde *mobbing* ile ilgili herhangi bir özel düzenleme bulunmamaktaydı. Ancak Kanun'un işçinin korunmasını düzenleyen 332. maddesi ile 4857 sayılı İş Kanunu'nun ("İş Kanunu") işçi sağlığının ve güvenliğinin sağlanmasını düzenleyen mülga 77. madde² bu hususta dayanak olarak kullanılmaktaydı.

* *Ocak 2015 tarihli Makale*

¹ **TINAZ, Pınar/BAYRAM Fuat/ ERGİN Hediye**, Çalışma Psikolojisi ve Hukuki Boyutlarıyla İşyerinde Psikolojik Taciz (*Mobbing*)'den naklen Süzek, İş Güvenliği Hukuku, s. 180; Ulusan, s. 48; Ekonomi, s. 155; Çenberci, İş Kanunu Şerhi, 5.bası, Ankara, 1984, s. 968.

² Söz konusu madde 30.6.2012 tarih ve 28339 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 20.6.2012 tarih ve 6331 sayılı Kanun'un 37/ç. maddesi hükmü gereğince yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra yürürlüğe girmek üzere, yürürlükten kaldırılmıştır.

TBK'nın 417. maddesi ise bu konuda dayanak olabilecek açık bir düzenleme getirir. Buna göre “*işveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.*” Aynı maddenin 3. fıkrasına göre ise “*İşverenin yukarıdaki hükümler dâhil, kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabidir.*”

Dolayısıyla TBK ile birlikte Türk hukukunda, işverene açıkça işçinin kişiliğini koruma ve saygı gösterme yükümlülüğü getirilmiş ve *mobbing* uygulamalarına karşı doğrudan dayanak olabilecek bir hüküm sağlanmıştır. Ayrıca işçinin, genel hükümlere dayanarak kişilik haklarının ihlali dolayısıyla manevi tazminat talep edebilmesinin yanı sıra işverenin iş hukuku kapsamındaki yükümlülüklerine aykırılık sebebiyle de tazminat talebinde bulunabileceği açıkça ortaya konmuştur.

Yargıtay Kararları Işığında Mobbingin Şartları

Yargıtay'ın TBK döneminde *mobbing* ile ilgili çeşitli kararları bulunur, bu kararlardan Yargıtay'ın *mobbing* konusunda çeşitli ilkeleri ortaya koyduğu 3 karar göze çarpar.

Genel Prensipler

Bu kararlardan ilki Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 25.09.2013 tarihli³ kararıdır. Karara konu olan olayda bir bankanın hukuk departmanında 14 yıldır aralıksız olarak çalışan bir avukat 9 ay boyunca 30 kez yer değiştirilmek suretiyle farklı illerde görevlendirilir ve bunun üzerine *mobbing* sebebiyle maddi ve manevi tazminat talebinde bulunur.

Hem Hukuk Genel Kurulu tarafından teyit edilen Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin kararında hem de Hukuk Genel Kurulu'nun kararında⁴

³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 25.09.2013 tarihli, 2012/9-1925 E., 2013/1407 K. sayılı kararı.

⁴ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 28.02.2012 tarihli ve 2009/30916 E., 2012/6093 K. sayılı kararı.

öncelikle *mobbing* ile ilgili genel tanımlamalara ve şartlarına yer verir. İlgili Daire, Alman Federal İş Mahkemesi'ne göndermede bulunarak *mobbing* kavramını *işçilerin birbirine sistematik olarak düşmanlık beslemesi, kasten güçlük çıkarması, eziyet etmesi veya bu eylemlerin başta işveren olmak üzere amirler tarafından gerçekleştirilmesi* olarak tanımlar. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da doktrinde yapılan tanımlara gönderme yaparak, *mobbing* kavramını *işyerinde çalışanlara, diğer çalışanlar tarafından sistematik biçimde uygulanan, tekrarlanan her türlü kötü muamele, tehdit, şiddet* olarak tanımlar. Buna göre yine Kurulca ortaya konulduğu üzere bir eylemin *mobbing* olarak değerlendirilebilmesi için *bir çalışanın hedef alınarak gerçekleştirilmesi, belli bir süreye yayılması ve bu durumun sistematik hale gelmiş olması* gerekir.

Bu prensiplerin somut olaya uygulanması sırasında, 9. Hukuk Dairesi'nin ve Hukuk Genel Kurulu'nun işverenden iki hususun kanıtlanmasını beklediği görülmektedir. Buna göre işveren, yapılan bu görevlendirmenin olağan bir uygulama olduğunu ve diğer benzer durumdaki çalışanlara da uygulandığını, ayrıca bu görevlendirmenin hangi somut ihtiyacı karşıladığını kanıtlamalıdır. Sonuç olarak Hukuk Genel Kurulu, avukatın maruz kaldığı durumun psikolojik taciz oluşturduğu ve işverenin bu uygulamalarla avukatı istifa veya emekliliğe zorlama amacıyla olduğuna karar vermiş ve yerel mahkemenin direnme kararını bozmuştur.

Bunun yanında Yargıtay 22. Hukuk Dairesi, 27.12.2013 tarihli kararında⁵ *mobbingin varlığı için kişilik haklarının ağır şekilde ihlaline gerek olmadığı, kişilik haklarına yönelik haksızlığın yeterli olduğunu* belirtir.

Bu kararlar uyarınca *mobbingin* söz konusu olabilmesi için işçinin hedef alınmış olması, uygulamanın tekrarlanması ve sistematik olması ve de kişilik haklarına yönelik bir haksızlık oluşturması gerekli ve yeterlidir.

İspat Sorunu

Uygulamada karşılaşılan önemli sorunlardan bir tanesi *mobbingin* ispatındaki zorluklardır. Çoğu zaman *mobbingi* ispat edebilecek kesin

⁵ Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin 27.12.2013 tarihli, 2013/693 E., 2013/30811 K. sayılı kararı.

deliller niteliği itibari ile bulunmaz. Yargıtay çeşitli kararlarında, işçinin *mobbing* uygulamalarının varlığını kesin bir şekilde ispat etmesine gerek olmadığını ortaya koyar ve bu hususta bazı temel ilkeler belirler.

Yukarıda bahsedilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 25.09.2013 tarihli kararı⁶ uyarınca olayların tutarlı bir şekilde ve kuvvetli emarelerle ispat edilmesi yeterlidir. Ortaya konulan emareler tecrübe kural-ları da göz önüne alınarak incelenir bu şekilde varılan sonuç *mobbin*-gin varlığı yönündeyse ispat gerçekleşmiş kabul edilir.

Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 21.02.2014 tarihli kararında⁷ da ispat konusunda tanınan çeşitli kolaylıklardan bahseder. Daire bu kararda yüzde yüzlük bir ispatın aranmadığını belirtir ve vicdani kanaat oluş-masına sağlayacak şekilde ispatı yukarıdaki kararda olduğu gibi yeter-li bulur. Bunun yanı sıra *mobbing*in ispatının da zorluğu dikkate alınarak tereddüt halinde işçi lehine yorum ilkesinin uygulanması gerekti-ğini ekler. Bu kararda işçi tarafından sunulan birbirini doğrulayan ve tamamlayan tanık beyanlarını, birbiriyle ve anlatılanlarla uyumlu bir-den fazla doktor raporunu işçinin, kişilik haklarının ihlal edildiğini ve *mobbing*in söz konusu olduğunu ispatlaması için yeterli bulunur.

Sonuç

TBK ile Türk hukukunda işverenin işçinin kişiliğini koruma ve saygı gösterme yükümlülüğü açıkça tanınmış, *mobbing* uygulamaları karşısında dayanak yapılabilecek açık bir hüküm getirilmiştir. Bundan önce Türk hukukunda *mobbing* yine hukuka aykırı sayılmakta ancak dolaylı olarak işverenin işçiyi tehlikelere karşı koruma yükümlülüğü-ne dayanılmaktaydı. Böylece Türk hukukunda ilk defa bu konuda açık bir düzenleme getirilmiş ve uluslararası hukuktaki düzenlemelerle ve iş hayatının gerekleriyle uyumluluk sağlanmıştır.

Bunun yanı sıra *mobbing* kavramı mahkemelerin uygulaması doğ-rultusunda somutlaşmaya başlamış ve *mobbingi* oluşturan şartlar orta-ya konmuştur. Buna göre *mobbing*den söz edebilmek için belli bir ça-lışan hedef alınmalı, uygulama tekrarlanmalı ve sistematik bir hal al-

⁶ Bkz. Dipnot 3, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 25.09.2013 tarihli, 2012/9-1925 E., 2013/1407 K. sayılı kararı.

⁷ Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin 21.02.2014 tarihli, 2014/2157 E., 2014/3434 K. sayılı kararı.

malıdır. Bunun yanı sıra kişilik hakları ihlalinin ağır olması gerekmez, kişilik haklarına aykırılık yeterli görülür. Ayrıca ispat açısından da işçi lehine yorum ilkesi ve *mobbing*in ispatının zorluğu göz önüne alınarak emareler yoluyla *mobbing*in söz konusu olduğu yönünde tutarlı bir kanaat yaratmak yeterli bulunur.

İşverenin Elektronik Postaları Denetleme ve Fesih Hakkı*

Av. Yeşim Tokgöz

İşverenler işçilerine, çalışabilecekleri uygun bir ortam yaratmak zorundadır. Bu ortamı yaratırken her türlü imkandan ve teknolojinin gereklerinden yararlanmalıdır. Bu amaçla işverenler çalışanlarına kişiye özel bilgisayar ve elektronik posta adresleri tesis etmektedir. Bu bilgisayar ve adresler işverenlerce denetlenebilmekte, işçinin özen veya bağlılık yükümlüğüne aykırı davrandığının tespit edilmesi halinde işveren tarafından iş akdi haklı nedenle derhal feshedilebilmektedir. Bu ayki makalemizde, işverenlerin yönetim, elektronik postaları denetleme ve derhal fesih hakkına değinilecektir.

İş Sözleşmeleri ve Bağımlılık Unsuru

4857 sayılı İş Kanunu (“Kanun”) m. 8/1 uyarınca “iş sözleşmesi, bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir.” Bu tanımdan görüleceği üzere iş sözleşmesi, iş görme, ücret ve bağımlılık olmak üzere üç unsurdan oluşmaktadır. İş sözleşmelerini diğer sözleşmelerden ayıran en önemli özellik bağımlılık unsurudur. Bu kapsamda işçinin işini yapması sırasında işverenin talimatlarına bağlı olması ve işverence denetlenmesi söz konusudur¹. Dolayısıyla, işverenlerin yönetim ve denetim hakkı, işçilerin ise emir ve talimatlara uyma yükümlülüğü bulunmaktadır.

İşverenin Yönetim Hakkı

İşverenin, vereceği talimatlarla, yasalar çerçevesinde, toplu iş sözleşmesi ve iş akdine aykırı olmamak üzere, işin yürütümü ve işçile-

* Ağustos 2015 tarihli Makale

¹ Prof. Dr. Nuri Çelik, İş Hukuku Dersleri, Yenilenmiş 25. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2013, s. 86.

rin işyerindeki davranışlarını düzenleyebilme hakkına, yönetim hakkı denir².

İş sözleşmeleri genelde ifa edilecek işi genel hatlarıyla belirler. İş sözleşmelerindeki boşluklar işverenin yönetim hakkı kapsamında doldurulur. İşveren, sahip olduğu yönetim hakkını ve yetkisini keyfiliğe kaçmadan eşit durumda bulunan işçilere eşit davranarak kullanmalıdır. Bunun için öncelikle işçilerin iş tanımlarının açıkça yapılması, işçilerin bu tanımlar çerçevesinde çalıştırılması gerekmektedir. Ayrıca, işverenin işyerindeki kurallar hakkında işçilerini bilgilendirmesi amacıyla “personel yönetmeliği” ya da “işyeri talimatlarını” içerir belgeleri işçilerine tebliğ etmesi gerekir.

Bu kapsamda örneğin kimi şirketler, çalışanlarının mesai saatleri içinde sosyal medyada vakit harcamaması için bu sitelere erişimi engellemişlerdir. Bu durum işverenin yönetim hakkının bir yansıması olduğu için hukuka uygun bir davranıştır. Aynı şekilde, acil durumlarda ve işe ilişkin meşru bir neden yoksa işveren, işçisinin mesai saatleri içinde özel telefonla görüşmesini yönetim hakkı çerçevesinde engelleyebilir.

İşverenin Denetim Hakkı

İşverenler yönetim haklarının en doğal sonucu olarak, verdikleri emir ve talimatların gereği gibi yerine getirilip getirilmediğini denetleme yetkisine sahiptirler. İş düzeninin sağlanması için de denetim yapılması şarttır. Bu denetim, dosyaların incelenmesi, performans testlerinin uygulanması gibi çeşitli yöntemlerle yapılabilir. Teknolojinin hızla geliştiği ve bilgiye ulaşımın çok hızlı olduğu günümüzde, yazışmaların sanal ortamda yapılması nedeniyle denetimler, bilgisayar ve elektronik posta kayıtları üzerinden yapılmaktadır. İşverenin bu hakkını dürüstlük kuralına uygun olarak kullanması, önceden bilgi vermesi ve denetlemelerin şeffaf olması gerekmekte ise de Yargıtay kararları uyarınca işverenin dilediği her zaman denetleme hakkını kullanma yetkisi vardır.

² Prof Dr. Sarper Süzek, İş Hukuku, 3. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2006, s. 61.

Elektronik Postaların Denetlenmesi

İlişkilerin sanal ortamda yürütüldüğü bu dönemde, işverenin çalışanlarına bilgisayar tahsis etmesi, uygun bir çalışma ortamı sağlama yükümlülüğünün bir sonucudur. Genellikle şirketler, bilgisayar temin ettikleri çalışanlarına elektronik posta adresi de oluşturmaktadırlar. İşveren, işçiye tahsis ettiği e-posta, şifre vb tüm uygulamaların özenli bir şekilde kullanılmasını, iş dışındaki amaçlarla kullanılmamasını, işvereni zor durumda bırakacak fiil ve davranışlardan kaçınılmasını talep edebilir. Bu doğrultuda, bilgisayar ve adresler her ne kadar bizzat işçiler tarafından kullanılsa da, bunlar işverene aittir ve kişisel verilerin depolanması için değil, iş sözleşmesi çerçevesinde taahhüt edilen işin ifası için temin edilmiş olup işyeri organizasyonunun bir parçasıdır.

Yargıtay, bir ilamında³ (“2009/447 E. Sayılı İlam”) açıkça “*İşverenin kendisine ait bilgisayar ve e-mail adresleri ile bu adreslere gelen e-postaları her zaman denetleme yetkisi bulunmaktadır.*” ifadesine yer vererek, bilgisayar ve elektronik posta adreslerinin işverenin denetimine açık olduğunu karara bağlamıştır. İşbu ilama dayanak davada Davacı vekili her ne kadar internet aracılığıyla yapılan yazışmaların kişinin özel hayatı ile ilgili olduğunu, hukuki bakımdan korunması gerektiğini ileri sürmüştü de, Yargıtay davaya konu yazışmaların işverenin işlerini yürütmesi için kendisine verilen bilgisayar ve e-mail adreslerini kullanarak yapılmış olması nedeniyle bu iddiaya itibar etmemiştir.

Bu karardan yola çıkarak, işverene ait bilgisayar veya elektronik posta adresinde bulunan verilerin Anayasa kapsamındaki kişisel veri mahiyetinde olmadığı sonucuna ulaşılabilmektedir.

Amerika’da, Amerikan İdareciler Birliği tarafından yapılan bir araştırma, işverenlerin %77.7’sinin işçilerin telefon görüşmelerini, e-postalarını, internet bağlantılarını, bilgisayar kayıtları üzerindeki dosya ve verilerini kaydettiğini ve gözetlediğini ortaya koymuştur. Bu tür denetlemeler, ülkemizde de gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla özel sektörde çalışanların, işverence temin edilen bilgisayar ve elektronik posta adreslerinin kişisel olmadığını farkında olarak hareket etmesi, bunların iş için tahsis edilmiş olduğunu göz ardı etmemesi gerekmektedir.

³ Bkz. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi’nin 13.12.2010 tarihli 2009/447 Esas ve 2010/37516 Karar sayılı ilamı.

İşverenin Fesih Hakkı

İşverenin, Kanun m. 25’de düzenlenen nedenlerin varlığı halinde iş sözleşmesini haklı nedenle derhal feshetme hakkı bulunmaktadır. Madde kapsamında işbu haklı nedenler sağlık sebepleri, ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri, zorlayıcı sebepler olarak kategorize edilmiştir. Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller kapsamında anılı maddenin I bendi özen yükümlülüğüne aykırılığın, E bendi sadakat yükümlülüğüne aykırılığın, B bendi ise hakaret içeren asılsız ihbar ve isnadlarda bulunmanın, işveren için haklı neden oluşturduğunu düzenlemektedir.

Dolayısıyla, işverenin, bilgisayar ve elektronik posta adreslerinde yaptığı denetleme aracılığıyla bu nedenleri doğuran bir delil elde etmesi halinde, sözleşmeyi derhal feshetme hakkı bulunmaktadır⁴. İşveren, sözleşmeyi fesih yetkisini, işçinin bu çeşit davranışlarda bulunduğunu öğrendiği günden başlayarak altı iş günü geçtikten ve her halde fiilin gerçekleşmesinden itibaren bir yıl sonra kullanabilir. Ancak işçinin olayda maddi çıkar sağlaması halinde bir yıllık süre uygulanmayacaktır. Sözleşmenin işveren tarafından derhal feshedilmesi halinde işçi kıdem ve ihbar tazminatına hak kazanamayacak olup işe iadesi için dava açamayacaktır.

Nitekim, 2009/447 E. Sayılı İlama konu olayda, işveren, bilgisayar ve elektronik postalarda yaptığı denetleme sonucunda hakaret içeren ve şirketi kötüleyen yazışmalara ulaşmıştır. Bu yazışmalar işverenin sözleşmeyi haklı nedenle feshetmesi için yeterli olmuş, işçi kıdem tazminatına ve ihbar tazminatına hak kazanamamıştır.

İşçilerin bu ansız denetimler sonucunda mağdur olmamaları için, öncelikle bu bilgisayar ve elektronik posta adreslerini kişisel amaçlı kullanmamaları gerekmektedir. Ayrıca işverenlerin işyerindeki bilgisayar, internet ve telefon kullanıma dair yazılı düzenleme yapmaları ve bu düzenlemelerden işçilerini haberdar etmeleri hukuken faydalı olacaktır. Ancak maalesef uygulamada bu tür yönetmeliklere ve bilgilendirmelere çok sık rastlanılmamaktadır.

⁴ Konuyla ilgili olarak Yargıtay 9. Hukuk Dairesi’nin 4.5.2009 tarihli 2008/36305 Esas ve 2009/12393 Karar sayılı ilamı, Yargıtay 9 Hukuk Dairesi’nin 17.03.2008 tarihli, 2007/27583 Esas ve 2008/5294 Karar sayılı ilamı örnek gösterilebilir.

Sonuç

İş sözleşmelerinde işverenlerin yönetim ve denetim hakkı bulunmaktadır. İşverenler yönetim hakları kapsamında verdikleri emir ve talimatların yerine getirilip getirilmediğini denetlemek amacıyla, işin ifası için işçilere temin ettikleri bilgisayar ve elektronik posta adreslerini inceleme yetkisine sahiptirler. Her ne kadar dürüstlük kuralı bu yetkinin önceden haber verilerek kullanılmasını gerektirse de, 2009/447 E. sayılı İlam uyarınca işveren bu yetkisini dilediği her zaman kullanabilir. İşveren, yaptığı denetim sonucu Kanun m. 25’de sayılan nedenlerden birini tespit etmesi halinde iş sözleşmesini haklı nedenle derhal feshedebilir. Bu durumda işçi kıdem ve ihbar tazminatına hak kazanamayacaktır. Dolayısıyla işçiler bu çeşit bilgisayar ve elektronik posta adreslerini kullanırken dikkatli olmalı, özen ve sadakat yükümlülüğüne aykırılık teşkil edebilecek davranışlardan kaçınmalıdırlar.

FİKRİ MÜLKİYET HUKUKU

Markaların Korunması Kapsamında Başvurulabilecek İtiraz ve Dava Yolları*

Av. Yeşim Tokgöz

Mülkiyet anayasal bir haktır. Fikri mülkiyet de bu hakkın ayrılmaz bir parçasıdır. Mevzuatımız markalara ilişkin hakları 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmündeki Kararname (“MarKHK”) kapsamında korumaktadır. Bu bağlamda, bir işaret Türk Patent Enstitüsü’nde (“TPE”) tescil edildiği an itibarıyla -gün ve saat olmak üzere, koruma kalkanı içine girer. Bu ayki makalemizde, MarKHK kapsamında, hak sahiplerinin haksız başvurulara ve kullanımlara karşı başvurabileceği hukuki ve cezai yollar olan TPE nezdindeki itiraz prosedürü, iptal davaları, hükümsüzlük davaları, marka ihlali davaları, ceza davaları ve tazminat davaları hakkında genel bilgi verilecektir.

İtiraz Prosedürü

MarKHK m. 7 ve 8’de belirtilen tescil engelleri ile, başka işaretlerin ticari hayata girişi engellenebilmektedir¹. Bu doğrultuda TPE, tescil engelleri nedeniyle, tescile ya da tescil başvurusunun reddedilmesine ilişkin vermiş olduğu kararlara karşı yapılan itirazları değerlendirir ve itirazı red ya da kabul eder. Kısmi red/kabul de mümkündür. Bu durumdan zarar gören kişiler bu karara karşı 2 ay içinde tekrar itiraz edebilir. Bu başvuruyu ilgili daire değerlendirir. Yerinde bulur ise TPE kararını düzeltir, yerinde bulmaz ise başvuruyu doğrudan Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulu’na (“YİDK”) sevk eder. YİDK, itirazı karara bağlar ve bu kararlar kesindir. Bu doğrultuda YİDK, ya işaretin tesciline ya da tescil başvurusunun reddine karar verir. Kısmi red ya da kısmi kabul de mümkündür. Ayrıca belirtmek gerekir ki, bu aşamaya

* *Ekim 2015 tarihli Makale*

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.erdem-erdem.com/articles/yerel-ve-dunyaca-taninmis-markalarin-korunmasi/> (erişim tarihi: 28.10.2015).

kadar yapılan işlemler hak sahipleri adına marka vekilleri aracılığı ile gerçekleştirilebilmektedir.

YİDK Kararının İptali Davası

Başvuruyu yapan ya da tescil başvurusuna itiraz eden kişi, YİDK'nın kararına karşı, 2 ay içinde Ankara'da bulunan Fikri ve Sınâî Haklar Hukuk Mahkemeleri'nde ("FSHHM") iptal davası açabilir. Bu davanın açılması tescilin doğurduğu haklardan yararlanmaya engel değildir. Bu nedenle işbu dava kapsamında ihtiyati tedbir talebi bulunulması gerekmektedir.

Bu davada davalı TPE'dir. TPE'nin yanında, duruma göre, tescil başvurusunda bulunan veya tescile itiraz eden kişi/üçüncü kişi de davalı olabilir. FSHHM, davanın kabulüne, reddine veya kısmen kabul veya reddine karar verebilir. Bu karara karşı temyiz yolu açıktır.

FSHHM, markanın tesciline, ya da terkinine karar verememektedir. Dolayısıyla davacının, karar kesinleştikten sonra, talebine göre kararı infaz etmesi gerekmektedir. Örneğin, YİDK kararı sonucu tescil edilen markanın, FSHHM'nin kararı sonucunda haksız olarak tescil edildiği ortaya çıkar ise, Davacının terkin işlemi yapması için aşağıda bahsedilecek olan hükümsüzlük davası açması gerekmektedir.

Hükümsüzlük Davası

Hükümsüzlük davası markanın haksız yere tescil edilmesi ya da sağlanan korumanın tescil sonrası olaylar sonucu hukuki dayanağını kaybetmesi nedeniyle, markanın tedavülden kaldırılmasını sağlayan bir davadır. Hükümsüzlük nedenleri MarKHK m. 42'e tahdidi olarak sayılmıştır. Bunların yanı sıra, m. 42'de sayılmamasına rağmen Yerleşik içtihatlar sayesinde², kötü niyetli tescil de bir hükümsüzlük nedenidir. Ancak bu konuda Yargıtay'ın hala çelişkili kararlar verdiği de görülmektedir.

Markanın hükümsüzlüğünü, zarar gören kişiler, Cumhuriyet savcıları veya ilgili resmi makamlar isteyebilir. Husumet, marka sicilinde malik gözüken kişi/kişilere yönelir. MarKHK'da açıkça bir süre belirlenmemiş olmasına rağmen yerleşik Yargıtay içtihatları³ uyarınca,

² Örnek olarak Yargıtay HGK E. 2008/11-501 K. 2008/507 T. 16.07.2008 ilamı verilebilir.

³ Örnek olarak Yargıtay 11. HD E. 2000/5607, K. 2000/6604, T. 11.9.2000 ilamı verilebilir.

davanın açılabilmesi için 5 yıllık hakdüşürücü süre öngörülmüştür. Bu süre, kötü niyetli tescil söz konusu olduğunda uygulanmamaktadır. Davada yetkili ve görevli mahkeme, hükümsüzlüğü iddia edilen marka sahibinin ikametgahının bulunduğu yerin ihtisas mahkemeleridir.

Görüldüğü üzere YİDK'nın kararına karşı açılan iptal davası ile bu dava sonucunda markanın terkinin sağlanması için açılan hükümsüzlük davasında görevli ve yetkili mahkemeler farklılık göstermektedir. Bu durumun usul ekonomisine aykırı olması nedeniyle, anılı davaların aynı anda, Ankara FSHHM'de açılması Yargıtay tarafından mümkün kılınmıştır.

Hükümsüzlük kararı geçmişe etkilidir. Davanın kabulü ile marka, tescil tarihinden itibaren ortadan kalkmış sayılır. Ancak, haksız marka sahibinin iyi niyetli olması halinde geçmişe etkililik, marka ihlali nedeniyle uygulanan kararlara ve hükümsüzlük kararından önce yapılmış ve uygulanmış sözleşmelere sirayet etmez.

Hükümsüzlük kararını alan davacının, bu kararı, kesinleştikten sonra TPE nezdinde infaz etmesi gerekmektedir. Kötü niyetli tescil söz konusu değil ise, bu dava kapsamında tazminata hükmedilememektedir.

Markanın İptali Davası

Bu davalar, MarKHK m. 14'te düzenlenmektedir. Tescilli bir markanın, tescil tarihinden itibaren ve haklı bir neden olmaksızın 5 yıl süreyle kullanılmaması veya kullanıma 5 yıl süreyle kesintisiz ara verilmesi halinde markaların iptal edilmesi için dava açılabilir. Bu davalar, koruyucu marka ya da ihtiyat markaları çöplüğünün oluşmasını engellemek amacını taşımaktadır. Verilen karar geriye etkili değildir. Kullanmama, haklı bir nedene dayanıyorsa, marka iptal edilememektedir. Davacı, davalı, görev, yetki ve karara ilişkin düzenlemeler hükümsüzlük davası ile ayniyet göstermektedir.

Marka İhlali Davaları

Marka hakkının ihlali (tecavüzü), *“tescilli bir markadan kaynaklanan hakların, Türkiye özelinde ve koruma süresi içerisinde marka sahibinin izni ve/veya onayı alınmaksızın kullanılması”* şeklinde tanımlanabilir. MarKHK tecavüz fiilleri, m. 9 ve m. 61'de detaylı bir şekilde

sayılmıştır. Bu kapsamda delil tespiti davası, tecavüzün tespiti davası, tecavüzün mevcut olmadığına dair menfi tespit davası ve eda davası açılabilir⁴. Bu davalarda ihtiyati tedbir olarak tecavüz fiillerinin durdurulması, ürün ve araçlara el konulması, teminat verilmesi ya da haki- min takdirindeki sair tedbirlerin alınması talep edilebilir. Ayrıca taklit malların gümrükten geçerken yakalanması halinde, mallara gümrükte el konması da talep edilebilir⁵.

Tazminat Davaları

Yukarıda sayılan davalarda kusur veya zarar koşulu aranmamaktadır. Kusurun ya da zararın varlığı söz konusu olduğu hallerde, marka hakkı sahiplerinin elbette ki tazminat davası açma hakkı bulunmaktadır. Bu bağlamda ispat külfeti davacı üzerindedir. Dava kapsamında maddi, manevi ya da itibar kaybına dair zararların tazmini talep edilebilir.

Ceza Davaları

MarKHK m. 61/A ceza hukuku çerçevesinde yaptırıma tabi olan fiilleri saymıştır⁶. Bu fiiller suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereği tahdidir ve şikayete bağlıdır. Bu suçlarda uzlaşma kurumu devreye girmektedir. Malların kimden temin edildiğinin deşifre edilmesi ve bu kişilerin yakalanması kaydıyla etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanılabilmektedir.

Sonuç

Ticari hayatta, her gün, marka sahiplerinin ya da henüz tescil edilmemiş ancak kullanılagelen işaretlerin sahiplerinin hakları ihlal edilmektedir. Mevzuatımız, hak sahiplerinin menfaatlerini korumak amacıyla gerek hukuki gerek cezai yaptırımlar düzenlemiştir. Kimi zaman, hak ihlalinde bulunan kişiler başkalarının haklarını ihlal ettiğinin far-

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.erdem-erdem.com/articles/marka-hakkina-tecavuz-halleri/> (erişim tarihi: 28.10.2015).

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.erdem-erdem.com/articles/fikri-mulkiyetin-uluslararası-duzeyde-korunması-ve-gumrukta-el-koyma/> (erişim tarihi: 28.10.2015).

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.erdem-erdem.com/articles/marka-hakkina-tecavuz-halleri/> (erişim tarihi: 28.10.2015).

kında olmayabilmektedir. Bu nedenle hak ihlalinde bulunan kişilerin kötü niyetli olmaları halinde daha ağır sonuçlar öngörülmüştür. Bu sayede, mülkiyet haklarını ihlal edilmediği dürüst bir rekabet ortamı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu ortamın oluşmasına hizmet eden ve kümülatif koruma ilkesi gereği aynı anda uygulama alanı bulabilen haksız rekabet hükümlerine, bir sonraki makalemizde değinilecektir.

Yerel ve Dünyaca Tanınmış Markaların Korunması*

Av. Yeşim Tokgöz

Marka, bir işletmenin mal veya hizmetlerini, başka işletmelerin mal veya hizmetlerinden ayırt edilmesini sağlayan işarettir. Markalar, mal ve hizmeti işletmeye özgüleyerek, başka ürünlerle karıştırılmamasını sağlar. Kimi markalar hitap ettiği çevre, tanıtım politikası, geniş ürün yelpazesi gibi çeşitli sebeplerle tanınırlığını artırarak ekonomik değerini yükseltir. Bu durum, üçüncü kişiler tarafından suiistimal edilmeye oldukça açıktır. Başka markaların tanınmışlığından, başarısından faydalanarak haksız kazanç sağlamaya çalışılması oldukça sık rastlanılan bir durumdur. Mevzuatımızda ve uluslararası düzenlemelerde, bu durumu engellemek amacıyla çeşitli önlemler alınmıştır. Bu makalede tanınmış markalar kavramı ve tanınmış markaların korunma yöntemlerinden bahsedilecek, ayrıca dünyaca tanınmış markaların 556 sayılı Markalar Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname (“MarKHK”) kapsamındaki tescilsiz tekel hakkına değinilecektir.

Tanınmış Marka Kavramı

Tanınmışlık, her somut olayda kendini farklı gösteren bir olgudur. Bu nedenle tanınmış marka kavramının tanımı, uluslararası alanda olduğu gibi, Türk markalar mevzuatında da yapılmamış, mahkeme içti-hatlarına ve öğretiyeye bırakılmıştır. Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı (“WIPO”) bu konuya açıklık getirmek amacıyla A/34/13 numaralı tavsiye kararını hazırlamış ve bir markanın tanınmış olup olmadığının nasıl tespit edileceğine dair kıstaslar belirlemekle yetinmiştir. Kıstaslar Yargıtay tarafından da benimsenmiştir. Bu doğrultuda Yargıtay’ın birçok kararında tanınmış marka, *“bir kişi veya teşebbüse sıkı sıkıya bağlı, garanti, kalite, kuvvetli reklam ve yaygın dağıtım içeren, müşteri, akraba, dost ve düşman ayrımı yapılmaksızın, coğrafi sınır, kültür ve*

* Mart 2015 tarihli Makale

yaş farkı gözetilmeksizin aynı çevredeki insanlar tarafından refleks halinde ortaya çıkan bir çağrışım” olarak tanımlanmıştır¹.

Anılı tavsiye kararı ve Yargıtay içtihatı çerçevesinde Türk Patent Enstitüsü (“TPE”) tanınmış markanın tespiti konusunda çeşitli kriterler geliştirmiş, 17 kıstastan oluşan Markaların Tanınmışlık Düzeyi ile İlgili Uygulama Esaslarını internet sitesinde yayınlamıştır². Tüm bu belirlemeler doğrultusunda, tanınmış markadan söz edilebilmesi için toplumun ilgili kesiminde markanın tanınma derecesi, markanın kullanıldığı coğrafi alan, kullanım süresi ve yoğunluğu, tanınmışlık zamanı, marka promosyonlarının hedef aldığı alan, promosyon süresi ve yoğunluğu, süresiz bir koruma sağlamamakla birlikte markanın resmi makamlarca tanınmışlığına delalet eden karar ve uygulamaları ve markanın ekonomik değeri konuları araştırılmakta, daha önce de dile getirildiği gibi her somut olay ayrı ayrı değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

Tanınmış Markaların Tescil Aşamasında Korunması

Tanınmış markalar elbette ki MarKHK’nın genel kuralları çerçevesinde korunmaktadır. Bu kapsamda, yeni yapılan başvuruların tescilli markaların haklarını zedeleyip zedelediği MarKHK m. 7’de yer alan mutlak red sebepleri bakımından resen ve m. 8’de yer alan nispi red sebepleri bakımından itiraz üzerine TPE tarafından incelenir.

TPE bu incelemeyi, marka uzmanlarından oluşan inceleme komisyonları aracılığıyla yapar. MarKHK m. 7’de sayılan mutlak red sebeplerinin varlığını tespit etmesi halinde kendiliğinden başvuruyu reddeder. Örneğin aynı veya aynı türdeki mal veya hizmetle ilgili olarak tescil edilmiş veya daha önce tescil için başvurusu yapılmış bir marka ile aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzer olan bir işarete dair olan başvuruyu kabul etmez. TPE, mutlak red sebebi bulamaz ise, başvuruyu yayımlar. Yayımdan itibaren 3 ay içinde, daha önce markasını tescil ettirmiş ya da tescil başvurusunda bulunmuş kişiler, haklarının m. 8’de sayılan nispi red nedenleri kapsamında ihlal edildiğini ileri sürerek, ilan edilen başvuruya itiraz edebilirler.

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 21.9.2005 tarihli, 2005/11-476 E. 2005/483 K. sayılı kararı.

² Markaların Tanınmışlık Düzeyi ile İlgili Uygulama Esaslarına ulaşmak için bkz. <http://www.tpe.gov.tr/TurkPatentEnstitusu/resources/temp/14FB57CE-E638-4606-A282-3CF89431CE1D.pdf> (erişim tarihi: 27.03.2015).

İtiraz prosedürü MarKHK m. 35, 36'da ve m. 47 – 53 arasında düzenlenmektedir. İtirazların kabul edilmesi halinde, ilgili markanın tescil başvurusu reddedilir, tescilli marka sahiplerinin hakları korunmuş olur.

MarKHK uyarınca markalar, tescil edilmiş veya tescil için başvurusu daha önce yapılmış başka bir marka ile aynı veya benzeri olsa bile, farklı mallar veya hizmetlerde kullanılabilmektedir. Bu düzenlemenin istisnası m. 8/4 uyarınca tanınmış markalarda kendini göstermektedir. Yukarıdaki düzenlemelerin yanı sıra tanınmış marka sahipleri, toplumdaki ulaştığı tanınmışlık düzeyi sayesinde i) tescil için başvuran markanın haksız bir yarar sağlayabileceğini, ii) başvuru sebebiyle markasının itibarının zarar görebileceğini veya iii) tescil başvurusu yapan markanın, tanınmış markanın ayırt edici karakterini zedeleyeceğini ile-ri sürerek ve ispatlayarak farklı bir mal veya hizmette kullanılacak olsa bile, sonraki markanın tesciline itiraz edebilmektedir. Görüldüğü üzere, tescil başvurusu yapan markanın, tanınmış marka ile aynı ya da benzer olması tek başına tanınmış marka sahibine itiraz hakkı vermemektedir. İtirazın kabul edilip, tescilin engellenebilmesi için yukarıda sayılan koşullardan herhangi birinin varlığı gerekir³.

Tanınmış Markaların Tescilden Doğan Hakları

Normal markalarda olduğu gibi elbette, tanınmış markalar da, marka haklarına tecavüz edilmesi halinde MarKHK m. 61 ve devamında sayılan yaptırımların ve tedbirlerin uygulanmasını talep edebilmektedirler⁴. Ancak özellikle belirtilmelidir ki, anılı maddelerdeki yaptırımlardan ancak Türkiye'de tescilli marka sahipleri yararlanabilmektedir ve aynı sınıfa dahil markalar arasında koruma sağlar. Bu düzenlemelerden farklı olarak tanınmış markalar için m. 9/1/c düzenlenmiştir. M. 8/4'de düzenlenen istisnanın tamamlayıcısı olan bu hüküm sayesinde, tanınmış marka ile aynı veya benzer olan ve tanınmış markanın dahil olduğu mal ve/veya hizmet sınıfına dahil olmayan bir markanın, tanınmış markaya yukarıdaki i, ii veya iii'de sayılan eylemler kapsamın-

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Yargıtay 11. HD, 18.06.2008 tarihli 2007/5927 E., 2007/9302 K sayılı kararı

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.erdem-erdem.com/articles/marka-haklari-tecavuz-halleri/> (erişim tarihi: 25.03.2015).

da zarar vermesi halinde tanınmış marka sahibi bu eyleme müdahale edebilmektedir. Bu durumda tanınmış marka sahibi m. 9/2’de sayılan eylemlerin yasaklanmasını talep edebilmektedir.

Ayrıca gerek Türkiye’de tescilli tanınmış ya da tanınmamış marka sahipleri, gerek aşağıda açıklayacak olduğumuz dünyaca tanınmış ancak Türkiye’de tescil edilmemiş markaların sahipleri, MarKHK m. 42 uyarınca hükümsüzlük davası açma hakkını haizdirler. MarKHK m 7 ve 8’deki nedenlerin de sayıldığı bu hükümsüzlük hallerinin varlığına rağmen tanınmış marka ile ayniyet gösteren bir marka her nasılsa tescil edilmiş ise, tanınmış marka sahibinin yetkili mahkemeye başvurusu halinde o markanın hükümsüz olduğuna karar verilebilmektedir.

Dünyaca Tanınmış Markaların MarKHK Nezdinde Korunması

MarKHK ile sağlanan koruma her ne kadar tescil yoluyla elde edilse de, m. 7/1 bu düzenlemeye bir istisna getirmektedir. Madde uyarınca sahibi tarafından izin verilmeyen Paris Sözleşmesinin 1. mükerrer 6. maddesinde (“Paris 1.mük.6”) sayılan tanınmış markalar ile ayniyet gösteren başvurular tescil edilememektedir. Bu sayede, dünyaca tanınmış markalara tescilsiz tekel hakkı tanınmaktadır. Bu kapsamda TPE inceleme komisyonlarının kendi veri tabanı üzerinden gerçekleştirdiği inceleme sonucunda, Türkiye’de bilinen dünyaca tanınmış markalar ile ayniyet gösteren yerli marka başvurularını, tanınmış marka Türkiye’de tescilli olmasa bile mutlak red sebebinin varlığı nedeniyle tescil etmemektedir.

Paris 1.mük.6, Birlik Ülkelerinin aynı veya benzer ürünlerde kullanıldığı herkesçe bilindiği iddia edilen bir markanın karışıklığa meydan verebilecek surette taklidini yapan bir markanın tescilini ret veya hükümsüz kılmayı taahhüt edeceğini düzenlemektedir. Dünya Ticaret Örgütü Anlaşması Eki Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (“TRIPS”) m. 16/3, Paris 1.mük.6 maddesini değiştirerek, maddenin markanın tescil edildiği mal veya hizmetlere benzemeyen mal veya hizmetlere de uygulanacağını belirlemiş, markanın farklı mal veya hizmetlerle ilgili kullanımının engellenmesi için, bu mal veya hizmetlerle tescilli markanın sahibi arasında bir bağlantı olduğunu göstermesi ve bu kullanım şekli nedeniyle tescilli marka sahibinin menfaatlerinin zarar görme olasılığını aramıştır.

Mevzuatımızda bu düzenleme yukarıda anlatılan mutlak (Paris 1.mük.6) ve nispi (TRIPS m. 16/3) red sebepleri olarak iki farklı maddede kendini göstermektedir. Bu durum, doktrinde farklı yorumlara ve uygulamada çelişkili kararlar verilmesine neden olmaktadır. Bir görüş TRIPS 16/3'ün Paris 1.mük.6 maddesini değiştirdiği için mutlak red sebebi incelemesinin farklı sınıfları da kapsaması gerektiğini savunurken, diğer bir görüş, mutlak red sebebi kapsamını Paris 1.mük.6. maddesindeki gibi aynı veya benzer sınıflarla sınırlı tutarak, farklı sınıflardaki ayniyet incelemesinin nispi red sebebi kapsamında itiraz üzerine yapılması gerektiğini belirtmektedir. Uygulamada ise TPE, mutlak red sebebi olarak sadece aynı veya benzer mal veya hizmet sınıfı kapsamında inceleme yapmakta, ayniyet bulunmadığı takdirde tescil başvurusunu yayınlamaktadır.

Sonuç

Markalaşmak, mal ve hizmetlerin kalitesinin sabitlenmesini, tüketicinin güveninin kazanılmasını sağlar. Bunun getirisi olarak daha fazla kazanç elde edilir, tanınmışlık artar. Bin bir emekle inşa edilen bir itibardan, sürece hiçbir katkısı olmayan üçüncü kişilerin haksız yere kazanç sağlaması kabul edilemez. Yukarıda açıklanan düzenlemeler bir yandan markanın itibarından yararlanılarak haksız avantaj sağlanmasını, öte yandan markanın kalite standardına ve itibarına zarar verilmesini önleyerek gerek yerel gerek uluslararası alanda fikri mülkiyet haklarının korunduğu bir sistem oluşturulmasını amaçlamaktadır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için, TPE'nin çok titiz davranması, tanınmış marka sahiplerinin de haklarından haberdar olması ve olası bir durumda hemen harekete geçmesi gerekmektedir.

Ayni Sermaye Olarak Fikri Mülkiyet Hakları*

Av. Ecem Çetinyılmaz

Giriş

Pay sahipleri tarafından şirketlere nakdi veya ayni sermaye konması mümkündür. Nakdi sermaye Türk Lirası üzerinden konulabilir ve ödenebilirken, ayni sermaye birçok farklı değerden oluşabilir. Üzerlerinde sınırlı ayni bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen malvarlığı unsurları ayni sermaye olarak konulabilir.

Ayni Sermaye Çeşitleri

Türk Ticaret Kanunu’nun¹ (“TTK”) 127. maddesine göre, bir ticaret şirketine sermaye olarak konulabilecek değerler şunlardır:

- (i) Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar²,
- (ii) Fikrî mülkiyet hakları,
- (iii) Taşınırlar ve her çeşit taşınmaz,
- (iv) Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları,
- (v) Kişisel emek,
- (vi) Ticari itibar,
- (vii) Ticari işletmeler,

* *Ekim 2015 tarihli Makale*

¹ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 14 Şubat 2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı ve 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

² Lütfen alacağın sermaye olarak değerlendirilmesi ile ilgili önceki Hukuk Postası yazısına bakınız: Sermaye Şirketlerinde Alacağın Sermaye Olarak Değerlendirilmesi, <http://www.erdem-erdem.com/articles/sermaye-sirketlerinde-alacagin-sermaye-olarak-degerlendirilmesi/>; Tuna Çolgar (erişim tarihi: 19 Ekim 2015).

- (viii) Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler,
- (ix) Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar,
- (x) Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer.

TTK bu hakları sınırlı sayıda olacak şekilde saymamıştır. Bu nedenle devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen başkaca haklar da aynı sermayeye konu olabilir. Ancak TTK'nın 342 ve 581. maddeleri anonim ve limited şirketler bakımından çeşitli sınırlamalar öngörmektedir. Buna göre; hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar bu şirketlere sermaye olarak konamaz.

Aynı Sermaye Olarak Fikri Mülkiyet Hakları

TTK'nın 342. ve 581. maddelerine göre, üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dahil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir. Bu hükümle birlikte aynı zamanda, elektronik varlıklar mülkiyet hakları olarak kabul edilmiştir³. TTK'da elektronik varlıklara ilişkin kullanım haklarının da aynı sermaye olarak konulup konulamayacağına ilişkin kesin bir hüküm bulunmamakla birlikte, bunu engelleyici bir hüküm de yoktur⁴.

TTK'nın gerekçesi, mülga kanunda sınai haklarla sınırlı olan düzenlemenin, WIPO ve TRIPS tarafından da kullanılan ve fikir ve sanat eserleri ile bağlantılı haklar, markalar, tasarımlar, patentler, faydalı modeller, bitki çeşitleri (yani ıslahçı hakları) vb. dahil birçok hakkı kapsayan daha geniş bir terim olan “fikrî mülkiyet” ile değiştirildiğini açıklamaktadır. Ancak gerekçede, bazı fikri mülkiyet haklarının, özellikle fonogram yapımcısı hakları gibi bağlantılı hakların aynı sermaye olarak konulmaya elverişli olmayabileceği ya da bu hakların değerlendirme veya değerlemelerinde sorun çıkabileceği belirtilmektedir. Mahkemece atanan bilirkişilerin bir malvarlığı değerinin aynı sermaye ola-

³ Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 3. Bası, İstanbul 2013, s. 156.

⁴ Tekinalp, s. 156.

rak konulmaya uygun olup olmadığını da değerlendirmek zorunda olmasının sebeplerinden biri de budur.

Ayrıca belirtilmelidir ki, fikri mülkiyet haklarının aynı sermaye olarak değerlendirilebilmeleri için tescil edilmiş olmaları zorunludur. Bir fikri mülkiyet hakkı herhangi bir şekilde, örneğin haksız rekabet hükümleri uyarınca korunuyor olsa dahi, tescil edilmiş olmadıkça aynı sermaye olarak konulamaz⁵.

Değerleme

Şirket ana sözleşmesinde aynı sermayenin Türk Lirası üzerinden parasal değerinin belirtilmesi gerektiği için, aynı sermaye konulmasının önemli unsurlarından biri değerlemedir.

Aynı sermaye olarak taahhüt edilen bir malvarlığı unsurunun parasal değerinin belirlenmesi, şirket merkezinin bulunduğu/bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişi tarafından yapılır. Bu düzenleme, konulan sermayenin parasal değerine ilişkin bir güvence sağladığından sermayenin korunması ilkesinin gereğini yerine getirmektedir⁶. Bilirkişi tarafından belirlenen değer, ilgili şirketin ana sözleşmesinde mutlaka belirtilmelidir.

Bilirkişinin değerlendirme raporunda, değerlendirme yönteminin herkes için en adil ve uygun seçim olduğu ve sermaye olarak konacak alacakların gerçekliği, geçerliliği ve TTK'nın 342. maddesine uygunluğunun tespit edildiği belirtilmelidir. Rapor aynı zamanda ilgili malvarlığı unsurlarının tahsil edilebilirlikleri ile tam değerlerini, aynı olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığını içermelidir. Raporun tatmin edici gerekçelere dayanması ve hesap verme ilkesinin icaplarına uygun olması gerekir. Kurucular ve menfaat sahipleri bu rapora itiraz edebilir.

Fikri mülkiyet haklarının değerlemesi oldukça karmaşıktır ve somut olaya özgüdür. Bu konu son yıllarda bilirkişilerin ilgisini giderek daha çok çeken bir alan haline gelmiştir. Avrupa Komisyonu da, fikri mülkiyet haklarının değerlemesine ilişkin bir uzman grubu oluşturmuştur. Grup, hazırladığı nihai raporda bu karmaşıklığın nedenini, her-

⁵ Tekinalp, s. 157.

⁶ TTK Madde 343 Gereğesi.

hangi iki fikri mülkiyet unsurunun birbiri ile aynı olmaması olarak açıklamıştır⁷. İlgili rapor uyarınca “bir fikri mülkiyet unsurunun öz-günlüğü, diğer fikri mülkiyet unsurlarıyla karşılaştırma yapmayı zorlaştırır; bu da karşılaştırma esasına dayalı fiyatlamının işe yararlığını sınırlar. Bu sebeple değerlemeler sıklıkla, fikri mülkiyet unsurunun gelecek kullanımına, hangi dönüm noktalarına ulaşılabileceğine ve hangi yönetim kararları alınacağına ilişkin varsayımlara dayandırılır.” Dolayısıyla, fikri mülkiyet haklarının değerlendirilmesi uzmanları tarafından ve somut olaya özgü olarak yapılmalıdır.

Tescil

Aynı sermaye konulmasına ilişkin bir diğer önemli prosedür ise, bunların varsa özel sicillerine kaydedilmesidir. TTK, aynı sermaye olarak konulacak fikri mülkiyet haklarının bilirkişi tarafından belirlenen değerleriyle ilgili sicile şerh edilmesini zorunlu tutar. Bu usule ilişkin olarak, Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Aynı Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ⁸ madde 4/6 uyarınca, belirli mal ve hakların şirkete aynı sermaye olarak konulduklarına dair ilgili sicillere şerh verilmesine rağmen, ilgili müdürlükçe tescil edilinceye kadar söz konusu mal ve hakların başkasına devredilmesi veya üzerinde aynı bir sınırlama getirilmesi halinde ilgili sicilleri tutan kurumlar durumu derhal ticaret siciline bildirir; bildirim üzerine, ticaret sicili söz konusu devir veya sınırlamayı gerekçe göstererek tescil talebini reddeder.

Şirketin ve/veya sermayenin tescilinden sonra, ilgili ticaret sicili, söz konusu fikri mülkiyet hakkının şirket adına tescilinin yapılabilmesi için ilgili özel sicili derhal ve re’sen bilgilendirir. Fikri mülkiyet hakkı, ancak ilgili sicil müdürünün bu bildirim üzerine şirket adına yapacağı tescille kazanılır; tescil kurucudur⁹.

⁷ Avrupa Komisyonu Fikri Mülkiyet Haklarının Değerlemesine İlişkin Uzman Grubunun 29 Kasım 2013 tarihli Nihai Raporu, s. 5, https://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/Expert_Group_Report_on_Intellectual_Property_Valuation_IP_web_2.pdf (erişim tarihi: 19 Ekim 2015).

İşbu rapor fikri mülkiyet haklarının değerlendirilmesine ilişkin yaklaşımları, yöntemleri ve standartları inceler ve olası düzenlemeler için tavsiyelerde bulunur.

⁸ Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Aynı Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ 31.10.2012 tarihli ve 28453 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı ve aynı tarihte yürürlüğe girdi.

⁹ **Hasan Pulaşlı**, Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2012, s. 800.

Ayni sermaye konulması üzerine tamamlanması gereken diğer bir usuli işlem ise buna ilişkin detaylara kurucular beyanında yer verilmesidir. Bu beyanda kurucular, ayni sermayeye verilecek karşılığın uygunluğuna ve bu tür sermayenin gerekliliğine ve şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalara yer vermelidir.

Sonuç

Üzerlerinde sınırlı ayni hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikri mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurlarının tescil edilmiş olmaları şartıyla ayni sermaye olarak konulması mümkündür. Şirketin veya sermayenin tescili, konulan ayni sermayenin şirkete devrini tek başına sağlamaz; fikri mülkiyet hakkının mülkiyeti ancak ilgili ticaret sicilinin derhal yapacağı bildirim üzerine yapılacak tescille birlikte şirkete geçer. Fikri mülkiyet haklarının ayni sermaye olarak konmasında değerlendirme, karmaşık ve somut olaya özgü olması nedeniyle büyük önem taşır.

Markaların Haksız Rekabet Hükümleri Çerçevesinde Korunması*

Av. Yeşim Tokgöz

Rekabet anayasal bir haktır. Ancak; kişiler, rakipler, müşteriler ve satıcı arasındaki aldatıcı veya dürüstlük kuralına aykırı davranışların korunması ve bir hak olarak ileri sürülmesi mümkün değildir. En önemli rekabet etme aracı olan markalar, günümüzde ne yazık ki sıklıkla, aldatıcı şekilde kullanılarak haksız yarar elde etme aracı olmaktadır. Bu ayki makalemizde markaların haksız rekabet hükümleri çerçevesinde korunmasına ve haksız rekabet davalarına değinilecektir.

Tescilli ve Tescilli Olmayan Markaların Korunması

Ekim ayında paylaştığımız makalemizde¹ ayrıntılı bir şekilde açıkladığımız üzere Türk hukukunda markalar 556 sayılı Markaların Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname (“MarKHK”) kapsamında korunmaktadır. Fakat markaların korunması bu hükümler ile sınırlı değildir. Yargıtay içtihatları² sayesinde hak sahibi hem MarKHK’ya aykırılığa, hem de haksız rekabete dayanarak dava açabilmektedir. Ancak markasına haksız rekabet hükümleri çerçevesinde tecavüz edildiğini iddia eden hak sahibinin talebinin kabul edilebilmesi için fiilin haksız rekabet hükümlerine göre aykırılık teşkil edip etmediğinin ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

MarKHK’nın korumasından yararlanılabilmesi için ürünün tescil edilmiş olması gerekmektedir. Bu koruma ülkeseldir. Fakat takdir edilmelidir ki markalar ülke sınırları ile kısıtlanamayacak kadar evrensel

* *Aralık 2015 tarihli Makale*

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.erdem-erdem.com/articles/markalarin-korunmasi-kapsaminda-basvurulabilecek-itiraz-ve-dava-yollari/> (erişim tarihi: 04.01.2016).

² Örnek olarak Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 05.07.2001 tarih, 2001/4502 E., 2001/6197 K. sayılı ilamı verilebilir.

ürünlerdir. Bu nedenle haksız rekabet düzenlemesi milli sınırları aşmıştır³. Bu bağlamda Türkiye'nin de taraf olduğu Sınai Mülkiyetin Korunması Hakkındaki Paris Anlaşması'nın ("Paris Anlaşması") mükerrer ve ikinci mükerrer 10. maddesi haksız rekabetin önlenmesini düzenlemiş olup uluslararası koruma öngörmüştür. Dolayısıyla tescilli markaların yanı sıra, Türkiye'de tescil edilmediği için MarKHK'nın koruma kalkanı altında olmayan yabancı markalar da haksız rekabet hükümleri ile korunmaktadır.

Haksız Rekabet Davaları

Haksız rekabet, aldatıcı hareket ve iyiniyet kurallarına aykırı bir şekilde rekabetin her türlü kötüye kullanılmasıdır. Haksız rekabet davalarında korunan fikri ürün değil, rekabet ortamıdır. Haksız rekabet tacirler arasında söz konusu ise Türk Ticaret Kanunu ("TTK") m. 54 vd. hükümleri uygulama alanı bulmaktadır. Bu düzenlemeler doğrultusunda haksız rekabet halleri TTK m. 55'de örnekleme yoluyla sayılmıştır⁴.

Bir marka, haksız rekabet oluşturabilecek şekilde kullanıldığında, zarar gören hak sahibi haksız rekabet davalarına başvurabilir. Bu kapsamda tespit davası, men davası, düzeltme davası açılabilir⁵. Türk Borçlar Kanunu uyarınca gerekli şartları gerçekleşir ise maddi-manevi tazminat talebinde de bulunulabilir.

Madrid Protokolü uyarınca oluşturulan uluslararası marka tescil sistemi kapsamında markasını Türkiye'de koruma altına almamış ya da markasını Türkiye'de tescil ettirmemiş yabancı bir marka sahibi, markasının kendisinden habersiz bir şekilde Türkiye'de kullanıldığını öğrendiği takdirde haksız rekabet hükümlerine dayanarak markasının Türkiye'de kullanılmasını, men davası ya da düzeltme davası açarak önleyebilir. Bu davalar kapsamında hak sahibi, MarKHK'da da yer alan ihtiyati tedbir taleplerinde bulunabilir. Bunun yapılabilmesi için markayı haksız kullanan kişinin kusurlu olması gerekli değildir. An-

³ Reha Poroy, Hamdi Yasaman, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2012, s. 305.

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.erdem-erdem.com/articles/yeni-turk-ticaret-kanununda-haksiz-rekabet-hukumleri/> (erişim tarihi: 04.01.2016).

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.erdem-erdem.com/articles/yeni-turk-ticaret-kanununda-haksiz-rekabet-hukumleri/> (erişim tarihi: 04.01.2016).

cak, hak sahibinin tazminat davası açabilmesi için kusur aranmaktadır. Dikkat çekmek isteriz ki, tescilli bir markaya tecavüz oluşturan fiil hem MarKHK'ya, hem de haksız rekabet hükümlerine göre dava konusu edildiğinde, tek bir tazminata talep edilebilecektir. Zira tazminatın zenginleşme amacına hizmet etmemesi gerekmektedir⁶.

Ayrıca haksız rekabet davalarında, diğer hukuk davalarından farklı olarak, bir kimse aleyhine verilmiş olan hüküm, haksız rekabet konusu malları doğrudan veya dolaylı olarak temin etmiş kişiler hakkında da icra olunur. Şahsi ihtiyaç nedeniyle elde bulundurulmuş mallar bu düzenlemenin dışındadır.

Özellikle belirtmek isteriz ki, haksız rekabet hükümleri, marka olarak tescil ettirilmemiş iş ürünleri, işletme adları veya yenilenmeme ya da sair nedenlerle MarKHK'nın koruma alanından çıkmış olan ürünler için de uygulama alanı bulmaktadır.

Zamanaşımı

Haksız rekabet davaları davacının, bu haksızlığın doğumunu öğrendiği tarihten itibaren bir yıl, her halükarda hakkın doğumundan itibaren 3 yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Ancak haksız fiil devam ettiği sürece zamanaşımı işlemeye başlamaz. Böylelikle MarKHK çerçevesindeki bir hakkı zamanaşımına uğrayan hak sahibi, haksız rekabet hükümleri çerçevesinde haksızlığın ortadan kaldırılmasını talep edebilmektedir. Fakat dava hakkı sahibi haksız fiile göz yumarak uzun süre dava açma hakkını kullanmaz ise, sessiz kalma nedeniyle hak kaybı ilkesi uyarınca, haksız fiil sürmesine rağmen dava hakkının zamanaşımına uğraması söz konusu olabilir⁷.

Cezai Sorumluluk

Tüm bu düzenlemelerin yanısıra, kanun koyucu, haksız rekabet davası açma hakkı bulunan kişilerin şikâyeti üzerine, TTK m. 62'de sayılan fiilleri gerçekleştiren kişilere iki yıla kadar hapis veya adli para cezası öngörmüştür.

⁶ Reha Poroy, Hamdi Yasaman, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2012, s. 307.

⁷ Örnek olarak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 04.05.2011 tarih, 2011/11-59 E., 2011/271 K. sayılı ilamı verilebilir.

Sonuç

Haksız rekabet hükümleri, bütün katılanların menfaatine dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması amacına hizmet etmektedir⁸. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için rekabetin vazgeçilmez araçlarından biri olan markaların kötü niyetli kullanılmaması gerekmektedir. Bu bağlamda TTK'nın haksız rekabet hükümleri ve MarKHK'sı birbirini tamamlar niteliktedir. MarKHK'nın koruması ile birlikte veya MarKHK'nın korumasına girmeyen durumlarda, hak sahiplerinin ürünleri haksız rekabet hükümleri sayesinde korunmakta olup rekabetin iyiniyet kurallarına aykırı bir şekilde kullanılmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

⁸ Reha Poroy, Hamdi Yasaman, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2012, s. 305.

TÜKETİCİ HUKUKU

Türk Hukukunda Karşılaştırmalı Reklamlar*

Av. Leyla Orak Çelikboya

Giriş

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun¹ (“TKHK”) 28 Mayıs 2014 tarihinde yürürlüğe girerek 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’u (“eTKHK”) ilga etti. Avrupa Birliği mevzuatı ile uyumun sağlanması ve tüketicinin daha etkin korunmasına yönelik düzenlemelerin yapılabilmesi amacını taşıyan² bu kanun değişikliği ve TKHK uyarınca çıkarılan ikincil mevzuat, önemli yeniliklere imza atar.

Bu yenilikler kapsamında irdelenmesi gereken konulardan biri de karşılaştırmalı reklamlardır. Karşılaştırmalı reklamlar, TKHK m. 61’de genel bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Bu ve devamı hükümlere dayanılarak çıkartılan Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği³ (“Yönetmelik”) konu ile ilgili ayrıntılı düzenlemeler getirir.

Ancak karşılaştırmalı reklamlar yalnızca tüketici hukukunu ve tüketicinin korunmasını değil aynı zamanda haksız rekabeti⁴ ve rakipler arasındaki hakların korunmasını da ilgilendirir. Bu ayki Hukuk Postası yazısında TKHK ve Yönetmelik hükümleri ışığında, Türk hukukunda karşılaştırmalı reklamlar incelenecektir.

* *Ocak 2015 tarihli Makale*

¹ 28 Kasım 2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmi Gazete’de (“RG”) yayımlandı ve yayımından itibaren altı ay sonra yürürlüğe girdi.

² Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı, Genel Gerekeçe (“Gerekeçe”), <http://www.2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf> (erişim tarihi 29 Ocak 2015), s. 33 vd.

³ 10 Ocak 2015 tarih ve 29232 sayılı RG’de yayımlandı, yayımdan itibaren bir yıl sonra yürürlüğe girecek m. 8 haricindeki hükümler yayımlanarak yürürlüğe girdi.

⁴ Haksız rekabet hakkındaki Hukuk Postası yazısı için bkz. **Berna Aşık Zibel**, Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Haksız Rekabet Hükümleri, Kasım 2011, <http://www.erdem-erdem.com/articles/yeni-turk-ticaret-kanununda-haksiz-rekabet-hukumleri/> (erişim tarihi 29 Ocak 2015).

Karşılaştırmalı Reklam ve Haksız Ticaret

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu⁵ (“TTK”) m. 55’te haksız rekabet hallerini düzenler. Bu madde, karşılaştırmalı reklamlara ilişkin *“1. Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek,”* ve *“5. Kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötüleyici veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatlarıyla karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollardan öne geçirmek,”* bentlerini içererek, hangi hallerin haksız rekabet sayılacağını belirtir.

TTK uyarınca karşılaştırmalı reklamların hukuka uygun olabilmesi için, tüketiciyi aldatıcı nitelik taşımaması ve doğru olması, karşılaştırmaya konu mal ve hizmetlerin aynı nitelikte ve özellikte olması veya aynı istek ve ihtiyaca cevap vermesi, yani eşdeğer veya ikame edilebilir olması, reklamın gereksiz yere kötüleyici veya küçük düşürücü olmaması, başkasının itibarından haksız yere faydalanmaması, iltibasa müsait olmaması aranır⁶.

Karşılaştırmalı reklamlar bakımından TKHK ve ikincil mevzuat uyarınca yapılacak incelemede, TTK’nın haksız rekabet düzenlemesi kapsamında getirdiği koşulların da dikkate alınması gerekir.

Tüketici Mevzuatı Uyarınca Karşılaştırmalı Reklamlar

TKHK Düzenlemesi

eTKHK m. 16 ve TKHK m. 61 ticari reklamlara ilişkin düzenlemeler getirir. Her iki hüküm de aynı ihtiyaçları karşılayan ya da aynı amaca yönelik mal veya hizmetlerin karşılaştırmalı reklamlarının yapılabilmesine imkân tanır. Dolayısıyla, karşılaştırılmalı reklamın yapılabilmesi bakımından kanuni düzenleme bazında iki kanun arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Gerekçe⁷, bu konuya ilişkin Avrupa Birliği düzenlemelerine atıf yaptıktan sonra, karşılaştırmalı reklamın dürüst

⁵ RG 14 Şubat 2012, No. 27846.

⁶ **Reha Poroy/Hamdi Yasaman**, Ticari İşletme Hukuku, 14. Bası, İstanbul 2012, s. 333.

⁷ Gerekçe, s. 78.

rekabet ilkelerine uygun olmaları ve izleyicileri yanıltmamaları gerektiğini vurgular. Ancak karşılaştırmalı reklamlara ilişkin diğer ayrıntılar ikincil mevzuata bırakılmıştır.

Hâlihazırda yürürlükte olan Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin 2006/114/EC sayılı ve 12 Aralık 2006 tarihli Aldatıcı ve Karşılaştırmalı Reklamlara ilişkin Yönergesi⁸ ("Yönerge") m. 4, karşılaştırmalı reklamın aynı amaca yönelik veya aynı ihtiyaçları karşılayan mal ve hizmetleri karşılaştırabileceğini düzenler. Gerekçe, karşılaştırmalara ilişkin Avrupa Konseyi'nin 10 Eylül 1983 tarihli yönergesine atıf yapar. eTKHK ile TKHK'nın AB düzenlemeleri ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Yönetmelik Düzenlemesi

TKHK Geçici Madde 1/3 uyarınca, eTKHK'ya dayanarak çıkarılan ikincil mevzuatın TKHK'ya aykırı olmayan hükümleri, TKHK'da öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar uygulanır. eTKHK döneminde ticari reklamlar Ticari Reklam ve İlanlara İlişkin İlkeler ve Uygulama Esaslarına Dair Yönetmelik⁹ ("Mülga Yönetmelik") ile düzenlenmekteydi. Yönetmelik yürürlüğe girene dek uygulanan Mülga Yönetmelik, karşılaştırmalı reklamlara ilişkin bir düzenleme de içerir.

Mülga Yönetmelik m. 11 uyarınca, karşılaştırmalı reklamlarda (a) karşılaştırılan mal, hizmet veya marka adının belirtilmemesi, (b) karşılaştırılan mal veya hizmetlerin aynı nitelik veya özellikte olması veya aynı istek ve ihtiyaca cevap vermesi ve (c) söz konusu reklamların dürüst rekabet ilkelerine uygun olması ve tüketiciyi yanıltmaması gerekir. Görüldüğü üzere Mülga Yönetmelik, TKHK'da belirtilen (ve Avrupa Konseyi yönergelerinde de görülen) karşılaştırmaya konu mal ve hizmetin eşdeğer veya ikame edilebilmesi koşulu ile TKHK'nın Gerekçe'sinde vurgulanan dürüst rekabet ilkelerine uygunluğu arar. Ancak bu koşullara ek olarak, karşılaştırılan mal, hizmet veya marka adının belirtilmemesi zorunluluğu öngörülmüştür.

⁸ İngilizce yönerge metni için bkz. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0021:0027:EN:PDF> (erişim tarihi 29 Ocak 2015).

⁹ RG, 14 Haziran 2013, No. 25138.

TKHK'nın Geçici Madde düzenlemesi gereğince, Yönetmelik yürürlüğe girene kadar Mülga Yönetmelik hükümleri uygulanmaya devam edilmiştir. TKHK ve eTKHK'nın karşılaştırmalı reklamlara ilişkin aynı hükmü içerdiği dikkate alındığında, TKHK'nın yürürlüğü tek başına karşılaştırmalı reklamlar bakımından önemli bir değişiklik getirmemiştir.

Öte yandan Mülga Yönetmeliği yürürlükten kaldıran ve yayımı tarihi olan 10 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmelik, karşılaştırmalı reklamlara ilişkin de önemli yenilikler getirir. Yönetmeliğin ilgili m. 8 hükmü aşağıdaki gibidir:

“MADDE 8 – (1) Karşılaştırmalı reklamlar, ancak;

- a) Aldatıcı ve yanıltıcı olmaması,*
- b) Haksız rekabete yol açmaması,*
- c) Karşılaştırılan mal veya hizmetlerin aynı nitelikte olması ve aynı istek ya da ihtiyaca cevap vermesi,*
- ç) Tüketicie fayda sağlayacak bir hususun karşılaştırılması,*
- d) Karşılaştırılan mal veya hizmetlerin, fiyatı da dahil, bir ya da daha fazla maddi, esaslı, doğrulanabilir ve tipik özelliğinin objektif olarak karşılaştırılması,*
- e) Nesnel, ölçülebilir, sayısal verilere dayanan iddiaların; bilimsel test, rapor veya belgelerle ispatlanması,*
- f) Rakiplerin fikri ve sınai mülkiyet haklarını, ticaret unvanını, işletme adını, diğer ayırt edici işaretlerini, mallarını, hizmetlerini, faaliyetlerini veya diğer özelliklerini kötülememesi veya itibarsızlaştırmaması,*
- g) Menşei belirtilmiş mal veya hizmete ilişkin karşılaştırmada, mal veya hizmetlerin aynı coğrafi yerden olması,*
- ğ) Reklam veren ile rakibinin markası, ticaret unvanı, işletme adı veya diğer bir ayırt edici işareti ya da mal veya hizmetleri ile ilgili karışıklığa yol açmaması,*

koşullarıyla yapılabilir.

- (2) *Karşılaştırmalı reklamlarda, rakiplere ait isim, marka, logo veya diğer ayırt edici şekil veya ifadeler ile ticaret unvanı veya işletme adlarına, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen hükümlere uygun olması koşuluyla yer verilebilir.*
- (3) *Takviye edici gıdaların karşılaştırmalı reklamı yapılamaz.”*

Bu düzenleme, TTK düzenlemesine paralel biçimde ancak ondan daha ayrıntılı olarak karşılaştırmalı reklamlara ilişkin önemli kurallar koyar. Özellikle ilk fıkra, karşılaştırmalı reklamların hukuka uygun olması için gerekli koşulları sayar. Bunlar arasından haksız rekabete yol açmaması, tüketiciye fayda sağlayacak bir konunun karşılaştırılması, karşılaştırılan özelliğin maddi, esaslı, doğrulanabilir, tipik bir özellik olması ve nesnel iddiaların ispatlanması gibi dikkat çekici kurallar da bulunmaktadır.

Karşılaştırmalı reklamlara ilişkin bu düzenlemede Rekabet Kurumu’nun da Yönetmelik taslağına yaptığı yorumun¹⁰ dikkate alındığı ve karşılaştırılan özelliklerin maddi, doğrulanabilir ve tipik olması gerekliliğinin yanına, mal ve hizmetlerin fiyatının da bu kapsamda değerlendirildiği görülmektedir.

Maddenin ikinci fıkrası, ilk defa açıkça rakiplere ait isim, marka, logo veya diğer ayırt edici şekil veya ifadeler ile ticaret unvanı veya işletme adlarına yer verilebileceğini düzenler. Bu fıkra, rakibe ilişkin bilgi verilmesini yine ilk fıkrada belirlenen koşullara uygun olması şartına bağlamıştır.

Yürürlük

Yukarıda incelendiği üzere Yönetmelik karşılaştırmalı reklamlara ilişkin önemli yenilikler getirir. Bu düzenleme, eTKHK uyarınca çıkarılan ve Yönetmeliğin yürürlüğüne dek uygulanan Mülga Yönetmeliğe kıyasla, karşılaştırmalı reklamlara ilişkin son derece ayrıntılı ve yenilikçi niteliktedir, ilk defa, belli başlı koşullara uyulması kaydıyla rakip-

¹⁰ Rekabet Kurumu’nun Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği Taslağı Hakkında verdiği 29 Eylül 2014 tarihli görüşü için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/TR/Kurum-Gorus-Listesi> ve <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fKurum+G%C3%B6r%C3%BC%C5%9F%C3%BC%2fTicari+Reklam.pdf> (erişim tarihi 29 Ocak 2015).

lere ait isim, marka, logo ve diğer ayırt edici şekil, ifade, unvan ve işletme adının kullanımına imkân tanınmıştır.

Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bununla beraber, karşılaştırmalı reklamları düzenleyen m. 8 hükmü, Yönetmeliğin yayımından itibaren bir yıl sonra, yani 10 Ocak 2016'da yürürlüğe girecektir. Dolayısıyla, yukarıda vurgulanan değişiklikler, henüz uygulama alanı bulmayacaktır.

Sonuç

Karşılaştırmalı reklamlar, gerek haksız rekabet bağlamında ticaret ve rekabet hukukunu, gerekse tüketicilerin korunması bağlamında tüketici hukukunu ilgilendiren bir konudur. Karşılaştırmalı reklamın aldatıcı nitelik taşıması, doğru olması, karşılaştırılan mal ve hizmetlerin eşdeğer veya ikame edilebilir olması, reklamın gereksiz yere kötüleyici veya küçük düşürücü olmaması gibi birtakım koşullar aranır.

TKHK, karşılaştırmalı reklamın yapılmasına imkân tanırken kanunun ifadesi eTKHK'dan farklılık getirmemektedir. Her iki kanunda yer alan düzenleme, AB yönergelerinde de vurgulandığı üzere, aynı ihtiyaçları karşılayan ya da aynı amaca yönelik mal veya hizmetlerin karşılaştırmalı reklamlarının yapılabilmesine imkân tanır.

Bununla beraber, TKHK uyarınca yürürlüğe giren Yönetmelik, Mülga Yönetmeliğin aksine, karşılaştırmalı reklamlara ilişkin ayrıntılı düzenlemeler getirir. Karşılaştırmalı reklamın yapılabilmesi için ek ve ayrıntılı koşulları içeren Yönetmelik m. 8, ikinci fıkrasında ilk defa rakibin unvanını, karşılaştırmaya konu mal veya hizmetin isminin, markasının, logosunun veya ayırt edici işaret veya ifadesinin kullanılmasına izin verir. Ancak Yönetmeliğin diğer hükümlerinin aksine, karşılaştırmalı reklamları düzenleyen m. 8 hükmü, 10 Ocak 2016'da yürürlüğe girecektir.

Yeni Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği*

Av. Ecem Çetinyılmaz

Giriş

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (“Kanun”) uyarınca Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği (“Yeni Yönetmelik”) 27 Kasım 2014 tarihli ve 29188 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yeni Yönetmelik’te öngörülen 3 aylık yürürlük süresi uyarınca, Yeni Yönetmelik 27 Şubat 2015 tarihinde yürürlüğe girdi ve 6 Mart 2011 tarihli ve 27866 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan eski Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği’ni (“Eski Yönetmelik”) yürürlükten kaldırdı.

Mesafeli sözleşme, “*satıcı veya sağlayıcı ile tüketicinin eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın, mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, taraflar arasında sözleşmenin kurulduğu ana kadar ve kurulduğu an da dahil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmeler*” olarak tanımlanır.

Yeni Yönetmelik, tüketiciler ile e-ticaret şirketleri de dahil olmak üzere mesafeli sağlayıcılar ve telefon yoluyla hizmet sağlayan veya satış yapan şirketlerle ilgili yeni hükümler getirmektedir. Tüketicinin korunması mevzuatına paralel olarak, tüketicinin korunmasının kapsamı genişletilmiş ve mesafeli sağlayıcıya daha geniş sorumluluklar yüklenmiştir.

Yeni Yönetmelik’in Önemli Hükümleri

Yeni Yönetmelik, mesafeli sözleşmelerin ifa prensiplerini ve yollarını düzenlemiş ve teslim, tüketicinin ön bilgilendirilmesi, cayma hakkı ve tarafların yükümlülüklerine odaklanmıştır.

* Mart 2015 tarihli Makale

Ön Bilgilendirme

Sözleşme öncesi ön bilgilendirme yükümlülüğü Eski Yönetmelik'te de öngörülmüş olduğu halde Yeni Yönetmelik bunun kapsamını genişletmiş ve tüketiciye açıklanacak bilgileri detaylandırmıştır. Buna göre, hizmet veya mal sağlayıcısı tüketiciyi sözleşmenin kurulması veya teklifin internet, telefon vb. yollarla kurulan sözleşmelere uygun yöntemlerle tüketici tarafından kabul edilmesi aşamasından önce bilgilendirmelidir.

Bu bilgilendirme, hizmet veya malların temel niteliklerini, sağlayıcının kimlik ve iletişim bilgilerini, vergiler dahil olmak üzere hizmet veya malların toplam fiyatını, nakliye ve teslim giderlerini, ödeme teslimat ve ifaya ilişkin bilgiler ile sağlayıcının bunlara ilişkin taahhütlerini, olası şikayetlere ilişkin çözüm yollarını, cayma hakkının olması durumunda kullanım şartları ve kullanıma ilişkin detayları, varsa depozito veya diğer mali teminatların detaylarını, varsa dijital içeriklere ilişkin teknik koruma önlemlerini, dijital içeriğin hangi donanım ya da yazılımla birlikte çalışabileceğine ilişkin bilgileri ve tüketicinin uyuşmazlık durumunda sahip olduğu hakları içerir.

Sağlayıcı, tüketicinin uygun metotlarla bilgilendirildiğini teyit etmesini sağlamakla yükümlüdür, aksi takdirde sözleşme kurulmamış sayılır. Ön bilgilendirme yapıldığına ilişkin ispat yükü satıcı veya sağlayıcıya aittir. Eski Yönetmelik'in aksine Yeni Yönetmelik, bazı ihlal halleri için özel yaptırımlar öngörmüştür: Örneğin, teslimat, nakliye ve benzeri ek masraflar konusunda satıcı veya sağlayıcının tüketiciyi bilgilendirmemesi durumunda tüketici bu masrafların ödenmesinden sorumlu olmaz.

Son olarak, tüketicinin siparişi onaylamasından hemen önce sağlayıcı, tüketiciyi siparişin onaylanmasının ödeme yükümlülüğü anlamına geleceği konusunda açıkça bilgilendirmelidir. Aksi takdirde tüketici sipariş ile bağlı olmaz.

Cayma Hakkı

Yeni Yönetmelik ile cayma hakkının kullanılmasına ilişkin süreler genişletilmiştir. Tüketici, on dört (14) gün (bu süre daha önce yedi (7) gün idi) içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin sözleşmeden cayma hakkına sahiptir. Cayma hakkı süresi,

hizmet ifasına ilişkin sözleşmelerde sözleşmenin kurulduğu gün; mal teslimine ilişkin sözleşmelerde ise malın teslim alındığı gün başlar. Ayrıca tüketicinin sözleşmenin kurulmasından malın teslimine kadar olan süre içinde cayma hakkını kullanması bakidir. Tüketici, cayma hakkı konusunda bilgilendirilmediği durumlarda bu süreyle bağlı değildir, ancak bu süre her halde cayma hakkı süresinin sona ermesinden itibaren bir (1) yılı aşamaz (bu süre daha önce üç (3) ay idi).

Tüketicilere kolaylık sağlamak açısından, Yeni Yönetmelik'in ekinde cayma formuna yer verilmiştir. Böyle bir forma sağlayıcının internet sitesinde de yer verilebilir. Tüketici bu formları kullanabileceği gibi açık bir yazılı beyanda da bulunabilir. Ön bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin hükümlerin aksine burada cayma hakkının kullanımına ilişkin ispat yükü tüketiciye aittir.

Tüketici, cayma hakkını kullandığına ilişkin bildirimini yönelttiği tarihten itibaren on (10) gün içinde malı satıcı veya sağlayıcıya iade etmekle yükümlüdür. Sağlayıcı ise söz konusu bildirimin yöneltildiği tarihten itibaren on dört (14) gün içinde ödemeyi iade etmelidir. Tüketici, malları satıcı tarafından belirlenen taşıyıcı yoluyla iade ettiği sürece iade masraflarından sorumlu tutulmayacaktır.

Tüketici, cayma süresi içinde malı, işleyişine, teknik özelliklerine ve kullanım talimatlarına uygun bir şekilde kullandığı takdirde meydana gelen değişiklik ve bozulmalardan sorumlu değildir.

Sağlayıcının lehine getirilen değişikliklere örnek olarak ödemenin on dört (14) gün içinde iade edilecek olması verilebilir; bu süre Eski Yönetmelik döneminde on (10) gün olarak belirlenmişti. Bunun yanında, malı tüketicinin geri göndermesi yerine sağlayıcının yirmi (20) gün içinde malı geri alması öngörülmüştü. Ayrıca, cayma hakkının kullanılmayacağı sözleşmeler daha sınırlı sayıdaydı.

Sözleşmenin İfası ve Teslimat

Eski Yönetmelik satıcı veya sağlayıcının siparişi yerine getirmesi için, satıcı veya sağlayıcının yazılı bildirim ile on (10) güne kadar uzatılabilen, otuz (30) günlük bir süre öngörmekteydi; Yeni Yönetmelik ise satıcı veya sağlayıcının otuz (30) günü aşmamak üzere, taahhüt edilen süre içinde ifayı gerçekleştirmesini öngörmektedir. Yeni Yönetmelik sağlayıcının bu yükümlülüğü yerine getirmemesi durumunda tüke-

ticiye aynı zamanda sözleşmeyi feshetme imkânı tanımaktadır. Böyle bir durumda satıcı veya sağlayıcı, ödemeyi işlemiş faiz ve varsa teslimat masrafları ile birlikte fesih bildiriminin kendisine ulaştığı tarihten itibaren on dört (14) gün içinde geri ödemeli ve varsa tüketiciyi borç altına sokan tüm belgeleri iade etmelidir.

İfa imkânsızlığı durumunda iade ve bildirim sürelerini düzenleyen hükümler de değişikliğe uğramıştır. Yeni Yönetmelik uyarınca satıcı veya sağlayıcının imkânsızlığı öğrenmesinden itibaren üç (3) gün içinde tüketiciye durumu bildirmesi ve bildirimden itibaren on dört (14) gün içinde ödemeyi iade etmesi gerekirken Eski Yönetmelik bildirimle ilişkin bir süre içermiyor ve iade süresini de on (10) gün olarak belirliyordu.

Bunun yanı sıra Yeni Yönetmelik uyarınca malların taşıyıcının elinde olduğu süre de dahil olmak üzere malların tüketiciye teslimine kadar olan dönemde oluşan hasar ve kayıptan satıcı sorumludur. Tüketicinin malların satıcı tarafından belirlenen dışında bir taşıyıcı tarafından teslimini talep etmesi halinde ise satıcının sorumluluğu malların söz konusu taşıyıcıya teslim edilmesine kadardır.

İlave Ödemeler

Yeni Yönetmelik, sözleşme kurulmadan önce, sözleşme yükümlülüğünden kaynaklanan ve üzerinde anlaşılmış esas bedel dışında herhangi bir ilave bedel talep edilebilmesi için tüketicinin açık onayının ayrıca alınmasını zorunlu tutmuştur. Tüketicinin açık onayı alınmadan ilave ödeme yükümlülüğü doğuran seçeneklerin kendiliğinden seçili olarak sunulmuş olmasından dolayı tüketici bir ödemede bulunmuş ise, satıcı veya sağlayıcı bu ödemelerin iadesini derhal yapmak zorundadır. Bu hüküm uyarınca seçenekler tüketiciye boş olarak sunulmalı ve seçim sadece tüketici tarafından yapılmalıdır.

Belgelerin Saklanması

Yeni Yönetmelik mesafeli sözleşmenin esaslarına ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi üç (3) yıl boyunca saklama yükümlülüğünde bir değişiklik yapmamıştır. Ancak artık mesafeli sözleşmelerin kurulmasına aracılık edenler de, satıcı veya sağlayıcı ile yapılan işlemlere ilişkin belgeleri saklama yükümlülüğüne tabidir.

Sipariş Edilmeyen Mal ve Hizmetler ile Kart Yoluyla Ödeme

Eski Yönetmelik'ten farklı olarak Yeni Yönetmelik'te sipariş edilmeyen gönderilen mal ve hizmetler ile kart yoluyla ödeme hakkında bir düzenleme bulunmamaktadır. Sipariş edilmeyen mal ve hizmetler Kanun'un 7. maddesinde geniş bir şekilde düzenlenmiş ve bütün tüketici işlemlerini kapsar hale getirilmiştir. İlgili madde uyarınca tüketici sipariş edilmemiş mal ve hizmetlerin gönderilmesi halinde her türlü ödeme yükümlülüğünden muaf tutulmuş ve ayrıca sessiz kalma veya gönderilen malı ya da hizmeti kullanma sözleşmenin kurulmasına yönelik kabul beyanı olarak değerlendirilmemiştir. Fakat Eski Yönetmelik döneminde mal veya hizmetin tüketici tarafından kullanılması kabul olarak yorumlanıyordu.

Kart yoluyla ödeme konusunda herhangi bir hüküm olmaması ise Kanun'da kart yoluyla ödemelere ilişkin özel bir yönetmelik çıkarılmasının öngörülmesidir.

Değerlendirme

E-ticaret tüketicilerin gündelik hayatında giderek daha fazla yer edinirken, Yeni Yönetmelik tüketicilerin mesafeli sözleşmeler kurulmadan önce özellikle cayma hakkı olmak üzere tüm haklarının tamamen bilincinde olmasını hedeflemektedir. Yeni Yönetmelik, sağlayıcıları ön bilgilendirme yükümlülüğüne ve bu yükümlülüğün ihlali halinde belirli yaptırımlara tabi tutarak tüketicilerin konumunu güçlendirmiştir. Aynı zamanda, cayma hakkının kullanılmasına ilişkin süreleri uzatmış ve sözleşmenin ifasına yönelik süreleri kısaltmıştır. Yeni Yönetmelik'in tüketicinin korunması hakkındaki Avrupa Birliği mevzuatıyla büyük ölçüde uyumlu olduğunu da belirtmek gerekir.

Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği Yürürlüğe Girdi*

Av. Alper Uzun

Giriş

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un çeşitli maddelerindeki hususları düzenlemek amacıyla hazırlanan ve tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin usul ve esasları belirleyecek olan Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği ("Yönetmelik"), 22 Mayıs 2015 tarihli 29363 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Yönetmelik, yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra yürürlüğe girecek olup, 01.08.2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Tüketici Kredisinde Erken Ödeme İndirimi ve Kredinin Yıllık Maliyet Oranını Hesaplama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği yürürlükten kaldırmaktadır.

Kapsam ve Uygulama Alanı

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 31. maddesinin 4. fıkrası, tüketici kredisi sözleşmesi öncesi bilgilendirme, sözleşmenin zorunlu içeriği, kapsam dışı sözleşmeler, tüketici ile kredi verenin hak ve yükümlülükleri, cayma hakkı, erken ödeme, efektif yıllık faizin hesaplanması, tüketici kredilerine ilişkin reklamların zorunlu içeriği, fesih hakkının kullanılması, temerrüt, kredinin devri, bağlı kredi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceğini emretmiştir. Yönetmelik, bu hususları detaylıca düzenlemektedir.

Yönetmelikte tüketici kredisi sözleşmesini, kredi verenin tüketiciye faiz, ücret veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşme olarak tanımlanmıştır.

* *Haziran 2015 tarihli Makale*

Yönetmelik, kredi veren ile tüketici arasında kurulan her türlü tüketici kredisi sözleşmesi ile faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesini veya benzer şekilde taksitle ödeme imkanını sağlayan, kredi kartı sözleşmelerini kapsamaktadır.

Öte yandan Yönetmelik; konut finansmanı sözleşmeleri, kredinin otuz gün içerisinde geri ödenmesini gerektiren kredili mevduat hesabı sözleşmeleri ile çek, teminat mektubu gibi gayrinakdi kredi sözleşmelerine uygulanmamaktadır.

Önemli Maddeler

Yönetmelik'in İkinci Bölümü, Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğünü düzenlemektedir. Buna göre, sözleşme öncesi bilgi formlarının; en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi ve bir örneğinin kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi zorunludur. Ayrıca belirli veya belirsiz süreli kredi sözleşmelerinde; kredi veren ve (varsa) kredi aracısı, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinin kurulmasından makul bir süre önce, sözleşme şartları hakkında oldukça detaylı bir şekilde tüketiciyi bilgilendirmek zorunludur. Örneğin bu bilgilendirme, kredinin türü, kredi verenin ve varsa aracısının adres ve iletişim bilgilerini, kredi sözleşmesinin süresini, kredinin toplam tutarını ve tüketiciden talep edilecek ücretleri, faiz oranı, detaylı ödeme planı, doğabilecek masrafları kimin ödeyeceğini, temerrüdün hukuki sonuçlarını, cayma hakkını, erken ödeme durumunu ve Yönetmelik'te yazılı diğer hususları mutlaka içermelidir.

Üçüncü Bölüm, Sözleşmenin Şekli ve Zorunlu İçeriği'ni düzenlemektedir. Yönetmeliğin 10. maddesi uyarınca, Mesafeli olarak kurulan sözleşmeler hariç olmak üzere, tüketici kredisi sözleşmesi yazılı olarak kurulmadıkça geçerli olmaz. Geçerli bir sözleşme yapmamış olan kredi veren, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremez. Ayrıca, tüketici kredisi sözleşmesinin; en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi ve bir örneğinin, kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi zorunludur.

Yönetmelik'in 11. ve 12. maddeleri, Sözleşmenin Zorunlu İçeriğinde yer alması gereken hususları tek tek açıklamıştır. 13. madde ise, Sözleşmede Değişiklik Yapılması durumunu düzenlemektedir. Buna göre, belirli süreli kredi sözleşmesinin şartları, tüketici aleyhine değiştirilemez. Belirsiz süreli kredi sözleşmelerinde ise; akdi faiz oranında değişiklik yapılması halinde, bu değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce, tüketiciye kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yazılı olarak bildirilmesi zorunludur. Bu bildirimde, yeni faiz oranının yürürlüğe girmesinden sonra varsa yapılacak ödemelerin tutarı, sayısı ile aralıklarının değişmesine ilişkin ayrıntılara yer verilir. Faiz oranının artırılması hâlinde, yeni faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamaz. Tüketici, bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcun tamamını ödediği ve kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez. Belirsiz süreli kredi sözleşmesinde yer alan akdi faiz oranı dışında diğer sözleşme şartlarında değişiklik yapılması halinde, bu değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce tüketiciye, yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile bildirilmesi zorunludur. Tüketici, bu değişikliği kabul etmeyerek 25'inci maddede yer alan fesih hakkını kullanabilecektir.

Yönetmelik'in 14. maddesi uyarınca, tüketici kredisi sözleşmelerinde efektif yıllık faiz oranının yer alması zorunludur. 15. madde ise Erken Ödeme halini düzenlemektedir. Yönetmelik uyarınca tüketici, vadesi gelmemiş bir veya birden çok taksit ödemesinde bulunabilir veya kredi borcunun tamamını ya da bir kısmını erken ödeyebilir. Bu hâllerde kredi veren gerekli indirim yapmakla yükümlüdür. Yönetmelik'in 17. maddesi, Ara Ödeme'nin ne anlama geldiğini açıklamaktadır. Buna göre; ara ödeme, tüketicinin ödeme planında yer alan bir taksit tutarından az olmamak üzere, herhangi bir tutarı vadesinden önce ödemesidir. Aynı madde, ara ödemelerin sonuçlarını da düzenlemektedir.

Yönetmelik'te Limit Aşımı, tüketici için tanımlanmış kredili mevduat hesabı limitinin aşılması hali veya tüketicinin mevduat hesabındaki mevcut bakiyenin üzerinde para temin ettiği ve tüketici tarafından zımnen kabul edilen hal olarak tanımlanmıştır. 21. maddede öngörüldüğü üzere, limit aşımına izin verilen bir mevduat hesabı açılmasına ilişkin sözleşmenin tüketiciyle kurulması durumunda, bu sözleşmede akdi faiz oranı, bu oranın uygulanmasına ilişkin şartlar hakkında bilgiler de yer alır. Kredi verenin, her halükarda bu bilgileri yazılı olarak

veya kalıcı veri saklayıcısı ile aylık dönemler halinde tüketiciye vermesi zorunludur. Bir ayı aşan dönemde önemli bir limit aşımı olması halinde kredi veren, tüketiciye yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile derhal uyarı ve bilgi verecektir.

Yönetmelik'in 18. maddesi, Temerrüt ve Geç Ödeme durumunu düzenlemektedir. Tüketici, taksitleri ödemede temerrüde düşerse, kredi veren; borcun tamamının ifasını talep edebilir. Ancak bunun için öncelikle bu talep hakkını sözleşmede saklı tutmuş olması, kendi edimlerini tamamen ifa etmiş olması, tüketicinin de birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi şartı aranmaktadır. Kredi verenin bu hakkı kullanabilmesi için tüketiciye en az otuz gün süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması da zorunludur. Ayrıca temerrüt veya geç ödeme durumunda, tüketiciden sözleşmede yer alan akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasından daha yüksek bir oranda gecikme faizi tahsil edilemez.

Yönetmelik'in en önemli maddelerinden biri olan 24. maddesi, Cayma Hakkını düzenlemektedir. Yönetmelik; Tüketici'ye, on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tüketici kredisiz sözleşmesinden cayma hakkı tanımaktadır. Cayma hakkı süresi, sözleşmenin kurulduğu tarihte başlar. Ancak sözleşmenin bir örneğinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verildiği tarihin sözleşmenin kurulduğu tarihten daha sonra olması durumunda, bu süre, tüketicinin sözleşmenin bir örneğini aldığı tarihten itibaren başlar. Cayma hakkını kullanan tüketicinin krediden faydalandığı hâllerde, tüketici, anaparayı ve kredinin kullanıldığı tarihten anaparanın geri ödendiği tarihe kadar olan sürede tahakkuk eden faizi en geç cayma bildirimini kredi verene göndermesinden sonra otuz gün içinde geri öder. Bu süre içinde ödeme yapılmaması hâlinde tüketici kredisinden cayılmamış sayılır.

Yönetmelik'in 26. maddesi, tüketicinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile açık talebi olmaksızın kredi ile ilgili sigorta yaptırmayacağını düzenlemektedir. Böylece her tüketici kredisinde doğrudan sigorta yapılması uygulaması ortadan kalkmış, sigorta konusu kredi verenin insiyatifinden çıkartılmıştır.

28. madde, Kefalet konusunu düzenlemektedir. Tüketici kredisiz sözleşmelerinde tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi te-

minatlar, her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılır. Tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatlar diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılır.

Yönetmelik'in 25. maddesi uyarınca, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde, sözleşmede feshin bildirimine ilişkin bir süre belirlenmemiş ise tüketici herhangi bir zamanda, ücret ödemedi kredi verene yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile bildirimde bulunarak sözleşmeyi feshedebilir. Ancak sözleşmede feshin bildirimine ilişkin bir süre belirlenmiş ise, bu süre bir ayı geçemez. Kredi verene sözleşmeyi fesih hakkı tanınmış ise kredi veren, en az iki ay önceden tüketiciye yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile bildirimde bulunarak belirsiz süreli kredi sözleşmesini feshedebilir. Kredi verenin bildirim sürelerine uymadan feshi ise ancak sözleşmede kararlaştırılmış ise ve haklı nedenler var ise mümkün olabilecektir. Bu durumda da tüketiciyi ne şekilde bilgilendirmesi gerektiği, Yönetmelik'te düzenlenmiştir.

Sonuç

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un ilgili maddeleri uyarınca tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin usul ve esasları belirlemesi amacıyla hazırlanan Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği, 22 Mayıs 2015 tarihli 29363 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, yayımından itibaren 6 ay sonra yürürlüğe girecektir. Yönetmelik, tüketici kredisi sözleşmesi öncesi bilgilendirme, sözleşmenin zorunlu içeriği, kapsam dışı sözleşmeler, tüketici ile kredi verenin hak ve yükümlülükleri, cayma hakkı, erken ödeme, efektif yıllık faizin hesaplanması, tüketici kredilerine ilişkin reklamların zorunlu içeriği, fesih hakkının kullanılması, temerrüt, kredinin devri, bağlı kredi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasları detaylıca düzenlemektedir.

MUHTELİF

Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Satışı*

Av. Alper Uzun

Limited Şirketler, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK") 573 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulmakta, esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşmaktadır. Limited şirkette ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

Limited şirket ortağının sahip olduğu şirket hissesi, mali bir değer ifade ettiğinden, haczi kabil mal ve haklar arasında sayılmaktadır. Ortağın kişisel alacaklıları da, borçlu ortak aleyhine genel haciz yolu ile veya rehnin paraya çevrilmesi yolu ile icra takibine girişebilecekleri gibi, ortak iflasa tabi kişilerden ise iflas yolu ile de takip yapabilir ve bu suretle borçlunun bir şirketteki hissesinin haczi ile satışını talep edebilirler.

Şirket hissesinin haczini öngören, TTK'nın "Ortakların Kişisel Alacaklıları" başlıklı 133. maddesi şöyledir:

(1) Bir şahıs şirketi devam ettiği sürece ortaklardan birinin kişisel alacaklısı, hakkını şirketin bilançosu gereğince o ortağa düşen kâr payından ve şirket fesholunmuşsa tasfiye payından alabilir. Henüz bilanço düzenlenmemişse alacaklı bilançonun düzenlenmesi sonucunda borçluya düşecek kâr ve tasfiye payı üzerine haciz koydurabilir.

(2) Sermaye şirketlerinde alacaklılar, alacaklarını, o ortağa düşen kâr veya tasfiye payından almak yanında, borçlularına ait olan, senede bağlanmış veya bağlanmamış payların,

* Şubat 2015 tarihli Makale

*9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun taşı-
nırlara ilişkin hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya
çevrilmesini isteyebilirler. Haciz, istek üzerine, pay defterine
işlenir.*

*(3) Bunun dışında, alacaklılar, tüm ticaret şirketlerinde ala-
caklarını, ortağın şirketten olan diğer alacaklarından da ala-
bilme ve bunun için haciz yaptırabilme yetkisini de haizdir.*

*(4) Yukarıdaki hükümler borçlu ortakların şirket dışındaki
mallarına alacaklıların başvurmalarına engel olmaz.*

Kanunun gerekçesinde, ikinci fıkrada “sermaye şirketleri” ibaresi kullanılarak, madde kapsamının limited şirketleri de kapsayacak tarz-
da düzenlendiği belirtilmiştir. Zira bu hüküm, 6762 sayılı, yürürlükten
kalmış bulunan Türk Ticaret Kanunu’ndan kaynaklanan şüpheleri gi-
dermiş ve haczin ve paraya çevrilmenin hangi hükümlere göre yapıla-
bileceğini açıklığa kavuşturmuştur. Ayrıca haczin talep halinde pay
defterine işlenebileceği de belirtilmiştir.

Konuyla ilgili olarak Yargıtay 12. Hukuk Dairesi’nin, 2013/7955
E. ve 2013/17423 K. sayılı kararı şöyledir:

*“6762 sayılı TTK’nın 145.maddesine göre, limited şirketlerde
ortaklardan birinin kişisel alacaklısı, şirket devam ettiği süre-
ce haklarını borçlu şirket ortağının şahsi mallarından, şirket
bilançosu gereği o ortağa düşen kâr payından ve şirket fesho-
lunmuş ise tasfiye payından alabilir. 6762 sayılı TTK’nın 522
ve 523. maddelerinde limited şirketlerde cebri icraya dair ko-
şullar düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler karşısında limited şir-
ketlerde ortağın şahsi borcundan dolayı, ortaklık payının doğ-
rudan haczi mümkün olmayıp, sadece ortağın kâr payı, mas-
raf ve avans alacağı veya tasfiye halinde, tasfiye bakiyesine
katılma hakkı haczedilebilir. 6762 Sayılı TTK’nın 522. madde-
sinde alacaklıya tanınan borçlu ortağın limited şirketteki his-
sesini haciz hakkı, satış isteme hakkından yoksundur. Zira, li-
mited şirketlerde pay kural olarak bölünmez. Ancak, bunun is-
tisnanası devir veya miras yolu ile intikalde mümkün olup, pay
önce bölünür, sonra devir veya intikal edilir. Ayrıca pay kavra-
mı ortaklık hak ve yükümlülüklerinin tamamını ifade eder.*

01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 133. maddesi 6762 sayılı TTK'nın 145. maddesinden farklı bir düzenlemeye yer vermiştir. Bu düzenlemeye göre, sermaye şirketlerinde alacaklılar, alacaklarını, o ortağa düşen kâr veya tasfiye payından almak yanında, borçlularına ait olan, senede bağlanmış veya bağlanmamış payların, 09.06.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun taşınırlara dair hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebilirler. Haciz, istek üzerine, pay defterine işlenir.

Bunun dışında, alacaklılar, tüm ticaret şirketlerinde alacaklarını, ortağın şirketten olan diğer alacaklarından da alabilme ve bunun için haciz yaptırabilme yetkisini de haizdir.

Yapılan bu değişiklik sonucu, sermaye şirketi olan limited şirketlerde ortaklardan birinin kişisel alacaklısına, 6762 sayılı TTK'nın 145. maddesinin aksine, ortağın ortaklık payının haczini ve paraya çevrilmesini isteme hakkı tanınmıştır.

Söz konusu değişiklik madde gerekçesinde; “6762 Sayılı kanundaki sermayesi paylara bölünmüş şirketlerle anonim şirketlere ve hisse senetlerine özgülenmiş bulunan 2. fıkra “sermaye şirketleri” ibaresi kullanılarak limited şirketleri ve senede bağlanmamış payları da kapsayacak tarzda genişletilmiştir. Haczedilecek ve paraya çevrilecek payın anonim, limited ve paylı komandit şirkete ait bulunması veya senede bağlanmış olup olmaması, herhangi bir hüküm farkı yaratmaz.” şeklinde açıklanmıştır.

Madde gerekçesinin devamında da belirtildiği üzere, hükmün diğer bir yeniliği, haczin ve paraya çevrilmenin hangi hükümlere göre yapılabileceğinin açıklığa kavuşturulmasıdır. 6102 sayılı TTK'nın 133/2.maddesi gereğince, limited şirketlerde borçlu ortağın payı İcra İflas Kanununun taşınırlara dair hükümlerine göre haczedilecektir. Bu durumda, icra müdürlüğü, alacaklı tarafından borçlunun üçüncü kişi limited şirketteki hissesinin haczi istendiğinde, borçlunun hisse hakları, şirkete haciz yazısı tebliğ olunarak haczedilebileceği gibi icra memuru mahalline (şirket merkezine) bizzat giderek, haczi şirkete

tebliğ etmek ve pay defterine işlenmesini sağlamak suretiyle bu hususu tutanakla tespit ederek çıplak pay haczini yapabilir.

Burada üzerinde durulması gereken diğer bir husus da şudur:

6102 sayılı TTK'nın 593/2.maddesinde getirilen bir diğer yenilikle limited şirketlerde, esas sermaye payının, ispat aracı olan bir senede veya nama yazılı senede bağlanabilmesine imkan tanınmıştır. Madde gerekçesinde, esas sermaye payını içeren nama yazılı senet çıkarılmasının, paya devir ve dolayısıyla dolaşım kolaylığı sağlamayacağı, 595 vd. hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiş ve bu olanağın, limited şirket esas sermaye payını, anonim şirket payına dönüştürmeyeceği ve yaklaştırmayacağı, sadece ispatı ile gereğinde -limited şirkete dair hükümler çerçevesinde- payın devrinde bazı kolaylıklar sağlayabileceği belirtilmiştir.

O halde, limited şirketlerde pay senetleri birer ispat vasıtası niteliğinde olup, pay senedinin teslimi ile ortaklık hakkı devir ve temlik edilemez ve yine aynı sebeple bu haklar üzerine rehin ve haciz konulamaz. Pay senetlerinin kazanılması ile sermaye payı devralınmış olmaz. Esas sermaye payının devredilebilmesi 6102 sayılı TTK'nın 595 ve 596.maddesi hükümleri şartlarında mümkündür.

Buna göre pay senedinin teslimi ortaklık hakkının devrini sağlamadığından, pay senedinin haczedilmesi borçlunun, limited şirketteki ortaklık payının haczedildiği sonucunu doğurmaz. Yukarıda da belirtildiği üzere, ortaklık payı, limited şirkete haciz yazısının tebliği ile haczedilebileceği gibi icra memurunun mahalline (şirket merkezine) bizzat giderek, haczi şirkete tebliğ etmek ve pay defterine işlenmesini sağlamak suretiyle bu hususu tutanakla tespit ederek pay haczini yapması mümkündür.

Yapılan bu açıklamalar ve yasal düzenlemeler ışığında somut olaya gelince;

Alacaklı tarafından 25.07.2012 tarihinde borçlunun ____ Ltd. Şti firmasındaki hisselerinin haczi için Adana Ticaret Sicil memurluğuna haciz müzekkeresi yazılması talep edilmiş, ticaret

sicil memurluğu haczin sicil kayıtlarına tescil edildiğini bildir-miştir. Ayrıca üçüncü kişi şirkete 03.08.2012 tarihli 1. haciz ihbarnamesi ile 28.08.2012 tarihli haciz müzekkeresinin gön-derildiği görülmektedir. Yukarıda açıklandığı üzere haciz tari-hi itibariyle yürürlükte olan 6102 sayılı TTK'nın 133/2.mad-desi gereğince, borçlunun limited şirketteki ortaklık payının haczi mümkün olup, mahkemece, şikayetin reddine karar veril-mesi gerekirken yazılı gerekçe ile kabulü yönünde hüküm tesi-si isabetsizdir.”

Alacaklılar, haciz yolu ile takip yaptıktan sonra, takibin kesinleş-mesinin ardından ortağın şirketteki payı dışında diğer mali haklarının da haczini talep edebilir. Bu mali haklara; ortağın kâr hakkını, masraf ve avans alacağını, tasfiye bakiyesine katılma hakkını örnek vermek mümkündür.

TTK'nın 596. maddesinin 1. fıkrası da, “esas sermaye payının, ic-ra yoluyla el değiştirmesi halinde, tüm haklar ve borçların, genel kuru-lun onayına gerek kalmaksızın esas sermaye payını iktisap eden kişiye geçeceğini” belirtmektedir. Kanunun bu hükmü, payın hukuki bir iş-lemle değil, kanun veya karar gereği el değiştirmesi halini vurgula-maktadır.

TTK'nın hisse haczini öngören maddesi doğrudan İcra ve İflas Kanunu'na (“İİK”) gönderme yapmaktadır. Konuyla ilgili olarak İİK'nın 94. maddesine bakmak gerekmektedir. Kanunun ilgili madde-si şöyledir:

“Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya bir şir-ket yahut iştirak halinde tasarruf edilen bir mal hissesi hacze-dilirse icra dairesi, yerleşim yerleri bilinen ilgili üçüncü şahıs-lara keyfiyeti ihbar eder. Bu suretle borçlunun muayyen bir ta-şınmazdaki tasfiye sonundaki hissesi haczedilmiş olursa icra memuru haciz şerhinin taşınmazın kaydına işlenmesi için tapu sicil muhafızlığına tebligat yapar. Anonim şirketlerde paylar için pay senedi veya pay ilmühaberi çıkarılmamışsa, borçlu-nun şirketteki payı icra dairesi tarafından şirkete tebliğ oluna-rak haczedilir. Bu haczin şirket pay defterine işlenmesi zorun-ludur; ancak haciz, şirket pay defterine işlenmemiş olsa bile şirkete tebliğ tarihinde yapılmış sayılır. Haciz, icra dairesi ta-

rafından tescil edilmek üzere Ticaret Siciline bildirilir. Bu durumda haczedilen payların devri, alacaklının haklarını ihlal ettiği oranda batıldır. Haczedilen payların satışı, taşınır malların satışı usulüne tabidir. Diğer taşınırlarda icra dairesi başkasına devre mani tedbirleri alır.

...

Alacaklının bu sebeple yapacağı kanuni masraflar ayrıca takip ve hükme hacet kalmaksızın dairece borçludan tahsil olunur.”

Görüldüğü üzere hissenin haczi ve satışı, taşınır satışı hükümlerine tabi olmaktadır. Bu durumda, alacaklı tarafından borçlunun bir limited şirketteki hissesinin haczi talep edildiğinde, icra müdürlüğü şirkete haciz müzekkresi tebliğ ederek hissenin haczini bildirir. Ayrıca şirketin bağlı olduğu ticaret siciline de aynı şekilde bir haciz müzekkresi ile hisselerin haczedildiği hususu bildirilir. Ayrıca icra memuru, şirket merkezinde, haczi şirkete tebliğ edip, şirket pay defterine haczin işlenmesini sağlayabilir. Haciz memuru bu işlemlerini bir tutanak vasıtasıyla kayıt altına alır.

Satış talebiyle birlikte, hisselerin gerçek değerinin tespiti için bilirkişi vasıtasıyla kıymet takdir işlemi gerçekleştirilir. Akabinde İİK'daki satış hükümleri uyarınca satış işlemleri tamamlanır.

Vakıf Kuruluşu*

Av. Ecem Süsoy Uygun

Giriş

Vakıflar, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda ("Medeni Kanun") gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal toplulukları olarak tanımlanır. Vakıflar özel hukuk tüzel kişiliğine sahiptir.

Medeni Kanun, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu, Vakıflar Yönetmeliği, 26.04.2013 tarihli ve 28629 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Vakıfların Tescil ve İlanı Hakkında Tüzük ve diğer ilgili mevzuat vakıfların kuruluşlarına ilişkin düzenlemeler içerir. İşbu makale, yukarıda bahsi geçen mevzuat kapsamında, vakfın kuruluş aşamalarını, vakfın yönetimini, denetimini, amaç ve faaliyetlerini ve sona ermesini kısaca ele alır.

Vakıf Kuruluşu

Mülga 743 sayılı Kanun ile Medeni Kanun hükümlerine göre kurulan vakıflar yeni vakıf olarak nitelendirilir. Yeni kurulacak vakıflar için yeni vakıf kurma iradesi ya noterde düzenleme şeklinde yapılan bir resmi senetle ya da ölüme bağlı tasarruf yoluyla açıklanabilir.

Gerçek veya tüzel kişiler vakıf kurma iradelerini noterde düzenleme şeklinde hazırlanan resmi senet ile açıklar. Senedin düzenlenmesinden sonra vakfeden veya vakfedenin temsilcisi senedi yetkili asliye hukuk mahkemesine sunar. Ölüme bağlı tasarruf yoluyla vakıf ise, vakfedenin ölümünden sonra tescil edilmek üzere kurulabilir.

Vakfın tescilinin talep edildiği mahkeme; tescil işlemine ilişkin olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün görüşünü alır, bununla birlikte

* *Mart 2015 tarihli Makale*

gerekirse vakfedeni dinleyebilir, bilirkişi incelemesi yaptırmak isteyebilir ve sonunda vakfın tescil edilip edilmeyeceğine karar verir.

Eğer mahkeme vakfın tescil isteminin reddine ilişkin karar verirse, ilgili karara karşı temyiz yoluna gitme mümkündür. Mahkeme, vakfın tescil edilmesine karar verirse, vakıf tüzel kişilik kazanır, vakfın yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil edilir ve ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan merkezi sicile kaydedilir.

Merkezi sicile kaydedilen vakıf, Resmî Gazete’de ilan edilir. Resmi Gazete ilanında; vakıf kurucularının adı, vakfın adı, yerleşim yeri, amacı, yönetim organında yer alan kişiler, vakfedilen mal ve hakların nelerden ibaret olduğu, tescil kararını veren mahkemeye ilişkin bilgiler belirtilir.

Vakıf Senedi

Vakıfların, malvarlığını ve vakıf şartlarını içeren belgedir. Vakıf senedinde vakfın adı, merkezi, amacı, faaliyetleri, amacın gerçekleştirilmesi için yapılacak iş ve işlemleri, vakfın kuruluş malvarlığı, organları, yönetim şekli, sona erme halleri gösterilir.

Eğer vakıf senedinde vakfın amacı ve vakfın amacına özgülenen mal ve haklar vakfın amaçlarını gerçekleştirmeye yetecek ölçüde belirlenmiş ise, vakıf senedinde diğer eksiklikler bulunsada dahi vakfın tescil edilmesi için yapılan başvurunun reddini gerektirmez. Söz konusu eksiklikler, tescil kararı verilmeden mahkeme tarafından tamamlanabilir.

Vakfa Özgülenen Mal ve Haklar

Vakıflar mal edinebilir, malları üzerinde her türlü tasarrufta bulunabilirler. Ancak, vakıfların malları üzerinde zilyetlik yoluyla kazanma hükümleri uygulanmaz.

Yeni kurulacak vakıfların kuruluşunda amaçlarına göre özgülenecek asgari mal varlığı her yıl Vakıflar Meclisi tarafından belirlenir. Vakıf tescil edilmesiyle tüzel kişilik kazandığı zaman, vakfa özgülenen malların mülkiyeti ile haklar vakfa geçer. Böylece, tescile karar veren mahkeme, vakfedilen taşınmazın vakıf tüzel kişiliği adına tescil edilmesini tapu idaresine bildirir. Tapu idaresi bu bildirim üzerine, vakıf adına tescili yapar.

Yeni Vakıfların Yönetimi

Yeni kurulan vakıfların yönetim organı vakıf senedine göre oluşturulur ve bu vakıfların yönetim organlarında görev alanların çoğunluğunun Türkiye’de yerleşik bulunması gerekir. Ancak, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, kaçakçılık gibi suçların birinden mahkum olanlar yönetici olamazlar.

Vakıf yöneticileri, vakfın amacına ve yürürlükteki mevzuata uyumak zorundadır. Vakfın mallarını ve gelirlerini amaçlarına uygun olarak kullanmayan, ağır ihmâl ve kasıtlı fiilleriyle vakfı zarara uğratan, denetim makamınca tespit edilen noksanlık ve yanlışlıkları düzeltmeyen, medeni hakları kullanma ehliyetini kaybeden veya görevini sürekli olarak yapmasına engel teşkil edecek hastalığa veya maluliyete yakanan, vakıf yöneticileri, Vakıflar Meclisinin vereceği karara dayalı olarak denetim makamının başvurusu üzerine vakfın yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesince görevlerinden alınabilir.

Bununla birlikte, haklı sebepler varsa mahkeme, vakfın yönetim organı veya Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün talebi üzerine diğerinin yazılı görüşünü aldıktan sonra vakfın örgütünü, yönetimini ve işleyişini değiştirebilir.

Vakfın organlarında ölüm, istifa ya da herhangi bir nedenle eksilme olduğu takdirde vakıf senedindeki hükümlere göre eksiklik tamamlanır. Vakıf senedinde hüküm bulunmaması halinde; öncelikle senet değişikliği yapılmak suretiyle eksiklik giderilir. Bu nedenle, vakıf senedinde, vakıf organlarında eksiklik olması halinde eksikliğin nasıl tamamlanacağı açık bir şekilde yazarsa senet değişikliği yoluna gidilerek eksikliğin giderilmesi önlenmiş olur.

Vakıfların Faaliyetleri

Vakıflar, çok genel olarak örneklendirilecek olursa; sağlık, eğitim, bilim, kültür ve sanat gibi alanlarda hizmetler vermek ve çalışmalarda bulunmak amacını taşır. Söz konusu amaçlarını gerçekleştirmeye yardımcı olmak ve vakfa gelir sağlamak amacıyla, taşınır ve taşınmaz malları ve paraları yönetim ve tasarrufa, menkul değerleri almaya ve vakfın amacı doğrultusunda bunları değerlendirip satmaya, vakfın amaçlarına benzer çalışmalarda bulunan yurtiçi ve yurt dışındaki vakıflar, gerçek ve tüzel kişiler ile işbirliği yapmaya, kamu kurum ve ku-

ruşları dışındakilerden yardım almaya, bu yardımı sağlamak için anlaşmalar yapmaya, iktisadî işletme ve şirket kurmaya, ve bunlar gibi benzeri işlemlerde bulunmaya Medeni Kanun çerçevesinde izinli ve yetkilidir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bilgi vermek şartıyla, kurulmuş şirketlere ortak olabilirler. Ancak, şirketler dahil iktisadî işletmelerden elde edilen gelirler vakfın amacından başka bir amaca tahsis edilemez.

Ayrıca, vakıflar amaç ve faaliyetleri doğrultusunda uluslararası faaliyet ve işbirliğinde bulunabilirler, yurt dışında şube açabilirler, yurt içi ve yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı ve nakdi bağış ve yardım alabilirler, yurt içi ve yurt dışındaki benzer amaçlı vakıf ve derneklere aynı ve nakdi bağış ve yardımda bulunabilirler.

Vakıfların Denetimi

Vakfın tüm iş ve işlemleri iç denetim kapsamındadır. Vakıf; organları tarafından denetlenebileceği gibi, bağımsız denetim kuruluşlarına da denetim yaptırabilir. Denetimi yapacak bağımsız denetim kuruluşu denetlenen vakfın yetkili karar organlarınca seçilir.

Vakıf yöneticileri, en az yılda bir defa yapılacak iç denetim raporları ile sonuçlarını, rapor tarihini takip eden iki ay içerisinde Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bildirir. Vakıfların amacına ve yasalara uygunluk denetimi ile iktisadî işletmelerinin faaliyet ve mevzuata uygunluk denetimi Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılır.

Vakfın Sona Ermesi

Vakfın yönetim organı veya Vakıflar Genel Müdürlüğü vakfın amacının gerçekleşmesinin imkânsız hale geldiği kanısına varırsa dilekçe ile yetkili asliye hukuk mahkemesine başvurarak durumun mahkeme siciline tescilini ister.

Mahkeme, gereğine göre Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün veya vakfın yönetim organının yazılı düşüncesini alarak vakfın dağılması ve tasfiye kurulu oluşumu istemini karara bağlar ve mahkeme dağılma kararını sicile tescil eder. Vakfın sona ermesi merkezi sicile kaydedilir ve Genel Müdürlük tarafından Resmî Gazete'de ilan olunur.

Sona eren yeni vakıfların borçlarının tasfiyesinden arta kalan mal ve haklar, vakıf senedinde yazan, vakfın konusuna en yakın olan bir başka vakıf ya da kuruluşa göre; senetlerinde özel bir hüküm bulunmayanlarda ise Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün ve devredilecek vakfın görüşü alınarak mahkeme kararıyla benzer amaçlı bir vakfa devredilir.

Sonuç

Vakıfların kuruluşu, yönetimi, denetimi, amaç ve faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve sona ermesi başta Medeni Kanun olmak üzere vakıflara ilişkin mevzuat hükümlerine tabidir. Vakfın kuruluşu ve sona ermesi Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün görüşü ve yetkili mahkemenin kararı doğrultusunda gerçekleştirildiğinden özenli bir süreç gerektirir.

Yeni Brokerlik Yönetmeliği*

Av. Ecem Çetinyılmaz

Giriş

Yeni Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği (“Yeni Yönetmelik”) 27 Mayıs 2015 tarihli ve 29368 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir. Yeni Yönetmelik, 21 Haziran 2008’de yürürlüğe giren eski Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği’ni¹ (“Eski Yönetmelik”) yürürlükten kaldırmıştır. Yeni Yönetmelik geçici madde 1 uyarınca brokerler durumlarını bu yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren bir yıl içinde bu yönetmelik hükümlerine uygun hale getirmekle yükümlüdür. Hazine Müsteşarlığı (“Müsteşarlık”) söz konusu uyum süresini üç aya kadar uzatmaya yetkilidir.

Pay Sahipleri ve Yetkililer

Yeni Yönetmelik, tüzel kişi brokerlerin yetkililerine, gerçek kişi pay sahiplerine ve tüzel kişi pay sahiplerinin yetkililerine ilişkin herhangi bir bilgi ya da şart aramamaktadır. Bu sebeple Müsteşarlığa bu doğrultuda herhangi bir bilgi iletilmesi gerekmez.

Ancak, Yeni Yönetmelik iflas etmemiş olma şartı dışında gerçek kişi ve tüzel kişi brokerlere ilişkin şartları çoğunlukla korumaktadır. Buna göre iflas etmemiş olmak artık brokerlik faaliyetlerinde bulunabilmek için gereken şartlar arasında yer almamaktadır.

Müsteşarlık İzni

Yeni Yönetmelik, pay devri için önceden Müsteşarlığın izninin alınmasını aramaz. Eski Yönetmelik uyarınca, tüzel kişi brokerlerin sermayesinin %10 veya daha fazlasını temsil eden payların devri ile bir ortağa ait payların sermayenin %10’unu aşması veya azalması sonucu-

* *Haziran 2015 tarihli Makale*

¹ 21 Haziran 2008 tarihli ve 26913 sayılı Resmi Gazete yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

nu veren hisse devirleri Müsteşarlığın iznine bağlı idi. Ayrıca, Eski Yönetmelik uyarınca tüzel kişi brokerlerin merkez ve şubelerindeki yönetici ve teknik personel değişikliklerini en geç iki iş günü, diğer tüm değişiklikleri ise on beş gün içinde Müsteşarlığa bildirmesi gerekliken Yeni Yönetmelik'te bu yükümlülüğe yer verilmemiştir.

Asgari Sermaye

Asgari sermaye miktarı Eski Yönetmelik'te 100.000 TL iken, 250.000 TL'ye yükseltilmiştir. Ayrıca faaliyette bulunulacak her bir ruhsat için ilave 50.000 TL ek sermaye yükümlülüğü getirilmiştir (bu miktar Eski Yönetmelik'te 25.000 TL idi). Bunun yanı sıra, Yeni Yönetmelik ile birlikte, brokerler tarafından tesis edilecek her bir merkez dışı teşkilat için ilave 25.000 TL asgari ödenmiş sermaye aranır.

Eski Yönetmelik faaliyette bulunan tüzel kişi brokerlerin özsermayesinin yıllık faaliyet gelirlerinin %10'undan az olamayacağını düzenlerken, Yeni Yönetmelik farklı bir hesaplama yöntemi öngörmektedir. Faaliyette bulunan brokerlerin özsermayeleri, yıllık faaliyet gelirlerinin %10'u ile şirketlere;

- a) Vadesi üzerinden 1 ile 30 arasında gün geçmiş olan muaccel borçların (0,25) katsayısıyla,
- b) Vadesi üzerinden 31 ile 60 arasında gün geçmiş olan muaccel borçların (0,5) katsayısıyla,
- c) Vadesi üzerinden 61 gün ile 1 yıl arasında gün geçmiş olan muaccel borçların (0,8) katsayısıyla,
- d) Vadesi üzerinden 1 yıldan fazla geçmiş olan muaccel borçların (1) katsayısıyla çarpılması sonucu bulunan tutarların toplamından az olamaz.

Müsteşarlık bu miktarları %50'ye kadar artırmaya veya azaltmaya yetkilidir.

Bu hesaplama her yılın sonunda yapılmalıdır. Özsermayede eksiklik olması halinde, eksik kalan kısmın en geç ilgili hesap dönemini takip eden yılın sonuna kadar tamamlanması gerekir. Brokerler, özsermayelerinin yukarıda belirtilen tutarların altına düşmesine neden olacak şekilde kar dağıtımında bulunamazlar.

Genel Müdürler ve Genel Müdür Yardımcıları

Yeni Yönetmelik, brokerlerin sigortacılık ve sigortacılık tekniği ile ilgili konulardan sorumlu genel müdür yardımcısı istihdam etmelerini öngörmekte ve genel müdürler ile birlikte bunlar için de çeşitli zorunlu nitelikler belirlemektedir. İlgili madde uyarınca, genel müdürler ve genel müdür yardımcıları önceki düzenlemelere paralel olarak Türkiye’de yerleşik olmalıdır. Ayrıca aşağıda belirtilen eğitim ve mesleki deneyime ilişkin şartlar da sağlanmalıdır:

Dört yıllık yükseköğrenim kurumlarının sigortacılıkla ilgili bölümlerinden mezun olan genel müdürlerin 5 yıllık mesleki tecrübeye sahip olmaları aranırken dört yıllık yükseköğrenim kurumlarının diğer bölümlerinden mezun olanların 7 yıllık mesleki tecrübeye sahip olması gerekmektedir. Genel müdür yardımcıları için ise, mesleki tecrübe şartları sırasıyla 2 yıl ve 5 yıldır.

Teknik Personel

Brokerler, faaliyette bulundukları alanlara ilişkin yeterli sayıda teknik personel istihdam etmekle yükümlüdür. Yeni Yönetmelik, eski düzenlemeden farklı olarak teknik personelin Sigortacılık Eğitim Merkezi tarafından yapılacak personel yeterlilik sınavına tabi olmasını öngörür. Ayrıca brokerler, teknik personeli çalışmaya başladığı günü takiben en geç on beş iş günü içinde kayıt numarası ve kimlik almak üzere elektronik ortamda Müsteşarlığa bildirecekler ve bu bilgi Sigorta ve Reasürans Brokerleri Bilgi Sistemi’ne işlenecektir.

Fiziki, Teknik ve İdari Altyapı

Eski Yönetmelik, tüzel kişi brokerlerin fiziki, teknik ve idari altyapı ve insan kaynakları açısından uygun olmasını öngörmekte ise de herhangi bir özel düzenleme içermiyordu. Yeni Yönetmelik ile birlikte brokerlerin teknik açıdan yeterli sayılabilmesi için asgari olarak sigorta aracılığı faaliyetinde bulunmaya elverişli bilişim sisteminin; yeterli arşivleme sisteminin, elektronik veri ağı ve elektronik posta adresinin bulunması şartı aranmaktadır. Brokerlik faaliyeti yürütülecek mekânın asgari fiziki Müsteşarlık tarafından belirlenecektir.

Brokerlik Bilgi Sistemi

Yeni Yönetmelik, brokerlere ilişkin bilgilerin temini ve saklanması için Sigorta ve Reasürans Brokerleri Bilgi Sistemi adlı güvenli ve yedekli bir bilgi sistemi öngörmektedir. Brokerler bu sistemden doğan masraflara katılmak zorundadırlar. Sisteme ilişkin esas ve usuller Müsteşarlık tarafından belirlenecektir. Bu düzenlemelerle bağlantılı bir yenilik olarak, Yeni Yönetmelik brokerlik defterinin tutulmasına ilişkin herhangi bir yükümlülüğe yer vermemektedir.

Brokerlik Yetkisinin Verilmesi

Yeni Yönetmelik uyarınca, brokerlik yetkisi yetki belgesi yoluyla verilmektedir. Ancak, broker ve izin veren kuruluş fiziki ortamda bir araya gelemese bu yetki sözlü ya da elektronik olarak da verilebilir. Yetki belgesinde, yetkinin kapsamı, sınırları ve süresi açıkça belirtilir ve bu yetki üçüncü kişilere devredilmez. Yetki verilen brokerlerin yetki belgelerini ibraz etmek suretiyle teklif alması ve bu teklifleri ve karşılaştırmalı fiyatları yetki veren tarafa bildirmesi gerekir.

Yeni Yönetmelik, brokerlerin en az üç farklı sigorta veya reasürans şirketinden teklif almasına ilişkin bir düzenleme içermemektedir. Bunun yanı sıra, Yeni Yönetmelik brokerlerin, faaliyette bulundukları alanlar itibarıyla portföylerinin birden fazla şirkete dağılması için gerekli tedbirleri alma ve portföylerinin tek bir şirkette yoğunlaşması durumunda Müsteşarlığa bildirimde bulunma zorunluluklarını da kaldırır.

Primlerin Tahsilatı

Sigorta primlerinin tahsilatına ilişkin olarak Eski Yönetmelik'in hükümleri temel olarak korunmakla birlikte, Yeni Yönetmelik uyarınca prim tahsilatının doğrudan sigorta ettirenden yapılması esastır. Ancak Müsteşarlık, prim transferi konusunda brokerlerin şirket tarafından yetkilendirilmesine ilişkin usul ve esas belirleyebilir.

Mesleki Sorumluluk Sigortası

Yeni Yönetmelik brokerlerin sahip olması gereken mesleki sorumluluk sigortasının asgari teminat miktarına ilişkin bir düzenleme içermemekte ve ilgili usul ve esasların Müsteşarlık tarafından ileriki aşamalarda düzenleneceğini öngörmektedir.

Ruhsat İptali

Yeni Yönetmelik, brokerlik ruhsatının iptali için eskisine göre farklı bir düzenleme öngörmektedir. Buna göre, mevzuat hükümlerine aykırı davranan brokerler öncelikle Müsteşarlıkça uyarılır. Uyarıyı takiben Müsteşarlıkça yapılan değerlendirme neticesinde, brokerin faaliyetleri Müsteşarlıkça altı aya kadar geçici olarak durdurulabilir veya ruhsatları iptal edilebilir. Brokerlerin uyarı tarihinden veya faaliyetin durdurulması halinde faaliyete yeniden başlama tarihinden itibaren bir yıl içinde aykırı uygulamaları devam ettirmeleri halinde, ruhsatları Müsteşarlıkça iptal edilir.

Sonuç

Yeni Yönetmelik'in getirdiği düzenlemeler değerlendirilerek, brokerliğin artık daha az regüle bir pazar olduğu kanaatine varılabilir. Önceden Müsteşarlığın iznini gerektiren veya brokerlerin oldukça detaylı bir prosedür izlemelerini ve Müsteşarlığa kapsamlı belgeler sunmalarını gerektiren işlemlerin çoğu Yeni Yönetmelik'in yürürlüğü itibariyle Müsteşarlığın değerlendirmesine tabi tutulmamıştır. Bunun yanı sıra, en az üç farklı sigorta veya reasürans şirketinden teklif alma zorunluluğunun kaldırılması da brokerlik sürecini kısaltmaktadır.

Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartları ve SGK'nın Sorumluluğu*

Av. Yeşim Tokgöz

Ülkemizde her yıl yüzlerce insan trafik kazası geçirmekte, bu kazalar sonucu birçok kişi sakat kalmakta, hayatını kaybetmektedir. Ramazan Bayramı'nın yaklaşması ve yaz sezonun açılması nedeniyle bu tür üzücü haberler, önümüzdeki günlerde sıklıkla gündeme gelecektir. Trafik kazaları sebebiyle meydana gelen zararlar 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ("Kanun") uyarınca Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası ("Zorunlu Trafik Sigortası" veya "ZMSS"), ZMSS'nin bulunmaması halinde Güvence Hesabı, İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası ("Kasko"), Yeşil Kart Sigortası ve Sosyal Güvenlik Kurumu ("SGK") tarafından karşılanmaktadır. Bu ayki makalemizde, 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren ve 2011 yılında düzenlenen mevzuat ile uyumlu hale getirilmiş olan ZMSS Genel Şartları ("Genel Şartlar") ve ilgili mevzuat çerçevesinde SGK'nın sağlık giderlerinden doğan sorumluluğu ve kapsamı hakkında bilgi verilecektir.

Kapsama Giren Teminatlar

ZMSS uyarınca, Sigortacı, sigortalının neden olduğu trafik kazası sonucu üçüncü şahısların ölümüne veya yaralanmasına veya bir şeyin zarara uğramasına sebebiyet vermiş olmasından dolayı, sigortalının üzerine düşen hukuki sorumluluğu tazmin etmekle yükümlüdür. Sigortacının sorumluluğu kaza tarihi itibarıyla geçerli zorunlu sigorta limitleri ve Genel Şartlar'da belirlenmiş teminat türleriyle sınırlıdır.

Zorunlu sigorta limitleri, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Tarife Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelik ("Tarife") uyarınca belirlenir. Teminat türleri ise Genel Şartlarda, maddi zararlar, sağlık giderleri, sürekli sakatlık, destekten yoksun kalma olmak üzere dört kalem olarak sayılmıştır.

* *Haziran 2015 tarihli Makale*

Bu kalemler arasından sağlık giderleri sık sık uyuşmazlık konusu olmaktadır. Zarar görenler, zararlarını hangi müesseseden talep edeceğini bilememektedir. Bu konu, i) 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun m. 59 ile değişikliğe uğrayan Kanun m. 98, ii) ilgili maddeye dayanarak çıkarılan Trafik Kazaları Nedeniyle İlgililere Sunulan Sağlık Hizmet Bedellerinin Tahsiline İlişkin Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik (“Yönetmelik”) ve iii) Genel Şartlar’da düzenlenmektedir.

Sağlık Giderleri Teminatı

Sağlık giderleri, Genel Şartlar m. A.5/b uyarınca “Üçüncü kişinin trafik kazası dolayısıyla beden en eski haline dönmesini teminen protez organ bedelleri de dahil olmak üzere yapılan tüm tedavi giderleridir.” Bu madde ile “Kaza nedeniyle mağdurun tedavisine başlanmasından itibaren mağdurun sürekli sakatlık raporu alana kadar tedavi süresince ortaya çıkan bakıcı giderleri, tedaviyle ilgili diğer giderler ile trafik kazası nedeniyle çalışma gücünün kısmen veya tamamen azalmasına bağlı giderler” sağlık gideri teminatı kapsamına alınmıştır. Bu düzenleme ile sürekli sakatlık raporu alınıncaya kadar yapılan tüm sağlık giderleri teminata dahil edilmiştir. Bu kapsamda, Kanun ve Yönetmelik’teki düzenlemelerden farklı olarak, çalışma gücünün azalmasına bağlı giderler de sağlık gideri olarak düzenlenmiştir.

Özellikle belirtmek isteriz ki, zarara neden olan ZMSS sigortalısının tedavi giderleri teminat kapsamına girmemektedir.

SGK’nın Sorumluluğu

Kanun m. 98/1 uyarınca “Trafik kazaları sebebiyle üniversitelere bağlı hastaneler ve diğer bütün resmî ve özel sağlık kurum ve kuruluşlarının (“Hastaneler”) sundukları sağlık hizmet bedelleri, kazazedenin sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılanlar için belirlenen sağlık hizmeti geri ödeme usul ve esasları çerçevesinde Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanır.”

Dolayısıyla, Türkiye sınırları içinde trafik kazası geçirmiş bir kişinin sağlık masrafları SGK tarafından karşılanmaktadır. İlgili mevzuat

sayesinde, kişinin Türk vatandaşı ya da yabancı uyruklu olması, genel sağlık sigortası (“GSS”) olup olmaması, kazanın mevzuat yürürlüğe girmeden önce ya da sonra gerçekleşmiş olması veya hastanenin niteliği önem arz etmemektedir.

Yabancı uyruklu kişilerin trafik kazalarına bağlı tedavileri de SGK tarafından karşılanmaktadır. Ancak kişilerin tedavilerinin devamını yabancı ülkelerde sürdürmeleri halinde yurt dışında verilen tedavi hizmetlerinden SGK sorumlu tutulamamaktadır. Türk vatandaşlarının yurt dışı tedavileri ise SGK’nin ilgili mevzuat hükümlerine tabidir.

SGK’nın sağlık giderlerinden doğan sorumluluğu Tarife uyarınca belirlenen yasal teminat limitleri kadardır. Yerleşik Yargıtay içtihatına göre *“ortaya çıkan zararlar yasal sınırları aşımadıkça muhatap SGK olurken, onu aşan ve SGK’nın sorumluluğu dışında kalan zararların talebi halinde ise husumet işleten ve sigortacısına yöneltilecektir.”*

Genel Şartlarda kapsam dışında bırakılan manevi tazminat, gelir kaybı, kar kaybı, kira mahrumiyeti gibi dolaylı zararlar nedeniyle yöneltilecek tazminat taleplerinden SGK da sorumlu tutulamamaktadır. Bu talepler doğrudan zarar veren kişiye yöneltilecektir. Satır arasında söylemek isteriz ki, özel hastaneler tarafından alınan ilave ücretler sağlık gideri olarak kabul edilmemekte olup, bu masrafların da doğrudan ZMSS ya da zarar veren kişiden tahsil edileceği kabul edilmektedir.

SGK’nın Rücu Hakkı

ZMSS yaptırmış olan kişilerin, zarar gören kişinin poliçe limiti kapsamında kalan tedavi giderleri nedeniyle sorumlulukları sona erecektir. Zarara sebep olan veya hukuken sorumlu olan kişilerin poliçe limitini aşan kısım yönünden sorumluluğu devam edecektir. ZMSS’si bulunmayanlar, bu haktan yararlanamayacaktır. SGK yapmış olduğu giderlerin tamamını ZMSS yaptırmamış olan kişilere rücu edecektir.

Ayrıca SGK yaptığı sağlık giderlerini, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu m. 21/4 ve m. 76/6 uyarınca, GSS veya hak sahibine kasten zarar veren kişiden tazmin edecektir.

Son olarak, yapılacak sorumluluk tespitinde, zarar görenin de kusurunun bulunması halinde SGK yapmış olduğu sağlık giderlerini zarar görene de rücu edebilecektir.

ZMSS Sigortacısının Sağlık Giderleri Teminatından Sorumluluğu

Sigorta şirketlerinin -ve Güvence Hesabı'nın, ZMSS poliçeleri kapsamında sigortalılara ve hak sahiplerine karşı sağlık giderleri teminatı kapsamındaki yükümlülüğü, yazdıkları sigorta priminin Yönetmelik m. 5/2'ye göre hesaplanan miktarını SGK'ya aktarmalarıyla sona ermektedir.

Sağlık Giderlerinin Tahsili

Trafik kazasından mağdur olan kişilerin tedavileri Hastaneler'de, kendilerinden herhangi bir ücret alınmadan yapılmaktadır. Kazazedenin GSS'ye tabi olması halinde trafik kazası geçirilen araçlardan birinin plaka bilgisi; GSS'ye tabi olmaması halinde trafik kazası geçirdiğine dair kanıtlayıcı belgenin temin edilmesi kişinin tedavisinin gerçekleştirilmesi için yeterlidir.

SGK ile sözleşmeli/protokollü Hastaneler'de verilecek tüm sağlık hizmet bedelleri Sağlık Uygulama Tebliği ("SUT") hüküm ve ekleri esas alınarak karşılanmaktadır. Tedavi bedellerinin ödenmesine ilişkin MEDULA isimli bir sistem oluşturulmuştur. MEDULA sayesinde trafik kazası nedeniyle yapılan veya devam eden tüm sağlık hizmet bedelleri ilgili trafik kazası ile bağını devam ettirecek şekilde kayıt altına alınarak SGK'dan tahsil edilmektedir. SGK Başkanlığı'nın 2015/5 sayılı Genelge¹'sinde detaylı bir şekilde anlatılan prosedür uyarınca trafik kazalarına bağlı ilaç giderleri de SGK tarafından karşılanmaktadır.

Tüm bu verilerin Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi'ne ("TRAMER") elektronik ortamda iletilmesiyle olası mükerrer ödemelerin önüne geçilmektedir.

Yabancı plakalı araçların Türkiye'de karıştığı kazalardan kaynaklanan sağlık hizmet bedelleri ise, Yeşil Kart Sigortası çerçevesinde, yabancı plakalı araç işleteninin sorumluluğuna isabet eden kısım oranında, SGK tarafından Türkiye Motorlu Taşıt Bürosu'ndan talep edilmektedir.

¹ Genelge için bakınız: http://www.tsb.org.tr/images/Documents/SGK_Trafik_Kazalarina_Bagli_Tedavi_Giderlerine_Iliskin_Genelge_2012-5.pdf (Son erişim tarihi: 22.06.2015).

Geçici İş Göremezlik Ödeneği

Genel Şartlar yürürlüğe girmeden önceki tarihli Yargıtay İçtihatlar², SGK'nın sorumluluğunun geçici iş göremezlik ödeneğini kapsamadığı yönünde şekillenmiştir. Yargıtay' a göre, Kanun'da sadece trafik kazaları sebebiyle Hastaneler'in sundukları sağlık hizmet bedellerinin karşılanacağı belirtilmiş olup geçici iş göremezlik ödemeleri yasa kapsamı içerisinde bulunmamaktadır. SGK tarafından sigortalıya yapılan geçici iş göremezlik ödemelerinin, işletenden ve ZMSS poliçe limitleri içerisinde kalmak koşuluyla sigorta şirketinden tahsili mümkündür.

Ancak madde lafzından açıkça görüldüğü üzere Genel Şartlar m. A.5/b'de düzenlenen sağlık gideri teminatına, trafik kazası nedeniyle çalışma gücünün kısmen veya tamamen azalmasına bağlı giderler de dahil edilmiştir. Bu düzenleme içtihat değişikliğine neden olabilecek niteliktedir. Zira sürekli sakatlık raporu alıncaya kadar zarar görenin çalışma gücündeki kayba bağlı giderler, sağlık gideri olarak kabul edilerek SGK'nın sorumluluğuna dahil edilmiştir ve bu kapsamda sigorta şirketlerinin ve Güvence hesabının sorumluluğuna son verilmiştir.

Sonuç

Bu tür düzenlemeler sosyal devlet ilkesinin bir sonucu ve gereksinimidir. Bu sayede acil müdahale her hastanede, herkese eşit muamele yapılarak gerçekleştirilmektedir. Ancak geçici iş göremezlik ödeneğinin kimin tarafından karşılanacağı konusu net olmadığı için, kazazedeler zararlarını tazmin etmekte sıkıntı yaşamaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, SGK nezdinde doğan bir hakkın elde edilmesinin çok uğraştırıcı bir prosedüre tabi olması bu sıkıntıyı arttırmaktadır. Temennimiz, oluşturulan bu sistemin adil ve süratli bir şekilde çalışması ve hak sahiplerinin zararlarına başka zararlar eklenmeden mağduriyetlerinin giderilmesidir.

² Örnek Yargıtay kararları için bakınız Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin: 17.10.2014 tarihli, 2014/15707 E, 2014/19889 K. sayılı ilamı, 18.3.2014 tarihli 2014/5225 E, 2014/6200 K sayılı ilamı ve 21.6.2013 tarihli, 2013/613 E, 2013/14151 K sayılı ilamı.

Milletlerarası Özel Hukukta Doğrudan Uygulanan Kurallar*

Av. Naciye Yılmaz

Genel olarak

Taraflar arasında esas olan sözleşme serbestisine getirilen belirli sınırlamalar vardır. İç hukukta bu sınırlamalar, kamu düzeni düşüncesi ile konulan emredici kurallar olarak ortaya çıkarken; benzer şekilde uluslararası hukukta taraflar, hukuk seçimi yapsalar dahi, doğrudan uygulanan kuralların bulunması halinde, bu kurallar tarafların hukuk seçimine rağmen uygulanır. Bu Hukuk Postası makalesinde, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanun'un ("MÖHUK") 31. maddesi kapsamında doğrudan uygulanan kurallar ana hatlarıyla ele alınacaktır.

Tanım ve Kapsam

Doğrudan uygulanan kuralları; devletlerin, ekonomik, sosyal veya siyasal alanda izlediği belirli politikaları, özel hukuk ilişkileri üzerinde etkili olacak şekilde yansıtan ve uygulama alanlarına giren tüm uyuşmazlıklara uygulanmaları, bu politikaların yerine getirilmesi için zorunlu olan kurallar olarak tanımlamak mümkündür¹.

Doğrudan uygulanan kurallar üçe ayrılır. İlk olarak hâkimin hukukunun (*lex fori*) doğrudan uygulanan kurallarından bahsedilir. İkinci olarak uyuşmazlığa uygulanacak hukukun (*lex causae*) doğrudan uygulanan kuralları bulunur. Son olarak, üçüncü bir devletin doğrudan uygulanan kuralları bulunur.

* Temmuz 2015 tarihli Makale

¹ Hatice ÖZDEMİR KOCASAKAL, Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun MÖHUK m. 24 Çerçevesinde Tespiti ve Üçüncü Devletin Doğrudan Uygulanan Kuralları, MHB Yıl 30, Sayı 1-2, 2010, s. 71'den naklen Francescakis Ph., Quelques précisions sur les "lois d'application immédiate" et leurs rapports avec les règles de conflits des lois, Rev.Cr.DIP, 1966/I(s. 1-18), s. 13.

Türk hukukunda doğrudan uygulanan kurallar, MÖHUK madde 6 ve MÖHUK madde 31 ile düzenlenir. MÖHUK madde 6, Türk hukukunun doğrudan uygulanan kurallarına dairken, MÖHUK madde 31, sözleşme ile sıkı ilişkili üçüncü bir devlet hukukuna etki tanınmasını düzenler.

Doğrudan Uygulanan Kural - Kamu Düzeni Farkı

Doğrudan uygulanan kurallar, özel hukuk normlarını dikkate almaksızın ilgili devletin genel kamu menfaatine hizmet eden sosyal ve ekonomik politikasına ilişkin kurallardır. Bu kurallar, genellikle devletin dış ticaret, ekonomi, savunma, çevre ve sosyal politikalarına hizmet eder. Hatta, bu hükümler bir devlet için o devlette mutlaka uygulanmayı gerektirecek derecede önem arz eder. Dolayısıyla, taraflar arasındaki ilişkiye yabancı hukuk uygulanacak olsa da, doğrudan uygulanan kurallar uygulama alanı bulur. Kamu düzeninde de benzer şekilde, kamu düzeninin olumlu etkisinden hareket edilerek yabancı hukuk uygulanacaksa dahi, yerel hukukun bir hükmünün tercihen tatbiki temin edilebilir². Ancak doğrudan uygulanan bir kural söz konusu ise, bu kural, sonuçlarından ayrı olarak mutlaka uygulanır. Kamu düzeninin uygulanmasında ise, sonuç dikkate alınır. Bir başka deyişle, yabancı hukukun uygulandığı bir olayda, kamu düzeni yalnızca yerel hukuk düzeninin kabul edemeyeceği bir sonuç ortaya çıkmakta ise müdahale eder³.

Üçüncü Devletin Doğrudan Uygulanan Kurallarının Müdahalesi

MÖHUK madde 31 uyarınca, “Sözleşmeden doğan ilişkinin tâbi olduğu hukuk uygulanırken, sözleşmeyle sıkı ilişkili olduğu takdirde üçüncü bir devletin hukukunun doğrudan uygulanan kurallarına etki tanınabilir. Söz konusu kurallara etki tanımak ve uygulayıp uygulamamak konusunda bu kuralların amacı, niteliği, muhtevası ve sonuçları dikkate alınır”.

Bu kapsamda, üçüncü bir devletin doğrudan uygulanan kurallarına etki tanınmasının ilk şartı, bu kuralın sözleşmeye uygulanan hukuk her

² Ergin NOMER, Devletler Hususi Hukuku, Beta, 19.baskı, 2011, s. 163.

³ NOMER, s. 183.

ne olursa olsun uygulanabilir, dolayısıyla doğrudan uygulanan bir kural olmasıdır⁴.

İkinci şart, üçüncü devletin hukuku ile somut uyuşmazlık arasında sıkı ilişki bulunmasıdır. Sıkı ilişki açısından, hangi hallerde bu bağlantının bulunacağı madde metninde belirtilmediğinden hâkimin takdir yetkisi devreye girer⁵.

Roma Konvansiyonu ve Roma I Tüzüğü

MÖHUK madde 31'in kaynağı Roma Konvansiyonu madde 7/1'dir. Roma Konvansiyonu'nun ilgili hükmü şu şekildedir: *“Bu Konvansiyon uyarınca belirli bir devletin hukuku uygulanırken, uyuşmazlık ile sıkı bağlantılara sahip olan diğer bir ülkenin, sözleşmeye uygulanması gereken hukuk ne olursa olsun uygulanacak nitelikteki emredici hükümlerine de etki tanınabilir. Bu emredici hükümlere etki tanınıp tanınmayacağının belirlenmesinde, onların niteliği, konusu ve uygulanması veya uygulanmamasının yol açacağı sonuçlar dikkate alınır.”*

Roma Konvansiyonu'nun yerini, MÖHUK'un yürürlüğe girmesinden bir süre sonra Roma I Tüzüğü almıştır. Roma I Tüzüğü'nde doğrudan uygulanan kural tanımı yapılır. Zira Roma Konvansiyonu'nda doğrudan uygulanan kuralları ifade ederken emredici kural kavramına yer verilmesi bu kuralların iç hukuk açısından emredici kurallardan farkı konusunda tereddüte neden olmuştur⁶. Roma I Tüzüğü madde 9/1 uyarınca doğrudan uygulanan kurallar, *“bir devletin, politik, sosyal veya ekonomik organizasyonu gibi kamusal çıkarlarının korunması için uyulması hayati önem taşıyan, bu nedenle uygulama alanına giren tüm uyuşmazlıklara, bu Tüzüğe göre sözleşmeye uygulanması gereken hukuk ne olursa olsun, uygulanması zorunlu olan, emredici kurallar”* olarak tanımlanır.

Sonuç

Uluslararası hukukta iç hukuktan esinlenilerek ortaya çıkan emredici kurallar yukarıda da belirtildiği üzere sözleşme özgürlüğünü sınır-

⁴ ÖZDEMİR KOCASAKAL, s. 77.

⁵ ÖZDEMİR KOCASAKAL, s. 77.

⁶ ÖZDEMİR KOCASAKAL, s. 79.

layan genel ilkelerdir. Bu kapsamda, gerek kavramlar arasındaki farklar gerekse uygulanmaları açısından doktrinde farklı görüşler yer alır. Bu Hukuk Postası makalesinde, tartışmalı bir konu olan doğrudan uygulanan kurallara dair MÖHUK madde 31 kapsamında fikir verilmesi amaçlanmıştır.

Türk Hukukunda Alacakların Tahsili Açısından Doğrudan İflas Yolları*

Av. Süleyman Sevinç

Giriş

Borçlu aleyhinde alacaklı tarafından açılacak iflas davası, borçlu-ya karşı yapılan takipten sonra açılabilceği gibi bazı sebeplerin varlığı halinde herhangi bir takip yapılmasına gerek kalmadan da açılabilir. Doğrudan iflas halleri olarak ifade edilen sebepler genel itibariyle, İcra ve İflas Kanunu (“İİK”) m. 177 ve m. 178’de sayılmıştır. Ancak diğer bazı düzenlemelerde de borçlu aleyhine doğrudan iflas davası açılması ihtimali öngörülmüştür.

Doğrudan İflas Davası Açılabilir Haller

İİK m. 177/1, alacaklı tarafından borçlunun doğrudan iflasının talep edilebileceği 4 hali düzenlemektedir. Bu hallerden ilki, borçlunun yerleşim yerinin belirli olmaması durumudur. Hükümde bahsedilen “yerleşim yeri” kavramı, medeni hukukta yer alan anlamından daha geniş bir anlam ifade etmekte ve kişinin ikamet ettiği yeri de kapsamaktadır. Dolayısıyla, borçlunun fiili veya geçici yerleşim yeri bulunması halinde bu koşulun varlığından söz edilemeyecektir. Bunun yanı sıra, hükümde yurtiçi veya yurtdışı yerleşim yeri gibi bir ayrıma gidilmediğinden, borçlunun yurtdışında yerleşim yeri bulunması halinde de söz konusu koşul karşılanmamış olacaktır. Alacaklının, bu hususları yaklaşık ispat ölçüsünde ispatlaması gerekmektedir. Hükümde bahsedilen bu ilk sebep, yalnızca gerçek kişi borçlular açısından söz konusudur; zira tüzel kişilerin yerleşim yerleri belirli olup esas sözleşmelerinde yer almaktadır.

İİK m. 177/1’de yer alan ve alacaklıya doğrudan iflas davası açma imkânı veren ikinci hal ise, borçlunun taahhütlerinden kurtulmak ama-

* Eylül 2015 tarihli Makale

cıyla kaçmasıdır¹. Bu durum, borçlunun, muaccel olan ya da olmayan taahhütlerinden kurtulmak ve alacaklılara zarar vermek amacıyla yerleşim yerini terk etmesi anlamına gelir. Borçlunun kaçtığı yeni adres hiç bilinemeyebileceği gibi, bu adres bilinse dahi, bu adreste takip yapmak çok güç olabilir. Doktrinde bir görüşe göre, alacaklının borçlunun taahhütlerinden kurtulmak amacıyla kaçtığı hususunda mahkeme üzerinde kanaat oluşturması gerekmektedir. Başka bir görüşe göre ise, ispat yükü borçlunun üzerindedir. Dolayısıyla, alacaklının, borçlunun ikametini değiştirdiğini kanıtlaması yeterli olup, bu değişikliğin taahhütlerden kurtulmak ve alacaklılara zarar vermek amacıyla gerçekleştirilmediğini kanıtlaması gereken borçludur².

Borçlunun doğrudan iflasının talep edilebilmesi için diğer bir neden ise borçlunun, alacaklının haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunması veya bunlara teşebbüs etmesidir. Bu eylemin ceza hukuku anlamında suç oluşturması veya bu eylem sonucunda borçlu hakkında ceza davası açılmış olması gerekmemektedir. Malvarlığını doğrudan veya dolaylı olarak azaltan hileli işlemlerin yapılmış olması veya bunlara teşebbüs edilmesi yeterli görülmektedir. İİK m. 278 - m. 280'de yer alan iptal davasının açılabilmesi için sayılan tasarruflar sebebiyle de borçlunun doğrudan doğruya iflası istenebilmektedir³. Aynı şekilde, İİK m. 311'de sayılan hileli iflas sebepleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir⁴. Borçlunun alacaklılara zarar verme kastı konusunda yine mahkemede kanaat uyandırılması yeterli olup, bu hususta da kesin ispat aranmamaktadır.

İİK m. 177/1'de düzenlenen son hal ise, borçlunun haciz yoluyla yapılan takip sırasında mallarını saklaması durumudur. Bu husus, ancak borçlunun mal beyanında bulunma mecburiyetinin doğmasından sonra anlam ifade etmektedir⁵. Haciz yoluyla takibin kesinleşmesinden sonra, borçlunun mal beyanında bulunmaktan kaçınması veya eksik

¹ Yargıtay 23. HD. T. 31.05.2012, E. 2012/1431, K. 2012/3846, (www.kazanci.com).

² **Sümer Altay**, Türk İflas Hukuku, Cilt I, Ocak 2004, s. 468.

³ **Baki Kuru/Ramazan Arslan/ Ejder Yılmaz**, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2012, 2. Bası, s. 493.

⁴ **Altay**, s. 469.

⁵ **Hakan Pekcanitez/ Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan/Muhammet Özkes**, İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2013, 11. Bası, s. 649.

beyanda bulunması ve bu malların alacakları, faizleri ve giderleri karşılamaması halinde bu koşul gerçekleşmiş sayılmaktadır. Borçlu, eksik beyanda bulunmakla beraber, bu malların alacakları, bunların tüm fer'ilerini ve takip giderlerini karşılaması durumunda bu şart gerçekleşmiş sayılamayacaktır.

İİK m. 177/2 uyarınca ödemelerin tatil edilmesi de doğrudan doğruya iflas sebebidir. Ödemelerin tatil edilmesi, borçlunun muaccel borçlarını sürekli ve genel bir nitelikte ödeyememesi durumudur. Bu durum, pasiflerin aktiflerden fazla olması anlamındaki borca batıklık halinden farklıdır. Aciz haliyle benzeşen ödemelerin tatilinde, borçlu borcu ödeyecek nakit kaynaklardan yoksundur. Borçlu ödemelerini tatil ettiğini alacaklılara açıkça bildirebilir. Bunun dışında, borçlunun ödemelerini tatil ettiği çeşitli olaylardan da anlaşılabılır. Borçluya karşı yapılan ve devam eden çok sayıda icra takibinin bulunması, borçlunun muaccel borçlarını ödememesi, çok sayıda senedinin protesto edilmesi gibi durumlar ödemelerin tatil edildiğini ortaya koyan örnek hallerdir. Bununla birlikte, borçlunun mücerret konkordato teklif etmiş olması ödemelerini tatil ettiği anlamına gelmeyecektir. Buna paralel olarak, icra mahkemesi borçluya konkordato mühleti verirse, söz konusu mühlet içinde borçlu aleyhine takip yapılamayacağından borçlunun ödemelerini tatil ettiğinden bahsedilemeyecektir. Yargıtay kararlarında da ödemelerin tatil edilmesi bir iflas nedeni olarak uygulama alanı bulmaktadır⁶: *“Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve özellikle İİK.nun 177/2. maddesine göre ödemelerin tatil edilmesinin doğrudan iflas sebebi olarak kabul edilmiş bulunmasına, mahkemece getirilen icra dosyalarından borçlu olan davalının ödeme yapmadığının anlaşılmış olmasına, davalı şirkete atanan kayyumun ödeme yapacaklarını mahkemede ifade etmiş bulunmasına, ödemelerin tatil edildiğini bilirkşi incelemesi sonucu saptanmış olmasına göre, (...) usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA (...) karar verildi.”*

İİK m. 177/3 uyarınca, teklif edilen konkordatonun reddi, konkordato mühletinin kaldırılması ve konkordatonun feshi halleri de birer doğrudan iflas sebebidir; ancak konkordato mühlet talebinin reddi İİK

⁶ Yargıtay 19. HD. T. 11.03.2004, E. 2003/7969, K. 2004/2562 (www.kazanci.com).

m 177/3 ve m. 301 kapsamında bir iflas sebebi değildir⁷. Ancak, somut olayın özelliklerine göre, icra mahkemesinin borçlunun konkordato mühleti talebini reddetmesi durumu borçlunun ödemelerini tatil ettiğine delalet edebilir. Bunun yanı sıra, uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma halinde, borçlunun projeden doğan yükümlülüklerine aykırı davranması veya finansman alacaklısının alacağını elde edememesi hallerinde mahkeme derhal borçlunun iflasına karar vermektedir⁸.

Borçlunun doğrudan iflası için İİK m. 177’de yer alan son sebep, ilama dayanan alacağın icra emriyle talep edilmiş olmasına rağmen ödenmemiş olması durumudur⁹: “(...) *ilama bağlanmış alacağın icra emri tebliğine rağmen ödenmemiş olmasına, iflas talebinin ilamın İİK’nın 166. maddesinde öngörülen şekilde yapıldığının kabulünde bir isabetsizlik bulunmamasına, İİK’nın 177/4. maddesinde öngörülen iflas sebebi doğrudan iflas sebebi olup, depo emri tebliğine gerek olmasına göre, (...)*” Alacaklının bu davayı açabilmesi için mahkeme kararının kesinleşmesine gerek yoktur. Ancak uygulamada borçlu tahir-i icra kararı almış ise iflas davasına bakan mahkemeler temyiz incelemesini bekletici mesele yapmakta ve temyiz tetkikatı sona ermeden iflasa karar vermemektedir¹⁰. İlam niteliğinde belgelere dayanarak ilamlı icra takibi yapılması halinde, doğrudan iflas davası açılıp açılmayacağı hususu ise tartışmalıdır. Yargıtay’ın bu konuda çeşitli kararları mevcuttur¹¹.

Yukarıda sayılan sebeplerin yanı sıra, kolektif ve komandit şirketler ile sermaye şirketleri açısından bazı özel sebepler de öngörülmüştür. Türk Ticaret Kanunu m. 238/2 uyarınca, alacaklının kolektif şirkete karşı ilama dayanarak icra takibi başlatması ve icra emrine rağmen borçlunun borcunu ödememesi durumunda alacaklı, şirket ve şirket ortakları aleyhine doğrudan iflas davası açabilmektedir. Bu hüküm, komandit şirket ortakları için de uygulanmaktadır. Sermaye şirketleri için ise borca batıklık bir doğrudan iflas sebebi teşkil etmektedir ve borca

⁷ Yargıtay 19. HD. T. 24.04.2003, E. 2002/10298, K. 2003/4431 (www.kazanci.com).

⁸ **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 495.

⁹ Yargıtay 19. HD. T. 03.03.2005, E. 2004/12356, K. 2005/2159 (www.kazanci.com).

¹⁰ **Altay**, s. 473.

¹¹ **Altay**, s. 474.

batıklık hali, mahkemelerce atanacak bilirkişiler tarafından tespit edilmektedir.

Yargılama Usulü

Yukarıdaki sebeplerin varlığı halinde alacaklılar, öncesinde iflas yoluyla takipte bulunmalarına gerek kalmaksızın, borçlunun muamele merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesinde doğrudan doğruya iflas davası açabilecektir.

Basit usulde görülen iflas davası, alacağın tutarı ne olursa olsun maktu harca tabidir; zira bu davanın konusu alacak tutarının alacaklıya ödenmesi değil, borçlunun iflasıdır. Bununla birlikte, iflas davasını açan alacaklı, iflas davası ve sonrasındaki tasfiye işlemlerinde kullanılmak üzere mahkeme tarafından belirlenecek iflas avansı tutarını karşılamakla yükümlüdür.

Davacı, dayandığı doğrudan iflas sebebini dilekçesinde açıkça belirtmelidir. Zira iflas sebebinin dayandığı vakıalar farklı olduğundan bunların sonradan ileri sürülmesi iddianın genişletilmesi yasağına tabi olacaktır¹². Bu davada davacı, alacağını ve dayandığı doğrudan iflas sebebini ispatla yükümlüdür. Ancak, bazı hallerde sebeplerin kesin ispatı aranmayıp mahkemede kanaat uyandırılması yeterli olacak ve bu sebeplerin ispatında her türlü delile başvurulabilecektir.

Dilekçeyi alan ticaret mahkemesi, iflas talebini ticaret sicil gazetesini ile günlük gazetelerde ilan eder. İİK m. 178/2 uyarınca, bu ilandan itibaren on beş gün içinde alacaklılar, davaya müdahale veya itiraz ederek, borçlunun iflâs talebini, hakkındaki takipleri ertelemek ve borçlarını ödemeyi geciktirmek amacıyla yaptırdığını ileri sürerek, mahkemeden talebin reddini isteyebilirler. Mahkeme, diğer olguları incelemeyi öncelikle iflası gerektiren bir durum olup olmadığına karar verir ve gerekirse davayı reddeder. Aksi takdirde, davayı esastan inceler.

Alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflas davasına uygulanacak hükümler açısından İİK m. 181 genel iflas yolundaki hükümlere yollama yapmaktadır. Ancak, depo kararına ilişkin hüküm burada uy-

¹² Pekcanitez/Atalay/ Özkan/ Özkes, s. 654.

gulanmamaktadır ve alacağın ve bunun sebebinin ispat edilmesi üzerine mahkeme doğrudan iflasa karar vermektedir.

Sonuç

Alacaklılar, borçlunun iflasını istemek için iflas yoluyla takipte bulunup ardından iflas davası açabilecekleri gibi, borçlunun mali durumunda zayıflama veya alacaklıların alacaklarına kavuşmasının tehlikeli görüldüğü bazı durumlarda, doğrudan doğruya iflas davası da açabilirler. Bu kapsamda, hem İİK’da bazı genel sebepler öngörülmüş, hem de ticaret şirketleri için bazı ayrı sebepler belirlenmiştir. Bu sebeplerin varlığı halinde, doğrudan doğruya iflas davası açmak isteyen alacaklı, doğrudan ticaret mahkemesine başvuracak ve alacağı ile dayandığı doğrudan iflas sebebini mahkeme önünde ispat etmeye çalışacaktır.

Vergi Suç ve Cezalarına Genel Bakış*

Av. Alper Uzun

Giriş

Vergi suçları kısaca, “devlet hazinesine karşı” işlenen ekonomik suçlar olarak tanımlanabilir. Suç teşkil eden eylem ile hazinenin, daha genel düşünüldüğünde ise kamunun menfaati ihlal edilmektedir. Ceza ile amaçlanan sonuç, vergi borçlarının zamanında ve eksiksiz ödenmesinin sağlanmasıdır. Vergi suç ve cezalarına ilişkin esaslar Vergi Usul Kanunu’nda (“VUK”) düzenlenmektedir. VUK’ta düzenlenen suç ve cezaların bir kısmı yalnız vergi hukukunu ilgilendirir ve bu eylemler için yargısal karara gerek olmadan vergi dairesince ceza kesilmektedir. Bu kapsama giren eylemler, “mali nitelikli suç ve cezalar” olarak değerlendirilmektedir. Yine VUK’ta düzenlenen bir kısım eylemler ise ceza hukuku anlamında suç teşkil ederler ve bu eylemlere ilişkin ceza mahkemeleri tarafından hürriyeti bağlayıcı cezalar da uygulanabilmektedir. Bu eylemler de “ceza hukuku anlamında suç ve cezalar” olarak değerlendirilmektedir¹.

Vergi Suç ve Cezalarının Çeşitleri

Mali Nitelikli Suçlar ve Cezalar

Yaptırımları parasal olan ve idare tarafından tespit edilerek uygulanan vergi suçları, sadece “vergi hukuku” nezdinde suç teşkil etmekte olup, bu gruba giren suçlara vergi ziyayı ve usulsüzlük örnek verilebilir. Bu suçların oluşumunda kasıt aranmamaktadır.

Vergi ziyayı, VUK m. 341’de tanımlanmaktadır: “*Vergi ziyayı, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden, verginin za-*

* *Ekim 2015 tarihli Makale*

¹ **Prof. Dr. Mualla Öncel - Prof. Dr. Ahmet Kumrulu - Prof. Dr. Nami Çağan**, Vergi Hukuku, Ankara 2015, s. 209 vd.

manında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini ifade eder. Şahsi, medeni haller veya aile durumu hakkında gerçeğe aykırı beyanlar ile veya sair suretlerle verginin noksan tahakkuk ettirilmesine veya haksız yere geri verilmesine sebebiyet vermek de vergi ziyayı hükmündedir.”

344. madde de vergi ziyayı suçunu düzenlenmektedir. “341. madde-
de yazılı hallerde vergi ziyasına sebebiyet verildiği takdirde, mükellef
veya sorumlu hakkında ziyaa uğratılan verginin bir katı tutarında ver-
gi ziyayı cezası kesilir. Vergi ziyasına 359. maddede yazılı fiillerle sebe-
biyet verilmesi halinde bu ceza üç kat, bu fiillere iştirak edenlere ise bir
kat olarak uygulanır.”

Usulsüzlük suçu da VUK m. 351 ve devamında düzenlenmektedir. Kanuna göre “Usulsüzlük”, vergi kanunlarının şekle ve usule müteal-
lik hükümlerine riayet edilmemesidir. Vergi ziyayı suçunda, vergi kaybı
oluşmakta iken, usulsüzlük suçunda henüz vergi kaybı meydana gel-
memiştir. Vergi yükümlüsü veya sorumlusu, şekle ve usule aykırı iş-
lemleri ile vergi kaybı için elverişli ortam yaratmaya çalışmaktadır.
VUK’un 352. ve devamı maddeleri usulsüzlük suçu teşkil eden eylem-
leri tek tek saymış ve cezaları da belirlemiştir. Suçlar arasında 1. Dere-
ce, 2. Derece ve özel ceza gerektiren haller olmak üzere bir ayrıma gi-
dilmiştir. Usulsüzlükler, kanunda yazılı derecelere ve kanuna bağlı cet-
vele göre cezalandırılır. Usulsüzlük fiili re’sen takdiri gerektirirse, bağ-
lı cetvelde yazılı cezalar iki kat olarak kesilir. 1. Derece usulsüzlükler
şunlardır: Vergi ve harç beyannamelerinin süresinde verilmemiş olma-
sı, Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerden herhangi biri-
nin tutulmamış olması, Defter kayıtlarının ve bunlarla ilgili vesikaların
doğru bir vergi incelemesi yapılmasına imkân vermeyecek derecede
noksan, usulsüz veya karışık olması, Çiftçiler tarafından 245. madde
hükmüne göre muhtar ve ihtiyar heyetlerince yapılan davete müddetin-
de icabet edilmemesi, Bu Kanunun kayıt nizamına ait hükümlerine
uyulmamış olması, İşe başlamanın zamanında bildirilmemesi, Tasdiki
mecburi olan defterlerden herhangi birinin tasdik muamelesinin yapıt-
rılmamış olması (Kanuni sürenin sonundan başlayarak 1 ay geçtikten
sonra tasdik ettirilenler, tasdik ettirilmemiş sayılır.), Diğer ücretler üze-
rinden alınan Gelir Vergisinde, tarh zamanı geçtiği halde verginin tarh
ettirilmemiş olması, Veraset ve intikal vergisi beyannamesinin 342/2.
maddede belirtilen süre içerisinde verilmiş olması.

2. Derece usulsüzlükler ise şunlardır: Veraset ve intikal Vergisi Beyannamelerinin süresinin sonundan başlayarak 342/1. maddede belirtilen süre içinde verilmiş olması, Ekim ve sayım beyanlarının süresi içinde veya kanunda istenilen bilgileri ihtiva edecek doğru bir şekilde yapılmaması, Vergi kanunlarında yazılı bildirmelerin zamanında yapılmamış olması (işe başlamayı bildirmek hariç), Vergi karnesinin süresinin sonundan başlayarak 15 gün geçtiği halde alınmamış olması, Tasdiki mecburi olan defterlerden herhangi birinin tasdik muamelesinin, süresinin sonundan başlayarak bir ay içinde yaptırılmış olması, Vergi beyannameleri, bildirimler, evrak ve vesikaların kanunen belli şekil ve muhteviyatı ve ekleri ile bunlarla ilgili olarak yapılan diğer düzenlemelere ilişkin hükümlere uyulmamış olması, Hesap veya muamelelerin doğruluk veya açıklığını bozmamak şartıyla bazı evrak ve vesikaların bulunmaması veya ibraz edilmemesi.

Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması, diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması, damga vergisi ile ilgili usulsüzlükler ve bilgi vermekten çekinenler ile 256, 257 ve mükerrer 257. madde hükmüne uyulmaması da “Özel Usulsüzlükler” arasında sayılmıştır.

Ceza Hukuku Anlamında Suçlar ve Cezalar

Daha önce de belirttiğimiz gibi, VUK'ta bir kısım vergi suçları için ceza mahkemelerinde yargılama yapılması ve hürriyeti bağlayıcı cezalara hükmedilmesi düzenlenmiştir.

Bu suçlardan ilki, VUK'un 359. Madde ve devamı hükümlerinde düzenlenen “Kaçakçılık” suçudur. Kaçakçılık suçunda vergi yükümlüsü, sorumlusu ve bunların suçlarına iştirak edenler, vergi kaybına yol açacak şekilde hileli eylemlerde bulunmaktadır. Bu eylemler, aynı maddede sayılmıştır. Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapmak, defter, kayıt ve belgeleri tahrif etmek, gizlemek, defter kayıt ve belgeleri yok etmek, sahte belge aslı veya sureti düzenlemek, kullanmak, yetkisiz olarak belge basmak, bu belgeleri kullanmak gibi eylemler için suçun türüne göre 18 ay ila 5 yıl aralığında hapis cezası öngörülmüştür. Hürriyeti bağlayıcı cezaların bu eylemleri işleyenler hakkında uygulanacağı açıkça düzenlenmiş olup, işleyenler yönünden “kusur” şartı aranmaktadır. Bir başka ifadeyle, VUK'ta yer alan kaçakçılık eylemlerinin tespitinde, ceza hukukunun suçun maddi ve sübjektif unsurlarına ilişkin ilkeler esas alınmaktadır.

Ceza hukuku anlamında sorumluluk doğuran bir başka suç tipi, Vergi Mahremiyetinin İhlali'dir. VUK 362. Maddesi uyarınca; VUK'un 5. Maddesinde sayılan ve vergi mahremiyetine uymak zorunda olan kişilerden bu mahremiyeti ihlal edenler, Türk Ceza Kanunu'nun ("TCK") 239. Maddesine göre cezalandırılmaktadır. Bu kişiler şunlardır: Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar, vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay'da görevli olanlar, vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler, vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler. Bu kişiler, görevleri dolayısıyla, mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine müteallik olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların nef'ine kullanamazlar. Bu yasak, yukarıda yazılı kimseler, bu görevlerinden ayrılırlar dahi devam eder. TCK 239 uyarınca, bu suçu işleyen kişi, şikayet üzerine, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Cebir veya tehdit kullanarak bir kimseyi bu madde kapsamına giren bilgi veya belgeleri açıklamaya mecbur kılan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

VUK'un 6. Maddesinin son fıkrası, "Yükümlülerin Özel İşlerini Yapma" suçunu düzenlemektedir. Buna göre vergi işlerinde görevli olan devlet memurları ile, vergi mahkemelerinde, bölge idare mahkemelerinde, Danıştay'da görevli olanların, yükümlülerin vergi yasalarının uygulanması ile ilgili hesap, yazı ve diğer özel işlerini ücretsiz de olsa yapmalarını yasaklamaktadır. Bu yasağa aykırı davranışların TCK'nın "Görevi Kötüye Kullanma" başlıklı 257/1 maddesi uyarınca 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür.

Vergi Suç ve Cezalarına İlişkin Genel Kurallar

Ceza hukukundaki genel kurallardan "İştirak" açısından vergi suç ve cezalarına bakacak olursak, 359. Maddede sayılan vergi kaçakçılığı suçlarının işlenmesine iştirak eden suç ortaklarının da TCK'nın suça iştirak hükümleri esas alınarak cezalandırılacağını belirtmemiz gerekir. Eylemi birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri fail olarak sorumlu olur, başkasını suç işlemeye azmettiren kişi de, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır. Vergi kaçakçılığı suçlarının işlenmesine iştirak eden suç

ortaklarının bu suçların işlenmesinde maddi menfaati bulunmuyor ise, fer'i iştirak hükümleri uyarınca hakkında verilecek ceza yarıya indirilir.

Bilindiği gibi ceza hukukunda “Tekerrür”, daha önce suç işleyen ve cezası kesinleşen bir kimsenin belirli bir süre içinde yeniden suç işlemesi halinde cezasının artırılması nedenidir. VUK m. 339 uyarınca, vergi suçlarında da bu durum geçerli olup, vergi ziyanının 5 yıl içinde tekrarı halinde ceza yüzde 50, usulsüzlüğün 2 yıl içinde tekrarı halinde ise ceza yüzde 25 arttırılır. Ceza hukukundaki tek bir eylem ile birden fazla suç işlenmesi anlamına gelen “Birleşme” ilkesinin vergi suç ve cezaları açısından da geçerli olduğunu belirtmek gerekir.

Türkiye ve Avrupa’da Kişisel Verilerin Korunması*

Av. Eda Uludere

Giriş ve Genel Hukuki Çerçeve

Kişisel verilerin korunması kavramının önemi özellikle son on yılda olmak üzere, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren giderek artmıştır. Avrupa’da söz konusu koruma, ikili bir sistem üzerinden sağlanır. Sistemlerden ilki, Avrupa Konseyi (“Konsey”) düzleminde, diğeri ise Avrupa Birliği (“AB”) *acquis communautaire*’i kapsamında sağlanır. Konsey düzeyinde kişisel verilerin korunması bir taraftan İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (“İHAS”), md. 8, diğer taraftan ise Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulma Sürecinde Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşme (“108 sayılı Sözleşme”) içeriğinde düzenlenir. Türkiye Konsey’e üye 47 Devletten biri olarak, İHAS’a taraf olsa da; bu makale tarihinde, 28.01.1981 tarihinde imzalamış olduğu 108 sayılı Sözleşme’ye henüz taraf olmamıştır. AB çerçevesinde, 1985 tarihli 95/46/EC sayılı Yönerge (“Yönerge”) kişisel verilerin korunması hususundaki temel mevzuattır.¹ Ancak, sosyal medya ve bulut bilişim gibi Yönerge sonrası ortaya çıkan teknolojik gelişmeleri de içerecek bir Genel Veri Koruması Tüzüğü (“Tüzük”) de hazırlık aşamasındadır².

Türk hukukunda kişisel verilerin korunması Anayasa’ya 12.09.2010 tarihinde eklenen md. 20’nin son fıkrasında temellenir: *“Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğ-*

* *Aralık 2015 tarihli Makale*

¹ 95/46/EC sayılı Yönerge’nin tam metni için bkz: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN> (erişim tarihi: 30.12.2015).

² The New European General Data Protection Regulation, <http://www.mondaq.com/x/452870/Data+Protection+Privacy/The+New+European+General+Data+Protection+Regulation> (erişim tarihi: 30.12.2015).

renmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.” Anayasa koyucu tarafından son cümlede öngörülen kanun Türk yasama gündeminde uzun yıllardır yer alır. Yönerge esas alınarak hazırlanan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı’nın (“Tasarı”) dördüncü taslağı 2014 yılında hazırlanmıştır ve bu taslağın 2016 yılında kanunlaşması öngörülmektedir³.

Elektronik ticari iletişim kapsamında kişisel verilerin korunması 05.11.2014 tarihli be 29166 sayılı Remi Gazete’de yayımlanmış ve 01.05.2015 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’da (“E-Ticaret Kanunu”) düzenlenir. Bu makalede E-Ticaret Kanunu’nun kapsamında olmayan kişisel verilerin korunması kavramı incelenecek; mümkün ve gerekli oldukça AB mevzuatıyla karşılaştırmalı bir yöntem izlenecektir⁴.

Tanım

Yönerge md. 2(a)’ya göre kişisel veri “*Kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkili her tür veri; kimliği belirlenebilir kişi ise doğrudan veya dolaylı olarak özellikle bir kimlik numarasının veya kişinin fiziksel, fizyolojik, akli, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine ait bir veya birden fazla spesifik faktörün referansına dayanılarak teşhis edilebilir olan kişidir*” şeklinde tanımlanır. Görüldüğü üzere, korumanın kapsamını geniş tutmak amacıyla, kişisel veri geniş tanımlanır.

Tasarı’nın 3. maddesinde kişisel veriler neredeyse aynı şekilde tanımlanmakla birlikte, madde gerekçesi bu tanımlı, kişinin adı, soyadı, doğum tarihi ve yeri, fiziksel özellikleri, ailevi, ekonomik, sosyal ve psikolojik özellikleri, sosyal güvenlik numarası, özgeçmişi, ses ve görüntü izleri, genetik verileri, IP adresi, e-posta adresi, hobileri, tercihleri ve üyeliklerini de içerecek şekilde somutlaştırır. Kişinin tıbbi bilgileri ile dini ve politik görüşleri de yukarıda sayılanlara eklenebilir.

³ Güncel bir not olarak belirtilmelidir ki, tasarı Aralık 2015 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na sunulmuştur.

⁴ E-ticaret alanında kişisel verilerin korunması için bkz <http://www.erdem-erdem.com/articles/elektronik-ticaretin-duzenlenmesi-hakkinda-kanun-ve-getirdigi-yenilikler/> (erişim tarihi: 30.12.2015).

Tasarı'daki md. 6'nın esin kaynağı olan Yönerge md. 8 ise kişisel verilerin bir alt kategorisini tanımlar. Buna göre, etnik kimlik, orjin, politik, dini ve felsefi görüşler, üyelikler, sağlık ve cinsel hayata dair bilgiler özel kişisel bilgilerdir. Bu bilgilere ilişkin koruma, bu bilgilerin işlenmesinin ancak belli bazı özel şartların yerine gelmesiyle mümkün olur. Bu şartlar Yönerge ve Tasarı'nın ilgili maddelerinde belirtilir. 108 sayılı Sözleşme ayrıca ceza mahkumiyetlerini de kişisel veri olarak değerlendirir⁵.

Korumanın Kapsamı

Türk Hukuku'nda Anayasa'da öngörüldüğü üzere kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir kanun yürürlükte olmasa da, bu kanunun yokluğunda ve E-Ticaret Kanunu haricinde, bu koruma Anayasa, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile sağlanır. Türk Medeni Kanunu md. 23 vd. kişisel hakların korunmasını ve bu korunmayı sağlayacak davaların hangileri olduğunu gösterir. Buna ek olarak, Türk Ceza Kanunu md. 135 kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesini, md. 136 bu verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirmeyi, md. 138 ise kişisel verileri yok etmemeyi suç olarak tanımlar.

Tasarı ve Yönerge'de belirtilen kişisel verilerin korunma yöntemleri benzerlik gösterir. İlk olarak, Tasarı md. 4 kişisel verilerin işlenmesine ilişkin Genel İlkeler ortaya koyar; bunlar, hukuka ve dürüstlük kurallarına uygunluk, doğruluk ve güncellik, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenmek, bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olmak ve verilerin işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesidir. Bir karşılaştırma yapıldığında, Yönerge md. 5'in aynı ilkeleri düzenlediği görülür, tek fark burada ilkelerin biraz daha detaylı açıklanmasıdır.

Tasarı'nın 6. maddesi uyarınca, özel nitelikli, başka bir deyişle, hassas veriler ancak istisnai şartların varlığı halinde işlenebilir. Bu bağlamda, Tasarı 7. madde uyarınca ise kişisel veriler hukuka uygun olarak işlenmiş olsalar dahi, işlenmelerini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması halinde kişisel veriler re'sen veya ilgili kişinin talebi üzerine

⁵ Handbook on European Data Protection Law, European Union Agency for Fundamental Rights, Council of Europe, 2014, s. 44.

silinir, yok edilir veya anonim hale getirilirler. Ayrıca, 8. madde kişisel verilerin transferine ilişkin sınırlamalar getirir ve onları aynı hüküm tarafından ortaya konan birtakım şartların varlığına bağlı kılar. Buna ek olarak, 10. madde ise kişisel verilerin korunmasında önemli bir boşluğu doldurarak kişisel veri sahibi ilgili kişinin haklarını düzenler; bu haklar arasında kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenmek, buna ilişkin bilgi talep etmek, kişisel verilerinin işlenme amacını ve bu amaca uygun kullanıp kullanılmadığını öğrenmek, bunların aktarıldığı üçüncü kişileri bilmek, varsa yanlışlıkların düzeltilmesini istemek sayılabilir. Bu hüküm aynı zamanda, kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sonucu ortaya çıkacak zararların giderilmesinin ilgili kişi tarafından talep edilebileceğini de düzenler.

Tasarı'nın Dördüncü Bölüm'ünde Tasarı'nın uygulamasını denetleyecek bir Kişisel Veri Koruma Kurulu ("Kurul") öngörülür. Buna ek olarak, md. 15 uyarınca bir veri sorumluları sicili tutulacak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiler bu sicile kaydolacaktır. AB uygulamasında söz konusu denetim Avrupa Veri Koruma Denetçisi ("EDPS") adı verilen bağımsız bir denetleyici kuruluş tarafından yürütülür⁶.

Bunlara ek olarak, Tasarı'nın 16. maddesi Türk Ceza Kanunu'na atıfta bulunarak birtakım suçları düzenlerken, 17. maddesi Tasarı'ya aykırılıktan doğan kabahatleri ve bunların yaptırımlarını ortaya koyar. Buna karşılık Yönerge'nin 24. maddesi söz konusu bir aykırılık sonucu meydana gelebilecek suç ve kabahatler için Üye Devletleri işaret eder ve bunların Üye Devletlerin iç hukukları tarafından düzenlenmesi öngörür.

Sonuç

Kişisel veri koruması hem Türk hem de AB sisteminde hala gelişme evresindedir. AB mevcut korumasını şu anki mevzuatını, bir başka hukuki araca (yönerge yerine tüzük ile) devşirmek ve modern iletişim ve veri depolama sistemlerine adapte etmek yolunu seçerken; Tasarı'nın henüz kanunlaşmadığı bu koruma Türkiye'de daha geri düzeydedir. Yönerge'den fazlasıyla esinlenen Tasarı'nın kanunlaşmasıyla, Türkiye'deki kişisel veri koruması AB'deki dengine yakın bir hal alacaktır.

⁶ EDPS hakkında daha fazla bilgi için bkz: <https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/EDPS> (erişim tarihi: 30.12.2015).

HUKUKİ GELİŞMELER

Önemli Milletlerarası Andlaşmalar

- 31.12.2014 tarihinde imzalanan, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği Arasında “Birliğin Kültürel ve Yaratıcı Sektörlere Yönelik ‘Yaratıcı Avrupa’ Programına Türkiye Cumhuriyeti’nin Katılımı ve ‘Yaratıcı Avrupa’nın Medya Alt Programı Kapsamında Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İşbirliği Yapılması Hakkında Andlaşma” onaylanmasına ilişkin 12.12.2014 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 26.12.2014 tarihli ve 29217 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 21.05.2014 tarihinde Viyana’da imzalanan “Türkiye-Avusturya Uluslararası Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı Protokolü”nün onaylanmasına ilişkin 01.12.2014 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 30.12.2014 tarihli ve 29221 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 6587 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Nükleer Araştırma Örgütü (CERN) Arasında CERN’de Ortak Üye Statüsü Verilmesi Hakkında Andlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 03.02.2015 tarihli ve 29256 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Sosyal Güvenlik Andlaşmasının Onaylanması Hakkında Karar 06.02.2015 tarihli ve 29259 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 04.12.2014 tarihli ve 6580 sayılı Kanunla Onaylanması Uygun Bulunan 176 Sayılı Maden İşyerlerinde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesinin Onaylanması Hakkında Karar 09.02.2015 tarihli ve 29262 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Katılım Öncesi Yardım Aracı-Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma Bileşeni Çerçevesinde 2008 Türkiye Ulusal Programına Yönelik Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Arasında Finansman Andlaşmasına Ek No 5’in Onaylanması Hakkında Karar 11.02.2015 tarihli ve 29264 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

- Türkiye-Azerbaycan Uluslararası Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı Protokolünün Onaylanması Hakkında Karar 12.02.2015 tarihli ve 29265 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Malezya Hükümeti Arasında Serbest Ticaret Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 20.02.2015 tarihli ve 29273 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Gürcistan Enerji Bakanlığı Arasında Türkiye-Gürcistan Elektrik Enterkonneksiyonlarının Geliştirilmesi Hakkında Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 26.02.2015 tarihli ve 29279 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Yunanistan Cumhuriyeti Çevre, Enerji ve İklim Değişikliği Bakanlığı Arasında Enerji Alanında İşbirliği Hakkında Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 26.02.2015 tarihli ve 29279 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 30 Eylül 1957 Tarihli Tehlikeli Malların Karayolu ile Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Andlaşmasının (ADR) Madde 1 (a), Madde 14 (1) ve Madde 14 (3) (b)’sini Tadil Eden Protokole Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 26.02.2015 tarihli ve 29279 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Cumhuriyetinin Demiryolu Bağlantısı Olan Limanları Arasındaki Uluslararası Demiryolu-Feribot Hattının Organizasyonu ile İlgili Andlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 26.02.2015 tarihli ve 29279 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 26.02.2015 tarihli ve 29279 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- D-8 Üye Devletleri Arasında Tercihli Ticaret Andlaşmasının Ekini Teşkil Eden Taviz Listelerinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 26.02.2015 tarihli ve 29279 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 15.05.2012 tarihinde İstanbul’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 28.03.2015 tarihli ve 29309 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 27.04.2007 tarihinde Lefkoşa’da imzalanan ve 03.12.2014 tarihli ve 6578 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kayıtlı Posta, On-Line Havale ve Tahsilat Hizmetlerinin Geliştirilmesine İlişkin Protokol 06.04.2015 tarihli ve 29318 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Arasında Üçüncü Taraf Maliyet Paylaşımı Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 11.04.2015 tarihli ve 29323 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Cumhuriyeti ile Kosova Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 22.04.2015 tarihli ve 29334 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Sözleşmesinde Değişiklik’in Beyanla Onaylanması Hakkında 08.04.2015 tarihli ve 2015/7533 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Kararı 24.04.2015 tarihli ve 29336 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Rusya Federasyonu Enerji Bakanlığı Arasında Nükleer Güç Mühendisliği Alanında İşbirliği Protokolü ile Notaların Onaylanması Hakkında 23.03.2015 tarihli ve 2015/7459 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 26.04.2015 tarihli ve 29338 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Komisyonu Arasında Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA II) Çerçevesinde Birlik Tarafından Türkiye Cumhuriyetine Yapılacak Mali Yardımın Uygulanmasına İlişkin Düzenlemeler Hakkında Çerçeve Andlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 28.04.2015 tarihli ve 29340 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Acil Durumlar Alanında İşbirliği Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 28.04.2015 tarihli ve 29340 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Nükleer Araştırma Örgütü (“CERN”) Arasında CERN’de Ortak Üye Statüsü Verilmesi Hakkında Andlaşma ve Andlaşma’ya Dair Beyanımızı İçeren Mektup’un Onaylanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı 28.04.2015 tarihli ve 29340 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) I Dönem - IV Bileşen Kapsamında 2013 Yılı İtibarıyla Gerçekleşen Fon Kaybı Doğrultusunda İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı Eki Olan Mali Tablolarda ve Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Komisyonu Arasında Akdedilen Finansman Andlaşmasının Bazı Hükümlerinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Mektup Teatisi Yoluyla Yapılan Andlaşmanın Onaylanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı 30.04.2015 tarihli ve 29342 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Şili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Andlaşmasının Onaylanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı 08.05.2015 tarihli 29349 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 02.02.2015 tarihinde Brüksel’de imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği Arasında Türkiye’nin Avrupa Birliği İstihdam ve Sosyal Yenilik Programına Katılımına İlişkin Andlaşmanın onaylanmasına ilişkin 2015/7596 sayılı ve 20.04.2015 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 21.05.2015 tarihli ve 29362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- 01.04.2015 tarihli ve 6642 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyetinde Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesi Alanında İşbirliğine İlişkin Andlaşma ile Türkiye Cumhuriyetinde Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesine Dair İşbirliği Zaptının onaylanmasına ilişkin 2015/7697 sayılı ve 06.05.2015 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 23.05.2015 tarihli ve 29364 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 30.05.2013 tarihinde Aşkabat’ta imzalanan ve 10.02.2015 tarihli ve 6624 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkmenistan Hükümeti Arasında Türkmenistan’dan Türkiye Cumhuriyetine Doğalgaz Sevk Edilmesi Konusunda İşbirliğine Dair Çerçeve Andlaşma’nın onaylanmasına ilişkin 2015/7543 sayılı ve 08.04.2015 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 31.05.2015 tarihli ve 29372 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 04.05.2010 tarihinde Atina’da imzalanan ve 10.02.2015 tarihli ve 6613 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Yunanistan Cumhuriyeti Çevre, Enerji ve İklim Değişikliği Bakanlığı Arasında Enerji Alanında İşbirliği Hakkında Mutabakat Zaptı’nın onaylanmasına ilişkin 2015/7552 sayılı ve 08.04.2015 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 31.05.2015 tarihli ve 29372 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 29.07.2009 tarihinde Ankara’da imzalanan ve 10.02.2015 tarihli ve 6612 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Gürcistan Enerji Bakanlığı Arasında Türkiye-Gürcistan Elektrik Entegrasyonlarının Geliştirilmesi Hakkında Mutabakat Zaptı’nın onaylanmasına ilişkin 2015/7549 sayılı ve 08.04.2015 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 02.06.2015 tarihli ve 29374 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 11.03.2013 tarihinde Stokholm’de imzalanan ve 10.02.2015 tarihli ve 6604 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İsveç Krallığı Hükümeti Arasın-

da Çevre Teknolojileri Alanında Ticaret, Yatırım ve İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptı'nın onaylanmasına ilişkin 2015/7656 sayılı ve 27.04.2015 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 05.06.2015 tarihli ve 29377 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

- 17.12.2013 tarihinde Ankara'da imzalanan ve 04.02.2015 tarihli ve 6594 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşik Meksika Devletleri Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Andlaşması ve eki Protokol'ün onaylanmasına ilişkin 2015/7628 sayılı ve 20.04.2015 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 06.06.2015 tarihli ve 29378 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 15.05.2012 tarihinde İstanbul'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Andlaşmasının onaylanmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı 11.07.2015 tarihli ve 29413 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 30.05.2012 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kosova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Andlaşmanın onaylanmasına dair Bakanlar Kurulu Kararı 12.07.2015 tarihli ve 29414 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Andlaşmasının Onaylanması Hakkında 22.07.2015 tarihli ve 2015/7929 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 12.08.2015 tarihli ve 29443 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Çevre Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanması Hakkında 22.07.2015 tarihli ve 2015/7946 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 12.08.2015 tarihli ve 29443 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı Vakıf Fonu Yöneticisi Olarak Hareket Eden Uluslararası

İmar ve Kalkınma Bankası Arasında Akdedilen Hibe Andlaşmasının Onaylanması Hakkında 2015/8157 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 12.11.2015 sayılı ve 29530 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı’nın NATO Enerji Güvenliği Mükemmeliyet Merkezi’nin Kuruluşu, Yönetimi ve İşleyişine Dair Mutabakat Muhtırası’na İştirakine İlişkin Katılım Belgesi’nin Beyanla Birlikte Onaylanması Hakkında 2015/8181 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 14.11.2015 tarihli ve 29532 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İran İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Çevre Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanması Hakkında 2015/8236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 19.11.2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hibe Andlaşmasının Yürürlüğe Girmesi Hakkında 2015/8243 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 19.11.2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Komisyonu Arasında Katılım Öncesi Yardım Aracı Altında Tarım ve Kırsal Kalkınma Politika Alanı (IPARD) Kapsamında Türkiye Cumhuriyetine Yapılacak Olan Birlik Mali Yardımının Yönetimi ve Uygulanmasına İlişkin Hükümleri Tesis Eden Sektörel Andlaşmanın Onaylanması Hakkında 2015/8246 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 19.11.2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Katılım Öncesi Yardım Aracı-Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma Bileşeni Çerçevesinde 2012 Türkiye Ulusal Programına Yönelik Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Komisyonu Arasında Finansman Anlaşmasına 1 No’lu Ek ile Notaların Onaylanması Hakkında 26.10.2015 tarihli 2015/8206 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 22.11.2015 tarihli ve 29540 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Arasındaki Türkiye’ye İlişkin ‘Bölgesel Kalkınma’ Bileşeni Altındaki Katılım Öncesi Yardım Aracından Sağlanan Topluluk Yardımına Yönelik Çok Yıllı ‘Çevre’ Operasyonel Programı ile İlgili Finansman Anlaşmasını Değiştiren Finansman Anlaşması ile İlişik Notaların Onaylanması Hakkında 09.11.2015 tarihli 2015/8211 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 22.11.2015 tarihli ve 29540 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Arasında İmzalanan Türkiye İçin Yıllık Aksiyon Programı’na Ait Ekli Finansman Anlaşması ile İlişik Notaların Onaylanması Hakkında 14.12.2015 tarihli 2015/8301 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 19.12.2015 tarihli ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Tarafından Temsil Edilen Avrupa Birliği Arasında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Arasındaki Türkiye’ye İlişkin “Bölgesel Kalkınma” Bileşeni Altındaki Katılım Öncesi Yardım Aracından Sağlanan Topluluk Yardımına Yönelik Çok Yıllı “Bölgesel Rekabet Edilebilirlik” Operasyonel Programı ile İlgili Finansman Anlaşmasını Değiştiren Finansman Anlaşması ile İlişik Notaların Onaylanması Hakkında 14.12.2015 tarihli 2015/8303 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 19.12.2015 tarihli ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Tarafından Temsil Edilen Avrupa Birliği Arasında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Arasındaki Türkiye’ye İlişkin “Bölgesel Kalkınma” Bileşeni Altındaki Katılım Öncesi Yardım Aracından Sağlanan Topluluk Yardımına Yönelik Çok Yıllı “Ulaştırma” Operasyonel Programı ile İlgili Finansman Anlaşmasını Değiştiren Finansman Anlaşması ile İlişik Notaların Onaylanması Hakkında 14.12.2015 tarihli 2015/8304 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 19.12.2015 tarihli ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Tarafından Temsil Edilen Avrupa Birliği Arasında Türkiye Cumhuriyeti

ti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Arasındaki Türkiye'ye İlişkin “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi” Bileşeni Altındaki Katılım Öncesi Yardım Aracından Sağlanan Topluluk Yardımına Yönelik Çok Yıllı “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi” Operasyonel Programı ile İlgili Finansman Anlaşmasını Değiştiren Finansman Anlaşması ve İlişik Notaların Onaylanması Hakkında 14.12.2015 tarihli 2015/8311 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 20.12.2015 tarihli ve 29568 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Tarafından Temsil Edilen Avrupa Birliği Arasında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Arasındaki Türkiye'ye İlişkin “Bölgesel Kalkınma” Bileşeni Altındaki Katılım Öncesi Yardım Aracından Sağlanan Topluluk Yardımına Yönelik Çok Yıllı “Bölgesel Rekabet Edebilirlik” Operasyonel Programı ile İlgili Finansman Anlaşmasını Değiştiren Finansman Anlaşması ve İlişik Notaların Onaylanması Hakkında 14.12.2015 tarihli 2015/8313 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 20.12.2015 tarihli ve 29568 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Tarafından Temsil Edilen Avrupa Birliği Arasında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Arasındaki Türkiye'ye İlişkin “Bölgesel Kalkınma” Bileşeni Altındaki Katılım Öncesi Yardım Aracından Sağlanan Topluluk Yardımına Yönelik Çok Yıllı “Çevre” Operasyonel Programı ile İlgili Finansman Anlaşmasını Değiştiren Finansman Anlaşması ve İlişik Notaların Onaylanması Hakkında 14.12.2015 tarihli 2015/8314 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 20.12.2015 tarihli ve 29568 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

Önemli Bakanlar Kurulu Kararları

- 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 3'üncü Maddesinin (b) Bendi Kapsamında Yapılacak İhalelere İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair 24.11.2014 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 24.12.2014 tarihli ve 29215 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Bazı Mallara Uygulanan Özel Tüketim Vergisi Oranları ile Maktu ve Asgari Maktu Vergi Tutarlarının Tespiti Hakkında 31.12.2014 tarihli 2014/7127 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 01.01.2015 tarihli ve 29223 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 26.01.2015 tarihli ve 2015/7205 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 31.01.2015 tarihli ve 29253 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında 29.12.2014 tarihli ve 2014/7149 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 01.02.2015 tarihli ve 29254 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası Hakkında 26.01.2015 tarihli ve 2015/7249 sayılı Karar, 06.02.2015 tarihli ve 29259 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Resmi İstatistik Programı (2012-2016)'nda Değişiklik Yapılmasına Dair 26.01.2015 tarihli ve 2015/7242 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 17.02.2015 tarihli ve 29270 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar"ın yürürlüğe konulması hakkında 15.12.2014 tarihli ve 2014/7273 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 05.03.2015 tarihli ve 29286 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- "Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanacak Hazine Desteğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar"ın yürürlüğe konulması hakkında 25.02.2015 tarihli ve 2015/7331 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 05.03.2015 tarihli ve 29286 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Yer Alan Bazı Başvuru ve İlk Taksit Ödeme Sürelerinin Uzatılmasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı 31.03.2015 tarihli ve 29312 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Belgesiz İhracat Kredileri ile Vergi Resim ve Harç İstisnası Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 06.03.2015 tarihli ve 2015/7431 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 24.04.2015 tarihli ve 29336 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması Programını Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında 23.03.2015 tarihli ve 2015/7467 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 24.04.2015 tarihli ve 29336 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalatta Tarife Kontenjanı Uygulanması Hakkında 02.03.2015 tarihli ve 2015/7358 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 05.05.2015 tarihli ve 29346 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalat Rejimi Kararına Ek 06.05.2015 tarihli 2015/7699 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 23.05.2015 tarihli ve 29364 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 3213 Sayılı Maden Kanununun Geçici 29’uncu Maddesi Kapsamında Devam Eden Rödövens Sözleşmelerinde, Yer Altındaki Maden İşlerinde Meydana Gelen Maliyet Artışları İçin Fiyat Farkı Ödenmesine İlişkin 08.05.2015 tarihli 2015/7703 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 23.05.2015 tarihli ve 29364 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalat Rejimi Kararına Ek Kararda değişiklik yapılmasına ilişkin 20.04.2015 tarihli 2015/7606 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 30.05.2015 tarihli ve 29371 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Tehlikeli Maddeler İçin Yaptırılacak Sorumluluk Sigortaları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 08.04.2014 tarihli ve 2015/7582 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 01.06.2015 tarihli ve 29373 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalat Rejimi Kararına Ek 18.05.2015 tarihli ve 2015/7712 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 07.06.2015 tarihli ve 29379 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- İthalat Rejimi Kararına Ek 18.05.2015 tarihli ve 2015/7713 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 07.06.2015 tarihli ve 29379 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 14.04.2015 tarihli ve 2015/7603 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 11.06.2015 tarihli ve 29383 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı 24.06.2015 tarihli ve 29396 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanacak Hazine Desteğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 2015/7715 sayılı ve 13.05.2015 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 24.06.2015 tarihli ve 29396 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 3213 Sayılı Maden Kanununun geçici 29’uncu maddesi kapsamında devam eden r  d  vans sözleşmelerinde, yer altındaki maden i  lerinde meydana gelen maliyet artışları için fiyat farkı ödenmesine i  li  kin Kararda de  gi  klik yapılması hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı 09.07.2015 tarihli ve 29411 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından   ıkarılan 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 3’  nc   Maddesinin (b) Bendi Kapsamında Yapılacak İhalelere İlişkin Esasların Y  r  rl     Konulması Hakkında 15.06.2015 tarihli ve 2015/7755 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 24.07.2015 tarihli ve 29424 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Mill   Savunma Bakanlığı tarafından   ıkarılan 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 3’  nc   Maddesinin (b) Bendi Kapsamında Yapılacak İhalelere İlişkin Esaslarda De  gi  klik Yapılmasına Dair Esasların Y  r  rl     Konulması Hakkında 06.07.2015 tarihli ve 2015/7915 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 24.07.2015 tarihli ve 29424 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 4458 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Kararda De  gi  klik Yapılmasına Dair Kararın

Yürürlüğe Konulması Hakkında 06.07.2015 tarihli ve 2015/7917 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 25.07.2015 tarihli ve 29425 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Grizu Gazı ve/veya Yanıcı Gazlar veya Tozlar Nedeniyle Muhtemel Patlayıcı Ortama Sahip Yeraltı Kömür Ocakları ile Bu Tip Madenlerin Yerüstü Tesislerinde Bulunan Teçhizat ve Koruyucu Sistemler Hakkındaki Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkında 13.07.2015 tarihli ve 2015/7966 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 04.08.2015 tarihli ve 29435 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Avrupa Birliği Menşeli Bazı Tarım Ürünleri İthalatında Tarife Kontenjanı Uygulanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 10.08.2015 tarihli ve 2015/7997 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 14.08.2015 tarihli ve 29445 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kararında Değişiklik Yapılması Hakkında 03.08.2015 tarihli ve 2015/7998 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 14.08.2015 tarihli ve 29445 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 19.08.2015 tarihli İthalat Rejimi Kararına Ek Karar 26.08.2015 tarihli ve 29457 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar’ın yürürlüğe konulması hakkında 20.08.2015 tarihli karar 27.08.2015 tarihli ve 29458 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 4458 Sayılı Gümrük Kanunu’nun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 2015/8113 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 13.10.2015 tarihli ve 29501 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kalkınma Bakanlığı Tarafından 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 3’üncü Maddesinin (f) Bendi Kapsamında Yapılacak İhalelere İlişkin Esaslar Hakkında 12.10.2015 sayılı ve 2015/8142 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 05.11.2015 tarihli ve 29523 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- İthalatta Korunma Önlemi Uygulanmasına İlişkin 12.10.2015 tarihli ve 2015/8157 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 12.11.2015 tarihli ve 29530 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 09.11.2015 tarihli ve 2015/8216 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 19.11.2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanacak Hazine Desteğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 14.12.2015 tarihli 2015/8310 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 18.12.2015 tarihli ve 29566 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bazı Alanların Teknoloji Geliştirme Bölgesi Olarak Tespit Edilmesine İlişkin 07.12.2015 tarihli 2015/8284 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 19.12.2015 tarihli ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

Kanunlardaki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- 6585 Sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun 29.01.2015 tarihli ve 29251 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 18.02.2015 tarihli ve 29271 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 07.04.2015 tarihli ve 29319 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Kanun maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 15.04.2015 tarihli ve 29327 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Kanun hükümleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 23.04.2015 tarihli ve 29335 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Kanun’un 8. maddesi yayım tarihini izleyen aybaşından itibaren, diğer hükümleri ise yayımlandıkları tarihte yürürlüğe girdi.

Yönetmeliklerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 20.12.2014 tarihli ve 29211 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- Atık Su, Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifele-
rinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönet-
melikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 23.12.2014 ta-
rihli ve 29214 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle
yürürlüğe girdi.
- Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik
Yapılmasına Dair Yönetmelik 24.12.2014 tarihli ve 29215 sayı-
lı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 4749 Sayılı Kanun Kapsamında Dış Finansman Sağlanmasına
İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 25.12.2014 tarih-
li ve 29215 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yü-
rürlüğe girdi.
- Endüstri Bölgeleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Da-
ir Yönetmelik 27.12.2014 tarihli ve 29218 sayılı Resmi Gaze-
te’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişik-
lik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.12.2014 tarihli ve 29218
sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası İthalat ve İhracat Yönetmeliğinde Değişiklik
Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 28.12.2014 tarihli ve 29219 sa-
yıli Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Yetkilendirme Yönet-
meliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.12.2014
tarihli ve 29221 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle
yürürlüğe girdi.
- Sigorta Acenteleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İliş-
kin Yönetmelik 30.12.2014 tarihli ve 29221 sayılı Mükerrer
Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Denetim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.12.2014 tarihli ve 29221 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Risk Hesabı ile İlgili Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 31.12.2014 tarihli ve 29222 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 09.01.2015 tarihli ve 29231 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği 10.01.2015 tarihli ve 29232 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- İş Yeri Dışında Kurulan Sözleşmeler Yönetmeliği 14.01.2015 tarihli ve 29236 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik yayımı tarihinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girer.
- Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik 14.01.2015 tarihli ve 29236 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 18.01.2015 tarihli ve 29240 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 18.01.2015 tarihli ve 29240 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 18.01.2015 tarihli ve 29240 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Vakıf Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 21.01.2015 tarihli ve 29243 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 22.01.2015 tarihli ve 29244 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımlarında Toplu İş Sözleşmesinden Kaynaklanan Fiyat Farkının Ödenmesine Dair Yönetmelik 11.09.2014 tarihinden itibaren geçerli olmak ve yayım tarihinde yürürlüğe girmek üzere 22.01.2015 tarihli ve 29244 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Abonelik Sözleşmeleri Yönetmeliği yayımı tarihinden itibaren 3 ay sonra yürürlüğe girmek üzere 24.01.2015 tarihli ve 29246 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.01.2015 tarihli ve 29252 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği yayım tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girmek üzere 31.01.2015 tarihli ve 29253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 31.01.2015 tarihli ve 29253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Faktoring İşlemlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 01.01.2015 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 04.02.2015 tarihli ve 29260 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 14.02.2015 tarihli ve 29267 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmeliğin 3’üncü maddesi 01.01.2015 ta-

rihinden itibaren geçerli olup, diğer maddeleri ise yayım tarihinde yürürlüğe girer.

- 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 3'üncü Maddesinin (u) Bendine Göre Yapılacak Mal ve Hizmet Alımlarına İlişkin Sanayi İşbirliği Programı Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik 15.02.2015 tarihli ve 29268 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 18.02.2015 tarihli ve 29271 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Sigorta Takibine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.02.2015 tarihli ve 29280 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Araştırma Geliştirme Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Yönetmelik 27.02.2015 tarihli ve 29280 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.02.2015 tarihli ve 29281 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yanlış Sigorta Uygulamalarının Tespiti, Bildirimi, Kaydı ve Bu Uygulamalarla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.02.2015 tarihli ve 29281 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.02.2015 tarihli ve 29281 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sivil Havacılık İşletmeleri Yetkili Denetim Kuruluşları Yönetmeliği (SHY-YDK)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.02.2015 tarihli ve 29280 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Tehlikeli Maddelerin Deniz Yoluyla Taşınması Hakkında Yönetmelik 03.03.2015 tarihli ve 29284 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu yönetmeliğin çeşitli hükümleri için farklı yürürlük tarihleri öngörülmüştür.
- Güvence Hesabı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 07.03.2015 tarihli ve 29288 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 07.03.2015 tarihli ve 29288 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Teknik Denetçilerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (SHY-TD01)’te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 06.03.2015 tarihinden geçerli olmak üzere 07.03.2015 tarihli ve 29288 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik 10.03.2015 tarihli ve 29291 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 18.03.2015 tarihli ve 29299 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği Disiplin Yönetmeliği 27.03.2015 tarihli ve 29308 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı Elektronik Tebligat Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 30.03.2015 tarihli ve 29311 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Hayat Grubu Sigortaları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 01.04.2015 tarihli ve 29313 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

- Yıllık Gelir Sigortaları Yönetmeliği 01.04.2015 tarihli ve 29313 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.
- Bankaların Bağımsız Denetimi Hakkında Yönetmelik 02.04.2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 02.04.2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Derecelendirme Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 02.04.2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Holding Şirketleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 02.04.2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 02.04.2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 02.04.2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 02.04.2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Atık Yönetimi Yönetmeliği 02.04.2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- Tehlikeli Maddelerin Karayolunda Taşınması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 02.04.2015 ta-

rihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 04.04.2015 tarihli ve 29316 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Uzlaşma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 04.04.2015 tarihli ve 29316 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 15.04.2015 tarihli ve 29327 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 17.04.2015 tarihli ve 29329 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik maddeleri için farklı yürürlük tarihleri öngörüldü.
- Tütün Mamullerinin Zararlarından Korumaya Yönelik Üretim Şekline, Etiketlenmesine ve Denetlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 23.04.2015 tarihli ve 29335 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.04.2015 tarihli ve 29342 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmeliğin 12. maddesinde belirlenen iş güvenliği uzmanlarının çalışma süreleri ile tam gün çalıştırılmalarına dair hükümler 01.01.2016 tarihinde, 35/A maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları yayımlandığı tarihten üç ay sonra ve diğer maddeler yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
- Demiryolu Altyapı Erişim ve Kapasite Tahsis Yönetmeliği 02.05.2015 tarihli ve 29343 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Orman Genel Müdürlüğü Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik 02.05.2015 tarihli ve 29343 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Elektrik Şebeke Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 07.05.2015 tarihli ve 29348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliği 12.05.2015 tarihli ve 29353 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 13.05.2015 tarihli ve 29354 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 15.05.2015 tarihli ve 29356 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 16.05.2015 tarihli ve 29357 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Tarafından Tanınan Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi Kapsamında Yapılacak İhracatta Düzenlenecek EUR.1 Dolaşım Belgesi ve Fatura Beyanına İlişkin Yönetmelik 20.05.2015 tarihli ve 29361 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Orman Kanununun 17/3 ve 18’inci Maddelerinin Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 20.05.2015 tarihli ve 29361 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği 22.05.2015 tarihli ve 29363 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik yayımı tarihinden itibaren 6 ay sonra yürürlüğe girer.
- Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği 27.05.2015 tarihli ve 29368 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Konut Finansmanı Sözleşmeleri Yönetmeliği 28.05.2015 tarihli ve 29369 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik yayımı tarihinden itibaren 6 ay sonra yürürlüğe girer.

- Nükleer Tesisler İçin Ekipman Tedarik Sürecine ve İmalatçıların Onaylanmasına İlişkin Yönetmelik 28.05.2015 tarihli ve 29369 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Çerçeve Anlaşma İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.06.2015 tarihli ve 29384 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.06.2015 tarihli ve 29384 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.06.2015 tarihli ve 29384 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.06.2015 tarihli ve 29384 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.06.2015 tarihli ve 29384 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.06.2015 tarihli ve 29384 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 26.06.2015 tarihli ve 29398 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 26.06.2015 tarihli ve 29398 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.06.2015 tarihli ve

29399 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.06.2015 tarihli ve 29399 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.06.2015 tarihli ve 29399 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.06.2015 tarihli ve 29399 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği İnşaat Mühendisleri Odası Ana Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.06.2015 tarihli ve 29399 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tersane, Tekne İmal ve Çekmek Yeri Hakkında Yönetmelik 28.06.2015 tarihli ve 29400 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.06.2015 tarihli ve 29402 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Yönetmeliği maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- Noterlik İşlemlerinin Elektronik Ortamda Yapılması Hakkında Yönetmelik 11.07.2015 tarihli ve 29413 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Yönetmelik 01.03.2016 tarihinde yürürlüğe girer.
- Demiryolu Araçları Tescil ve Sicil Yönetmeliği 16.07.2015 tarihli ve 29418 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tehlikeli Maddelerin Demiryolu ile Taşınması Hakkında Yönetmelik 16.07.2015 tarihli ve 29418 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Yönetmeliği maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.

- Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.07.2015 tarihli ve 29428 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankaların Likidite Karşılama Oranı Hesaplamasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.09.2015 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 20.08.2015 tarihli ve 29451 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 20.08.2015 tarihli ve 29451 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 23.08.2015 tarihli ve 29454 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmeliğin 2. maddesi 01.01.2016 tarihinde, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik 23.08.2015 tarihli ve 29454 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmeliğin 8. maddesi 01.01.2016 tarihinde, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 23.08.2015 tarihli ve 29454 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sigortacılık Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik 28.08.2015 tarihli ve 29459 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik yayımı tarihinden 3 ay sonra yürürlüğe girer.
- Borsa İstanbul A.Ş. Borsacılık Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.08.2015 tarihli ve 29459 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Endüstri Bölgeleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 16.10.2015 tarihli ve 29504 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Teknolojik Ürünlerin Tanıtım ve Pazarlanmasına İlişkin Destek Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 16.10.2015 tarihli ve 29504 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türk Patent Enstitüsü Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulu Yönetmeliği 16.10.2015 tarihli ve 29504 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Limanlar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 20.10.2015 tarihli ve 29508 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Limanlar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 20.10.2015 tarihli ve 29508 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Yönetmeliğin 7’nci maddesi 01.01.2016 tarihinde, diğer maddeleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılacak Denetime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankalarca Yıllık Faaliyet Raporunun Hazırlanmasına ve Yayımlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 31.03.2016 tarihinde yürürlü-

ğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Finansal Holding Şirketleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.10.2015 tarihli ve 29515 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vergi İncelemelerinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 06.11.2015 tarihli ve 29524 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gemi ve Su Araçlarının İnşa, Tadilat ve Bakım-Onarım Yönetmeliği yayımından 3 ay sonra yürürlüğe girmek üzere 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 17.11.2015 tarihli ve 29535 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 18.11.2015 tarihli ve 29536 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği 18.11.2015 tarihli ve 29536 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 18.11.2015 tarihli ve 29536 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 19.11.2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 19.11.2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Geri Çekme Yönetmeliği 19.11.2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 24.11.2015 tarihli ve 29542 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 25.11.2015 tarihli ve 29543 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 25.11.2015 tarihli ve 29543 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 25.11.2015 tarihli ve 29543 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulamasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 26.11.2015 tarihli ve 29544 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Avrupa Patentlerinin Verilmesi ile İlgili Avrupa Patent Sözleşmesinin Türkiye’de Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 26.11.2015 tarihli ve 29544 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 26.11.2015 tarihli ve 29544 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tütün Üretimi, İşlenmesi, İç ve Dış Ticareti ile İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 29.11.2015 tarihli ve 29547 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankalarca Yapılacak Repo ve Ters Repo İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik 06.12.2015 tarihli ve 29554 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Borsa İstanbul A.Ş. Kotasyon Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik 17.12.2015 tarihli ve 29565 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Gelişen İşletmeler Piyasası Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik 17.12.2015 tarihli ve 29565 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Hisse Senetleri Piyasası Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik 17.12.2015 tarihli ve 29565 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Tasarım Desteği Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2008/2)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2014/4) 21.12.2014 tarihli ve 29212 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Atıktan Türetilmiş Yakıt, Ek Yakıt ve Alternatif Hammadde Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 23.12.2014 tarihli ve 29214 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Katılım Bankalarınca Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 23.12.2014 tarihli ve 29214 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 23.12.2014 tarihli ve 29214 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2014/40) 26.12.2014 tarihli ve 29217 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yurtdışı Tebligat ve İstinabe Taleplerinde Uyulması Gereken Usul ve Esaslara Dair Tebliğ 27.12.2014 tarihli ve 29218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin 2010/1 Sayılı Tebliğ'de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ 27.12.2014 tarihli ve 29218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ yayımını takip eden otuzuncu gün yürürlüğe girer.
- 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 77'nci Maddesine Göre 2015 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: TGM-2014/1) 27.12.2014 tarihli ve 29218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.

- 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 68'inci ve Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin 6ncı Maddelerinde Yer Alan Parasal Sınırların Arttırılmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: TGM-2014/2) 27.12.2014 tarihli ve 29218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- 2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2015/1) 28.12.2014 tarihli ve 29219 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tarife ve Talimat 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- 2872 Sayılı Çevre Kanunun 20'nci Maddesinin (k) Bendi Uyarınca Verilecek Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2015/1), 30.12.2014 tarihli ve 29221 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Uluslararası Gözetim Şirketi Statüsüne İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2015/24) 31.12.2014 tarihli ve 29222 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ yayımından altı ay sonra yürürlüğe girer.
- Marka Tescil Başvurularına Ait Mal ve Hizmetlerin Sınıflandırılmasına İlişkin Tebliğ (TPE: 2014/2)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (TPE: 2014/3) 31.12.2014 tarihli ve 29222 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Türk Patent Enstitüsünce 2015 Yılında Uygulanacak Ücret Tarifesine İlişkin Tebliğ (BİK/TPE: 2015/1) 31.12.2014 tarihli ve 29222 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Mal ve Hizmet Tedarikinde Alacaklıya Yapılan Geç Ödemelere İlişkin Temerrüt Faiz Oranının Tespiti Hakkında Tebliğ 01.01.2015 tarihli ve 29223 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ'de (Sayı: 2013/15) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2014/7) 03.01.2015 tarihli ve 29225 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 13.02.2015 tarihinde yürürlüğe girer.

- Ticari Reklam ve İlanlarda Altyazı ve Dipnotların Kullanılmasına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ 10.01.2015 tarihli ve 29232 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 2015 Yılına Ait Genel Yatırım ve Finansman Programının Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esasların Belirlenmesine Dair Tebliğ 15.01.2015 tarihli ve 29237 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği Hakkında Tebliğ’de (No: 2011/1) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2014/6) 17.01.2015 tarihli ve 29239 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2015/3) 21.01.2015 tarihli ve 29243 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Çek Defterlerinin Baskı Şekline, Bankaların Hamile Ödemekle Yükümlü Olduğu Miktar ile Çek Düzenleme ve Çek Hesabı Açma Yasası Kararlarının Bildirilmesine ve Duyurulmasına İlişkin Tebliğ (Sayı: 2010/2)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2015/1) 21.01.2015 tarihli ve 29243 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2015/2) 22.01.2015 tarihli ve 29244 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yabancı Sermaye Piyasası Araçları ve Depo Sertifikaları ile Yabancı Yatırım Fonu Payları Tebliği (VII-128.4)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (VII-128.4.a) 22.01.2015 tarihli ve 29244 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Büyük Endüstriyel Kazalarla İlgili Hazırlanacak Güvenlik Raporu Tebliği 24.01.2015 tarihli ve 29246 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2015/1) 25.01.2015 tarihli ve 29247 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2015/1) 28.01.2015 tarihli ve 29250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2015/1) 28.01.2015 tarihli ve 29250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu İhale Tebliği (No: 2015/1) 01.02.2015 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 29.01.2015 tarihli ve 29251 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2009/8)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 04.02.2015 tarihli ve 29260 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Uluslararası Gözetim Şirketlerinin Faaliyetten Süreli Men’i Hakkında Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2015/26) yayımından itibaren 15 gün sonra yürürlüğe girmek üzere 05.02.2015 tarihli ve 29261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Önemli Nitelikteki İşlemlere İlişkin Ortak Esaslar ve Ayrılma Hakkı Tebliği (II-23.1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (II-23.1.a) 27.02.2015 tarihli ve 29280 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Birleşme ve Bölünme Tebliği (II-23.2)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (II-23.2.a) 27.02.2015 tarihli ve 29280 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Pay Alım Teklifi Tebliği (II-26.1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (II-26.1.a) 27.02.2015 tarihli ve 29280 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Pay Tebliği (VII-128.1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (VII-128.1.a) 27.02.2015 tarihli ve 29280 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kompost Tebliği 05.03.2015 tarihli ve 29286 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- TÜV Teknik Kontrol ve Belgelendirme Anonim Şirketinin Onaylanmış Kuruluş Olarak Görevlendirilmesine Dair Tebliğ

(Tebliğ No: SGM-2012/10)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (SGM-2015/16) 06.03.2015 tarihli ve 29287 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Bağımsız Denetim Resmi Sicil Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 07.03.2015 tarihli ve 29288 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bağımsız Denetçilik Uygulamalı Mesleki Eğitim Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 07.03.2015 tarihli ve 29288 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bağımsız Denetim Yetkilendirme Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 07.03.2015 tarihli ve 29288 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2013/15)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2015/2) 12.03.2015 tarihli ve 29293 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbi Tebliğ'in 1'inci maddesi 13.03.2105, 2'nci maddesi 27.02.2015 tarihinde yürürlüğe girer.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2015/4) 21.03.2015 tarihli ve 29302 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2015/4) 21.03.2015 tarihli ve 29302 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri Tebliği 22.03.2015 tarihli ve 29303 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğin (Tebliğ No: 2004/2) Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ 01.04.2015 tarihli ve 29313 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ'de (Tebliğ No: 2009/8) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 01.04.2015 tarihli ve 29313 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Gümrük Genel Tebliği'nde (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 115) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 129) 01.04.2015 tarihli ve 29313 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Araçlara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 9) Hakkında Tebliğ'de (Sıra No: 172) Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 50) 07.04.2015 tarihli ve 29319 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Araçlara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 9) Hakkında Tebliğ'de (Sıra No: 211) Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 51) 07.04.2015 tarihli ve 29319 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulamasına İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 1) Hakkında Tebliğ'de (Sıra No: 146) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 47) 09.04.2015 tarihli ve 29321 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 28) Hakkında Tebliğ'de (Sıra No: 215) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 09.04.2015 tarihli ve 29321 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Konsolide Finansal Tablolara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 10) Hakkında Tebliğ'de (Sıra No: 216) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 43) 09.04.2015 tarihli ve 29321 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalarla İlgili Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 12) Hakkında Tebliğ'de (Sıra No: 218) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 44) 09.04.2015 tarihli ve 29321 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 7) Hakkında Tebliğ'de (Sıra No: 42) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 41) 09.04.2015 tarihli ve 29321 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ara Dönem Finansal Raporlamaya İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 34) Hakkında Tebliğ'de (Sıra No: 19) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 42) 09.04.2015 tarihli ve 29321 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2015/6) 09.04.2015 tarihli ve 29321 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Tabloların Sunuluşuna İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 1) Hakkında Tebliğ'de (Sıra No: 66) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 40) 09.04.2015 tarihli ve 29321 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 7) Hakkında Tebliğ'de (Sıra No: 42) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 41) 09.04.2015 tarihli ve 29321 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2015/7) 10.04.2015 tarihli ve 29322 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2015/1) 11.04.2015 tarihli 29323 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ yayımı tarihini takip eden otuzuncu gün yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğler (Tebliğ No: 2015/9 ve Tebliğ No: 2015/10) 12.04.2015 tarihli 29324 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ No: 2015/5, Tebliğ No: 2015/6 ve Tebliğ No: 2015/8 17.04.2015 tarihli ve 29329 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Deniz Araçları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 22.04.2015 tarihli ve 29334 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2015/2) 22.04.2015 tarihli ve 29334 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Şeker İhracatı ve Ön İzin Belgesi Düzenlenmesine İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 23.04.2015 tarihli ve 29335 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yüksek Yoğunluklu Tatlandırıcı İthalatı İçin Uygunluk Belgesi Düzenlenmesi ve İzlenmesine İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 23.04.2015 tarihli ve 29335 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2015/3) 25.04.2015 tarihli ve 29337 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası Tarife ve Talimatı Tebliği 06.05.2015 tarihli ve 29347 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2015/11) 10.05.2015 tarihli ve 29351 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2015/13) 10.05.2015 tarihli ve 29351 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2015/18) 15.05.2015 tarihli ve 29356 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2015/19) 15.05.2015 tarihli ve 29356 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- 2015 Yılına Ait Genel Yatırım ve Finansman Programının Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esasların Belirlenmesine Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 16.05.2015 tarihli ve 29357 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2015/3) 22.05.2015 tarihli ve 29363 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Kurum Katkısına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğ (2010/1)’de Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (2015/9) 23.05.2015 tarihli ve 29364 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2015/12) 23.05.2015 tarihli ve 29364 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yapı Malzemeleri Yönetmeliği (305/2011/AB) Kapsamında Uygulanacak Teknik Şartnamelerin Yayımlanması Hakkında Tebliğ (No: MHG/2015-10) 24.05.2015 tarihli ve 29365 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-48.5) 27.05.2015 tarihli ve 29368 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2013/15)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2015/3) 30.05.2015 tarihli ve 29371 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğin çeşitli maddeleri için farklı yürürlük tarihleri öngörülmüştür.
- İthalatta Tarife Kontenjanı Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2015/1) 23.06.2015 tarihli ve 29395 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2004/20)’de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ 26.06.2015 tarihli ve 29398 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2015/23) 27.06.2015 tarihli ve 29399 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 3) 27.06.2015 tarihli ve 29399 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin 2010/1 Sayılı Tebliğde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ 04.07.2015 tarihli ve 29406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2015/26) 04.07.2015 tarihli ve 29406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2015/24) 10.07.2015 tarihli ve 29412 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sermaye Piyasasında Faaliyette Bulunanlar İçin Lisanslama ve Sicil Tutmaya İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ’de (VII-128.7) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (VII-128.7a) 10.07.2015 tarihli ve 29412 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İflas İdaresi Ücreti, Yazı ve Tebliğ Masrafı Tarifesi Hakkında Tebliğ 12.07.2015 tarihli ve 29414 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Tebliğ 15.07.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2015/28) 14.07.2015 tarihli ve 29416 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğler (Tebliğ No: 2015/29 ve Tebliğ No: 2015/30) 16.07.2015 tarihli ve 29418 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2015/27) 23.07.2015 tarihli ve 29423 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Mevduat ve Katılım Fonlarının Vadeleri ve Türleri Hakkında Tebliğ (Sayı: 2007/1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2015/4) 23.07.2015 tarihli ve 29423 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğler (No: 2015/35 ve No: 2015/34) 24.07.2015 tarihli ve 29424 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Düzenlemeye Dayalı Erteleme Hesaplarına İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 14) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 52) 31.12.2015 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere 29.07.2015 tarihli ve 29429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulamasına İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 1) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 146)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 53) 31.12.2015 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere 29.07.2015 tarihli ve 29429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ (III-45.1) 01.08.2015 tarihli ve 29432 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Tebliğ'in 5, 6, 13, 18, 22'nci maddeleri ile Geçici 1 ve Geçici 2'nci maddeleri yayımı tarihinde, diğer maddeleri ise bu Tebliğ yayımlandıktan 60 gün sonra yürürlüğe girer.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2015/5) 15.08.2015 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 08.08.2015 tarihli ve 29439 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2015/36) 16.08.2015 tarihli ve 29447 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2015/16)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2015/35) 18.08.2015 tarihli ve 29449 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Bankalarca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 31.12.2015 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 19.08.2015 tarihli ve 29450 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2015/7) 22.08.2015 tarihli ve 29453 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2010/9)’de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ 22.08.2015 tarihli ve 29453 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/6)’de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ 22.08.2015 tarihli ve 29453 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2015/5)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 22.08.2015 tarihli ve 29453 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Kota ve Tarife Kontenjanı İdaresine İlişkin Tebliğ (No: 2015/3) 28.08.2015 tarihli ve 29459 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2015/6) 28.08.2015 tarihli ve 29459 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Tebliğ yayımı tarihini takip eden otuzuncu gün yürürlüğe girer.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2010/5)’de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ 28.08.2015 tarihli ve 29459 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Tebliğ yayımı tarihini takip eden otuzuncu gün yürürlüğe girer.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2013/15)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2015/5) 29.08.2015 tarihli ve 29460 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Tebliğ 09.10.2015 tarihinde yürürlüğe girer.

- Teminatlı Menkul Kıymetler Tebliği (III-59.1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (III-59.1b) 20.10.2015 tarihli ve 29508 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Teminatlı Menkul Kıymetler Tebliği (III-59.1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (III-59.1b) 20.10.2015 tarihli ve 29508 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankalarca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, 4. maddesi 31.12.2015, diğer maddeleri 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Bankaların Konsolide Finansal Tablolarının Düzenlenmesine İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Bankalarca Risk Yönetimine İlişkin Kamuya Yapılacak Açıklamalar Hakkında Tebliğ 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Menkul Kıymetlendirmeye İlişkin Risk Ağırlıklı Tutarların Hesaplanması Hakkında Tebliğ 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Operasyonel Riske Esas Tutarın İleri Ölçüm Yaklaşımı ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 31.03.2016 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 23.10.2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

- Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ (III-45.1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (III-45.1.a) 11.11.2015 tarihli ve 29529 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Aracı Kurumlar Tarafından Yapılacak Repo ve Ters Repo İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (III-45.2) 06.12.2015 tarihli ve 29554 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 68'inci ve Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin 6'ncı Maddelerinde Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ 20.12.2015 tarihli ve 29568 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Yönetmelik 01.01.2016 tarihinde yürürlüğe girer.
- 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 77'nci Maddesine Göre 2016 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ 20.12.2015 tarihli ve 29568 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2016 tarihinde yürürlüğe girer.

Genel Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Gümrük Genel Tebliği (Tarife-Sınıflandırma Kararları) (Seri No: 18) 24.01.2015 tarihli ve 29246 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Tarife-Sınıflandırma Kararları) (Seri No: 15)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 19) 24.01.2015 tarihli ve 29246 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 104)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 125) 28.01.2015 tarihli ve 29250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 96)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 124) 28.01.2015 tarihli ve 29250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Tır İşlemleri) (Seri No: 3) yayımından 6 ay sonra yürürlüğe girmek üzere 29.01.2015 tarihli ve 29251 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 288) 31.01.2015 tarihli ve 29253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 445) 31.01.2015 tarihli ve 29253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği’nde (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 115) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 129) 01.04.2015 tarihli ve 29313 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği’nde (Yükümlü Kayıt ve Takip Sistemi) (Seri No: 1) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 2) 18.04.2015 tarihli ve 29330 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 452) 03.06.2015 tarihli ve 29375 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğ 01.07.2015 tarihinde yürürlüğe girer.
- Türkiye-Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) Çerçeve Anlaşması Genel Tebliği (Sıra No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 3) 06.06.2015 tarihli ve 29378 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerde Bandrollü Ürün İzleme Sistemi Genel Tebliği (Sıra No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 9) 06.06.2015 tarihli ve 29378 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 27.06.2015 tarihli ve 29399 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 28.07.2015 tarihli ve 29428 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Tır İşlemleri) (Seri No: 3)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tır İşlemleri) (Seri No: 4) 05.08.2015 tarihli ve 29436 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Özel Tüketim Vergisi (III) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 08.08.2015 tarihli ve 29439 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Geçici İthal Edilen Kara Taşıtlarına İlişkin Gümrük Genel Tebliği (Seri No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 2) 16.08.2015 tarihli ve 29447 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Özel Tüketim Vergisi (IV) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 01.09.2015’ten itibaren yürürlüğe girmek üzere 20.08.2015 tarihli ve 29451 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi) (Seri No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 22.08.2015 tarihli ve 29453 sayılı Resmi Gazete’de yayımlan-

dı. İşbu Tebliğ 27.07.2015 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

- Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 66) 26.08.2015 tarihli ve 29457 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Tebliğ yayımı tarihinden 45 gün sonra yürürlüğe girer.
- Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerde Bandrollü Ürün İzleme Sistemi Genel Tebliği (Sıra No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 8)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 10) 26.08.2015 tarihli ve 29457 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Tebliğ yayımı tarihinden 45 gün sonra yürürlüğe girer.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 456) 27.08.2015 tarihli ve 29458 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 457) 10.11.2015 tarihli ve 29528 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu Haznedarlığı Genel Tebliği 18.11.2015 tarihli ve 29536 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 138) 10.12.2015 tarihli ve 29558 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2016 tarihinde yürürlüğe girer.

Diğer Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- 2015 Yılı Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesi 26.12.2014 tarihli ve 29217 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Tarife 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi 31.12.2014 tarihli ve 29222 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Grev ve Lokavtlarda Mülki İdare Amirlerince Alınacak Önlemlere İlişkin Tüzüğün Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tüzük 05.05.2015 tarihli ve 29346 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları 14.05.2015 tarihli ve 29355 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Genel Şartlar 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe girer.
- İşçi ve İşveren Sendika Konfederasyonlarının Denetimine İlişkin Tüzüğün Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Tüzük 30.05.2015 tarihli ve 29371 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Tüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Yüksek Planlama Kurulu’nca yayımlanan, 18.06.2015 tarihli ve 2015/24 sayılı Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2015-2018), 25.06.2015 tarihli ve 29397 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar ile İlgili Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulunun 12.08.2015 Tarihli ve 2015/15 Sayılı Kararı 19.08.2015 tarihli ve 29450 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu Bilirkişi Ücret Tarifesi 30.09.2015 tarihli ve 29488 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tarife 01.10.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu Gider Avansı Tarifesi 30.09.2015 tarihli ve 29488 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tarife 01.10.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakem Ücret Tarifesi 30.09.2015 tarihli ve 29488 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tarife 01.10.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.

- Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tanık Ücret Tarifesi 30.09.2015 tarihli ve 29488 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tarife, 01.10.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Kamu Haznedarlığı Genel Tebliği 18.11.2015 tarihli ve 29536 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- AB’den Sağlanacak Katılım Öncesi Fonların Yönetimi ile İlgili 2015/15 Sayılı Başbakanlık Genelgesi 08.12.2015 tarihli ve 29556 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Faizsiz Finans Koordinasyon Kurulu ile İlgili 2015/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi 15.12.2015 tarihli ve 29564 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

Rekabet Hukuku’nda Önemli Mevzuat ve Kararlar

- Rekabet Kurulu (“Kurul”), Doğal Jeotermal Enerji Sistemleri Makine İnşaat Elektrik Turizm Sanayi Ticaret Ltd. Şti. ve Ege Reklam Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti. arasında imzalanan ve sponsor aracılığıyla ücretsiz kitap dağıtımını konu edinen “Fiyat Teklifi ve Sözleşmesi”ne menfi tespit belgesi verdi. (25.12.2014; 14-54/918-414)
- Kurul, Çelik Motor Ticaret A.Ş. ile yetkili servisleri arasında imzalanan “Yetkili Servis İşletme Sözleşmesi”nin 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere ilişkin Grup Muafiyeti Tebliği ile sağlanan muafiyetten yararlandığına karar verdi. Ayrıca, Çelik Motor Ticaret A.Ş. tarafından KIA yetkili servislerine uygulanması planlanan “KIA Yedek Parça Prim Sistemi”ne 5 yıl süre ile bireysel muafiyet tanıdı. (25.12.2014; 14-54/920-416)
- Kurul, OMV Petrol Ofisi A.Ş., Erk Petrol Yatırımları A.Ş. ve USCO Gayrimenkul San. ve Tic. A.Ş. arasındaki dikey anlaşmaya daha önce üzerinde akaryakıt bayilik faaliyeti yürütülmemiş bir gayrimenkul üzerinde yeni bir istasyon kurulmasına ilişkin olması nedeniyle 07.04.2008 tarihinden itibaren 10 yıla kadar bireysel muafiyet tanıdı. (25.12.2014; 14-54/924-419)
- Kurul, Migros Ticaret A.Ş. ile Petrol Ofisi A.Ş. arasında akdedilen 11.09.2014 tarihli “Ortak Sadakat Sözleşmesi”ne bireysel muafiyet tanıdı. (08.01.2015; 15-02/7-5)
- Kurul, Türkiye Garanti Bankası A.Ş. ile Denizbank A.Ş. arasında akdedilen Bonus Kredi Kartı Program Paylaşımı Sözleşmesi’ne bireysel muafiyet tanıdı. (08.01.2015; 15-02/9-7)
- Kurul, Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş. tarafından yeni kurulan garantili ikinci el traktör ve ekipman satıcılığı franchise sistemi çerçevesinde, Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş. ile yetkili bayileri arasındaki franchise sözleşmesinin 2002/2 sayılı “Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği” kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (08.01.2015; 15-02/10-8)

- Kurul, Say Reklamcılık Yapı Dek. Pro. Taah. San. ve Tic. A.Ş. ile Tekyapı İnşaat Taah. Tic. ve San. Ltd. Şti. arasında akdedilen “Yüklenici Sözleşmesi”nin rekabet etmeme yükümlülüğünün süresinin beş yıllla sınırlandırılacak şekilde tadil edilmesi durumunda, sözleşmenin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlanmasına karar verdi. (15.01.2015; 15-03/25-11)
- Kurul, Petronas Madeni Yağlar Ltd. Şti.’nin üretmekte olduğu madeni yağların pazarlama ve dağıtımını sağlamak üzere alıcılar ile yapacağı münhasır tedarik anlaşmasının 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (05.02.2015; 15-06/71-29)
- Kurul, Novo Nordisk Sağlık Ürünleri Ticaret Ltd. Şti. ile çeşitli ecza depoları arasında akdedilecek Standart Alım-Satım Sözleşmesine menfi tespit belgesi verdi. (05.02.2015; 15-06/71-29)
- Kurul, Total Oil Türkiye A.Ş. ile Opet Petrolcülük A.Ş. arasında imzalanan “Aliağa Terminali Ürün Geçiş ve Depolama Sözleşmesi” ile “Marmara Ereğlisi Terminali Ürün Geçiş ve Depolama Sözleşmesi”ne bireysel muafiyet tanıdı. (26.02.2015; 15-09/123-52)
- Kurul, Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.’nin (BKM) yönetim kurulu kararıyla banka kartlarına ilişkin ortak takas komisyonu oranı belirlenmesine beş yıl süreyle bireysel muafiyet tanıdı. Bununla birlikte BKM tarafından formülde kullanılan verilerin bağımsız denetim prosedürleri çerçevesinde her yıl düzenli olarak bağımsız denetimden geçirilmesine, ayrıca uygulanmakta olan banka kartı takas komisyonu oranının BKM internet sitesinde, ilgililer tarafından kolaylıkla ulaşılabilecek bir şekilde ve ana sayfadan link verilmek suretiyle kamuoyuna duyurulmasına karar verdi. (26.02.2015; 15-09/129-58)
- Kurul, TEB Finansman A.Ş. ile BPF Pazarlama ve Acentelik Hizmetleri A.Ş. arasında akdedilen Perakende Finansman Hizmetlerine Yönelik İşbirliği Sözleşmesi ve Ek Protokol’ün 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (18.03.2015; 15-12/165-77)

- Kurul, Güvenlik Servisleri Organizasyon Birliği Derneği tarafından tavsiye niteliğinde emsal ücret listesi yayımlanması işleminde 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde öngörülen muafiyet koşullarını sağlamaması sebebiyle muafiyet tanımadı. (18.03.2015; 15-12/165-77)
- Kurul, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan koşulları karşılamakla birlikte, Tedarik Sözleşmesi çerçevesinde "Mo99/Tc99m jeneratörü" ve "iyot-131 oral kapsül ve solüsyon" pazarlarında ortaya çıkacak sonuçların izlenebilmesi ve herhangi bir işbirlikçi sonucun ortaya çıkması durumunda zamanında müdahale edilebilmesi amacıyla söz konusu sözleşmeye iki yıl süreyle bireysel muafiyet tanıdı. (07.07.2015; 15-28/340-112)
- Kurul, Diye Danışmanlık Eğitim ve Medya Hizmetleri Ticaret A.Ş. tarafından sunulan medya performans ölçümüne yönelik hizmetler kapsamındaki faaliyetlere (medya satın alma performans analizi yapan "ExPL" hizmeti, medya planlama analizi yapan "PQS Planning Quality Score" hizmeti, medya envanter kontrol analizi görevi gören "Inventory Control" hizmeti, ajans seçimi ile ilgili danışmanlık hizmetleri, medya yönetim yetkinliklerine yönelik danışmanlık faaliyetleri ve medya yönetim faaliyetlerine yönelik eğitim faaliyetleri) 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verdi. (07.07.2015; 15-28/327-102)
- Kurul, Akpet Akaryakıt Dağıtım A.Ş., Termopet Akaryakıt Nakliyat ve Ticaret Ltd Şti., AVM Petrol Ürünleri Taah. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Malkoçlar Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. arasında yapılan muhtelif sözleşmelerin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin 5. maddesi kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (07.07.2015; 15-28/310-91)
- Kurul, Otomotiv Distribütörleri Derneği tarafından donanım özelliklerine yönelik bilgiler, fiyata yönelik bilgiler ve promosyonlara yönelik bilgilerin paylaşılmasına menfi tespit belgesi verdi. (09.07.2015; 15-29/428-124)

- Kurul, ATM Banka Kartı Paylaşım Platformu Protokolü çatısı altında kurulan ve protokole taraf olan tüm bankaların birer üye ile temsil edildiği oluşumun, Platform çatısı altından alınarak BKM bünyesine dâhil edilmesi için, ATM Platform Komitesi'nin ve BKM Yönetim Kurulunun verdiği kararlar ile BKM bünyesinde konuyla ilgili yönetmelikler çıkarılarak yapılan çalışmalara süresiz olarak bireysel muafiyet tanıdı. (13.07.2015; 15-29/425-121)
- Kurul, Elektrik ve Elektronik Geri Dönüşüm ve Atık Yönetimi Derneği İktisadi İşletmesi (ELDAY) ile ELDAY'a üye olan üreticiler arasında imzalanacak üretici sözleşmesine bireysel muafiyet tanıdı. (28.07.2015; 15-32/462-144)
- Kurul, Türkiye Garanti Bankası A.Ş. ile Türk Ekonomi Bankası A.Ş. arasında akdedilen Bonus Kredi Kartı Program Paylaşımı Sözleşmesi'ne ve 18.12.2012 tarihinde imzalanan ek sözleşmeye bireysel muafiyet tanıdı. (05.08.2015, 15-33/482-149)
- Kurul, Siemens San. ve Tic. A.Ş.'nin, Siemens markalı tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazlarına yönelik yedek parça pazarındaki hakim durumunu kötüye kullandığı iddiasını, Danıştay 13. Dairesinin kararı üzerine yeniden değerlendirdi ve 07.09.2015 tarihinde Siemens San. ve Tic. A.Ş. hakkında soruşturma açtı.
- Kurul, Luxottica Gözlük End. ve Tic. A.Ş.'nin, güneş gözlüğü ve gözlük çerçevesi ithalatında bir ürünün alımını diğer ürünün de alımına şart koşarak bağlama yaptığı iddiasını içeren başvuru üzerine yürütülen önaraştırma sonucunda 09.09.2015 tarihinde Luxottica Gözlük End. ve Tic. A.Ş. hakkında soruşturma açtı.
- Kurul, OMV Petrol Ofisi A.Ş., Tuzla Petrol İnş. Turizm Ticaret Ltd. Şti., Altacan Petrol Ticaret Ltd. Şti. ve Tuzla Belediyesi arasındaki 07.06.2006 tarihli intifa sözleşmesi ile 01.08.2006 ve 12.03.2012 tarihli bayilik sözleşmelerinden oluşan dikey anlaşmanın 30.01.2015 tarihinden itibaren 5 yıl süre ile 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (09.09.2015, 15-36/536-170)

- Kurul, HSBC Bank A.Ş. ile Euler Hermes Sigorta A.Ş. arasında 01.07.2013 tarihinde imzalanan “Acentelik Sözleşmesi” ile 07.01.2015 tarihinde imzalanan “Ek Protokol”ün 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (09.09.2015; 15-36/551-179)
- Kurul, BSH Ev Aletleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile bayiler arasında akdedilen Marka Münhasır Bayilik Anlaşması’nın, 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (06.10.2015; 15-37/573-195)
- Kurul, Mercedes-Benz Türk Yetkili Satıcıları ve Servisleri Derneği tarafından aylık araç satış adetlerinin; model alt kısıtlımı olmaksızın binek, hafif ticari, otobüs ve kamyon kısıtlımları altında paylaşılmasına menfi tespit belgesi verdi. (06.10.2015; 15-37/582-202)
- Kurul, Eskişehir Bilecik Kütahya İş Kümesi üyeleri tarafından gerçekleştirilmesi planlanan enerji verimliliği çalışmasına menfi tespit belgesi verdi. (06.10.2015; 15-37/586-205)
- Kurul, Johnson and Johnson Sıhhi Malzeme San. ve Tic. Ltd. Şti. ile Aksel Ecza Deposu Tic. A.Ş. ve Boğaziçi Ecza Deposu Sağlık Hiz. İth. İhr. Ltd. Şti. arasında ayrı ayrı akdedilen “İhale Satış Sözleşmesi”ne menfi tespit belgesi verilemeyeceğine, anılan sözleşmelerin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği ile sağlanan grup muafiyetinden de yararlanamayacağına, bununla birlikte söz konusu sözleşmelere bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (16.10.2015; 15-38/615-209)
- Kurul, Bayer Türk Kimya Sanayii Ltd. Şti. ile Türkiye İş Bankası A.Ş. arasında imzalanan İşbirliği Sözleşmesi’ne menfi tespit belgesi verilemeyeceğine, bununla birlikte söz konusu sözleşmeye bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (16.10.2015; 15-38/618-210)
- Kurul, Elektrik Üretim A.Ş.’ye ait Fethiye Hidroelektrik Santralleri ve bu Santral tarafından kullanılan taşınmazların “İşletme Hakkının Verilmesi” yöntemi ile özelleştirilmesi işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (10.11.2015; 15-40/671-233)

- Kurul, Elektrik Üretim A.Ş.’ye ait Manavgat Hidroelektrik Santrali ile bu Santral tarafından kullanılan taşınmazların “İşletme Hakkının Verilmesi” yöntemi ile özelleştirilmesi işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (10.11.2015; 15-40/672-234)
- Kurul, Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. ile ihrakiye teslim/dağıtım kuruluşları arasında tip sözleşme olarak uygulanmakta olan 2015 yılı Jet A-1 Satış Uygulamaları’na menfi tespit belgesi verdi. (20.11.2015, 15-41/675-237)
- Kurul, Türkiye Basketbol Federasyonu ile Krea İçerik Hizmetleri ve Prodüksiyon A.Ş. arasında 14 Mayıs 2015 tarihinde imzalanan Medya Hakları Sözleşmesine 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde sayılan şartların tamamını karşılaması nedeniyle bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (20.11.2015, 15-41/678-240)
- Kurul, Dimes Gıda San. ve Tic. A.Ş. ile Pınar Süt Mamülleri San. A.Ş. arasında imzalanan, T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının okul sütü ihalelerine Türkiye’deki 81 il bakımından birlikte katılıma ilişkin “İş Ortaklığı Sözleşmesi”ne menfi tespit belgesi verilemeyeceğine, bununla birlikte anılan sözleşmeye bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (09.12.2015, 15-43/719-262)

Birleşme ve Devralmalar’da Önemli Mevzuat ve Kararlar

- Rekabet Kurulu (“Kurul”), Yıldız Holding A.Ş. tarafından kontrol edilen Dosu Maya Mayacılık A.Ş.’nin tam kontrolünün Le-saffre et Compaigne tarafından devralınması işlemine, sunulan taahhütler çerçevesinde izin verdi. (15.12.2014; 14-52/903-411)
- Kurul, SHV Holdings N.V. tarafından iştiraki SHV Investments Ltd. aracılığıyla Nutreco N.V.’nin tedavüldeki tüm hisse senetlerinin devralınması işlemine izin verdi. (18.12.2014; 4-53/905-412)
- Kurul, Panasonic Corporation tarafından, belirli oranda hissesinin devralınması suretiyle Ficosa International S.A. üzerinde ortak kontrol tesis edilmesi işlemine izin verdi. (25.12.2014; 14-54/919-415)
- Kurul, Ak-Kim Kimya San. ve Tic. A.Ş. tarafından Gizem Seramik Frit ve Glazür San. ve Tic. A.Ş. ile Gizem Frit Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş.’nin tüm hisselerinin devralınması işlemine izin verdi. (25.12.2015; 14-54/923-418)
- Kurul, SDF Emlak Enerji İnşaat Turizm San. ve Tic. A.Ş. tarafından Eston Yapı A.Ş.’nin belirli oranında hissesinin ve Çatı İnşaat A.Ş.’nin tüm hisselerinin devralınması işleminin izne tâbi olmadığına karar verdi. (25.12.2014; 14-54/926-BD)
- Kurul, Corpera Turizm Yatırımları A.Ş.’nin paylarının belirli oranda hissesinin Doğu Holding A.Ş. tarafından, Palazzo Corpi GMBH’dan devralınması işleminin izne tâbi olmadığına karar verdi. (25.12.2014; 14-54/927-BD)
- Kurul, Ahmet SAGUN ve Marines Gıda San. Tic. A.Ş. tarafından Antalya Balık Turizm Gıda Taşımacılık İnşaat San. ve Tic. A.Ş.’nin %33,4 oranında hissesinin devralınması ve bu suretle adı geçen şirket üzerinde ortak kontrol tesis edilmesi işlemine izin verdi. (08.01.2015; 15-02/6-4)
- Kurul, Oltan Gıda Maddeleri İhr. İth. ve Tic. Ltd. Şti., Oltan Fındık İşl. San. ve Tic. Ltd. Şti., Oltan Fındık San. ve Tic. Ltd. Şti, Oltan Boyer S.A.S. ve Oltan Grout Ltd.’nin sermayesinin

ve oy hakkının %100'ünün Ferrero International S.A. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (08.01.2015; 15-02/8-6)

- Kurul, Kubota Corporation tarafından Marubeni AG Makine Tic. Ltd. Şti.'nin tüm hisselerinin Marubeni Corporation'dan devralınması işlemine izin verdi. (08.01.2015; 15-02/4-2)
- Kurul, Sançim Bilecik Çimento Madencilik Beton San. Tic. A.Ş.'nin sahip olduğu Bilecik ilinde bulunan çimento tesisinin hisse alımı yoluyla Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işlemine ilişkin olarak, başvurunun geri çekilmesi sebebiyle yapılan nihai incelemenin sonlandırılmasına ve herhangi bir işlem tesis edilmesine gerek olmadığına karar verdi. (08.01.2015)
- Kurul, Sasa Polyester San. A.Ş.'nin %51 oranında hissesinin ve kontrolünün Indorama Netherlands B.V. tarafından Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.'den devralınması işlemine izin verdi. (08.01.2015; 15-02/24-10)
- Kurul, TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.'nin %30 oranında hissesinin Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. tarafından ve %12 oranında hissesinin British Petroleum Pipelines Limited tarafından Southern Gas Corridor Closed Joint Stock Company'den devralınması işleminin kapsamda olmadığına karar verdi. (08.01.2015; 15-02/3-BD)
- Kurul, CTI Systems S.A. ile Vinçsan Vinç San. ve Tic. A.Ş. tarafından CTI Vinçsan İntralojistik Ekipmanları Vinç Tic. ve San. A.Ş. unvanlı ortak girişim kurulması işleminin izne tâbi olmadığına karar verdi. (08.01.2015; 15-02/17-BD)
- Kurul, Sançim Bilecik Çimento Madencilik Beton San. Tic. A.Ş.'nin tüm hisselerinin Aşkale Çimento San. T.A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (15.01.2015; 15-03/26-12)
- Kurul, Samsung General Chemicals Co. Ltd.'nin kontrolünün Hanwha Chemical Corporation ve Hanwha Energy Corporation tarafından devralınması işlemine izin verdi. (15.01.2015; 15-03/29-14)

- Kurul, General Electric Company tarafından Alstom S.A. bünyesinde bulunan Termal Enerji, Yenilenebilir Enerji ve Grid iş birimlerinin kontrolünün devralınması işlemine izin verdi. (15.01.2015; 15-03/30-15)
- Kurul, Otogaz LPG dağıtımı sektöründe faaliyet gösteren Ergaz Petrol Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.'nin %50 oranında hissesinin Balpet Petrol Ürn. Taş. San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (15.01.2015; 15-03/31-16)
- Kurul, Ege-Tav Ege Tarım Hayvancılık Yatırım Tic. ve San. A.Ş.'nin %60 oranında hissesinin NH Foods Ltd. tarafından devralınması suretiyle ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (15.01.2015; 15-03/34-19)
- Kurul, Deltom Jeotermal Analiz Enerji Üretim İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin, Alstom Yenilenebilir Enerji A.Ş. ve Alstom Renewable Holding BV'nin elinde bulunan %30 hissesinin Derin Jeotermal Analiz Enerji Üretim İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. tarafından devralınması ve Deltom Jeotermal Analiz Enerji Üretim İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ortak kontrolden tek kontrole geçmesi işleminin kapsamda olmadığına karar verdi. (15.01.2015; 15-03/41-BD)
- Kurul, Ateş Çelik İnşaat Taahhüt Proje Mühendislik San. ve Tic. A.Ş.'nin, %8 oranında hissesinin Gedik Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. tarafından devralınması suretiyle ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (22.01.2015; 15-04/47-21)
- Kurul, D-Market Elektronik Hizmetler ve Ticaret A.Ş.'nin belli oranda hissesinin TurkCommerce B.V. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (05.02.2015; 15-06/80-BD)
- Kurul, Polsan Portföy Yönetim A.Ş.'nin %90 oranında hissesinin Global Yatırım Holding A.Ş. tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (05.02.2015; 15-06/80-BD)
- Kurul, Merter Turkey B.V.'nin tam kontrolünün, The Blackstone Group L.P.'nin iştiraklerinden MRT Investment Holding 6 B.V. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (12.02.2015; 15-07/87-32)

- Kurul, Halla Visteon Climate Control Corporation'ın tam kontrolünün Hahn&Co. Auto Holdings Co., Ltd. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (12.02.2015; 15-07/88-33)
- Kurul, dolaylı sahibi Acorn Holdings B.V. olan D.E Master Blenders 1753 B.V.'nin işleri ile Mondelez International Inc.'in kahve işlerinin birleştirilmesi suretiyle ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (12.02.2015; 15-07/90-35)
- Kurul, Doğuş Holding A.Ş. ile Zhenfa Limited arasında Doğuş Zhenfa Kozmetik Tic. A.Ş. unvanlı şirket kurulması işleminin kapsamda olmadığına karar verdi. (12.02.2015; 15-07/94-BD)
- Kurul, Sasa Polyester Sanayi A.Ş.'nin %51 oranında hissesinin Erdemoğlu Holding A.Ş. tarafından Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.'den devralınması işlemine izin verdi. (26.02.2015; 15-09/118-49)
- Kurul, DeFacto Perakende Ticaret A.Ş.'nin bir kısım hissesinin DF Retail Holdco Coöperatief U.A. tarafından devralınması ile bu işlemin ardıl işlemi olan Ozon Tekstil Konfeksiyon Sanayi Ticaret A.Ş.'nin tüm hisselerinin DeFacto Perakende Ticaret A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (26.02.2015; 15-09/119-50)
- Kurul, Aytemiz Akaryakıt Dağıtım A.Ş., Aytemiz Gaz A.Ş., Ak-su Doğal Gaz İletim A.Ş., Gaziemir Petrol Ticaret Ltd. Şti., Hakimiyet Petrol Ticaret Ltd. Şti. ve Aytemiz Petrolcülük Ticaret Ltd. Şti.'nin kontrolünün Doğan Enerji Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verildi. (26.02.2015; 15-09/120-51)
- Tri Way Hold Co AB ve Way Equity GmbH&Co KG tarafından kontrol edilen Wittur International Holding GmbH'nin tüm hisselerinin, Paternoster Holding IV GmbH tarafından devralınması işlemine izin verdi. (26.02.2015; 15-09/126-53)
- Kurul, Hayat dışı sigortacılık ve reasürans hizmeti veren Catlin Group Limited'in kontrolüne imkan veren hisselerinin aynı alanlarda faaliyet gösteren XL Group tarafından devralınması işlemine izin verdi. (26.02.2015; 15-09/126-53)

- Kurul, Meeting Point International GmbH ile Mustafa Yadel Oskan tarafından ortaklaşa kontrol edilen Yaren Turizm Taşımacılık ve İnş. Tic. Ltd. Şti.'nin kontrolünün Meeting Point International GmbH'ye devredilmesi işlemine izin verdi. (26.02.2015; 15-09/127-54)
- Kurul, DMG Mori Seiki Co. Ltd. tarafından DMG Mori Seiki AG'nin kontrolünün devralınması işlemine izin verdi. (05.03.2015; 15-10/136-59)
- Kurul, SKC Co. Ltd. ve Mitsui Chemical Inc.'nin poliüretan malzemeler üreten işlerinin birleştirilerek ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (05.03.2015; 15-10/137-60)
- Kurul, Olgarlar Spor Malzemeleri Turizm İlan Reklam Ajanslığı Yayıncılık ve Ticaret A.Ş.'nin tüm hisselerinin SPX Global Holding B.V. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (05.03.2015; 15-10/142-64)
- Kurul, Bilginoğlu Endüstri Malzemeleri San. ve Tic. A.Ş.'nin kesici ve hassas takımlar satış faaliyetinin Kyocera Unimerco A/S ile Bilginoğlu Endüstri Malzemeleri San. ve Tic. A.Ş. tarafından kurulan Kyocera Bilginoğlu Hassas Takımlar San. ve Tic. A.Ş.'ye devredilmesi işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (05.03.2015; 15-10/144-BD)
- Kurul, Batı Ege Kozmetik İthalat İhracat Pazarlama Ticaret Ltd. Şti.'nin tüm hisselerinin Enuçuz Pazarlama Turizm Reklam ve Telekomünikasyon Ticaret A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (12.03.2015; 15-11/149-66)
- Kurul, Kimberly Clark Corporation ile Hadera Paper Group'un ortak kontrolünde bulunan Hogla-Kimberly Limited'in tam kontrolünün Kimberly Clark Corporation tarafından devralınması işlemine izin verdi. (12.03.2015; 15-11/151-67)
- Kurul, Lerøy Seafood Group Asa ile Alarko Grubu'nun ortak kontrolünde bulunan Alfarm Alarko Lerøy Su Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin tam kontrolünün Lerøy Seafood Group Asa tarafından devralması işlemine izin verdi. (12.03.2015; 15-11/152-68)

- Kurul, Dedeli Yatırım İnşaat Taahhüt Elektrik Dağıtım A.Ş. ve bazı gerçek kişiler tarafından kontrol edilen Osmangazi Elektrik Dağıtım A.Ş. ve Osmangazi Elektrik Perakende Satış A.Ş.’nin tüm hisselerinin China Machinery Engineering Corporation tarafından devralınması işlemine izin verdi. (12.03.2015; 15-11/157-70)
- Kurul, Söke Değirmencilik San. ve Tic. A.Ş.’nin tüm hisselerinin Moms Kitchen International S.a.r.l. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (18.03.2015; 15-12/160-73)
- Kurul, Doğu Grubu ve Krone Grubu tarafından ortaklaşa kontrol edilen Krone Doğu Treyler San.veTic. A.Ş.’nin kontrolünün Krone Grubuna devredilmesi işlemine izin verdi. (18.03.2015; 15-12/162-74)
- Kurul, Ares Corporate Opportunities Fund IV, L.P.’in TPG Capital, L.P. ile birlikte, ATD Corporation üzerinde dolaylı olarak ortak kontrolü devralması işlemine izin verdi. (18.03.2015; 15-12/164-76)
- Kurul, New Hope Turkey Yem Hayvancılık Gıda İthalat İhracat San. ve Tic..Ltd. Şti.’nin belli bir oranda hissesinin Marubeni Nisshin Feed Co. Ltd. (%5) ve Marubeni Corporation tarafından devralınması kapsamında olmadığına karar verdi. (18.03.2015; 15-12/171-BD)
- Kurul, Huvepharma EAD tarafından ANC Hayvan Sağlığı ve Beslenmesi Hizmetleri A.Ş.’nin devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (18.03.2015; 15-12/172-BD)
- Kurul, Uluslararası Nakliyat ve Ticaret A.Ş. ile Allport Cargo Services Limited arasında hava, deniz ve kara yolu ile yurtiçi ve yurtdışında yük nakliyesi, gümrükleme ve lojistik alanında faaliyette bulunmak üzere Türkiye’de bir ortak girişim şirketi kurulması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (18.03.2015; 15-12/173-BD)
- Kurul, Baker Hughes Incorporated’ın Halliburton Company tarafından devralınması işlemine izin verdi. (30.06.2015; 15-27/295-80)

- Kurul, GrafTech International Ltd'nin kontrolünün Brookfield Asset Management Inc.'nin bağılı şirketi olan BCP IV GrafTech Holdings LP tarafından halka açık ihale teklifi yoluyla devralınması işlemine izin verdi. (30.06.2015; 15-27/296-81)
- Kurul, Kiler Alışveriş Hizmetleri Gıda San. ve Tic. A.Ş.'nin belirli oranda hissesinin Carrefour Sabancı Tic. Merk. A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (30.06.2015; 15-27/297-82)
- Kurul, Komet Turizm ve Denizcilik Ticaret ve San. A.Ş.'nin belirli oranda hissesinin Marmedsa Turkey Denizcilik, Liman ve Lojistik Hizmetleri A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (30.06.2015; 15-27/298-83)
- Kurul, Seyhan Hazır Beton Sanayi Madencilik Nakliyat Taşımacılık Pazarlama Ticaret Ltd. Şti.'nin kontrolündeki beş adet hazır beton tesisinin Medcem Beton Üretim Pazarlama San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (30.06.2015; 15-27/299-84)
- Kurul, Eaststarch C.V.'nin sermayesinin belli oranının, Imez B.V. tarafından Nederlandse Glucose Industrie B.V.'den devralınması işlemine izin verdi. (07.07.2015; 15-28/332-104)
- Kurul, Dorma Holding GmbH+Co.KGaA'nın tam kontrolünün Kaba Holding AG tarafından devralınması işlemine izin verdi. (07.07.2015; 15-28/316-94)
- Kurul, Mitsui & Co. Ltd.'nin, Gonvarri Eolica S.L. ve iştiraklerinin belli oranda hissesini Holding Gonvarri S.L.'den devralınması işlemine izin verdi. (07.07.2015; 15-28/303-85)
- Kurul, Anadolu Endüstri Holding A.Ş. tarafından Moonlight Capital S.A. kontrolündeki MH Perakendecilik ve Ticaret A.Ş.'nin çoğunluk hisselerinin devralınması suretiyle Migros Ticaret A.Ş. üzerinde kontrolün sağlanması işlemine koşullu izin verdi. (09.07.2015; 15-29/420-117)
- Kurul, Doğuş Zhenfa Kozmetik Ticaret A.Ş. ile KIKO International S.R.L. tarafından ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (09.07.2015; 15-28/333-105)

- Kurul, Caffè Nero Ventures Limited ile Infinity Invest'in ortak kontrolü altında bulunan Caffè Nero Gıda Ürünleri A.Ş.'nin tam kontrolünün Caffè Nero Ventures Limited tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.07.2015; 15-29/440-130)
- Kurul, CD Holding Internationale'nin tam kontrolü altında bulunan Multinet Kurumsal Hizmetler A.Ş.'nin ortak kontrolünün Şevket BAŞEV tarafından devralınması işlemine izin verdi. (13.07.2015; 15-29/439-129)
- Kurul, Beta Marina Liman ve Çekek İşletmesi A.Ş. ve Pendik Turizm Marina Yat ve Çekek İşletmesi A.Ş.'nin tüm hisselerinin Setur Servis Turistik A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin vermedi. (09.07.2015; 15-29/421-118)
- Kurul, Zeki Kubilay Akyol, İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. ve Doğuş SK Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin, Radore Veri Merkezi Hizmetleri A.Ş.'de sahibi oldukları belli oranındaki paylarının Mustafa Selçuk Saraç tarafından devralınması işlemine izin verdi. (10.07.2015; 15-30/446-133)
- Kurul, Saf Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. belli oranda hissesinin Akiş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. ve Ali Raif Dinçkök tarafından devralınması işlemine izin verdi. (10.07.2015; 15-30/447-134)
- Kurul, Morgan Stanley'nin Global Akaryakıt Ticaret biriminin tam kontrolünün dolaylı olarak Castleton Commodities International LLC tarafından devralınması işlemine izin verdi. (28.07.2015; 15-32/449-135)
- Kurul, Alcatel-Lucent'in tek kontrolünün Nokia Corporation tarafından devralınması işlemine izin verdi. (28.07.2015; 15-32/453-137)
- Kurul, Avea İletişim Hizmetleri A.Ş. ve iştiraki Fleksus Ödeme Hizmetleri A.Ş.'nin hisse devri yoluyla Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve İş Bankası Grubu'nun ortak kontrolünden Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin tek kontrolüne geçmesi işlemine izin verdi. (28.07.2015; 15-32/454-138)

- Kurul, Kanada Buğday Kurulunun Bunge Canada ve SALIC Canada Ltd. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (28.07.2015; 15-32/456-139)
- Kurul, Cargill Holdings B.V. tarafından Ekol Gıda Tarım Hayvancılık Pazarlama Sanayi Ticaret A.Ş.'ye ait hisselerin devralınması işlemine izin verdi. (28.07.2015; 15-32/457-140)
- Kurul, Hamlet Protein A/S'nin ortak kontrolünün, Goldman Sachs Group Inc. ve Altor Fund IV tarafından devralınması işlemine izin verdi. (28.07.2015, 15-32/458-141)
- Kurul, STFA Yatırım Holding A.Ş.'nin kontrolünde bulunan Enerya Elektrik Ticaret A.Ş.'nin %99,99 oranında hissesinin, STFA Yatırım Holding A.Ş. ile Energizer Turkey SARL'ın ortak kontrolünde bulunan Enerji Yatırım A.Ş. tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (28.07.2015; 15-32/450-BD)
- Kurul, Trabzon Enerji Üretim ve Ticaret A.Ş.'nin sermayesinin belli oranda hissesinin IC İçtaş Hidroelektrik ve Termik Enerji Üretim ve Ticaret A.Ş. tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (28.07.2015; 15-32/470-BD)
- Kurul, Kılıç Deniz Ürünleri Üretim İthalat ve Ticaret Anonim Şirketi'ne ait Statum Investments S.à r.l.'de bulunan belli oranda hissenin Kılıç Holding A.Ş. aracılığıyla Kılıç Ailesi tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (28.07.2015; 15-32/451-BD)
- Kurul, Prettl Group'un, iştiraki olan Jolaos Verwaltungs GmbH aracılığıyla halihazırda belli oranda hissesine sahip olduğu PAS Management Holding GmbH'nin geri kalan hisselerinin tamamını devralarak tek kontrolü sağlaması işlemine izin verdi. (05.08.2015; 15-33/475-146)
- Kurul, Muka Metal Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin Stryker Corporation'ın iştiraki Stryker Funding B.V. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (05.08.2015; 15-33/479-147)
- Kurul, LeasePlan Corporation N.V'nin hisselerinin tamamının yatırımcılarca kurulan ve TDR Capital LLP'nin kontrol ettiği

LP Group B.V. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (05.08.2015; 15-33/480-148)

- Kurul, Gonvarri MS Corporate S.L.’nin mevcut durumda belli oranında hissedarı bulunduğu Çepaş Galvaniz Demir Çelik Madencilik İnş. Nak. Tic. ve San. A.Ş.’nin tek kontrolünü devralması işlemine izin verildi. (05.08.2015; 15-33/484-150)
- Kurul, Aéroports de Paris Management S.A., Vinci Airports S.A.S. ve Astaldi Concessioni S.p.A. arasında Şili’deki Santiago Havalimanı’nın işletilmesi amacıyla kurulacak ortak girişim işlemine izin verdi. (01.09.2015; 15-34/509-157)
- Kurul, Sumitomo Corporation Dış Ticaret A.Ş. tarafından kontrol edilen ve Nissan marka binek araçların Türkiye distribütörlüğünü yapan Nissan Otomotiv Anonim Şirketi’nin belli oranda hissesinin Nissan Middle East FZE tarafından devralınması işlemine izin verdi. (01.09.2015; 15-34/510-158)
- Kurul, İnci Akü Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin belli oranda hissesinin GS Yuasa International Ltd. tarafından devralınması yoluyla İnci Akü Sanayi ve Ticaret A.Ş. üzerinde İnci Holding A.Ş. ve GS Yuasa International Ltd. tarafından ortak girişim tesis edilmesi işlemine izin verdi. (01.09.2015, 15-34/511-159)
- Kurul, İdea Yapı Kimyasalları San. ve Tic. A.Ş.’nin belli oranda hissesinin Fosroc Holding A.G. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (01.09.2015, 15-34/516-163)
- Kurul, Kawasaki Heavy Industries Ltd. tarafından kontrol edilen KCM Corporation’ın kontrolünün Hitachi Construction Machinery Co., Ltd. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.09.2015, 15-36/531-152)
- Kurul, Mitsubishi Heavy Industries Limited iştiraki olan Mitsubishi Agricultural Machinery Co. Ltd. şirketinin hisselerinin Mahindra & Mahindra Limited tarafından devralınarak Mitsubishi Agricultural Machinery Co. Ltd. üzerinde ortak kontrol tesis edilmesi işlemine izin verdi. (09.09.2015, 15-36/532-167)
- Kurul, Callpex Çağrı Merkezi ve Müşteri Hizmetleri A.Ş ile Bin Çağrı Hizmetleri A.Ş.’nin belli oranda hissesinin Webhelp

S.A.S tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.09.2015, 15-36/539-171)

- Kurul, Pozitron Medya Holding A.Ş. hisselerinin tamamının ve tek kontrolünün Krea İçerik Hizmetleri ve Prodüksiyon A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.09.2015, 15-36/540-172)
- Kurul, Enformasyon Reklamcılık ve Filmcilik San. ve Tic. A.Ş.'nin (CNBC-e) tam kontrolünün Discovery Medya Hizmetleri Ltd. Şti. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.09.2015, 15-36/541-173)
- Kurul, Assan Bilişim A.Ş., İspak İzmit Sıvı Paketleme San. ve Tic. A.Ş. ve Kibar Sigorta Aracılık Hizmetleri A.Ş.'nin, Sicpa Assan Ürün Güvenliği San. ve Tic. A.Ş.'deki paylarının tamamının Sicpa Finance SA tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.09.2015, 15-36/542-174)
- Kurul, Peninsula İstanbul Holdings AG ve Salıpazarı Liman İşletmeciliği ve Yatırımları A.Ş. teşebbüsleri tarafından Peninsula İstanbul Otel İşletmeciliği A.Ş. üzerinde eşit oranda hissedarlık yapısı ile ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (09.09.2015, 15-36/553-180)
- Kurul, CMC İletişim Bilgisayar Reklam ve Danışmanlık Hizmetleri San. Tic. A.Ş.'nin tek kontrolünün Uluslararası Çağrı Merkezi Hizmetleri A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.09.2015, 15-36/563-185)
- Kurul, Unit Investment N.V.'nin belli oranda hissesinin sermaye artırımı yoluyla International Finance Corporation tarafından European Power Systems SA'dan devralınması işlemine izin verdi. (06.10.2015; 15-37/565-187)
- Kurul, OCI N.V.'ye ait Kuzey Amerika, Avrupa ve global dağıtım faaliyetlerinin CF Industries Holdings Inc. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (06.10.2015; 15-37/566-188)
- Kurul, ShangGong (Europe) Holding Corp. GmbH tarafından nakdi sermaye artırımı yoluyla H. Stoll AG & Co. KG'nin belli oranda hisselerinin devralınması suretiyle H. Stoll AG & Co.

KG üzerinde ortak kontrol tesis edilmesi işlemine izin verdi. (06.10.2015; 15-37/567-189)

- Kurul, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Kurulunca oluşturulan Emzet Akaryakıt Ticari ve İktisadi Bütünlüğü'nün ihale yoluyla Seyhan Akaryakıt Taşımacılık İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. veya Sevpert Grup Akaryakıt Dağıtım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye devri işlemine izin verdi. (06.10.2015; 15-37/568-190)
- Kurul, Sikorsky Aircraft Corporation'ın tek kontrolünün Lockheed Martin Corporation tarafından devralınması işlemine izin verdi. (06.10.2015; 15-37/570-192)
- Kurul, Soler&Palau Ventilation Group'un, AFS İstanbul Fleksibil A.Ş'nin belli oranda hissesini devralması işlemine izin verdi. (06.10.2015; 15-37/571-193)
- Kurul, Parcom Buy Out Fund IV B.V. ve Pon Holdings B.V. tarafından Imtech Marine Group B.V. ve iştiraklerinin tamamının devralınması işlemine izin verdi. (06.10.2015; 15-37/578-198)
- Kurul, Wesport Innovations Inc.'nin %100 iştiraki olan Whitehorse Merger Sub Inc. vasıtasıyla Fuel Systems Solutions Inc.'i devralması işlemine izin verdi. (06.10.2015; 15-37/579-199)
- Kurul, Getrag Getriebe und Zahnradfabrik Hermann Hagenmeyer GmbH & Cie KG'nin tüm hisselerinin Magna International Inc. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (06.10.2015; 15-37/580-200)
- Kurul, Suzuki Motorlu Araçlar Pazarlama A.Ş.'nin Suzuki marka dört tekerlekli araç, motosiklet ve deniz motorlarının dağıtım ve servis hizmetleri haklarını ve mevcut ekipmanı Suzuki Otomobil Pazarlama ve Ticaret A.Ş.'den devralması işlemine izin verdi. (06.10.2015; 15-37/581-201)
- Kurul, Volkswagen Doğu Finansman A.Ş. tarafından MAN Finansman A.Ş.'nin toplam sermayesinin belli oranda hisselerinin devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (06.10.2015; 15-37/595-BD)

- Kurul, Parkoteks Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin sermayesinin belli oranda kısmını temsil eden hisselerin Brenntag CEE GmbH tarafından devralınması işlemine izin verdi. (16.10.2015; 15-38/609-206)
- Kurul, Bilgitaş Büro Makinaları Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin belli orandaki hissesinin Kyocera Document Solutions Europe B.V. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (16.10.2015; 15-38/611-207)
- Kurul, Apollo Capital Management L.P. iştiraklerince yönetilen yatırım fonları tarafından, Stemcor Holdings 2 Limited, Stemcor Limited ve Stemcor MEIP Limited’in tüm doğrudan veya dolaylı bağlı ortaklıkları ile birlikte (Stemcor Trade Finance Limited ile onun bağlı ortaklıkları ve Stemcor Trade Development Limited hariç) devralınması işlemine izin verdi. (16.10.2015; 15-38/619-211)
- Kurul, Linkplus Bilgisayar Sistemleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin belli oranda hisselerinin Redington Gulf Fze tarafından devralınması işlemine izin verdi. (16.10.2015; 15-38/634-217)
- Kurul, Muğla Yapı Malzemeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. hisselelerinin tamamının, Limak Batı Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve İC İnşaat Mühendislik ve Yapı A.Ş. tarafından devralınması sonucunda, Muğla Yapı Malzemeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. üzerinde ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (16.10.2015; 15-38/635-218)
- Kurul, Beken Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.’nin belli orandaki hisselerinin pay devri yöntemi yoluyla General Otomotive Services B.V. tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (16.10.2015; 15-38/626-BD)
- Kurul, Cytec Industries Inc.’nin tam kontrolünün Solvay SA tarafından devralınması işlemine izin verdi. (03.11.2015; 15-39/638-220)
- Kurul, DP Acquisitions B.V.’nin hisselerinin tamamının beIN Media Group LLC. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (03.11.2015; 15-39/639-221)

- Kurul, Della Gıda San. ve Tic. A.Ş., Bahar Su San. ve Tic. A.Ş. ve İlk Mevsim Meyve Suları Paz. A.Ş.’nin sermayesinin belli oranını temsil eden payların DyDO DRINCO, Inc. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (03.11.2015; 15-39/642-222)
- Kurul, Fina Liman Hizmetleri Lojistik Denizcilik Tic. ve San. A.Ş.’nin belli oranda hissesinin Euro-Asia Oceangate S.a.r.l. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (03.11.2015; 15-39/646-225)
- Kurul, Global Liman İşletmeleri A.Ş.’nin belli oranda hisselerinin European Bank for Reconstruction and Development tarafından devralınarak Global Yatırım Holding A.Ş. ile birlikte Global Liman İşletmeleri A.Ş. üzerinde kurulan ortak girişime izin verdi. (03.11.2015, 15-39/647-226)
- Kurul, Michelin Grubu’nun şirketlerinden olan Spika SAS ile Fives Grubu’nun holding şirketi olan Fives SA arasında ortak kontrole tabi, katmanlı imalat makinelerinin geliştirilmesi, satışı ve ilgili hizmetler alanında faaliyet gösterecek tam işlevsel bir ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (20.11.2015, 15-41/673-235)
- Kurul, Millenicom Telekomünikasyon Hizmetleri A.Ş.’nin hisselerinin tamamının ve tek kontrolünün EWE Turkey Holding A.Ş.’nin belli oranda iştiraki olan EWE Telekomünikasyon Hizmetleri A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (20.11.2015, 15-41/676-238)
- Kurul, Allergan Plc’ye ait Allergan Jenerik İşi’nin, Teva Pharmaceutical Industries Ltd. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (20.11.2015, 15-41/679-241)
- Kurul, Tekfen Holding A.Ş. ve Amstar Global Partners Ltd.’nin eşit sermayedar olarak katılacakları bir ya da birden fazla anonim şirketin kurulması ve bu şekilde ortak girişim oluşturulmasına izin verdi. (20.11.2015, 15-41/681-242)
- Kurul, Prima Energy Trading LLC.’nin Promak Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş.’deki belli oranda hissesinin ve dolayısıyla Enerco Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Avrasya Gaz A.Ş.’deki anılan teşebbüse ait hisselerin kontrolünün Akpol İnşaat Mühen-

dislik Proje ve Ticaret A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (02.12.2015, 15-42/687-244)

- Kurul, Eczacıbaşı Grubu ile Baxter Grubu tarafından ortak kontrol edilen Eczacıbaşı-Baxter Hastane Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.'ye ait "Biyoteknolojik Ürünler Varlıkları"nın Eczacıbaşı Baxalta Hastane Ürünleri San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (02.12.2015, 15-42/695-249)
- Kurul, Eczacıbaşı Grubu ile Baxter Grubu tarafından ortak kontrol edilen Eczacıbaşı-Baxter Hastane Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.'ye ait "Hastane Ürünleri Varlıkları"nın EİP Eczacıbaşı İlaç Pazarlama A.Ş.'nin tek kontrolüne geçmesi işlemine izin verdi. (02.12.2015, 15-42/696-250)
- Kurul, Aventis Inc. ve Google Life Sciences LLC tarafından ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (02.12.2015, 15-42/697-251)
- Kurul, Selkasan Kağıt ve Paketleme Malzemeleri İmalat San. ve Tic. A.Ş.'nin, Kaplamin Ambalaj San. ve Tic. A.Ş.'nin, Yalova Ambalaj San. ve Tic. A.Ş.'nin, Atkasan Atık Değerlendirme San. ve Tic. A.Ş.'nin ve Ova Oluklu Mukavva Ambalaj San. ve Tic. A.Ş.'nin çeşitli oranlarda hisselerinin Cukurova Investments N.V. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (02.12.2015, 15-42/698-252)
- Kurul, Linamar Corporation'ın Montupet S.A.'nin kontrolünü tek başına devralması işlemine izin verdi. (02.12.2015, 15-42/699-253)
- Kurul, Amlin plc.'nin tam kontrolünün MS&AD Insurance Group Holdings, Inc.'in tamamına sahip olduğu iştiraki Mitsui Sumitomo Insurance Company Limited tarafından devralınması işlemine izin verdi. (02.12.2015, 15-42/700-254)
- Kurul, DSV A/S tarafından UTI Worldwide, Inc.'in tek kontrolünün devralınması işlemine izin verdi. (02.12.2015, 15-42/701-255)
- Kurul, Titan Barrato NV ve Componenta Corporation tarafından sahip oldukları şirketleri ve malvarlıkları kullanılarak, söz-

leşmesel hakların, malvarlıklarının, hisselerin, müşteri sözleşme ve ilişkilerinin devri ve know-how aktarılması yoluyla demir-çelik döküm sektöründe faaliyet gösterecek bir üretim şirketi ile bir satış ve dağıtım şirketi olmak üzere iki ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (02.12.2015, 15-42/702-256)

- Kurul, Özbal Çelik Boru Sanayi Ticaret ve Taahhüt A.Ş.'nin belli oranda hissesinin Erciyas Holding A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (02.12.2015, 15-42/703-257)
- Kurul, TNT Express N.V.'nin %100 hissesinin Hollanda hukuku uyarınca yapılacak olan halka çağrı yoluyla FedEx Acquisition B.V. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (02.12.2015, 15-42/713-259)
- Kurul, Kuwait Petroleum Europoort B.V.'nin ihraç edilen tüm sermayesinin Sandcape B.V. tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (02.12.2015, 15-42/708-BD)
- Kurul, Axpo International SA ile Demirören Enerji Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş. ortaklığında bulunan Demirören Axpo Enerji Toptan Ticaret Anonim Şirketi'nin belli oranda hissesinin Axpo International SA tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.12.2015, 15-43/717-261)
- Kurul, Oruçoğlu Yağ Sanayi ve Ticaret A.Ş. hisselerinin %100'ünün Trans-Atlantic Group DMCC tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.12.2015, 15-43/726-263)
- Kurul, Pet Gaz A.Ş.'ye ait tüplü LPG dağıtım faaliyetleri ile otogaz LPG dağıtım faaliyetlerine dair varlıkların belirli bir bölümünün ve ilgili bayilik sözleşmelerinin İpragaz A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (16.12.2015, 15-44/727-264)
- Kurul, HS Mali Yatırım ve Danışmanlık A.Ş.'nin hisse alımı suretiyle, halihazırda Gelişim ve Başarı Eğitim Yatırım ve Hizmetleri Ticaret A.Ş., Ümit KALKO ve Yusuf KALKO'nun ortak kontrolünde bulunan Mektebim Eğitim Kurumları Ticaret A.Ş.'de ortak kontrole sahip olması işlemine izin verdi. (16.12.2015, 15-44/741-268)

- Kurul, Ali Acun Ilıcalı'nın Sekiz Medya Holding A.Ş.'deki hisselerinin bir kısmının, Sekiz Prodüksiyon ve Reklam A.Ş.'deki hisselerinin tamamının Doğuş Yayın Grubu A.Ş. tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (16.12.2015, 15-44/744-BD)

Özelleştirme’de Önemli İlan ve Kararlar

- Rekabet Kurulu (“Kurul”), Orhaneli ve Tunçbilek Termik Santrallerinin, Bursa Linyit İşletmesi tarafından kullanılan taşınırların, bu işletmeler tarafından kullanılan çeşitli taşınmazların ve ilgili maden ruhsatları ile maden sahalarının bir bütün halinde özelleştirilmesi kapsamında, söz konusu varlıkların Çelikler Tah. İnş. ve San. A.Ş. veya Konya Şeker San. ve Tic. A.Ş.’ye devri işlemine izin verilmesinde sakınca olmadığına karar verdi. (08.01.2015; 15-02/2-1)
- Kurul, Soma B Termik Santrali ve Soma B Termik Santrali tarafından kullanılan taşınmazların “varlık satışı” yöntemi ile bir bütün olarak özelleştirilmesi kapsamında, bahse konu varlıkların Konya Şeker Sanayi ve Ticaret A.Ş. veya Kalyon İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.’ye devri işlemine izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (15-07/98-38, 12.02.2015)
- Kurul, Elektrik Üretim A.Ş.’ye ait Karacaören 1 ve Karacaören 2 Hidroelektrik Santralleri ile bu santraller tarafından kullanılan taşınmazların “İşletme Hakkının Verilmesi” yöntemi ile özelleştirilmesi işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (02.12.2015, 15-42/689-246)

Enerji Hukuku'nda Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (“EPDK”), Doğal Gaz Piyasası 2015 Yılı Asgari Sermaye Miktarlarını 18.12.2014 tarihinde duyurdu.
- EPDK, Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (“LPG”) Piyasası 2014 Ekim Ayı Sektör Raporu’nu 19.12.2014 tarihinde duyurdu.
- Doğal Gaz Piyasası Sertifika Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 23.12.2014 tarihli ve 29214 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Doğalgaz Piyasası Dağıtım ve Müşteri Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 24.12.2014 tarihli ve 29215 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- LPG Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 24.12.2014 tarihli ve 29215 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Enerji Piyasası Bildirim Sistemi Kullanım Talimatı’nın kabul edilmesine dair 20.11.2014 tarihli ve 5313/1 sayılı Enerji Piyasası Denetleme Kurulu (“Kurul”) Kararı, 24.12.2014 tarihli ve 29215 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 28237 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 08.03.2012 tarihli ve 3727 sayılı LPG Piyasasında Lisans Başvurusu ve Bildirim Açıklamalarına İlişkin Kurul Kararının 11’inci maddesinin yürürlükten kaldırılmasına dair 20.11.2014 tarihli ve 5313/2-b sayılı Kurul Kararı, 24.12.2014 tarihli ve 29215 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Enerji Piyasası Bildirim Sistemi Kullanım Talimatı’nın kabul edilmesine dair 20.11.2014 tarihli ve 5313-1 sayılı Kurul Kararı, 24.12.2014 tarihli ve 29215 Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Doğal Gaz Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 26.12.2014 tarihli ve 29217 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 26.12.2014 tarihli ve 29217 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 26.12.2014 tarihli ve 29217 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası İthalat ve İhracat Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 28.12.2014 tarihli ve 29219 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin Yurtiçi ve Yurtdışı Kaynaklardan Teminine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 28.12.2014 tarihli ve 29219 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- EPDK, Ekim 2014 Petrol Piyasası Sektör Raporu’nu 29.12.2014 tarihinde yayımladı.
- Elektrik Tesisleri Proje Yönetmeliği 30.12.2014 tarihli ve 29221 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- LPG Piyasası Fiyatlandırma Sistemi Yönetmeliği 30.12.2014 tarihli ve 29221 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 2015 Yılı Elektrik Piyasası Lisanssız Üretim Başvuru Bedeli ve Yıllık İşletim Ücreti’nin belirlenmesine dair 30.12.2014 tarihli ve 5398-3 sayılı Kurul Kararı, 01.01.2015 tarihli ve 29223 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- EPDK, 2014 Aralık Ayı Petrol Piyasası Fiyatlandırma Raporu’nu 16.01.2015 tarihinde yayımlandı.
- 4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un 5’inci maddesinin altıncı fıkrasının (b) bendi ve Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliğinin 25’inci maddesi hükümleri uyarınca serbest tüketici limitine ilişkin 15.01.2015 tarihli ve 5418 sayılı Kurul Kararı 21.01.2015 tarihli ve 29243 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu ile Rekabet Kurumu arasında etkili bir iletişim ve işbirliği gerçekleştirmek amacıyla hazırlanan Rekabet Kurumu ile Enerji Piyasası Düzenleme Kuru-

mu Arasındaki İşbirliği Hakkında Protokol Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Mustafa Yılmaz ve Rekabet Kurumu Başkanı Prof. Dr. Nurettin Kaldırımcı tarafından 28.01.2015 tarihinde imzalandı.

- Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 01.02.2015 tarihli ve 29254 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 04.02.2015 tarihli ve 29260 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 5627 Sayılı Enerji Verimliliği Kanununun 10’uncu Maddesine Göre 2015 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (Sıra Numarası: 2015/2) 07.02.2015 tarihli ve 29260 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 19.02.2015 tarihli ve 29272 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasasında Üretim Faaliyetinde Bulunmak Üzere Su Kullanım Hakkı Anlaşması İmzalanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 21.02.2015 tarihli ve 29274 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Petrol Piyasasında Dağıtıcı Lisansı Sahiplerinin Bayi Denetim Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında 27.06.2007 tarihli ve 1240 sayılı Kurul Kararında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kurul Kararı, 21.02.2015 tarihli ve 29274 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Petrol Piyasasında Lisans Başvuru Açıklamalarına İlişkin Kurul Kararında Değişiklik Yapılmasına Dair 12.02.2015 tarihli ve 5468-3 sayılı Kurul Kararı 21.02.2015 tarihli ve 29274 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Petrol Piyasasında Lisans Tadili Başvurularında Aranacak Bilgi ve Belgelere İlişkin Kurul Kararında Değişiklik Yapılmasına Dair 12.02.2015 tarihli ve 5468-4 sayılı Kurul Kararı 21.02.2015 tarihli ve 29274 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Rüzgar Enerjisi Santrallerinin Rüzgar Gücü İzleme ve Tahmin Merkezine Bağlanması Hakkında Yönetmelik 25.02.2015 tarihli ve 29278 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nun Geçici 7’nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki lisans sahibi bir tüzel kişinin bir takvim yılı içerisinde lisansına kayıtlı olan yıllık elektrik enerjisi üretim miktarının piyasada satabileceği oranının 2015 yılı için %40 olarak uygulanmasına ilişkin 12.02.2015 tarihli ve 5466-32 sayılı Kurul Kararı, 28.02.2015 tarihli ve 29281 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Doğal Gaz Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 19.03.2015 tarihli ve 29300 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin Yurt İçi ve Yurt Dışı Kaynaklardan Teminine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 18.03.2015 tarihli ve 29299 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Enerji Piyasasında Faaliyet Gösteren Gerçek ve Tüzel Kişilerin Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca Denetlenmesi Hakkında Tebliğin (Seri No: 6) Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Tebliğ 25.03.2015 tarihli ve 29306 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.03.2015 tarihli ve 29309 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik 01.07.2015 tarihinde yürürlüğe girdi.
- EPDK, Doğal Gaz Piyasası 2015 Ocak Ayı Sektör Raporu’nu 26.03.2015 tarihinde yayımladı.
- EPDK, 01.04.2015 tarihinden itibaren geçerli olacak tarife tablolarını 31.03.2015 tarihinde yayımladı.
- EPDK, LPG Piyasası 2015 Ocak Ayı Sektör Raporu’nu 02.04.2015 tarihinde yayımladı.

- EPDK, Petrol ve LPG Piyasası 2015 Mart Ayı Fiyatlandırma Raporu'nu 15.04.2015 tarihinde duyurdu.
- EPDK 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu hükümleri çerçevesinde uygulanan tavan fiyata yönelik Bilgi Notu'nu 20.04.2015 tarihinde yayımladı.
- Elektrik Şebeke Yönetmeliğinin Geçici 7. maddesinin yürürlüğü Danıştay 13. Dairesinin 18.02.2015 tarihli ve 2014/2924 E. sayılı kararı ile durduruldu. İşbu husus EPDK tarafından 20.04.2015 tarihinde duyuruldu.
- Madeni Yağ Lisansı Süresi Hakkında 16.04.2015 tarihli ve 5560-9 sayılı Kurul Kararı 29.04.2015 tarihli ve 29341 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- EPDK, Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelik ve Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ'de değişiklik yapılmasına ilişkin taslağı 15.05.2015 tarihinde yayımladı.
- Ulusal Marker Uygulama Faaliyetleri ve Ulusal Marker Teslimine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında 21.05.2015 tarihli ve 5605-2 sayılı Kurul Kararı 12.06.2015 tarihli ve 29384 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 23.05.2015 tarihli ve 29364 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Yan Hizmetler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 01.06.2015 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 04.06.2015 tarihli ve 29376 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Petrol Piyasasında Ulusal Marker Uygulamasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.06.2015 tarihli ve 29384 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- EPDK, Nisan 2015 Petrol Piyasası Sektör Raporu'nu yayımladı.

- EPDK, 2015 Yılı Nisan Ayı Doğal Gaz Piyasası Sektör Raporu'nu yayımladı.
- 01.07.2015 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, Türkiye Elektrik Ticaret Taahhüt Anonim Şirketi (TETAŞ) tarafından uygulanacak aktif elektrik enerji toptan satış tarifesi hakkında 5665 sayılı Kurul Kararı yayımlandı.
- EPDK, Mayıs 2015 Doğal Gaz Piyasası Sektör Raporu'nu yayımladı.
- EPDK, 2015 Yılı Haziran Ayı Petrol ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu'nu duyurdu.
- EPDK, 2015 Yılı LPG Piyasası Mayıs Ayı Sektör Raporu'nu yayımladı.
- TS 1445 LPG - Taşıma Kuralları Standardı ile İlgili Tebliğ (No: MSG - MS - 2015/5) yayımından üç ay sonra yürürlüğe girmek üzere 24.07.2015 tarihli ve 29424 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- EPDK Mayıs 2015 Petrol Piyasası Sektör Raporu'nu yayımladı.
- Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği hakkında 30.07.2015 tarihli ve 5709 sayılı Kurul Kararı, 08.08.2015 tarihli ve 29439 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- EPDK, Haziran 2015 Petrol Piyasası Sektör Raporu'nu yayımladı.
- EPDK, 2015 Yılı Temmuz Ayı Petrol ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu'nu yayımladı.
- EPDK, Haziran 2015 Doğal Gaz Piyasası Sektör Raporu'nu yayımladı.
- Elektrik Piyasası Tarifeler Yönetmeliği 22.08.2015 tarihli ve 29453 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Yönetmelik 01.01.2016 tarihinde yürürlüğe girer.
- Elektrik Piyasasında Perakende Satış Sözleşmesi Düzenlenmesi Hakkında Tebliğin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ 25.08.2015 tarihli ve 29456 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Perakende Satış Sözleşmesine ilişkin 06.08.2015 tarihli ve 5716-1 sayılı Kurul Kararı, 25.08.2015 tarihli ve 29456 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi’nin (EPIAŞ) 01.09.2015 tarihinde başlayacağı piyasa işletim faaliyeti ile ilgili olarak 01.09.2015-31.12.2015 tarihleri için gelir tavanının belirlenmesine ilişkin 10.09.2015 tarihli ve 5781-3 sayılı Kurul Kararı 13.09.2015 tarihli ve 29474 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş.’nin (BOTAŞ) transit doğal gaz iletimi dâhil ulusal iletim şebekesi yatırım programının onaylanmasına ilişkin 03.09.2015 tarihli ve 5762 sayılı Kurul Kararı 10.09.2015 tarihinde duyuruldu.
- Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 16.09.2015 tarihli ve 29477 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmeliğin 5. ve 6. maddeleri 01.03.2016 tarihinde, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
- Elektrik Piyasasında İnşaatına Başlanmış Olan Tesislere Yeni Üretim Lisansı Verilmesi Hakkında Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik 19.09.2015 tarihli ve 29800 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- EPDK, 2015 Yılı Ağustos Ayı Petrol ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu’nu 29.09.2015 tarihinde yayımladı.
- EPDK, 2015 Yılı LPG Piyasası Temmuz Ayı Sektör Raporu’nu 30.09.2015 tarihinde yayımladı.
- EPDK, 01.10.2015 Tarihinden İtibaren Geçerli Olacak Perakende Elektrik Tarife Tablolarını 30.09.2015 tarihinde yayımladı.
- 01.10.2015 tarihinden geçerli olmak üzere, Türkiye Elektrik Ticaret Taahhüt Anonim Şirketi (TETAŞ) tarafından uygulanacak aktif elektrik enerji toptan satış tarifesi hakkında 30.09.2015 tarihli ve 5801 sayılı Kurul Kararı, 01.10.2015 tarihli ve 29489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- EPDK, Temmuz 2015 Petrol Piyasası Sektör Raporu'nu 02.10.2015 tarihinde yayımladı.
- EPDK, 2015 Yılı Eylül Ayı Petrol ve LPG Piyasası Fiyatlandırma Raporu'nu 16.10.2015 tarihinde yayımladı.
- Rüzgar Kaynağına Dayalı Elektrik Üretimi Başvurularının Teknik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik 20.10.2015 tarihli ve 29508 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Rüzgar Kaynağına Dayalı Elektrik Üretimi Başvurularının Teknik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik 20.10.2015 tarihli ve 29508 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Üretim Tesisleri Kabul Yönetmeliği 06.11.2015 tarihli ve 29524 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Tesisleri Proje Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- EPDK, Doğalgaz Piyasası 2015 yılı Eylül Ayı Sektör Raporu'nu yayımladı.
- Elektrik Dağıtım Şirketlerinin Tarifelerinde Esas Alınacak Verimlilik Parametrelerinin Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslara ilişkin 24.11.2015 tarihli ve 5885-1 sayılı Kurul Kararı, 28.11.2015 tarihli ve 29546 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Elektrik Piyasası Dağıtım Sistemi Yatırımlarına İlişkin Usul ve Esaslara ilişkin 24.11.2015 tarihli ve 5885-7 Kurul Kararı, 28.11.2015 tarihli ve 29546 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Elektrik Piyasası Dağıtım Sistemi Düzenlemeye Esas Yatırım Harcamalarının Belirlenmesi ve Gerçekleşmesinin İzlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar'ın Geçici 2'nci maddesinin değiştirilmesine ilişkin 10.12.2015 tarihli ve 5910-4 sayılı Kurul Kararı 15.12.2015 tarihli ve 29563 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Elektrik Dağıtım Şirketlerinin Hedef Kayıp Oranlarının Belir-

lenmesine İlişkin Usul ve Esaslara ilişkin 26.11.2015 tarihli ve 5890 sayılı Kurul Kararı 29563 sayılı ve 15.12.2015 tarihli Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Dağıtım Sistemi Gelirinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ 19.12.2015 tarihli ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.01.2016 tarihinde yürürlüğe girer.
- Ham Petrol, Akaryakıt, İhrakiye, Madeni Yağ, Baz Yağ ve Petrolle İlişkili Maddelere dair 17.12.2015 tarihli ve 5922 sayılı Kurul Kararı, 19.12.2015 sayılı ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Dağıtıcı lisansı sahiplerinin, dağıtıcılar arası akaryakıt ticareti yapabilmesine ilişkin 17.12.2015 tarihli ve 5921-3 sayılı Kurul Kararı, 19.12.2015 tarihli ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Petrol Piyasasında faaliyet gösterecek lisans sahibi gerçek ve tüzel kişilerin ödemekle yükümlü oldukları 2016 yılı için uygulanacak katılma payına ilişkin 17.12.2015 tarihli ve 5932 sayılı Kurul Kararı, 19.12.2015 sayılı ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Petrol Piyasası Kanununun 27’nci ve Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliği’nin 13’üncü maddesi uyarınca 2016 yılında uygulanacak olan lisans alma, lisans tadili, süre uzatımı (vize), lisans sureti çıkartma, tarife onayı ve akaryakıt ticaret izni bedellerine ilişkin 17.12.2015 tarihli ve 5931 sayılı Kurul Kararı, 19.12.2015 sayılı ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasasında faaliyet gösterecek lisans sahiplerine 2016 yılı için uygulanacak olan katılma payı oranına ilişkin 17.12.2015 tarihli ve 5933 sayılı Kurul Kararı, 19.12.2015 sayılı ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasasında 2016 yılında uygulanacak olan lisans alma, lisans tadili, süre uzatımı (vize) ve lisans sureti çıkartma bedellerine ilişkin 17.12.2015 tarihli ve 5934 sayılı Kurul Kararı, 19.12.2015 sayılı ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Doğal Gaz Piyasasında 2016 yılı boyunca uygulanmak üzere, serbest tüketici olma sınırına ilişkin 17.12.2015 tarihli ve 5920 sayılı Kurul Kararı, 19.12.2015 sayılı ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Doğal Gaz Piyasasında 2016 yılında uygulanacak katılma payına ilişkin 17.12.2015 tarihli ve 5928 sayılı Kurul Kararı, 19.12.2015 sayılı ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Doğal Gaz Piyasasında 2016 yılında uygulanacak olan lisans alma, yıllık lisans, lisans yenileme, lisans tadili ve lisans sureti çıkartma bedellerine ilişkin 17.12.2015 tarihli ve 5929 sayılı Kurul Kararı, 19.12.2015 sayılı ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Doğal Gaz Piyasasında 2016 yılında uygulanacak olan sertifika alma, sertifika yenileme, sertifika tadili, sertifika sureti çıkartma ve sertifika vize bedellerine ilişkin 17.12.2015 tarihli ve 5930 sayılı Kurul Kararı, 19.12.2015 sayılı ve 29567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

Önemli İctihatlar ve Diğer Kararlar

- Anayasa Mahkemesinin 13.05.2015 tarihli ve E: 2015/49, K: 2015/46 sayılı Kararı 15.05.2015 tarihli ve 29356 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Kararla Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (“KHK”) 16. maddesinin 5. fıkrası, mülkiyet hakkına ilişkin düzenlemelerin KHK ile yapılamayacağı gerekçesiyle iptal edildi.
- Anayasa Mahkemesi 2015/33 Esas, 2015/50 Karar numaralı ve 27.05.2015 tarihli kararıyla 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 7. Maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendini hakkındaki iptal kararı 02.06.2015 tarihli ve 29374 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu’nun Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında 26.05.2015 tarihli ve 2015/8 Sayılı Kararı 02.06.2015 tarihli ve 29374 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesi’nin Elektrik Piyasası Kanunu’nun Geçici 8. Maddesi ve Geçici 14. Maddesi’nin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline ilişkin 22.05.2014 tarihli ve E: 2013/65, K: 2014/93 sayılı kararı 24.06.2015 tarihli ve 29296 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Adalet Bakanlığı’nın Altı Yeni Bölge Adliye Mahkemesinin Kurulmasına İlişkin Kararı 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Adalet Bakanlığı’nın Bölge İdare Mahkemelerinin Kurulmasına ve Yargı Çevrelerinin Belirlenmesine İlişkin Kararı 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Adalet Bakanlığı’nın Bölge Adliye Mahkemeleri ve Bölge İdare Mahkemelerinin Tüm Yurtta Göreve Başlayacakları Tarihe İlişkin Kararı 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesi, E. 2015/29 K. 2015/95 sayılı ve 22.10.2015 tarihli karar ile, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu md. 13(4)’ün üçüncü cümlesinin bir kısmı ile dördün-

cü ve beşinci cümlelerini, kamu yararı ile bireyin mülkiyet hakkı arasında adil ve makul bir denge gözetilmediği gerekçesiyle iptal etti. İlgili karar 12.11.2015 tarihli ve 29530 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının 05.11.2015 tarihli ve 10208/19807 sayılı Kararı 18.11.2015 tarihli ve 29536 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

KAVRAM DİZİNİ

A

Acente 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 125
Adi ortaklık 253, 254, 255, 256
Aile anayasası 86, 88, 89
Akreditif 84
Alacak 11, 12, 33, 34, 62, 82, 83, 84, 85, 172, 220, 224, 238, 246, 247, 248, 277, 311, 312, 313, 341, 342, 345, 366, 369, 370, 371
- Kamu alacağı 30, 31
Alacaklı 5, 10, 12, 40, 46, 47, 48, 49, 51, 83, 219, 220, 238, 239, 243, 246, 248, 277, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 414
Alıcı 15, 63, 64, 73, 74, 75, 76, 100, 116, 124, 125, 127, 128, 131, 134, 140
Alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmaları 73
Ana sözleşme (bkz. Esas sözleşme)
Anonim şirket 4, 10, 15, 16, 18, 21, 26, 29, 30, 31, 32, 34, 37, 41, 42, 43, 44, 45, 48, 49, 78, 207, 209, 212, 224, 226, 266, 343, 344, 345, 451
Arabuluculuk 166, 430
Asgari sermaye 226, 353, 456
Atuf 150, 156, 157, 158, 159, 160, 162, 167, 171, 324, 325
Avrupa Birliği 5, 16, 17, 20, 53, 54, 72, 93, 109, 113, 130, 170, 178, 202, 204, 205, 323, 324, 333, 377, 383, 386, 388, 390, 391, 395, 428

Avrupa Birliği mevzuatı / Avrupa Birliği düzenlemeleri 323, 324, 333
Avukat 7, 190, 191, 196, 290, 291, 430
Azlık / Azınlık 7, 8, 26, 29, 93, 94, 95, 96, 97, 104, 209, 225, 269

B

Bağlama 124, 125, 126, 127, 128, 435
Bağlı ortaklık / Bağlı şirket 17, 19, 23, 209, 211, 212, 444, 450
Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu / BDDK 79, 81, 83, 409
Basiretli tacir 157, 211
Bedel 4, 5, 18, 61, 67, 68, 71, 73, 87, 193, 210, 224, 234, 258, 278, 279, 280, 281, 332, 358, 360, 361, 457
Belge sunumu 153
Belirli süreli 335, 336
Belirsiz süreli 55, 100, 335, 336, 338
Bilanço 8, 11, 12, 13, 21, 48, 254, 256, 341, 342
Bildirim 9, 10, 47, 50, 51, 75, 82, 83, 105, 119, 120, 121, 122, 123, 144, 146, 163, 165, 229, 236, 247, 248, 253, 254, 286, 287, 288, 314, 315, 331, 332, 336, 337, 338, 348, 355, 401, 456
Bilirkişi 255, 256, 312, 313, 314, 346, 348, 368, 370, 375, 430
Birleşme 20, 93, 94, 95, 96, 97, 102, 103, 104, 105, 106, 119, 120, 121, 122, 123, 141, 142, 146, 266, 376, 416, 438

- Birleşme ve devralma 20, 93, 94, 95, 97, 102, 103, 104, 105, 106, 119, 120, 121, 122, 123, 142, 146, 438
- Borca batıklık 3, 8, 9, 10, 368, 369
- Borç 3, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 42, 43, 46, 47, 52, 58, 59, 63, 65, 79, 82, 218, 224, 233, 235, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 253, 254, 255, 256, 258, 259, 261, 275, 280, 289, 317, 332, 336, 337, 341, 342, 345, 351, 353, 368, 369, 372
- Kamu borcu 30, 31, 33, 34
- Borçlanma araçları 186, 219, 220, 221, 222
- Bölünme 266, 416
- Brokerlik 352, 354, 355, 356
- C-Ç**
- Cayma hakkı 329, 330, 331, 333, 334, 335, 337, 338
- Ceza / Yaptırım 19, 46, 47, 48, 50, 51, 68, 70, 71, 72, 88, 105, 110, 111, 201, 213, 214, 247, 280, 285, 287, 288, 301, 304, 308, 318, 330, 333, 337, 367, 372, 373, 374, 375, 376, 379, 380, 413, 414, 426, 458
- Para cezası 68, 70, 71, 105, 110, 213, 287, 288, 318, 375, 413, 414, 426, 458, 470
- Cezaların şahsiliği 280
- Ciro 67, 83, 95, 105, 142, 146
- D**
- Dağıtım 98, 99, 100, 101, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 122, 123, 125, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 137, 139, 278, 279, 282, 306, 432, 433, 434, 437, 440, 441, 443, 448, 449, 453, 463, 464
- Seçici dağıtım 100, 113, 114, 116, 117, 118, 129, 130, 131, 132, 133, 134
- Danıştay 31, 33, 34, 435, 460
- Dava 5, 7, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 37, 110, 128, 129, 163, 169, 170, 171, 176, 177, 178, 179, 186, 187, 188, 190, 192, 193, 195, 196, 197, 198, 202, 203, 204, 205, 213, 220, 225, 247, 250, 251, 255, 260, 275, 276, 281, 296, 297, 301, 302, 303, 304, 309, 316, 317, 318, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 379
- Davacı 44, 169, 186, 195, 250, 251, 255, 256, 296, 302, 303, 304, 318, 370
- Davalı 7, 164, 169, 170, 177, 186, 195, 196, 197, 250, 255, 256, 276, 302, 303, 368
- Delil 42, 151, 153, 163, 164, 170, 174, 175, 196, 255, 256, 292, 297, 304, 368, 370
- Denetim 7, 22, 61, 74, 78, 80, 82, 102, 108, 136, 171, 209, 210, 214, 225, 268, 294, 295, 296, 297, 298, 347, 349, 350, 351, 380, 392, 399, 401, 403, 405, 409, 414, 416, 417, 430, 433, 458, 459
- Bağımsız denetim 214, 350, 392, 403, 417, 433, 459
- Denkleştirme 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62
- Dernek 47, 220, 350, 434, 435, 436
- Devir 6, 18, 31, 35, 37, 38, 40, 55, 69, 84, 87, 93, 94, 96, 97, 104, 137, 139, 141, 223, 226, 246, 247, 248, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 275, 279, 312, 314, 315, 334, 338, 342, 344, 346, 352, 353
- Devralan 6, 18, 141, 142, 246, 247, 248

Dikey anlaşmalar 53, 54, 98, 99, 101, 125, 126, 129, 130, 131, 133, 134, 432, 433, 434, 435, 436

Doğal gaz piyasası 456, 459, 461, 463, 465

Duruşma 151, 161, 163, 164, 170, 180, 182, 183, 184, 185

Doğrudan uygulanan kural 362, 363, 364, 365

Dürüstlük kuralı 26, 65, 249, 295, 298, 316, 379

E

Elektrik 135, 136, 137, 138, 139, 140, 265, 266, 267, 268, 270, 271, 278, 279, 280, 281, 384, 387, 398, 405, 432, 435, 436, 437, 443, 446, 455, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 466

- Elektrik piyasası 135, 136, 137, 138, 139, 140, 265, 266, 267, 268, 270, 279, 281, 398, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 466

- Elektrik satışı 139, 279

Elektronik para 77, 78, 403

Elektronik ticaret / e-ticaret 72, 73, 74, 75, 76, 333, 378, 379

Elektronik ticari iletişim 378

- Elektronik ticari ileti 75

Emsallerine uygunluk 210, 212

Enerji 135, 136, 137, 138, 203, 265, 266, 267, 270, 271, 274, 275, 277, 278, 279, 280, 281, 384, 385, 387, 389, 432, 436, 438, 440, 441, 446, 451, 453, 456, 457, 458, 459, 461, 462, 463

- Yenilenebilir enerji 271, 440

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu / EPDK 135, 271, 272, 273, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463

Envanter 49, 434

Esas sözleşme 6, 8, 13, 14, 21, 26, 27, 31, 32, 33, 36, 37, 42, 43, 44, 45, 64, 149, 157, 159, 211, 224, 225, 226, 266, 268, 313, 366

Eşit işlem 23

F

Faiz 16, 81, 212, 213, 219, 247, 332, 334, 335, 336, 337, 338, 414, 431

Faktoring 81, 82, 83, 84, 85, 400, 403, 406, 411

Feragat 56, 154, 174

Fesih 52, 54, 56, 59, 60, 87, 101, 193, 253, 254, 255, 256, 257, 286, 287, 288, 294, 297, 298, 332, 334, 336, 338, 368

Fikri mülkiyet hakları 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315

Finansal tablo 21, 22, 23, 214, 406, 418, 419, 424, 425

Finansal yardım yasağı 15, 16, 17, 18, 19, 20

Fiyat 5, 53, 69, 96, 99, 100, 101, 113, 116, 120, 121, 127, 128, 133, 138, 142, 143, 145, 150, 210, 215, 216, 217, 218, 234, 256, 279, 314, 324, 326, 327, 330, 355, 393, 394, 400, 432, 434, 457, 460, 461, 462, 463

- Fiyat rekabeti 133

- Yeniden satış fiyatı 99, 100, 101

Fiyatlandırma 116, 125, 128, 150, 279, 457, 460, 461, 462, 463

- Çifte fiyatlandırma 116

G

Garanti 41, 42, 43, 44, 45, 134, 220, 221, 222, 306, 392, 394, 396, 432

Geçmiş etkili 52, 303

Genel işlem şartı 73, 156, 157, 159

Genel kurul 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 32,

33, 37, 38, 48, 49, 50, 86, 87, 94,
95, 97, 220, 225, 276, 278, 290,
291, 307, 318, 345, 410
Gizlilik 53, 73, 78, 111, 153, 164, 180,
181, 182, 183, 184, 185
Gümrük 32, 67, 71, 304, 384, 385, 386,
388, 394, 395, 400, 401, 405,
407, 408, 410, 418, 427, 428,
429, 443

H

Haczi kabil 341

Hak düşürücü süre 62

Hakem 107, 108, 109, 110, 111, 112,
150, 151, 152, 153, 154, 158,
162, 163, 164, 165, 166, 168,
169, 170, 171, 172, 173, 174,
175, 176, 177, 181, 182, 183,
184, 186, 187, 188, 189, 190,
191, 192, 194, 195, 196, 197,
198, 199, 200, 201, 202, 203,
204, 205, 278, 281, 282, 414,
426, 430

Hakem kararı 107, 108, 109, 110, 111,
112, 151, 158, 177, 181, 183,
184, 186, 188, 189, 192, 196,
197, 199, 202, 205

Hakemlik Daimi Mahkemesi 162

Hâkim durum 93, 96, 97, 102, 103, 104,
105, 106, 119, 124, 126, 127,
128, 142, 146, 435

Hak ehliyeti 41, 42, 44, 45

Hakkaniyet 7, 52, 58, 61, 62, 168, 239

Haksız fiil 107, 242, 243, 244, 245, 276,
318

Hisse / Pay 3, 4, 5, 6, 7, 9, 12, 13, 16,
17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25,
26, 27, 28, 29, 37, 78, 79, 86, 87,
93, 94, 95, 96, 97, 99, 104, 121,
122, 137, 139, 141, 146, 203,
209, 212, 213, 217, 218, 219,
223, 224, 225, 226, 238, 240,
244, 254, 255, 256, 265, 266,

267, 268, 269, 270, 271, 272,
311, 313, 341, 342, 343, 344,
345, 346, 352, 353, 412, 416,
438, 439, 440, 441, 442, 443,
444, 445, 446, 447, 448, 449,
450, 451, 452, 453, 454, 464

- Hisse devri / Pay devri 18, 93,
94, 96, 97, 226, 265, 266, 267,
268, 269, 270, 352, 353, 445, 450
- Hisse senedi / Pay senedi 78,
219, 343, 344, 345, 412, 438
- Hissedar / Pay sahibi 3, 4, 5, 6, 7,
9, 12, 13, 18, 21, 22, 23, 24, 25,
26, 27, 28, 29, 37, 86, 94, 95, 96,
203, 209, 447, 448
- Pay defteri 6, 342, 343, 344, 345,
346

Hizmet sağlayıcı 72, 73, 74, 75

Hukuk devleti 280, 281, 282

İ

İbra 24, 52

İç yönerge 31, 35, 36, 37, 38, 39, 40

İç tüzük 182, 211

İdare 33, 47, 67, 69, 266, 267, 268, 270,
279, 296, 348, 372, 375, 394,
404, 422, 424, 430, 466

İfa 19, 52, 57, 74, 239, 249, 261, 295,
296, 298, 329, 330, 331, 332,
333, 337

İflas 46, 47, 48, 49, 59, 220, 222, 253,
267, 277, 341, 342, 343, 345,
352, 366, 367, 368, 369, 370,
371, 422

- Doğrudan iflas 366, 367, 368, 369,
370, 371

- İflasın ertelenmesi 222

- Hileli iflas 367

İhale 210, 392, 394, 395, 400, 401, 406,
407, 408, 416, 428, 436, 437,
444, 449

İhbar 55, 56, 57, 59, 286, 288, 297, 298, 345
 İhlal 22, 27, 28, 29, 50, 65, 107, 111, 116, 117, 127, 162, 177, 202, 203, 204, 211, 213, 276, 287, 289, 290, 291, 292, 293, 301, 303, 304, 305, 307, 330, 333, 346, 367, 372, 375
 İkale sözleşmesi 52, 53, 55
 İkincil mevzuat 323, 324, 325
 İlişkili taraf 212
 İmtiyaz 94, 97, 98, 193, 220, 269
 İmza yetkisi (bkz. Yetki)
 İmza sirküleri 36, 40
 İndirim 69, 70, 133, 243, 244, 245
 İnternet 8, 21, 22, 24, 75, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 128, 216, 234, 272, 296, 297, 307, 330, 331, 401, 433
 - İnternet sitesi 8, 21, 22, 24, 114, 115, 117, 118, 234, 307, 331, 401, 433
 İntifa hakkı 28, 269, 270, 345
 İpotek 220
 İptal davası 26, 27, 28, 29, 192, 195, 196, 197, 301, 302, 303, 367
 İrtifak 274, 275, 276, 277
 İspat 28, 29, 40, 42, 48, 64, 84, 168, 247, 248, 251, 291, 292, 293, 304, 308, 326, 327, 330, 331, 344, 366, 367, 370, 371
 İş Kanunu 193, 285, 289, 294
 İşletme hakkı 137, 146, 279, 436, 437, 455
 İşletme konusu 19, 41, 42, 43, 44, 45
 İş hukuku 193, 287, 289, 290
 İş sözleşmesi 193, 286, 287, 288, 294, 295, 296, 297, 298, 400, 436, 462
 İşçi 38, 220, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 430

- İşçi lehine yorum ilkesi 292, 293
 İştirak 209, 210, 211, 212, 345, 373, 374, 375, 376, 389, 418, 438, 440, 445, 446, 447, 449, 450, 451, 452
 İşveren 38, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 294, 295, 296, 297, 298, 430
 İşyeri 67, 69, 196, 197, 225, 235, 260, 261, 285, 286, 287, 289, 290, 291, 295, 296, 297, 399
 İyi niyet 27, 159, 297
 İzahname 220, 224, 225, 413

K

Kaldıraçlı devralma 15, 16, 17, 19, 20
 Kamulaştırma 274, 275
 Kamuyu Aydınlatma Platformu / KAP 217
 Kanunun amacı / *ratio legis* 17, 72
 Kâr 3, 6, 14, 16, 21, 86, 87, 210, 212, 213, 223, 225, 226, 244, 275, 279, 341, 342, 343, 345
 - Kâr payı 86, 212, 223, 225, 279, 341, 342
 Kâr dağıtımı 3, 6, 21, 353
 Karşılaştırmalı hukuk 157
 Karşılaştırmalı reklam 323, 324, 325, 326, 327, 328
 Kaynak transferi 213
 Kefil 19, 41, 42, 43, 44, 45, 86, 238, 239, 240, 241
 - Kefalet 19, 42, 43, 44, 45, 238, 239, 240, 247, 337, 338
 - Kefil olma ehliyeti 41, 42
 - Müteselsil kefalet 238, 338
 Kıymetli evrak 219, 311
 Kira 71, 141, 143, 144, 145, 193, 220, 243, 258, 259, 260, 261, 274, 275, 359, 403, 406, 411
 - Alt kira 258, 259, 260, 261

Kişi 5, 6, 8, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 24, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 55, 56, 63, 64, 68, 69, 71, 73, 74, 75, 76, 79, 83, 88, 95, 98, 102, 103, 138, 139, 153, 161, 163, 164, 165, 170, 179, 182, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 194, 203, 204, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 216, 217, 220, 221, 224, 226, 228, 233, 234, 238, 242, 243, 244, 245, 246, 248, 250, 253, 254, 258, 259, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 274, 275, 276, 277, 279, 280, 281, 286, 287, 294, 296, 297, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 310, 311, 312, 316, 317, 318, 324, 341, 342, 343, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 352, 353, 354, 355, 357, 358, 359, 360, 366, 375, 377, 378, 379, 380, 443, 459, 464

- Gerçek kişi 49, 50, 79, 280, 352, 366, 443
- Tüzel kişi 30, 33, 42, 46, 47, 49, 50, 51, 69, 73, 79, 138, 139, 203, 210, 211, 220, 221, 226, 228, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 279, 281, 341, 343, 347, 348, 349, 352, 353, 354, 366, 380, 459, 464
- Tüzel kişilik 30, 46, 49, 50, 51, 139, 226, 253, 347, 348

Kişilik hakkı 289, 290, 291, 292, 293

Kişisel veri 75, 76, 296, 377, 378, 379, 380

Kolektif yatırım kuruluşu 212

Kollektif şirket 48, 369

Komisyon 55, 57, 61, 62, 81

Kontrol 6, 15, 74, 78, 79, 80, 82, 93, 94, 95, 96, 97, 102, 103, 104, 108, 109, 116, 122, 141, 144, 145, 186, 189, 209, 213, 217, 225,

268, 269, 277, 398, 416, 433, 434, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453

- Kontrol değişikliği 93, 94, 95, 96, 97, 104, 268, 269
- Ortak kontrol 95, 97, 141, 438, 440, 442, 443, 445, 446, 447, 449, 451, 452
- Tek kontrol 94, 97, 440, 445, 446, 447, 448, 449, 451, 452

Kredi 16, 17, 18, 19, 36, 44, 67, 115, 219, 220, 224, 250, 251, 270, 334, 335, 336, 337, 338, 392, 393, 394, 396, 400, 403, 405, 411, 425, 430, 432, 435, 466

- Gayrinakdi kredi 335
- Tüketici kredisi 334, 335, 336, 337, 338, 405

Kullanım hakkı 258, 260, 269, 274, 312, 458

Kuruluş 4, 5, 6, 19, 39, 47, 66, 67, 69, 77, 78, 79, 80, 82, 84, 110, 138, 152, 165, 166, 167, 209, 210, 211, 212, 217, 221, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 347, 348, 350, 351, 355, 358, 380, 389, 401, 403, 406, 411, 416, 437, 459

Kurumsal yönetim 8, 24, 77, 79, 80

Kurumsallaşma 35, 36, 40

Kusur 56, 58, 59, 60, 242, 243, 244, 245, 276, 280, 304, 317, 318, 359, 374

- Ortak kusur 242

L

Lex arbitri 167, 171

Lex fori 362

Limited Şirket 37, 47, 48, 49, 50, 266, 270, 312, 341, 342, 344, 345, 346

M

Mahalli idare 69

Mahkeme 7, 10, 25, 28, 29, 37, 49, 88,
107, 108, 109, 110, 111, 151,
152, 153, 157, 159, 162, 166,
167, 169, 171, 176, 177, 178,
179, 180, 181, 183, 192, 193,
194, 195, 196, 197, 198, 199,
200, 201, 202, 203, 204, 205,
222, 251, 253, 254, 255, 256,
257, 260, 278, 281, 282, 291,
292, 302, 303, 306, 309, 312,
345, 347, 348, 349, 350, 351,
367, 368, 369, 370, 371, 372,
374, 375, 466, 472, 474
- Mahkeme kararı 25, 37, 107, 176,
178, 179, 254, 282, 351

Malvarlığı 15, 17, 23, 30, 48, 49, 58, 88,
109, 179, 210, 211, 212, 213,
254, 255, 256, 311, 312, 313,
315, 348, 367, 453
- Varlık satışı 11, 455
- Mal varlığının korunması ilkesi
212

Marka 58, 61, 67, 68, 102, 116, 129,
133, 134, 193, 301, 302, 303,
304, 306, 307, 308, 309, 310,
312, 316, 317, 318, 319, 325,
326, 327, 328, 399, 412, 414,
435, 436, 447, 449, 466
- Marka tanınırlığı 61
- Tanınmış marka 306, 307, 308,
309, 310

Menkul kıymet 77, 213, 220, 223, 224,
228, 412, 421, 425

Merkezi Kayıt Kuruluşu / MKK 6

Mesafeli sözleşmeler 329, 332, 333, 400

Meslek odası 73

Mesleki sorumluluk sigortası 355

Milletlerarası Barolar Birliği / IBA 149,
153, 189, 191

Milletlerarası Ticaret Odası / ICC 152,
154, 172, 182, 183, 198, 235

Mobbing 289, 290, 291, 292, 293

Muafiyet 54, 98, 99, 100, 101, 113, 114,
115, 116, 117, 120, 125, 126,
129, 130, 131, 132, 133, 228,
229, 432, 433, 434, 435, 436, 437
- Blok muafiyet 114, 115, 117

Murahhas müdür 31, 32

Murahhas üye 31, 32

Muvazaalı işlem 212

Müdahalenin men'i 276

Müdür 31, 32, 33, 36, 37, 39, 50, 51, 79,
80, 86, 87, 216, 223, 224, 286,
287, 314, 343, 346, 347, 348,
349, 350, 351, 354, 366, 367,
368, 369, 402, 404

Mükellef 33, 372, 373, 375

Mülkiyet 136, 256, 268, 269, 274, 275,
276, 299, 301, 303, 304, 305,
306, 307, 309, 310, 311, 312,
313, 314, 315, 326, 348, 466, 467

Münhasır 61, 98, 99, 101, 110, 111,
124, 129, 131, 133, 181, 218,
433, 436

- Münhasırlık 65, 98, 99, 101

Müşpet vukuf 42

Müşavir ve Mühendisler Uluslararası
Federasyonu / *Fédération
Internationale Des Ingénieurs-
Counseils* / FIDIC 156

Müşterilerin devri 55

N

Nama yazılı senet 344

O

Ortak girişim 102, 103, 105, 119, 439,
440, 441, 442, 443, 444, 447,
448, 450, 451, 452, 453

Oy hakkı 6, 94, 95, 97, 225, 439

Ö

Ödeme hizmetleri 77, 78, 79, 80, 403, 445

Örtülü kazanç aktarımı yasağı 209, 212

Özelleştirme 136, 137, 455

Özsermaye 353

P

Paket satış 124, 125

Pay (bkz. Hisse)

Pazar 72, 74, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 105, 114, 119, 120, 121, 122, 123, 126, 127, 133, 134, 136, 142, 143, 144, 145, 146, 227, 228, 229, 329, 356, 409, 415, 433, 435, 438, 442

- Etkilenen pazar 105, 119, 120, 121, 122, 123

- İlgili pazar 98, 99, 100, 119, 120, 121, 134, 142, 144, 145, 146

- Pazar payı 99, 121, 122, 123, 126, 144, 145

Perakende ticaret 66, 71, 387, 441

Portföy 58, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 355, 440

R

Reasürans 352, 354, 355, 356, 401, 405, 408, 441

Rehin 15, 18, 28, 224, 226, 247, 269, 270, 277, 341, 344

- Rehnin paraya çevrilmesi 341

Rekabet 8, 53, 54, 55, 57, 60, 66, 69, 71, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 146, 216, 218, 305, 313, 316, 317, 318, 319, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 390, 391,

413, 415, 416, 417, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 432, 433, 438, 455, 458

- Haksız rekabet 69, 71, 305, 313, 316, 317, 318, 319, 323, 324, 326, 327, 328, 413, 415, 416, 417, 419, 420, 421, 422, 423, 424

- Rekabet yasağı / Rekabet etme-me 8, 54, 55, 57, 98, 99, 100, 101, 133, 141, 433

Rekabet Kurulu 93, 95, 98, 102, 104, 110, 111, 119, 125, 126, 127, 130, 141, 432, 438, 455

Rekabet Kurumu 53, 54, 96, 97, 102, 108, 122, 135, 327, 458

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun / Rekabet Kanunu 93, 98, 99, 103, 124, 132, 141, 142

Ruhsat 67, 70, 312, 353, 356, 455

- Çalışma ruhsatı 67

S

Sağlayıcı 53, 55, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 96, 99, 100, 101, 114, 115, 116, 117, 118, 121, 122, 123, 124, 126, 129, 131, 133, 134, 218, 329, 330, 331, 332, 333

Satıcı 52, 53, 54, 55, 57, 62, 64, 73, 117, 118, 127, 140, 316, 329, 330, 331, 332, 432, 436

Seçici dağıtım sistemleri 100, 116, 117, 118, 129, 130, 131, 132, 133, 134

Sermaye 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 22, 24, 26, 29, 78, 79, 186, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 223, 224, 226, 227, 228, 229, 255, 268, 269, 311, 312, 313, 314, 315, 341, 342, 343, 344, 345, 352, 353, 369, 398, 401, 402, 408, 409, 410, 415, 422, 438, 440, 444, 445, 446, 448, 449, 450, 451, 453, 456, 466

- Çıkarılmış sermaye 5, 15
- Esas sermaye 4, 12, 13, 226, 341, 344, 345
- Kayıtlı sermaye 5, 6
- Sermaye artırımı 4, 11, 226, 448
- Sermaye azaltımı 5, 6, 12
- Sermayenin korunması 4, 5, 10, 11, 16, 24, 313
- Sermaye piyasası araçları 215, 216, 217, 218, 228, 229, 415
- Sermaye Piyasası Kanunu / SPKn 4, 209, 218, 220, 223, 227, 228, 229, 466
- Sermaye Piyasası Kurulu / SPK 209, 214, 216, 217, 218, 220, 223, 224, 227
- Sigorta 266, 337, 352, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 392, 393, 394, 398, 401, 402, 403, 405, 408, 420, 421, 430, 436, 441, 448, 449
- Sigortacı 357, 359, 360, 408, 441
- Sigortalı 357, 358, 360, 361
- Simsarlık 63, 64, 65
- Sorumluluk 5, 7, 8, 19, 24, 25, 30, 31, 32, 33, 34, 39, 40, 44, 48, 213, 222, 236, 240, 242, 243, 244, 245, 290, 318, 329, 332, 355, 357, 358, 359, 360, 361, 375, 393, 402, 404, 420, 421, 430
- Kusursuz sorumluluk 242
- Sözleşmeden doğan sorumluluk 243
- Sözleşme serbestisi 57, 362
- Sözleşmesel ilişki 32, 52
- Spor Tahkim Mahkemesi / CAS 166, 169
- Sukuk 220

Ş

- Şeffaf devlet 280
- Şeffaflık 22, 161, 162, 180, 181, 182, 185

T

- Tacir 46, 47, 48, 49, 50, 51, 58, 62, 72, 75, 157, 211
- Tacir yardımcısı 62
- Taciz 289, 290, 291
- Tahkim 107, 108, 109, 110, 111, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205
- Milletlerarası tahkim / Uluslararası tahkim 108, 110, 111, 149, 153, 157, 176, 180, 181, 183, 186, 188, 189, 190, 192, 198
- Tahkim anlaşması / Tahkim sözleşmesi 107, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 167, 168, 169, 171, 174, 176, 177, 193, 194, 195, 196, 203
- Tahkim iradesi 156, 157, 158, 159
- Tahkim yeri 150, 151, 152, 154, 167, 196, 200, 205
- Tahkime elverişlilik 107, 108, 109, 110, 111, 192, 193
- Takdir 153, 162, 163, 172, 174, 175, 193, 316, 346, 364
- Takip 32, 46, 47, 49, 50, 67, 84, 183, 219, 225, 236, 238, 239, 247, 266, 280, 341, 345, 346, 350, 353, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 401, 413, 419, 424, 427
- Haciz yolu ile takip 341, 345, 367
- İflas yoluyla takip 47, 341, 370, 371
- Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip 341

- Tasfiye 46, 48, 49, 50, 51, 69, 223, 225, 226, 253, 254, 255, 256, 257, 341, 342, 343, 345, 350, 351, 370
- Tasfiye payı 341, 342, 343
- Tazminat 8, 54, 56, 58, 59, 60, 61, 65, 110, 111, 112, 243, 244, 245, 247, 276, 286, 290, 297, 298, 301, 303, 304, 317, 318, 359
- Teamül 64, 125, 126, 127, 157, 210, 211, 212, 234, 236
- Tedarik 98, 123, 124, 137, 139, 143, 280, 281, 406, 414, 433, 434
- Tedarikçi 66, 67, 68, 113, 139, 282
- Tedbir 10, 11, 13, 14, 78, 153, 198, 199, 200, 201, 213, 246, 302, 304, 308, 311, 312, 315, 317, 346, 355
- İhtiyati tedbir 153, 198, 199, 200, 201, 246, 302, 304, 317
- Tek satıcılık 52, 53, 54, 55, 57, 62
- Tekel hakkı 57, 62, 306, 309
- Tekelleşme 103
- Temerrüt 219, 220, 222, 247, 251, 334, 335, 337, 338, 414
- Teminat 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 44, 83, 184, 187, 188, 191, 220, 224, 227, 246, 247, 248, 272, 273, 304, 330, 335, 338, 355, 357, 358, 359, 360, 361, 425
- Teminat mektubu 272, 273, 335
- Temlik 186, 247, 344
- Temsil 30, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 45, 50, 55, 96, 269, 352, 390, 391, 435, 450, 451
- Kanuni temsilci 30, 31, 32, 33, 34
 - Temsilci 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 38, 39, 88, 116, 119, 194, 286, 287
 - Ticari temsilci 347, 410
 - Temsil yetkisi 31, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 45
- Temyiz 25, 39, 154, 166, 171, 192, 204, 302, 348, 369
- Tenfiz 107, 108, 109, 110, 111, 112, 149, 150, 151, 153, 154, 158, 175, 177, 178, 179, 183, 188, 198, 199, 200, 201, 202, 204, 205
- Tescil 4, 12, 13, 17, 37, 38, 39, 40, 193, 225, 256, 276, 277, 301, 302, 303, 304, 306, 307, 308, 309, 310, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 345, 346, 347, 348, 350, 399, 407, 414
- Tescilli marka 307, 308, 309, 317
- Teslim / Teslimat 68, 115, 117, 169, 171, 236, 329, 330, 331, 332, 344, 437, 460
- Teşebbüs 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 105, 106, 113, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 132, 133, 136, 142, 143, 145, 306, 367, 448, 451
- Ticaret sicili 5, 17, 36, 38, 39, 46, 47, 50, 225, 314, 315, 344, 346, 370
- Ticari unvan 68, 69
- Ticari sır 153, 181, 182
- Ticari vekil 32, 58
- Toplu işçi çıkarma 285, 286, 287, 288
- Topluluk davası 220
- Tüketici 66, 69, 71, 72, 73, 74, 120, 121, 126, 134, 136, 139, 142, 143, 278, 279, 280, 281, 282, 310, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 405, 413, 414, 426, 457, 462, 465
- Tüketici Hakem Heyeti 278, 281, 282, 414, 426
- Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun / TKHK 69, 281, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 334, 338, 413, 414, 426
- Türev işlemler 227, 228

Türk Borçlar Kanunu / TBK 63, 194, 238, 240, 242, 243, 244, 245, 246, 249, 250, 251, 253, 254, 257, 258, 259, 260, 261, 289, 290, 292, 317

Türk Ticaret Kanunu / TTK 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 36, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 125, 197, 212, 220, 225, 266, 267, 269, 270, 311, 312, 313, 314, 317, 318, 319, 323, 324, 327, 341, 342, 343, 344, 345, 369

U

Ultra vires 41, 42, 43, 44

Uluslararası hukuk 156, 158, 292, 362, 364

Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözümü Merkezi / ICSID 162, 184

UNCITRAL 150, 152, 154, 158, 161, 162, 165, 183, 195, 201

Uyumlu eylem 93, 96, 98, 120, 130, 432

Uyuşmazlık 50, 52, 73, 88, 107, 108, 109, 110, 111, 149, 150, 151, 152, 154, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 176, 178, 180, 181, 183, 184, 186, 187, 189, 190, 192, 193, 194, 196, 198, 199, 201, 203, 204, 236, 254, 255, 330, 358, 362, 364

Üst hakkı 274, 275, 276, 277

V

Vakıf 33, 47, 217, 347, 348, 349, 350, 351, 388, 400, 411

- Vakıf senedi 348, 349, 351

Vergi 4, 33, 34, 79, 209, 330, 372, 373, 374, 375, 376, 388, 392, 393, 410, 422, 427, 428, 429

- Vergi sorumlusu 33

- Vergi suçu 372, 374, 375, 376

Vergi Usul Kanunu / VUK 4, 33, 34, 372, 373, 374, 375, 376, 427, 428, 429

Y

Yargı yetkisi 176, 178, 202, 204

Yargıtay 22, 28, 29, 31, 34, 41, 43, 44, 50, 51, 157, 158, 192, 193, 197, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 276, 278, 279, 280, 281, 287, 289, 290, 291, 292, 295, 296, 297, 302, 303, 306, 307, 308, 316, 318, 342, 359, 361, 367, 368, 369

Yatırım 11, 15, 23, 88, 95, 99, 134, 137, 161, 162, 165, 189, 209, 210, 211, 212, 213, 216, 217, 218, 219, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 266, 267, 270, 274, 388, 392, 395, 396, 415, 418, 421, 423, 426, 432, 438, 440, 441, 443, 445, 446, 448, 450, 451, 453, 462, 463

Yetki 5, 8, 10, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 45, 50, 59, 64, 67, 80, 82, 84, 94, 95, 96, 110, 111, 112, 117, 119, 129, 131, 132, 150, 153, 157, 162, 164, 167, 168, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 182, 183, 188, 193, 194, 195, 196, 200, 201, 202, 204, 209, 213, 217, 220, 221, 228, 229, 258, 260, 274, 275, 279, 281, 295, 296, 297, 298, 303, 309, 342, 343, 350, 351, 352, 353, 355, 364, 374, 398, 401, 402, 403, 404, 417, 432, 436

- İmza yetkisi 33, 34, 213

- Tüzel kişi yetkili 281

Yıkıcı fiyat 127, 129

Yoğunlaşma 102, 103, 104, 106, 110, 144, 145, 146, 355

Yönetim kurulu 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12,
17, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 30, 31,
32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 79,
80, 87, 96, 203, 213, 216, 224,
225, 226, 433, 435

Z

Zamanaşımı 243, 244, 248, 318

Zarar 7, 8, 10, 11, 40, 46, 47, 48, 49, 51,
56, 57, 58, 59, 124, 127, 128,
129, 177, 181, 209, 211, 212,
226, 242, 243, 244, 245, 254,
255, 256, 258, 259, 290, 301,
302, 304, 308, 309, 310, 317,
349, 357, 358, 359, 361, 367,
380, 404

Zilyetlik 275, 276, 348